Okuyalım, anlayalım, anlatalım da
Allah yolunda olalım.

ALLAH'IN SÖZÜ TEFSİRLERİN ÖZÜ

Müellif
Süleymanoğlu
HÜSEYİN KALELİ

Her ayetin izahından sonra, o ayetle ilgili diğer surelerdeki ayetlerin rakamları yazılmıştır. Daha geniş bilgi isteyenler o ayetleri de okuyarak malumat sahibi olabilir. Bulması kolay olması için her cilde diğer ciltlerin fihristleri konulmuştur.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

ALLÂH'IN SÖZÜ TEFSİRLERİN ÖZÜ

CİLD VI

Müellifi:
Süleyman oğlu
Hüseyin KALELİ
Emekli Müftü

Yayın Kurulu:
Necati Tuncer
Bekir Tuncer
Ömer Tuncer

Redekte & Dizgi:
Hayal@Grafik

Baskı ve Cilt:
Dizgi Ofset Matbaacılık
F.Çakmak Mah. 10451 Sk. No: 4 Karatay/Konya
Tel: 0(332) 342 07 42

Basım Tarihi:
Haziran - 2012

© Copyright:
Tüm Hakları Saklıdır.

ISBN: 978-9758954-78-4

I. CİLD

Sûre Adı	Sayfa No:
1/Fâtihâ Sûresi	..1
2/Bakara Sûresi	..11
3/Âl-i Imran Sûresi	..393

II. CİLD

Sûre Adı	Sayfa No:
4/Nisa Sûresi	..1
5/Mâide Sûresi	..159
6/En'âm Sûresi	..251
7/A'raf Sûresi	..381
8/Enfal Sûresi	..513

III. CİLD

Sûre Adı	Sayfa No:
9/Tevbe Sûresi	..1
10/Yûnus Sûresi	..97
11/Hûd Sûresi	..167
12/Yûsuf Sûresi	..243
13/Ra'd Sûresi	..311
14/İbrâhîm Sûresi	..349
15/Hicr Sûresi	..381
16/Nahl Sûresi	..419
17/İsrâ Sûresi	..497

IV. CİLD

Sûre Adı	Sayfa No:
18/Kehf Sûresi	1
19/Meryem Sûresi	59
20/Tâhâ Sûresi	105
21/Enbiyâ Sûresi	161
22/Hacc Sûresi	215
23/Mü'minûn Sûresi	265
24/Nûr Sûresi	311
25/Furkân Sûresi	361
26/Şuarâ Sûresi	397
27/Neml Sûresi	455
28/Kasas Sûresi	499
29/Ankebût Sûresi	549
30/Rûm Sûresi	593

V. CİLD

Sûre Adı	Sayfa No:
31/Lokmân Sûresi	1
32/Secde Sûresi	21
33/Ahzâb Sûresi	37
34/Sebe' Sûresi	87
35/Fâtır Sûresi	117
36/Yâsîn Sûresi	143
37/Saffât Sûresi	173
38/Sâd Sûresi	221
39/Zümer Sûresi	253
40/Ğafir Sûresi	295
41/Fussilet Sûresi	337
42/Şûrâ Sûresi	369
43/Zuhrûf Sûresi	405
44/Duhan Sûresi	443
45/Câsiye Sûresi	461
46/Ahkâf Sûresi	481
47/Muhammed Sûresi	507
48/Feth Sûresi	531
49/Hucurât Sûresi	553
50/Kâf Sûresi	569

VI. CİLD

Sûre Adı	Sayfa No:
51/Zâriyât Sûresi	1
52/Tûr Sûresi	21
53/Necm Sûresi	39
54/Kamer Sûresi	57
55/Rahmân Sûresi	77
56/Vâkıa Sûresi	101
57/Hadîd Sûresi	125
58/Mücâdele Sûresi	149
59/Haşr Sûresi	167
60/Mümtehine Sûresi	185
61/Saff Sûresi	199
62/Cum'a Sûresi	209
63/Münâfikûn Sûresi	217
64/Teğâbün Sûresi	225
65/Talak Sûresi	237
66/Tahrîm Sûresi	249
67/Mülk Sûresi	261
68/Kalem Sûresi	277
69/Hâkka Sûresi	295
70/Meâric Sûresi	309
71/Nûh Sûresi	321

Sûre Adı	Sayfa No:
72/Cinn Sûresi	331
73/Müzemmil Sûresi	345
74/Müddessir Sûresi	355
75/Kıyâme Sûresi	369
76/İnsân Sûresi	379
77/Mürselât Sûresi	391
78/Nebe' Sûresi	403
79/Nâziât Sûresi	415
80/Abese Sûresi	427
81/Tekvir Sûresi	437
82/İnfitâr Sûresi	443
83/Mutaffifîn Sûresi	449
84/İnşikâk Sûresi	459
85/Burûc Sûresi	465
86/Târık Sûresi	471
87/A'lâ Sûresi	475
88/Ğâşiye Sûresi	481
89/Fecr Sûresi	487
90/Beled Sûresi	495
91/Şems Sûresi	501
92/Leyl Sûresi	505
93/Duhâ Sûresi	511

Sûre Adı	Sayfa No:
94/İnşirâh Sûresi	515
95/Tîn Sûresi	517
96/Alak Sûresi	521
97/Kadr Sûresi	527
98/Beyyine Sûresi	529
99/Zilzâl Sûresi	535
100/Âdiyât Sûresi	537
101/Kâria Sûresi	541
102/Tekâsür Sûresi	545
103/Asr Sûresi	549
104/Hümeze Sûresi	551
105/Fil Sûresi	553
106/Kureyş Sûresi	555
107/Mâûn Sûresi	557
108/Kevser Sûresi	559
109/Kâfirûn Sûresi	561
110/Nasr Sûresi	563
111/Mesed Sûresi	565
112/İhlâs Sûresi	567
113/Felak Sûresi	569
114/Nâs Sûresi	573

DİKKAT: Önce Hadîd Sûresinin şu 16-17. âyetlerini dikkatle okuyarak bu cildimizi okumaya başlayalım.

Âyet: 16, 17

اَلَمْ يَاْنِ لِلَّذِينَ اٰمَنُوٓا اَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللّٰهِ وَمَا
نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ ۙ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ
قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْاَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ ۖ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ
فَاسِقُونَ ﴿١٦﴾ اِعْلَمُوٓا اَنَّ اللّٰهَ يُحْيِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۚ
قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْاٰيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٧﴾

Meâlleri:

"İman edenlerin kalplerinin Allâh'ın zikrine ve haktan inene huşu göstermesi için zaman gelmedi mi? Önceden kitap verilenler gibi de olmasınlar. Onların üzerinden de zaman uzadı ve kalpleri katılaştı. Onlardan çoğu da fasıklardır."

"Şüphesiz Allâh'ın, ölümünden sonra yere can vermesini iyi bilin. Aklınız ersin diye âyetleri size açıklamıştık."

İZAHLARI:

Zaman zaman müslümanların gevşeyeceğini, Kur'ana karşı gereken itinayı gösteremeyeceklerini bilen Allâh, bu âyeti kerimeleri ile devamlı dikkat ve titizlik halinde olmaları için kesin bir uyarıda bulunmak üzere:

1- "İman edenlerin kalplerinin Allâh'ın zikrine ve haktan inene huşu göstermesi için zaman gelmedi mi?..." buyurmuştur. Rivayete göre Medine'ye hicretten sonra orada kavuştukları bolluk ve refahın artmasıyla mü'minler arasında bir gevşemeye benzeyen haller meydana gelmiş idi. Bunun üzerine ciddiyetin devamını isteyen Allâh: "Ey mü'min kullarım! Sizin kalpleriniz Allâh'ın zikri olan Kur'âna ve hakkı beyan eden Allâh'ın indirdiği hükümlere iyice yatışıp ciddiyetle ve dikkatle sarılma zamanı gelmedi mi? Şimdiye kadar yetişip gelişmediniz mi? Canla başla hiç ara vermeden benim kitabıma bütün kalplerinizle

teslimiyet içinde sarılmanız gerekir. Kıyâmete kadar gelecek olan mü'minler de sizin gibi olmalıdırlar."

"...Önceden kitap verilenler gibi de olmasınlar. Onların üzerinden de zaman uzadı ve kalpleri katılaştı. Onlardan çoğu da fasıklardır." Önceden kendilerine kitap verilen Yahudiler ve Hıristiyanlar gibi olmasınlar. Onların üzerinden zaman geçtikçe, müddet uzadıkça gevşediler, keyiflerine, zevklerine düştüler, kitapları arzularına göre değiştirip hahamlarını, rahiplerini, papazlarını, ilahlar edindiler. Onlar da yandaşlarını artırma yarışına girerek insanların keyfine göre kitap yazdılar, hüküm kestiler. Ey mü'minler! Siz onlar gibi olmayın. Onların çoğu haktan ayrılmış fasıklardır.

Ey Müslümanlar! Düşündüğümüz zaman, devrimizde bu gevşekliği ve aldırış etmemezliği açıkça görüyoruz. Dinimize gerektiği gibi sarılmıyoruz. Kur'ânı anlama, anladığımızı tatbik etme titizliğini göstermiyoruz. Allâh'ın bu hitabı, bu kahrı, bu uyarısı bizedir. Eshâbı kiram yeteri kadar bize örnek olmuştur. Neden onlar gibi değiliz de, Hıristiyanlar ve Yahudilere aldanıyoruz.

Biz bu âyeti, benzerlerini ve bilhassa Âli Imran sûresinin 102. âyetini dikkate alarak kitabımız Kur'âna sarılalım. Aksi halde ezilmeye devam ederiz. Ahiretimizi de hüsrana uğratırız.

2- "Şüphesiz Allâh'ın, ölümünden sonra yere can vermesini iyi bilin..." Gördüğünüz gibi Allâh yeryüzünü kuruduktan sonra tekrar yeşertiyor. Böylece sizi de ölümünüzden sonra diriltecek ve hesaba çekecek. Bu ihmalliğinizi, bu gevşekliğinizi, bu aldırış etmemezliğinizi cezasız bırakmayacak.

"...Aklınız ersin diye âyetleri size açıklamıştık." Kur'ânın her âyeti, akılları çalıştıran, bilgileri artıran, gayretleri geliştiren, insanı yücelten birer Allâh kelâmıdır. Var mı iyi okuyan, var mı düşünen, var mı Allâh'ın emirlerine gereği gibi önem veren?

(Bakara 45, 74, 118. Âl-i Imran 110, 118, 199. Mâide 49, 59, 81. En'âm 43. İsrâ 109. Nûr 37. Rûm 19, 24. Ahzâb 35. Yâsin 11, 69. Zümer 22, 23. Kamer 22, 32, 40. Mücadele 18. Haşr 21. Munâfikûn 9. âyetleri de okuyalım.)

ZÂRİYÂT SÛRESİ

51. Sûredir

60 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4

وَالذّٰرِيَاتِ ذَرْوًا ﴿١﴾ فَالْحَامِلَاتِ وِقْرًا ﴿٢﴾
فَالْجَارِيَاتِ يُسْرًا ﴿٣﴾ فَالْمُقَسِّمَاتِ اَمْرًا ﴿٤﴾

Meâli:

"Savurdukça savuranlara, yük taşıyanlara da, kolayca yüzenlere de, iş ayıranlara da andolsun."

Âyet: 5, 6

اِنَّمَا تُوعَدُونَ لَصَادِقٌ ﴿٥﴾ وَاِنَّ الدِّينَ لَوَاقِعٌ ﴿٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz va'dolunduğunuz şey, elbette doğrudur. Muhakkak din de elbette vâkidir."

Âyet: 7

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْحُبُكِ ﴿٧﴾

Meâli:

"Yolların sahibi göğe yemin ederim."

Âyet: 8

اِنَّكُمْ لَفِى قَوْلٍ مُخْتَلِفٍ ﴿٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz siz elbette çelişkili bir sözdesiniz."

Âyet: 9

يُؤْفَكُ عَنْهُ مَنْ اُفِكَ ﴿٩﴾

Meâli:

"Ondan döndürülen kimse döndürülür."

Âyet: 10, 11

قُتِلَ الْخَرَّاصُونَ ﴿١٠﴾ اَلَّذِينَ هُمْ فِى غَمْرَةٍ سَاهُونَ ﴿١١﴾

Meâli:

"Onlar, cehalet içinde gafil olan koyu yalancılar gebersin."

Âyet: 12

يَسْئَلُونَ اَيَّانَ يَوْمُ الدِّينِ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Din gününün zamanını soruyorlar."

Âyet: 13

يَوْمَ هُمْ عَلَى النَّارِ يُفْتَنُونَ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Onların ateşe atılacakları gün."

Âyet: 14

ذُوقُوا فِتْنَتَكُمْ هٰذَا الَّذِى كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Tadın fitnenizi. İşte bu kendisine acele ettiğiniz (şey) dir."

İZAHLARI:

Bu surede de, Allâhu azimüşşan, dikkatimizi çekmek, düşüncemizi artırmak ve araştırmamızı geliştirmek için bir yandan yemin ederek bir yandan da mübhem, muğlak ifadelerle âyetlerini inzâl buyurmaktadır. Şöyle ki:

1- "Savurdukça savuranlara." Bu savuranlar nelerdir? Düşünmek ve araştırmak gerekir. Rivâyetler: Rüzgarlardır. Kumları, tozları

sürerler savururlar. Yer yüzünü patlatıp savuran volkanlar, taşları patlatıp paramparça eden dinamitler, yerde derinlikler açarak taşı toprağı havaya savuran bombalar, atomlar ve patlayıcı maddeler, şimdiye kadar icat edilen ve ileride icat edilecek olan patlayıcı ve parçalayıcı şeyler, bu savuranlar içinde anlaşılır. Öyle ise, dikkat etmek, düşünmek ve araştırmak gerekir.

2- "Yük taşıyanlara da." "Yağmur yükü taşıyan bulutlar." denilmiş ise de, böyle olmakla beraber bütün yük taşıyanlar akla gelebilir. İnsan yükünü taşıyan gebe kadınlar, gebe hayvanlar, yüklü develer, atlar, katırlar, motorlu, karada yürüyen arabalar, trenler, havada uçan çeşitli uçaklar, uzay vasıtaları ve daha keşfedilecek nice şeyler de işaret yoluyla bu âyetin anlamına dahildir.

3- "Kolayca yüzenler de." Gemilerin denizde yüzmelerinden başlayarak, denizdeki bütün yüzücü hayvanlar, göklerde yüzen bütün kuşlar, uçaklar, helikopterler ve saire. Hatta melekler de kolayca yüzenlerdir.

4- "İş ayıranlara da." Bütün işleri tanzim ve taksim eden melekler anlaşılıyor ise de, göklerdeki güneş, ay, yıldızlar ve göremediğimiz varlıkların taksimi, tanzimi, dünyanın, karalar, denizler, dağlar, tepeler, dereler, ovalar, bunların coğrafi bölümleri ile bunlar hakkındaki astronomi, fiziki, kimyevi, jeoloji gibi ilmi bölümler hep bu taksimatın anlamı içindedir. Bu nokta da yine bizi araştırmaya sevk eden hikmetlerdendir. Bu noktalara yemin eden Allâh:

5, 6- "Şüphesiz va'dolunduğunuz şey, elbette doğrudur. Muhakkak din de elbette vâkidir." Ey insanlar! Sizin va'dolunduğunuz kıyâmet kesinlikle kopacaktır. Hesap, cezalar ve mükâfatlar da muhakkak gerçekleşecektir.

7, 8- "Yolların sahibi göğe yemin ederim ki şüphesiz siz elbette çelişkili bir sözdesiniz." Ey müşrikler! Göklerin yapısında akla hayale gelmeyen, Allâh'ın kudretine delil olan nice yollar vardır. Gök tabakalarının teşekkülü, her bir tabakanın diğerlerine olan nispeti, her birine yerleştirilmiş yıldız türleri, bunları dengeleyen muvazene unsurları, bizim ölçemeyeceğimiz mesafeler, ışıklandırma sırları, devamlılık unsurları, dünya ile bağlantısı gibi yazılmakla bitmeyecek ve henüz bilgilerine ulaşılmayan nice yollar, nice güzellikler. Allâh işte buna da yemin ederek dikkatimizi buraya çeviriyor ve müşriklere hitap ederek: "Elbette birbirine uymayan çelişkili sözler içinde bocalıyorsunuz." Buyuruyor. Bunların kimi peygambere "deli" derken, kimi "sihirbaz" der, kimi de "şair" der. Her birinin ayrı ayrı iftiraları vardır. Devrimizdeki kâfirler de Müslümanlara karalar sürerek tıpkı eski devirlerin kâfirleri gibi çelişkili kötülemeler yapıyorlar. Bu da geçicidir.

9- "Ondan döndürülen kimse döndürülür." Peygamberden ve Kur'ândan küfre döndürülmeye çalışıyorlar. Kendileri gibi akılları ve kalpleri zayıf olan, iradelerine de hakim olamayan zavallılar döndürülür.

10, 11- "Onlar, cehalet içinde gafil olan koyu yalancılar gebersin." Kur'ânın ışığından gözleri kamaşarak kör olan ve cahilleşen gafillere acımayın. Onlar Allâh'ın lanetine uğramışlardır. Küfür içinde bocalayarak gebersinler gitsinler. Onlar:

12- "Din gününün zamanını soruyorlar?" O kâfirler alay ederek kıyâmetin ne zaman kopacağını kendilerine ne zaman ceza verileceğini soruyorlar.

13- "Onların ateşe atılacakları gün." Olduğunu söyle. Hak ettikleri cezayı ateşin içinde görecekleri gün, işte o sordukları gündür.

14- "Tadın fitnenizi. İşte bu kendisine acele ettiğiniz (şey)dir." "Çıkardığınız fitnelerin cezasını tadın. İşte bu ceza sizin alay ederek çarçabuk istediğiniz ve içinde ebedî kalacağınız cezadır." denilecek.

(En'am 95, 134. Tevbe 30. Hıcr 16, 35. Enbiyâ 103, 109. Furkan 61. Mü'minun 54, 63. Secde 20. Yasin 63. Zuhruf 87. Fâtır 3. Saffat 20, 21. Ğafir 62, 63. Tur 7. Vakıa 1, 2. Murselat 7. Munafikun 4. Büruc 1. Mearic 1. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 15, 16

اِنَّ الْمُتَّقِينَ فِى جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٥﴾ اٰخِذِينَ مَآ اٰتٰيهُمْ رَبُّهُمْ اِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذٰلِكَ مُحْسِنِينَ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz müttegîler, Rablerinin kendilerine verdiğini alanlar olarak cennetlerde ve pınarlardadırlar. Muhakkak onlar bundan önce Muhsinler idiler."

Âyet: 17

كَانُوا قَلِيلاً مِنَ الَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Geceden azını uyuyorlar idiler."

Âyet: 18

وَبِالْاَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Onlar sahurlarda da istiğfar ederler."

Âyet: 19

وَفِى اَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِلسَّآئِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Onların mallarında da isteyenin ve mahrumun bir hakkı vardır."

Âyet: 20

وَفِى الْاَرْضِ اٰيَاتٌ لِلْمُوقِنِينَ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Yerde de yatkın îmanlılar için âyetler vardır."

Âyet: 21

وَفِى اَنْفُسِكُمْ اَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Kendinizde de. Hâlâ da görmüyor musunuz?"

Âyet: 22

وَفِى السَّمَآءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُوعَدُونَ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Gökte de rızkınız ve va'dolunduğunuz şeyler vardır.

Âyet: 23

فَوَرَبِّ السَّمَآءِ وَالْاَرْضِ اِنَّهُ لَحَقٌّ مِثْلَ مَآ اَنَّكُمْ تَنْطِقُونَ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Göğün ve yerin Rabbine de yemin ederim şüphesiz O, elbette gerçekten sizin konuştuğunuz gibi bir Hak'tır."

İZAHLARI:

Geçen âyetlerde yeminlerle kâfirleri ve akıbetlerini hatırlattıktan sonra, bu âyetlerde müttegîleri ve mükâfatlarını beyan etmek üzere:

1- "Şüphesiz müttegîler, Rablerinin kendilerine verdiğini alanlar olarak cennetlerde ve pınarlardadırlar..." buyuruyor. İman ederek Allâh'ın emirlerini yerine getiren ve nehiylerinden uzak kalan, Allâh'ın himayesine sığınarak korunan kimseler, Allâh'ın kendilerine ihsan ettiği nimetleri alarak ve razı olarak altından ırmaklar akan ve içinde ebedî kalacakları cennetler ve orda akan pınarlarda yaşarlar. Zevk ve sefalara kavuşurlar.

"...Muhakkak onlar önce Muhsinler idiler." Bunlar dünyada iken Allâh'a itaat ederek, O'na şükrederek, başkalarına iyilikler ederek en iyi kimseler idiler de bu mükâfata nail oldular. Sonra bunlar:

2- "Geceden azını uyuyorlar idiler." Geceleri de ibadetler, zikirler ile meşgul olurlar pek azında uyurlar idiler. "Akşam, yatsı ve sabah namazlarını kılarlar, geri kalan kısmında uyurlar, istirahat ederek canlı kalmaya çalışırlardı." Diyenler de vardır ki bu da önemlidir. Çünkü uyku gıdasını çok aza indirmek, vücudu zayıflatır. Diğer ibadetlere çalışmalara engel olur. Uyku zamanı uyumak da bir ibadettir.

3- "Onlar, sahurlarda da istiğfar ederler." O müttegî mü'minler, gecenin sonunda da günahlarının mağfiret olunmasını isterler, nafile oruca niyet ettikleri de olur. Erken kalkmaya gayret ederler.

4- "Onların mallarında da isteyenin ve mahrumun bir hakkı vardır." O müttegî mü'minlerin içinden zengin olanların mallarında ihtiyacından dolayı isteyen ve istemekten, çalışmaktan, kazanmaktan mahrum olan iffetli kimseler, askerler, hapisler, esirler gibi, muhtaçların da hakkı vardır. Bunu bilirler ve zekatlarını, sadakalarını verirler.

5- "Yerde de yatkın îmanlılar için âyetler vardır." Yerin üzerinde ve altında ve her yerinde, kalpleri îmana iyice yatkın kimseler için alacakları ibretler ve Allâh'ın varlığına dair bir çok deliller vardır. Dağlar, denizler, ovalar, buralarda bulunan canlı hayvanlar, bitkiler hep Allâh'ın varlığına birer delildir.

6- "kendinizde de..." Ey insanlar! Sizin kendinizde de Allâh'ın varlığına deliller vardır. Renklerinizde, dillerinizde, akıllarınızın değişikliğinde, boylarınızın farklılığında, başka hayvanlardan üstünlüğünüz-

de, bütün uzuvlarınızda ve hücrelerinizde herşeyi Allâh'ın yarattığına dair deliller vardır.

"...Hâlâ da görmüyor musunuz?" Allâh'ın yarattığı bunca şeyleri hâlâ görmüyor musunuz. Görmeyecek misiniz? Dikkatli olun.

7- "Gökte de rızkınız ve va'dolunduğunuz şeyler vardır." Gökte bulunan güneşin ışığı ve ısısı, bulutların indirdiği yağmurlar sebebiyle rızıklanıyorsunuz, aydınlanıyor ve ısınıyorsunuz. Yine gökler de va'dolunduğunuz hayırlı nimetler veya şerli felaketler var. Bunları hatırınızdan çıkarmayın. Bunlar hep Allâh'ın iradesi altındadır.

8- "Göğün ve yerin Rabbine de yemin ederim. Şüphesiz O, elbette gerçekten sizin konuştuğunuz gibi bir Haktır." Yeminle hatırlatıyorum ki bütün hayvanlar arasında yalnız sizin konuşmanızın hak olduğu gibi va'dolunduğunuz herşey bilhassa kıyâmet ve dirilmeniz haktır. Bunda asla tereddüt etmeyin.

İbni Cerir'in ve İbni Ebi Hatemin Hasan'dan rivâyetinde Rasulüllâh S.A.V.: "Rableri bir kavme yemin eder de onu tasdik etmezler. Allâh kahretsin" buyurdu. Yani; "Allâh Kur'ânda bir çok yerlerde yemin eder ve peşinden bir hüküm açıklar. Bunu tasdik etmeyenlere Allâh lanet etsin, kahretsin." demektir.

Bu sure ile ilgili şayanı teaccüb bir hadiseyi Asmai şöyle anlatıyor:

- "Birinde Basra mescidinde kılıncını asmış, oku da elinde heybetli bir bedevi çıktı ve bana yaklaştı, selam verdi ve:

- "Kimlerdensin?" dedi.

- "Asma oğullarındanım." Dedim.

- "Sen asmai misin?" dedi.

- "Evet." Dedim.

- "Nereden böyle?"dedi.

- "Rahmanın kelamının okunduğu yerden." dedim.

- "Rahmanın, insanların okuyacağı kelamı mı var?" dedi.

- "Evet." dedim.

- "Ondan bana bir şey oku." dedi.

- "Vezzariyatı sûresini (22.) âyete kadar okudum.

- "Yeter." dedi. Sonra kalktı devesine vardı ve onu kesti ve "Bana yardım et de bölelim." Dedi. Sonra onu gelene, gidene dağıttık. Sonra

kılıncına ve okuna yöneldi. Onları kırdı ve semerin altına koydu ve: "Gökte rızkınız ve va'dolunduğunuz şeyler vardır" mealindeki âyeti okuyarak badiyeye döndü. Hemen kendime döndüm ve kendi kendimi kınadım. Sonra Raşid ile hacca gittim. Ben tavaf ederken ince bir ses duydum ve döndüm bir de ben o bedevi ileyim. O incelmiş sararmış. Bana selam verdi. Elimden tuttu, makamın ardına beni oturttu ve:

- "Rahmanın kelamından bana oku." dedi. Yine Zariyat sûresini okudum (22.) âyete gelince:

- "Andolsun Rahmanın vadini hak bulduk. Bundan başka var mı?" dedi.

- "Evet." Dedim. Ve (23.) âyeti okudum. Bedevi bağırdı ve:

- "Ya sübhanellâh Celil olan Allâh'ı kim kızdırdı da yemin etti. Onun kelamını tasdik etmediler mi?" dedi.

Bu bedevinin içten içe olan bağlılığından ibret alıp da Allâh'ın kelamına, yemin etmese bile, sarılmalıyız.

(Âl-i Imran 17. Maide 85. Tevbe 120. Yûnus 6. Ra'd 2,3. Hıcr 45, 46. Nahl 12, 79. Rum 21-25. Sebe 24. Yasin 33. Zümer 33, 34. Duhan 51-57. Tur 17-20. Kamer 54-55. Saffat 80, 105. Kalem 34. Murselat 41-44. Nebe' 31-36. Müzzemmil 2-4. Mearic 24, 25. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 24

هَلْ اَتٰيكَ حَدِيثُ ضَيْفِ اِبْرٰهِيمَ الْمُكْرَمِينَ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Sana İbrâhîm'in ikram olunan misafirlerinin haberi geldi mi?"

Âyet: 25

اِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا ۖ قَالَ سَلَامٌ ۖ قَوْمٌ مُنْكَرُونَ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Hani ona girdiğin zaman: "Selam" demişlerdi. (o da) "selam tanınmayan kavim" demişti."

Âyet: 26

فَرَاغَ اِلٰى اَهْلِهٖ فَجَآءَ بِعِجْلٍ سَمِيْنٍ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Hemen ehline gitti ve semiz bir buzağı getirdi."

Âyet: 27

فَقَرَّبَهٗٓ اِلَيْهِمْ قَالَ اَلَا تَاْكُلُوْنَ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Ve bunu onlara yaklaştırdı. "Yemez misiniz" dedi."

Âyet: 28

فَاَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيْفَةً ۭ قَالُوْا لَا تَخَفْ ۭ وَبَشَّرُوْهُ بِغُلٰمٍ عَلِيْمٍ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Onlardan bir korkuyu da gizledi. "Korkma" dediler. Onu bilen bir oğulla müjdelediler."

Âyet: 29

فَاَقْبَلَتِ امْرَاَتُهٗ فِيْ صَرَّةٍ فَصَكَّتْ وَجْهَهَا وَقَالَتْ
عَجُوْزٌ عَقِيْمٌ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Karısı bir feryat içinde karşıladı, yüzüne de vurdu ve: "Doğumdan kesilmiş bir karı" dedi."

Âyet: 30

قَالُوْا كَذٰلِكِ ۙ قَالَ رَبُّكِ ۭ اِنَّهٗ هُوَ الْحَكِيْمُ الْعَلِيْمُ ﴿٣٠﴾

Meâli:

""Senin Rabbin böyle buyurdu. Şüphesiz ki O, hükmeden, bilendir." dediler."

İZAHLARI:

Habibim!

1- "Sana İbrâhîm"in ikram olunan misafirlerinin haberi geldi mi?" Şimdiye kadar bilmediğin bir haberi vereceğim. Dikkatle dinle. İbrâhîm'in ikram ettiği misafirlerinin haberidir bu.

2- "Hani ona geldikleri zaman: "Selam" demişlerdi. (O da) "selam tanınmayan kavim" demişti." Birbirinden güzel birer delikanlı şeklinde melekler İbrâhîm'e geldiler ve selam verdiler. O da selamlarını aldı ve onları tanımadığına işaret etti.

3, 4- "Hemen ehline gitti ve semiz bir buzağı getirdi ve bunu onlara yaklaştırdı: "Yemez misiniz?" dedi. İbrâhîm aleyhisselam hemen yanlarından ayrılarak hanımının yanına gitti. Taze bir buzağıyı keserek pişirmesini söyledi. Biraz sonra pişmiş ve kızartılmış olan buzağıyı getirdi ve bunların önüne sürdü: "Buyurun, yemenizden mesrur olurum" diyerek nazikçe ikram etti. Fakat:

5- "Onlardan bir korkuyu da gizledi..." Onların yemediklerini görünce, içinden "acaba bir şer için mi geldiler de yemiyorlar?" diye bir ürpertiye kapıldı. Bunu sezen melekler:

"..."Korkma" dediler. Ona bir oğlan müjdelediler." Melekler kendilerini tanıttılar, korkmamasını söylediler ve ona İshâk aleyhisselamı müjdelediler. Kenarda duran ve bu müjdeyi işiten:

6- "Karısı bir feryat içinde karşıladı, yüzüne de vurdu ve: "Doğumdan kesilmiş bir karı." dedi." İbrâhîm aleyhisselamın karısı Sare, tuhafına giden bu haber karşısında kendini tutamadı, çığlık atarak onlara yöneldi. Ve: "Ben yaşlanmış, doğumdan kesilmiş bir koca karı olarak nasıl doğum yapabilirim?" dedi. Onlar da:

7- "Senin Rabbin böyle buyurdu. Şüphesiz ki O, hükmeden, bilendir." dediler. "Ey Sare! Senin Rabbin böyle emretti. O dilediğini yapar. Hüküm sahibi O'dur. O böyle hükmetmiştir. herşeyi en iyi bilen de O'dur. Biz sana bunu müjdelemeye geldik." dediler.

Hud 69-76. Hıcr 51-58. âyetleri de okuyalım.

YİRMİ ALTINCI CÜZÜN SONU

YİRMİ YEDİNCİ CÜZ

Âyet: 31

قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ اَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿٣١﴾

Meâli:

""Ey elçiler! Sizin işiniz nedir bakalım?" dedi."

Âyet: 32

قَالُوٓا اِنَّآ اُرْسِلْنَآ اِلٰى قَوْمٍ مُجْرِمِينَ ﴿٣٢﴾

Meâli:

""Gerçekten biz mücrimler gürûhuna gönderildik." Dediler."

Âyet: 33, 34

لِنُرْسِلَ عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ طِينٍ ﴿٣٣﴾
مُسَوَّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُسْرِفِينَ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Aşırılar için Rabbin katında işaretlenmiş çamurdan taşları üzerlerine atmamız içindir."

Âyet: 35

فَاَخْرَجْنَا مَنْ كَانَ فِيهَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Mü'minlerden orada olan kimseleri de çıkardık."

Âyet: 36

فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Orada müslümanlardan bir evden başkasını da bulmadık."

Âyet: 37

وَتَرَكْنَا فِيهَآ اٰيَةً لِّلَّذِينَ يَخَافُونَ الْعَذَابَ الْاَلِيمَ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Orada acıklı azaptan korkacaklar için bir de âyet bıraktık."

İZAHLARI:

İbrâhîm aleyhisselam müjdeyi alıp korkuyu attıktan sonra meleklere sordu.

1- "Ey elçiler: Sizin işiniz nedir bakalım?" dedi. "Ne maksatla gönderildiniz, anlatır mısınız?" deyince, melekler:

2- "Gerçekten biz mücrimler gürûhuna gönderildik." dediler. Kardeşinizin oğlu olan Lut peygamberin sapık kavmini helâk etmemiz için gönderildik. Ahlaksızlıkta ileri giden bu:

3- "Aşırılar için Rabbin katında işaretlenmiş çamurdan taşları üzerlerine atmamız içindir." Erkeklerin birbirine şehvetle münasebette bulundukları, böyle pisliklere bulaştıkları ve önlerine geçilemediği için Rabbin katında her birine atılmak üzere işaretlenen çamurdan yapılarak pişirilmiş, taşlaşmış, olan parçaları onların üzerlerine atarak helâk etmemiz için gönderildik. Dedikten sonra ayrıldılar ve o milleti helâk ettiler.

4- "Mü'minlerden orada olan kimseleri de çıkardık." Gönderdiğimiz melekler oraya varınca, orada bulunan mü'minleri haber vererek çıkardık ve hepsini helâk ettik. Zaten:

5- "Orada müslümanlardan bir evden başkasını da bulmadık." Sadece Lut aleyhisselamın evinden başka da müslüman evi yoktu. Bir tek O'nun evini bulduk.

6- "Orada acıklı azaptan korkacaklar için bir de âyet bıraktık." Oradaki bıraktığımız deliller, ibret verici kalıntılar, böyle bir felaketten korkanlar için devamlı bir ders alma yeridir.

(Araf 80-84. Hûd 77-83. Hıcr 58-77. Enbiyâ 74-75. Şuâra 160-174. Neml 54-58. Ankebut 28-35. Saffat 133-138. Kamer 33-39. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 38, 39

وَفِى مُوسَىٰٓ إِذْ أَرْسَلْنَـٰهُ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ بِسُلْطَـٰنٍ مُّبِينٍ ﴿٣٨﴾
فَتَوَلَّىٰ بِرُكْنِهِۦ وَقَالَ سَـٰحِرٌ أَوْ مَجْنُونٌ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Mûsâ'da da (ibret) vardır. Hani ya onu açık bir delil ile firavuna gönderdik de, ordusuyla yüz çevirmiş ve: "Bir sihirbazdır, veya bir delidir." demişti."

Âyet: 40

فَأَخَذْنَـٰهُ وَجُنُودَهُۥ فَنَبَذْنَـٰهُمْ فِى ٱلْيَمِّ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Onu da, ordularını da yakaladık ve kendisini kınayarak onları denize döktük."

İZAHLARI:

Lut aleyhisselamdan sonra ibret için Mûsâ'yı da zikreden Allâh:

1- "Mûsâ'da da (ibret) vardır. Hani ya, onu açık bir delil ile firavuna gönderdik de, ordusuyla yüz çevirmiş ve: "Bir sihirbazdır veya bir delidir." demişti. Mûsâ ila firavun arasında geçen hadisede ise alacaklar için ibretler vardır. Hani ya, Mûsâ'yı açık deliller, mucizelerle firavuna göndermiştik de, firavun ordusuyla ve bütün yakınlarıyla Hak'tan yüz çevirmiş, inkar etmiş ve: "Bu adam ya bir sihirbaz, veya delirmiş birisi." demişti.

2- "Onu da, ordularını da yakaladık ve kendisini kınayarak onları denize döktük." O, kendine ve ordularına güvenen, Allâh ve Resulünü inkar eden firavun, ordularıyla birlikte Mısır'dan ayrılan Mûsâ ve İsrail oğullarının peşine düşerek, onları yok etmek isterken, kendileri Allâh'ın tuzağına düştü ve denizde boğuldular gittiler. Bu arada durumu anlayan firavun, pişman olarak, kendi kendini kınayarak, eyvah diyerek geberdi.

(Bakara 49,50. Araf 103-141. Enfal 54. Yûnus 75-92. Hûd 96-97. İsra 101-104. Taha 24-79. Mü'minun 45-48. Şuâra 10-67. Neml 7-14. Kasas 3-40. Ankebut 39, 40 Ğafir 23-37. Zuhruf 46-56. Naziat 15-26. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 41

وَفِى عَادٍ اِذْ اَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الرِّيحَ الْعَقِيمَ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Ad'de de (ibret) vardır. Hani ya, onların üzerine, kasıp kavuran rüzgarı göndermiştik."

Âyet: 42

مَا تَذَرُ مِنْ شَىْءٍ اَتَتْ عَلَيْهِ اِلاَّ جَعَلَتْهُ كَالرَّمِيمِ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Üzerine estiği bir şeyi bırakmıyor, ancak onu çürümüş gibi yapıyordu."

İZAHLARI:

Ad kavminde de alınacak ibretler vardır. Onların üzerine çok şiddetli, kasıp kavuran, sürüp savuran fırtına estirmiştik. Uğradığı herşeyi paramparça ediyor, çürümüş, kurumuş, toza dumana çeviriyordu. Bundan da ibret almak gerekir.

(Araf 65-72. Hûd 50-60. Şuâra 123, 139. Fussılet 15, 16. Ahkaf 21-26. Kamer 18-21. Hakka 6-8. Fecr 6-8. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 43

وَفِى ثَمُودَ اِذْ قِيلَ لَهُمْ تَمَتَّعُوا حَتّٰى حِينٍ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Semud'de de (ibret) vardır. Hani, onlara: "Bir zamana kadar yararlanın." denilmişti."

Âyet: 44

فَعَتَوْا عَنْ اَمْرِ رَبِّهِمْ فَاَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ وَهُمْ يَنْظُرُونَ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Rablerinin emrinden fırttılar da, onlar bakarlarken kendilerini yıldırım yakalayıverdi."

Âyet: 45

فَمَا اسْتَطَاعُوا مِنْ قِيَامٍ وَمَا كَانُوا مُنْتَصِرِينَ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Kıyama da güçleri yetmedi, yardım olunanlar da olmadılar."

Âyet: 46

وَقَوْمَ نُوحٍ مِنْ قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Önceden Nuh kavmini de helâk ettik. Gerçekten onlar, fâsıklar gürûhu idiler."

İZAHLARI:

Semud kavminde de alınacak dersler vardır. Onlara: "Belli bir zamana kadar size mühlet verilmiştir. O zamana kadar yiyin için, yaşayın, helâkınız yakındır." denilmişti. Fakat bunlar Allâh'ın emrinden uzaklaştılar, peygamberlerini dinlemediler. Daha üç gün geçerken bunlar göz göre göre yıldırıma yakalanıverdiler. Ayağa kalkmaya da güçleri yetmedi. Yardım görüp toparlanamadılar bile. Helâk olup gittiler.

Daha önceden Nuh'un kavmi de helâk olmuştu. Hakikaten onlar da Haktan uzak, yoldan çıkmış, bozguncu, fâsık bir millet idi. Bunlardan da bu Semud kavmi ibret almadı.

(Araf 73-79. Hûd 61-68. İsra 59. Şuâra 141-158. Neml 45-53. Fussılet 13-17. Kamer 23-31. Fecr 9. Şems 11-15. İbrâhîm 9-13. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 47

وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Göğü de, onu kuvvetle yaptık. Şüphesiz biz elbette güçlü olanlarız."

Âyet: 48

وَالْاَرْضَ فَرَشْنَاهَا فَنِعْمَ الْمَاهِدُونَ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Yeri de, onu biz döşedik. Döşeyenler ne de güzel oldu."

Âyet: 49

وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Düşünesiniz diye herşeyden de iki çift yarattık."

Âyet: 50

فَفِرُّوٓا اِلَى اللّٰهِ ۖ اِنّٖى لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ مُبِينٌ ۚ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Artık Allâh'a kaçın. Şüphesiz ben sizi O'ndan açık bir uyarıcıyım."

Âyet: 51

وَلَا تَجْعَلُوا مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ ۖ اِنّٖى لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٥١﴾

Meâli:

"Allâh'la birlikte başka bir ilah da edinmeyin. Şüphesiz ben sizi O'ndan açık bir uyarıcıyım."

İZAHLARI:

Kullarına başka bir ibret levhası açarak göğü ve yeri yaratma kuvvetini gösteren Allâh:

1- "Göğü de, onu kuvvetle yaptık. Şüphesiz biz elbette güçlü olanlarız." Buyuruyor. Göklere baktığınız zaman, onun yaratılması için sonsuz bir kuvvetin olması gerektiğini anlarsınız. İşte o kuvvet bizde vardır. Şüphesiz bizim gücümüz daha da geniş, daha da sonsuzdur. İşte biz, çok geniş bir kuvveti olan Zat-ı Âlâyız.

2- "Yeri de, onu biz döşedik. Döşeyenler ne de güzel oldu." Üzerinde yaşadığınız dünyayı da biz yarattık ve sizin yaşamanıza uygun olarak döşercesine döşedik. Sizin, hayvanların, bitkilerin yaşamaları,

üremeleri, bir zamana kadar devam etmelerine elverişli yaptık. Sular, madenler, taşlar, topraklar. Her birini sizin yararlanmanıza hazırladık.

3- "Düşünesiniz diye herşeyden de iki çift yarattık." Göklerle yer, gece ile gündüz, güneş ile ay, kara ile deniz, aydınlık ile karanlık, îman ile küfür, hayat ile ölüm, saâdet ile rezalet, cennet ile cehennem, hayvanlar ile bitkiler, erkek ile dişi, herşeyde bu iki çiftliliği takdir ettik. Bunda asla değişiklik göremezsiniz. Tek olan yalnız benim ben.

4- "Artık Allâh'a kaçın. Şüphesiz ben size O'ndan açık bir uyarıcıyım." Artık küfürden, şirkten, nifaktan ve her türlü kötülükten kaçın da Allâh'a sığının. O'nun emrine girin de cehennemden kurtulun. Gerçekten ben bir peygamber olarak sizin için çok açık bir uyarıcıyım. Benim vazifem bundan ibarettir.

5- "Allâh'la birlikte başka bir ilah da edinmeyin..." Allâh'ın varlığına inanıyorsunuz. Bu iyi. Ama birde O'na eş olarak başka bir ilah ediniyorsunuz. İşte bu sizin için tehlikelidir. Bunu yapmayın. Keyfinize.

"Şüphesiz ben size O'ndan açık bir uyarıcıyım." O'nun size vereceği ağır ve devamlı olan cezayı hatırlatarak uyarıyorum. Uyanmazsanız, kesinlikle içinde ebedî kalacağınız cehenneme atılacaksınız.

(Bakara 22. Araf 188. Hûd 2. Ra'd 3. Hıcr 89. Hacc 49. Taha 53. Şuâra 115. Ankebut 50. Yasin 71. Ğafir 64. Zuhruf 10. Ahkaf 9. Zümer 54. Kaf 6. Necm 45. Mülk 26. Nebe 6, 12. Kıyâmet 39. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 52

كَذٰلِكَ مَآ اَتَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ رَسُولٍ اِلاَّ قَالُوا سَاحِرٌ
اَوْ مَجْنُونٌ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Böylece onlardan önce bulunanlara bir peygamber gelmeyegörsün. Ancak "Bir sihirbazdır veya bir delirmiş" dediler."

Âyet: 53

اَتَوَاصَوْا بِهِ ۚ بَلْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ ﴿٥٣﴾

Meâli:

"Onu mu tavsiye ediştiler? Hayır, onlar azgınlar zümresidir."

Âyet: 54

فَتَوَلَّ عَنْهُمْ فَمَآ اَنْتَ بِمَلُومٍ ﴿٥٤﴾

Meâli:

"Artık onlardan yüz çevir. Çünkü sen kınanmış değilsin."

Âyet: 55

وَذَكِّرْ فَاِنَّ الذِّكْرٰى تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٥﴾

Meâli:

"Öğüt ver. Çünkü gerçekten öğüt mü'minlere yarar."

Âyet: 56

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْاِنْسَ اِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾

Meâli:

"Cinleri ve insanları ancak bana kulluk etmeleri için yarattım."

Âyet: 57

مَآ اُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَآ اُرِيدُ اَنْ يُطْعِمُونِ ﴿٥٧﴾

Meâli:

"Onlardan bir rızk istemiyorum. Beni doyurmalarını da istemiyorum."

Âyet: 58

اِنَّ اللّٰهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ ﴿٥٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh, O, bol rızk veren çetin kuvvet sahibidir."

Âyet: 59

فَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذَنُوبًا مِثْلَ ذَنُوبِ أَصْحَابِهِمْ فَلَا يَسْتَعْجِلُونِ ﴿٥٩﴾

Meâli:

"Artık gerçekten zulmedenler için arkadaşlarının (azap) nasibi gibi bir nasip vardır."

Âyet: 60

فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ يَوْمِهِمُ الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٦٠﴾

Meâli:

"Artık küfredenlerin va'dolunacakları günlerinden dolayı vay hallerine."

İZAHLARI:

Allâhu azimüşşan kâfirlerin rasulüllâha karşı olan kötü tavırlarından dolayı üzülmemesi için şöyle teselli buyuruyor:

1- **"Böylece onlardan önce bulunanlara bir peygamber gelmeyegörsün. Ancak "Bir sihirbazdır veya bir delirmiş." dediler.** Habibim! Bu müşriklerin sana karşı hırçın davranışları seni üzmesin. Daha önce geçen milletler de bunlar gibiydi. Kendilerine her peygamber geldikçe ona: "Büyücüdür, delidir, yalancıdır." Gibi laflar ettiler.

2- **"Onu mu tavsiye ediştiler?..."** O geçen milletlerle bunlar sanki bir araya geldiler de birbirlerine "Böyle yapalım." diye mi tavsiye ettiler. Onlarla bunlar sanki birbirlerinin ağızlarına tükürmüşler. Hepsinin peygamberlere söyledikleri hemen hemen aynı şeyler.

"...Hayır, onlar azgınlar zümresidir." O devirlerin insanları ile bu devrin insanları aynı cinstendir. Onların sapıklıkları, azgınlıkları ile bu devrin dangalaklıkları, küstahlıkları aynı şeylerdir.

3- **"Artık onlardan yüz çevir. Çünkü sen kınanmış değilsin."** Resulüm! Artık bırak onları, öyle laf anlamazlara uyma. Sen tebliğ vazifeni yaptın. Senin ayıplanma, kınanma yönün yoktur. Ancak:

4- **"Öğüt ver. Çünkü gerçekten öğüt mü'minlere yarar."** Habibim! Sen nasihate devam et. Senin nasihatin kalbinde îman olanlara

fayda verir. Mü'minler arttıkça, kâfirlerin baskısı azalır. Şurasını da iyi anlat ki insanlar kendilerinin niçin yaratıldığını anlasınlar:

5- "Cinleri ve insanları ancak bana kulluk etmeleri için yarattım." Ben bütün cinleri ve insanları beni tanımaları, inanmaları, bana kulluk yapmaları ve bana ibadet etmeleri için yarattım. Onlara verdiğim akıl, kalp, düşünme ve vücut yapıları tamamen bu gayeye uygundur. Başka mahlukattan onlara benzeyen var mı? Ben:

6- "Onlardan bir rızk istemiyorum. Beni doyurmalarını da istemiyorum." Benim onlardan bir umacağım yok. Benim rızka, yemeye, ihtiyacım da yok. Ben bunlardan münezzehim. Aksine onlar bana muhtaç.

7- "Şüphesiz Allâh, O, bol rızk veren, çetin kuvvet sahibidir." Yarattığı mahlukatın devamlı rızkını veren, buna da gücü yeten O'dur. Şu halde neden küfürde direniyorlar.

8- "Artık gerçekten zulmedenler için arkadaşlarının (azap) nasibi gibi bir nasip vardır." Habibim! Şu sana karşı gelen ve eziyet eden zâlimler için, daha önce geçen küfür ve şirk arkadaşlarının nasibi olan helâk olma azaba uğrama nasipleri gibi nasip vardır. Hiç endişe etme. Bunların akıbetleri de onlarınki gibidir.

9- "Artık küfredenlerin va'dolunacakları günlerinden dolayı vay hallerine." Artık bütün küfredenler, helâk olmakla ve ebediyen cehennemde kalmakla va'dolunmuşlardır. Onlar kesinlikle o günü göreceklerdir. İşte o günde vay hallerine onların.

(Bakara 15, 21, 118. En'âm 110, 148. Araf 2, 186. Nisa 36. Yûnus 39. Nahl 35. İsra 60. Meryem 37. İbrâhîm 2. Hıcr 99. Taha 14. Enbiyâ 25. Hacc 58. Mü'minun 72. Şuâra 27. Sebe' 39. Saffat 30, 174, 178. Sad 27, 55. Kalem 31. Şems 11. A'la 9, 10. âyetleri de okuyalım.)

ZÂRİYÂT SÛRESİNİN SONU

TÛR SÛRESİ

52. Sûredir

49 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4, 5, 6

وَالطُّورِ ﴿١﴾ وَكِتَابٍ مَسْطُورٍ ﴿٢﴾ فِي رَقٍّ مَنْشُورٍ ﴿٣﴾
وَالْبَيْتِ الْمَعْمُورِ ﴿٤﴾ وَالسَّقْفِ الْمَرْفُوعِ ﴿٥﴾
وَالْبَحْرِ الْمَسْجُورِ ﴿٦﴾

Meâli:

"Tura, açılmış deride yazılmış kitaba da Beyti ma'mura da, kaldırılmış tavana da, doldurulmuş denize de andolsun."

Âyet: 7, 8

إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ ﴿٧﴾ مَا لَهُ مِنْ دَافِعٍ ﴿٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz Rabbinin azabı elbette vâkidir. Onu def eden de yoktur."

Âyet: 9

يَوْمَ تَمُورُ السَّمَاءُ مَوْرًا ﴿٩﴾

Meâli:

"Göğün sallandıkça sallanacağı gün."

Âyet: 10

وَتَسِيرُ الْجِبَالُ سَيْرًا ﴿١٠﴾

Meâli:

"Dağlar da yürüdükçe yürüyeceği (gün)."

Âyet: 11

فَوَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١١﴾

Meâli:

"Artık o gün yalanlayanların vay haline."

Âyet: 12

اَلَّذِينَ هُمْ فِى خَوْضٍ يَلْعَبُونَ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Onlar bir havuzda oynayanlardır."

Âyet: 13

يَوْمَ يُدَعُّونَ اِلٰى نَارِ جَهَنَّمَ دَعًّا ﴿١٣﴾

Meâli:

"Cehennem ateşine itildikçe itilecekleri gün."

Âyet: 14

هٰذِهِ النَّارُ الَّتِى كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿١٤﴾

Meâli:

"İşte bu kendisini yalanlıyor olduğunuz ateştir."

Âyet: 15

اَفَسِحْرٌ هٰذَآ اَمْ اَنْتُمْ لَا تُبْصِرُونَ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Bu da bir sihir mi, yoksa siz görmüyor musunuz?"

Âyet: 16

اِصْلَوْهَا فَاصْبِرُوٓا اَوْ لَا تَصْبِرُوا سَوَآءٌ عَلَيْكُمْ اِنَّمَا تُجْزَوْنَ

مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Girin oraya. Sabretseniz de veya sabretmesiniz de size müsavidir. Ancak yapar olduğunuz şeyle cezalanıyorsunuz."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, kıyâmetin kesinlikle kopacağına dair dikkatimizi çekmek istediği önemli noktalara yemin ediyor.

1- **"Tur"** Süryanice dağ demektir. Allâhu Teâlâ'nın Mûsâ aleyhisselamla konuştuğu ve Tevrat kitabını indirdiği yerdir. Bu dağa yemin etmekle dikkatimizi o dağda inen kitaba, Mûsâ aleyhisselama, İsrail oğullarına ve firavuna çekmekte ve bunlardan ibret almamızı irade buyurmaktadır.

"Açılmış deride yazılmış kitaba." Buyurmakla hususiyle Kur'ânı Kerîme, umumiyle de diğer kitaplara dikkatimizi çekerek onlar hakkında bilgi sahibi olmamızı ve son kitap olan Kur'ân üzerinde dikkatle durmamızı istemektedir.

"Beyti ma'mura." Kabei muazzama ile tam ilgisi bulunan gökteki meleklerin ibadet yeri ki bir uğrayan bir daha uğramamak üzere günde sayısı pek çok melekle orada ibadet ederler. Burada bizden istenen Kabei Muazzama'yı iyi öğrenmemiz, iyi anlamamız, dünya Müslümanlarının her yıl orada hacc yapmaları, ibadet etmelerinin önemini kavramamızdır.

"Kaldırılmış tavana." Göklerin nasıl yükseltildiğine, bunu hangi kuvvetin yarattığına dikkatimiz çekilmekte ve Allâh'ın sonsuz kudrete sahip olduğuna inanıp O'na hakkıyla teslim olmamız, O'nun emrine tam girmemiz istenmektedir.

"Doldurulmuş denize." Burada da dikkatlerimiz denizlere çekerek, bu kadar su nereden bulunur, nasıl temin edilir? Düşüncesi ile Allâh'ı hatırlamak ve O'nun nasıl gücünün yettiğine ve bunları yarattığına hayran olarak, O'nun ihlaslı bir kulu olmamız istenmektedir. İşte bu anlayış ve kavrayış ile şu beyanlara inanmalıyız:

2- **"Şüphesiz Rabbinin azabı elbette vâkidir..."** Hiç şüphe yok ki Allâh'ın va'dettiği kıyâmet kopacak ve kâfirler oranın azabını göreceklerdir. Hem de:

"...Onu def eden de yoktur." O azabı kaldıracak, giderecek hiçbir kuvvet de yoktur. Onun önüne kimse geçemeyecektir. Şöyle ki:

3- "Göğün sallandıkça sallanacağı, gün." Şimdi çok sağlam sandığımız gökler öylesine sallanacak, öylesine parçalanacak ki güneş, ay, yıldızlar kararıp sönecek, hepsi de, başka başka hallere dönecek.

4- "Dağlar da yürüdükçe yürüyeceği gün." Dünya da batacak. Dağlar yerinden oynayacak, toz duman olup savrulacak. Dünya bambaşka şekil alacak. İşte o gün inkarcıların vay haline.

5- "Artık o gün yalanlayanların vah haline." Dünyada iken kendilerine verilen bu haberleri yalanlayanlar, inkar edenler o gün yana dolana imkan bulamayacaklar. Fiilen içinde bulunup görecekler.

6- "Onlar bir havuzda oynayanlardır." Bâtıllar, küfürler, şirkler, nifaklar içinde eğlenenler, oynayanlar, oyalananlar.

7- "Cehennem ateşine itildikçe itilecekleri gün." Atıldıkça atılacakları, kakıldıkça kakılacakları gün o gün.

8- "İşte bu, kendisini yalanlıyor olduğunuz ateştir." Denilecek. Cehennem zebanileri onlara: "Hani ya dünyada iken inanmadığınız, inkar ettiğiniz, yalan saydığınız ateştir bu." diyecekler. Devamla:

9- "Bu da bir sihir mi, yoksa siz görmüyor musunuz?" diyecekler. Dünyada peygamberlerin mucizelerine, onların verdiği haberlere "sihir" diyordunuz. Bu kıyâmette mi sihir, bu cehennemde mi sihir, içinde yandığımız ve ebedî kalacağınız bu azapta mı sihir? Söyleyin bakalım.

10- "Girin oraya. Sabretseniz de, veya sabretmeseniz de size müsavidir." Haydin girin bakalım bu ateşe. Bu azaba dayansanız da dayanmasanız da bu cezayı çekeceksiniz. Hiçbir değişiklik olmayacak.

"...Ancak yapar olduğunuz şeyle cezalanıyorsunuz." Size bir düşmanlık yapan yok. Siz kendinizin düşmanlarısınız. Yaptıklarınızın cezasını çekiyorsunuz. Allâh kimseye zulmetmez.

(Âl-i Imran 96. Maide 97. Enbiyâ 32. Furkan 25. Neml 88, 90. Kasas 29, 44. Meryem 52. Secde 20. Sebe 42. Yasin 54. Saffat 39. Zariyat 6. Rahman 7, 37. Vakıa 1, 2, 77, 78. Murselat 7, 10, 15, 19, 24, 28, 34. Nebe' 19, 20. İnfitar 1-3. İnşikak 1. Hakka 14-16. Tin 2. Meâric 1, 2, 8, 9. Tekvir 6, 11. Karia 5. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 17

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَعِيمٍ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz müttegîler, cennetler ve nimetler içindedirler."

Âyet: 18

فَاكِهِينَ بِمَآ اٰتٰيهُمْ رَبُّهُمْ ۚ وَوَقٰيهُمْ رَبُّهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Rablerinin kendilerine verdiği şeylerle şenelenler olarak. Rableri onları cehennem azabından da korumuştur."

Âyet: 19

كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيٓـًٔا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Yapıyor olduğunuz şeyler sebebiyle yiyin ve için." (denilir).

Âyet: 20

مُتَّكِـِٔينَ عَلٰى سُرُرٍ مَصْفُوفَةٍ ۚ وَزَوَّجْنَاهُمْ بِحُورٍ عِينٍ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Sıralanmış kanepeler üzerine yaslananlar olarak. Onları geniş gözlü hurilerle de evlendirdik."

Âyet: 21

وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِاِيمَانٍ اَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَآ اَلَتْنَاهُمْ مِنْ عَمَلِهِمْ مِنْ شَىْءٍ ۚ كُلُّ امْرِئٍ بِمَا كَسَبَ رَهِينٌ ﴿٢١﴾

Meâli:

"İman edenler de, soylarından kendilerine îmanla tabi olanları da, oların nesillerini kendilerine kattık. Onların amellerinden bir şey de eksiltmedik. Herkes kazandığı şeyle rehindir."

Âyet: 22

وَأَمْدَدْنَاهُمْ بِفَاكِهَةٍ وَلَحْمٍ مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Onlara canlarının çektiği şeylerden de meyve ve eti artırdık."

Âyet: 23

يَتَنَازَعُونَ فِيهَا كَأْسًا لَا لَغْوٌ فِيهَا وَلَا تَأْثِيمٌ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Orada kadeh çekiştirirler. Orada boş söz de yok. Günaha sokma da yok."

Âyet: 24

وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ غِلْمَانٌ لَهُمْ كَأَنَّهُمْ لُؤْلُؤٌ مَكْنُونٌ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Onların çevresinde kendilerinin ğılmanı dolaşır. Sanki onlar dizilmiş, korunmuş inci gibiler."

Âyet: 25

وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Birbirine yönelip de soruştururlar. "

Âyet: 26

قَالُوا إِنَّا كُنَّا قَبْلُ فِي أَهْلِنَا مُشْفِقِينَ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz önce ehlimizde endişeliler idik." Derler.

Âyet: 27

فَمَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا وَوَقَانَا عَذَابَ السَّمُومِ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Allâh da bize ihsan etti ve zehirli azaptan korudu."

Âyet: 28

﴿٢٨﴾ اِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلُ نَدْعُوهُ ۖ اِنَّهُ هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ ۚ

Meâli:

"Şüphesiz biz önceden O'na dua ediyor idik. Muhakkak O, çok iyi rahîm olandır."

İZAHLARI:

Geçen âyetlerde ehli küfrün akıbetlerini beyandan sonra bu âyetlerde ehli takvanın kavuşacağı cennetler ve nimetleri beyan etmek üzere:

1- "Şüphesiz müttegîler, cennetler ve nimetler içindedirler." buyuruyor. Allâh'tan korkan, O'nun himayesine sığınan, O'nun bütün emirlerini yerine getiren ve nehiylerinden uzaklaşan, ömrünü dikkatle Allâh yolunda geçiren mü'minler, cennetler ve bol nimetler içinde ebedî olarak yaşayacaklar. Onlar:

2- "Rablerinin kendilerine verdiği şeylerle şenelenler olarak." O zevk, sefa içinde yaşarlar.

"...Rableri onları cehennem azabından da korumuştur." Hiçbir endişeleri kalmamış, cehennemin alevleri ateşlerinden de kurtulmuş olarak tam bir huzur içinde sefa sürerler. Onlara:

3- "Yapıyor olduğunuz şeyler sebebiyle yiyin ve için." (denilir). Dünyada iken yapıyor olduğunuz ibadetler, zikirler, iyi ameller, hayır işleri sayesinde cennet nimetlerinden istediğiniz kadar, dilediğiniz şeylerden yiyin, için. Burada hastalık, iştahsızlık, diye bir şey yok. Tükenme kaygısı da yok.

4- "Sıralanmış kanepeler üzerine yaslananlar olarak. Onları geniş gözlü hurilerle de evlendirdik." Saraylar içinde sıra sıra konmuş koltuklar, kanepeler üzerinde keyifli oturarak, yaşlanarak sefa sürerler. Ayrıca tenleri bembeyaz, saçları, kaşları simsiyah, gözlerinin ortaları kara, çevresi beyaz ceylan gözlü, güzelliğin son haddine erişmiş huri kızlarıyla da evlenmiş yan yana, can cana yaşama imkanı veren Allâh'ın büyük lütfüdür bu. Dahası da var.

5- "İman edenler de, soylarından kendilerine îmanla tabi olanları da, onların nesillerini kendilerine kattık..." îman edenlerin soylarından gelen ve onlara Allâh yolunda tabi olan kimseleri de onlarla bir-

leştirdik. Yani geçmiş atalarla sonradan gelen ve onlara uyan îmanlı nesilleri cennette bir araya getirdik ki bu zevklerin, sevinçlerin de en üstünü olsa gerek. Bütün akraba bir arada. İmansızların bu birleşme imkanları yok. Onların yeri cehennemdir.

"...Onların amellerinden bir şey de eksiltmedik..." Dünyada iken yaptıkları Allâh'ın rızasına uygun olan işlerinden hiçbir şey eksiltilmemiş, hepsinin sevabı yerli yerince verilmiştir.

"...Herkes kazandığı şeyle rehindir." Herkes ne kazandıysa, ona bağlıdır. Allâh'ın rızasını kazandıysa, ona göre Allâh'ın ihsanına nail olur. Allâh'ın gazabını kazandıysa, ona göre Allâh'ın cezasına çarpılır. Kim ne eder, kendine eder.

6- "Onlara canlarının çektiği şeylerden de meyve ve eti artırdık." Cennete giren kullarımızın canları ne isterse, meyveler kuş etleri ve sair nimetleri bol bol verdik. Onlar bizim has kullarımızdır.

7- "Orada kadeh çekiştirirler..." Orada kaseler içinde kendilerine sunulan cennet şerbetlerini birbirine iştah artırıcı davranışlarıyla zevkle içerler. Aralarındaki sohbeti kaynattıkça kaynatırlar.

"...Orada boş söz de yok, günaha sokmak da yok." Orada can sıkıcı, baş ağrıtıcı, sinirlendirici, hoş olmayan hiçbir söz yok. Hep tatlı sözler, güzel sohbetler.

8- "Onların çevresinde kendilerinin ğılmanı dolaşır..." O cennetliklerin etrafında bizzat kendilerine hizmet eden civanlar, yeni yetişmiş delikanlılar dolaşır, onlara arzu ettikleri nimetleri sunarlar. "Ğılman" yeni yetişen oğlanlar, demektir.

"...Sanki onlar dizilmiş korunmuş inci gibiler." Bu dolaşan civanlar, o kadar güzeller, o kadar temizler, o kadar düzgünler ki, sanki aynı ayarda dizilmiş, el değmemiş koruma içindeki incilere benzerler.

9- "Birbirine yönelip de soruştururlar." Cennet ehli birbirine dönerek dünyadaki hallerini konuşurlar, dertleşirler ve:

10- "Şüphesiz biz önce ehlimizde endişeliler idik." Derler. Biz dünyada iken kendi aramızda: "acaba hatalı mıyız, Allâh'ın rızasını kazanamadık mı, halimiz nasıl olur? Endişesi içindeydik. Ama şimdi hamd olsun:

11- "Allâh da bize ihsan etti ve zehirli azaptan korudu." derler. Allâh bize lütfetti, cennetine koydu, cehennem azabından da korudu sevinci içinde sohbet ederler.

12- "Şüphesiz biz önceden O'na dua ediyor idik. O çok iyi rahîm olandır." Biz dünyada iken Allâh'a ibadet ettik, dua ettik, çok niyazda bulunduk. O da kabul buyurdu ve bize ihsan etti. Çünkü o, iyilik yapmayı seven, çok mağfiret eden, rahmetini esirgemeyen azamet sahibi Allâh'tır. Bu kısımla ilgili pek çok âyetlerden bir kısmını okuyalım.

(Âl-i Imran 133. Hıcr 45-48. Yasin 55-58. Sad 49-54. Duhan 51-57. Zariyat 15, 16. Kamer 54, 55. Rahman 46-78. Vakıa 10-40. İnsan 5-22. Kalem 34. Murselat 41-44. Nebe' 31-36. Hakka 19-24. Mutaffifin 22-28. âyetler)

Âyet: 29

فَذَكِّرْ فَمَآ اَنْتَ بِنِعْمَتِ رَبِّكَ بِكَاهِنٍ وَلَا مَجْنُونٍ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Artık öğüt ver. Çünkü sen Rabbinin nimeti ile bir kahin ve bir deli değilsin."

Âyet: 30

اَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَتَرَبَّصُ بِهٖ رَيْبَ الْمَنُونِ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Yoksa: "Bir şairdir. O'nu devrin hadisesine (uğramasını) bekliyoruz mu?" diyorlar."

Âyet: 31

قُلْ تَرَبَّصُوا فَاِنِّى مَعَكُمْ مِنَ الْمُتَرَبِّصِينَ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Bekleyin, şüphesiz ben de sizinle beraber bekleyenlerdenim."

Âyet: 32

اَمْ تَاْمُرُهُمْ اَحْلَامُهُمْ بِهٰذَآ اَمْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Yoksa onlara bunu akılları mı emrediyor? Yoksa onlar azgınlar zümresi mi?"

Âyet: 33

أَمْ يَقُولُونَ تَقَوَّلَهُ ۚ بَل لَّا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Yoksa onu: "Kendisi mi söyledi?" diyorlar. Hayır, îman etmiyorlar."

Âyet: 34

فَلْيَأْتُوا بِحَدِيثٍ مِّثْلِهِ إِن كَانُوا صَادِقِينَ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Eğer doğrular iseniz, Artık onun gibi bir söz getirsinler."

İZAHLARI:

1- Habibim! Sen Kur'ânı tebliğe, kullarıma öğüt vermeye devam et. Rabbin sana peygamberlik nimeti vermiştir. Bu nimet ile sen ne bir kahin olursun, ne de bir deli. Asıl deli böyle söyleyenlerdir. Çünkü bunlar çelişkili laflar ediyorlar. Kahin, deli olmaz, delide kahin olamaz. Olsa olsa bunu söyleyenler deli olur. Onların çelişkili sözlerinden biri de:

2- **"Yoksa: "Bir şairdir. O'nu devrin hadisesine (uğramasını) bekliyoruz mu?" diyorlar.** Deli şiir söyleyemez. Şair de deli olmaz. Bunlar, bir safsata içindeler.

Kureyş kâfirleri "Darunnedve" denilen yerde toplandılar. Rasulüllâh hakkında ne yapabiliriz de bundan kurtuluruz diye konuştular. Abdüddar oğullarından biri: "Zamanın getireceği musibeti bekleyelim. Çünkü bu şairdir. Yakında şair Züheyr, Nabiğa ve aşa gibi helâk olur." Dedi. Bunun üzerine ittifak ettiler ve dağıldılar. Böylece bu âyeti kerîme onların hilelerini ifşa etmek üzere nâzil oldu.

3- **"Bekleyin. Şüphesiz ben de sizinle beraber bekleyenlerdenim."** De. Resulüm! Onlara söyle, beklesinler. Bakalım devrin musibetleri onlara mı gelecek, yoksa sana mı? Bekledikleri ölüm, onlara mı gelecek yoksa sana mı? Görecekler.

4- **"Yoksa onlara bunu akıllarımı emrediyor? Yoksa onlar azgınlar zümresi mi?"** Onlara bu çelişkili sözleri, akılları mı emrediyor, yoksa şaşırdılar mı? Bir yandan da:

5- "Yoksa onu: "Kendisi mi söyledi?" diyorlar. "O Kur'ânı kendisi mi uydurup söyledi?" demeleri bizzat kendilerinin şaşkınlığını ifade eder.

"...Hayır îman etmiyorlar." Da ondan böyle çelişkiye düşüyorlar. Sapık supuk konuşuyorlar. Eh öyle ise:

6- "Eğer doğrular iseler. Artık onun gibi bir söz getirsinler." Eğer o şair ise yanınızda şairler var. Kahin ise içinizde kahinler var. Kendi söylüyorsa sözcüleriniz ve hatipleriniz var. Getirin bunları Kur'ân gibisini söylesinler. Hakikaten iddialarında doğrular iseler böyle yapsınlar. Yapmazlarsa ki yapamazlar. Öyle ise sussunlar.

Şimdiki beyinsizlerin "orta çağ düzeni" dedikleri gibi.

(Bakara 23, 24. Tevbe 52. Yûnus 38. Hûd 13, 14, 35. Hıcr 6. İsra 88. Enbiyâ 5. Mü'minun 38. Şuâra 27. Taha 135. Furkan 4-6. Secde 3. Sebe' 8. Yasin 69. Saffat 36-37. Duhan 14. Şura 24. Ahkaf 8. Kaf 45. Zariyat 52-55, 39. Kalem 2, 51, 52. Tekvir 22. Ğaşiye 21. A'la 9. Hakka 40-45. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 35

أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Yoksa bir şeysiz mi yaratıldılar, yoksa onlar mı yaratıcılar?"

Âyet: 36

أَمْ خَلَقُوا السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ ۚ بَلْ لَا يُوقِنُونَ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Yoksa gökleri ve yeri mi yarattılar? Hayır, kavrayamıyorlar."

Âyet: 37

أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمُ الْمُصَيْطِرُونَ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Yoksa Rabbinin hazineleri onların yanında mı? Veya onlar zorbacılar mı?"

Âyet: 38

أَمْ لَهُمْ سُلَّمٌ يَسْتَمِعُونَ فِيهِ ۚ فَلْيَأْتِ مُسْتَمِعُهُمْ بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Yoksa kendilerinin bir merdiveni var da onda mı dinliyorlar? Artık onların dinleyicisi açık bir delil getirsin."

Âyet: 39

أَمْ لَهُ الْبَنَاتُ وَلَكُمُ الْبَنُونَ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Yoksa kızlar onun da, oğlanlar sizin mi?"

Âyet: 40

أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Yoksa olardan bir ücret istiyorsun da, onlar ağır bir borç mu yüklenmişler?"

Âyet: 41

أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُونَ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Yoksa ğayb onların yanında da, kendileri mi yazıyorlar?"

Âyet: 42

أَمْ يُرِيدُونَ كَيْدًا ۖ فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُونَ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Yoksa bir hile mi (yapmak) istiyorlar? Küfredenler, kendileri hilelenenlerdir."

Âyet: 43

أَمْ لَهُمْ إِلَٰهٌ غَيْرُ اللَّهِ ۚ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Yoksa kendilerinin Allâh'tan başka bir ilahı mı var? Allâh ortak yapıyor oldukları şeyden münezzehtir."

İZAHLARI:

İnatçı kâfirlerin bilgisizce, şuursuzca direnmelerinin tam bir aciz içinde olduklarını ispat için onlara ihtimali sorular yönelterek dillerini tutmak üzere:

1- "Yoksa bir şeysiz mi yaratıldılar?..." Bu kâfirler, hiçbir yaratan olmaksızın kendiliklerinden mi yaratıldılar? Kendi yapılarındaki incelikler, o gözler, o kulaklar, o kafa, o beyin, o akıl, o bütün bedendeki çok ince hesaba dayanan uzuvlar ve hücreler kendiliğinden mi oluverdi? Yoksa onları bir yaratan mı var?

"...Yoksa onlar mı yaratıcılar?" Kendilerini, kendileri mi yarattı? Kendi iradeleriyle mi erkek oldular, kadın oldular, kendi istekleriyle mi bu şekli aldılar? Elbette hayır, öyle ise Allâh'ı nasıl inkar ediyorlar?

2- "Yoksa gökleri ve yeri mi yarattılar?..." Gökleri ve yeri onlar mı yarattı da bu kadar inatlaşıyorlar? Göklerdeki güneşi, ayı ve yıldızları onlar mı yaratıp oraya yerleştirdi? Gökten inen yağmurları onlar mı indiriyor? Yerde biten ve yetişen bunca nimetleri onlar mı yaratıyor? Elbette alınacak cevap:

"...Hayır, kavrayamıyorlar." Akılları çalışmıyor. Bunca ince hesaplara dayanan, çok kuvvet ve üstün sıfatlar gerektiren varlıkların yaratılışını düşünemiyorlar, anlayamıyorlar. Bir türlü kavrayamıyorlar. Bunlar tam beyinsizler.

3- "Yoksa Rabbinin hazineleri onların yanında mı?..." Allâh'ın hazineleri onların elinde de, bütün tasarrufları onlar mı yapıyorlar? Peygamberleri onlar mı gönderiyor, kitapları onlar mı indiriyorlar?

"...Veya onlar zorbacılar mı" Dünyayı onlar mı üstünlükleriyle, baskılarıyla idare ediyorlar? Herşey onların emriyle mi idare ediliyor? Ne gezer. İçlerinden birinin ölümünü bile önleyecek güce sahip değiller. Öyle ise, ne bu inatları?

4- "Yoksa kendilerinin bir merdiveni var da onda mı dinliyorlar? Artık onların dinleyicisi açık bir delil getirsin." Yoksa onların

göklere yükselen bir asansörü var da, onunla göklere çıkarak orada melekleri mi dinliyorlar? Böyle bir şeyleri varsa, onların dinleyicisi olan açık bir delil getirsin de ona uyalım. Ne çare ki buna da kimsenin gücü yetmez. Öyle ise sussunlar da Kur'ânı dinlesinler. Öyle onların iddia ettikleri gibi ne melekler Allâh'ın kızlarıdır, ne de Allâh'ın yer yüzünde bir ortağı vardır.

5- "Yoksa kızlar O'nun da, oğlanlar sizin mi?" cahiliyet devrinde oğlan çocuklarına çok düşkünlük olmakla beraber, kız çocukları sevilmezdi. Hatta diri diri toprağa gömerlerdi. Kendilerinin de oğullarının da kızlardan, kadınlardan doğduğunu hiç de düşünmezlerdi. Bir yandan da melekler Allâh'ın kızları olarak tasavvur edilirdi. Tam bir safsatalık ve efsanelik alıp yürümüştü. Çok gülünç bir halde idiler. Habibim! Bunları içine düştükleri bu bataklıktan kurtarmak için Allâh'ın kelamını tebliğ ederken:

6- "Yoksa onlardan bir ücret istiyorsun da, onlar ağır bir borç mu yüklenmişlerdir?" de seni dinlemekten kaçıyorlar. Borçlunun alacaklıdan kaçtığı gibi senden kaçıyorlar. Halbuki sen onlardan hiçbir şey istemiyorsun. Sadece onları şirkten, küfürden, bütün kötülüklerden kurtarmaya, karanlıklardan alıp aydınlığa çıkarmaya çalışıyorsun.

7- "Yoksa ğayb onların yanında da, kendileri mi yazıyorlar?" Bilinmeyenleri yalnız onlar biliyor da, bizzat kendileri mi yazıyorlar? Getirsinler yazdıklarını da bize okusunlar. Yazıları ne gezer. Sırf kuru çeneleri var. Bâtıl iddiaları boş lafları var.

8- "Yoksa bir hile mi (yapmak) istiyorlar..." Bu müşrikler, bu davranışları, resule karşı bu sözleri, bu yalanları ile bir tuzak mı kurmak istiyorlar? Onların "bekleyelim Muhammed susacak, veya ölecek." demeleri ancak kendi ayaklarına dolaşacak, yaptıkları hilelere kendileri kapılacak, kurdukları tuzaklara kendileri düşecek.

"...Küfredenler kendileri hilelenenlerdir." Çünkü bâtıl yola girenler, bataklığa düşerler. Düz yoldan sapanlar, sarplara sararlar. Öylece de oldu. Saptılar, battılar gittiler. Bunlar neye güveniyorlar, neye dayanıyorlar?

9- "Yoksa kendilerinin Allâh'tan başka bir ilahı mı var? Allâh, ortak yapıyor oldukları şeyden münezzehtir." Çok korkunç iddialar. Allâh'tan başka bir ilah mı var ki ona sarılsınlar. Öyle ise boş iddialarla kendilerini aldatıyorlar ve tehlikeye sürükleniyorlar. Allâh, yanında başka bir ilah bulundurmaktan münezzehtir. Asla öyle bir şeye muhtaç değildir.

(En'am 35, 90, 148. Kasas 68. Lokman 11. Sebe' 27. Fâtır 40, 43. Saffat 98, 149. Sad 9, 10. Şura 23. Ahkaf 4. Necm 35. Haşr 23 Kalem 46, 47. Tarık 15, 16. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 44

وَإِنْ يَرَوْا كِسْفًا مِنَ السَّمَآءِ سَاقِطًا يَقُولُوا سَحَابٌ مَرْكُومٌ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Eğer gökten düşen bir parça görseler: "Yığılmış bir bulut." derler."

Âyet: 45

فَذَرْهُمْ حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِى فِيهِ يُصْعَقُونَ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Onları, kendisinde çarpılacakları günlerine kavuşuncaya kadar bırak."

Âyet: 46

يَوْمَ لَا يُغْنِى عَنْهُمْ كَيْدُهُمْ شَيْـًٔا وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Onların hileleri kendilerinden bir şey gideremeyeceği gün. Onlar yardım da olunmayacaklar."

Âyet: 47

وَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا عَذَابًا دُونَ ذَٰلِكَ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz zulmedenler için bundan önce de bir azap vardı. Fakat onların çoğu bilmezler."

Âyet: 48

وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Rabbinin hükmüne de sabret. Çünkü gerçekten sen bizim gözlerimizlesin. Kalkacağı zaman, Rabbinin hamdı ile de tespih et."

Âyet: 49

وَمِنَ الَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَإِدْبَارَ النُّجُومِ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Geceden de (bir zaman) onu tesbih de et. Yıldızların ardında da."

İZAHLARI:

Kâfirler inatlarını beyan etmek üzere şöyle devam ediyor:

1- "Eğer gökten düşen bir parça görseler: "Yığılmış bir bulut." derler. O kadar inatçılar ki gökten tepelerine ezici bir parça düşse, onun sert ve ezici olduğunu söylemezler de: "Birbiri üstüne yığılmış bir bulut?" derler. Maksatları doğruyu söylememek. Habibim!

2- "Onları, kendisinde çarpılacakları günlerine kavuşuncaya kadar bırak." Onları kendi hallerinde bırak. Onlar, için ayrılmış bir gün var ki o günün musibetine çarpılacaklar. Bu günün Bedir savaşı olduğu söylenir ise de, kıyâmet günü olduğu da beyan edilmektedir. Her ikisinde görmeleri kesindir. Nitekim Bedir hezimetini gördüler. Kıyâmeti de tadacaklar.

3- "Onların hileleri kendilerinden bir şey gideremeyeceği gün Onlar yardım da olunmayacaklar." Onların kurdukları tuzaklar kendilerine bir şey kazandıramadığı gibi, başlarına gelecek felaketlerden hiç bir şeyi de gideremeyecek. O gün onlar hiçbir yerden yardım da görmeyecekler. Nitekim Bedirde sayıları ve silahları çok olduğu halde yenildiler, hezimete uğradılar. Perişan oldular. Ahirette ise daha büyüğüne, daha süreklisine uğrayacaklar.

4- "Şüphesiz zulmedenler için bundan önce bir azap vardı. Fakat onların çoğu bilmezler." Bu zâlimler daha önce de, uzun süren kıt

lık azabı görmüşlerdi. Veya kıyâmetin ebedî azabından önce Bedir savaşı ve diğer savaşların azabını gördüler. Fakat bunların çoğu bunu bilmezler ve değerlendiremezler.

5- "Rabbinin hükmüne de sabret. Çünkü gerçekten sen bizim gözlerimizlesin. Kalkacağın zaman, Rabbinin hamdi ile de tesbih et." Resulüm! Rabbinin verdiği hükmün devamı için, Allâh'ın emir ve nehiylerinin tebliği için sabırlı ol. Kâfirlerin eziyetlerine de katlan, onların dedikodularına aldırış etme. Sen güvence altındasın. Bizim gözetlememiz altında korunuyorsun. Onların elleri sana uzanamaz.

Oturduğun yerden veya yattığın yerden kalkarken hemen Rabbinin hamdi ile de tesbih et. O'na güven. Gerek bir topluluktan kalkacağın, gerek yatağından kalkacağın sırada veya namaza durduğun zaman da

(سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ)

(سُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلَا إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَاللهُ أَكْبَرُ)

de. Bir çok hadisi şeriflerdeki rivâyetlerin en mükemmeli bu bildiğimiz tesbihlerde toplanmaktadır.

6- "Geceden de (bir zaman) O'nu tesbih et. Yıldızların ardından da." Tesbih et. Gece teheccüd namazı kıl veya nafile namazı kıl gecenin bir kısmını böyle değerlendir. Yıldızların görünmemeye başladığı, şafak attığı zaman da sabah namazını kıl ki Allâh'ı tesbih etmiş olursun.

(En'am 91, 112, 137. Âl-i Imran 10, 116. Hıcr 3, 98. İsra 79, 92. Secde 21. Mü'minun 54. Şuâra 187. Tahe 130. Sebe 9. Rum 48. Zuhruf 83. Duhan 41. Ğafir 55. Casiye 19. Zümer 26. Vakıa 74, 96. Kaf 39, 40. Mücadele 17. Necm 3. âyetleri de okuyalım.)

TÛR SÛRESİNİN SONU

NECM SÛRESİ

53. Sûredir

62 Âyettir

Mekke de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2

وَالنَّجْمِ اِذَا هَوٰى ۙ ﴿١﴾ مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوٰى ۚ ﴿٢﴾

Meâli:

"Battığı zaman da yıldıza andolsun. Arkadaşınız sapmadı. Bâtıla da inanmadı."

Âyet: 3, 4

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوٰى ۭ ﴿٣﴾ اِنْ هُوَ اِلَّا وَحْيٌ يُّوحٰى ۙ ﴿٤﴾

Meâli:

"Hevadan da konuşmaz. O vahiy olunan bir vahiyden başka da değildir."

Âyet: 5, 6, 7

عَلَّمَهٗ شَدِيدُ الْقُوٰى ۙ ﴿٥﴾ ذُو مِرَّةٍ ۭ فَاسْتَوٰى ۙ ﴿٦﴾
وَهُوَ بِالْاُفُقِ الْاَعْلٰى ۭ ﴿٧﴾

Meâli:

"Ona çok akıllı, kuvvet sahibi (Cebrail) öğretti. O en yüksek ufuk da iken doğruldu da."

Âyet: 8, 9

ثُمَّ دَنَا فَتَدَلّٰى ۙ ﴿٨﴾ فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ اَوْ اَدْنٰى ۚ ﴿٩﴾

Meâli:

"Sonra yaklaştı ve indi. İki yay miktarı veya daha yakın oldu."

Âyet: 10

فَاَوْحٰٓى اِلٰى عَبْدِهٖ مَآ اَوْحٰى ﴿١٠﴾

Meâli:

"Kuluna vahyettiğini de vahyetti."

Âyet: 11

مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ مَا رَاٰى ﴿١١﴾

Meâli:

"Kalp gördüğünü yalanlamadı."

Âyet: 12

اَفَتُمَارُونَهٗ عَلٰى مَا يَرٰى ﴿١٢﴾

Meâli:

"Onun gördüğüne karşı kendisiyle mücadele mi edeceksiniz?"

Âyet: 13, 14, 15

وَلَقَدْ رَاٰهُ نَزْلَةً اُخْرٰى ﴿١٣﴾ عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهٰى ﴿١٤﴾
عِنْدَهَا جَنَّةُ الْمَاْوٰى ﴿١٥﴾

Meâli:

"Andolsun diğer bir kere daha onu sidretü'l-münteha yanında, O'nun yanında da -cennetü'l-me'va var- görmüştür."

Âyet: 16

اِذْ يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا يَغْشٰى ﴿١٦﴾

Meâli:

"Sidreyi örten örteceği zaman."

Âyet: 17

مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغٰى ﴿١٧﴾

Meâli:

"Göz kaymadı. Aşmadı da."

Âyet: 18

لَقَدْ رَاٰى مِنْ اٰيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرٰى ﴿١٨﴾

Meâli:

"Andolsun Rabbinin büyük âyetlerinden de gördü."

İZAHLARI:

1- "Battığı zaman da yıldıza andolsun." Yıldız hakkında müfessirlerin çeşitli görüşleri vardır. En parlak yıldızlardan biri, bütün yıldızlar, yer yüzündeki yaygın sapı olmayan otlar, Kur'ân âyetleri manalarını vermişlerdir. Bunların hepsini kastederek yeminle bizim dikkatimizi bunlara çekmiş ve bunları araştırmamız istenmiş olması da yerinde olur. "Battığı zaman" veya "doğduğu zaman" manaları da verilmiştir. Her ikisi de yıldızın hareket halinde olduğunu gösterir. Otların da bittiği ve kuruduğu zamanlar anlamında olduğu, bunların da bir araştırma konusu olacağı açıktır. Kur'ân âyetlerinin de indiği zaman, okunduğu zaman, anlaşıldığı zaman gibi dikkatle araştırılması, öğrenilmesi gereken önemli husus olduğu da dikkatimizden kaçmaz.

"Arkadaşınız sapmadı. Bâtıla da inanmadı." Ey Mekkeliler! Sizin yanınızda yetişen hep beraber arkadaşlık yaptığınız "Muhammed emin dediğiniz zat, yine emindir. Kendisine çok güvenilen bir zattır. O, değişmedi. Güvenilir halinden sapmadı. Bâtıl olan şeylere de yönelmedi. Haktan asla ayrılmadı. Aklı da zayıflamadı.

2- "Hevadan da konuşmaz." O, kendiliğinden bulup buşurup rastgele de konuşmaz. Onun size söyledikleri kesinlikle doğrudur.

"O, vahiy olunan bir vahiyden başka değildir." O'nun söyledikleri Allâh tarafından vahiy olunan birer âyettir. Başka şeyler değildir.

3- "O'na çok akıllı, kuvvet sahibi (Cebrail) öğretti." O Kur'ânı O'na Allâh tarafından gönderilen, en üstün yaratılışta olan tam akıllı ve her yönüyle güçlü, kuvvetli olan Cebrail öğretti. Hem de:

"O, en yüksek ufukta iken doğruldu." Asıl yaratılışıyla ufkun en yüksek yerinde Rasulüllâha görünmek üzere doğruldu.

4- "Sonra yaklaştı ve indi. İki yay miktarı veya daha yakın oldu." Cebrail Allâh'ın Rasulüne yaklaştı, sarkarak indi ve iki yay kadar, daha da yakın olarak görüştü de:

5- "Kuluna vahyettiğini de vahyetti." Böylece iyice yaklaştıktan sonra Allâh'ın kulu olan Muhammed'e Allâh'ın âyetlerini bildirdi. Bu görüşme o kadar kesin, o kadar sağlam ki:

6- "Kalp gördüğünü yalanlamadı." Rasulüllâhın gözleriyle gördüğü Cebrail'i kalbi de tasdik etti. Gördüğüne kesinlikle inandı. Artık:

7- "O'nun gördüğüne karşı kendisiyle mücadele mi edeceksiniz?" Ey müşrikler! O Resule ve O'na inen âyetlere inanmadığınız gibi, Cebrail'i gördüğüne de mi inanmayıp onunla uğraşacaksınız?

8- "Andolsun diğer bir kere daha O'nu sidretülmünteha yanında –onun yanında da cennetülme'va var– görmüştür." Andolsun Muhammed'in O Cebrail'i ilk görüşü değil, başka bir kere daha onu asıl şekliyle Cennetülme'va nın yanındaki Sidre ağacının yanında da görmüştür.

9- "Sidreyi örten örteceği zaman." O sidreyi Allâh'ın iradesi ile örterken Cebrail'i kendi vasfıyla gördü.

10- "Göz kaymadı. Aşmadı da." Bu görüş, öyle bir sağlam görüş ki göz başka yere bakmadı, tam gördü. Orayı aşmadı, başka yere de şaşmadı bütün canlılığıyla gördü.

11- "Andolsun Rabbinin büyük âyetlerinden de gördü." Allâh'ın Rasulü miraçta iken gördüğü Cebrail'den başka, Allâh'ın nice âyetlerini de gördü. O cennetler, o ırmaklar, dil ile tarifi kolay olmayan şeyler.

(Araf 184. Yûnus 15. İsra 1. Taha 23. Sebe' 46. Sad 70. Rahman 2, 6. Naziat 20. Tekvir 19-25. Tarık 3. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 19, 20

اَفَرَاَيْتُمُ اللّٰتَ وَالْعُزّٰى ﴿١٩﴾ وَمَنٰوةَ الثَّالِثَةَ الْاُخْرٰى ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Latı ve Uzzayı, diğer üçüncü olan Menatı da haber verir misiniz?"

Âyet: 21

اَلَكُمُ الذَّكَرُ وَلَهُ الْاُنْثٰى ﴿٢١﴾

Meâli:

"Erkek sizin de, dişi O'nun mu?"

Âyet: 22

تِلْكَ اِذًا قِسْمَةٌ ضِيزٰى ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Öyle ise o cılız bir taksimdir."

Âyet: 23

اِنْ هِيَ اِلَّآ اَسْمَآءٌ سَمَّيْتُمُوهَآ اَنْتُمْ وَاٰبَآؤُكُمْ مَّآ اَنْزَلَ اللّٰهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ ۭ اِنْ يَّتَّبِعُوْنَ اِلَّا الظَّنَّ وَمَا تَهْوَى الْاَنْفُسُ ۚ وَلَقَدْ جَاۗءَهُمْ مِّنْ رَّبِّهِمُ الْهُدٰى ۭ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"O, sizin ve babalarınızın taktığınız, birer isimlerden başka değildir. Allâh onlara bir delil indirmedi. Zandan ve gönüllerin arzu ettiği şeyden başkasına uymuyorlar. Andolsun kendilerine Rablerinden hidâyet de gelmiştir."

Âyet: 24

اَمْ لِلْاِنْسَانِ مَا تَمَنّٰى ۙ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Yoksa insana umduğu şey mi var?"

Âyet: 25

فَلِلّٰهِ الْاٰخِرَةُ وَالْاُوْلٰى ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Çünkü ahiret ve dünya yalnız Allâh'ındır."

Âyet: 26

وَكَمْ مِّنْ مَّلَكٍ فِي السَّمٰوٰتِ لَا تُغْنِيْ شَفَاعَتُهُمْ شَيْـــًٔا اِلَّا

مِنْ بَعْدِ اَنْ يَاْذَنَ اللّٰهُ لِمَنْ يَشَآءُ وَيَرْضٰى ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Göklerde nice melek vardır ki onların şefaati bir şeye yararlı olmaz. Ancak Allâh'ın dileyeceği ve razı olacağı kimseler için izin vermesinden sonra faydalı olur."

İZAHLARI:

1- "İbrâhîm ve İsmâîl aleyhisselamdan sonra zamanla cahilleşen ve akıntılara gider hale gelen Araplar bir takım putlara değer vermeye başladılar. Nihâyet onlara tapar hale geldiler. Lat, hacılara "Sevik" denilen bir çeşit yemek veren bir adamın adıdır. Ona olan sevgilerinden dolayı onun heykelini yaptılar, zamanla ona tapar oldular. Uzza da "Ğatafan" denilen yerde bir ağaçtır. O ağaca da tapmaya başladılar. Sonra peygamberimiz, Halid ibni velidi gönderdi ve o ağacı kestirdi. Keserken de şiir söyleyerek: "Ey Uzza! Seni inkar ettik. Senin değerin yoktur. Allâh'ın sana ihanet ettiğini görüyorum." dedi. Menat da Mekke ile Medine arasında "Müşellel" denilen yerde bir kayadır. Hüzeyl, Huzua, Evs ve Hazreçliler buna taparlardı. Hatta Kabe ile eş sayarlardı. Bu ötekilerden daha üstün sayılırdı.

Bu âyeti kerîme, bunlara tapanlardan, onların hakkında ne işe yaradıkları ve niçin taptıkları hakkında haber vermelerini istedi ki, böylece onların cahilliklerini sergilemiş oldu.

Onların inancına göre melekler Allâh'ın kızlarıdır. Yaptıkları putlar da kadın şeklinde olurdu. Bundan dolayı:

2- **"Erkek sizin de dişi onun mu?"** âyeti nâzil oldu. Yani sizin için erkekler kıymetli de, kadınların değeri yok mu? Sizi kim doğurdu bunu hiç düşünmüyor musunuz?

3- **"Öyle ise, o cılız bir taksimdir."** Erkekle dişiyi Allâh'la aranızda taksim ettiniz de, dişiyi Allâh'a mı verdiniz? Ne cılız, ne çirkin bir bölüşme bu. Sizin beyinsizliğinize, budalalığınıza, ahmaklığınıza delalet eden bu taksim ne de gülünç değil mi?

4- **"O sizin ve babalarınızın taktığınız birer isimlerden başka değildir..."** O Lât, Uzza ve Menat gibi isimler sizin ve atalarınızın körü körüne koyduğunuz isimlerdir. Elinizde hiçbir delil olmadan, aklınızı da kullanmadan verdiğiniz isimlerdir. Birbirinizi taklit ederek onlara tapıyorsunuz. Kendinizi ve bütün alemi yaratan Allâh'ı bırakıyor onlara tapıyorsunuz. Habibim! Onlar:

"...Zandan ve gönüllerinin arzu ettiği şeyden başkasına uymuyorlar..." Bu müşrikler, kuru bir zan ve çıkarlarına uygun gönüllerini aldatan bir efsaneden başka bir şey değildir.

"...Andolsun kendilerine Rablerinden hidâyet de gelmiştir." Fakat kendilerine gelen peygamberleri inkar ettiler. Onlarla alay ettiler, yine de putlara tapmaya devam ettiler. Bir türlü gelen hidâyeti kabul etmediler. Neticede helâk oldular.

5- "Yoksa insana umduğu şey mi var?" Onlar hayallerinde o putların kendilerine şefaat edeceğini umuyorlardı. Umdukları boşuna.

6- "Çünkü ahiret ve dünya yalnız Allâh'ındır." Başka bir sahibi yoktur. Onlar boşuna tapınıyorlar. Putlardan boşuna medet bekliyorlar.

7- "Göklerde nice melek vardır ki oların şefaati bir şeye yarar-lı olmaz..." Allâh'ın yarattığı nice melekler var ki onlar dahi kendiliklerinden şefaat edemezler.

"...Ancak Allâh'ın dileyeceği ve razı olacağı kimseler için izin vermesinden sonra faydalı olur." Allâh izin vermedikçe şefaate ehil olanlar bile şefaat edemezler. Kaldı ki şefaate hiç ehil olmayan, herşeyden habersiz taş parçaları şefaat etsin.

(Bakara 255. En'am 116, 148. Araf 71. Yûnus 3, 36, 66. Yusuf 40. Meryem 87. Taha 109. Enbiyâ 28. Kasas 70. Sebe' 23. Saffat 149-153. Zümer 44. Tur 39. Vakıa 58. Cuma 6, 7. Müddessir 48. Naziat 25. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 27

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ لَيُسَمُّونَ الْمَلَائِكَةَ تَسْمِيَةَ الْأُنْثَىٰ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz ahirete îman etmeyenler, elbette melekleri dişi isimlendirmesiyle adlandırıyorlar."

Âyet: 28

وَمَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ ۖ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ ۖ وَإِنَّ الظَّنَّ

لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Halbuki kendilerinin onun hakkında bir bilgileri yok. Zandan başkasına uymuyorlar. Şüphesiz zan ise, Haktan bir şeyi ifade etmez."

Âyet: 29

فَأَعْرِضْ عَنْ مَنْ تَوَلَّىٰ عَنْ ذِكْرِنَا وَلَمْ يُرِدْ إِلَّا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Artık bizim zikrimizden dönen ve dünya hayatından başkasını istemeyen kimselerden yüz çevir."

Âyet: 30

ذَٰلِكَ مَبْلَغُهُمْ مِنَ الْعِلْمِ ۚ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اهْتَدَىٰ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"İşte onların bilgiden ulaşmaları budur. Şüphesiz senin Rabbin o, kendi yolundan sapan kimseleri en iyi bilendir. O, hidâyete eren kimseleri de en iyi bilendir."

İZAHLARI:

Îsâ'ya, Uzeyr'e Allâh'ın oğulları diyen Hıristiyanlar ve Yahudilerin dışında tam tersine "Allâh'ın oğlu yoktur, kızları vardır. Onlar da meleklerdir." Diyen başka hayalciler de vardır. Bunlar:

1- "Şüphesiz ahirete îman etmeyenler..." dir. Öldükten sonra dirilmeyi inkar edenler, yaptıklarından sorulacakları bir günün geleceğine inanmayanlar, cenneti, cehennemi kabul etmeyenler, dünyada yaptıklarının yanlarına kalacağını zannedenler:

"...Elbette melekleri dişi isimlendirmesiyle adlandırıyorlar." Bir yandan ahirete inanmama, bir yandan meleklere inanma çelişkisinin yanında, bir yandan da bu meleklerin dişi olduğu ve Allâh'ın kızları ol-

duğu çarpıklığı içindeler. Göremedikleri meleklere inandıkları halde, bilmedikleri ahreti inkar ediyorlar, melekleri görmedikleri halde "dişi" diyorlar.

2- "Halbuki, kendilerinin onun hakkında bir bilgileri yok..." Ne kesin delile dayanan, ne de vahye dayanan hiçbir bilgileri olmadığı halde sırf hayalleriyle, vehimleriyle uydurup böyle iddia ediyorlar.

"...Zandan başkasına uymuyorlar. Şüphesiz zan ise, haktan bir şeyi ifade etmez." Bunlar, sırf zanlarıyla bir şeyler uydurup ona tabi oluyorlar. Zan ise kesin bir bilgi değildir. Kuru bir tahminden ibarettir. Böyle bir tahminin gerçek ile ne alakası olabilir?

Nitekim Peygamberimiz: "Aman zandan sakının. Çünkü zan, sözün en yalanıdır." Buyurmuştur. Allâh da Rasulüne hitap ederek:

3- "Artık zikrimizden dönen ve dünya hayatından başkasını istemeyen kimselerden yüz çevir." Buyuruyor. Habibim! Bizim zikrimiz olan Kur'ândan uzaklaşan, kendi saâdetleri ve selâmetleri için verilen öğütlere sırtını çeviren, geçmiş devirlerdeki bunlar gibi onların akıbetlerinden ibret almayan bu kimselerden yüz çevir. Onlara uyma. Onlar sırf dünya hayatını düşünüyorlar. Dünyanın geçici zevklerine ve zinetlerine aldanıyorlar. Bilmeyerek dünyalarını da zindan ediyorlar. Küfürleriyle, şirkleriyle, içkileriyle, fuhuşlarıyla, haksız kazançlarıyla, yaptıkları zulümleriyle dünyaları dahi huzurlu geçmiyor. İman etseler, Allâh'ın emrine girseler hem dünyaları saâdetle geçer, hem de ahiretlerini kazanmış olurlar.

4- "İşte bunların bilgiden ulaşmaları budur." Bunların zanlarıyla, kendi kanaatleriyle ulaşabildikleri bilgileri, bundan ibarettir. Buna "bilgi" denilirse. En doğrusu buna "yanılgı" denir. Bunların bütün çabaları, işte bu yanılgıya ulaşmaktır. İlim diye peşine takıldıkları şeyler, tam bir yanılgıdır, tam bir safsatadır.

Bu nokta devrimizde de önemle üzerinde durulacak bir husustur. Sağlam bir bilgi yanılgıya nasıl çevrilir? Bunu kavramamız gerekir. Sağlam bir tıp bilgisi, iyi bir fizik, kimya bilgisi, bir biyoloji, bir jeoloji, bir elektronik bilgi, çok iyi bir ziraat bilgisi ve sair bilgiler, ne kadar iyi öğrenilirse öğrenilsin, sağlam bir îmandan uzak kalındıkça, Allâh'a sorumluluk duygusu olmadıkça, bu bilgiler kesinlikle yanılgıya çevrilir. Yararlı olacağı yerde zararlı olur. Örnek mi isteriz? Devrimizde bütün dünyada bu ilimleri öğrenmiş ve Profesörlük unvanı kazanmış nice kimseler var ki, îmandan mahrum oldukları için fuhşu, kumarı, içkiyi, hırsızlığı, fukarayı ezmeyi, devlete isyanı teşvik eder durumda oldukları için, bütün bilgileri yanılgıya, zulme, huzursuzluğa çevirmiştir. Bu yanılgıyı göreme-

yenlere ancak "kör, sağır, beyinsiz" diyebiliriz. Bu ilimlere "bal" diyecek olarsak, balın içine konan bir damla zehir, balı ne hale getirir? Düşünebiliyor muyuz?

(Nisa 63, 81, 117. En'am 68, 106, 116, 117, 119, 148. Araf 199. Yûnus 36, 66. Hıcr 94. Nahl 125. İsra 40. Kasas 85. Secde 30. Saffat 149, 153. Zuhruf 19. Feth 6, 12. Hucurat 12. Kalem 7. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 31, 32

وَلِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ ۙ لِيَجْزِىَ الَّذِينَ
اَسَآءُوا بِمَا عَمِلُوا وَيَجْزِىَ الَّذِينَ اَحْسَنُوا بِالْحُسْنٰى ۚ ﴿٣١﴾
اَلَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَآئِرَ الْاِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ اِلَّا اللَّمَمَ ۗ اِنَّ
رَبَّكَ وَاسِعُ الْمَغْفِرَةِ ۗ هُوَ اَعْلَمُ بِكُمْ اِذْ اَنْشَاَكُمْ مِنَ الْاَرْضِ
وَاِذْ اَنْتُمْ اَجِنَّةٌ فِى بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ ۚ فَلَا تُزَكُّوا اَنْفُسَكُمْ ۗ
هُوَ اَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقٰى ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Yaptıkları ile kötülük edenleri cezalandırması ve güzellikle iyilik yapanları mükâfatlandırması için göklerde olan şeyler ile yerde bulunan şeyler yalnız Allâh'ındır."

"Ufak tefekten başka, günahın büyüklerinden ve fuhuşlardan kaçınanlardır. Şüphesiz senin Rabbin mağfireti geniş olandır. Sizi yerden yarattığı ve siz analarınızın karınlarında birer cenin olduğunuz zaman o sizi en iyi bilendir. Artık kendilerinizi temize çıkarmayın. O müttegî olan kimseyi en iyi bilendir."

İZAHLARI:

1- Siz ne sanıyorsunuz? Allâh siz de dahil, göklerde ve yerde neler varsa, hepsi yalnız Allâh'ındır. Sizin atanız Adem'i topraktan yarattığı zamandan bu ana kadar geçen bütün insanları ve onların analarının karnında gelişmekte iken ki hallerinden ölünceye kadar bütün yaptıklarını

bilen ve herkesin ameline göre karşılığını verecek olandır. Kötülerin cezasını, iyilerin de mükâfatını o verecektir.

2- Ufak tefek hataların haricinde büyük günahlardan kaçınan, fuhşa da yanaşmayan bütün mü'minlerin günahlarını bağışlar. O'nun mağfireti boldur. O, sizi en iyi bilendir. Çünkü sizi yaratan, halden hale çeviren ve öldüren O'dur. Sizin içinizden Allâh'tan korkarak yaşayan kimseleri en iyi bilen O'dur.

(Bakara 284. Âl-i Imran 109, 129. Nisa 31, 49, 126, 132. Yûnus 4. İbrâhîm 51. Nur 21. Sebe 4. Rum 45. Şura 37. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 33, 34

اَفَرَاَيْتَ الَّذِى تَوَلّٰى ﴿٣٣﴾ وَاَعْطٰى قَلِيلاً وَاَكْدٰى ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Döneni ve azıcık verip de direneni gördün mü?"

Âyet: 35

اَعِنْدَهُ عِلْمُ الْغَيْبِ فَهُوَ يَرٰى ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Ğaybın ilmi kendi yanında da, o mu görüyor?"

Âyet: 36, 37

اَمْ لَمْ يُنَبَّاْ بِمَا فِى صُحُفِ مُوسٰى ﴿٣٦﴾
وَاِبْرٰهِيمَ الَّذِى وَفّٰى ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Yoksa Mûsâ ve (Allâh'ın emrini) yerine getiren İbrâhîm'in sahifelerinde olan şey haber verilmedi mi?"

Âyet: 38

اَلاَّ تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ اُخْرٰى ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz ki bir günahkar, başkasının günahını çekmez."

Âyet: 39

وَاَنْ لَيْسَ لِلْاِنْسَانِ اِلَّا مَا سَعٰى ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Yine şüphesiz ki insan için çalışmasından başka (sı) yoktur."

Âyet: 40

وَاَنَّ سَعْيَهُ سَوْفَ يُرٰى ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Çalışması da muhakkak ileride görülecektir."

Âyet: 41

ثُمَّ يُجْزٰيهُ الْجَزَاءَ الْاَوْفٰى ﴿٤١﴾

Meâli:

"Sonra o en dolgun mükâfatla taltif olunur."

Âyet: 42

وَاَنَّ اِلٰى رَبِّكَ الْمُنْتَهٰى ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Şüphesiz sonuç da ancak Rabbinedir."

Âyet: 43

وَاَنَّهُ هُوَ اَضْحَكَ وَاَبْكٰى ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz ki O, güldüren ve ağlatandır."

Âyet: 44

وَاَنَّهُ هُوَ اَمَاتَ وَاَحْيَا ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Yine şüphesiz ki O, öldüren ve diriltendir."

Âyet: 45, 46

وَاَنَّهٗ خَلَقَ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْاُنْثٰى ۙ ﴿٤٥﴾
مِنْ نُّطْفَةٍ اِذَا تُمْنٰى ۙ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Yine gerçekten O, (rahîme) atıldığı zaman nutfeden erkek ve dişi iki çift yaratmıştır."

Âyet: 47

وَاَنَّ عَلَيْهِ النَّشْاَةَ الْاُخْرٰى ۙ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz son yaratmak da O'na aittir."

Âyet: 48

وَاَنَّهٗ هُوَ اَغْنٰى وَاَقْنٰى ۙ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Yine şüphesiz ki O, zengin ve fakir yapandır."

Âyet: 49

وَاَنَّهٗ هُوَ رَبُّ الشِّعْرٰى ۙ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Şüphesiz ki O, Şi'ranın da Rabbidir."

Âyet: 50, 51, 52, 53, 54

وَاَنَّهٗۤ اَهْلَكَ عَادًا الْاُوْلٰى ۙ ﴿٥٠﴾ وَثَمُوْدَا فَمَاۤ اَبْقٰى ۙ ﴿٥١﴾
وَقَوْمَ نُوْحٍ مِّنْ قَبْلُ ؕ اِنَّهُمْ كَانُوْا هُمْ اَظْلَمَ وَاَطْغٰى ؕ ﴿٥٢﴾
وَالْمُؤْتَفِكَةَ اَهْوٰى ۙ ﴿٥٣﴾ فَغَشّٰىهَا مَا غَشّٰى ۚ ﴿٥٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz O, önceki Ad'i de, Semud'u de helâk etti ve (hiç) bırakmadı. Önceden Nuh'un kavmini de (helâk etti). Şüphesiz onlar kendileri daha zâlim ve daha azgın idiler. Alt üst olan beldeleri de gömdü ve onlardan kapattığını kapattı."

Âyet: 55

فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكَ تَتَمَارٰى ﴿٥٥﴾

Meâli:

"Artık Rabbinin nimetlerinin hangisinde şüphelenirsin?"

İZAHLARI:

Mücahit, ibni Zeyd ve Mukatilin rivâyetine göre Velid ibni Muğire Rasulüllâhın yanına gelir O'nu dinler ve yakınlık gösterirdi. Sonra müşriklerden biri ona kahrederek "Atalarının dinini bırakıyor musun? Dinine dön ondan ayrılma. Senin günahlarını ben üzerime alırım. Ancak bana şöyle, şöyle mal verirsin." Dedi. Velid de bunu kabul etti ve biraz mal vererek islamdan uzaklaştı. Ama malın geri kalanını vermeye dayattı. İşte bunun üzerine Allâhu Teâlâ:

1- "Döneni ve azıcık verip de direneni gördün mü?" buyurdu. Habibim! O seni dinleyip de îmana yaklaşırken dönüvereni ve malından biraz verdikten sonra da dayatıvereni gördün mü? İşte bu kararsız:

2- "Ğaybın ilmi kendi yanında da, o mu görüyor?" Sanki o günahlarını yüklendiğini söyleyen hakikaten doğru mu söylüyor? Bu ğayıpdan biliyor da öyle mi inandı? Hayır, doğrudan doğruya bu onun kendi karasızlığı ve kendi döneğenliğidir.

3- "Yoksa Mûsâ ve (Allâh'ın emrini) yerine getiren İbrâhîm'in sahifelerinde olan şey haber verilmedi mi?" Mûsâ'ya inen Tevrat ile İbrâhîm'e gelen sahifelerde kimse kimsenin günahını çekemeyeceği, kimse kimsenin yerine cehennemde yanmayacağı yazılıyordu. Bu haber buna ulaşmadı mı da, o müşrikin lafına inandı?

4- "Şüphesiz ki bir günahkar, başkasının günahını çekmez." Herkes kendi işlediği suçun cezasını kendi çeker, mal mülk vererek kendi günahının cezasını başkasına çektiremez.

5- "Yine şüphesiz ki insan için çalışmasından başka(sı) yoktur." Her insan ne yaptıysa onu bulur. İman ederek iyilik yaptıysa onun

karşılığı olan mükâfatı alır. İman etmez de kötülükler yaparsa, onun karşılığı olan cezayı görür.

"Çalışması da muhakkak ileride görülecektir." İyi veya kötü ne yaparsa ileride, ahiret gününde muhakkak onun karşılığını görür.

Âyeti kerîmenin umum ifadesine bakılırsa, insan çalışmak için yaratılmış, Allâh'a kulluk yapması için yaratılmış bir mahluktur. Sırf dünyayı bile düşünecek olursak, insanın, yemesi, içmesi, giyinmesi ve barınması hep çalışmaya bağlıdır. Ekerse, biçer. Çalışırsa, kazanır. Pişirirse, yer. Evini yaparsa, barınır. Elbisesini dikerse, giyinir. Hulasa, çalışırsa rahat yaşar. Çalışmazsa, huzur ondan kaçar. Tabiidir ki çalışmanın çeşidi çoktur. En verimli çalışması işi hakkında bilgi sahibi olarak çalışmadır. İşte bu dünyadaki çalışmalar ahireti hedef alarak yapılırsa, asıl kazanç budur.

6- "Sonra o en dolgun mükâfatla taltif olunur." Dünyadaki çalışmaları ahiret hazırlığı için olursa, Allâh'ın emir ve nehiylerini dikkate alarak çalışır, helal kazanç temin eder, kazancını Allâh yolunda harcar, ibadetlerinde hiç ihmallik göstermezse, işte bu kimse için Allâh bol bol mükâfat verir.

7- "Şüphesiz sonuç da ancak Rabbinedir." Bütün çalışmaların, çabalamaların, yaşamaların sonucu ancak Allâh'ın huzuruna varmaktır. O'nun huzurunda hesaba çekilmektir. Başka bir netice beklemek boşunadır.

8- "Şüphesiz ki O, güldüren ve ağlatandır." İnsanı gülen ve ağlayan bir mahluk olarak yarattığı gibi, mükâfat vererek sevindirecek ve güldürecek de O'dur. Ceza vererek, üzecek ve ağlatacak da O'dur.

9- "Yine şüphesiz O, öldüren ve diriltendir." İnsanı da, ölümünü de yaşamını da yaratan O'dur. Öldükten sonra zamanı gelince diriltecek de O'dur.

10- "Yine gerçekten O, (rahîme) atıldığı zaman bir nutfeden erkek ve dişi iki çift yaratmıştır." Hakikaten Allâh, yarattığı kimsedeki meninin rahîme dökülmesiyle orada dilediği gibi erkek veya dişi yaratır. Bu nizam kıyâmete kadar da devam edecektir. İnsanı da, menisini de, rahmini de yaratan, bilinen nizama koyan yalnız O'dur. Bu nizamı kimse değiştiremez.

11- "Şüphesiz son yaratmak da O'na aittir." Herkesin amelinin karşılığını vermek üzere son yaratmak da O'nun hakkıdır. O, herşeye kâdirdir.

12- "Yine şüphesiz ki O, zengin ve fakir yapandır." Gerçekten Allâh, dilediğini bütün uzuvlarından tam yapar zengin olma kabiliyeti verir. Bol kazanç sağlama imkanını sağlar. Dilediğini de zayıf yaratır, imkanlarını azaltır. Önce Allâh'a her bakımdan teslimiyet gerekir. Bütün imkanlar O'nun iradesine ve kudretine bağlıdır. Tembelliğinden, israfından dolayı fakir olanlar da kendileri sorumludur.

13- "Şüphesiz ki O, Şi'ranın da Rabbidir." "Şi'ra" en parlak iki yıldızdan birine veya ikisine denir. İnsanın şuurunu açan, yolunu gösteren, şaşırmayı önleyen demektir. Bu yıldızlara tapanlar da olduğu için, "Allâh bu parlak yıldızın da Rabbidir." Siz bunlara değil, Allâh'a ibadet edin. Bunları da sair bütün varlıkları da yaratan Allâh'a kulluk edin. Siz zayıf gözünüzle sadece Şi'ra yıldızını görüyor, ve ona "ilah" diyorsunuz. Zayıf aklınızla ve cahilliğinizle bunlara tapıyorsunuz. Halbuki daha nice yıldızlar var. Allâh bunların hepsinin Rabbidir. Sizin gibi nice kavimler Allâh'a şirk koştu da Allâh onları bu yüzden helâk etti. Bakın:

14- "Şüphesiz O, Ad'i de, Semud'u da helâk etti ve (hiç) bırakmadı." Kendilerini şirke kaptıran, putlara taparak Hûd aleyhisselamı hiçe sayan bu kavimi Allâh helâk etti. Semud kavmini de öyle yaptı.

"Önceden Nuh kavmini de (helâk etti)." Dünyayı su ile kaplayarak onların hiçbirini bırakmadan hepsini batırdı.

"Şüphesiz onlar kendileri daha zâlim ve daha azgın idiler." Allâh'ın azameti karşısında eridiler gittiler.

"Alt üst olan beldeleri de gömdük ve onlardan kapattığını kapattı." Lut aleyhisselamın kavmi olan murdarların yaşadığı nice beldeleri yerin altına gömdük yerin altının kaynaması, üstünden de felaketler yağmasıyla onları pislikleriyle birlikte yerin altına kapattıkça kapattı. Yeryüzünde tek pislik kalmadı.

15- "Artık Rabbinin nimetlerinin hangisinde şüphelenirsin?" Rasulüm! Bu anlattıklarımız, insanların ibret almaları için birer nimettir. Bu nimetlerin hangisinde şüpheye düşersin. Rasulüllaha olan bu hitap tüm insanlaradır. Asıl ibret almaları gereken onlardır. İnsan geçmişten ibret almaz da kendi bildiğine giderse, nimetler de, külfet haline dönüşür. Ballar bile zehir olur.

(Bakara 139. Âl-i ımran 82. En'am 164. Tevbe 70. Yûnus 41, 56. Nahl 4. İsra 15. Kehf 37. Taha 60, 133. Nur 11. Hacc 5, 42-46. Mü'minun 12-16. İbrâhîm 9. Kasas 55. Fâtır 11, 18. Zümer 7. Şura 15. Fussılet 13-18. Ğafir 31, 67, 68. Duhan 8. Kaf 13, 14. Hucurat 13. Hadid

2. İnsan 2. Naziat 44. Hakka 4, 10. Leyl 3. Kıyâmet 31, 32, 37-40. Ğaşiye 23-26. Alak 13. A'la 18-19. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 56

هٰذَا نَذِيرٌ مِنَ النُّذُرِ الْأُولٰى ﴿٥٦﴾

Meâli:

"İşte bu önceki uyarıcılardan bir uyarıcıdır."

Âyet: 57, 58

اَزِفَتِ الْاٰزِفَةُ ﴿٥٧﴾ لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللّٰهِ كَاشِفَةٌ ﴿٥٨﴾

Meâli:

"Yaklaşan yaklaştı. Allâh'tan başka onu açıklayan yoktur."

Âyet: 59, 60

اَفَمِنْ هٰذَا الْحَدِيثِ تَعْجَبُونَ ﴿٥٩﴾
وَتَضْحَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ ﴿٦٠﴾

Meâli:

"Bu söze mi şaşıyorsunuz? Ağlamıyorsunuz da gülüyorsunuz?"

Âyet: 61, 62

وَاَنْتُمْ سَامِدُونَ ﴿٦١﴾ فَاسْجُدُوا لِلّٰهِ وَاعْبُدُوا ﴿٦٢﴾ ﴿سجده﴾

Meâli:

"Siz de gafillersiniz. Artık Allâh'a secde edin ve ibadet edin."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, insanlara Rasulüne işaret buyurarak:

1- "İşte bu, önceki uyarıcılardan bir uyarıcıdır." Buyurmuştur. Ey insanlar! İşte bu kulum Muhammed sizleri uyarmak üzere son olarak gönderdiğim bir peygamberdir. Daha önce de böyle bir çok uyarıcı peygamberler göndermiştim. O'na îman edin ve size tebliğ ettiği âyetlerimi kabul edin.

2- "Yaklaşan yaklaştı." Hayatınızın sonu yaklaştı. Hesaba çekileceğiniz kıyâmet günü yaklaştı. O gün gelmeden, fırsat elinizden gitmeden, o peygambere uyun. O'nun getirdiklerini alın, nehyettiği şeylerden de vazgeçin. O kıyâmetin zamanını sormaya kalkarsanız:

"Allâh'tan başka onu açıklayan yoktur." Allâh kıyâmetin ne zaman kopacağını bildirmemiştir. Zamanı gelince Allâh onu fiilen açıklayacaktır. Sizin ömrünüzün ne kadar kısa olduğunu, yine de ne zaman, nerede ve nasıl öleceğinizi de bilemezsiniz. Size düşen, ancak o günler gelmeden hazırlığınızı yapmanızdır. Hazırlıkların başında îman gelmektedir. Size hakkı duyuran:

3- "Bu söze mi şaşıyorsunuz? Ağlamıyorsunuz da gülüyorsunuz?" Size ileride başınıza gelecekleri haber veren Allâh'ın sözüne mi şaşıyorsunuz. Müslümanlarla alay ediyor ve gülüyorsunuz ha. Halbuki başınıza gelecekleri bilseniz çokça ağlamanız gerekir.

4- "Siz de gafillersiniz." Şaşkınlarsınız. Haktan yüz çevirenlersiniz. Zamanı gelince ebediyen ağlayacaksınız. Fakat fayda vermeyecek.

"Artık Allâh'a secde edin ve ibadet edin." Ey müminler! Siz bu inkarcılara bakmayın. Allâh'a olan teslimiyetinizi artırın. Namaz kılın, secde edin. Her hususta O'na tam kulluk yapın. İbadetlerinize de devam edin.

(Bakara 119. Maide 19. Araf 185. Tevbe 82. Hûd 12. Kehf 6. Hacc 77. Mü'minun 110. Ankebut 50. Zümer 23. Ğafir 18. Zuhruf 47. Casiye 6, 7. Fussılet 37. Tur 33, 34. Kamer 1. Vakıa 1, 2, 80, 81. Murselat 50. Mülk 26. Mutaffifin 29-30. âyetleri de okuyalım.)

NECM SÛRESİNİN SONU

KAMER SÛRESİ

54. Sûredir

55 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

اِقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ ﴿١﴾

Meâli:

"Kıyâmet yaklaştı. Ay da ayrıldı."

Âyet: 2

وَاِنْ يَرَوْا اٰيَةً يُعْرِضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُسْتَمِرٌّ ﴿٢﴾

Meâli:

"Bir âyet görürlerse, yüz çevirirler ve: "Devamlı sihirdir." derler."

Âyet: 3

وَكَذَّبُوا وَاتَّبَعُوٓا اَهْوَٓاءَهُمْ وَكُلُّ اَمْرٍ مُسْتَقِرٌّ ﴿٣﴾

Meâli:

"Hem de yalanladılar ve hevalarına uydular. Her işi de kararlıdır."

Âyet: 4

وَلَقَدْ جَٓاءَهُمْ مِنَ الْاَنْبَٓاءِ مَا فِيهِ مُزْدَجَرٌ ﴿٤﴾

Meâli:

"Andolsun onlara, kendisinde vaz geçiren haberlerden de gelmişti."

Âyet: 5

حِكْمَةٌ بَالِغَةٌ فَمَا تُغْنِ النُّذُرُ ﴿٥﴾

Meâli:

"Son derece bir hikmettir. Uyarı da fayda vermez."

Âyet: 6, 7

فَتَوَلَّ عَنْهُمْ يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ إِلَىٰ شَيْءٍ نُكُرٍ ﴿٦﴾ خُشَّعًا
أَبْصَارُهُمْ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ كَأَنَّهُمْ جَرَادٌ مُنْتَشِرٌ ﴿٧﴾

Meâli:

"Artık onlardan vazgeç. Davetçinin yadırganan şeye çağıracağı gün, onların gözleri yere dikilmiş olarak sanki onlar yayılmış çekirgeler gibi kabirlerden çıkacaklar."

Âyet: 8

مُهْطِعِينَ إِلَى الدَّاعِ ۖ يَقُولُ الْكَافِرُونَ هَٰذَا يَوْمٌ عَسِرٌ ﴿٨﴾

Meâli:

"Davetçiye koşarak. Kâfirler: "Bu zor bir gün." diyecekler."

İZAHLARI:

Rasulüllâhın bir çok mucize göstermesine rağmen dillerini tutmayan, inatlarını bırakmayan Mekke müşrikleri yine tutturdular. "İlle de mucize isteriz" diye hır gür etmeye başladılar. Bunun üzerine Allâhu azimüşşan ayı ikiye bölerek bir mucize daha gösterdi ve:

1- "Kıyâmet yaklaştı. Ay da ayrıldı." buyurdu. Geçen devirlere nisbetle kıyâmetin kopma saati yaklaştı. Gördünüz ya, size kıyâmeti haber veren Resulümün mucizesi olarak ayı da ikiye böldük. Hâlâ inanmayacak mısınız? Ayın ikiye bölünmesi, yalnız Mekke den değil, her yerden gelen haberler bunu doğrulamıştır. Müfessirlerin çoğu da bu noktada birleşmiştir. Ancak bazı müfessirler "ayın kıyâmet günündeki parçalanacağına dair kesin bir haberdir." demişlerdir. Bu da bir gerçektir. Fakat bu gerçeğin diğer mucize olarak yarılmasına mani olmadığı da açıktır.

2- "Bir âyet görürlerse, yüz çevirirler ve: "Devamlı sihirdir." derler." Bütün mucizelerde olduğu gibi, bu büyük mucizede de yine aynı

alışkanlıklarını sürdürerek: "Bu da öteden beri devam ede gelen sihirlerden biridir." derler ve yine Hakka karşı sırtlarını döndüler.

3- "Hem de yalanladılar ve hevalarına uydular..." Bu mucizeyi ve peygamberi âdetleri üzere yalanladılar ve alışa geldikleri hayalleri peşinden ayrılmadılar. Gönüllerinin arzuladığı heva ve heveslerine uydular. Halbuki:

"Her iş de kararlıdır." Allâh'ın takdir ettiği her iş tam bir kararlılık içinde hedefine varacaktır. Rasulüllâhın ve Müslümanların başarısı, kesinlikle gerçekleşecek, ahirette de yerleri cennet olacak. Kâfirlerin hayali ise, kesinlikle helâkla neticelenecek ve ahireteki yerleri de muhakkak cehennem olacaktır. Allâh'ın bu kararı asla değişmeyecek.

4- "Andolsun onlara, kendisinden vaz geçiren haberlerden de gelmiştir." Habibim! Bu seni yalanlayanlar ve mucizelerini kabul etmeyenlere geçmiş devirlerdeki kendilerine benzeyenlerin vaz geçirici haberleri de gelmişti. Bildiğin gibi o haberleri de hiçe sayarak inatlarından dönmediler. Hiç de ibret almadılar. Bu:

5- "Son derece bir hikmettir..." Bu geçmişin haberlerinde ve Allâh'ın diğer beyanlarında çok büyük ve hedefine ulaşan birer hikmet olduğu açıktır. Aklını kullanan bu hikmetlerden payını alır, kullanmayanlar ise, sapıklıkta kalır. Uyarılar da fayda vermez.

6- "Artık onlardan vazgeç..." Rasulüm! Artık bu laf anlamazlardan yüz çevir. Onlarla uğraşma. Sen tebliğatına devam et. Onları bana bırak.

"...Davetçinin yadırganan şeye çağıracağı gün, onların gözleri yere dikilmiş olarak sanki onlar yayılmış çekirgeler gibi kabirlerinden çıkacaklar." Mahşere toplanmaları için davetçi olan İsrafil'in umulmadık, beklenmedik, yadırganan mahşer yerine çağıracağı gün, onların bakışları yere yönelmiş, utançlarından, korkularından şaşırmış olarak hızla yayılan çekirge sürüsü gibi kabirlerinden çıkarak mahşere gidecekler. Dünyada iken nasıl istekleri dışında doğdular, büyüdüler ve öldülerse, o zaman da yine iradeleri dışında dirilecekler ve mahşere sürülecekler. Hem de:

7- "Davetçiye koşarak..." Davet emrini veren Allâh'ın huzuruna koşarak gidecekler.

"...Kâfirler: "Bu zor bir gün." diyecekler." O günün dehşetini, kendi kötü amellerini gören kâfirler, şaşıracaklar ve o günün zorluğunu anlayacaklar ve diyeceklerini diyecekler ama iş işten geçti. Mü'minler

ise, o günün ne kadar kolay, sevinçli, müjdeli bir gün olduğunu görecekler. Alabildiklerine şenelecekler.

(Maide 110. En'am 7, 68, 106. Araf 199. Yûnus 76. Hûd 7. İbrâhîm 42, 43. Hıcr 94. İsra 51. Nisa 63,81. Hacc 44. Furkan 26-29. Meryem 90. Neml 13. Kasas 50. Rum 29. Secde 30. Saffat 15, 174, 178. Sebe' 43. Ahzab 63. Kaf 41, 44. Şura 17. Muhammed 14, 16. Zariyat 52. Rahman 37. Yasin 51. Mearic 6, 7, 43, 44. Nebe' 40. Müddessir 109. Naziat 9. Kalem 43. İnşikak 1. Hakka 16. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 9

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُوا عَبْدَنَا وَقَالُوا مَجْنُونٌ وَازْدُجِرَ ﴿٩﴾

Meâli:

"Onlardan önce Nuh'un kavmi yalanlamıştı da kulumuzu tekzip ettiler ve: "delirmiş" dediler ve engellendi."

Âyet: 10

فَدَعَا رَبَّهُ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَانْتَصِرْ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Ve Rabbine: "Gerçekten ben mağlubum. Hemen yardım et." diye dua etti."

Âyet: 11

فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُنْهَمِرٍ ﴿١١﴾

Meâli:

"Göğün kapılarını akan su ile açıverdik."

Âyet: 12

وَفَجَّرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا فَالْتَقَى الْمَاءُ عَلَى أَمْرٍ قَدْ قُدِرَ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Yeri de kaynaklar olarak fışkırttık da su takdir edilmiş bir emir üzere birleşti."

Âyet: 13

وَحَمَلْنَاهُ عَلٰى ذَاتِ اَلْوَاحٍ وَدُسُرٍ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Ve onu tahtalarlı ve mıhlılarlıya yükledik."

Âyet: 14

تَجْرِى بِاَعْيُنِنَا جَزَآءً لِمَنْ كَانَ كُفِرَ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Küfredilmiş olan kimseye mükâfat olarak gözlerimizle akıyor."

Âyet: 15

وَلَقَدْ تَرَكْنَاهَآ اٰيَةً فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Andolsun onu bir âyet olarak bıraktık. Artık düşünenden (kimse) var mı?"

Âyet: 16

فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِى وَنُذُرِ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Benim azabım ve uyarmalarım da nasıl oldu?"

Âyet: 17

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْاٰنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Andolsun Kur'ânı da düşünmek için kolaylaştırdık. Artık düşünenden (kimse) var mı?"

İZAHLARI:

Habibim! Hiç endişe etme. Senin kavmin olan Mekke müşrikleri seni yalanlıyorlar.

1- "Onlardan önce Nuh'un kavmi yalanlamışta da kulumuzu tekzip ettiler ve: "Delirmiş" dediler ve engellendi." Bu Mekke halkından önce de Nuh'un kavmi onu yalanlamıştı ve alabildiklerine onu inkara yeltendiler ve: "Bu delirmiş, başımıza dert oldu." dediler. Onun Allâh yolundaki faaliyetini engellediler ve eziyetlerini artırdıkça artırdılar. Çaresiz kalan Nuh aleyhisselam da:

2- "Rabbine: "Gerçekten ben mağlubum. Hemen yardım et." diye dua etti." Ey Rabbim halimi biliyorsun. Bunlarla başa çıkamadım bana olan eziyetlerini artırdılar. Hemen bana yardım et de bunlardan intikamını al." diyerek Allâh'a yalvardı. Allâhu Teâlâ da:

3- "Göğün kapılarını su ile açıverdik." buyurdu. Göklerin bent kapılarını açtık. Şarıl şarıl sağanak halinde suları indirdik.

4- "Yeri de kaynaklar olarak fışkırttık da su takdir edilmiş bir emir üzere birleşti." Yerin su depolarını da kaynaklar halinde açtık. Sular alabildiğine her yerden fışkırmaya başladı. Daha önceden takdir ettiğimiz şekilde verdiğimiz emirle göklerin ve yerin suları birbirine kavuştu. Böylece her yer deniz oldu.

5- "Ve O'nu tahtalarlı ve mıhlılarlıya yükledik." Nihâyet o Nuh'u ve îman edenleri daha önce nezaretimizle inşa ettiği tahtalardan, omurgalardan sağlam mıhlarla çivilenmiş gemiye yükledik ve kurtardık.

6- "Küfredilmiş olan kimseye mükâfat olarak gözlerimizle akıyor." Kavmi tarafından inkar edilmiş yalanlanmış ve eziyet edilmiş olan Nuh'a mükâfat olmak üzere gözlerimizin önünde hiç sarsılmadan akıyor Cudi dağına doğru ilerliyor. Nihâyet selâmete eriyor.

7- "Andolsun onu bir âyet olarak bıraktık..." Habibim! İşte sana defalarca anlattığımız Nuh peygamberin hatırası, çok açık bir âyettir. Gâyet bariz bir delildir. Mükemmel bir ibret kaynağıdır. Kıyâmete kadar gelecek bütün insanlara bir ibret levhası olarak bıraktık.

"...Artık düşünenden (kimse) var mı?" Kendilerine akıl verdiğimiz fikirle donattığımız insanlardan aklını işletecek. Fikrini çalıştıracak, kalbini îmanla dolduracak, saâdet hazırlığını yapmış olacak bir yiğit var mı?

8- "Benim azabım ve uyarmalarım da nasıl oldu?" Benim gücüm herşeye yeter. Yarattığım herşeyi istediğim şekilde harekete geçirir,

bir anda gökleri, yerleri kavuşturur, en ağır azabı tattırır, en acı şekilde helâk ederim. Gördünüz ya o inkarcı kavim nasıl helâk oldu?

9- "Andolsun Kur'ânı da düşünmek için kolaylaştırdık. Artık düşünenden (kimse) var mı?" Yemin olsun ki biz Kur'ânı her bakımdan örnekler vererek, açıklamalar yaparak, ilmi ip uçları vererek bilgilenmek, düşünmek yararlı neticelere ulaşmak için kolaylaştırdık. Artık aklını kullanarak çalışarak, araştırarak, denemeler yaparak var mı bir düşünen?

İslama "orta çağ karanlığı" diyen beyinsizlerin kulakları çınlasın. Allâh onları ıslah eylesin.

(Araf 59-64. Yûnus 71, 73. Hûd 25-49. Mü'minun 23-30. Furkan 37. Şuâra 105-121. Saffat 75-82. Nuh 1-28. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 18

كَذَّبَتْ عَادٌ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِى وَنُذُرِ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Âd yalanladı. Benim azabım ve uyarılarım da nasıl oldu?"

Âyet: 19

اِنَّآ اَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِى يَوْمِ نَحْسٍ مُسْتَمِرٍّ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz onlara uğursuz sürekli bir günde dondurucu bir rüzgar gönderdik."

Âyet: 20

تَنْزِعُ النَّاسَ كَاَنَّهُمْ اَعْجَازُ نَخْلٍ مُنْقَعِرٍ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"İnsanları sanki onlar kökünden sökülmüş hurma kütüğü gibi çıkarır."

Âyet: 21

فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِى وَنُذُرِ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Benim azabım ve uyarmalarım da nasıl oldu?"

Âyet: 22

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْاٰنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Andolsun Kur'ân'ı da düşünmek için kolaylaştırdık. Artık düşünenden (kimse) var mı?"

İZAHLARI:

1- Ad da Hûd peygamberi yalanlamıştı da çetin azapla helâk etmiş idik. Benim azabım ve çeşitli uyarılarım da nasıl oldu?

2- **"Şüphesiz biz onlara uğursuz, sürekli bir günde dondurucu bir rüzgar gönderdik."** O îmansız kâfirlere öyle bir tehlikeli günde çığlık atan şiddetli ve çok soğuk bir fırtına estirdik. Öyle ki:

3- **"Sanki onlar insanları kökünden sökülmüş hurma kütüğü gibi çıkarır."** O şiddetli fırtınaya tutulan insanlar tutunacak bir şey, sarılacak bir ağaç bile bulamadan, sökülmüş ağaçlar gibi yere serildiler. Hepsi de helâk oluncaya kadar bu hal devam etti. Bakın:

4- **"Benim azabım ve uyarılarım da nasıl oldu?"** Önce de bu uğrayacakları felaketleri haber vererek uyarmıştık. Bu uyarıları dinlemeyenlere verdiğimiz azap nasıl da oldu?

5- **"Andolsun Kur'ânı da düşünmek için kolaylaştırdık. Artık düşünenden (kimse) var mı?"** Kanaatiniz kesinleşsin ki Resulümüze indirdiğimiz son kitap Kur'ânı Kerîm akıllı kimselerin düşünmesi için her hususta işaretler vererek hatırlamayı kolaylaştırdık. Bu Kur'ânı okuyup, anlayıp da düşünenler var mı?

Kur'ân'a sırt çevirenlerin kulakları çınlasın. Onlara dünya bocalaması, hayat bunalımı, ahiret rezaleti acı haberler olsun.

(Araf 65-72. Hûd 50-60. Şuâra 123-139. Ahkaf 21-26. Zariyat 41-42. Hakka 6-8. Fecr 6-8. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 23, 24, 25

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِالنُّذُرِ ﴿٢٣﴾ فَقَالُوٓا اَبَشَرًا مِنَّا وَاحِدًا

نَتَّبِعُهُۥٓ إِنَّآ إِذًا لَّفِى ضَلَٰلٍ وَسُعُرٍ ﴿٢٤﴾ ءَأُلْقِىَ ٱلذِّكْرُ عَلَيْهِ
مِنۢ بَيْنِنَا بَلْ هُوَ كَذَّابٌ أَشِرٌ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Semud uyarıcıları yalanladı ve: "Bizden bir beşere mi, ona uyacaz? Öyle ise şüphesiz biz elbette bir sapıklık ve delilik içindeyiz. Bizim aramızdan vahiy ona mı bırakıldı? Hayır o, çok yalancı bir şımarıktır." dediler."

Âyet: 26

سَيَعْلَمُونَ غَدًا مَنِ ٱلْكَذَّابُ ٱلْأَشِرُ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Çok yalancı şımarık kimmiş hemen yarın bilecekler."

Âyet: 27

إِنَّا مُرْسِلُوا ٱلنَّاقَةِ فِتْنَةً لَّهُمْ فَٱرْتَقِبْهُمْ وَٱصْطَبِرْ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz onlara bir imtihan için deveyi gönderenleriz. Onları gözetle ve sabret."

Âyet: 28

وَنَبِّئْهُمْ أَنَّ ٱلْمَآءَ قِسْمَةٌۢ بَيْنَهُمْ ۖ كُلُّ شِرْبٍ مُّحْتَضَرٌ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Aralarında suyun kısmetli olduğunu da muhakkak onlara haber ver. Her sulamada hazırlanmış (olsunlar)."

Âyet: 29

فَنَادَوْا۟ صَاحِبَهُمْ فَتَعَاطَىٰ فَعَقَرَ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Arkadaşlarını da çağırdılar ve (kılıncı) birbirine verdi ve ayaklarına vurdu."

Âyet: 30

فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِى وَنُذُرِ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Benim azabım ve uyarmalarım da nasıl oldu?"

Âyet: 31

اِنَّآ اَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ صَيْحَةً وَاحِدَةً فَكَانُوا كَهَشِيمِ الْمُحْتَظِرِ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz onlara bir çılgın ses gönderdik de barı çalısı gibi oluverdiler."

Âyet: 32

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْاٰنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Andolsun Kur'ân'ı da düşünmek için kolaylaştırdık. Artık düşünenden (kimse) var mı?"

İZAHLARI:

Geçen devirlerden örneklere devam eden Allâhu zülcelal, burada da Semud kavmini kısaca hatırlatıyor ve:

1- "Semud, uyarıcıları yalanladı ve: "Bizden bir beşere mi, ona uyacağız?.." dediler. Semud kavmi kendilerine gelen uyarıcı peygamberi ve ondan önceki peygamberleri yalanladılar. Onları küçük görerek ve hiçe sayarak "bizim içimizde bu kadar, zenginler, ileri gelenler varken, hiç umulmadık bir beşere mi vahiy geliyor, ona mı uyacakmışız?

"...Öyle ise şüphesiz biz, elbette bir sapıklık ve delilik içindeyiz, bizim aramızdan vahiy ona mı bırakıldı. Hayır, o çok yalancı bir şımarıktır." dediler. Şâyet biz O "Sâlih" denilen kimseye uyarsak gerçekten sapıklarız ve delileriz. Aramızdan ona mı vahiy geldi? Başkalarına niçin gelmedi? O çok yalancı ve şımarık birisidir. Şeklinde dil uzatmalar aldı yürüdü. Ama:

2- "Çok yalancı şımarık kimmiş hemen yarın bilecekler." Yalancı şımarık Sâlih mi, yoksa kendilerimi? Pek yakında helâk olarak görecekler.

3- "Şüphesiz biz onları bir imtihan için deveyi gönderenleriz. Onları gözetle ve sabret." Onları zora sürmek üzere Sâlih aleyhisselamdan mucize istemeleri üzerine kendilerini imtihan için bir kayadan dişi deveyi çıkardık. Habibim Sâlih! Sen iyi bak ve sabret onlar kendi helâklarını kendileri hazırlayacak.

4- "Aralarında suyun kısmetli olduğunu da muhakkak onlara haber ver. Her sulamada hazırlanmış (olsunlar)." Onlarla deve arasında su nöbetleşerek içilsin. Herkes nöbeti gelince orada bulunsun. Haberi verildi. Fakat bunlar buna uymadılar.

5- "Arkadaşlarını da çağırdılar ve (kılıncı) birbirine verdi ve ayaklarına vurdu." Bunlar deveden kurtulmak için aralarında toplandılar ve bu işi başarabilecek olan Kudar ibni Salif'i çağırdılar ve onu teşvik ettiler. O da kendine verilen kılıncı çekti, ayaklarına vurmasıyla deveyi yıktı ve keserek öldürdü. Böylece helâkı hak etmiş oldular.

6- "Benim azabım ve uyarmalarım da nasıl oldu?" Bakın da görün.

7- "Şüphesiz biz onlara bir çılgın ses gönderdik de, barı çalısı gibi oluverdiler." Biz onlara çok çılgın, kulakları patlatan bir ses çıkaran felaket gönderdik. Hemen çör çöpe, ağıl barısı olan çalı çırpıya döndüler.

8- "Andolsun Kur'ânı da düşünmek için kolaylaştırdık. Artık düşünenden (kimse) var mı?" Yarattığımız ve kendilerine akıl vererek mükellef kıldığınız insanların düşünmeleri, çalışmaları ve bilgi sahibi olmaları için Kur'ânı temel bilgiler ile indirdik. Böylece insanların işlerini kolaylaştırdık. Fakat var mı bundan bir yararlanan?

Ey kendinden başkasını beğenmeyen kimseler! Gelin otula çöpüle uğraşmayın da yapacağınızı Kur'ândan öğrenin.

(Araf 73-79. Hûd 61-68. İsra 59. Şuâra 141-159. Neml 45-53. Zariyat 43-45. Hakka 5. Fecr 6. Şems 11-15. ayetleri de okuyalım.)

Âyet: 33

كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ بِالنُّذُرِ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Lut'un kavmi uyarmaları yalanladı."

Âyet: 34, 35

اِنَّآ اَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَاصِبًا اِلَّآ اٰلَ لُوطٍ ۜ نَجَّيْنَاهُمْ
بِسَحَرٍ ﴿٣٤﴾ نِعْمَةً مِنْ عِنْدِنَا ۜ كَذٰلِكَ نَجْزِى مَنْ شَكَرَ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Onların üzerine çakıl savuran rüzgar gönderdik. Lut'un yakınlarına değil. Onları sahurda tarafınızdan bir nimet olarak kurtardık. Şükreden kimseleri böylece mükâfatlandırırız."

Âyet: 36

وَلَقَدْ اَنْذَرَهُمْ بَطْشَتَنَا فَتَمَارَوْا بِالنُّذُرِ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Andolsun onları azabımızla da uyarmıştık. Fakat uyarmalar da şüpheye düştüler."

Âyet: 37

وَلَقَدْ رَاوَدُوهُ عَنْ ضَيْفِهٖ فَطَمَسْنَآ اَعْيُنَهُمْ فَذُوقُوا عَذَابِى
وَنُذُرِ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Andolsun onun misafirlerine de sarkıntılığa yeltendiler de onların gözlerini siliverdik. Artık tadın azabımı ve kahirlerimi."

Âyet: 38

وَلَقَدْ صَبَّحَهُمْ بُكْرَةً عَذَابٌ مُسْتَقِرٌّ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Andolsun onları sabah erkenden kararlı bir azap yakaladı."

Âyet: 39

فَذُوقُوا عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Artık tadın azabımı ve kahirlerimi."

Âyet: 40

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِن مُّدَّكِرٍ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Andolsun Kur'ânı da düşünmek için kolaylaştırdık. Artık düşünenden (kimse) var mı?"

İZAHLARI:

Geçmişten bir örnek daha:

1- Lut'un kavmi de bunca uyarmaları hiçe saydı ve yalanladı. Lut aleyhisselamın telkinlerini, korkulu haber vermelerini hiç dinlemediler. Bunun üzerine:

2- "Onların üzerine çakıl savuran rüzgar gönderdik..." Öyle bir rüzgar, öyle bir fırtına ki çakılları bile savuruyor, kurşun gibi göğüslerine saplıyor. Onlar için hazırlanmış balçıktan yapılmış ve pişirilmiş üzerlerinde kime düşeceği belli olan taşlar yağıyor. Bir sabaha karşı hepsini yerle bir yaptı.

"...Lut'un yakınlarına değil. Onları sahurda tarafımızdan bir nimet olarak kurtardık..."Lut aleyhisselamın ev halkı ve îman edenleri kendilerine büyük bir nimet olmak üzere şehirden çıkardık ve felaketin uğramayacağı yere götürerek kurtardık. Böylece onları mükâfatlandırdık.

"...Şükreden kimseleri böylece mükâfatlandırırız." Böylece her devirde, her yerde ve her şükreden kimseleri, Allâh'ın emirlerine uydukları ve nehiylerinden kaçındıkları için koruruz ve mükâfatlandırırız.

3- "Andolsun onları azabımızla da uyarmıştık. Fakat uyarmalarda şüpheye düştüler." Yemin olsun o ahlaksızları peygamberimiz Lut'un verdiği öğütlerle ve azap haberleriyle uyarmıştık. Ama dinlemediler, şüpheli tavırlar takındılar. Hiçbir uyarıyı dikkate almadılar.

4- "Andolsun onun misafirlerine de sarkıntılığa yeltendiler de onların gözlerini siliverdik..." Lut aleyhisselama gelen birer civan delikanlı şeklindeki misafir melekleri arzuladıkları oğlanlar sanarak onların

da iffetleriyle oynamaya yeltendiler. Lut aleyhisselamın onlardan biri olan ahlaksız karısının onlara haber vermesiyle hücuma geçtiler ve evi sararak oğlanları istemeye başladılar. Lut aleyhisselam telaşa düştü, kapıları sürgüledi. Tam bu sırada Allâh hepsinin gözlerini kör ediverdi. Ne yapacaklarını şaşırdılar. Hûd sûresinde de beyan edildiği gibi hak ettiklerine kavuştular.

"...Artık tadın azabımı ve kahirlerimi." buyuran Allâh onların hesabını sabaha karşı görüverdi.

5- "Andolsun onları sabah erkenden kararlı bir azap yakaladı." Tepelerine gökten taşlar yağarak, yerin altını üstüne, üstünü de altına getirerek hepsini kokuları çıkmayacak şekilde gömdü. Böylece o mıntıkayı kokutan pislikler ortadan kalmış oldu.

6- "Artık tadın azabımı ve kahirlerimi." Kelamı ilahiyi hak ettiler. Şimdikilerin kulakları çınlasın.

7- "Andolsun Kur'ânı da düşünmek için kolaylaştırdık. Artık düşünenden (kimse) var mı?" Gördüğünüz gibi her kıssanın sonunda bu âyet tekrarlanıyor. Kıyâmete kadar gelecek bütün insanların Kur'ânı anlamaya, düşünmeye, geçmiş kıssalardan ibretler almaya ihtiyaçları var. Hem de zaruri bir ihtiyaç. Dünyayı saran iffetsizlik, fuhuş ve her çeşit ahlaksızlık ancak Kur'âna uymakla def edilebilir. Ama beyinsizler bunu düşünmez.

(Araf 80-84. Hûd 77-83. Hıcr 58-77. Şuâra 160-174. Neml 54-58. Ankebut 28-35. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 41

وَلَقَدْ جَآءَ اٰلَ فِرْعَوْنَ النُّذُرُ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Andolsun firavun yakınlarına da uyarılar gelmişti."

Âyet: 42

كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا كُلِّهَا فَاَخَذْنَاهُمْ اَخْذَ عَزِيزٍ مُقْتَدِرٍ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Âyetlerimizin hepsini yalanladılar da onları güçlü, azîz olanın yakalayışıyla yakalayıverdik."

Âyet: 43

أَكُفَّارُكُمْ خَيْرٌ مِنْ أُولَٰئِكُمْ أَمْ لَكُمْ بَرَاءَةٌ فِي الزُّبُرِ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Sizin kâfirleriniz bunlardan daha mı hayırlı? Yoksa kitaplarda sizin için bir kurtuluş mu var?"

Âyet: 44

أَمْ يَقُولُونَ نَحْنُ جَمِيعٌ مُنْتَصِرٌ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Yoksa: "Biz muzaffer bir toplumuz" mu diyorlar?"

Âyet: 45

سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Yakında o toplum bozulacak ve geriye döndürülecekler."

Âyet: 46

بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَدْهَىٰ وَأَمَرُّ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Hayır, saat onların vaat zamanıdır. Saat ise, daha çetin ve daha acıdır."

İZAHLARI:

Yine büyük bir örneği kısaca zikreden Allâh:

1- "Andolsun firavun yakınlarına da uyarılar gelmişti." Kendilerine gönderdiğimiz Mûsâ ile Harun onlara başlarına gelecek olan felaketi hatırlatarak çokça uyarmışlardır.

2- "Âyetlerimizin hepsini yalanladılar da onları güçlü, aziz olanın yakalayışıyla yakalayıverdik." Onlar bütün mucizeleri ve delilleri inkar ettiler, yalanladılar, hatta alay ettiler inatlaştıkça inatlaştılar. Nihâyet onları hiç beklemedikleri bir şekilde denize gömdük. Onları son derece güçlü ve eşsiz bir üstünlük ile yakalamış olduk. Ey müşrikler! İyi düşünün:

3- "Sizin kâfirleriniz bunlardan daha mı hayırlı? Yoksa kitaplarında sizin için bir kurtuluş mu var?" Ey Mekke müşrikleri! Nuh, Hûd, Sâlih ve Mûsâ'nın kavimlerini size haber verdik. Sizin güvendiğiniz kâfirleriniz onlardan daha mı güçlü, onlardan daha mı üstün, onlardan daha mı ileri ki bu kadar şımarıyorsunuz?

Yoksa Allâh'ın indirdiği kitaplarda sizin için ayrıca bir kurtuluş haberi mi var? Neye güveniyorsunuz?

4- "Yoksa: "Biz muzaffer bir toplumuz" mu diyorlar?" Yoksa bu müşrikler: "Biz çoğuz, biz zenginiz, birbirimize kenetliyiz, kesinlikle galip olacak, zafer kazanacak bir toplumuz mu?" diyorlar. Bunlar tamamen yanılıyorlar.

5- "Yakında o toplum bozulacak ve geriye döndürülecekler." Bu âyetin Mekke de nâzil olmasına rağmen Medine ye hicretten sonra vuku bulacak Bedir savaşındaki müşriklerin hezimetine işaret buyurması mü'minlere kesin güvence veren çok açık bir mucizedir.

Bu âyet nâzil olduğunda Ömer R.A. anlayamadığını söylüyor. Bedir başlayınca Rasulüllâhın zırhını giyerken bu âyeti okuduğunu duyunca, anladığını söylemiştir. Hakikaten Bedir savaşında müşrik ordusu bozulmuş, hezimete uğramış ve geriye döndürülmüşlerdir.

6- "Hayır, saat onların vaat zamanıdır. Saat ise, daha çetin ve daha acıdır." Kıyâmet o müşriklerin sürekli azapla va'dolundukları bir zamandır. İşte bu mahşer günü daha korkunç, daha çetin, daha acı sonu gelmeyecek olan bir gündür. Dünya musibetleri gelir geçer ama ahiret cezalarının sonu yoktur.

(Bakara 49-93. Araf 96, 103, 137. Yûnus 75-93. Âl-i Imran 11, 12, 123-128. Hûd 96-99. Taha 24-78. Şuâra 10-67. Hıcr 43-44. Enfal 41, 45, 52, 54. Sad 11. Zuhruf 49-56. Duhan 17-32. Casiye 27. Naziat 17-26. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 47

إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي ضَلَالٍ وَسُعُرٍ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz mücrimler bir sapıklık ve ateşler içindedir."

Âyet: 48

يَوْمَ يُسْحَبُونَ فِى النَّارِ عَلٰى وُجُوهِهِمْ ذُوقُوا مَسَّ سَقَرَ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Yüzleri üzerinde ateşe sürüklenecekleri gün. "Tadın cehennemin dokunmasını" (denilecek.)"

Âyet: 49

اِنَّا كُلَّ شَىْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz o herşeyi kaderle yarattık."

Âyet: 50

وَمَآ اَمْرُنَآ اِلاَّ وَاحِدَةٌ كَلَمْحٍ بِالْبَصَرِ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Bizim emrimiz ancak birdir. Göz kırpması gibidir."

Âyet: 51

وَلَقَدْ اَهْلَكْنَآ اَشْيَاعَكُمْ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ ﴿٥١﴾

Meâli:

"Andolsun sizin benzerlerinizi de helâk ettik. Artık düşünenden (kimse) var mı?"

Âyet: 52

وَكُلُّ شَىْءٍ فَعَلُوهُ فِى الزُّبُرِ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Yaptıkları herşey de kitaplardadır."

Âyet: 53

وَكُلُّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ مُسْتَطَرٌ ﴿٥٣﴾

Meâli:

"Her küçük ve büyük yazılmıştır."

Âyet: 54

﴿٥٤﴾ اِنَّ الْمُتَّقِينَ فِى جَنَّاتٍ وَنَهَرٍ

Meâli:

"Şüphesiz müttegîler, cennetler ve ırmaklardadır."

Âyet: 55

﴿٥٥﴾ فِى مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِيكٍ مُقْتَدِرٍ

Meâli:

"Güçlü olan mülk sahibinin yanında hak makamındadır."

İZAHLARI:

1- "Şüphesiz mücrimler bir sapıklık ve ateşler içindedir." Buyuran Allâh, kendisine şirk koşan, peygamber ve kitabı yalanlayan, alabildiklerine zulüm ve ahlaksızlık yapan mücrimlerin dünyada tam bir sapıklık içinde olduklarını, ahirette ise kükreyen ateşler içinde ebedî kalacaklarını haber veriyor. Hem de:

2- "Yüzleri üzerinde ateşe sürüklenecekleri gün: "Tadın cehennemin dokunmasını." (denilecek)." Kıyâmet gününde bu mücrimler, yüzleri üstüne kapalı olarak sürüklene sürüklene cehenneme götürüldükleri gün onlar: "Dünyadaki şirkleriniz, îmansızlıklarınız, zulümleriniz, isyanlarınız yüzünden şimdi tadın bakalım cehennemin tükenmez azabını diyerek hakaretler yağdırılacak.

3- "Şüphesiz biz o herşeyi kaderle yarattık." Yaratılan herşeyi ayrı ölçüler içnde ayarlayarak yarattık. Sayılmakla bitmeyecek olan hiçbir şeyin takdiri diğerine benzemez. Parmak izlerinin birbirini tutmadığı gibi. Bitkilerin, çiçeklerin, meyvelerin ve yaprakların benzeşmedikleri gibi.

Bilindiği gibi akaid kitaplarında en geniş yer alan kader konusudur. Bu bilginin sonuna ulaşmak imkansızdır. Çünkü çeşidi sonsuzdur. En kısa yoldan iki noktada araştırmaya girebiliriz.

a) Var olan şeyler üzerinde araştırma yaparsak, bunların yaratılışı üzerindeki takdir yapısına bakarız. İnsanın yapısındaki takdir vücut yapısı, diğer canlılara göre bambaşka olduğu gibi bir insanın rengi, ağırlığı,

boyu, diğer insanlara benzemez. Yürüyen, uçan, yüzen, sürünen, görünmeyen canlıların her birinin yapı takdiri değişiktir. Bunları araştırırken acze düştüğümüzü anlarız. Bitkiler üzerinde de aynı sonuca varırız. Aciz kalırız. Bunların dışında kalan Taşlar, madenler, gazlar, kömürler, topraklar ve acı tatlı sular. Bunların araştırılmasında da alacağımız netice aciz kalmamızdır. İşte bu acizlik bizi Allâh'a olan teslimiyetimize götürür.

b) Hadiselerdeki kader. Düşme, kalkma, boğulma, bıçaklama, kurşunlama, çarpılma, aç kalma, susuz kalma, yanma, donma, her hangi bir hastalığa tutulma, iyileşme ve ölme gibi olağan şeylerdeki kaderde üzerinde duracağımız belli başlı iki husus vardır:

I)Kendi tedbirsizliğimiz. Allâh'ın bizi taktir ederken akıl, düşünme ve sakınma gibi cüz'i irademize bağlı olan kısımları iyi kullanarak hataya düşmemeye çalışmak. Bu sakınma yapısı hemen her canlı da vardır. Bizi en çok ilgilendiren kısım budur.

II) Allâh'ın iradesine bağlı olan kısım ki bunda Allâh'ın dışında bir takdir eden yoktur. Dünyanın dönmesi, güneşin, ayın ve yıldızların hareketleri, doğumlar, ölümler, geceler, gündüzler, yağmurlar, karlar, dolular, zelzeleler, mağmalar ve saire gibi bazı bilgilere ulaşabildiğimiz, ulaşamadığımız nice hadiseler var ki bunlar Allâh'ın takdiridir. Bunu da ister istemez kabul etmek zorundayız. Kabul etmezsek, boşuna dayatmış oluruz ve cezayı hak edenler sınıfına ayrılırız.

Bir ince noktayı da bir iki misâlle anlamaya çalışalım. Bir ağaç kesildi ve kurudu. Burada kader nedir ve hata nedir? Her hangi bir ağaç yaratılırken, kesildiği, susuz bırakıldığı zaman kuruyacağı takdirdir. Kesmek ve susuz bırakmak ise hatadır, tedbirsizliktir. Burada hem takdir hem de tedbirsizlik vardır. Bir insan trafik kazasında veya başka bir sebeple öldü. Burada da kader nedir, hata nedir? Allâh o insanı yaratırken belli uzuvları yara aldığı zaman ölecektir taktir edilmesi kaderdir. Bunda başka bir müdahale yoktur. Ama bir dikkatsizlik veya tedbirsizliğin bu hadiseye sebep olması, işte bu hatadır. Tedbirsizliktir. Bu hatayı işleyen veya tedbir almayan, cezayı gerektirir. Burada da hem takdir, hem de ihmallik vardır. Hemen bu noktada içinden çıkamayacağımız bir noktaya gireriz. "Hâdise Allâh'ın takdiri mi yoksa tedbirsizlikten mi?" Allâh bu hadiseyi ezelden mi takdir etti yoksa kulunun tedbirsizliğine izin vermesi mi?" şeklinde bir tereddüde düşersek, bize düşen, sadece kendi hatamızı kendi suçumuzu bilmeliyiz. Gerisini Allâh'a bırakmalıyız. İşte bu Allâh'a olan teslimiyetimizdir. En iyi bilen Allâh'tır.

4- "Bizim emrimiz ancak birdir. Göz kırpması gibidir" Biz istediğimiz bir iş veya bir şey için sadece bir defa "OL" dememizle oluverir. İkinci bir şey söylememizi gerektirmez. O kadar çabuk olur ki göz kapağının oynamasından daha çabuk olur. Beklenmedik bir anda "OL" derken olur. Önceleri helâk ettiğimiz milletler böyle helâk olmuştur.

5- "Andolsun sizin benzerlerinizi de helâk ettik..." size benzeyen müşrikleri, kâfirleri, yalanlayıcıları, inatçıları böylece beklemedikleri bir zamanda helâk ediverdik. Neye uğradıklarını bile düşünme imkanı bulamadılar. Bunları size hatırlattık.

"...Artık düşünenden (kimse) var mı?" sizin içinizde bunlardan ibret alıp da, aklını işleterek, ahireti ve oradaki karşılaşacağı sıkıntıları bir düşünen var mı?

6- "Yaptıkları herşey de kitaplardadır." Onların dünyada iken iyi veya kötü yaptıkları herşey kiramen katibinin yazdığı kitaplarındadır.

7- "Her küçük ve büyük yazılmıştır." Bu kitap herkesin eline verilerek. "Al kitabın bu. Kendin hesabını görmeye yetersin" denilecek. O kitapta küçük-büyük ne yaptıysan yazılıdır. Aynı zamanda ellerin, ayakların ve bütün azaların da şahitlik edecek. Kıs kıvrak yakalanacaksın. O gün gelmeden önce sana verilen fırsatı değerlendir ve orası için hazırlığını yap.

8- "Şüphesiz müttegîler, cennetler ve ırmaklardadır." Dünyada iken Allâh'a Rasulüne, kitabına, ahirete ve inanılması gerekenlere îmanla birlikte, Allâh'ın emirlerini dikkatle yerine getiren ve yasaklarından da titizlikle sakınan kimseler, altından ırmaklar akan cennetlerde ilelebet yaşayacaklar. Hem de:

9- "Güçlü olan mülk sahibinin yanında hak makamındadır?" Herşeye kadir olan, herşeyin mülkiyetine sahip olan Allâh'ın kendileri için ayırdığı köşkler, yüce makamlarda yerlerini alacaklar. Var mı bir düşünen? Var mı şimdiden hazırlığını yapan?

(En'am 96. Yûnus 5, 61. Ra'd 8. Hıcr 45,60. Nahl 77. İsra 97. Kehf 49. Nur 24. Neml 57. Secde 22. Furkan 2, 34. Sebe' 3, 54. Yasin 38, 39, 65. Saffat 34. Ahzab 38. Ğafir 71, 72. Zuhruf 11, 74. Fussılet 12. Duhan 51-57. Zariyat 15-19. Tur 17-28. Kaf 18. Rahman 41, 43. Vakıa 60. Murselat 18, 41-44. Müzzemmil 20. Nebe' 31, 36. Abese 19. İnfitar 10-12. Kalem 34. A'la 3. âyetleri de okuyalım.)

KAMER SÛRESİNİN SONU

RAHMÂN SÛRESİ

55. Sûredir

78 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

(Medine de nâzil olduğu da yazılmıştır)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4

اَلرَّحْمٰنُ ﴿١﴾ عَلَّمَ الْقُرْاٰنَ ﴿٢﴾ خَلَقَ الْاِنْسَانَ ﴿٣﴾
عَلَّمَهُ الْبَيَانَ ﴿٤﴾

Meâli:

"Rahman Kur'ân öğretti. İnsanı yarattı. Ona açıklamayı öğretti."

Âyet: 5

اَلشَّمْسُ وَالْقَمَرُ بِحُسْبَانٍ ﴿٥﴾

Meâli:

"Güneş ve ay hesaplıdır."

Âyet: 6

وَالنَّجْمُ وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ ﴿٦﴾

Meâli:

"Ot ve ağaç secde ederler."

Âyet: 7

وَالسَّمَآءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ ﴿٧﴾

Meâli:

"Gök ise, onu da yükseltti ve ölçüyü koydu."

Âyet: 8

اَلاَّ تَطْغَوْا فِى الْمِيزَانِ ﴿٨﴾

Meâli:

"Ölçüde taşkınlık etmeyin diye."

Âyet: 9

وَاَقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلاَ تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ ﴿٩﴾

Meâli:

"Ölçüyü adaletle dimdik tutun. Tartıları da eksiltmeyin."

Âyet: 10

وَالْاَرْضَ وَضَعَهَا لِلاَنَامِ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Yeri ise, onu da yaratılanlar için döşedi."

Âyet: 11, 12

فِيهَا فَاكِهَةٌ وَالنَّخْلُ ذَاتُ الْاَكْمَامِ ﴿١١﴾
وَالْحَبُّ ذُو الْعَصْفِ وَالرَّيْحَانُ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Orada meyve, tomurcuklu hurma ağacı ve samanlı tane ile kokulu (bitkiler) vardır."

Âyet: 13

فَبِاَىِّ اٰلاَءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

İZAHLARI:

1- "Rahman" Allâh'ın bir ismi ve rahmetinin bolluğuna ve genişliğine delalet eden bir sıfatıdır. Yarattığı mahlukatın mükellef olanı ve

olmayanı, îman edeni ve etmeyeni, itaat edeni ve etmeyeni hepsini ve herşeyi kaplayan rahmetinin bir ifadesidir. İşte bu sıfatla:

"Kur'ânı öğretti." İnsanı yaratırken, onu öğrenecek, anlayacak, konuşacak, okuyacak, ezberleyecek, öğrendikleriyle amel edecek kabiliyette takdir etmiştir. Bu insanın takdir olunan bir yaratılışıdır. Kendisine bu nimetleri takdir eden Allâh lütfü kereminden, onun ihtiyacı olan bilgileri ihtiva eden bir de Kur'ân indirmiş ve onu tebliğ edecek, tatbikatını gösterecek peygamber göndermiştir.

"İnsanı yarattı." Yarattığı bir çok canlılar arasında onun yaratılışındaki takdiri bambaşkadır. Bütün mahlukatı emrine alacak kadar, akıl ve vücut yapısı vermiştir. Hele ellerin çok geniş hareket ve iş yapma kabiliyeti, parmakların birbirini tamamlayan çalışmaları hiçbir canlı da yoktur.

"Ona açıklamayı öğretti." Anlamayı, anladığını da açıklamayı öğretti. Herşeye bir isim vermeyi, her işe bir söz bulmayı, söyleneni anlayıp karşılığını vermeyi, anasından, babasından, yakınlarından ve başkalarından dil öğrenmeyi, bunları bulamazsa kendi kendine bir dil bulmayı öğretti. Çeşitli dillerin bulunması insandaki bu kabiliyettendir. İnsanların bir çok şeyleri icat etmesi de bu esasa bağlıdır. İlk insanların ateşi bulması, bazı şeyleri geliştirmesiyle başlayan ve günümüzdeki sayısız buluşlara ulaşan, daha da bilinmeyen çok şeylerin icadına ulaşacak olan bu kabiliyeti veren Allâh'tır. Bir yandan insana bu kabiliyeti verirken, diğer yandan da madenleri ve başka şeyleri yaratmış olması, başka bir takdirdir. Bunlar olmasa insanın kabiliyeti ne işe yarar? Bunlar var ama insandaki kabiliyet olmasa, yine ne olabilir. Nitekim diğer canlılarda bu geniş kabiliyet yok.

2- "Güneş ve ay hesaplıdır." Güneşle ay varlıkların içinde insanın en çok dikkatini çeken iki büyük nimettir. Bir çok yararlarının yanında İnsanların zaman hesaplarında da çok önemli varlıklardır. Bunların tam bir düzen içindeki hareketleri, günler, haftalar, aylar, yıllar ve asırları, daha ince hesaplara girersek, saatler, dakikalar, saniyeler, saliseler hiç şaşmadan devam etmektedir. Bize akseden bu ince hesabın arkasında onları bu hassas hareketlerini sağlayan daha nice ulaşamayacağımız, içinden çıkmayacağımız hesaplar var. Bu ince hesaplardan azıcığını öğrenmemiz için felekiyat (astronomi) ilmini ihtiva eden kitapları okumalıyız da îmanımızı sağlamlaştırmalıyız.

3- "Ot ve ağaç secde ederler." Güneş ve ayla doğrudan ilgili olan yer yüzündeki bitkilerin de ikisini hatırlatan Allâhu Teâlâ, dikkatimizi göklerden yere çevirdi. Buradaki hesaplar da bir başka yönlüdür. Bitkile-

re baktığımızda bunların bir kısmının yere yayılmış ve yukarı yükselen bir sapı olmadığını görürüz. Kabak, salatalık, yer fıstığı, çimen ve bir çok sebze, otlar gibi. Bir kısmının da yukarı yükselen, dallanan otlar ve ağaçlar gibi olduğunu görürüz. Bunların çeşitleri ve sayıları da yine bizim ulaşabildiğimiz hesap bilgisini aşar, içinden çıkamayacağımız bir hal alır. İşte bu hal, bizim Allâh'a inanmamızı ve O'na teslim olmamızı sağlar. Bunları görüp de îman etmeyenlere yazıklar olsun.

4- "Gök ise, onu da yükseltti ve ölçüyü koydu." Güneşi, ayı incelerken elbette gök alemini de araştırma durumundayız. Onun için yerde bitenleri kısaca hatırlattıktan sonra yine dikkatimizi göklere çeviren Allâh, yine bizi araştırmaya sevk ederek acze düşürdükten sonra kendisine îman etmemizi ve teslim olmamızı ve bu teslimiyet içinde aramızdaki münasebetlerde ölçülere dikkat ederek huzurlu yaşamamızı emrediyor ve:

5- "Ölçüde taşkınlık etmeyin diye." buyuruyor. İnsanların arasında yaptıkları alışverişlerde başlıca üç usul vardır:

a) Tartı: Tartı çok hassas bir ölçüdür. Alacağımız, satacağımız şeyleri ve fiyatlarını bu ölçüye göre ayarlarız. Bu ağırlık ölçüsüyle yaptığımız alışverişlerde ne kadar dikkatli olursak, o nispette birbirimizin hakkına riâyet etmiş oluruz ve birbirimize o nispette güveniriz. Böylece birbirimizden yararlanırız. Huzur içinde yaşarız.

b) Uzunluk ölçüsü: Bu ölçü de tarih boyunca değişik isimler almıştır. Günümüzdeki adı metre, mezro, bûsa gibi ölçülerdir. Bunlara da dikkat ederek eksik, hileli yapmadan alaveremizi sağlam yapmalıyız. Aksi halde itimadı, huzuru kaçırırız.

c) Sayı: Bir çok şeylerde de sayı ile fiyat tespiti yaparız ve sayarak alırız. Sayarak satarız. Yumurta, çorap, mendil, elbise ve hayvanlarda olduğu gibi. Bunların miktarında hile yapmak zor ise de, diğer ağırlık ve uzunluk ölçülerinde olduğu gibi, malın kendisinde vasfında hileleri yapmak mümkündür. Buradaki bize verilen emir hepsinin tümünde dikkatli olmamızdır. Nitekim:

6- "Ölçüyü adaletle dimdik tutun..." buyuruluyor. Gerek ölçülerde, gerek malların vasıflarında adaleti, doğruluğu, hakkı tam gözetin emri veriliyor.

"...Tartıları da eksiltmeyin." Emrini tekrarlayarak vebalin ağırlığına işaret buyrulmuştur. Hiçbir suretle taşkınlık yapmamayı de emreden Allâh, birbirimizin hukukuna riâyet etmemizi istemiştir. Bunlara riâ-

yet ise ancak îmanla mümkündür. İmanı olmayanlar, her fırsatta hilelere kaçabilir.

7- "Yeri ise, onu da yaratılanlar için döşedik." Buyuran Allâh dikkatimizi tekrar yere çevirerek, gereken dersimizi almamızı istiyor. Dünyayı yaratırken yer yüzünü yarattığı mahlukatın yaşamasına elverişli olarak yarattığını ve takdir ettiğini beyan etmiştir. Bitkilerin her çeşidinin biteceği, canlıların her cinsinin yaşayabileceği şekilde yaratmıştır. Köstebeğin, solucanların yer altında, bir çoklarının yer üstünde, pek çoklarının da sularda, denizlerde yaşamalarına uygun olarak takdir etmiştir. Yerin değeri, üzerinde yaşayanlarladır. Yaşayanların değeri de yerledir. Bunların arasındaki münasebete bakıpta ibret almayanlar ve îman etmeyenlere "yazıklar olsun" demek az mı gelir? Bilmem.

8- "Orada meyve, tomurcuklu hurma ağacı ve samanlı tane ile kokulu (bitkiler) vardır." Yer yüzünde biten ve insanların yararına olan bazı şeyleri de zikrederek bizim düşünmemizi ve bunları yaratana îman etmemizi hatırlatıyor. Meyvelerin çeşitlerinin pek çok olduğu bilinen bir şeydir. Bunlardan hurma ağacını ve tomurcuk halindeki meyvesini zikretmesi, çok hikmetli bir araştırma davetidir. Bu araştırmayı yapıyor muyuz? Samanlı tane buyurularak dikkatimizi kendimizin ve hayvanlarımızın temel gıdası olan buğday, arpa gibi mahsullere çekmiştir. Burada "tane" kelimesi müfred (tekil) olarak zikrediliyor ve sayılamayacak kadar kileler, çuvallar dolusu taneleri hatırlatıyor. İşte bu taneleri yaratan Allâh bizim gıda maddelerimizin temelini hatırlatıyor. Kendisine olan teslimiyetimizin artmasını istiyor. Öte yandan samanı zikrederek davar, sığır gibi kendilerine ihtiyacımız olan hayvanların temel gıdasını hatırlatıyor. Yinede kendisine olan tâat ve teslimiyetimizi arttırmamıza davet ediyor. Derin düşünelim, geniş anlayalım, hayatımızı değerlendirelim. Güller, çiçekler, naneler, feslikanlar gibi nice güzel kokulu bitkiler vardır. Bunların kokularını ayrı ayrı türde yaratanı düşünüyor muyuz? Yalnız kokular mı? O acayip renklere ne diyebiliriz?

9- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?" Ey insanlar ve cinler! Şimdi Rabbinizin size ihsan ettiği bunca nimetlerin hangisini inkar edebilirsiniz? Sizi yaratmasını mı, beyninizin üstünlüğünü mü, aklınızı mı, kalbinizi mi, düşüncenizi mi, okuma ve öğrenmenizi mi, öğrendiğinizi ezberleme ve aklınızda tutmanızı mı, sizin için indirdiği Kur'ânı mı, gönderdiği peygamberi mi, güneşi, ayı, yıldızları mı, havayı, suyu mu, meyveler, sebzeler, taneler, otlar, ekinler, etini yediğiniz sırtına bindiğiniz hayvanları mı, daha sayılmakla bitmeyecek olan nimetlerinin hangisini yalanlayabilirisiniz, hangisini inkar edebilirsiniz?

(Fatiha 3. Bakara 185. Nisa 82. En'am 96-99,152. Araf 85, 204. Yûnus 5. Hûd 84, 85. Ra'd 15. Hıcr 19, 20, 87. Nahl 49. İsra 35,106. Hacc 18. Taha 53, 54. Mü'minun 18-22. Şuâra 181-183. Yasin 33-35, 38-40, 69. Ğafir 64. Zuhruf 10. Kaf 9-11. Hadid 25. Mülk 15. Nebe' 14-16. Kamer 17, 22, 32, 40. Abese 25-32. Alak 1-5. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 14

خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ كَالْفَخَّارِ ﴿١٤﴾

Meâli:

"İnsanı saksı gibi kuru bir balçıktan yarattı."

Âyet: 15

وَخَلَقَ الْجَآنَّ مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Cânını da ateşin alevinden yarattı."

Âyet: 16

فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

Âyet: 17

رَبُّ الْمَشْرِقَيْنِ وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ ﴿١٧﴾

Meâli:

"İki doğunun Rabbi ve iki batının Rabbidir."

Âyet: 18

فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirisiniz?"

Âyet: 19

مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ ﴿١٩﴾

Meâli:

"İki denizi birbirine karşılaştırarak salıvermiştir."

Âyet: 20

بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَا يَبْغِيَانِ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Onların arasında karışmayacakları bir perde vardır."

Âyet: 21

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

Âyet: 22

يَخْرُجُ مِنْهُمَا اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Onlardan inci ve mercan çıkar."

Âyet: 23

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

Âyet: 24

وَلَهُ الْجَوَارِ الْمُنْشَآتُ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Denizde dağlar gibi yapılmış gemiler de yalnız O'nundur."

Âyet: 25

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

ÎZAHLARI:

Hayatlarını Kur'ânla tanzim etmeleri gereken insanların ve cinlerin aslında neden yaratıldıklarını beyan eden Allâh:

1- "İnsanı saksı gibi kuru bir balçıktan yarattı." buyurmuştur. İlk insan Adem aleyhisselamı su içinde erimiş, süzülmüş ve dibe çöken, su çekilince de kuruyup pişmiş saksı gibi olan ve kıvrılan topraktan, yani toprağın özünden yarattığını hatırlatmıştır.

2- "Cânını da ateşin alevinden yarattı." Cinlerin ilki olanın da ateşin dumansız sade alevinden yarattığını beyan buyurmuştur. Sonra da her iki sınıfın da takdir ettiği şekilde dişiler ve erkeklerin bilinen münasebetleriyle üremekte oldukları devam ede gelmektedir. Bu yaratmayı ve nesillerin devamını sağlayan Allâh, bütün âlemlerin Rabbidir.

3- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?" bu âyetin kısa îzahı geçti.

4- "İki doğunun Rabbi ve iki batının Rabbidir." Yazla kış arasında değişen doğular ve bâtıların Rabbidir. Güneşin ve ayın takdir edilen hareketleri ve dünyaya dönüşü ile her mıntıkaya göre değişik görünen doğular ve bâtıların Rabbi yalnız Allâh'tır.

5- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

6- "İki denizi birbirine karşılaştırarak salıvermiştir." Birbirine yakın bir çok deniz vardır. Bunların arasında ya topraktan bir perde vardır. Böylece birbirine karışmamaktadırlar. Veya aralarında görünmeyen bir perde vardır. Bu sayede karışmalar engellenmektedir. Bu sular ya acı veya tatlı olur. Nice acı sular var ki dibine kazılan kuyudan tatlı su çıkmaktadır. Bazen de yan yana kazılan iki kuyunun biri acı, diğeri tatlı oluyor. Bunları yaratan da Allâh'tır. Bu suların hepsi de birer nimettir.

7- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

8- "Onlardan inci ve mercan çıkar." Biri beyaz, diğeri kırmızı olan kıymetli zînet taşları da denizlerden çıkar. Bunları çıkarmak ve satmak suretiyle veya alıp zînet yapmakla faydalanırsınız. Bunlar da birer nimettir.

9- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

10- "Denizde dağlar gibi yapılmış gemiler de yalnız O'nundur." Denizlerde sizi ve mallarınızı bir ülkeden başka bir ülkeye taşıyan dağlar gibi büyük gemiler yapmanıza imkan veren yalnız Allâh'tır. Bu gemiler de sizin için büyük nimetlerdir.

11- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

(Bakara 164. Araf 12. Hıcr 26-29,33. Furkan 53,54. Neml 61. Rum 46. Fâtır 12. Saffat 5. Lokman 31. Müzzemmil 9. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 26, 27

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ﴿٢٦﴾

وَيَبْقَىٰ وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Onun üzerindekilerin hepsi fanidir. Celal ve ikram sahibi olan Rabbiniz zatı ise, kalacaktır."

Âyet: 28

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

Âyet: 29

يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Göklerde ve yerde olan kimseler, O'ndan ister. O, her gün bir (irade ve) iştedir."

Âyet: 30

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

İZAHLARI:

Allâhu azimüşşan yarattığı mahlukatın hepsinin geçici olduğunu, hiçbirisinin kalıcı olmadığını, ancak kendisinin baki olduğunu ilelebet kalacağını beyan etmek üzere:

1- "Onun üzerindekilerin hepsi fanidir. Celal ve ikram sahibi olan Rabbinin zatı ise, kalacaktır." buyuruyor. Yer yüzünde bulunan Allâh'ın yarattığı herşey, canlılar, bitkiler hatta dağlar, taşlar, denizler, ovalar hiçbiri kalmayacak. Göklerdeki de öyle. Yıldızlar, güneş, ay ne varsa, hepsi yok olacak. Yalnız kendisi kalacak olan Allâh, bunları bambaşka bir şekil vererek ebedileştirecek. İşte bu da bir nimettir.

2- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

3- "Göklerde ve yerde olan kimseler, O'ndan ister. O, her gün bir (irade ve) iştedir." Göklerde bulanan melekler ve başkaları, yerde olan insanlar, cinler, bütün canlılar ve bitkiler hepsi de Allâh'a muhtaçtırlar. Her biri kendi ihtiyacını haliyle ve sözüyle yalnız O'ndan ister. O ise her gün, her an bir irade ve yaratma işindedir. Yaratır, öldürür, bitirir, kurutur, rızklarını verir, alır, yağmurları yağdırır, durdurur, bizim aklımızın ulaşamayacağı işleri yapar. Hiç de yorulmaz, usanmaz, herşey O'nun için kolaydır. "OL" demesiyle oluverir. Bunların hepsi de birer nimettir.

4- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

(Bakara 115, 186. Nahl 96. Taha 73. Kasas 88. Fâtır 15-17. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 31

سَنَفْرُغُ لَكُمْ اَيُّهَا الثَّقَلَانِ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Ey mükellefler! Hemen size yöneleceğiz."

Âyet: 32

فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

Âyet: 33

يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ إِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ تَنْفُذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ فَانْفُذُوا ۚ لَا تَنْفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطَانٍ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Ey cin ve insan toplumu! Eğer göklerin ve yerin kenarlarından geçmenize gücünüz yetiyorsa, hemen geçiniz. Kudret olmadıkça geçemezsiniz."

Âyet: 34

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

Âyet: 35

يُرْسَلُ عَلَيْكُمَا شُوَاظٌ مِنْ نَارٍ وَنُحَاسٌ فَلَا تَنْتَصِرَانِ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Üzerinize ateşten bir alev bir de duman gönderilecek de yardımlanamayacaksınız."

Âyet: 36

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ cinlere ve insanlara hitap ederek.

1- "Ey mükellefler! Hemen size yöneleceğiz." buyuruyor. Burada (الثَّقَلَان) kelimesi iki ağırlık anlamındadır. Ağırlık yer yüzüne yüklenmiş birer ağırlık veya kendileri Allâh'ın emir ve nehiylerini yüklenmiş iki

ağırlık. Her ikisi de yerinde ve doğrudur. Bunlara: "Ey yerde ağırlık yapan Allâh'ın emir ve nehiyleriyle mükellef olan iki çeşit kullar!" denilebilir. "Size yöneleceğiz" buyurması da bunların mükellef olduklarına delalet eder. Ey cinler ve insanlar! Sizin hesabınızı görmek üzere hemen size soracağız: "Emirlerimi yerine getirdiniz mi, nehiylerimden sakındınız mı?" diyeceğiz. Size akıl verdik, kitap indirdik, peygamber gönderdik. Bu nimetlerin kıymetini bildiniz mi? Sorusunu soracağız. O gün gelmezden önce bu nimetlerin kıymetini bilin ve hazırlığınızı yapın.

2- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

3- "Ey cin ve insan toplumu! Eğer göklerin ve yerin kenarlarından geçmenize gücünüz yetiyorsa, hemen geçiniz. Kudret olmadıkça geçemezsiniz." Eğer siz bizim azabımızdan kurtulmak ve kaçmak için göklerin ve yerin kenarlarından delip geçebilirseniz, hemen geçin, kurtulun. Fakat buna gücünüz yetmez. Ne delip geçebilirsiniz, ne de kaçıp kurtulabilirsiniz? Buna çok büyük bir güç ister. Bu da sizde yok. Öyle ise, o gün gelmezden önce size verilen bu nimetleri değerlendirin.

4- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

5- "Üzerinize ateşten bir alev bir de duman gönderilecek de yardımlanamayacaksınız." Eğer size verdiğimiz bunca nimetlerin kıymetini bilmez de küfür içinde yaşar ve îmansız ölürseniz, üzerinize ateşten yakıcı alevler, bunaltıcı dumanlar veya erimiş bakırlar salıverilecek de, bundan kurtulamayacaksınız. Hiçbir yardım da göremeyeceksiniz. İşte o zaman gelmezden önce size verilen nimetlerin kıymetini bilin ve Allâh'ın emrinden ayrılmayın.

6- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

(En'am 128-130, 138, 157. Araf 40, 41, 152, 179. Hûd 119. İbrâhîm 51. İsra 37, 38. Secde 13. Fussılet 27-29. Zariyat 56. Cinn 5. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 37

فَإِذَا انشَقَّتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ وَرْدَةً كَالدِّهَانِ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Gök yarılıp da erimiş yağ gibi bir gül olduğu zaman."

Âyet: 38

فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

Âyet: 39

فَيَوْمَئِذٍ لَا يُسْئَلُ عَنْ ذَنْبِهٖٓ اِنْسٌ وَلَا جَآنٌّ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"O gün de insan ve cin günahından sorulmayacak."

Âyet: 40

فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

Âyet: 41

يُعْرَفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيمٰهُمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِى وَالْاَقْدَامِ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Mücrimler simalarıyla tanınır ve perçemleri ile ayaklarından yakalanır."

Âyet: 42

فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

Âyet: 43

هٰذِهٖ جَهَنَّمُ الَّتِى يُكَذِّبُ بِهَا الْمُجْرِمُونَ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"İşte bu, mücrimlerin kendisini yalanladığı cehennemdir."

Âyet: 44

يَطُوفُونَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ حَمِيمٍ آنٍ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Onunla son derece kaynar su arasında kıvranacaklar."

Âyet: 45

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

İZAHLARI:

1- "Gök yarılıp da erimiş yağ gibi bir gül olduğu zaman." Kıyâmet gününde gökler de yarılıp parçalanacak öyle ki, yerin toz haline geleceği gibi gökler de eriyip incelmiş yağ gibi olacağı ve çeşitli renkler alarak güle benzeyeceği veya kırmızı boyalı sahtiyan gibi olacağı haber veriliyor. O zaman gelmezden evvel kendilerine verilen nimetleri değerlendirmeyenlerin karşılaşacağı dehşet haber veriliyor.

2- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

3- "O gün de insan ve cin günahından sorulmayacak." Herkesin simalarından tanındığı ve ağızlarının tutulup ellerinin ayaklarının konuştuğu amel defterlerinin açıklandığı gün sorulmaya da ihtiyaç duyulmayacak. Çünkü bunlar dünyada Allâh'ın kendilerine verdiği akıl, idrak, kitap, peygamber gibi nimetleri yalanlamışlardı.

4- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?" denilecek. Hem de:

5- "Mücrimler simalarıyla tanınır ve perçemleri ile ayaklarından yakalanır." Cehenneme atılır. O mücrimler, dünyada iken küfürle, şirkle, nifakla, zulümle yüz hatları çizilmiş, simaları amellerine göre şekillenmiş olduğu için kolayca tanınırlar ve yaka paça tutularak cehenneme atılırlar. Allâh'ın verdiği nimetleri inkar edenlerin sonu böyle olur.

6- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

7- "İşte bu, mücrimlerin kendisini yalanladığı cehennemdir." Onlara "sizin inkar ettiğiniz, yalan saydığınız, içinde ebedî kalacağınız cehennem budur. Haydi şimdi de inkar edin." denilecek.

8- "Onunla, son derece kaynar su arasında kıvranacaklar." O cehennemin ateşleri ile en son dereceye varan kaynar su ve irinler arasında azabın şiddetinden kıvranıp dolanacaklar. Dünyada kendilerine verilen nimetlerin kıymetini bilmedikleri için, akıbetleri böyle olacak.

9- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

(En'am 70. Yûnus 4. Hıcr 92,93. Furkan 25. Yasin 63,64, Fussılet 21. Meryem 90. Kaf 44. Kamer 1. Vakıa 42-55. Murselat 38. Nebe 24,25. İnfitar 1-4. İnşikak 1-4. Hakka 13-16. Alak 15-18. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 46

وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّتَانِ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Rabbinin makamından korkan kimse için iki cennet vardır."

Âyet: 47

فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

Âyet: 48

ذَوَاتَآ اَفْنَانٍ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Çeşitler sahipleri."

Âyet: 49

فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

Âyet: 50

فِيهِمَا عَيْنَانِ تَجْرِيَانِ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Onlarda akan iki pınar vardır."

Âyet: 51

فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥١﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

Âyet: 52

فِيهِمَا مِنْ كُلِّ فَاكِهَةٍ زَوْجَانِ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Onlarda her meyveden iki çift vardır."

Âyet: 53

فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٣﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

Âyet: 54

مُتَّكِئِينَ عَلٰى فُرُشٍ بَطَائِنُهَا مِنْ اِسْتَبْرَقٍ وَجَنَا الْجَنَّتَيْنِ دَانٍ ﴿٥٤﴾

Meâli:

"Astarları atlastan olan döşemelere yaslanarak, iki cennetin meyveleri yakın olarak."

Âyet: 55

فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٥﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

Âyet: 56

فِيهِنَّ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ لَمْ يَطْمِثْهُنَّ اِنْسٌ قَبْلَهُمْ
وَلَا جَآنٌّ ﴿٥٦﴾

Meâli:

"Onlarda kendilerinden önce insan ve cin dokunmamış, gözlerini yalnız kocalarına çeviren (dilberler) vardır."

Âyet: 57

فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٧﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

Âyet: 58

كَاَنَّهُنَّ الْيَاقُوتُ وَالْمَرْجَانُ ﴿٥٨﴾

Meâli:

"Onlar sanki yakut ve mercan gibidirler."

Âyet: 59

فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٩﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

Âyet: 60

هَلْ جَزَآءُ الْاِحْسَانِ اِلَّا الْاِحْسَانُ ﴿٦٠﴾

Meâli:

"İyiliğin karşılığı iyilikten başkası mıdır?"

Âyet: 61

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦١﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

ÎZAHLARI:

Cehennemlikleri hatırlattıktan sonra, cennetlikleri haber vermek üzere:

1- "Rabbinin makamından korkan kimse için iki cennet vardır." Dünyada iken her işinde ve ibadetinde, hatta bütün hal ve hareketinde Allâh'ın huzuruna hatalı varmaktan korkan ve ona göre dikkatli olan müttegî kimselere iki cennet vardır. Her biri diğerinden güzel, maddi ve manevi cennetler. Bunlar Allâh'ın ihsan ettiği sonsuz nimetler.

2- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

3- "Çeşitler sahipleri." Bu cennetler çok çeşitli ağaçlar ve meyveler, çeşitli renkler ve lezzetlerle bezenmişlerdir.

4- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

5- "Onlarda akan iki pınar vardır." O iki cennette ağaçların altından akan, cennetliklere neşe katan iki ırmak vardır. İçimine doyum olmayan, bakımına da usanılmayan bu ırmaklar, hiç eksilmeden akarlar.

6- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

7- "Onlarda her meyveden iki çift vardır." O cennetlerde her meyveden iki çeşit vardır. Biri taze kopmuş yaş üzüm gibi. Biri önce kopmuş kurumuş, kuru üzüm gibi. Veya taze incir, kuru incir gibi. Lezzetleri başka başka.

8- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

9- "Astarları atlastan olan döşemelere yaslanarak. İki cennetin meyveleri yakın olarak." Sefa sürerler. Astarları atlastan olursa, yüzleri kim bilir neden? İşte bunlardan yapılmış çok kıymetli döşemeler üzerinde yatıp, yaslanarak, huzur içinde keyiflenerek, cennetin meyveleri yakınca koparılarak saâdetle ilelebet yaşamak.

10- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

11- "Onlarda kendilerinden önce insan ve cin dokunmamış, gözlerini yalnız kocalarına çeviren (dilberler) vardır." O iki cennette

öyle hanımlar var ki, ne insan tarafından, ne de cin tarafından hiç dokunulmamış, kızlığı tap taze olan, kocalarını çok seven dilberler vardır.

12- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

13- "Onlar sanki yakut ve mercan gibidir." Bedenlerinde hiçbir leke bulunmayan, parıl parıl parlayan, kemiklerinin içindeki ilikler bile görülen, kıymetli cevherlerden daha güzel olan hanımlar vardır.

14- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

15- "İyiliğin karşılığı iyilikten başkası mıdır?" Dünyada iken Allâh'ın emirlerini yerine getirerek iyilik yapanların mükâfatı da iyilik ve güzellik olurdu ve oldu.

16- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

(Yunûs 26. Ra'd 41 İbrâhîm 14. Nahl 50. Kehf 31. Yasin 34, 56, 57. Saffat 40, 50. Sâd 49, 54. Duhan 51, 56. Hıcr 45. Zariyat 15. Tur 17, 25. Vakıa 15, 40. Necm 31, 32. Murselat 41, 44. Naziat 40-41. İnsan 6, 22. Mutaffifin 22, 28. âyetlerinde okuyalım.)

Âyet: 62

وَمِنْ دُونِهِمَا جَنَّتَانِ ﴿٦٢﴾

Meâli:

"Onlardan başka iki cennet daha vardır."

Âyet: 63

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٣﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

Âyet: 64

مُدْهَامَّتَانِ ﴿٦٤﴾

Meâli:

"Koyu yeşildirler."

Âyet: 65

فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٥﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

Âyet: 66

فِيهِمَا عَيْنَانِ نَضَّاخَتَانِ ﴿٦٦﴾

Meâli:

"Onlarda fışkıran iki pınar vardır."

Âyet: 67

فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٧﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

Âyet: 68

فِيهِمَا فَاكِهَةٌ وَنَخْلٌ وَرُمَّانٌ ﴿٦٨﴾

Meâli:

"Onlarda meyve ve hurma ile nar vardır."

Âyet: 69

فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٩﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

Âyet: 70

فِيهِنَّ خَيْرَاتٌ حِسَانٌ ﴿٧٠﴾

Meâli:

"Onlarda güzel huylu, güzel yüzlüler vardır."

Âyet: 71

فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧١﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

Âyet: 72

حُورٌ مَقْصُورَاتٌ فِى الْخِيَامِ ﴿٧٢﴾

Meâli:

"Çadırlarda perdelenmiş huriler vardır."

Âyet: 73

فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧٣﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

Âyet: 74

لَمْ يَطْمِثْهُنَّ اِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَآنٌّ ﴿٧٤﴾

Meâli:

"Onlara kendilerinden önce bir insan ve cin dokunmamıştır."

Âyet: 75

فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧٥﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

Âyet: 76

مُتَّكِئِينَ عَلٰى رَفْرَفٍ خُضْرٍ وَعَبْقَرِيٍّ حِسَانٍ ﴿٧٦﴾

Meâli:

"Yeşil yastıklar ve güzel döşemelere yaslananlar olarak."

Âyet: 77

فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧٧﴾

Meâli:

"Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

Âyet: 78

تَبَارَكَ اسْمُ رَبِّكَ ذِى الْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ ﴿٧٨﴾

Meâli:

"Azamet ve ikram sahibi Rabbinin adı nede bereketlendi."

İZAHLARI:

Geçen kısımda Allâh'a çok yakın olanlar için iki cennetten sonra burada da Allâh yolunda olanlar için:

1- "Onlardan başka iki cennet daha vardır." buyuruyor. O iki cennetten derece itibariyle biraz düşük olan iki cennet daha vardır. Bu cennetlere derece bakımından daha aşağı olan kimseler girecektir.

2- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

3- "Koyu yeşildirler." Bu iki cennet de, en güzel koyu yeşil bitkilerle süslüdür. Suyunu, havasını tam almış, rengi koyulaşmış, yeşerdikçe yeşermiştir.

4- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

5- "Onlarda fışkıran iki pınar vardır." O iki cennette suları bir kararda fışkıran, bakanlara sürur veren, içenlere lezzet veren iki pınar vardır. Hiç kesilmeden, eksilmeden devamlı akan bu pınarlar ehli cennet için bambaşka bir nimettir.

6- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

7- "Onlarda meyve ve hurma ile nar vardır." O iki cennette her çeşitten meyveler ve hususan hurma çeşitleri ile nar çeşitleri bambaşkadır. Her mevsimde yetişen meyve türleri vardır. Esasen cennet dört mevsimin aynı anda birleştiği, hepsinin zevkinin bir araya geldiği yerdir. Hiçbirini aratmayan ve usandırmayan tek bir mevsim halindedir.

8- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

9- "Onlarda güzel huylu, güzel yüzlüler vardır." O iki cennette herşeyin güzelliği yanında güzel huylu, tatlı dilli, güler yüzlü, güzel si-

malı, güzel boylu, sülün endamlı hanımlar vardır. İçleri dışları, boyları postları güzel yosmalar vardır.

10- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

11- "Çadırlarda perdelenmiş huriler vardır." En değerli şeylerden yapılmış alabildiğine geniş olan süslü çadırlar içinde, beyazı bembeyaz, karası simsiyah olan geniş gözlü, bakmaya doyulmayan ince perdeler ardında hazırlanmış huri kızları vardır.

12- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

13- "Onlara kendilerinden önce bir insan ve bir cin dokunmamıştır." O huriler hususi kimseler için hazırlanmış, kocalarından önce ne bir insan, ne de bir cin yanaşmamıştır. Taze kızlar olarak yaratılmışlardır. İlelebet bu tazelikte devam edeceklerdir.

14- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

15- "Yeşil yastıklar ve güzel döşemelere yaslananlar olarak." Sefa sürecekler. Oranın yatakları, yastıkları, minderleri ve bütün döşemeleri, gözlerin görmediği, gönüllerin geçirmediği güzellik ve yumuşaklıktadır. İşte bunlar üzerinde oturacaklar, yatacaklar ve yaslanacaklardır.

16- "Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"

17- "Azamet ve ikram sahibi Rabbinin adı ne de bereketlendi." Bunca nimetleri ihsan eden, her nimete göre sıfat ve isim alan azametli, ikramı bol olan Rabbinin esmai hüsnası, o güzel isimleri ne kadar da çoğaldı, ne kadar da bereketlendi? Buna göre Allâh'ın 99 ismi, bizim sayabileceğimiz bir miktardır. Allâh'ın kelamının sonu olmadığı gibi, isimlerinin de sonu yoktur.

(Âl-i Imran 74, 133, 174. Araf 54. Kehf 31. Hıcr 45. Hacc 23. Şuâra 90. Fâtır 33. Yasin 57. Saffat 42-50. Duhan 51-57. Zuhruf 85. Ğafir 15, 64. Kaf 31. Zümer 73,74. Sad 49-53. Zariyat 15. Tur 17-20. Vakıa 11-40. İnsan 5-22. Nebe' 31-35. Mutaffifin 18-28. Mülk 1. Hadid 21, 29. âyetleri de okuyalım.)

RAHMÂN SÛRESİNİN SONU

VÂKIA SÛRESİ

56. Sûredir

96 Âyettir

Mekke de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

اِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ﴿١﴾

Meâli:

"Düşen düştüğü zaman"

Âyet: 2

لَيْسَ لِوَقْعَتِهَا كَاذِبَةٌ ﴿٢﴾

Meâli:

"Düşmesine bir yalancı yoktur."

Âyet: 3

خَافِضَةٌ رَافِعَةٌ ﴿٣﴾

Meâli:

"Bir alçaltan, bir yükselten,"

Âyet: 4

اِذَا رُجَّتِ الْاَرْضُ رَجًّا ﴿٤﴾

Meâli:

"Yer sarsıldıkça sarsıldığı zaman."

Âyet: 5

وَبُسَّتِ الْجِبَالُ بَسًّا ﴿٥﴾

Meâli:

"Dağlar parçalandıkça parçalandığı (zaman)."

Âyet: 6

فَكَانَتْ هَبَاءً مُّنۢبَثًّا ﴿٦﴾

Meâli:

"Ve savrulan bir toz olduğu (zaman)."

Âyet: 7

وَكُنتُمْ أَزْوَاجًا ثَلَٰثَةً ﴿٧﴾

Meâli:

"Siz de üç sınıf olduğunuz (zaman)."

Âyet: 8

فَأَصْحَٰبُ ٱلْمَيْمَنَةِ مَآ أَصْحَٰبُ ٱلْمَيْمَنَةِ ﴿٨﴾

Meâli:

"Sağcılar. Nedir sağcılar?"

Âyet: 9

وَأَصْحَٰبُ ٱلْمَشْـَٔمَةِ مَآ أَصْحَٰبُ ٱلْمَشْـَٔمَةِ ﴿٩﴾

Meâli:

"Solcular. Nedir solcular?"

Âyet: 10

وَٱلسَّٰبِقُونَ ٱلسَّٰبِقُونَ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Yarışanlar da yarışanlar."

Âyet: 11

أُو۟لَٰٓئِكَ ٱلْمُقَرَّبُونَ ﴿١١﴾

Meâli:

"İşte bunlar yaklaştırılanlardır."

Âyet: 12

فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Nimet cennetlerinde."

İZAHLARI:

Geçen sûrede insanların ve cinlerin bütün dikkatlerini saymakla bitmeyecek olan nimetlere çektikten ve tekrar tekrar –hangi nimetlerin yalanlanabileceğini– tekitledikten sonra bu sûrede de bütün dikkatleri kıyâmetin vakî olacağına ve insanların üç kısma ayrılacağına çekiyor ve:

1, 2- "Düşen düştüğü zaman, düşmesine bir yalancı yoktur." buyuruyor. Herşey yerinden oynayıp düştüğü ve birbirine çarptığı zaman, kıyâmetin kopup kimsenin inkar edemeyeceği zaman.

3- "Bir alçaltan, bir yükselten." Göklerdekileri yere düşüren, yerdekileri yükseltip savuran. Her varlığın yerini değiştiren, kendilerini üstün sayan kâfirleri alçaltan, imanlı kimseleri yükselten kıyâmet.

4, 5, 6- "Yer sarsıldıkça sarsıldığı zaman, dağlar parçalandıkça parçalandığı (zaman) ve savrulan bir toz olduğu (zaman)." Dünya umulmadık bir çalkantıyla çalkalanacak, sarsıldıkça sarsılacak, savruldukça savrulacak, dağlar öylesine bir parçalanacak ki hiçbir taş, kaya kalmadan hepsi de toz olacak, en ince zerreler halinde savrulacak, üşüşecek, düşüşecek, her yer dümdüz olacak. Bundan sonra:

7, 8, 9, 10- "Siz de üç sınıf olduğunuz (zaman):

a) "Sağcılar. Nedir sağcılar?" Amel defteri sağından verilenler.

b) "Solcular. Nedir solcular?" Amel defteri solundan verilenler.

c) "Yarışanlar da yarışanlar." Allâh yolunda daha ileri gitmek daha iyi itaat etmek, daha iyi kulluk yapmak, daha çok rızasını almak üzere birbirini geçmeye çalışanlar.

11- "İşte bunlar, yaklaştırılanlardır." Başta peygamberler olmak üzere Allâh yolunda şehit olanlar, dini yaymakta malıyla, canıyla çalışanlar, Kur'ânı okuyan, anlayan ve okutan, anlatan, öğretenler, din dersleri için okuma, öğrenme yerleri yapanlar, camiler, mescidler yapanlar.

Daha nice hak yolunda çalışanlar. İşte bunlar Allâh'a en çok yaklaşanlar, O'nun rızasını daha çok alanlardır. Bunlar:

12- "Nimet cennetlerindedirler" Amel defteri sağından verilenler de bunlardan derece itibariyle farklı yerlerde cennet nimetleri içinde olacaklar. Amel defterleri solundan verilenler ise, içinde ebedî kalacakları cehennemdedirler.

(Bakara 148. Âl-i Imran 45. Maide 48. En'am 12. Nahl 25,27. İsra 13,14,97. Taha 124. Mü'minun 16. Zümer 60,67. Fâtır 32-35. Zariyat 6. Tur 7. Hadid 21. Murselat 7-12. Hakka 15,25-37. Mearic 1. Müddessir 39. Kıyâmet 1-15. Mutaffifin 20-28. Beled 13-20. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 13

ثُلَّةٌ مِنَ الْاَوَّلِينَ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Öncekilerden bir çokluk."

Âyet: 14

وَقَلِيلٌ مِنَ الْاٰخِرِينَ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Biraz da sonrakiler."

Âyet: 15

عَلٰى سُرُرٍ مَوْضُونَةٍ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Dokunmuş tahtlar üzerinde."

Âyet: 16

مُتَّكِئِينَ عَلَيْهَا مُتَقَابِلِينَ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Onların üzerinde yaslanarak karşılaşanlar"

Âyet: 17

يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Ebedileştirilmiş uşaklar çevrelerinde dolaşır."

Âyet: 18

بِأَكْوَابٍ وَأَبَارِيقَ وَكَأْسٍ مِنْ مَعِينٍ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Kupalar ve ibrikler ile maînden (dolu) kaseyle (dolaşır)."

Âyet: 19

لَا يُصَدَّعُونَ عَنْهَا وَلَا يُنْزِفُونَ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Ondan sarhoş olunmazlar, akılları da giderilmez."

Âyet: 20

وَفَاكِهَةٍ مِمَّا يَتَخَيَّرُونَ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Beğeneceklerinden de meyve(ler) var."

Âyet: 21

وَلَحْمِ طَيْرٍ مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Canlarının çekeceği kuş eti de var."

Âyet: 22

وَحُورٌ عِينٌ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Geniş gözlü huriler de var."

Âyet: 23

كَأَمْثَالِ اللُّؤْلُؤِ الْمَكْنُونِ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Korunmuş inciler örnekler gibi."

Âyet: 24

جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Yapıyor oldukları şeyler sebebiyle mükâfat içindir."

Âyet: 25

لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا تَأْثِيمًا ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Orada boş ve günah işletecek laf işitmezler."

Âyet: 26

إِلَّا قِيلًا سَلَامًا سَلَامًا ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Ancak selam, selam olan bir söz."

İZAHLARI:

Bu cennetlikler:

1, 2- "Öncekilerden bir çokluk, biraz da sonrakiler." Geçmiş devirlerin zamanın çok uzun, peygamberlerinin de çok olduğuna göre, onlardan çok kimseler cennetteler. Peygamberlerin çokluğu da bu anlayışı kuvvetlendiriyor. Sonrakiler de peygamberimizin kıyâmete kadar gelecek ümmeti. Geçmiş devirlere nispetle bu son devrin çok kısa olduğuna ve peygamberin de tek olduğuna göre, bu devrin cennetlikleri ötekilere nispetle az olacak.

Bazı müfessirler de: "Öncekiler de sonrakiler de Muhammed aleyhisselamın ümmetidir." demişlerdir. Kıyâmetin yaklaştığı zamanda îman edenlerin azalmasıyla, öncekilerin çokluğuna işaret buyrulmuştur. En iyi bilen Allâh'tır. Bu cennetlikler:

3- "Dokunmuş tahtlar üzerinde." Sefa sürecekler. Altından, gümüşten, kıymetli cevahirden işlenmiş, dokunmuş, süslenmiş makamlar üzerinde yaşayacaklar.

4- "Onların üzerinde yaslanarak karşılaşanlar." Bu değerli makamlar üzerinde huzurla yaslanarak birbirlerine karşı sohbet edecekler. Hep bir arada muhabbetin tadını sürdürecekler. Aynı zamanda:

5- "Ebedileştirilmiş uşaklar çevrelerinde dolaşır." Cennetlik oğlan çocukları birbirinden güzel hiç değişmeyecek olan yaşta onların çevresinde:

6- "Kupalar ve ibrikler ile maînden (dolu) kaseyle (dolaşır)." O çocuklar ellerinde bardaklar, ibrikler ve "maîn" denilen ırmaktan doldurulmuş şarap kaseleri ile "Buyurun" diyerek dolaşırlar. İsteyenler bunlardan içerler. Fakat:

7- "Ondan sarhoş olunmazlar, akılları da giderilmez." O bardaklar ve kaselerden içtikleri şaraplar ne baş ağrısı yapar, ne sarhoş eder. Dünyanın pis şaraplarının yaptığı zararlıkları yapmadığı gibi, son derece güzel kokusuyla, tadıyla zevkleri, sefaları, huzurları artırır. Allâh'ın ikramı bu.

8- "Beğeneceklerinden de meyve(ler) var." Her çeşit meyvenin her an bulunduğu cennette, beğendiklerini yiyebilirler.

9- "Canlarının çekeceği kuş eti de var." O dolaşan civanların ellerinde bardaklar, kaseler, meyveler olduğu gibi ehli cennetin canlarının çekeceği tazecik, yuryumuşak kuş etleri de var. Diledikleri kadar yiyebilirler. Daha:

10- "Geniş gözlü huriler de var. Korunmuş inciler örnekleri gibi." Gözlerinin akı çok beyaz, karası da simsiyah, ceylan gözlü, boyları güzel, huyları güzel, çok değerli koruma altındaki el değmemiş inciler gibi huri kızları da Allâh'ın ayrı bir ikramı. Bunlar hep:

11- "Yapıyor oldukları şeyler sebebiyle mükâfat içindir." Dünyada iken yapa geldikleri ibadetler, hayır hasenatlar, Allâh yolunda cihatlar sayesinde kendilerine verilen mükâfattır. Hem de:

12- "Orada boş ve günah işletecek laf işitmezler." Cennette canlarını sıkacak, huzurlarını bozacak, günaha sokacak, hiçbir boş söz de duymazlar.

13- "Ancak selam, selam olan bir söz." İşitirler. Herkesin razı olacağı, sevineceği, şeneleceği, selâmete ve saâdete erdireceği sözleri duyarlar. Her bakımdan mutlulukların birleştiği yer.

(Hıcr 45-48. Meryem 60-63. Yasin 55-58. Saffat 40-50. Zuhruf 69-73. Duhan 51-57. Tur 17-28. Rahman 70,72,74,76. İnsan 5-22. Murselat 41-44. Nebe' 31-45. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 27

وَاَصْحَابُ الْيَمِينِ مَآ اَصْحَابُ الْيَمِينِ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Sağcılar. Nedir sağcılar?"

Âyet: 28, 29, 30, 31, 32, 33

فِى سِدْرٍ مَخْضُودٍ ﴿٢٨﴾ وَطَلْحٍ مَنْضُودٍ ﴿٢٩﴾
وَظِلٍّ مَمْدُودٍ ﴿٣٠﴾ وَمَآءٍ مَسْكُوبٍ ﴿٣١﴾
وَفَاكِهَةٍ كَثِيرَةٍ ﴿٣٢﴾ لاَ مَقْطُوعَةٍ وَلاَ مَمْنُوعَةٍ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Budanmış sidir, dizilmiş muz. Uzanmış gölge, akıtılmış su, kesilmeyen ve yasaklanmayan çok meyve içinde."

Âyet: 34

وَفُرُشٍ مَرْفُوعَةٍ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Ve yükseltilmiş döşeklerde."

Âyet: 35

اِنَّآ اَنْشَاْنَاهُنَّ اِنْشَآءً ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz onları yaratırcasına yarattık."

Âyet: 36, 37, 38

فَجَعَلْنَاهُنَّ اَبْكَارًا ﴿٣٦﴾ عُرُبًا اَتْرَابًا ﴿٣٧﴾

لِأَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Ve onları sağcılar için kızlar, depedenk cilveliler yaptık."

Âyet: 39, 40

ثُلَّةٌ مِنَ الْأَوَّلِينَ ﴿٣٩﴾ وَثُلَّةٌ مِنَ الْآخِرِينَ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Öncekilerden bir çokluk, sonrakilerden de bir çokluk."

İZAHLARI:

Geçen âyetlerde yarışarak Allâh yolunda olan ve Allâh'a en yakın olan "mukarrabun" denilenleri beyandan sonra bu âyetlerde de onlara uymayan fakat amel defterleri sağından verilenin durumu açıklanmak üzere:

1- "Sağcılar. Nedir sağcılar?" buyrulmuştur. Sevapları, günahlarından fazla gelerek amel defterleri sağından verilen ve cennetlik olan kimseler. Bunlar:

2- "Budanmış sidir" dikenleri budanmış, her dikenin yerinden çok renkli ve çok tatlı meyveler bitmiş olan kıymetli bir ağaç.

3- "Dizilmiş muz." Birbiri üstüne dizilerek kömelenmiş muz meyvesi, yendikçe tükenmeyen, tadına doyulmayan yumuşak meyve.

4- "Uzanmış gölge." Öyle bir ağaç ki gölgesi çok geniş yeri kaplamıştır. Bir atlı süvarinin yüz yıl gitmesiyle bitmeyen çok geniş bir yerdir.

5- "Akıtılmış su." Hazır akıtılmış, bardaklara dökülmüş, içime hazırlanmış hiç yorgunluğa yol açılmayacak hemen içmeye kullanıma hazır.

6- "Kesilmeyen ve yasaklanmayan çok meyve içinde." Hiç kesilmeden devamlı üreyen, her zaman hazır bulunan, hiçbir surette yenmesi yasaklanmayan, engellenmeyen bol meyveler içindedirler. "sağcılar" denilen cennetlikler, 28-33. âyetlerde beyan edilen ağaçların, meyvelerin bulunduğu cennetlerde sefalar sürecekler. Dahası var:

7- "Yükseltilmiş döşekler." Oturulduğu ve yatıldığı zaman insanı hiç yormayan, tam bir huzur içinde yararlanacağı yumuşak yataklar. Bu yataklarda beraber yatacakları hanımlar ki:

8- "Şüphesiz biz onları yaratırcasına yarattık." Buyuran Allâh, dünyada iken yaşlanmış, pörsümüş olan kadınları öylesine yeniden yaratırken yaşları otuz üçe ayarlanmış, güzellikleri son derece yapılmış, hepsi de bir yaşta, aynı güzellikte, hep böyle kalacak olan kızlıkları ilelebet devam edecek şekilde yarattık.

9- "Onları sağcılar için kızlar, depedenk cilveliler yaptık." O hanımları, amel defterlerini sağlarından alanlar için tam bakire kızlar, kocalarına tutkun, çok sevecen cilveler yapan, cennetin tadına tat katan maşukalar yaptık. Bu cennetlikler:

10- "Öncekilerden bir çokluk, sonrakilerden de bir çokluk." tur. Bunlar, önceki peygamberlerin ümmetlerinden bir büyük bir toplum ve son peygamberin ümmetinden de geniş bir toplumdur.

Geçen âyetlerin sonundaki ilgili âyetleri de okuyalım.

Âyet: 41

وَاَصْحَابُ الشِّمَالِ ۙ مَآ اَصْحَابُ الشِّمَالِ ۙ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Ve solcular. Nedir solcular?"

Âyet: 42, 43, 44

فِى سَمُومٍ وَحَمِيمٍ ۙ ﴿٤٢﴾ وَظِلٍّ مِنْ يَحْمُومٍ ۙ ﴿٤٣﴾
لَا بَارِدٍ وَلَا كَرِيمٍ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"(İçine işleyen) bir sıcaklık ve kaynar bir su, siyah dumandan bir gölge içindeler. Ne soğuk, ne de yararlı."

Âyet: 45

اِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذٰلِكَ مُتْرَفِينَ ۚ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz onlar bundan önce sefaletlere dalanlardı."

Âyet: 46

وَكَانُوا يُصِرُّونَ عَلَى الْحِنْثِ الْعَظِيمِ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Büyük günah üzerinde de ısrar ederler idiler."

Âyet: 47

وَكَانُوا يَقُولُونَ أَئِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا أَإِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Ve: "Öldüğümüz ve toprak ve kemik olduğumuz zaman mı, hakikaten biz elbette dirilenler miyiz?" derler idiler."

Âyet: 48

أَوَ آبَاؤُنَا الْأَوَّلُونَ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Evvelki babalarımız da mı?"

Âyet: 49

قُلْ إِنَّ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Öncekiler ve sonrakiler." de.

Âyet: 50

لَمَجْمُوعُونَ إِلَى مِيقَاتِ يَوْمٍ مَعْلُومٍ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Elbette bilinen bir günün belli bir vaktinde toplanmışlardır."

Âyet: 51, 52, 53, 54, 55

ثُمَّ إِنَّكُمْ أَيُّهَا الضَّالُّونَ الْمُكَذِّبُونَ ﴿٥١﴾ لَآكِلُونَ مِنْ

شَجَرٍ مِنْ زَقُّومٍ ﴿٥٢﴾ فَمَالِـُٔونَ مِنْهَا الْبُطُونَ ﴿٥٣﴾ فَشَارِبُونَ
عَلَيْهِ مِنَ الْحَمِيمِ ﴿٥٤﴾ فَشَارِبُونَ شُرْبَ الْهِيمِ ﴿٥٥﴾

Meâli:

"Sonra şüphesiz siz ey sapıklar, yalanlayıcılar! Elbette (siz) zakkumdan bir ağaçtan yiyenlersiniz. Ondan karınları da doldurantarsınız. Onun üzerine de kaynar sudan içenlersiniz. Hem de susamış develerin içişinden içenlersiniz."

Âyet: 56

هٰذَا نُزُلُهُمْ يَوْمَ الدِّينِ ﴿٥٦﴾

Meâli:

"İşte bu, kıyâmet günü onların ziyafetidir."

Âyet: 57

نَحْنُ خَلَقْنَاكُمْ فَلَوْلَا تُصَدِّقُونَ ﴿٥٧﴾

Meâli:

"Biz sizi yarattık. Tasdik edeceksiniz değil miydi?"

İZAHLARI:

Cennetlikleri ve saâdetlerinin zikrinden sonra amel defterleri sol tarafından verilen cehennemlikleri anlatmak üzere:

1- "Solcular. Nedir solcular?" buyrulmuştur. Amel defterleri solundan verilen o solcular.

"(İçine işleyen) bir sıcaklık ve kaynar bir su." Cehennemin ateşinden son derece ısınmış olan bir havanın ve sonuna kadar kaynamış bir su.

"Siyah dumandan bir gölge içindeler. Ne soğuk, ne de yararlı." Onlar cehennemden çıkan simsiyah dumanın gölgesi içindeler. Bir yandan içlerine işleyen bir sıcak hava, bir yandan kaynar sular, öte yandan simsiyah nefesleri tıkayan bir dumanın üzerlerine çöken gölgesi içinde devamlı azap çekecekler. Çünkü:

2- "Şüphesiz onlar bundan önce sefaletlere dalanlardı." Dünyada iken Allâh'ın verdiği nimetlerin içinde küfür, şirk, nifak, zulüm, her

çeşit ahlaksızlık içinde zevk sandıkları rezillikler içinde idiler. Onların hak ettikleri başka ne olabilir?

3- "Büyük günah üzerinde de ısrar ederler idiler." Onlar Dünyada iken fuhuş, içki, kumar, faiz, haram kazanç gibi büyük günahları ısrarla, inatla işleye geldiler. Onların yeri başka ne olabilir?

4- "Öldüğümüz ve toprak ve kemik olduğumuz zaman mı, hakikaten biz elbette dirilenler miyiz?" derler idiler. Bu solcular ahireti, dirilmeyi, hesaba çekilmeyi inkar ederek dirilecek miyiz?

5- "Evvelki babalarımız da mı?" diye alay ederlerdi. Babalarının, dedelerinin dirilmeyeceğini de inkar ederlerdi. Habibim! Onlara:

6- "Öncekiler ve sonrakiler." de. "Sizden önce geçenler de, siz de, sizden sonrakiler de dirilecek ve bir daha ölmemek üzere herkes hak ettiğini bulacaktır." dersin.

7- "Elbette bilinen bir günün belli bir vaktinde toplanmışlardır." Kesinlikle Allâh tarafından zamanı bilinen bir günde, kıyâmet gününde hiçbir kimse kalmadan mahşere toplanacak ve hesapları görülecek.

8- "Sonra şüphesiz siz ey sapıklar, yalanlayıcılar! Elbette (siz) zakkumdan bir ağaçtan yiyenlersiniz. Ondan karınları da dolduranlarsınız. Onun üzerine de kaynar sudan içenlersiniz. Hem de susamış develerin içişinden içenlersiniz." Ey Allâh yolundan sapanlar, peygamberleri, kitapları, ahireti yalanlayanlar! Zehirli zakkum ağacından yiyeceksiniz, karınlarınızı onunla dolduracaksınız, üzerine de kaynar sular içeceksiniz. Hem de içiniz yandıkça iyice susamış devlerin şaşırarak içtiği gibi içeceksiniz. Şimdiden haberiniz olsun da, o gün gelmezden önce tevbe edin ve Allâh'ın yolunu tutun.

9- "İşte bu, kıyâmet günü onların ziyafetidir." Habibim! İşte bu hatırlattığımız şeyler o müşriklerin kıyâmet günündeki görecekleri ziyafetleridir. Sen üzülme.

10- "Biz sizi yarattık. Tasdik edeceklersiniz değil miydi?" Sizi hiç yoktan yaratan Allâh, ölümünüzden sonra tekrar diriltmeye kadir olduğunu tasdik etmeli değil misiniz? İyi düşünseniz, siz, hiç yoktan yaratıldığınızı da, ikinci defa yine yaratılacağınızı da anlarsınız ve îman edersiniz. Fakat Allâh'ın verdiği aklı kullanmıyorsunuz.

(En'am 70. Yûnus 4. Hûd 103. Ra'd 5. Hacc 19-22. Mü'minun 35-37, 82, 83. Neml 67. Yasin 32. Saffat 16,17,53,62,71. Sad 56, 57. Ğafir 71,73. Duhan 40-49. Kaf 3. Murselat 29-33,38. Hakka 25-33. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 58

أَفَرَءَيْتُم مَّا تُمْنُونَ ﴿٥٨﴾

Meâli:

"Attığınız meniyi bana haber verin."

Âyet: 59

ءَأَنتُمْ تَخْلُقُونَهُۥٓ أَمْ نَحْنُ ٱلْخَٰلِقُونَ ﴿٥٩﴾

Meâli:

"Onu siz mi yaratıyorsunuz, yoksa biz mi yaratanlarız?"

Âyet: 60, 61

نَحْنُ قَدَّرْنَا بَيْنَكُمُ ٱلْمَوْتَ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ ﴿٦٠﴾
عَلَىٰٓ أَن نُّبَدِّلَ أَمْثَٰلَكُمْ وَنُنشِئَكُمْ فِى مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦١﴾

Meâli:

"Aranızda ölümü biz takdir ettik. Sizin gibileri değiştirmemiz ve bilemeyeceğiniz şeyde sizi yaratacağımız üzere biz önüne geçilecek de değiliz."

Âyet: 62

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ ٱلنَّشْأَةَ ٱلْأُولَىٰ فَلَوْلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٦٢﴾

Meâli:

"Andolsun ilk yaratılışı da bildiniz. Eh, düşünecekler de değil misiniz?"

Âyet: 63

أَفَرَءَيْتُم مَّا تَحْرُثُونَ ﴿٦٣﴾

Meâli:

"Eker olduğunuz şeyi bana haber verir misiniz?"

Âyet: 64

ءَاَنتُمْ تَزْرَعُونَهُۥٓ اَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ ﴿٦٤﴾

Meâli:

"Onu siz mi bitiriyorsunuz, yoksa bitirenler biz miyiz?"

Âyet: 65

لَوْ نَشَآءُ لَجَعَلْنَاهُ حُطَامًا فَظَلْتُمْ تَفَكَّهُونَ ﴿٦٥﴾

Meâli:

"Eğer dileseydik onu elbette kırıntı yapardık da, şaşıranlar olurdunuz."

Âyet: 66

اِنَّا لَمُغْرَمُونَ ﴿٦٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz elbette zararlananlarız."

Âyet: 67

بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ ﴿٦٧﴾

Meâli:

"Hayır, biz mahrumlarız."

Âyet: 68

اَفَرَءَيْتُمُ الْمَآءَ الَّذِى تَشْرَبُونَ ﴿٦٨﴾

Meâli:

"İçtiğiniz suya ne dersiniz?"

Âyet: 69

ءَاَنتُمْ اَنزَلْتُمُوهُ مِنَ الْمُزْنِ اَمْ نَحْنُ الْمُنزِلُونَ ﴿٦٩﴾

Meâli:

"Onu buluttan siz mi indirdiniz, yoksa indirenler biz miyiz?"

Âyet: 70

لَوْ نَشَآءُ جَعَلْنَاهُ أُجَاجًا فَلَوْلَا تَشْكُرُونَ ﴿٧٠﴾

Meâli:

"Eğer dileseydik onu tuzlu yapardık. Artık şükredenler değil misiniz?"

Âyet: 71

أَفَرَءَيْتُمُ النَّارَ الَّتِى تُورُونَ ﴿٧١﴾

Meâli:

"Tutuşturuyor olduğunuz ateşi haber verir misiniz?"

Âyet: 72

ءَأَنتُمْ أَنشَأْتُمْ شَجَرَتَهَآ أَمْ نَحْنُ الْمُنشِـُٔونَ ﴿٧٢﴾

Meâli:

"Onun ağacını siz mi yarattınız, yoksa yaratanlar biz miyiz?"

Âyet: 73

نَحْنُ جَعَلْنَاهَا تَذْكِرَةً وَمَتَـٰعًا لِّلْمُقْوِينَ ﴿٧٣﴾

Meâli:

"Biz onu bir öğüt ve yolculara bir metâ yaptık."

Âyet: 74

فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾

Meâli:

"Artık Rabbinin büyük adıyla tesbih et."

İZAHLARI:

Kıyâmeti ve dirilip mahşere sürülmeyi inkar eden müşriklere hitap ederek onlara soran Allâhu Teâlâ:

1, 2- "Attığınız meniyi bana haber verin. Onu siz mi yarattınız, yoksa biz mi yaratanlarız?" buyuruyor. Ey müşrikler! Rahîmlere attığı-

nız menileri ve o menilerden meydana gelen erkek ve kız çocuklarını siz mi yarattınız, yoksa onların hepsini biz mi yaratıyoruz? Aynı şey diğer hayvanlarda da var. Onların nesillerini onlar mı yaratıyor yoksa biz mi yaratıyoruz? İyi bir düşünseniz ya.

3- "Aranızda ölümü biz takdir ettik. Sizin gibileri değiştirmemiz ve bilemeyeceğiniz şeyde sizi yaratacağımız üzere biz önüne geçilecek de değiliz." Ey insanlar! Sizin yaratılmanız nasıl bizim takdirimizle oluyorsa, ölümünüz de yine bizim takdirimizledir. Sizin gibileri yok edip yerlerine başkalarını getirmemiz ve sizin bilemeyeceğiniz şeyde sizi yaratacağımız üzere, bizim önümüze geçilemez. Bizim takdirlerimizi ve yaratmamızı asla engelleyemez. Nitekim şimdiye kadar bizim takdirimizi hiçbir inatçı değiştirememiştir.

4- "Andolsun ilk yaratılışı da bildiniz. Eh düşünecekler de değil misiniz?" Biliyorsunuz ki siz yok iken, adınız sanınız duyulmazken bizim istediğimiz zaman, bizim takdirimize göre sizi yarattık. Yaratılışınız elinizde olmadığı gibi, ölümünüz de elinizde değil. Tekrar dirilmeniz de bizim takdirimizdedir. İyice düşünmeli değil misiniz?

5- "Eker olduğunuz şeyi bana haber verir misiniz? Onu siz mi bitiriyorsunuz, yoksa bitirenler biz miyiz?" Siz yeri sürüp ekiyorsunuz. O ektiğiniz taneleri bitiren siz misiniz, yoksa biz miyiz? Söyleyin, haber verin. Dilinizle "evet" demekte inat etseniz bile, halinizle "siz" diyorsunuz. O halde bu inkarınız, bu inadınız ne oluyor.

6- "Eğer dileseydik onu elbette kırıntı yapardık da şaşıranlar olurdunuz." Eğer biz dilersek o ekinleri sapıyla kurutur, bir mahsul alamayacağınız halde bir fasal yapardık. Ama bizim rahmetimiz geniştir. Bu halinizle de rahmetimiz size ulaşır.

7, 8- "Şüphesiz biz elbette zararlananlarız. Hayır, biz mahrumlarız." derdiniz. Ekinleriniz kuruyup mahsul alamadığımız zaman acınır, ağlardınız ve "biz aciz, dardayız, sıkıntıdayız, yiyecekten mahrumuz, borçlandık, azap içindeyiz." diye ağlar, yalvarırdınız. Peki :

9, 10- "İçtiğiniz suya ne dersiniz? Onu buluttan siz mi indirdiniz, yoksa indirenler biz miyiz?" Susuz da yaşayamazsınız. Sizi yaratırken suya da ihtiyaçlı olarak yarattık. Susuz yaşamanız imkansız. Su içmek zorundasınız. Açlığa biraz dayanabilirsiniz ama, susuzluğa hiç katlanamazsınız. Bu suyu bulutlardan siz mi indiriyorsunuz, yoksa onu indiren biz miyiz? Elbette vereceğiniz cevap "sizsiniz" olacaktır. Öyle ise bu inadınız ne oluyor?

11- "Eğer dileseydik onu tuzlu yapardık. Artık şükredenler değil misiniz?" Biz dileseydik o suyu da denizlerde olduğu gibi tuzlu, çoraklı, içilmez halde yaratırdık. Veya hiç indirmez sizi susuz bırakırdık da helâk olurdunuz. Hiç mi şükretmeyi düşünmezsiniz? Hâlâ da mı şükretmeyeceksiniz? Şirkinizi bırakıp da şükre başlamalı değil misiniz?

12, 13- "Tutuşturuyor olduğunuz ateşi haber verir misiniz? Onun ağacını siz mi yarattınız, yoksa yaratanlar biz miyiz?" İlk devrelerde ateş yakmak için ağaçları birbirine sürterler, ısındırırlar böylece ateş elde ederlerdi. Veya çakmak taşını birbirine çakarak ateş yakarlar idi. Daha sonraları taş diğeri demir olan iki cismi çakarak ateş yaktılar. Şimdi ise kolayları bulundu. Kibriti ve gaz çakmağını çakarak kolayca ateş yakılmaktadır. Şimdi bunların her birini ağacı, taşı, demiri, gazı siz mi yarattınız ey dinsizler, yoksa bunları yaratan Allâh mı? Söyler misiniz?

14- "Biz onu bir öğüt ve yolculara bir metâ yaptık." Biz o ateşi bir öğüt almanız, cehennem ateşini hatırlamanız, böylece onu yaratan Allâh'a îman etmeniz için yarattık. Yine insanların yararlanması, yemeklerini pişirmesi, sularını ısıtması, soğuk havalarda evlerini ısıtmaları için bilhassa yolculukta ondan faydalanmaları için yarattık. Bilhassa devrimizde motorlu arabaların, trenlerin, uçakların ve bütün fabrikaların çalışması ateşe bağlıdır. Ceryana bağlıdır. Bunları yaratan Allâh'ı hiç mi hatırlamayacaksınız? O'nun emrine hiç mi girmeyeceksiniz? Bu bolluğu buldukça azacak mısınız?

15- "Artık Rabbinin büyük adıyla tesbih et." Habibim! İşte bütün bunları yaratan Rabbinin adını anarak, O'nu zikrederek, O'na ibadet ederek, O'nu tenzih et. O'nun ortağı, yardımcısı olmadığını tasdik et. Yalnız O'na yönel, ancak O'nun yolunda yaşa. İnsanlara da bunu böyle tebliğ et.

(Bakara 22,164. Nisa 133. En'am 99, 133, 141. Yûnus 4. İbrâhîm 19, 32, 38. Kehf 41. Enbiyâ 35, 104. Furkan 3. Ra'd 17. Nahl 10, 11. Ankebut 4, 57. Rum 11, 27. Secde 27. Yasın 70-82. Fâtır 16. Muhammed 38. Necm 46, 47, Mülk 30. Zümer 21. İnsan 28. Kıyâmet 37-40. Cum'a 8. Mearic 41. Nebe' 14-16. Hakka 52. A'la 1-5. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 75

فَلَآ أُقْسِمُ بِمَوَٰقِعِ ٱلنُّجُومِ ﴿٧٥﴾

Meâli:

"Hayır, yıldızların yerlerine yemin ederim."

Âyet: 76

وَاِنَّهُ لَقَسَمٌ لَوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ ﴿٧٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz o, eğer bilirseniz elbette büyük bir yemindir."

Âyet: 77, 78

اِنَّهُ لَقُرْاٰنٌ كَرِيمٌ ﴿٧٧﴾ فِى كِتَابٍ مَكْنُونٍ ﴿٧٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz o, elbette kerim bir Kur'ândır. Korunmuş bir kitaptır."

Âyet: 79

لَا يَمَسُّهُۤ اِلَّا الْمُطَهَّرُونَ ﴿٧٩﴾

Meâli:

"Ona temizlenmişlerden başkası dokunamaz."

Âyet: 80

تَنْزِيلٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٠﴾

Meâli:

"Alemlerin Rabbi tarafından indirilmedir."

Âyet: 81

اَفَبِهٰذَا الْحَدِيثِ اَنْتُمْ مُدْهِنُونَ ﴿٨١﴾

Meâli:

"Siz bu hadîsi mi hor görenlersiniz?"

Âyet: 82

وَتَجْعَلُونَ رِزْقَكُمْ اَنَّكُمْ تُكَذِّبُونَ ﴿٨٢﴾

Meâli:

"Rızkınızı da hakikaten yalanlıyor olmanızı mı yapıyorsunuz?"

İZAHLARI:

Geçen âyetlerde insanların dikkatlerini bir çok noktalara çekerek bunları siz mi yarattınız, yoksa biz mi yarattık? Sorusuyla her inatçıyı susturacak hakikatleri beyandan sonra:

1- "Hayır, yıldızların yerlerine yemin ederim." buyurmuş, yeni bir ikna yoluna dikkatleri çekmiştir. Yıldızların her an bulundukları yerlere veya kıyâmet günü düşecekleri yerlere, yahut doğacakları ve batacakları yerlere dikkatimizi çekerek yemin etmiştir. Bu yeminini te'kit için de:

2- "Şüphesiz o, eğer bilirseniz elbette büyük bir yemindir." buyurmuştur. Böylece Allâhu Teâlâ kendi azametini, kudretini bütün kemal sıfatlarla muttasıf olduğunu beyan ederek:

3- "Şüphesiz o, elbette kerim bir Kur'ândır. Korunmuş bir kitaptadır." buyurmuştur. Ey kâfirler! Sizin iddia ettiğiniz gibi evvelkilerin satırları değildir. O Kur'ân kıyâmete kadar gelecek bütün insanların ve cinlerin her türlü ihtiyacına yetecek kadar onlara bilgi ikram edecek berekete sahiptir. Onun hükümleri her devirde bütün tazeliğini koruyan, kendisi de bütün tehlikelerden korunmuş olan ve kıyâmete kadar bâkî olan bir kitaptır. Onu yok etmek üzere hiçbir kirli el ona dokunamaz. Bir harfini bile kaldıramaz.

4- "Ona temizlenmişlerden başkası dokunamaz." O Kur'âna şirkten, küfürden, nifaktan ve her türlü necasetten temizlenmiş kimselerden başkası dokunamaz. Nitekim şimdiye kadar ona dokunamamışlardır. Kötü niyetli kâfirler dokunamadığı gibi mü'minler bile ona abdestsiz el sürmezler. O öyle gelişi güzel bir kitap değil.

5- "Alemlerin Rabbi tarafından indirilmedir." Kâfirlerin dedikleri gibi, sihir değil, kehanet değil, eskilerin satırları değil, orta çağın karanlığı değil, bütün âlemleri yaratan Allâh'ın kelamıdır. Peyderpey indirilmiştir.

6- "Siz bu hadîsi mi hor görenlersiniz?" Bu Allâh kelamını mı beğenmiyorsunuz? Sizi yaratanın, size şaşmaz yolu gösterenin, size büyük bir lütufta bulunan Rabbinizin sözünü mü hiçe sayıyorsunuz ey nankörler? Siz:

7- "Rızkınızı da hakikaten yalanlıyor olmanızı mı yapıyorsunuz?" Siz Allâh'ın verdiği rızkınızın şükrünü yalanlamanızla mı eda

ediyorsunuz. Nankörlüğünüzle mi şükretmiş oluyorsunuz? Siz mal kazanmak için inkar yolunu, yalancılık yolunu seçiyorsunuz. Halbuki sizi de, mallarınızı da yaratan Allâh'tır. Hiç mi düşünmüyorsunuz?

(Bakara 185. Nisa 87. Araf 185. İbrâhîm 7. Hıcr 1. İsra 9. Şuâra 192-196. Neml 1,2. Taha 4. Yasin 2. Sad 1. Zümer 23. Fussılet 41, 42. Kaf 1. Casiye 6. Necm 59. Kalem 44. Hakka 38-43. Mearic 40. Kıyâmet 1, 2. Murselat 50. Tekvir 15-22. İnşikak 16-21. Buruc 21, 22. Beled 1. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 83, 84, 85

فَلَوْلَآ اِذَا بَلَغَتِ الْحُلْقُومَ ﴿٨٣﴾ وَاَنْتُمْ حِينَئِذٍ تَنْظُرُونَ ﴿٨٤﴾
وَنَحْنُ اَقْرَبُ اِلَيْهِ مِنْكُمْ وَلٰكِنْ لَا تُبْصِرُونَ ﴿٨٥﴾

Meâli:

"Ya, can boğaza vardığı zaman. O vakit siz bakarken, biz de ona sizden daha yakınız. Fakat göremezsiniz."

Âyet: 86, 87

فَلَوْلَآ اِنْ كُنْتُمْ غَيْرَ مَدِينِينَ ﴿٨٦﴾
تَرْجِعُونَهَآ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٨٧﴾

Meâli:

"Ya cezasız iseniz, eğer doğrular iseniz onu döndüreceksiniz."

Âyet: 88, 89

فَاَمَّآ اِنْ كَانَ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٨٨﴾
فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ وَجَنَّتُ نَعِيمٍ ﴿٨٩﴾

Meâli:

"Şâyet yaklaştırılmışlardan ise, artık bir huzur ile bir rızık ve naîm cenneti vardır."

Âyet: 90, 91

وَاَمَّآ اِنْ كَانَ مِنْ اَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٩٠﴾
فَسَلَامٌ لَكَ مِنْ اَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٩١﴾

Meâli:

"Ve eğer sağcılardan ise, artık sağcılardan sana selam olsun."

Âyet: 92, 93, 94

وَاَمَّآ اِنْ كَانَ مِنَ الْمُكَذِّبِينَ الضَّآلِّينَ ﴿٩٢﴾
فَنُزُلٌ مِنْ حَمِيمٍ ﴿٩٣﴾ وَتَصْلِيَةُ جَحِيمٍ ﴿٩٤﴾

Meâli:

"Ama yalanlayanlar, sapıklardan ise, artık kaynar sudan bir ziyafet ve cehenneme atılışıdır."

Âyet: 95

اِنَّ هٰذَا لَهُوَ حَقُّ الْيَقِينِ ﴿٩٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz bu, elbette o, yakının gerçeğidir."

Âyet: 96

فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٩٦﴾

Meâli:

"Artık Rabbinin büyük ismi ile tesbih et."

İZAHLARI:

Ey inkarcılar! Sizin neye gücünüz yeter, elinizden ne gelir?:

1- "Ya, can boğaza vardığı zaman. O vakit siz bakarken biz de ona sizden daha yakınız. Fakat göremezsiniz." Her hangi bir kimse sekaret anında çıkmak üzere canı boğazına geldiği zaman, o anda yanında şaşkın şaşkın ve üzülerek ona bakarken, biz de meleklerimizle orada ona sizden daha yakınız. Ama bizi göremezsiniz. Azrail onun ruhunu cesedinden ayırırken onu göremezsiniz ve kurtaramazsınız.

2- "Ya cezasız iseniz, eğer doğrular iseniz onu döndüreceksiniz." Ya siz ceza görmeyeceğinizi, hesaba çekilmeyeceğinizi iddia edenler! Eğer bu iddialarınızda doğrular iseniz, o çıkmak üzere olan ruhu eski yerine döndürmeli değil misiniz? Bunu yapamayacağınıza göre niçin bu iddialarda bulunuyorsunuz?

3- "Şâyet yaklaştırılmışlardan ise, artık bir huzur ile bir rızık ve naîm cenneti vardır." Ölen kimse, îmanlı, ibadetli, ahlaklı, faziletli, Allâh'a iyice yakınlaşmış, O'nun rızasını tam almış ise, ona hemen müjde verilir. Ve huzura kavuşturulur, sevindirilir. Bol rızıklara, nimetlere kavuştuğu gösterilir. O nimetlerle dolu olan cennette ebedî kalacağı bildirilir. Böylece dünyadan selâmetle, saâdetle ayrılır.

4- "Ve eğer sağcılardan ise, artık sağcılardan sana selam olsun." denilir. Ölmekte olan kimse, amel defteri sağından verileceklerden ise, melekler ona da: "Kardeşlerin sağcılardan sana selamlar olsun. Sen selâmete erdin, cennetlik oldun. Ne mutlu sana." derler.

5- "Ama yalanlayanlardan, sapıklardan ise, artık kaynar sudan bir ziyafet ve cehenneme atılışıdır." Bu ölmek üzere olan kimse, Allâh'ı, Resulünü, kitabı ve ahireti yalanlayan inkarcı sapıklardan biri ise, cehennemin kaynar su ve irinlerinden mükemmel bir ziyafet vardır. Artık ona verilecek müjde, cehenneme atılmasıdır.

6- "Şüphesiz bu, elbette o yakının gerçeğidir." Size verilen bu haber hiç şüphesi olmayana bir gerçektir. Her insan bu sıradan geçecek, ya gülerek, sevinerek cennetteki makamını görerek, ya selâmet müjdesini alarak, şenelerek veya cehennem ziyafetini duyarak, ekşiyerek, pişmanlık duyarak burkula burkula geçecek.

7- "Artık Rabbinin büyük ismi ile tesbih et." Habibim! Artık bu haber veren Rabbinin esmai hüsnasını anarak O'nu tesbih, tenzih et. O'nun her ismi büyüktür. Her hangi bir ismiyle de olsa O'nu devamlı an ve bütün noksanlıklardan münezzeh olduğunu, kemal sıfatlarla muttasıf bulunduğunu tekrarla.

Ahmed, Ebu Davud ve ibni Macenin Akabe ibni Amir'den rivâyet ettikleri bir hadisi şerifte, Rasulüllâh S.A.V.'e bu âyet nâzil olduğunda: "Bunu namazlarınızın rükuunda okuyun." buyurmuştur.

(سبح اسم ربك الاعلى) âyeti nâzil olduğunda da: "Bunu namazlarınızın secdesinde okuyun." buyurmuştur.

(Geçen âyetlerin sonundaki âyetlerle birlikte Nisa 18, 78. En'am 61, 93. Enbiyâ 35. Ankebut 57. Ahzab 10. Fussılet 30-32. Kaf 16, 19. Kıyâmet 26, 27. Cum'a 8. Mutaffifin 21-28. âyetleri de okuyalım.)

VÂKIA SÛRESİNİN SONU

HADÎD SÛRESİ

57. Sûredir

29 Âyettir

Medine'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

سَبَّحَ لِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾

Meâli:

"Göklerde ve yerde olanlar Allâh'ı tesbih etmektedir. Hem de O, azîzdir, hakîmdir."

Âyet: 2

لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ ۚ يُحْيِ وَيُمِيتُ ۚ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢﴾

Meâli:

"Göklerin ve yerin mülkü yalnız O'nundur. Yaşatır ve öldürür. Hem de O, herşeye kâdirdir."

Âyet: 3

هُوَ الْاَوَّلُ وَالْاٰخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ ۚ وَهُوَ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣﴾

Meâli:

"O, evvel ve âhirdir. Zâhir ve bâtındır. Hem de o, herşeyi bilendir."

Âyet: 4

هُوَ الَّذِى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ فِى سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ ۖ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِى الْاَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا

يَنزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا ۖ وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنتُمْ ۚ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٤﴾

Meâli:

"O, gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra arşa istiva edendir. Yere gireni ve ondan çıkanı da, gökten ineni de, oraya yükseleni de bilir. Hem de o nerede olursanız sizinle beraberdir. Allâh yapıyor olduğunuz şeyleri de görendir."

Âyet: 5

لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٥﴾

Meâli:

"Göklerin ve yerin mülkü yalnız O'nundur. Bütün işler de ancak Allâh'a döndürülür."

Âyet: 6

يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ ۚ وَهُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٦﴾

Meâli:

"Geceyi gündüze katar, gündüzü de geceye katar. O, göğüslerindekini de bilendir."

İZAHLARI:

1- Göklerde ve yerdekiler, herşeyi yaratan Allâh olduğuna göre onların hepsi de Allâh'ın varlığına, noksanlıktan münezzeh olduğuna delalet etmektedirler. Yine herşey kendi yaratılışına göre haliyle veya diliyle Allâh'ı devamlı olarak tesbih, tenzih etmektedir. Çünkü:

2- "Göklerin ve yerin mülkü yalnız O'nundur..." Hepsinin sahibi O'dur. Tasarruf hakkı da yalnız O'na aittir. Kat'iyyen başka bir ortağı yoktur. O, dilediğini yapar. Çünkü "Azîzdir, hakîmdir" irade O'nundur.

"...Yaşatır ve öldürür..." Yaratır, yaşatır, öldürür. Zamanı gelince de tekrar diriltir. O'nun işine karışabilecek hiçbir şey yoktur.

"...Hem de O, herşeye kâdirdir." O'nun gücünün yetmeyeceği hiçbir şey yoktur. "OL" demesiyle oluverir.

3- "O, evvel ve âhirdir. Zâhir ve bâtındır..." O kadimdir. Her şeyden öncedir. Bir başlangıcı da yoktur. Ahirdir, bakidir. Bekasının sonu da yoktur. Zahirdir. Bütün varlıklar açıkça O'nun varlığının delilidir. Herşeyin yaratılmış olması, O yaratanı ispat etmektedir. Batındır. herşeyin iç yüzü, O'nun ulaşamadığımız, erişemediğimiz yönünü ispat etmektedir. Ancak Vahdeti vücutcuların iddia ettikleri gibi "her şey O" değildir. Hiçbir an yaratılanlar hâlık olamaz. Hâlıkla mahluk ikisi bir tutulamaz. Bu küfürdür.

Şurasını da hatırdan çıkarmamalıyız. Allâh'ın bütün sıfatları aynı anda Allâh'ın zatındadır. Hiçbiri diğerinden ayrılmaz. Biri diğerinin önüne geçemez, geri kalmaz. Allâh'ın vahdaniyeti bütün sıfatlarıyladır.

4- "O, gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra arşa istiva edendir..." Allâh gökleri, yeri ve bunlarda bulunan herşeyin zamanını ayarlayarak ona göre eksiksiz yaratandır. Sonra da bunların hepsini hakimiyeti altına alan ve her biri için tedbirini alandır. Hiçbiri O'nun tedbirinden ve taktirinden çıkamaz haldedir.

"...Yere gireni ve ondan çıkanı da, gökten ineni de, oraya yükseleni de bilir..." Yere giren sular, madenler, yanıcı maddeler gibi ne varsa, yine yerden çıkan sular, madenler, yanıcı maddeler herşeyi, göklerden inen melekler, yağmurlar, yıldırımlar ve başka parçalar ve oraya yükselen melekler buharlar, dumanlar, kuşlar, uçaklar ve füzeler gibi herşeyi en iyi bilendir. O'nun bilgisi dışına hiçbir şey çıkamaz.

"...Hem de O, nerede olursanız sizinle beraberdir..." Siz nerede olursanız olun, O bütün sıfatlarıyla yanınızdadır. O'nun gözetiminden kurtulamazsınız. O'ndan hiçbir şeyinizi gizleyemezsiniz.

"...Allâh yapıyor olduğunuz şeyleri de görendir." Onun görmesine karanlıklar da hiçbir varlık da engel olamaz.

5- "Göklerin ve yerin mülkü yalnız O'nundur..." Başka hiçbir ortağı yoktur. herşeyi yalnız kendisi yaratmıştır. Herşeyin sahibi de ancak kendisidir. Bütün tasarruf hakları yalnız O'nundur. Bu haklarından bir zerresini bile başkasına vermemiştir.

"...Bütün işler de ancak Allâh'a döndürülür." Kullarının arasındaki, diğer mahlukatının arasındaki cereyan eden bütün işler, zamanı gelince hesabı görülmek üzere ancak Allâh'a döndürülür. Hiçbir zerresi kaçırılamaz.

6- "Geceyi gündüze, gündüzü de geceye katar..." Güneşe ve dünyaya verdiği nizamla meydana getirdiği geceyi gündüze, gündüzü de geceye katarak, gecelerin ve gündüzlerin uzamasını ve kısalmasını sağlar. Bu nizam asla değiştirilemez.

"...O göğüslerdekini de bilendir." Allâh insanların kalplerinde, gönüllerindekilerini de, içlerinden geçirdiklerini de en iyi şekilde bilendir. Herkesin niyetlerinde ne varsa Allâh tarafından bilinmektedir. Hiçbir şey O'ndan gizlenemez.

(Bakara 107. Âl-i Imran 26, 27, 189. Mâide 17, 18, 40, 120. Arâf 54. Yûnus 3. Hûd 7. Tevbe 116. Hacc 61. Nûr 42. Furkân 2, 59. Tâha 8. İsrâ 44. Lokmân 29. Fâtır 13. Secde 4. Kâf 38. Haşr 1, 24. Saff 1. Cum'a 1. Teğabün 1. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 7

اٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهٖ وَاَنْفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُسْتَخْلَفِينَ فِيهِ ؕ
فَالَّذِينَ اٰمَنُوا مِنْكُمْ وَاَنْفَقُوا لَهُمْ اَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾

Meâli:

"Allâh'a ve Rasulüne îman edin. Kendisinde sizi halifeler kıldığı şeylerden de harcayın. Sizden îman eden ve harcayanlar yok mu? Kendilerine büyük bir mükâfat vardır."

Âyet: 8

وَمَا لَكُمْ لَا تُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ ۚ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ لِتُؤْمِنُوا
بِرَبِّكُمْ وَقَدْ اَخَذَ مِيثَاقَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾

Meâli:

"Rasul Rabbinize îman etmeniz için davet ederken size ne oluyor da Allâh'a îman etmiyorsunuz? Halbuki sizin sözünüzü de almıştı. Eğer îman edenler iseniz."

Âyet: 9

هُوَ الَّذِى يُنَزِّلُ عَلٰى عَبْدِهٖٓ اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ

الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِ ۬ وَاِنَّ اللّٰهَ بِكُمْ لَرَؤُفٌ رَحِيمٌ ﴿٩﴾

Meâli:

"O, sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarması için kuluna açık açık âyetler indirendir. Şüphesiz Allâh da elbette size çok şefkatli, merhametlidir."

Âyet: 10

وَمَا لَكُمْ اَلَّا تُنْفِقُوا فِى سَبِيلِ اللّٰهِ وَلِلّٰهِ مِيرَاثُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ ۬ لَا يَسْتَوِى مِنْكُمْ مَنْ اَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَاتَلَ ۬ اُولٰٓئِكَ اَعْظَمُ دَرَجَةً مِنَ الَّذِينَ اَنْفَقُوا مِنْ بَعْدُ وَقَاتَلُوا ۬ وَكُلًّا وَعَدَ اللّٰهُ الْحُسْنٰى ۬ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Göklerin ve yerin mirası yalnız Allâh'ın olduğu halde size ne oluyor da Allâh yolunda harcamamanıza (devam ediyorsunuz)? Sizden fetihten önce harcayan ve savaşan kimse (diğerleriyle) denk olamaz. Onlar derece bakımından sonradan harcayanlar ve savaşanlardan daha üstündür. Her birine de Allâh en güzeli va'detti. Allâh yapıyor olduğunuz şeylerden de haberlidir."

Âyet: 11

مَنْ ذَا الَّذِى يُقْرِضُ اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ وَلَهُ اَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١١﴾

Meâli:

"Allâh'a güzel bir ödünç verecek olan kim o? Ki onu kendisi için artırsın. Ona şerefli bir mükâfat da vardır."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ geçen âyetlerde herşeyin kendisini tesbih ettiğini, bütün varlıkların kendi mülkü olduğunu, bazı sıfatlarını ve herşeye kadir

olduğunu, geceyi gündüzü birbirine kattığını beyandan sonra, kulları için asıl olan îman ve Allâh yolunda harcama olduğunu açıklamak üzere:

1- "Allâh'a ve Rasulüne îman edin..." buyurmuştur. Allâhu Teâlâ bütün iyi amellerin başında îman geldiğine, îmansız hiçbir amelin geçerli olmayacağına dair emir verdikten sonra:

"...Kendisinde sizi halifeler kıldığı şeylerden de harcayın..." buyurarak mülkiyetin aslının kendinde olduğunu, insanların mülkiyetinin geçici ve Allâh'ın izniyle olduğunu, buna göre Allâh'ın mallarını Allâh yolunda harcamaları gerektiğini hatırlatmış ve:

"...Sizden îman eden ve harcayanlar yok mu, kendilerine büyük bir mükâfat vardır." Müjdesini vermiştir. Allâh'ın mülkünü Allâh yolunda îman ederek harcayanlar için hem dünyada zafer ve ganimetler gibi, hem de ahirette cennet nimetleri gibi mükâfatlar vereceğini müjdelemiştir. Öte yandan îmansızlara hitap ederek:

2- "Rasul Rabbinize îman etmeniz için davet ederken, size ne oluyor da Allâh'a îman etmiyorsunuz?..." buyurmuştur. Ey îmansızlar! Size gönderdiği peygamber bütün delilleri getirerek sizi îmana davet ettiği halde, niçin inadınızda ısrar ediyorsunuz da îman etmiyorsunuz?

"...Halbuki sizin sözünüzü de almıştı." Şöyle ki "sizin Rabbiniz değil miyim?" dediği zaman "evet" demiştiniz. Sözünüzde de durmadınız. "Eğer îman edenler iseniz" îmanlarınızı ve îmanın gereği olan ameli sâlihte bulunmanız lazım. Siz de ise bunun hiç eseri yok.

3- "O, sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarması için kuluna açık açık âyetler indirendir..." Allâh sizi küfrün, şirkin, zulmün, ahlaksızlığın zindanlarından çıkarması için kulu ve rasulü olan Muhammed'e herşeyi açıklayan âyetler indirendir. Sizi sevmiş olan Allâh'a îman etmediniz.

"...Şüphesiz Allâh da elbette çok şefkatli, merhametlidir." Şunu da iyi bilin ki, Allâh yarattığı kullarına karşı çok şefkatli ve onları rahmetiyle esirgeyendir. Bunu bilmez de inadınızda devam ederseniz, kendinize zulmetmiş olursunuz.

4- "Göklerin ve yerin mirası yalnız Allâh'ın olduğu halde size ne oluyor da Allâh yolunda harcamamanıza (devam ediyorsunuz?)..." Siz elinizdeki malların kendinizin olduğunu mu sanıyorsunuz? Sizden öncekilerden size kaldığı gibi, sizden sonra da başkalarına geçecek. Sizinkilerden size kaldığı gibi, sizden sonra da başkalarına geçecek. Sizin o malları verenin yolunda harcamayışınızla kendinizde kalacağını mı sanıyorsunuz? O malların asıl varisi ve sahibi Allâh'tır.

"...Sizden fetihten önce harcayan ve savaşan kimse (diğerleriyle) denk olamaz..." Ey îman edenler! Sizin içinizden Mekke'nin fethinden önce Allâh yolunda harcayanlar ve savaşa katılanlar, geç kalanlarla bir olamaz. Çünkü Mekke'nin fethinden sonra islam yayıldı ve eski sıkıntılar kalmadı.

"...Onlar derece bakımından sonradan harcayanlar ve savaşanlardan daha üstündür..." Fetihten önce harcayanlar ve savaşanların dereceleri ötekilerden daha üstündür. Bunlar dünyada ve ahirette daha yüksek dereceleri kazanmışlardır. Bununla beraber:

"...Her birine de Allâh en güzeli va'detti. Allâh yapıyor olduğunuz şeylerden de haberlidir." Fetihten önce ve sonra harcayanların her birine derecelerine göre en güzel mükâfatları vermeyi va'detmiştir. Allâh herkesin niyetini ve yapa geldikleri şeylerin haberini almaktadır. Size düşen:

5- "Allâh'a güzel bir ödünç verecek olan kim o? Ki onu kendisi için artırsın. Ona şerefli bir mükâfat da vardır." Allâh yolunda mallarını harcaması, Allâh adına yapılmış bir yatırımdır. Bu yatırımı yapan kimse, sanki Allâh'a ödünç vermiş gibidir. Allâh bunun karşılığını kat kat artırır ve ona şerefli bir mükâfat verir. Hem dünyada hem de ahirette en büyük kârlara kavuşur.

İbni Mes'udden rivâyet edildiğine göre bu âyet nâzil olunca Ensardan Ebu Dahdâh r.a.

- "Ey Allâh'ın Rasulü! Allâh bizden ödünç mü istiyor?" dedi.

- "Evet ey Ebû Dahdâh" buyurdu.

- "Elini bana göster ey Allâh'ın Rasulü" dedi. Elini tuttu ve: "Verdim. (vakfettim)." dedi. Ebu Dahdâh bahçede bulunan hanımına:

- "Ey Ümmü Dahdâh!" dedi. O da:

- "Buyur." dedi. O da:

- "Çık oradan ben onu Rabbim azze ve celleye ödünç verdim" dedi. O da:

- "Ey Ebû Dahdâh! Alışverişin kazançlı olmuştur" dedi. Oradan eşyasını ve çocukları nakletti ve orayı boşalttı. Rasulullâh S.A.V.de:

- "Ebu Dahdah için cennette nice ulu hurma ağaçları vardır" buyurdu. Ebu Dahdâh'ın bu îmanı ve cömertliği bize örnek olur inşallâh.

(Bakara 195, 245, 254, 267. Âl-i Imran 179, 180. Nisâ 95, 136, 171. Mâide 12, 16. Arâf 158. İbrâhîm 1, 5. Nûr 34, 46. Munâfikûn 10. Talâk 11. Müzzemmil 20. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 12

يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَىٰ نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ
وَبِأَيْمَانِهِمْ بُشْرَاكُمُ الْيَوْمَ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا ۚ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Erkek mü'minler ve kadın mü'minlerin nurlarını önlerinde ve sağlarında hareket ederken göreceğin gün, bu gün sizin müjdeniz, altından ırmaklar akan içinde ebedî olarak kalacağınız cennetlerdir. O büyük zaferdir."

Âyet: 13

يَوْمَ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ لِلَّذِينَ آمَنُوا انْظُرُونَا
نَقْتَبِسْ مِنْ نُورِكُمْ قِيلَ ارْجِعُوا وَرَاءَكُمْ فَالْتَمِسُوا نُورًا ۚ
فَضُرِبَ بَيْنَهُمْ بِسُورٍ لَهُ بَابٌ ۖ بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهِرُهُ
مِنْ قِبَلِهِ الْعَذَابُ ۚ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Erkek münafıklar ve kadın münafıkların îman edenlere: "Bize bakın (da) nurunuzdan biraz ışık alalım" diyecekleri gün: "Arkanıza dönün de bir nur arayın" denilecek. Aralarına da kapılı bir sur vurulacak. Onun içi kendisinde bir rahmet vardır, dışı da onun tarafında azap vardır."

Âyet: 14

يُنَادُونَهُمْ أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ ۖ قَالُوا بَلَىٰ وَلَٰكِنَّكُمْ فَتَنْتُمْ

أَنفُسَكُمْ وَتَرَبَّصْتُمْ وَارْتَبْتُمْ وَغَرَّتْكُمُ الْأَمَانِيُّ حَتَّىٰ جَاءَ
أَمْرُ اللَّهِ وَغَرَّكُم بِاللَّهِ الْغَرُورُ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Onlara: "Sizinle beraber değil miydik?" (diye) çağrışırlar. "Evet. Fakat siz kendinizi helâk ettiniz ve gözettiniz, hem de şüphelendiniz. Bâtıllar da sizi aldattı. Allâh'ın emri gelinceye kadar da, çok aldatan sizi aldattı" diyecekler."

Âyet: 15

فَالْيَوْمَ لَا يُؤْخَذُ مِنكُمْ فِدْيَةٌ وَلَا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا ۚ
مَأْوَاكُمُ النَّارُ ۖ هِيَ مَوْلَاكُمْ ۖ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Eh, bu gün sizden ve küfredenlerden fidye de alınmaz. Sığınacak yeriniz ateştir. O dostunuzdur. Varılacak yer ne de kötü oldu."

İZAHLARI:

Kıyâmet günündeki manzarayı hatırlatan Allâhu zülcelâl, Rasulullâha veya her hangi bir zata hitap ederek:

1- "Erkek mü'minler ve kadın mü'minlerin nurlarını önlerinde ve sağlarında hareket ederken göreceğin gün..." Erkek olsun, kadın olsun îmanları, itaatleri ve bütün amelleri sayesinde derecelerine göre kazandıkları nurlarının mahşerde veya sıratta önlerini, sağlarını ve her yanlarını aydınlatırken göreceğin gün;

"...Bu gün sizin müjdeniz, altından ırmaklar akan, içinde ebedî olarak kalacağınız cennetlerdir. O büyük zaferdir" denilecek. Melekler onlara: "İmanınız, sâlih amelleriniz, Allâh yolunda mallarınız ve canlarınızla savaşmanız ile kazancınız, işte bu içinde ebediyen kalacağınız altından ırmaklar akan cennetler vardır. Bu da sizin için büyük bir selâmet, saâdetiniz ve cihadınızın zaferidir" diyecekler.

2- "Erkek münafıklar ve kadın münafıkların îman edenlere: "Bize bakın (da) nurunuzdan biraz ışık alalım" diyecekleri gün..." Erkek ve kadın münafıklar, karanlıklar içinde kaldıkları zaman

mü'minlere "Yüzlerinizi bize çevirin de o yüzünüzün nurundan birazcık olsun faydalanalım" diyecekler ama mü'minler tarafından:

"Arkanıza dönün de bir nûr arayın" denilecek. Ey münafıklar! Dünyada iken bizimle alay ediyordunuz. Şimdi de biz sizinle alay edelim. Bizim nurumuzdan yararlanmanız mümkün değil. Haydi dönebilirseniz dönün de kendinize bir ışık arayın. Bu da mümkün değil. Derken:

"...Aralarına da kapılı bir sur vurulacak..." Mü'minlerle kâfirlerin arasına bir duvar çekilecek. Birbirlerini görme ve konuşmaları engellenmiş olacak. Kâfirlerin ümitleri kesilmiş olacak.

"Onun içi kendisinde bir rahmet vardır..." O çekilen duvarın iç kısmında mü'minlerin kalacağı Allâh'ın daimi rahmeti olan cennet vardır.

"...Dışı da onun tarafında azap vardır." O duvarın dış kısmı da, o duvarın öteki yüzü olan tarafında kâfirlerin devamlı azap göreceği cehennem vardır. Araları kesildiği halde hâlâ da:

3- "Onlara: "Sizinle beraber değil miydik?" (diye) çağrışırlar..." O münafıklar, Mü'minlere: "Dünyada iken sizinle beraber namaz kılmadık mı? Beraber hacc yapmadık mı? Savaşlara beraber katılmadık mı? Başka hususlarda beraber değil miydik?" diye bağıracaklar. Mü'minler de:

"..."Evet. Fakat siz kendinizi helâk ettiniz ve gözettiniz, hem de şüphelendiniz. Bâtıllar da sizi aldattı. Allâh'ın emri gelinceye kadar da, çok aldatan sizi aldattı" diyecekler." "Ey münafıklar! Evet bizim içimizde müslüman görünerek biz ne yaptıysak siz de yaptınız. Fakat bizim gibi îman ederek değil, korkunuzdan veya menfaatiniz icabı böyle göründünüz. İçiniz başka, dışınız başka idi. Sizi bâtıl kuruntularınız aldattı. O çok aldatıcı olan şeytana uydunuz. Şunu bunu gözetip oyalandınız. Devamlı şüpheler içinde kararsız kaldınız. Siz bedenlerinizle bizim yanımızda idiniz. Kalplerinizle de müşriklerin kâfirlerin yanında idiniz. Çekin cezanızı" diyecekler.

4- "Eh, bu gün sizden ve küfredenlerden fidye de alınmaz. Sığınacak yeriniz ateştir. O dostunuzdur..." Bu gün sizden ve diğer kâfirlerden bir karşılık da alınmayacak. Yer dolusu altın verseniz ve kat kat artırsanız da geçersizdir. Artık barınacak yeriniz ancak ateştir. Sizin dostunuz odur.

"...Varılacak yer ne de kötü oldu." Ey münafıklar! Varacağınız ve içinde ilelebet kalacağınız yer ne kadar da kötüdür. O gün gelmezden önce îman edin, tevbe edin ki kurtulasınız.

Devrimizdeki müslüman görünüp de din düşmanlığı yapanlarda şimdiden uyanmalılar. Din düşmanlığı hiçbir devirde başarıya ulaşamamıştır. Şimdi de asla...

(Bakara 8-16, 25. Âl-i Imran 91, 151. Nisâ 141, 145, 174. Mâide 36. Tevbe 68. Yûnus 8, 54. Ra'd 18. Nûr 40. Lokmân 33. Secde 20. Fâtır 5. Zümer 22, 47. Feth 6. Tahrim 8. Meâric 11-14. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 16

اَلَمْ يَاْنِ لِلَّذِينَ اٰمَنُوٓا اَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللّٰهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ ۙ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْاَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ ۜ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿١٦﴾

Meâli:

"İman edenlerin kalplerinin Allâh'ın zikrine ve haktan inene huşu göstermesi için zaman gelmedi mi? Önceden kitap verilenler gibi de olmasınlar. Onların üzerinden de zaman uzadı ve kalpleri katılaştı. Onlardan çoğu da fâsıklardır."

Âyet: 17

اِعْلَمُوٓا اَنَّ اللّٰهَ يُحْيِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۭ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْاٰيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh'ın, ölümünden sonra yere can vermesini iyi bilin. Aklınız ersin diye âyetleri size açıklamıştık."

İZAHLARI:

Zaman zaman müslümanların gevşeyeceğini, Kur'âna karşı gereken itinayı gösteremeyeceklerini bilen Allâh, bu âyeti kerîmesi ile devamlı dikkat ve titizlik halinde olmaları için çetin bir uyarıda bulunmak üzere:

1- "İman edenlerin kalplerinin Allâh'ın zikrine ve haktan inene huşu göstermesi için zaman gelmedi mi?..." buyurmuştur. Rivâyete göre Medine'ye hicretten sonra orada kavuştukları bolluk ve refahın art-

masıyla mü'minler arasında bir gevşemeye benzeyen haller meydana gelmiş idi. Bunun üzerine ciddiyetin devamını isteyen Allâh: "Ey mü'min kullarım! Sizin kalpleriniz Allâh'ın zikri olan Kur'âna ve hakkı beyan eden Allâh'ın indirdiği hükümlere iyice yatışıp ciddiyetle ve dikkatle sarılma zamanı gelmedi mi? Şimdiye kadar yetişip gelişmediniz mi? Canla başla hiç ara vermeden benim kitabıma bütün kalplerinizle teslimiyet içinde sarılmanız gerekir. Kıyâmete kadar gelecek olan mü'minler de sizin gibi olmalıdırlar.

"...Önceden kitap verilenler gibi de olmasınlar. Onların üzerinden de zaman uzadı ve kalpleri katılaştı. Onlardan çoğu da fâsıklardır." Önceden kendilerine kitap verilen Yahudiler ve Hıristiyanlar gibi olmasınlar. Onların üzerinden zaman geçtikçe, müddet uzadıkça gevşediler, keyiflerine, zevklerine düştüler, kitapları arzularına göre değiştirip hahamlarını, rahiplerini, papazlarını, ilahlar edindiler. Onlar da yandaşlarını artırma yarışına girerek insanların keyfine göre kitap yazdılar, hüküm kestiler. Ey mü'minler! Siz onlar gibi olmayın. Onların çoğu haktan ayrılmış fâsıklardır.

Ey Müslümanlar! Düşündüğümüz zaman, devrimizde bu gevşekliği ve aldırış etmezliği açıkça görüyoruz. Dinimize gerektiği gibi sarılmıyoruz. Kur'ânı anlama, anladığımızı tatbik etme titizliğini göstermiyoruz. Allâh'ın bu hitabı, bu kahrı, bu uyarısı bizedir. Eshabı kiram yeteri kadar bize örnek olmuştur. Neden onlar gibi değiliz de, Hıristiyanlar ve Yahudilere aldanıyoruz.

Biz bu âyeti, benzerlerini ve bilhassa Ali Imran sûresinin 102. âyetini dikkate alarak kitabımız Kur'âna sarılalım. Aksi halde ezilmeye, devam ederiz. Ahiretimizi de de hüsrana uğratırız.

2- "Şüphesiz Allâh'ın ölümünden sonra yere can vermesini iyi bilin..." Gördüğünüz gibi Allâh yer yüzünü kuruduktan sonra tekrar yeşertiyor. Böylece sizi de ölümünüzden sonra diriltecek ve hesaba çekecek. Bu ihmalliğinizi, bu gevşekliğinizi, bu aldırış etmezliğinizi cezasız bırakmayacak.

"...Aklınız ersin diye âyetleri size açıklamıştık." Kur'ânın her âyeti, akılları çalıştıran, bilgileri artıran, gayretleri geliştiren, insanı yücelten birer Allâh kelamıdır. Var mı iyi okuyan, var mı düşünen, var mı Allâh'ın emirlerine gereği gibi önem veren?

(Bakara 45, 74, 118. Âl-i Imran 110, 118, 199. Mâide 49, 59, 81. En'âm 43. İsrâ 109. Nûr 37. Rûm 19, 24. Ahzâb 35. Yâsin 11, 69. Zümer 22, 23. Kamer 22, 32, 40. Mücadele 18. Haşr 21. Munâfikûn 9. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 18

اِنَّ الْمُصَّدِّقِينَ وَالْمُصَّدِّقَاتِ وَاَقْرَضُوا اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضَاعَفُ لَهُمْ وَلَهُمْ اَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz sadaka veren erkekler ile sadaka veren kadınlar ve Allâh'a güzel (emanetle) ödünç verenler, onlar için katlanır. Yine onlar için şerefli bir mükâfat vardır."

Âyet: 19

وَالَّذِينَ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهٖٓ اُولٰٓئِكَ هُمُ الصِّدِّيقُونَ ۖ وَالشُّهَدَآءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۭ لَهُمْ اَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ ۭ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِاٰيٰتِنَآ اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ الْجَحِيمِ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Allâh ve Resullerine îman edenler de, işte bunlar dosdoğruların kendileridir. Rabblerinin katında da şahitlerdir. Onlar için mükâfatları ve nûrları vardır. Küfredenler ve âyetlerimizi yalanlayanlar da, işte bunlar cehennemliklerdir."

ÎZAHLARI:

Mü'minler arasında yardımlaşmaları ve Allâh yolundaki harcamaları teşvik eden Allâhu zülcelal:

1- "Şüphesiz sadaka veren erkekler ile sadaka veren kadınlar ve Allâh'a güzel (emanetle) ödünç verenler, onlar için katlanır..." Mallarından muhtaçlara hiçbir karşılık ve teşekkür beklemeden sırf Allâh rızası için sadaka veren erkek ve kadınlar ve Allâh yolunda güzel bir sevap umarak sanki Allâh'a ödünç verir gibi mallarını harcayanlar için mükâfatları bir mislinden yedi yüz misline kadar artırılacaktır. Müjdesi verilmiştir.

"...Yine onlar için şerefli bir mükâfat vardır." Onlar için cennette çok değerli, bereketli ve çok şerefli bir mükâfat verilecektir.

2- "Allâh ve Resullerine îman edenler de, işte bunlar dosdoğruların kendileridir..." Allâh'a ve Resullerine gereği gibi îman edenler ve

bu îmanın gereği olan itaatte bulunanlar, ameli sâliha devam edenler, özleriyle ve sözleriyle dosdoğru olanlardır. Bunlar:

"...Rablerinin katında da şahitlerdir..." İhlasla yaşayıp Allâh yolunda şehit olmayı da göze alan bu sıddıklar, Allâh katında kendi derecelerine şahit olanlardır. Veya Allâh yolunda şehit olarak Allâh'ın huzuruna varanlardır.

"...Onlar için mükâfatları ve nûrları vardır..." Onlar için bir yandan mükâfatları verilirken, bir yandan da önlerini ve yanlarını aydınlatan nûrları vardır.

"...Küfredenler ve âyetlerimizi yalanlayanlar da, işte bunlar, cehennemliklerdir." Allâh'a ve Resullerine inanmayan ve onları yalanlayan kâfirler ise, işte bunlar cehennemliklerin tâ kendileridir. Orada ebedî kalacaklardır.

(Bakara 245, 261-265, 276. Nisa 40, 69. Mâide 10, 12, 86. En'âm 160. Hacc 51, 78. Ahzâb 35. Haşr 8. Teğabün 17. Müzzemmil 20. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 20

اِعْلَمُوٓا اَنَّمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَّلَهْوٌ وَّزِيْنَةٌ وَّتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِى الْاَمْوَالِ وَالْاَوْلَادِ ؕ كَمَثَلِ غَيْثٍ اَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهٗ ثُمَّ يَهِيْجُ فَتَرٰيهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُوْنُ حُطَامًا ؕ وَفِى الْاٰخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيْدٌ ۙ وَّمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانٌ ؕ وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَآ اِلَّا مَتَاعُ الْغُرُوْرِ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Dünyanın ancak bir oyun ve oyalanmak, bir de zînet ve aranızda bir öğünme ile mallar ve evlatta bir çoğalış olduğunu bilin. Bitkisi ekicilerin hoşuna giden bir yağmur misâli gibidir. Sonra şiddetli bir azap ve Allâh'tan bir mağfiret ile rıza vardır. Dünya hayatı da aldanış metâından başkası değildir."

Âyet: 21

سَابِقُوٓا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا كَعَرْضِ السَّمَآءِ وَالْأَرْضِ أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِۦ ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَآءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Rabbinizden bir mağfirete ve genişliği gökle yer genişliği gibi olan Allâh ve Resullerine îman edenler için hazırlanan mağfirete ve cennete yarışın. Bu Allâh'ın bir fazlıdır. Onu dileyeceği kimselere verir. Ve Allâh büyük fazilet sahibidir."

İZAHLARI:

Dünya, îman edenler, ibadet edenler, Allâh'ın bütün emirlerini yerine getirenler, O'nun rızasını kazananlar için çok değerli eşsiz bir fırsattır. Fakat îmansızlar için:

1- "Dünyanın ancak bir oyun ve oyalanmak, bir de zînet ve aranızda bir öğünme ile mallar ve evlatta bir çoğalış olduğunu bilin..." Dünya îmanın, ibadetin, helal kazancın, hayır hasenatın olmadığı yerde ancak bir oyundur. Zevkle başlanan, yorgunlukla biten, hiçbir kazancı olmayan bir eğlencedir. Bir oyalanmaktır. Vakitleri boşuna geçiren, sonunda eline bir şey geçmeyen bir ömür tüketimidir. Bir de zinet sanılan bazı eşyaya aldanarak süslenip güzel görünmeye çalışıp sonunda hiç beğenilmeyen bir hale düşmektedir. Ayrıca topladığı mallarla, yetiştirdiği olan evladı ile öğünmek, sonunda hepsini de dünyada bırakıp ölmek. Daha sonra ebediyen azap içinde kalmak. Hepsi de bundan ibarettir. Bunun misâli şöyle:

"...Bitkisi ekicilerin hoşuna giden bir yağmur misâli gibidir." Ekini eker, yağmur da yağar, yeşerir büyür. Çiftçinin bu çok hoşuna gider. Ama bu sırada bir sam yeli eser o ekin:

"Sonra kurur da onu sararmış görürsün. Sonra çörçöp oluverir..." O ekin başağını almadan, mahsulünü vermeden sararır, kurur çörçöp ve rüzgarın savurup dağıttığı birer fasal haline döner. Çiftçinin bütün ümitleri suya düşer. Kendisi de cehenneme düşer.

"...Ahirette de şiddetli bir azap ve Allâh'tan bir mağfiret ile rıza vardır..." böyleleri için ahirette içinde ebedî kalacağı bir azap var-

dır. Ama îman edip de tevbe edenler için bir mağfiret ve Allâh'ın rızası vardır. Öyle ise:

2- "Rabbinizden bir mağfirete ve genişliği gökle yer genişliği gibi olan Allâh ve Resullerine îman edenler için hazırlanan mağfirete ve cennete yarışın..." Hatalarınızın mağfireti, amellerinizin kabulü, sevaplarınızın artması, günahlarınızın azalması için yarışın. Ölmezden önce aldığınız nefesleri, Allâh'ın verdiği sıhhati değerlendirin. Gecenizi, gündüzünüzü Allâh yolunda ilerlemek için fırsat bilin. Geçen zamanlar geriye dönmez. Öyle ise zamanlarınızı boşa geçirmeyin. Cennetin yalnız genişliği yerle gökler gibidir. Uzunluğunu ise yalnız Allâh bilir. Bu cennetler Allâh ve Resullerine îman edenler ve onların yolundan gidenler için hazırlanmıştır. O halde, yarışın.

"...Bu Allâh'ın bir fazlıdır. Onu dileyeceği kimselere verir. Ve Allâh büyük fazilet sahibidir." Bu cennetlerin hazırlanması, Allâh'ın bir fazlı keremidir. Onun mü'min kullarına bir ihsanıdır. Bu ihsanını hak edenlerden dileyeceği kimselere verecektir. Allâh'tan ümit kesilmez. Çünkü O, çok büyük fazlı kerem sahibidir. Haydi bu uğurda yarışalım.

(Bakara 212. Âl-i Imran 14, 195. Nisâ 31. Mâide 54. En'âm 32, 70. Tevbe 89, 100. Kehf 46. Arâf 51. Kasas 60. Ankebût 63. Lokmân 33. Fâtır 5. Ahzâb 35. Zümer 21. Feth 29. Muhammed 36. Cum'a 4. Tekâsür 1, 2. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 22

مَآ اَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِى الْاَرْضِ وَلَا فِىٓ اَنْفُسِكُمْ اِلَّا فِى
كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ اَنْ نَبْرَاَهَا ۚ اِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيرٌ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Yerde ve kendinizde bir musibet değerse, ancak (o) onu yaratmamızdan önce bir kitaptadır. Şüphesiz bu Allâh'a kolaydır."

Âyet: 23

لِكَيْلَا تَاْسَوْا عَلٰى مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَآ اٰتٰيكُمْ ۗ
وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Sizden geçene üzülmemeniz, size gelene de şımarmamanız içindir. Allâh her kibirleneni, çok böbürleneni sevmez."

Âyet: 24

اَلَّذِينَ يَبْخَلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ ۗ وَمَنْ يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Cimrilik yapanlar, insanlara da cimriliği emredenlerdir. Kim de arka dönerse, artık şüphesiz Allâh O, zengin, övülendir."

İZAHLARI:

Bu âyeti kerîmelerde insanın idrakine yönelik çok önemle akaid inceliği vardır. Bir yandan Allâh'ın ezeli ilmine dayanan, bir yandan değişmez takdiriyle ilgili, öte yandan insanların üzüntü ve sevinçlerinin ayarlanması gibi üzerinde dikkatle durulması gereken Allâh'ın tenbihi.

1- "Yerde ve kendinizde bir musibet değerse..." Hiç telaşa kapılmayın. Yer yüzünde kuraklık, zelzele gibi musibetler gelirse, bizzat kendinize hastalık çeşitlerinden biri veya birkaç gelirse, elinizde olmayan her hangi bir musibete uğrarsanız, iyi bilin ki:

"...Ancak (o) onu yaratmamızdan önce bir kitaptadır..." O musibeti veya nefsi ve yeri yaratmamızdan önce onun öyle olacağı bir kitapta vardır. Bu iki kısımda olur.

a) Biri Allâh'ın ilim sıfatını ilgilendiren kısımdır. Allâh'ın ilim sıfatı var olan ve yok olan herşeye taallük eder. Bu taallük bizi mesuliyetten kurtarmaz. "Allâh'ın ilmi böyle imiş bizim suçumuz ne?" diyemeyiz. Bize düşen Allâh'ın emirlerini yerine getirmek ve nehiylerinden uzak kalmaktır. "Kaderiye" denilen bâtıl mezhep bu benzeri âyetlere dayanarak, mesuliyeti inkara kadar giderler.

b) Biri de Allâh'ın takdiri ezelisidir ki bu asla değişmez. Ezelden neyi, nasıl takdir etti ise öylece olur. Mevcuttaki takdirinin şekli, rengi, tadı değişmez. Elma, armut olamaz, salatalık, soğan olamaz. Kabak, turp olamaz. İnsan, maymun olamaz. Yılan, ördek olamaz. Gaz koyun olamaz. Olamaz, olamaz, olamaz.

Hâdisâttaki takdir ise bizim içinden çıkamayacağımız bambaşka bir husustur. Önüne geçilmesi mümkün olmayan zelzele, yıldırım, su, sel

felaketleri gibi hâdiseler tamamen Allâh'a bırakılacak, hususlardır. Düşmeler, silahla vurulmalar, araba kazaları gibi hadiseler ise, bizim hatamız mı, yoksa Allâh'ın takdiri mi? Allâh'ın takdiri vardır. Fakat buradaki takdir bizim hatamızı kaldırmaz. Bize düşen, tedbirimizi almak ve suçumuzu bilmektir. Allâh'ın takdiri her hangi bir canlı şu yarayı alırsa ölür, kurur yönündedir. Bizim tedbirimiz ise, o yaraya meydan vermemektir. Allâh'ın ezelden bilmesi, takdir etmesi bir gerçektir. O'nun için bir zorluk yoktur.

"...Şüphesiz bu Allâh'a kolaydır." "Ol" demesiyle oluverir. Siz çalışıp çabalayıp, Allâh'ın verdiği gücünüzü Allâh'ın gösterdiği yönde harcadıktan, tedbirinizi aldıktan sonra:

2- "Sizden geçene üzülmemeniz, gelene de şımarmamanız içindir..." Elinizden gelmeyerek fırsatını kaçırdığınız şeylere üzülmenin hiçbir faydası yoktur. Hatta sıhhatinize de zararlıdır. Size gelenlere de şımarıvermeyin. Yani elinize bol para veya mal mülk geldiği zaman azmayın, kibirlenmeyin, öğünmeyin, şımarmayın, Allâh'a şükredin. Yokluğa sabredin, varlığa şükredin ki ayarlı yaşamış olun. Düzenli bir hayat sürün.

"...Allâh her kibirleneni, çok böbürleneni sevmez" her hangi bir varlığa kavuştuğunuzda başkalarına karşı kibirlenmeyin, kendi aranızda da böbürlenmeyin, kuruntu yapmayın şükürle kendinizi ayarlayın, Allâh'a olan teslimiyetinizi artırın. Çünkü Allâh kendini beğenen kuruntulu, kibirli olanları kat'iyyen sevmez.

3- "Cimrilik yapanlar, insanlara da cimriliği emredenlerdir..." Allâh'ın sevmediklerinden biri de cimrilerdir. Kendilerini beğenenler, mallarını ellerinden çıkarmak istemezler. Onların kuruntularının sebebi varlıklarıdır. Mallarının azalmasının kibirlerini gidereceği korkusundadırlar. Aslında kendileri de Allâh'ın mülkündedir. Bunu düşünmezler. Hem kendileri cimrilik yaparlar, hem de başkalarına cimriliği tavsiye ederler.

"...Kim de arka dönerse, artık şüphesiz Allâh O, zengin, övülendir." Kim de Allâh'ın emirlerinden yüz çevirir, malını Allâh yolunda harcamaya arka dönerse, kendi keyfine. Kendisi de malları da Allâh'ındır. Allâh çok zengindir. Herşey O'nundur. Her bakımdan övülmeye layık olan O'dur. Kim ne ederse, kendine eder. Kısa bir süre sonra kendi de malları da yok olur.

(Bakara 156. Âl-i Imran 130, 146. 153, 180. Nisâ 37, 62, 79. Mâide 106. Kasas 47. Tevbe 76. Rûm 4, 36. Şûrâ 30. Muhammed 37, 38. Leyl 8-10. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 25

لَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَاَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ
وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ ۚ وَاَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ
بَاْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللّٰهُ مَنْ يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ
بِالْغَيْبِ ۚ اِنَّ اللّٰهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ۚ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Andolsun Peygamberlerimizi açık delillerle gönderdik. Yanlarında insanların adaleti ayakta tutması için kitabı ve mizanı da indirdik. kendisinde çetin bir kuvvet ve insanlar için yararlar bulunan demiri de indirdik. Allâh kendisine ve Rasulüne gıyaben yardım eden kimseleri de bilmesi içindir. Şüphesiz Allâh güçlüdür, azizdir."

İZAHI:

Bu âyeti kerîmede Allâhu Teâlâ yemin ederek önemli beş noktayı hatırlatıyor:

1- "Andolsun Peygamberlerimizi açık delillerle gönderdik..." buyuruyor. Andolsun biz Peygamberlerimizi ümmetlerine açık mucizeler kesin delillerle gönderdik. Onların birer hak Peygamber olduğunu ispat etmeleri için kendilerine mucizeler verdik. Bununla beraber pek çokları îman etmediği gibi isyan ettiler.

2- "...Yanlarında insanların adaleti ayakta tutması için kitabı ve mizanı da indirdik..." O peygamberlere içinde hukuk hükümleri bulunan kitapları ve akılların tartısını dengeleyen, ince hesaplar bulunan muhakeme usullerini de gösterdik. Tâki insanlar bunları öğrensin de aralarında haksızlığı önleyici, birbirinin hakkını koruyucu hükümler versinler. Bu hükümleri tanımayan, bunlara karşı gelenleri zararsız hale getirmek için de:

3- "...Kendisinde çetin bir kuvvet ve insanlar için yararlar bulunan demiri de indirdik..." Demir bilhassa zamanımızda iyi bilinen ve çok kullanılan bir madendir. Başlıca iki maksatla kullanılır:

a) Hakkı ve vatanı savunmak için silah olarak kullanılır. İlk çağlarda süngü, kılınç, mızrak, zırh gibi silahlar yapılmıştır. Zamanla çoğalan ateşli silahların, yerde, gökte ve denizlerde kullanılan, çok uzak me-

safeleri vuran çeşitleri vardır. Hâlâ da geliştirilmeye devam edilmektedir.

b) Her insanın ve toplumların yararlandığı bir çok aletler, arabalar, trenler, uçaklar ve gemiler vardır. Cebimizdeki çakıdan, evimizdeki çatal, kaşıktan tutun da, dokuma makinelerine, fabrikalara varıncaya kadar yararlı olan tüm insanlara hizmet edenleri vardır. Daha da geliştirme yarışı devam etmektedir.

4- "...Allâh kendisine ve Rasulüne gıyaben yardım eden kimseleri de bilmesi içindir..." Allâh peygamberleri gönderdikten, kitapları indirdikten, bütün hukuk esaslarını beyandan, silahları ve demirden yapılan aletleri Allâh yolunda ve Rasulüne yardımda bulunanları tespit etmesi için bir imtihan olarak insanları mükellef kılmıştır. Her insanın hiçbir tutumu, hiçbir hareketi, hiçbir sözü imtihan dışı kalamaz.

"...Şüphesiz Allâh güçlüdür, azizdir." Allâhu azimüşşan, her bakımdan güçlüdür. Önünde hiçbir kuvvet duramaz. Çünkü hepsini yaratan O'dur. Bunların hepsinden de üstündür, her an herşeye galiptir.

(Mâide 32, 42. En'âm 152. Enfâl 52. Hûd 66, 85. Hacc 40, 74. Nûr 34, 46. Sebe' 10, 11. Şûra 17. Rahmân 7-9. Mutaffifin 1-3. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 26

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا وَاِبْرٰهِيمَ وَجَعَلْنَا فِى ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ
وَالْكِتَابَ فَمِنْهُمْ مُهْتَدٍ ۚ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Andolsun Nuh'u ve İbrâhîm'i de gönderdik. Onların zürriyetine Peygamberliği ve kitabı da verdik. Onlardan hidâyete eren de var. Onlardan çokları da fâsıklardır."

Âyet: 27

ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلٰٓى اٰثَارِهِمْ بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ
وَاٰتَيْنَاهُ الْاِنْجِيلَ وَجَعَلْنَا فِى قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَاْفَةً

وَرَحْمَةً ۟ وَرَهْبَانِيَّةً ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ إِلَّا ابْتِغَاءَ
رِضْوَانِ اللَّهِ فَمَا رَعَوْهَا حَقَّ رِعَايَتِهَا ۚ فَآتَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا
مِنْهُمْ أَجْرَهُمْ ۖ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Sonra onların izleri üzerine Peygamberlerimizi ardarda gönderdik. Meryem'in oğlu Îsâ'yı da yolladık ve kendisine İncil'i verdik. Kendisine tabi olanların kalplerine şefkat ve merhamet koyduk. Uydurdukları rahbaniyetine gelince, onlara onu biz yazmadık. Ancak Allâh'ın rızasını aramak için yaptılar. Ona hakkıyla da riâyet etmediler. Onlardan îman edenlere de mükâfatlarını verdik. Onlardan da çoğu fâsıklardır."

ÎZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, geçmişten kısa bir örnek vererek:

"Andolsun Nuh'u ve İbrâhîm'i de gönderdik..." Fakat Nuh'un kavmi azdıkça azdı. Nihâyet onları tûfanla helâk ettik. İbrâhîm'in kavmi olan Nemrûd ve avanesi onu yakmaya kalktılar. Onu kurtardık. Ötekilerini de helâk ettik. Sonra İbrâhîm'in oğlu İshâk'ın neslinden bir çok peygamberler gönderdik. En sonu da Îsâ idi. Ona İncil'i verdik. Ona îman eden Havâriler ona karşı çok sevgi beslediler ise de "Ruhbanlık" diye bir şey uydurdular. İyi niyetle Allâh rızası için yaptılar. Ama Allâh'ın böyle bir emri olmadığı için sonu kötü oldu. İncil'e hakkıyla riâyet etmediler. Onlardan îman edenlere ecirlerini verdik. Fakat pek çokları hak dinden çıktılar. Fısk-ı fücur içine düştüler. Habibim! Senin ümmetin onlar gibi olmasın.

(Bakara 87. Mâide 46. En'am 84-87. Ra'd 30, 38. Nahl 63. Meryem 58, 59. Mü'minûn 44, 45. Ankebût 27, 28. Rûm 47. Saffât 75-79. Zuhruf 6-8. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 28

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَآمِنُوا بِرَسُولِهِ يُؤْتِكُمْ
كِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ۚ

وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Allâh'tan korkun ve Rasulüne îman edin ki rahmetinden iki nasip versin. Sizin için, kendisiyle yürüyeceğiniz bir de nûr ihsan etsin. Hem de size mağfiret eylesin. Allâh çok mağfiret eden, rahîm olandır."

Âyet: 29

لِئَلاَّ يَعْلَمَ اَهْلُ الْكِتَابِ اَلاَّ يَقْدِرُونَ عَلٰى شَيْءٍ مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ وَاَنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللّٰهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Ehli kitap şüphesiz Allâh'ın fazlından bir şeye kadir olamayacaklarını ve hakikaten faziletin de Allâh'ın elinde olduğunu onu dileyeceği kimseye vereceğini bilmeleri içindir. Allâh da büyük fazilet sahibidir."

İZAHLARI:

Önce Hıristiyan veya Yahudi olanlara hitap ederek:

1- "Ey îman edenler! Allâh'tan korkun ve Rasulüne îman edin ki rahmetinden iki nasip versin..." buyuruyor. Ey Mûsâ'ya ve Îsâ'ya îman eden Yahudiler ve Hıristiyanlar! Allâh'ın emirlerini dinleyerek ve nehilerinden sakınarak Allâh'ın gazabından korunun ve korkun, aynı zamanda son Peygamberi olan Muhammed'e de îman edin de, sevabınızı iki kat versin. Biri son Peygamber gelmezden önceki îmanınızdan dolayı, diğeri de son Peygambere îman ettiğiniz için. Ayrıca:

"...Sizin için, kendisiyle yürüyeceğiniz bir de nûr ihsan etsin. Hem de size mağfiret eylesin..." Nûr hakkında bazı ihtilaflar olmuştur. Kur'ânı Kerîm bir nurdur. Onun âyetleri, verdiği bilgilerle ileriyi aydınlatır. Hakkı-bâtılı, iyiyi-kötüyü, yararlıyı-zararlıyı görürler ve hatalardan korunmuş olurlar. Nûr, kıyâmet gününde Allâh'ın vereceği aydınlatıcı bir ışıktır. Sırâtı, bu ışıkla kolayca geçerler. Her iki anlayış da doğrudur, ikisinin de olması Allâh'a göre kolaydır.

"...Allâh çok mağfiret eden, rahîm olandır." Ey Yahudiler ve Hıristiyanlar! Eğer böyle yapar Muhammed'e îman ederseniz, Allâh sizin geçmiş günahlarınızı da bağışlar. O çok mağfiret edendir. O'nun rahmeti de çoktur. Sizi esirger, bir çok nimetler ihsan eder. İçinde ebedî kalacağınız cennetlere koyar.

Habibim! Bu haberi vermemiz, onlara "îman edin" dememiz:

2- "Ehli kitap şüphesiz Allâh'ın fazlından bir şeye kadir olamayacaklarını ve hakikaten faziletin de Allâh'ın elinde olduğunu onu dileyeceği kimseye vereceğini bilmeleri içindir. Allâh da büyük fazilet sahibidir." Yahudiler ve Hıristiyanların bilmesi gereken şeyler, fazlı kerem sahibi yalnız Allâh'tır. Bu fazlı keremden kimsenin keyfine göre bir şey elde edemeyeceği, kimsenin buna kadir olamayacağı, ancak Allâh'ın dileyeceği kimseye vereceğidir. Buna göre ehli kitabın "peygamberlik bizde olmalıdır" iddiası yanlıştır. Allâh son peygamberi bizzat kendi iradesiyle, kendi fazlı keremiyle yine İbrâhîm Aleyhisselamın neslinden göndermiştir. İşte ehli kitap bunu iyi bilmelidir. Ona göre son peygambere îman etmeli ve Allâh'ın lütfuna mazhar olmalıdır. Aksi halde kendilerine zulmetmiş olurlar. Muhammed'e îman etmedikçe önceki îmanları da kendilerine fayda vermez.

(Bakara 104, 105. Âl-i Imran 85. Mâide 45. Arâf 96. Enbiyâ 7, 8. Kasas 54. Sebe' 28. Cuma 2-5. âyetleri de okuyalım.)

HADİD SÛRESİNİN SONU

YİRMİYEDİNCİ CÜZÜN SONU

YİRMİSEKİZİNCİ CÜZ

MÜCÂDELE SÛRESİ

58. Sûredir

22 Âyettir

Medine'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

قَدْ سَمِعَ اللّٰهُ قَوْلَ الَّتِى تُجَادِلُكَ فِى زَوْجِهَا وَتَشْتَكِى اِلَى اللّٰهِ ۖ وَاللّٰهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا ۚ اِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿١﴾

Meâli:

"Eşi hakkında seninle mücadele eden ve Allâh'a şikâyet etmekte olanın sözünü Allâh işitmiştir. Allâh sizin konuşmanızı da işitir. Şüphesiz Allâh işiten, görendir."

Âyet: 2

اَلَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْكُمْ مِنْ نِسَآئِهِمْ مَا هُنَّ اُمَّهَاتِهِمْ ۖ اِنْ اُمَّهَاتُهُمْ اِلَّا اللَّائِى وَلَدْنَهُمْ ۗ وَاِنَّهُمْ لَيَقُولُونَ مُنْكَرًا مِنَ الْقَوْلِ وَزُورًا ۗ وَاِنَّ اللّٰهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ ﴿٢﴾

Meâli:

"Sizden kadınlarına zıhar yapanlar, onlar kendilerinin anaları değildir. Onları anaları ancak kendilerini doğuranlardır. Şüphesiz onlar da elbette sözün hoşlanılmayanını, çok yalan olanını söylüyorlar. Muhakkak Allâh da elbette çok affeden, çok mağfiret eyleyendir."

Âyet: 3

وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَآئِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحْرِيرُ

رَقَبَةٍ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَتَمَاسَّا ۚ ذٰلِكُمْ تُوعَظُونَ بِهٖ ۚ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٣﴾

Meâli:

"Kadınlarına zıhar yapanlar, sonra da söylediklerinden dönenler (için) temas edişmelerinden önce bir köle azadı vardır. İşte bu kendisiyle öğütleniyorsunuz. Allâh da yapıyor olduğunuz şeylerden haberlidir."

Âyet: 4

فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَتَمَاسَّا ۚ فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَاِطْعَامُ سِتِّينَ مِسْكِينًا ۚ ذٰلِكَ لِتُؤْمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهٖ ۚ وَتِلْكَ حُدُودُ اللّٰهِ ۚ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٤﴾

Meâli:

"Kim de bulamadıysa artık temas edişmelerinden önce peşi peşine (ara vermeden) iki ay oruç vardır. Yine (oruca) gücü yetmeyen kimse (için) altmış fakiri yedirme vardır. İşte bu, Allâh ve Rasulüne îman etmeniz içindir. Yine bu, Allâh'ın sınırıdır. Kâfirler için de acıklı bir azap vardır."

ÎZAHLARI:

Bu dört âyet Sa'lebe'nin kızı Havle ve kocası Samit'in oğlu Evs hakkında nâzil olmuştur. Çeşitli rivâyetlerin hulasası şöyle:

Evs, ihtiyarlığından dolayı sinirli, sabırsız idi. Bir gün Havle namaz kılarken geldi. Selamı verince, münasebette bulunmak istedi. O da reddetti. Bunun üzerine Evs: "Sen bana anamın sırtı gibisin" dedi. Bu söz ise cahiliyet devrinin adetine göre boşamak idi. Evs pişman oldu ve yine karısı Havle'ye yaklaşmak istedi ise de, Havle: "Rasulullâh ile görüşmeden bunun hükmünü öğrenmeden seni yanıma yaklaştırmam" dedi ve hemen Resulullâh'ın yanına gitti ve durumu anlattı. Rasulullâh S.A.V. yeni bir hüküm gelmedikçe örf ve adetlere uyardı. Ona "Sen kocana haramsın" buyurdu. Kadın ısrar etti. Yine aynı cevabı aldı. Derken birkaç defa tekrarladılar. Kadın istediği cevabı alamayınca ellerini havaya açarak

Allâh'a yalvarıp şikâyet etmeye başladı. Daha oradan ayrılmadan bu âyetler nâzil oldu:

1- "Eşi hakkında seninle mücadele eden ve Allâh'a şikâyet etmekte olanın sözünü Allâh işitmiştir. Allâh sizin konuşmanızı da işitir..." buyruldu. Rasulüm! Kocası hakkında seninle didişerek konuşan kadının: "Kocam benim gençliğimi, malımı yedi, çocuklarım çok. Benim yanıma gelseler aç kalırlar. Babalarına gitseler yalnız kalırlar. Ben ne yapayım?" dediği sözleri Allâh işitmiştir. Allâh ikinizin arasındaki uğraşmayı da işitmiştir.

"...Allâh işiten, görendir." Allâh her sözü işiten ve kimin ne yaptığını da görendir. Bakın:

2- "Sizden kadınlarına zıhar yapanlar, onlar kendilerinin anaları değildir. Onların anaları ancak kendilerini doğuranlardır..."

"...Şüphesiz onlar da elbette sözün hoşlanılmayanını, çok yalan olanını söylüyorlar..." Bu zıhar yapanlar, sözün hiçte doğru olmayanını, çirkin ve abes olanını söylüyorlar. Böyle yakışıksız sözleri bırakanlar için:

"...Muhakkak Allâh'ta elbette çok affeden, çok mağfiret eyleyendir." İşledikleri hatalardan tevbe edenleri, bir daha o hatalara dönmeyenleri Allâh affeder ve onun günahlarını örter.

3- " Kadınlarına zıhar yapanlar, sonra da söylediklerinden dönenler (için) temas edişmelerinden önce bir köle azadı vardır..." "Zıhar" karısını anasının sırtına benzetmektir. Yani karısını anasının yerine koyarak boşadım demektir. Türkçemizde bazıları: "Anam avradım olsun" derler. Bu çok yanlış bir hatadır.

Her kim böyle bir benzetme yaparsa, karı koca münasebette bulunmadan önce bir köle azad ederse, ondan sonra buluşmaları helal olur.

"...İşte bu kendisiyle öğütleniyorsunuz. Allâh da yapıyor olduğunuz şeylerden haberlidir." İşte bu köle azadı hükmü sizin alacağınız bir derstir, öğüttür. Bununla amel edersiniz. Allah sizin her şeyinizden haberdardır. Ona göre hüküm verir. Böyle hatalardan sakının.

4- "Kim de bulamadıysa artık temas edişmelerinden önce peşi peşine (ara vermeden) iki ay oruç vardır..." Her kim köle azad etme imkanını bulamazsa, karı koca birleşmeden önce kocası hiç ara vermeden ardı ardına iki ay oruç tutmakla mükelleftir. Oruç bitince birleşirler.

"...Yine (oruca) gücü yetmeyen kimse (için) altmış fakiri yedirme vardır..." Oruca da her hangi bir sebeble gücü yetmezse, altmış

fakiri orta halli yedirmesi vardır. Ondan sonra karı kocanın birleşmesi doğru olur.

"...İşte bu, Allâh ve Rasulüne îman etmeniz içindir. Yine bu, Allâh'ın sınırıdır..." Bu zıhar hakkındaki hüküm, Allâh ve Rasulünün verdiği hükmü tasdik etmeniz ve îmanınızı pekiştirmeniz içindir. Bu hüküm, Allâh'ın değişmeyen bir sınırıdır. Bunu kabul etmeyen:

"...Kâfirler için de acıklı bir azap vardır." Allâh'ın verdiği bu hükmü kabul etmeyenler için çok acıklı ve devamlı bir cehennem azabı vardır.

Daha geniş bilgi için fıkıh kitaplarına baş vuralım.

(Nisa sûresinin 92. âyetine de bakalım.)

Âyet: 5

اِنَّ الَّذِينَ يُحَآدُّونَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ كُبِتُوا كَمَا كُبِتَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَقَدْ اَنْزَلْنَآ اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍ ۭ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ ۚ ﴿٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh'a ve Rasulüne aykırı gidenler, kendilerinden öncekilerin zelil kılındığı gibi zelil edilmişlerdir. Halbuki açık açık âyetler indirmiştik kâfirler için de horlayıcı bir azap vardır."

Âyet: 6

يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللّٰهُ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا ۭ اَحْصٰىهُ اللّٰهُ وَنَسُوْهُ ۭ وَاللّٰهُ عَلٰي كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ۚ ﴿٦﴾

Meâli:

"Allâh onları toplu olarak dirilteceği ve kendilerine yaptıklarını haber vereceği gün. Allâh onu saymış, (onlar) da onu unutmuşlar. Allâh da herşeye şahittir."

Âyet: 7

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ۭ مَا

يَكُونُ مِنْ نَجْوٰى ثَلٰثَةٍ اِلَّا هُوَ رَابِعُهُمْ وَلَا خَمْسَةٍ اِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ
وَلَآ اَدْنٰى مِنْ ذٰلِكَ وَلَآ اَكْثَرَ اِلَّا هُوَ مَعَهُمْ اَيْنَ مَا كَانُوا ۚ ثُمَّ
يُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۭ اِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمٌ ﴿٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh'ın göklerde olanları ve yerde bulunanları biliyor olduğunu görmedin mi? Üçün fısıltısı olmasın ki, ancak O, onların dördüncüsüdür. Beş de olmasın, ancak O onların altıncısıdır. Ondan daha az ve daha çok olmasın, ancak nerede olsalar, O, kendilerinin yanlarındadır. Sonra kıyâmet gününde onlara yaptıklarını haber verecektir. Şüphesiz Allâh herşeyi bilendir."

Âyet: 8

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ نُهُوْا عَنِ النَّجْوٰى ثُمَّ يَعُوْدُوْنَ لِمَا نُهُوْا عَنْهُ
وَيَتَنٰجَوْنَ بِالْاِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُوْلِ ۭ وَاِذَا جَاۗءُوْكَ
حَيَّوْكَ بِمَا لَمْ يُحَيِّكَ بِهِ اللّٰهُ ۙ وَيَقُوْلُوْنَ فِيْٓ اَنْفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا
اللّٰهُ بِمَا نَقُوْلُ ۭ حَسْبُهُمْ جَهَنَّمُ ۚ يَصْلَوْنَهَا ۚ فَبِئْسَ الْمَصِيْرُ ﴿٨﴾

Meâli:

"Fısıltıdan men olunanlar sonra men oldukları şeye dönenleri günahla, düşmanlıkla da Rasule isyanı da fısıldaşanları görmedin mi? Sana geldikleri zaman da Allah'ın seni selamlamadığı şeyle seni selamlarlar. Ve kendi aralarında da: "Söyleyegeldiğimiz şeylerle Allâh bizi azaplandırmalı değil mi?" derler. Kendilerine cehennem yeter. Oraya atılırlar. Dönüş yeri de ne kötü oldu."

Âyet: 9

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اِذَا تَنَاجَيْتُمْ فَلَا تَتَنَاجَوْا بِالْاِثْمِ
وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُوْلِ وَتَنَاجَوْا بِالْبِرِّ وَالتَّقْوٰى ۭ

وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِى اِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٩﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Fısıldaştığınız zaman, günahı, düşmanlığı da, Rasule ma'sıyeti de fısıldaşmayın. İyilikle takvayı fısıldaşın. Ancak kendisine toplanacağınız Allâh'tan da korkun."

Âyet: 10

اِنَّمَا النَّجْوٰى مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزُنَ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَلَيْسَ بِضَارِّهِمْ شَيْئًا اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ ۚ وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Fısıltı ancak şeytandandır. İman edenleri üzmek içindir. Halbuki Allâh'ın izni olmadıkça onlar bir şey zarar verenler değillerdir. Mü'minler de yalnız Allâh'a güvensinler."

İZAHLARI:

Allâh'ın kanunlarına karşı gelenlerin ve müslümanların aleyhine fiskos yapanların akıbetlerini beyan etmek üzere:

1- "Şüphesiz Allâh'a ve Rasulüne aykırı gidenler, kendilerinden öncekilerin zelil kılındığı gibi zelil edilmişlerdir..." Allâh'ın ve Rasulünün nizamını hiçe sayarak kendilerinin yararına bir takım düzenler kurarak, umumun hakkını dikkate almadan sırf kendi çıkarları yönünde Allâh'ın nizamına aykırı, zulümleri meşru gösterecek düzenleri kuranlar, kendilerinden öncekiler gibi musibetlere, felaketlere ve zilletlere uğrayacaklar.

"...Halbuki, açık açık âyetleri indirmiştik..." Onlara peygamberler gönderdik, mucizeler verdik, kendilerine şaşmaz yolu gösterecek herşeyi açıklayan âyetler indirmiştik. Fakat kendi hevalarından şaşmadılar, sapık düzenlerinden vazgeçmediler de helâk oldular gittiler. Hem de cehenneme gittiler.

Habibim! Seni ve Kur'ânı dinlemeyenler de onlar gibi olacaklar. Sen hiç üzülme. Tebliğe devam et. Kâfirler için acıklı azap vardır.

2- "Allâh onları toplu olarak dirilteceği ve kendilerine yaptıklarını haber vereceği gün..." Onların bütün amelleri gözleri önüne serilecek.

"...Allâh onu saymış, (onlar) da onu unutmuşlar. Allâh herşeye şahittir." Habibim! Onlara anlat. O bütün insanların mahşerde toplandıklarında ömürleri boyunca yaptıkları herşeyi hiç eksiksiz sayıp dökmüş olduğu halde, onlar hepsini unutmuşlar. Yaptıklarını görünce de, Allâh'ın her zaman, her yerde, herkesin yaptığı şeylere şahit olduğunu anlayacaklar.

3- "Şüphesiz Allâh'ın göklerde olanları ve yerde bulunanları biliyor olduğunu görmedin mi?..." Ey insan! Hiç düşünüp hatırlamadın mı? Bunları yaratan, onları ve oralarda olanları bilmez mi?

"...Üçün fısıltısı olmasın ki, ancak O, onların dördüncüsüdür. Beş de olmasın, ancak O onların altıncısıdır. Ondan daha az ve daha çok olmasın, ancak nerede olsalar, O, kendilerinin yanlarındadır..." Şunu da iyi bilin ki üç kişi bir arada gizlice fısıldaşsalar, muhakkak Allâh onların dördüncüsüdür. Ne fısıldasalar onu görür, işitir ve bilir. Bunlar beş kişi olsalar, saklıca aralarında fısıldasalar, şüphesiz Allâh onların altıncısıdır. Onları görür, işitir ve bilir. Bunlar daha az veya daha çok olsalar hiç de değişmez. Allâh onların yanlarındadır. Onları görür, işitir ve niyetlerini, fısıltılarını kesinlikle bilir. Aynı anda dünyanın her yerindekilerin yanlarındadır. Hiçbir yerde, hiç bir zaman, hiçbir kimse Allâh'tan bir şey gizleyemez.

"...Sonra kıyâmet gününde onlara yaptıklarını haber verecektir. Şüphesiz Allâh herşeyi bilendir." İleride kıyâmet gününde Allâh onlara dünyada yaptıklarını teker teker haber verecektir. Kesinlikle Allâh herşeyi hiç eksiksiz en iyi bilendir.

4- "Fısıltıdan men olunanlar sonra men oldukları şeye dönenleri günahla, düşmanlıkla da Rasule isyanı da fısıldaşanları görmedin mi?..." Müslümanlarla Yahudiler arasında yapılan anlaşmaya göre, birbirlerine sataşmayacaklardı. Bununla beraber bir Müslüman'ı gördüklerinde aralarında fiskos yapmaya başladılar. Bir gün eshaptan bir zat onlara yaklaşırken aralarında fısıldaşmaya başladılar. O zat kendisini öldüreceklerini ve hakaret yapacaklarını sandı. Rasulullâha haber verince onları fısıltıdan men etti. Buna rağmen yasak olanı da, düşmanlığı da Rasule isyanı da fısıldaşıyorlardı.

"...Sana geldikleri zaman da Allâh'ın seni selamladığı şeyle seni selamlarlar..." Habibim! Senin yanına geldikleri zaman, Allâh'ın sana öğrettiği selamdan başka bir şeyle selamlarlar. Bunlar güvenilecek kimseler değiller.

İbni Ceririn Enes ibni Malik'ten rivâyet ettiğine göre, Resulullâh S.A.V. eshabıyla otururlarken onlara bir Yahudi geldi ve: "Sâm

aleyküm" dedi. Resulullâh da "reddedin" buyurdu ve ona sordu. ""Sâm aleyküm mü?" dedin" buyurdu. O da "evet" dedi. Resulullâh S.A.V. de Eshabına: "Size ehli kitaptan biri selam verdiği zaman, siz "aleyke" deyin yani biz kabul etmiyoruz söylediğin kendi üzerine olsun demek. "Sâm" ölüm "sâm aleyküm" ölüm size olsun demektir.

"...Kendi aralarında da: "Söyleyegeldiğimiz şeylerle Allâh bizi azaplandırmalı değil mi?" derler. Biz böyle söylüyoruz ya, bunu Allâh işitiyor. O peygamber hak Peygamber ise, bizim O'na karşı gelişimizden dolayı bizi azaplandırmalı değil mi?" gibi kendi kendilerine veya içlerinden böyle söylüyorlardı. Onlara verilen cevap:

"....Kendilerine cehennem yeter. Oraya atılırlar. Dönüş yeri ne de kötü oldu?"dur. Onlar acele etmesinler. Hem dünyada rezil olacaklar, hem de ahirette cehennemlik olacaklar. İşte bu onlara yeter de artar. Onların sonu varacakları yer ne de kötüdür.

5- "Ey îman edenler! Fısıldaştığınız zaman, günahı, düşmanlığı da, Rasule ma'sıyeti de fısıldaşmayın. İyilikle takvayı fısıldaşın. Ancak kendisine toplanacağınız Allâh'tan da korkun." Ey mü'minler! Siz de gizli konuşmalarınızda ehli kitap gibi olmayın. Günahı gerektiren hususlarda, her hangi bir düşmanlıkta ve Peygambere yapılacak isyanlarda fısıldaşmayın. Yapacağınız iyilikler hakkında ve Allâh'ın emrine tam bağlılığın ifadesi olan takvayı fısıldaşın. Bir gün gelip yalnız kendi huzurunda toplanacağınız Allâh'tan korkun, O'nun emrine girin ve O'nun yolundan ayrılmayın.

6- "Fısıltı ancak şeytandandır. İman edenleri üzmek içindir..." Kötülük işleme, düşmanlık yapma ve Peygamber aleyhinde yapılan fısıltılar ancak şeytandandır. Bu fısıltılar, mü'minleri tasalandırma ve üzmek içindir.

"...Halbuki Allâh'ın izni olmadıkça, onlar bir şey zarar verenler değillerdir." Allâh mü'minlerle beraberdir. O'nun izni olmadıkça o fısıltıcı Yahudiler ve Hıristiyanlar müslümanlara kat'iyyen hiçbir şeyde zarar veremezler. Nitekim veremediler de.

"...Mü'minler de yalnız Allâh'a güvensinler." O münafıklar ne kadar fiskos yapsalar da, mü'minler onları hiçe sayarak daima Allâh'a güvensinler, O'na sığınsınlar, O'ndan yardım istesinler.

(Âl-i Imran 81, 127. Nisâ 33, 114. Mâide 14. En'âm 36, 101, 108, 159. Tevbe 63, 68, 78. Nahl 89. İsrâ 47. Kehf 49. Meryem 94. Hacc 7, 17. Enbiyâ 3. Nûr 34, 46. Mü'minûn 16. Zuhruf 80. Fussılet 53. Sebe 47.

Yasin 12. Hadîd 4. Nebe' 29. Teğabün 7. Cinn 28. Tâha 46, 62. Burûc 9. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 11

يَـٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا۟ فِى ٱلْمَجَـٰلِسِ فَٱفْسَحُوا۟ يَفْسَحِ ٱللَّهُ لَكُمْ ۖ وَإِذَا قِيلَ ٱنشُزُوا۟ فَٱنشُزُوا۟ يَرْفَعِ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مِنكُمْ وَٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْعِلْمَ دَرَجَـٰتٍ ۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Size: "Oturma yerlerinde genişletin" denildiğinde genişletin de Allâh da size genişlik versin. "Kalkın" denilince de kalkın ki Allâh sizden îman edenler ve ilim verilenlere dereceler yükseltsin. Allâh yaptığınız şeylerden haberlidir."

İZAHI:

İbni Ebi Hatim'in Mukatil'den rivâyetine göre Resulullâh S.A.V. bir Cuma günü "suffe" denilen dar yerde idi. -Muhacir ve ensardan Bedir savaşçılarına da ikram ederdi- Onlardan Sabit ibni Kaysın da bulunduğu kimseler geldi. Ayakta durdular ve selam verdiler. Beklemeye başladılar. Onlara yer veren olmayınca, Bu Rasulullâhın zoruna gitti ve yanlarındakilerden bazılarına: "Ey filan kalk, filan sen de kalk" buyurarak gelenlerin sayısınca kimseleri kaldırdı. Fakat onların yüzlerindeki gönülsüzlük belli oldu. Bunu fırsat bilen münafıklar da dedikodu yaptılar. Bunun üzerine bu âyet nâzil oldu.

Geçen âyetlerde fiskosu yasaklayan Allâh, bu âyette de toplumun beraber kalacağı yerde yeni gelenlere yer açma adabı öğretiyor. İnsanların birbiri aleyhindeki fiskosu kaldırarak ve birbirlerine ikram için oturacakları yeri açarak aralarında sevgi ve alakayı artırmayı hedefleyerek:

"Ey îman edenler! Size: "Oturma yerlerinde genişletin" denildiğinde genişletin de Allâh da size genişlik versin..." buyurmuştur. Mü'minlerin birbirlerine ikram ederek, sonradan gelenlere biraz sıkışarak yer açmalarını emreden Allâh, onlara her bakımdan genişlik vereceğini haber vermiştir. Her bakımdan her yerde geçerli olan bu adap, savaş zamanında da geçerlidir. Başkalarını da kendileri kadar düşünme adabı her mü'min için önemli bir meziyettir. Hatta:

"..."Kalkın" denilince de kalkın ki, Allâh sizden îman edenler ve ilim verilenlere dereceler yükseltsin. Allâh yaptığınız şeylerden haberlidir" buyurmuştur. Yerine ve gereğine göre "kalkın" denilmese bile kalkmalı ki huzur sağlanmış olsun. İmanın gereği budur. İlmin gereği de budur. Bu uysallığa riâyet eden mü'minler, alimlerle birlikte dünyada ve ahirette Allâh'ın razı olacağı derecelere yükseleceklerdir.

Allâh, bütün insanların iyi veya kötü yaptıkları herşeyden en iyi şekilde haberlidir. Onun bilgisi dışında kalamaz.

Âyet: 12

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِذَا نَـٰجَيْتُمُ ٱلرَّسُولَ فَقَدِّمُوا۟ بَيْنَ يَدَىْ نَجْوَىٰكُمْ صَدَقَةً ۚ ذَٰلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَأَطْهَرُ ۚ فَإِن لَّمْ تَجِدُوا۟ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Peygamber (hakkında) gizli konuşmak istediğiniz zaman konuşmanızdan önce bir sadaka verin. Bu sizin için daha hayırlı ve daha temizdir. Şâyet bulamadıysanız, artık şüphesiz Allâh çok mağfiret eden, rahîm olandır."

Âyet: 13

ءَأَشْفَقْتُمْ أَن تُقَدِّمُوا۟ بَيْنَ يَدَىْ نَجْوَىٰكُمْ صَدَقَـٰتٍ ۚ فَإِذْ لَمْ تَفْعَلُوا۟ وَتَابَ ٱللَّهُ عَلَيْكُمْ فَأَقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتُوا۟ ٱلزَّكَوٰةَ وَأَطِيعُوا۟ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ ۚ وَٱللَّهُ خَبِيرٌۢ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Gizli konuşmanızdan önce sadakalar vermenizden korktunuz mu? Yapamadığınız zamanda –ki Allâh sizin tevbenizi kabul etmiştir.– Artık namazı kılın, zekatı da verin, Allâh ve Rasulüne de itaat edin. Allâh yapıyor olduğunuz şeyden de haberlidir."

İZAHLARI:

Eski alışkanlıklarına göre fiskos yapmayı devam ettirmek isteyenlere bunun doğru olmadığının, terki gerektiğinin anlaşılması için:

1- "Ey mü'minler! Peygambere (onun hakkında) gizli konuşmak istediğiniz zaman, konuşmanızdan önce bir sadaka verin..." buyurulmuştur. Sizin fısıltı yapmanızdan önce bir fakire bir dirhem miktarı sadaka verin ki, bu fısıltının hatasını karşılasın. Fısıltıyı bırakmaya da alışın. İçinizden samimi olanlarla münafıklar da ayrılmış olsun. Hiç tereddüt etmeyin, endişeye de kapılmayın.

"...Bu sizin için daha hayırlı ve daha temizdir..." Böyle yapmanız sizin için en hayırlı olandır. Ahlak bakımından, adap bakımından, yersiz fısıltıları bırakmanız bakımından daha temiz olmanız içindir.

"...Şâyet bulamadıysanız, artık şüphesiz Allâh çok mağfiret eden, rahîm olandır." Sadaka verecek bir şey bulamadıysanız, Allâh'ın mağfiretine ve rahmetine güvenin. Fiskosa zaruret olmadıkça yanaşmayın. Çünkü fiskos, aranızda şüpheciliği, alınganlığı, husumeti artırır.

2- "Gizli konuşmanızdan önce sadakalar vermenizden korktunuz mu?..." Fiskos yapmanın günahından da korkun da bundan vazgeçin. Birbirinizi şüpheye, husumete düşürmeyin.

"...Yapamadığınız zaman da –ki Allâh sizin tevbenizi kabul etmiştir– ..." Sadaka veremediğiniz zaman, hemen tevbe edin. İyi bilin ki Allâh, her zaman tevbeleri kabul edendir. Bundan sonra da fısıltı gibi, gıybet gibi, başkalarının aleyhinde tuzak kurmak gibi kötü hallere dönmeyin.

"...Artık namazı kılın, zekatı da verin, Allâh ve Rasulüne de itaat edin..." Daha mükemmel hale gelmeniz, daha olgunlaşmanız, Allâh'ın rızasını kazanmanız için namazı dikkatle kılın. Zekatınızı da en ince hesaplar yaparak verin. Her hususta Allâh'a ve Rasulüne de seve seve itaat edin.

"...Allâh yapıyor olduğunuz şeyden de haberlidir." Allâh'ın sizin yapmakta olduğunuz iyi ve kötü herşeyden haberi vardır. Ondan hiçbir şey gizli kalamaz.

(Bakara 43, 83, 110. Nisâ 77. En'âm 72. Yûnus 87. Hacc 78. Nûr 56. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 14

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ ۭ مَا هُمْ مِنْكُمْ وَلَا مِنْهُمْ ۙ وَيَحْلِفُونَ عَلَى الْكَذِبِ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Allâh'ın kendilerine gazap ettiği bir zümreyi dost edinenleri görmedin mi? Onlar sizden değil, onlardan da değil. Onlar biliyor oldukları halde yalan yere yemin de ederler."

Âyet: 15

اَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا ۭ اِنَّهُمْ سَاۗءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Allâh onlar için şiddetli bir azap hazırladı. Şüphesiz onların yapıyor oldukları şey ne de kötü oldu."

Âyet: 16

اِتَّخَذُوْٓا اَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوْا عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ فَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Yeminlerini bir kalkan edindiler de Allâh'ın yolundan men ettiler. Onlar için de horlayıcı bir azap vardır."

Âyet: 17

لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ اَمْوَالُهُمْ وَلَآ اَوْلَادُهُمْ مِنَ اللّٰهِ شَيْـــًٔا ۭ اُولٰۗىِٕكَ اَصْحٰبُ النَّارِ ۚ هُمْ فِيهَا خٰلِدُونَ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Onların malları ve kendilerinin evladı Allâh'tan bir şeyi onlardan kat'iyyen def edemez. Bunlar ateşin dostlarıdır. Onlar orada ebedî kalıcılardır."

Âyet: 18

يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللّٰهُ جَمِيعًا فَيَحْلِفُونَ لَهُ كَمَا يَحْلِفُونَ لَكُمْ وَيَحْسَبُونَ اَنَّهُمْ عَلٰى شَيْءٍ ۗ اَلَآ اِنَّهُمْ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Onların hepsini Allâh'ın toplayacağı gün, size yemin ettikleri gibi O'na da yemin edecekler. Hakikaten onlar bir şey üzerinde olduklarını da sanacaklar. Dikkat edin! Şüphesiz onlar yalancıların kendileridir."

Âyet: 19

اِسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَاَنْسٰيهُمْ ذِكْرَ اللّٰهِ ۗ اُولٰٓئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ ۗ اَلَآ اِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Şeytan onlara galip gelmiş de kendilerine Allâh'ın zikrini unutturmuş. İşte bunlar şeytanın zümresidir. Dikkat edin! Şüphesiz şeytanın zümresi, hüsrana uğrayanların kendileridir."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ münafıkların tutumunu beyan etmek üzere:

1- "Allâh'ın kendilerine gazap ettiği bir zümreyi dost edinenleri görmedin mi?..." Allâh'ın gazabına uğrayan Yahudileri dost edinen ve onların yardımını uman münafıkları görmedin mi? Halbuki:

"...Onlar sizden değil, onlardan da değil..." Bu münafıklar sırf dilleriyle müslüman olduklarını söyleyerek sizden görünseler bile, kalplerinde îman olmadığı için sizden olamazlar. Yahudiler de hak din üzere olmadıklarını bildikleri için onlardan da değiller. Nisâ sûresinin 143. âyetinde beyan edildiği gibi, iki arada bir derede, nerede oldukları belirsiz. Menfaatlerini nerede görürlerse, orada gibi görünürler.

"...Onlar biliyor oldukları halde yalan yere yemin de ederler." İman edenlerle karşılaştıklarında yemin ederek "sizdeniz" derler. Peygamberle görüştükleri zaman da: "Vallâhi senin Peygamberliğine şahadet ederiz" derler. Halbuki Allâh onların yalancı olduklarını da bilir.

2- "Allâh onlar için şiddetli bir azap hazırladı. Şüphesiz onların yapıyor oldukları şey ne de kötü oldu." Onların böyle iki yüzlü olduklarını, arada yalan laf taşıdıklarını bildiği için onlara çok şiddetli ve içinde ebedî kalacakları azap hazırlanmıştır. Onların yapageldikleri oyunlar, çevirdikleri dolaplar kendi haklarında ne de kötü oldu.

3- "Yeminlerini bir kalkan edindiler de Allâh'ın yolundan men ettiler..." Küfrü içlerinde gizleyerek, ağızlarıyla müslüman olduklarına yemin ederek söylediler. Bunlara bakıp da aldanan, bunların iç yüzünü bilmeyen bir çok kimseler, bunları beğenmedikleri için Allâh yolundan vazgeçtiler. Böylece Allâh yoluna girecek kimseleri engellemiş oldular.

"...Onlar için de horlayıcı bir azap vardır." Bunların göreceği azap, kendilerini zor, hakir, zelil, rezil ve rüsva edici cinsinden bambaşka bir azaptır. Kendilerine uygun bir ceza.

4- "Onların malları ve kendilerinin evladı Allâh'tan bir şeyi onlardan kat'iyyen def edemez..." Böyle iki yüzlülükleri ile biriktirdikleri mallar ve yetiştirdikleri oğlan çocukları Allâh'ın kendilerine vereceği çok ağır cezaları defedemezler.

"...Bunlar ateşin dostlarıdır. Onlar orada ebedî kalıcılardır." Bunlar ateşin dostlarıdır. Onlar orada ebedî kalıcılardır. Bunlar ateşten hiç ayrılmayacak olan yakın dostlarıdır. Onlar orada ebediyen kalacaklardır.

5- "Onların hepsini Allâh'ın toplayacağı gün, size yemin ettikleri gibi O'na da yemin edecekler. Hakikaten onlar bir şey üzerinde olduklarını da sanacaklar..." Onlara öyle bir gün gelecek ki hepsi de Allâh'a da yemin edecekler. Dünyada olduğu gibi orada da bir şeyler yaptıklarını, Allâh'ı kandıracaklarını sanacaklar. Huyları değişmeden öyle devam edecek. Ama hiç de zannettikleri gibi değil.

"...Dikkat edin! Şüphesiz onlar yalancıların kendileridir." Dünyadaki yeminlerinin orada da geçerli olacağını sanan bu yalancılar, tam yalancılıklarını orada da sergileyecekler ve hak ettikleri azaba atılacaklar.

6- "Şeytan onlara galip gelmiş de kendilerine Allâh'ın zikrini unutturmuş..." Şeytan onları iyice emrine almış, üzerlerine saltanat tahtını kurmuş ve Allâh'ı hatırlamalarını unutturmuş onları tam şeytanlaştırmıştır.

"...İşte bunlar şeytanın zümresidir. Dikkat edin! Şüphesiz şeytanın zümresi, hüsrana uğrayanların kendileridir." Tam şeytanlaşan bu münafıklar, Hakkın karşısında inatla duran bir şeytan ordusudur. Ama

iyice tetkik edersiniz, onların hüsrana uğradıklarını, mağlup olarak cehenneme yuvarlandıklarını görürsün.

Devrimizde de onlara benzeyenlerin sonu da onlar gibi olacak.

(Fatiha 7. Bakara 39, 61, 81, 90, 217. Âl-i Imran 10, 112, 116. Mâide 53, 60, 61. Nisâ 62, 102, 141, 143. Arâf 36, 71, 152. Enfâl 16. Tevbe 42, 56, 62, 96. Ra'd 5. Yunus 27. Ahzâb 8, 57, 64, 65. Fâtır 6. Feth 6. Mümtehine 13. Talâk 10. Munâfikûn 2. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 20

اِنَّ الَّذِينَ يُحَآدُّونَ اللّٰهَ وَرَسُولَهٗٓ اُولٰٓئِكَ فِى الْاَذَلِّينَ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh ve Rasulüne düşmanlık edenler, işte bunlar, en zeliller içindedir."

Âyet: 21

كَتَبَ اللّٰهُ لَاَغْلِبَنَّ اَنَا۠ وَرُسُلِى ۭ اِنَّ اللّٰهَ قَوِىٌّ عَزِيزٌ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Allâh, "Andolsun ben ve Peygamberlerim elbette galip geleceğiz" diye yazmıştır. Şüphesiz Allâh kuvvetlidir, üstündür."

Âyet: 22

لَا تَجِدُ قَوْمًا يُّؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ يُوَآدُّونَ مَنْ حَآدَّ
اللّٰهَ وَرَسُولَهٗ وَلَوْ كَانُوٓا اٰبَآءَهُمْ اَوْ اَبْنَآءَهُمْ اَوْ اِخْوَانَهُمْ
اَوْ عَشِيرَتَهُمْ ۭ اُولٰٓئِكَ كَتَبَ فِى قُلُوبِهِمُ الْاِيمَانَ وَاَيَّدَهُمْ
بِرُوحٍ مِّنْهُ ۭ وَيُدْخِلُهُمْ جَنّٰتٍ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ
خَالِدِينَ فِيهَا ۭ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ۭ اُولٰٓئِكَ حِزْبُ
اللّٰهِ ۭ اَلَآ اِنَّ حِزْبَ اللّٰهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Allâh ve Rasulüne düşmanlık eden kimseleri, -babaları veya oğulları, yahut kardeşleri, yahud da soyları da olsalar- sevecek Allâh'a ve ahiret gününe îman eden bir kavim bulamazsın. İşte bunlar, (Allâh'ın) kalplerine îmanı yazdığı ve onları kendisinden bir rûh ile desteklediğidir. Onları altından ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetlere koyacaktır. Allâh onlardan razı olmuştur. Onlar da O'ndan razı olmuştur. İşte bunlar Allâh'ın hizbidir. Dikkat edin! Şüphesiz Allâh'ın hizbi umduklarına erenlerin kendileridir."

ÎZAHLARI:

1- "Şüphesiz Allâh ve Rasulüne düşmanlık edenler, işte bunlar, en zeliller içindedir." Hiç şüphe yok ki Allâh ve Rasulünün karşısında onların aksine bir sınır çizip zıt gidenler, en zelil, en hakir, en alçak kimselerle beraberdir. Allâh'ın ve Rasulünün yolu en yüce olunca, bunun zıddı da en alçak olur. Bu yolda bulunanlar da elbette en hakir kimselerdir.

"Allâh, "Andolsun ben ve Peygamberlerim elbette galip geleceğiz" diye yazmıştır..." Allâh ve Peygamberler ile onların düşmanı olan kâfirler arasında öteden beri bilinen bir mücadele vardır. Her devirde kâfirler inatla Allâh'a ve onun gönderdiği Peygamberlere karşı savaş açmışlar ve mağlup olagelmişlerdir. Bu hakikati Allâh şöyle açıklar:

"Allâh, "Andolsun ben ve Peygamberlerim elbette galip geleceğiz" diye yazmıştır..." Allâh, yemin ederek kendi yarattıklarına galip geleceğini, Peygamberlerin de O'nun yolunda oldukları için kesinlikle başarılı olacaklarını açıklamıştır. Allâh'ın kurduğu kanun budur. Böyle olmuştur ve olacaktır. Allâh bunu böyle taktir etmiş ve değişmez kitabına böylece yazmıştır. Kâfirler ne kadar güçlü olsalar, bu yazıyı değiştiremezler.

"...Şüphesiz Allâh kuvvetlidir, üstündür." Allâh hiç şüphesiz bütün güçleri yaratandır. Öyle ise onların hepsinden de katlarca güçlüdür. O'nun kuvvetinin karşısında hiçbir kuvvet dayanamaz. "Ol" derken dilediği oluverir. "Öl" derse ölüverir. Her yarattığı ölür ama kendisi bâkidir. Şimdiye kadar karşısına çıkan hangi kâfir ölmemiş ki bundan sonrakiler ölmesin. Ölen değil, öldüren Allâh üstündür.

3- "Allâh ve Rasulüne düşmanlık eden kimseleri, -babaları veya oğulları, yahut kardeşleri, yahud da soyları da olsalar – sevecek Allâh ve ahiret gününe îman eden bir kavim bulamazsın..." Allâh ve Resulüne karşı gelen, düşmanlık eden, onların zıddına çalışan kimseleri

Allâh'a ve ahirete îman edenler kat'iyyen sevmezler. Babaları da olsa yine sevmez. Nitekim mü'min olan Ebu Ubeyde, kâfir olan babasını Bedir savaşında öldürmüştür. Oğulları da olsa, kardeşleri de olsa hiç acımamışlardır. Soyları sopları da olsa yine îmanın gereği budur. Allâh'a ve ahirete îman edenler, îmansızları içten sevmezler. Zahiri nezaket bakımından da aşırı gitmezler. Geçim yoluna riayet ederler. İmanlı ile îmansızı sevmek bir arada olmaz. Biri varsa diğeri yoktur. İkisini bir arada bulamazsın. Gece ile gündüzü, ateşle suyu birbiri içinde bir anda, bir yerde bulamazsın.

"...İşte bunlar (Allâh'ın) kalplerine îmanı yazdığı ve onları kendisinden bir rûh ile desteklediğidir..." Allâh onların kalplerine îmanı, silinmeyecek şekilde yazmıştır. Ayrıca bizzat kendi lütfundan onlara manevi destek vermiş ümitlerini, güvençlerini artırmıştır.

"...Onları, altından ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetlere de koyacaktır..." O îmanlıların ebedî hayatlarının huzur ve saâdetle geçmesi için Allâh onları altından ırmaklar akan nimetlerle dolu cennetlerine koyacaktır.

"...Allâh onlardan razı olmuştur, onlar da O'ndan razı olmuştur." O mü'minleri babaları, oğulları, kardeşleri ve soyları karşılığında razı olduk, derecelerini yükselttik. Onlar da elbette benden razı oldular. Emrimden ayrılmadılar.

"...İşte bunlar Allâh'ın hizbidir..." Şeytan zümresinin Allâh'ın hoş kulları karşısında çökmesi ve cehenneme gömülmesi bir gerçektir. Tahakkuk edecek akibet de budur.

"...Dikkat edin! Şüphesiz Allâh'ın hizbi (hoş kulları) umduklarına erenlerin kendileridir." Gözlerinizi açarak, dikkatlerinizi toplayarak düşünün. Hiç şüphe yok ki Allâh'ın yolunda birleşen ve bir bütün hale gelen mü'minler, Allâh'ın himayesindedir. Elbette bunlar, korktuklarından emin olacaklar, umduklarına da kavuşacaklar. Böylece de olmuştur.

(Bakara 249. Mâide 56, 57, 119. Enfâl 65, 66. Tevbe 63, 108-110. Yusuf 21. Hacc 14, 23. Saffat 171-173. Muhammed 12. Feth 5, 18-24. Beyyine 8. âyetleri de okuyalım.)

MÜCÂDELE SÛRESİNİN SONU

HAŞR SÛRESİ

59. Sûredir

24 Âyettir

Medine'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

سَبَّحَ لِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾

Meâli:

"Göklerde olan ve yerde bulunan şeyler Allâh'ı tesbih etmektedir. Hem de O, azîz olan, hakîm olandır."

Âyet: 2

هُوَ الَّذِى اَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ دِيَارِهِمْ لِاَوَّلِ الْحَشْرِ ۜ مَا ظَنَنْتُمْ اَنْ يَخْرُجُوا وَظَنُّوا اَنَّهُمْ مَانِعَتُهُمْ حُصُونُهُمْ مِنَ اللّٰهِ فَاَتٰيهُمُ اللّٰهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا وَقَذَفَ فِى قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ يُخْرِبُونَ بُيُوتَهُمْ بِاَيْدِيهِمْ وَاَيْدِى الْمُؤْمِنِينَ فَاعْتَبِرُوا يَا اُولِى الْاَبْصَارِ ﴿٢﴾

Meâli:

"O, ehli kitaptan küfredenleri ilk haşr için yurtlarından çıkarandır. Çıkacaklarını sanmamıştınız. Şüphesiz onlar Allâh'tan manialarının da kaleleri olduğunu sanmışlardı da Allâh onlara ummadıkları yerden geliverdi. Kalplerine de korkuyu attı. Evlerini kendi elleriyle ve mü'minlerin elleriyle yıkıyorlardı. Artık ibret alın ey görüşler sahipleri!"

Âyet: 3

وَلَوْلَآ اَنْ كَتَبَ اللّٰهُ عَلَيْهِمُ الْجَلَآءَ لَعَذَّبَهُمْ فِى الدُّنْيَا ۖ وَلَهُمْ فِى الْاٰخِرَةِ عَذَابُ النَّارِ ﴿٣﴾

Meâli:

"Eğer Allâh'ın onlara sürgünü yazması da olmasaydı, elbette onlara dünyada azap edecekti. Onlar için ahirette de ateş azabı vardır."

Âyet: 4

ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ شَآقُّوا اللّٰهَ وَرَسُولَهٗ ۚ وَمَنْ يُشَآقِّ اللّٰهَ فَاِنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٤﴾

Meâli:

"İşte bu, muhakkak onların Allâh'a ve Rasulüne aykırı gitmeleri sebebiyledir. Kim de Allâh'a karşı gelirse, artık şüphesiz Allâh, cezası çetin olandır."

Âyet: 5

مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لِينَةٍ اَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَآئِمَةً عَلٰٓى اُصُولِهَا فَبِاِذْنِ اللّٰهِ وَلِيُخْزِىَ الْفَاسِقِينَ ﴿٥﴾

Meâli:

"Hurma ağacından kestiyseniz veya onu kökleri üzerinde dikili bıraktıysanız, artık Allâh'ın izniyledir. Fâsıkları şaşırtması içindir."

İZAHLARI:

Geçen sûrenin sonunda Allâhu Teâlâ yemin ederek "Ben ve Peygamberlerim elbette galip gelecektir" buyurmasıyla mü'minlere cesaret vermiş, kâfirlere de korku yağdırmış idi. Bu sûrenin başında:

1- "Göklerde olan ve yerde bulunan şeyler Allâh'ı tesbih etmektedir. Hem de O, azîz olan, hakîm olandır." buyurarak, herşeyin kendisini tesbih, tenzih, takdis ettiğini, her varlığın kendine boyun eğdiğini, her varlıktan üstün olduğunu, istediği hükmü vermeye kadir oldu-

ğunu açıklamış, peygamberine düşman olanlara da işaret buyurmuştur. Devamla:

2- "O, ehli kitaptan küfredenleri ilk haşr için yurtlarından çıkarandır..." buyurmuştur. O, herşeyin tenzih ettiği Allâh, Yahudilerden küfreden Beni Nadîr kabilesini güvendikleri yurtlarından ilk sürgün yaparak çıkarandır. Onun takdiri budur. Halbuki onlar:

"...Çıkacaklarını sanmamışlardı da Allâh onlara ummadıkları yerden geliverdi..." O Yahudiler sağlamca yaptıkları evlerinden hiç de çıkararılacaklarını sanmıyorlardı. Ama Allâh'ın mü'minlere yaptığı yardım, verdiği cesaretle hiçte hesaba koymadıkları yerden onların tepelerine biniverdiler.

"...Kalplerine de korkuyu attı..." Onların başı olan Kâb ibni Eşref'in ansızın öldürülmesi de onları büsbütün şaşırttı. Münafıkların başı olan Abdullâh ibni Übey'in kendilerine yardım va'di de yalana çıkınca, tutunacak yerleri kalmadı. İçlerini, dışlarını, her yeri korku sardı. Allâh'tan gelecek tehlikelere karşı engel olacağını sandıkları kaleleri, kale gibi evleri de onları koruyamıyordu.

"...Evlerini kendi elleriyle ve mü'minlerin elleriyle yıkıyorlardı..." Artık orada barınamayacaklarını anlayınca, müslümanlara kalmasın diye evlerini yıkmaya ve kapı, pencerelerini develere yüklemeye başladılar. Alabildikleri kadar eşyalarını da aldılar, Şam'a ve Hayber'e doğru kaçmaya başladılar. Müslümanlar da onların hepsini yok etme imkanına sahip oldukları halde öldürmediler, kaçmalarına fırsat verdiler. Böylece kendi evlerini, güvendikleri yerleri hem kendi elleriyle hem de mü'minlerin elleriyle yıkmış oldular. Şurası da kesindi ki İsrail oğulları eğer müslüman olmazlarsa, arsalarını müslüman Filistinlilerden gasp ederek yaptıkları ve yapacakları evleri de böylece yıkılacaktır.

"...Artık ibret alın ey görüşler sahipleri!" Ey aklı erenler, gözleri görenler, hadiselerden mana çıkaranlar, ileri görüşlü kimseler! Bundan ders alın, ibret alın da böyle tehlikelere düşmeyin.

3- "Eğer Allâh'ın onlara sürgünü yazması da olmasaydı, elbette onlara dünyada azap edecekti..." İleride ıslah olmalarına fırsat veren Allâh'ın sürgün taktiri olmasaydı, onları daha ağır azaplarla helâk eder ve nesilleri kesilirdi.

"...Onlar için ahirette de ateş azabı vardır." Onların nesillerini kesmedik, sürgün cezası ile iktifa ettik. Şâyet onlar yine eski huylarında devam ederlerse -ki ediyorlar- dünyaları başlarına zindan olacağı gibi, ahirette de içinde ebedî kalacakları ateş dolu cehennem azabı vardır.

4- "İşte bu, muhakkak onların Allâh'a ve Rasulüne aykırı gitmeleri sebebiyledir..." İşte Yahudilerinin başına gelenler, Medine'den sürülmeleri, Hayber'den sürülmeleri, Kudüs'ten sürülmeleri ve dünyanın çeşitli yerlerine dağılmaları, huzurla yaşayacakları bir yurt tutamamaları, hep Allâh'a ve Rasulüne karşı gelerek kendi inatlarından ayrılmamaları sebebiyledir. Hâlâ da aynı inatlarında devam ettikleri Filistin'deki tutumlarından anlaşılıyor. O halde bunların önlerinde büyük tehlikeler vardır.

"...Kim de Allâh'a karşı gelirse, artık şüphesiz Allâh, cezası çetin olandır." Allâh'ın değişmez kanunu budur. Yahudilerin bu inatçı hırçın tutumu dünyayı sarmıştır. Bütün ülkelerin içinde onların eseri olduğu anlaşılan fitneleri kol gezmektedir. İsrail oğulları yok olmadıkça bu fitnelerin devam edeceği anlaşılınca, dünya milletleri onların tepesine binecektir. Allâh'ın cezasının çetin olduğunu da anlayacaklardır.

5- "Hurma ağacından kestiyseniz veya onu kökleri üzerinde dikili bıraktıysanız. Artık Allâh'ın izniyledir. Fâsıkları şaşırtması içindir." Buhari ve Müslim'in İbni Ömer'den rivâyetine göre, Rasulullâh S.A.V. Beni Nadîr'in hurma ağaçlarını kestirdi ve yaktırdı. Bunun üzerine bu âyet nâzil oldu.

Bu hurmaların kesilmesi, Yahudilerin buradan ümitlerini kesmesi ve bir daha buraya dönmemeleri içindir. Eshaptan, bunların günahını sevabını sormaları üzerine "Allâh'ın izniyledir" buyurulması onları yatıştırmış oldu.

(Âl-i Imran 13. Nisâ 15. Enfâl 13, 17, 18. Nahl 26, 45. İsrâ 44. Nûr 41. Ahzâb 26, 27. Zümer 25, 26. Muhammed 32. Hadîd 1. Saff 1. Cuma 1. Teğabün 1. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 6

وَمَآ اَفَآءَ اللّٰهُ عَلٰى رَسُولِهٖ مِنْهُمْ فَمَآ اَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ
خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهٗ عَلٰى مَنْ يَّشَآءُ ۚ
وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٦﴾

Meâli:

"Onlardan (kalanı) Allâh Rasulüne verdiyse, artık at ve develer üzerinde koşmadınız ya. Fakat Allâh Resullerini dileyeceği kimseler üzerine musallat kılar. Allâh herşeye de kâdirdir."

Âyet: 7

مَآ اَفَآءَ اللّٰهُ عَلٰى رَسُولِهٖ مِنْ اَهْلِ الْقُرٰى فَلِلّٰهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِى الْقُرْبٰى وَالْيَتٰمٰى وَالْمَسٰكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ ۙ كَىْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْاَغْنِيَآءِ مِنْكُمْ ۚ وَمَآ اٰتٰىكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهٰىكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا ۚ وَاتَّقُوا اللّٰهَ ۖ اِنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٧﴾

Meâli:

"Beldeler halkından (kalanı) Allâh'ın Resulüne verdiği, artık Allâh içindir ve resul içindir. Hem de yakınları ve yetimler ile miskinler ve yolcular içindir. Sizden zenginler arasında intikal olmaması içindir. Resul size ne verdiyse, artık onu alın ve neden men ettiyse, ondan da artık vazgeçin. Allâh'tan da korkun. Şüphesiz Allâh azabı çetin olandır."

İZAHLARI:

(اَفَاءَ اللهُ), (فَيْءٌ) mastarından fiili mazi, harpsiz düşmanla karşılaşmadan ele geçen malları Allâh'ın Rasule vermesidir.

Yahudilerden Beni Nadîr kabilesi, içlerine düşen korku ile bazı alabildikleri malları alarak kaçtılar ve mallarının bir kısmı da kaldı. Bu kalan mallar, savaşsız ele geçtiği için ganimet sayılmadı. Bu malların nasıl harcanacağı hakkında Allâhu Teâlâ şöyle buyurdu:

1- "Onlardan (kalanı) Allâh Rasulüne verdiyse, artık at ve develer üzerinde koşmadınız ya..." Ey mü'minler! Siz Beni Nadîr'den kalan mallardan hisse almadık diye endişe etmeyin. Allâh bu malların harcanması selahiyyetini resulüne verdiyse, bunun sebebi, sizin savaşa girmeyişiniz, atlara ve develere binerek düşmana karşı savaşmayışınızdır. Bundan dolayı o kâfirlerin korkmasına ve kaçmasına sebep olan Rasule verilmiştir.

"...Fakat Allâh Resullerini dileyeceği kimseler üzerine musallat kılar. Allâh herşeye kâdirdir." Fakat Allâh dilerse, harpsiz de Peygamberini bazı kâfirler üzerine musallat kılar, onlara korku verir ve kaçırır. Mallarını da Peygamberine teslim eder. Allâh herşeye kâdirdir. İstediğini yapar. Nadîr oğullarını böyle yapmıştır.

2- "Beldeler halkından (kalanı) Allâh'ın Resulüne verdiği, artık Allâh içindir ve resul içindir. Hem de yakınları ve yetimler ile miskinler ve yolcular içindir..." Kurayza, Fedek, Hayber gibi diğer beldelerden kalan malları da Peygamberin emrine verdik. Bu mallar, Allâh yolunda savaş aletleri ve gereken silah ve erzak için, Rasulünü ve yakınlarının ihtiyacı için ve yetimler, muhtaçlar ile yolcular için harcanacaktır.

"...Sizden zenginler arasında intikal olmaması içindir..." Bunun sebebi, bu malların zenginler arasında taşınıp da, onların daha çok mal sahibi olmalarındansa, ihtiyaçlılara verilmesinin daha hayırlı olması içindir. Siz hiç endişe etmeyin.

"...Rasul size ne verdiyse, artık onu alın ve neden men ettiyse, ondan da vazgeçin. Allâh'tan da korkun..." Ey mü'minler! Benim rızamı almanız için Peygamber size bu mallardan veya başka şeylerden ne verdiyse ona razı olun ve sizi nelerden men ettiyse, onlardan da uzaklaşın. Sizin için hayırlı olan budur. Çünkü O, vahiyden başkasını söylemez. Her hususta Allâh'tan korkun, O'nun emrine iyi sarılın.

"...Şüphesiz Allâh azabı çetin olandır." Allâh kendine karşı gelenlere, emirlerine itiraz edenlere ceza verir. O'nun cezası da azabı da çok çetindir. Bu "Fey'e" denilen mallardan verileceklerden bir kısmı da:

Âyet: 8

لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ
يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنْصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ۚ
أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿٨﴾

Meâli:

"Allâh'tan bir nimet ve rıza arayarak, Allâh ve Rasulüne de yardım ederek yurtlarından ve mallarından çıkarılan fakir muhacirler içindir. İşte bunlar sadıkların kendileridir."

Âyet: 9

وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ

اِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِى صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّآ اُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰٓ اَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ ۚ وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَاُولَٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۚ ﴿٩﴾

Meâli:

"O önce îmanla yurda yerleşenler de kendilerine hicret eden kimseleri severler. Kendilerine verilen şeylerden dolayı göğüslerinde bir hacet de bulamazlar. Kendileri bir ihtiyaçlı olsalar bile canlarından üstün tutarlar. Kim de kendi cimriliğinden korunursa, işte bunlar felaha erenlerin kendileridir."

Âyet: 10

وَالَّذِينَ جَآءُو مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِاخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْاِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِى قُلُوبِنَا غِلًّا لِّلَّذِينَ اٰمَنُوا رَبَّنَآ اِنَّكَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ۚ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Onlardan sonra gelenler de: "Ey Rabbimiz! Bize ve îmanla bizi geçen kardeşlerimize mağfiret eyle. İman edenler için kalplerimizde bir kin koyma. Ey Rabbimiz! Şüphesiz sen çok şefkatli, merhametlisin" derler."

ÎZAHLARI:

1- Mekke müşriklerinin şerlerinden Medine'ye hicret eden ve evlerini, mallarını bırakarak sırf Allâh'ın rızasını isteyerek, O'nun Rasulüne de yardım etmek için muhtaç duruma düşen mü'minlere de o Beni Nadîr'den kalan ve buna benzer mallardan pay vardır.

2- **"Onlardan önce îmanla yurda yerleşenler de, kendilerine hicret eden kimseleri severler..."** O muhacirlerden önce, Medine'ye yerleşen ve îman eden ensar da, kendilerine Allâh yolunda hicret ederek gelen Mekkeli müslümanları canla başla severler.

"...Kendilerine verilen şeylerden dolayı göğüslerinde bir hacet de bulamazlar..." Muhacirler, kendilerine ensar tarafından yapılan yar-

dımdan dolayı ensarın kalplerinde hiçbir buruntu, gönülsüzlük de bulamazlar. Her bakımdan huzur içindeler. Ensardan çok memnunlar.

"...Kendileri bir ihtiyaçlı olsalar bile, canlarından üstün tutarlar..." Medine'nin yerlisi olan müslüman ensar, kendileri muhtaç bile olsalar, muhacirleri kendi canlarından daha üstün, daha kıymetli tutarlar. Onları bağırlarına basarlar. Hiç yabancılık çektirmezler.

"...Kim de kendi cimriliğinden korunursa, işte bunlar felaha erenlerin kendileridir." Her kim kendisindeki hırsı, cimriliği yenerek, başkasının malına göz dikmeden, cimrilik de yapmadan muhtaçlara yardım ederek kendini azaptan korumaya çalışırsa, işte bunlar, korktuklarından emin olan ve umduklarına kavuşanlardır. Selâmete ve saâdete erenlerdir. Medine yerlileri olan Müslümanlar işte bu müjdeye nail olanlardır. Biz de onları örnek alarak bu müjdelenenden pay almaya çalışalım.

3- "Onlardan sonra gelenler de: "Ey Rabbimiz! Bize ve îmanla bizi geçen kardeşlerimize mağfiret eyle. İman edenler için kalplerimizde bir kin koyma. Ey Rabbimiz! Şüphesiz sen çok şefkatli, merhametlisin." derler." Bu âyeti kerîmede de muhacir ve ensardan sonra kıyâmete kadar gelecek olan mü'minler de onları anarak: "Ey Rabbimiz! Bizi ve bizden önce geçen mü'min kardeşlerimizi affeyle, onları bağışla. İman edenlere karşı kalplerimizde hiçbir kin, haset, buğuz bırakma. Bizi onlara olan sevgilerimizle yaşat. Ey Rabbimiz! Muhakkak sen bizi çok seven, şefkatini esirgemeyen, çokça merhamet edensin" diye dua ederler. Böylece her bakımdan geçmişlerine bağlı olarak yaşarlar. Gelecek nesillerine de örnek olurlar.

(Âl-i Imran 161, 195. Tevbe 100, 117. Nahl 41, 42. Hacc 40. Nûr 22. Feth 29. Teğabün 16. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 11

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا يَقُولُونَ لِاِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ
اَهْلِ الْكِتَابِ لَئِنْ اُخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ وَلَا نُطِيعُ فِيكُمْ اَحَدًا
اَبَدًا وَاِنْ قُوتِلْتُمْ لَنَنْصُرَنَّكُمْ وَاللّٰهُ يَشْهَدُ اِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١١﴾

Meâli:

"Ehli kitaptan küfreden kardeşlerine: "Andolsun siz çıkarılırsanız, kasem olsun elbette sizinle beraber çıkarız. Sizin hakkınızda ebedî olarak birine itaat etmeyiz. Eğer savaşılırsanız andolsun muhakkak size yardım ederiz" diyerek nifak edenleri görmedin mi? Halbuki, şüphesiz onların yalancılar olduğuna Allâh şahitlik eder."

Âyet: 12

لَئِنْ اُخْرِجُوا لَا يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ ۚ وَلَئِنْ قُوتِلُوا لَا يَنْصُرُونَهُمْ ۚ وَلَئِنْ نَصَرُوهُمْ لَيُوَلُّنَّ الْاَدْبَارَ ثُمَّ لَا يُنْصَرُونَ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Andolsun çıkarılırlarsa, onlarla beraber çıkmazlar. Savaşırlarsa da andolsun onlara yardım etmezler. Hakikaten onlara yardım etseler bile andolsun kesinlikle arkalara dönüverirler. Sonra yardım olunmazlar."

Âyet: 13

لَاَنْتُمْ اَشَدُّ رَهْبَةً فِى صُدُورِهِمْ مِنَ اللّٰهِ ۚ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Elbette siz, onların yüreklerinde korku bakımından Allâh'tan daha şiddetlisiniz. İşte bu, şüphesiz onların anlamazlar gürûhu olmaları sebebiyledir."

Âyet: 14

لَا يُقَاتِلُونَكُمْ جَمِيعًا اِلَّا فِى قُرًى مُحَصَّنَةٍ اَوْ مِنْ وَرَاۤءِ جُدُرٍ ۚ بَاْسُهُمْ بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ ۚ تَحْسَبُهُمْ جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ شَتّٰى ۚ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Surlanmış beldelerde veya duvarlar ardında olmadıkça sizinle toplu olarak savaşamazlar. Onların aralarındaki savaşları daha şiddetlidir. Onları toplu sanırsın. Halbuki onların kalpleri param parçadır. İşte bu, şüphesiz onların akılları ermeyen bir gürûh olmaları sebebiyledir."

Âyet: 15

كَمَثَلِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَرِيبًا ذَاقُوا وَبَالَ اَمْرِهِمْ ۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ۚ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Kendilerinden yakın bir zaman öncekilerin misâli gibidir. İşlerinin vebalini tattılar. Onlar için acıklı bir azap da vardır."

Âyet: 16

كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ اِذْ قَالَ لِلْاِنْسَانِ اكْفُرْ ۚ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ اِنِّى بَرِىٓءٌ مِنْكَ اِنِّى اَخَافُ اللّٰهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Şeytanın misâli gibidir. Hani insana: "küfret" demişti. Küfredince de: "Şüphesiz ben senden uzağım. Muhakkak ben âlemlerin Rabbi olan Allâh'tan korkarım" demişti."

Âyet: 17

فَكَانَ عَاقِبَتَهُمَآ اَنَّهُمَا فِى النَّارِ خَالِدَيْنِ فِيهَا ۚ وَذٰلِكَ جَزٰٓؤُا الظَّالِمِينَ ۚ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Onların akıbetleri, şüphesiz orada ateşte ebedî kalmaları oldu. Bu da zâlimlerin cezasıdır."

İZAHLARI:

Muhacirler ve ensar hakkındaki beyandan sonra münafıkların halini haber vermek üzere:

1- "Ehli kitaptan küfreden kardeşlerine: "Andolsun siz çıkarılırsanız, kasem olsun elbette sizinle beraber çıkarız. Sizin hakkınızda ebedî olarak birine itaat etmeyiz. Eğer savaşılırsanız andolsun muhakkak size yardım ederiz" diyerek nifak edenleri görmedin mi?..." Acayip şey beni Nadîr sürülmezden önce münafıklar, başta Abdullâh ibni Übeyy olmak üzere onun yardakçıları küfreden Yahudi kardeşlerine el altından: "Biz andolsun sizinleyiz. Siz yerinizden sürülür çıkarılırsanız, yemin olsun kesinlikle sizinle birlikte çıkarız. Sizin aleyhinizde de ebedî olarak Müslümanlardan hiçbirine itaat etmeyiz. Eğer savaşa girmek zorunda kalırsanız, andolsun muhakkak size yardım ederiz" diyerek cesaret veren münafıkları görmediniz mi?

"...Halbuki, şüphesiz onların yalancılar olduğuna Allâh şahitlik eder." O münafıklar, öteki kâfir Yahudilere destek verirlerken onların birer yalancı olduklarına Allâh şahid oluyordu. Onların bu sözlerini yerine getiremeyeceklerini biliyordu.

2- "Andolsun çıkarılırlarsa, onlarla beraber çıkmazlar. Savaşırlarsa da andolsun onlara yardım etmezler. Hakikaten onlara yardım etseler bile andolsun kesinlikle arkalara dönüverirler. Sonra yardım olunmazlar." Beni Nadire el altından söz verenler andolsun sözlerinde durmayan yalancılardır. Onlarla beraber çıkamayacakları gibi, yardım da etmezler. Yardıma yeltenseler bile, dayanamazlar, geri döner kaçarlar. Bunlar karaktersiz, tabansız hödüklerdir. Şunu da iyi bilin ki:

3- "Elbette siz, onların yüreklerinde korku bakımından Allâh'tan daha şiddetlisiniz..." Ey mü'minler! Onlar, sizden korktukları kadar Allâh'tan korkmazlar. Sizin korkunuz onların yüreklerini sarmıştır.

"...İşte bu, şüphesiz onların anlamazlar gürûhu olmaları sebebiyledir." Onların bu korkuları Allâh'ı gereği gibi anlayamadıklarından ileri gelir. Eğer anlasalar, önce Allâh'tan korkarlar ve îman ederler. Başlarına da böyle bir şey gelmez. Şurası da muhakkak ki:

4- "Surlanmış beldelerde veya duvarlar ardında olmadıkça sizinle toplu olarak savaşamazlar..." Onlar surlar içinde veya duvarlar arkasında muhasara edilerek mecbur kalmadıkça sizinle topluca birbirine güvenerek harbedemezler. Çünkü:

"...Onların aralarındaki savaşları daha şiddetlidir..." Onların kendi aralarındaki geçimsizlik, dirliksizlik savaşı daha çetindir. Hepsi de birbirinin aleyhindedir.

"...Onları toplu sanırsın. Halbuki onların kalpleri param parçadır..." Onları bir arada görünce, onları birbirine bağlı bir topluluk sa-

nırsın. Halbuki hiçte öyle değil. Onların kalpleri darmadağınıktır. Bir araya gelemezler.

"...İşte bu, şüphesiz onların akılları ermeyen bir gürûh olmaları sebebiyledir." Birlik olmanın, zaferin şartı olduğuna akılları ermeyen zavallılardır. Bundan dolayı sizinle başa çıkamazlar.

5- "Kendilerinden yakın bir zaman öncekilerin misâli gibidir..." Bunların misâli, kendilerinden önce yakın bir zamanda Kaynuka oğulları ve Nadîr oğullarının misâli gibidir.

"...İşlerinin vebalini tattılar..." Medine çevresinde bulunan bu Yahudiler Şevval ayında cumartesi günü Şam'a doğru sürülmüşler ve fitnelerinin cezasını tatmışlardır.

"...Onlar için acıklı bir azap da vardır." Onlar için dünya rezaletinden sonra ahirette de şiddetli yalnız Allâh tarafından bilinen çok acıklı ve sürekli bir azap vardır.

6- "Şeytanın misâli gibidir. Hani insana: "küfret" demişti. Küfredince de: "Şüphesiz ben senden uzağım. Muhakkak ben âlemlerin Rabbi olan Allâh'tan korkarım" demişti." Bu münafıkların misâli, tıpkı şeytanın misâli gibidir. Şeytanın "küfret" deyip de ötesine karışmadığı gibi, münafıklar da "sizinleyiz" diyerek ötesine karışmadılar. Onlar da sürgünle defolup gittiler.

7- "Onların akıbetleri, şüphesiz orada ateşte ebedî kalmaları oldu. Bu da zâlimlerin cezasıdır." Şeytan ile ona uyan kimsenin akıbeti kesinlikle ateştir. O ateşin içinde her ikisi de ebedî olarak kalacaklardır. Zâlimlerin cezası da böyledir. Münafıklarla Yahudiler aynı cezayı çekmişlerdir. Devrimizdeki aldatanlarla aldananların cezaları da böyledir.

(Bakara 9-14, 61, 76. Âl-i Imran 111, 112. Nisâ 77, 141-145. Tevbe 73. Feth 22. Munâfikûn 1. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 18

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَلْتَنظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ ۖ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ خَبِيرٌۢ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Allâh'tan korkun. Nefs de yarın için hazırladığı şeye baksın. Allâh'tan da korkun. Şüphesiz Allâh, yapıyor olduğunuz şeyden haberlidir."

Âyet: 19

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنسَاهُمْ أَنفُسَهُمْ ۚ أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Allâh'ı unutup da, onlara kendilerini unutturduğu (kimseler) gibi de olmayın. İşte bunlar, fâsıkların kendileridir."

Âyet: 20

لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ ۚ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Ateş dostları ile cennet dostları denk olmaz. Cennet dostları, onlar selâmete erenlerdir."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, sıkı bir tenbih yapmak üzere îman edenlere hitap ediyor ve:

1- "Ey îman edenler! Allâh'tan korkun..." buyuruyor. İmanınızın gereği olan Allâh'ın bütün emirlerini dikkatle yerine getirin. Nehiyleri olan kötülüklerden de dikkatle kaçın ki azaptan korunmuş olun. Allâh'a tam itaat edememekten korkun.

"...Nefs de yarın için hazırladığı şeye baksın..." Nefs sahibi herkes, ölmezden önce ahiret için Allâh'ın razı olacağı şeylerden neler yaptığına, nasıl bir hazırlık yaptığına baksın. Kendini iyi bir hesaba çeksin. Hataları varsa tevbe etsin. Sevaplarını artırsın.

"...Allâh'tan da korkun..." Her işinizde ve ibadetinizde Allâh'ın rızasını alamaz mıyım korkusu içinde bulunun da, O'nun emirlerini dikkatle yerine getirin ve yasaklarından da nefretle kaçının. Böylece azaptan korunun.

"...Şüphesiz Allâh yapıyor olduğunuz şeyden haberlidir." Allâh sizi ve yaptıklarınızı görüyor, söylediklerinizi işitiyor, meleklerine de yazdırıyor. Her şeyinizden haberlidir. O'nun bilmediği hiç bir şey yoktur. Siz:

2- "Allâh'ı unutup da, onlara da kendilerini unutturduğu (kimseler) gibi olmayın..." Allâh'ı unutarak kötü yollara düşen nice milletler geçti, halen de öyleleri pek çok. Allâh da onlara kendilerini unutturdu. Kendi yararlarını düşünemez hale geldiler. Dünyaları da tatsızlık, huzursuzluk, rezaletler içinde geçti, ahiretleri ise büsbütün aleyhlerine hazırlandı. İşte siz bunlar gibi olmayın, Allâh'ın emrinden ayrılmayın.

"...İşte bunlar, fâsıkların kendileridir." Bunlar, yoldan çıkan, haktan sapan, Allâh'tan başkasına tapan beyinsiz fâsıklardır.

3- "Ateş dostları ile cennet dostları denk olmaz..." Allâh'ı bırakıp şeytana uyarak cehennem ateşini hak eden, ateşle hiç ayrılmamak üzere sımsıkı dost halini alan kimselerle, Allâh'ın emirlerini tutarak cennetten hiç ayrılmamak üzere oraya yerleşen cennetlikler denk olur mu? Öyle ise siz de cennetliklerin yolunu tutun.

"...Cennet dostları, onlar selâmete erenlerdir." Cenneti hak eden ve orada ebedî kalacak olan mü'minler, korktukları herşeyden kurtulup, diledikleri her nimete kavuşan, selâmete, saâdete eren bahtiyarlardır. Siz işte bunlar gibi olun.

(Bakara 223. Âl-i Imran 102, 105. Nisâ 1. Mâide 8, 35, 88. Araf 51. Enfâl 20, 21. Tevbe 20, 67, 119. Tâha 126. Nûr 52. Lokmân 33. Ahzâb 69-71. Secde 14. Sâd 28. Câsiye 21, 34. Hadid 28. Hucurât 13. Müzzemmil 20. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 21

لَوْ اَنْزَلْنَا هٰذَا الْقُرْاٰنَ عَلٰى جَبَلٍ لَرَاَيْتَهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا مِنْ خَشْيَةِ اللّٰهِ ۭ وَتِلْكَ الْاَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُوْنَ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Eğer bu Kur'ânı bir dağa indirseydik, elbette onu Allâh korkusundan boyun eğmiş parçalanmış olarak görürdün. Bu örnekleri de insanlara düşünsünler diye veriyoruz."

Âyet: 22

هُوَ اللّٰهُ الَّذِى لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ ۚ هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"O, kendisinden başka bir ilah olmayan Allâh'tır. Gizliyi ve açığı bilendir. O, rahman, rahîmdir."

Âyet: 23

هُوَ اللّٰهُ الَّذِى لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ اَلْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ ۚ سُبْحَانَ اللّٰهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"O, kendisinden başka bir ilah olmayandır. O, mülk sahibi olan, çok mukaddes olan, selam olan, mü'min olan, gözetip koruyandır, üstün olandır, cebbar olandır, büyüklenendir, ortak yapıyor oldukları şeylerden münezzehtir."

Âyet: 24

هُوَ اللّٰهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْاَسْمَآءُ الْحُسْنٰى ۚ يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"O, yaratan, ayıran, şekil veren Allâh'tır. Güzel isimler yalnız O'nundur. Göklerde olan ve yerde bulunanlar onu tesbih eder. Hem de O, azîz olan, hakîm olandır."

İZAHLARI:

Kur'ânı Kerîmin insanlar üzerinde yapması gereken uyarıyı ve ona olan bağlılığı hatırlatmak üzere:

1- "Eğer bu Kur'ânı bir dağa indirseydik, elbette onu Allâh korkusundan boyun eğmiş, parçalanmış olarak görürdün..." buyrul-

muştur. Eğer gördüğünüz, bildiğiniz büyük dağlara akıl vererek Kur'ânı onlara indirseydik, onları mükellef yapsaydık, Kur'ânın getirdiği bilgiler, hikmetler, uyarılar, müjdeler, huzur verici hükümler karşısında Allâh'a tam teslim olurlar, boyunlarını eğerler, hatta parçalanırlardı. Bunu size bir örnek olarak hatırlatıyoruz.

"...Bu örnekleri de insanlara düşünsünler diye veriyoruz." İnsanların akıllarını kullanması, Kur'ânı iyi anlaması, ondaki bilgileri alması, hükümleri kavraması ve kendileri için şaşmaz bir nizam sağlaması için bu örnekleri veriyoruz. Var mı bir düşünen?

2- "O, kendisinden başka bir ilah olmayan Allâh'tır..." O, Kur'ânı indiren, insanlara örnekler veren, kendisinden başka kulluk yapılacak hiçbir ilah olmayan Allâh'tır.

"...Gizliyi ve açığı bilendir. O, rahman ve rahîmdir." O Allâh, gizli-açık ne varsa hepsini gören ve bilendir. Ondan hiçbir şey saklı kalamaz. O'nun rahmeti boldur. Dünyada kendine itaat eden ve etmeyen herkese ve canlı cansız bütün varlıklara rahmetini verendir. Ahirette ise, yalnız kendine kulluk yapanlara rahmetini ihsan edendir.

3- "O, kendisinden başka bir ilah olmayandır..." O Allâh, bir tek Allâh'tır. O'ndan başka insanların kulluk yapacağı hiçbir ilah yoktur. O, kemal sıfatlarla muttasıf, güzel isimlerle isimlendirilendir. Bunlardan bir kısmı şöyledir:

a) "Mülk sahibi olandır" Bütün varlıkları bizzat kendisi yarattığı için bunların mülkiyeti yalnız O'na aittir. O'ndan başka bir ortak veya sahip yoktur.

b) "Çok mukaddes olandır." O tertemiz, hiçbir noksansız, hiç şüphe götürmez, hiçbir leke kabul etmez, tehdit altında kalmaz, baskı yapılamaz, övüldükçe övülmeye layık olandır.

c) "Selam olandır." Bütün noksanlıklardan selim olan, hiçbir huzursuzluğu olmayan, selâmetin istendiği zat olan, herkese selâmeti veren, saâdeti ihsan edendir.

d) "Mü'min olandır." Yaptıklarının, yapacaklarının doğruluğuna inanan, hiçbir noktada şüphesi bulunmayan. İnsanlara îman hasletini veren, îmanı bütün ibadetlerin şartı kılan, yarattıklarına îman veren, güvencelerini sağlayan, tereddütleri kaldırandır.

e) "Gözetip koruyandır." Yarattığı herşeyi gözetimi altında tutan, indirdiği Kur'ânı kıyâmete kadar koruyacak olan, eceli gelinceye kadar gökleri ve yeri koruyan, kurduğu nizamın değişmesine imkan vermeyendir.

f) "Üstün olandır." Hiç mağlup olmayan, daima galip olan, dilediğini yapan, hiçbir engelle karşılaşmayandır.

g) "Cabbar olandır." Bu ismin iki manası vardır:

I- Yarayı sarmak, bozuğu düzeltmek, eksiği tamamlamak, tamamı korumak, yok olanın yerini doldurmak, nesli devam ettirmek gibi. Allâh çıkan yarayı kapatmak imkanını vücuda verir. Bir çok yaralar kapanır ve eski halini alır. Bozulan ahlakı düzeltmek için gereken hükümleri verir. Eksilen rızıkların yerine yenisini verir ve tamamlamaya devam eder. Yok olan bir şeyin yerine başkasını yaratır. Her sınıfın neslini devam ettirir. Canlıların, bitkilerin üretim sebeplerini yaratır ve devamını sağlar.

II- Zorlamak. Herşey O'nun emrindedir. O'nun için hiçbir engel yoktur. Herşey O'na boyun eğmek zorundadır. İstense de istenmese de O'nun dileği yerine gelir. Kendisi için zorluk olmayan fakat yaratacağı şey için zor olan herşey yapılır.

h) "Büyüklenendir" Büyüklerin en büyüğü O'dur. Hiçbir varlık O'ndan büyük olamaz ve büyüklenemez. O, ulular ulusudur. Büyüklenmek yalnız insanlarda görülür. Diğer mahlukatta böyle bir küstahlık olmaz. Kendisini yaratanı unutan bazı insanlar, bilhassa îmansızlar ve îmanı zayıf olanlar, başkalarına karşı büyüklük taslarlar, onları küçük, düşük görürler. Böylece kendilerini alçalttıklarının farkına varmazlar.

i) "Ortak yapıyor oldukları şeylerden münezzehtir." Allâh o müşriklerin kendisine ortak yaptıkları şeylerden münezzehtir. Bu ve başka bir çok güzel isimlerin ifade ettiği Allâh, hiç ortağa muhtaç olur mu? Bakın:

4- "O, yaratan." Gökleri, yeri ve bunlardaki herşeyi yoktan yaratandır. O, herşeye kâdirdir. Hem de:

- "Ayıran" Yarattıklarını birbirine karıştırmadan şekliyle, rengiyle ve her türlü vasfıyla ayrı ayrı kılıkta yaratandır.

- "Şekil veren." Her neye bakarsan onun bir yapısı vardır. Canlılar arasında insanın bambaşka bir şekli vardır. İnsanların kendi aralarında da birbirlerinden fark edilen renkleri ve yapıları vardır. Bitkilere bakarsan onların da hep ayrı ayrı sayılamayacak kadar şekilleri, renkleri, kokuları ve tatları vardır. Bunları bu hallere getiren yalnız Allâh'tır.

"...Güzel isimler yalnız O'nundur..." Allâh'ın vasıflarını ifade eden isimler, yalnız bunlar değildir. Bambaşka güzel manalara delalet eden güzel isimler ancak O'nundur.

"...Göklerde olan ve yerde bulunanlar O'nu tesbih eder..." Gökler ve oralarda bulunanlar, yerler, denizler ve buralarda olanlar hepsi de kendi yapılarına göre Allâh'ı tesbih eder, tenzih eder, devamlı O'nu anarlar ve hatırlatırlar.

"...Hem de O, aziz olan, hakim olandır." En üstün, en güçlü, en kadir ve kâhir olandır. Hakkıyla hüküm veren, verdiği hüküm bozulmayandır. Her yarattığında derin hikmetler vardır.

(Bakara 163, 255. Âl-i Imran 2, 6, 18. Nisâ 87. Mâide 48, 73. En'âm 73, 102. Araf 158, 180. Ra'd 9, 30. Tevbe 31, 129. İsrâ 44, 110. Tâha 8. Enbiyâ 22. Neml 27. Kasas 68, 70. Mü'minûn 92. Secde 6. Yasin 83. Saffat 159, 180. Zümer 6, 46. Ğafir 62, 65. Tûr 43. Cum'a 1. Teğabün 1, 18. âyetleri de okuyalım.)

HAŞR SÛRESİNİN SONU

MÜMTEHİNE SÛRESİ

60. Sûredir

13 Âyettir

Medine'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

يَـٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّى وَعَدُوَّكُمْ اَوْلِيَآءَ
تُلْقُونَ اِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَآءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ ۚ
يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَاِيَّاكُمْ اَنْ تُؤْمِنُوا بِاللّٰهِ رَبِّكُمْ ۗ اِنْ كُنْتُمْ
خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِى سَبِيلِى وَابْتِغَآءَ مَرْضَاتِى تُسِرُّونَ اِلَيْهِمْ
بِالْمَوَدَّةِ ۖ وَاَنَا اَعْلَمُ بِمَا اَخْفَيْتُمْ وَمَآ اَعْلَنْتُمْ ۗ وَمَنْ يَفْعَلْهُ
مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَآءَ السَّبِيلِ ﴿١﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Benim düşmanım ve sizin düşmanınızı dostlar edinmeyin. Onlara sevgi bırakıyorsunuz. Halbuki haktan size geleni inkar etmişlerdi. Rabbiniz Allâh'a îman ettiniz diye Rasulü ve sizi (yurdunuzdan) çıkarıyorlar. Benim yolumda cihad olarak ve benim rızamı arayarak çıktıysanız, onlara sevgi mi gizliyorsunuz? Halbuki ben gizlediğiniz şeyi ve açıkladığınız şeyi biliyorum. Sizden kim de onu yaparsa, artık yolun ortasından sapmıştır."

Âyet: 2

اِنْ يَثْقَفُوكُمْ يَكُونُوا لَكُمْ اَعْدَآءً وَيَبْسُطُوٓا اِلَيْكُمْ اَيْدِيَهُمْ
وَاَلْسِنَتَهُمْ بِالسُّوٓءِ وَوَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ ۗ ﴿٢﴾

Meâli:

"Eğer size güçleri yeterse, size düşmanlar olurlar ve size kötülükle elleri ile dillerini uzatırlar. Küfretmenizi de arzulamışlardı."

Âyet: 3

لَن تَنفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ ۚ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۚ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ ۚ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣﴾

Meâli:

"Size yakınlarınız ve evladınız kıyâmet günü kat'iyyen fayda vermez. Çünkü aranızı ayıracaktır. Allâh yapıyor olduğunuzu da görendir."

İZAHLARI:

Buhari, Müslim ve başkalarının rivâyetine göre Mekke'de şarkıcı ve ağlayıcılık yapan Sâre adındaki bir kadın Bedir'de yakınlarını kaybedince, çok muhtaç duruma düştü. Bunun üzerine Medine'ye geldi. Halini Rasulullâha anlattı. O da Abdülmuttalib oğullarına gönderdi. Onlar, ihtiyaçlarını gördüler, giydirdiler, kuşattılar. Sonra Hatıb ibni Ebi Beltea yanına geldi ve ona, on dinarla bir de Mekke halkına yazdığı mektubu verdi. Kadın yola çıkınca Cebrail bunu Rasulullâha haber verdi. Rasulullâh da Ali, Ammar, Talha, Zübeyr, Mikdâd ve Ebu Mersid'i atlı olarak kadının ardından gönderdi ve: "Onu Ravza da –Mekke ile Medine arasında bir yerde– yakalayın. Yanındaki mektubu alın kendisini salıverin. Vermezse boynunu vurun" buyurdu. Kadını o "Ravza denilen yerde yakaladılar. "Mektubu çıkar" dediler. Kadın inkar etti. Ali R.A. kılıncını çekerek: "Vallâhi Rasulullâh yalan söylemez. Mektubu çıkar, ya da elbiseleri soyun" dedi. Sıkıyı görünce saçının örüsünden çıkardı. Mektubu aldılar Rasulullâha getirdiler. Mektupta "Hatıb ibni Beltea'dan Mekke halkına. Gelelim konuya. Rasulullâh S.A.V. gece akan sel gibi bir ordu ile size yöneldi. Allâh'a yemin ederim tek başına da olsa Allâh size karşı muzaffer kılar ve hakkınızdaki va'dini yerine getirir. Çünkü Allâh O'nun yardımcısı ve dostudur" diyordu.

Rasulullâh S.A.V. Hatib'i çağırttı ve:

- "Seni buna sevkeden nedir?" buyurdu. O da:

- "Ey Allâh'ın Rasulü! Acele etme. Müslüman olalı küfretmedim, bana öğüt vereli sana hile de yapmadım, onlardan ayrılalı onları sevmedim de. Fakat Kureyşle ilgili bir kimseyim, onlardan da değilim. Yanın-

daki muhacirlerin hepsinin Mekke'de yakınları var. Mallarını ve yakınlarını korurlar. Benim onlarla bir neseb bağlılığım olmadığı için yakınlarımı korumalarını bir sebep olmak üzere bir iyilik yapmak istedim. Bunu bir küfür irtidat (dinden çıkmak) için yapmadım" dedi. Rasulullâh S.A.V. onu tasdik etti ve özrünü kabul buyurdu.

Ömer R.A.de: "Ey Allâh'ın Rasulü! Bırak şu münafığın boynunu vurayım" dedi. Rasulullâh S.A.V. de.

- "Şüphesiz O Bedir'i gördü. Ne bilirsin Allâh Bedir ehline muttali oldu ve: "Dilediğinizi yapın artık sizi mağfiret etmişimdir" buyurdu" haberini verdi. Hatıb'ın Allâh tarafından bağışlanmış bir kimse olduğunu hatırlattı. Ömer R.A.de vazgeçti. Bunun üzerine bu âyetler nâzil oldu.

1- " Ey îman edenler! Benim düşmanım ve sizin düşmanınızı dostlar edinmeyin..." Benim de sizin de düşmanımız olan kâfirleri birer dost edinmeyin.

"...Onlara sevgi bırakıyorsunuz..." Yakınlık gösteriyorsunuz. Peygamberin gizli tuttuğu şeyleri onlara haber vermeye çalışıyorsunuz. Düşmanın bilmemesi gereken savaş hazırlıklarını onlara iletmeniz, onlara fırsat verir.

"...Halbuki Haktan size geleni inkar etmişlerdi..." Allâh'tan size gelen Kur'ânı ve Peygamberi inkâr etmişler, size açıkça düşman olmuşlardı. Artık nasıl olur da onlara yakınlık gösterirsiniz?

"...Rabbiniz Allâh'a îman ettiniz diye Rasulü ve sizi (yurdunuzdan) çıkarıyorlar..." O kâfirler başka hiçbir sebep yok iken, sırf Allâh'a îman etmenizden dolayı inandığınız Peygamberle birlikte ata yurdunuz olan Mekke'den çıkaranlara nasıl yakınlık gösterirsiniz?

"...Benim yolumda cihad olarak, benim rızamı arayarak çıktıysanız, onlara sevgi mi gizliyorsunuz?..." Ey mü'minler! Siz benim yolumda, benim rızamı almanız için hicret ettiyseniz, savaşa çıktıysanız. Onları dostlar edinmeyin. Onlara sevgi işareti veren hallerden sakının. Bir de onlara muhabbet gizliyor görünümündesiniz.

"...Halbuki ben gizlediğiniz şeyi ve açıkladığınız şeyi biliyorum..." Siz hâlâ benim herşeyi bildiğimi anlayamadınız. Benden bir şey gizleyemezsiniz. Sizin gizli açık neyiniz varsa, hepsini biliyorum.

"...Sizden kim de onu yaparsa, artık yolun ortasından sapmıştır." Sizden kim o düşmanlarımız olan kâfirle ilgi kurar, haberleşirse, Allâh'ın dosdoğru yolu olan islamdan sapmıştır. Cennete giden yoldan ayrılmıştır.

2- "Eğer size güçleri yeterse, size düşmanlar olurlar ve size kötülükle elleri ile dillerini uzatırlar..." Eğer onların size karşı tırnakları tutar ve üstünlük sağlarlarsa, bilin ki size yapmayacakları yoktur. Elleriyle dilleriyle size kötülerler. Zaten:

"...Küfretmenizi de arzulamışlardı" Esasen o kâfirler öteden beri sizin küfre dönmenizi temenni ediyorlardı. Kendi şirk saflarına dönmenizi istiyorlardı. Şunu iyi bilin ki:

"Size yakınlarınız ve evladınız kıyâmet günü kat'iyyen fayda vermez.." Sizin ne akrabanız, ne çocuklarınız, ne de mallarınız kıyâmet gününde bir fayda veremezler. Sizden cehennem azabını kaldıramazlar.

"...Çünkü aranızı ayıracaktır..." Kıyâmet günü îmanlıları, îmansızları Allâh birbirinden ayıracak, ana, baba, kardeş, evlat, her biri kendi derdine düşecek. Mü'minler ise, Allâh'ın himayesinde huzur içinde olacaklar.

"...Allâh yapıyor olduğunuzu da görendir." Allâh sizin hayır veya şerden ne yaparsanız hepsini görüyor ve biliyor. Ona göre size hak ettiğinizi verecektir. Hayrı hak ettiyseniz, cenneti, şerri hak ettiyseniz cehennemi verecektir. Ona göre hazırlığınızı yapın.

(Bakara 33. Âl-i Imran 28, 29, 118, 119. Nisâ 89, 139, 144. Mâide 51, 57. Tevbe 23, 24. Hacc 17, 40. Şuâra 88, 89. Secde 25. Yasin 76. Haşr 8. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 4

قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرٰهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ ۚ إِذْ
قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَءٰٓؤُا مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ ۖ
كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا
حَتّٰى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ ۗ إِلَّا قَوْلَ إِبْرٰهِيمَ لِأَبِيهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ
لَكَ وَمَآ أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ۖ رَبَّنَا عَلَيْكَ
تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٤﴾

Meâli:

"İbrâhîm ve O'nunla beraber olanlarda sizin için güzel bir örnek olmuştur. Hani ya kavimlerine: "Şüphesiz biz sizden ve Allâh'tan başka tapa geldiğiniz şeylerden uzağız. Sizi reddettik. Allâh'a bir olarak îman etmenize kadar bizim aramızla sizin aranızda ebedî olarak düşmanlık ve buğuz belirmiştir" demişlerdi. Ancak İbrâhîm'in babasına: "Andolsun senin için elbette mağfiret isteyeceğim. Senin için Allâh'tan bir şeye sahip değilim" demesi başka. Ey Rabbimiz! Ancak sana güvendik ve yalnız sana yöneldik. Varılacak yer de ancak sanadır."

Âyet: 5

رَبَّنَا لاَ تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلَّذِينَ كَفَرُوا وَاغْفِرْ لَنَا رَبَّنَا ۚ إِنَّكَ أَنتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٥﴾

Meâli:

"Ey Rabbimiz! Bizi küfredenlere bir fitne yapma. Bize mağfiret eyle Rabbimiz. Şüphesiz azîz, hakîm olan sensin sen."

Âyet: 6

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ ۚ وَمَن يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٦﴾

Meâli:

"Andolsun onlarda sizin için, Allâh ve ahiret gününü arzu eden kimseler için, güzel bir örnek vardır. Kim de dönerse, artık şüphesiz Allâh zengin, övülendir."

İZAHLARI:

Ey mü'minler! Bakın:

1- "İbrâhîm ve O'nunla beraber olanlarda sizin için güzel bir örnek olmuştur. Hani ya kavimlerine: "Şüphesiz biz sizden ve Allâh'tan başka tapa geldiğiniz şeylerden uzağız. Sizi reddettik. Allâh'a bir olarak îman etmenize kadar bizim aramızla sizin aranızda ebedî olarak düşmanlık ve buğuz belirmiştir" demişlerdi..." İbrâhîm ve yanındaki mü'minler, o devirdeki müşriklere karşı çok ciddi davranmaları,

onlarla aralarını kesmeleri sizin için mükemmel bir örnektir. Siz de müşriklere karşı çok ciddi davranın, îman etmedikçe hiçbirine yüz vermeyin. Onlar sizin düşmanınızdır. Onlardan uzak kalın. Ne zaman Allâh'a bir olarak, eşi ve benzeri olmayarak, hiçbir ortak koşmadan inanırlarsa, o zaman yaklaşın ve kardeş olun.

"...Ancak İbrâhîm'in babasına: "Andolsun senin için elbette mağfiret isteyeceğim. Senin için Allâh'tan bir şeye sahip değilim" demesi başka..." İbrâhîm Aleyhisselam babası için istiğfar etmek üzere söz vermiş olmasıyla yaptığı istiğfar sizin için örnek olmasın. Nitekim, Tevbe sûresinin 114. âyetinde beyan edildiği gibi, babasının Allâh'ın düşmanı olduğu belirince, İbrâhîm Aleyhisselam ondan uzaklaşmıştır.

"...Ey Rabbimiz! Ancak sana güvendik ve yalnız sana yöneldik. Varılacak yer de ancak sanadır." Diye dua eden İbrâhîm Aleyhisselam ve yanındaki mü'minler gibi, siz de dua edin. O'nu örnek alın.

2- "Ey Rabbimiz! Bizi küfredenlere bir fitne yapma. Bize mağfriet eyle Rabbimiz..." Ey yüce Rabbimiz! Bizi mağlup edip küfredenlerin eline düşürüp de Müslümanlara dil uzatmalarına meydan verme. Bizim yüzümüzden Müslümanlar hakarete uğramasın. Kâfirler gubarıp övünmesinler. Bizim hatalarımızı, ihmalliğimizi bağışla.

"...Şüphesiz azîz, hakîm olan sensin sen." Ancak sana sığınırız. Çünkü en üstün olan, en kâhir olan sensin. Elbette gereken hükmü verecek sensin, herşeye, her zaman, her yerde kesin hükmü verecek sensin sen.

Şu duaya baktığımız zaman devrimizin Müslümanlarının halini hatırlamamak mümkün değil. Tembelliğimiz, cahilliğimiz yüzünden küfre karşı ne yapacağımızı bilemez hale geldik. Geçici de olsa kâfirler başımızda öter hale geldi. Okuyalım, çalışalım, didinelim de Allâh'a güvenerek zafere doğru ilerleyelim. Allâh bizimledir.

"Andolsun onlarda sizin için, Allâh ve ahiret gününü arzu eden kimseler için güzel bir örnek vardır..."

Ey mü'minler! Onlarda İbrâhîm Aleyhisselam ve yanındakilerde sizin için çok güzel bir örnek vardır. Allâh ve ahiret gününü arzu eden her mü'min için dikkatle izlenmesi gereken ibret ve örnek vardır. Mü'minlerin Kur'ân'da geçen bütün Peygamberler ve kavimleri arasında geçen hadiselerden dikkatle ve titizlikle ibretler ve örnekler almaları gerekir.

"...Kim de dönerse, artık şüphesiz Allâh zengin övülendir." Her kim Allâh yolundan döner, îmansızlara uyarsa, Allâh'ın onlara ihtiyacı yoktur. O, herşeyden müstağnidir. Bütün sıfatlarıyla, herşeye kâdirdir. Her bakımdan övülmeye layıktır ve övülendir.

(Bakara 267, 286. Âl-i Imran 8, 9, 97, 147. En'âm 19, 78. Yûnus 41, 85. Hûd 35, 54-56. Arâf 89. İbrâhîm 8. Ahzâb 21. Lokmân 12. Hadîd 24. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 7

عَسَى اللّٰهُ اَنْ يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُمْ مِنْهُمْ
مَوَدَّةً ۚ وَاللّٰهُ قَدِيرٌ ۚ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٧﴾

Meâli:

"Sizin aranızla onlardan düşman olduklarınızın arasında Allâh'ın bir dostluk yapması umulur. Allâh'ta kâdirdir. Hem de gafurdur, rahîmdir."

Âyet: 8

لَا يَنْهٰيكُمُ اللّٰهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِى الدِّينِ وَلَمْ
يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ اَنْ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا اِلَيْهِمْ ۚ اِنَّ
اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٨﴾

Meâli:

"Sizinle din hakkında savaşmayanlar ve sizi yurtlarınızdan çıkarmayanlardan, onlara iyilik etmenizden ve kendilerine adalet yapmanızdan Allâh sizi men etmez. Şüphesiz Allâh adalet yapanları sever."

Âyet: 9

اِنَّمَا يَنْهٰيكُمُ اللّٰهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِى الدِّينِ
وَاَخْرَجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ وَظَاهَرُوا عَلٰى اِخْرَاجِكُمْ اَنْ

تَوَلَّوْهُمْ ۚ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٩﴾

Meâli:

"Allâh sizi ancak, din hakkında sizinle savaşanlar ve sizi yurtlarınızdan çıkaranlar, sizin çıkarılmanıza da arka çıkanlardan onlarla dost olmanızı men eder. Kim de onları dost edinirse, artık onlar zâlimlerin kendileridir."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ kâfirlere düşman olmalarını emrettikten sonra, mü'minlere bir açıklama getirerek:

1- "Sizin aranızla onlardan düşman olduklarınızın arasında Allâh'ın bir dostluk yapması umulur. Allâh'ta kâdirdir. Hem de gafurdur, rahîmdir." buyrulmuştur. Ey mü'minler! Sizinle düşman olduklarınız Mekkeliler arasında buğuzdan sonra bir sevişme, nefretten sonra bir yakınlaşma, ayrılıktan sonra bir kavuşma olabilir. Allâh dilerse bunu yapar. O kâdirdir. Hem de tevbe edenlerin tevbelerini kabul eder, onları mağfiret eyler. Rahmetini de ihsan eder. Nitekim Mekke'nin fethinde müslüman olan müşriklerden pek çoğu ile seviştiler, kaynaştılar ve kardeş oldular.

2- "Sizinle din hakkında savaşmayanlar ve sizi yurtlarınızdan çıkarmayanlardan, onlara iyilik etmenizden ve kendilerine adalet yapmanızdan Allâh sizi men etmez. Şüphesiz Allâh adalet yapanları sever." Huzaa kabilesi, bazı ihtiyarları, çocuklar ve kadınlar gibi, din hakkında sizinle düşman olmayan, sizinle savaşmayan, sizi çıkarmayan ve çıkarılmanıza yardım etmeyen kimselere iyilik etmenizi ve onlara adaletle muamelede bulunmanızı Allâh men etmez. Onların bir suçu yoktur. Fakat:

3- "Allâh sizi ancak, din hakkında sizinle savaşanlar ve sizi yurtlarınızdan çıkaranlar, sizin çıkarılmanıza da arka çıkanlardan onlarla dost olmanızı men eder..." Mekke müşrikleri gibi size savaş açan, yurdunuzdan çıkaran ve bunlara yardım eden kâfirlerle dost olmanızı Allâh men eder.

"...Kimde onları dost edinirse, artık onlar zâlimlerin tâ kendileridir." Çünkü onlar, Allâh'a Peygambere karşı gelen zâlimler oldukları için onları dost edinenler de onlar gibi zâlimlerdir.

(Âl-i Imran 103. Mâide 43, 51, 90. Enfâl 63. Tevbe 23, 50, 74. Hucurat 9, 10. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 10

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِذَا جَآءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ
فَامْتَحِنُوهُنَّ ۖ اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِاِيمَانِهِنَّ ۚ فَاِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ
فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ اِلَى الْكُفَّارِ ۖ لَا هُنَّ حِلٌّ لَهُمْ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ
لَهُنَّ ۖ وَاٰتُوهُمْ مَآ اَنْفَقُوا ۖ وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ اَنْ تَنْكِحُوهُنَّ
اِذَآ اٰتَيْتُمُوهُنَّ اُجُورَهُنَّ ۖ وَلَا تُمْسِكُوا بِعِصَمِ الْكَوَافِرِ
وَاسْئَلُوا مَآ اَنْفَقْتُمْ وَلْيَسْئَلُوا مَآ اَنْفَقُوا ۚ ذٰلِكُمْ حُكْمُ اللّٰهِ ۖ
يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ ۖ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Mü'min kadınlar size muhacirler olarak geldikleri zaman, hemen onları imtihan edin. Allâh onların îmanını en iyi bilendir. Eğer onları mü'minler bilirseniz, artık onları kâfirlere döndürmeyin. O kadınlar onlara helal değildir. O kâfirler de o kadınlara helal olmaz. Harcadıklarını da kendilerine verin. Onların mehirlerini kendilerine verdiğiniz zaman, onları nikahlamanızda bir günah da yoktur. Kâfir kadınları himayenizde tutmayın. Harcadığınız mehri de isteyin. (Onlar)da harcadıklarını istesinler. İşte bu, Allâh'ın hükmüdür. Allâh aranızda hükmeder. Allâh ise, bilendir, hükmedendir."

Âyet: 11

وَاِنْ فَاتَكُمْ شَيْءٌ مِنْ اَزْوَاجِكُمْ اِلَى الْكُفَّارِ فَعَاقَبْتُمْ فَاٰتُوا
الَّذِينَ ذَهَبَتْ اَزْوَاجُهُمْ مِثْلَ مَآ اَنْفَقُوا ۚ وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِٓى
اَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

Meâli:

"Eğer eşlerinizden biri kâfirlere kaçarsa ganimete de kavuşursanız, eşleri kaçanlara, harcadıkları mehir miktarı kadar verin. Kendisine îman eden sizler de Allâh'tan korkun."

İZAHLARI:

1- Allâhu Teâlâ, kocaları kâfir olan kadınların îman ederek onlardan kaçıp müslümanlara sığınması sonundaki hükmü beyan etmek üzere: **"Ey îman edenler! Mü'min kadınlar size muhacirler olarak geldikleri zaman, hemen onları imtihan edin..."** buyuruyor. Eğer mü'min kadınlar îman ederek kâfir olan kocalarını bırakıp size gelirlerse, onların îmanlarında hiçbir şüphe olmadığına dair deneyin, araştırın samimi olup olmadıklarını tesbit edin. Zannınıza göre îmanları sağlam ise, gerçi. **"...Allâh onların îmanını en iyi bilendir..."** Ama sizin vereceğiniz hüküm bakımından:

"...Eğer onları mü'minler bilirseniz, artık onları kâfirlere döndürmeyin..." Şâyet yaptığınız imtihan ve araştırma sonunda onların mü'minler oldukları kanaatine varırsanız, onlara sahip çıkın da kâfir olan kocalarına göndermeyin. Onlar Allâh'ın size birer emanetidir. Çünkü:

"...O kadınlar, onlara helal değildir. O kâfirler de o kadınlara helal olmaz..." îmanla küfrün bir arada olamayacağı esasına göre, îmanlı bir kadının îmansız bir erkekle evliliği helal değildir. İmansız kâfir bir erkekle, îmanlı mü'mine bir kadının da evliliği helal olamaz. Bundan dolayı o kadınları kâfir kocalarına göndermeyin, mesul olursunuz. Ancak o kâfir kocalarının:

"...harcadıklarını da kendilerine verin..." Kâfir kocalarının bu kadınlara mehir olarak verdikleri şeyi veya bedelini onlara verin. Bu hakka riâyet edin.

"...Onların mehirlerini verdiğiniz zaman, onları nikahlamanızda bir günah da yoktur..." Ey mü'minler! İman ederek aranıza gelen bu kadınlara mehirlerini verdiğinizde onlarla evlenmenizde bir günah yoktur. Çünkü siz de îmanlısınız, onlar da îmanlıdır. Mehirlerini peşin verseniz de, bir müddet sonra vereceğinize dair söz verseniz de olur. Şâyet mehir sözü etmeden evlenirseniz, nikahınız caizdir. Ancak mehir borçlusu olursunuz. O kadının dengi bir kadının mehri miktarı verirsiniz.

"...Kâfir kadınları himayenizde tutmayın..." İman etmeyen şirkinde, küfründe direnen karınız ile evlilik hayatını sürdürmeyin. Onu yanınızda tutmayın. Çünkü aranızda nikah akdi kalmamıştır. O size helal değildir. Ona:

"...Harcadığınız mehri de isteyin..." O kâfire olduğu için mehir hakkını yitirmiştir. Verdiğiniz mehri geri alabilirsiniz.

"...(Onlar)da harcadıklarını istesinler..." O kâfir erkekler de kendilerinden îman ederek ayrılan kadınlarına verdikleri mehri istesinler. Bu da onların hakkıdır.

"...İşte bu, Allâh'ın hükmüdür..." Allâh'ın yarattığı kullarının arasında verdiği adil hüküm budur. Bu hükmü yerine getirmekten mesulsünüz.

"...Allâh aranızda hükmeder..." Sizi yaratan Allâh, her hususta en adil hükmü verir. İşte bu hükümleri Allâh vermiştir. Buna uyun.

"...Allâh ise bilendir, hükmedendir." Yarattığı herşeyi en iyi bilen ve gereğince en adil hükmü veren Allâh'tır. Nefsinize uyup itiraz etmeyin.

2- "Eğer eşlerinizden biri kâfirlere kaçarsa ganimete de kavuşursanız, eşleri kaçanlara, harcadıkları mehir miktarı kadar verin..." Ey îman edenler! Sizin eşlerinizden biri kâfirler tarafına kaçarsa, siz de onlarla savaşarak galip gelir ve elinize ganimetler geçerse, bu karıları kaçan kimselere, o kadınlara harcadıkları mehir miktarınca ganimetlerden verin.

"...Kendisine îman eden sizler de Allâh'tan korkun." Sizler Allâh'ın verdiği her hükmü riâyette hata etmemek için dikkat edin ve Allâh'ın vereceği azaptan korkun.

(Bakara 221. Nisâ 4, 22-25. Mâide 5. Nûr 3. Ahzâb 50. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 12

يَآ اَيُّهَا النَّبِىُّ اِذَا جَآءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلٰٓى اَنْ
لَا يُشْرِكْنَ بِاللّٰهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ
اَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَاْتِينَ بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ اَيْدِيهِنَّ وَاَرْجُلِهِنَّ
وَلَا يَعْصِينَكَ فِى مَعْرُوفٍ فَبَايِعْهُنَّ وَاسْتَغْفِرْ لَهُنَّ اللّٰهَ
اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Ey Peygamber! Mü'min kadınlar –Allâh'a bir şeyi ortak yapmamaları, hırsızlık da yapmamaları, zina da etmemeleri, çocuklarını da öldürmemeleri, elleri ile ayakları arasında iftira yaparak bir yalan da getirmemeleri, maruf olanda da sana isyan etmemeleri üzerine sana biat ederek– sana geldikleri zaman, artık onların biatlarını kabul et. Onlar için Allâh'tan mağfiret de dile. Şüphesiz Allâh, çok mağfiret eden, rahîm olandır."

İZAHI:

Geçen âyetlerde müslüman olan ve kâfirler arasına kaçan kadınlar hakkındaki hükümleri beyandan sonra, îman ederek Rasulullâha biat eden kadınların riâyet edeceği şartları ana hatlarıyla açıklayan bu âyet inzâl buyrulmuştur.

Buharinin Zübeyr'in oğlu Urve'den rivâyet ettiği hadisi şerifte Aişe R.A. şöyle anlatmıştır: "Rasulullâh S.A.V. îman ederek hicret eden kadınları bu âyetle imtihan ederdi. Mü'min kadınlardan kim bu şartları kabul ederse, ona "biatını kabul ettim" derdi. Vallâhi biat ederken hiçbir kadının elini tutmazdı. Sadece sözle "kabul ettim" derdi."

Mekke'nin fethinde de kendisine halk biat ederken, erkeklere sadece müslüman olmalarını ve savaşa girmelerini söylerken kadınlara bu âyeti kerîmedeki şartları tekrarladı. Ebu Süfyan'ın karısı Hazreti Hamza'nın ciğerlerini çıkaran Hind, biat eden kadınlar arasında en çok dikkati çekendi (Siyerden okuyalım.)

Peygamber S.A.V. söz vermek ve emrine girmek anlamında olan "Biat" yaparken kadınlara hep bu âyeti okur, onlardan söz alırdı.

"Ey Peygamber!..." Ey Rasulüm! Mü'min kadınlar sana biata geldikleri zaman:

1- "Allâh'a hiçbir şeyi ortak yapmamaları" Putları, kayaları, her hangi bir şeyi ilah edinerek onları Allâh'a ortak yapmamalarını.

2- "Hırsızlık da yapmamaların." Hiç kimsenin malını –az veya çok olsa da– çalmamalarını,

3- "Zina da etmemeleri." Nikahlısı olmayan başka erkeklerle cinsi münasebette bulunmamalarını,

4- "Çocuklarını da öldürmemeleri." Gerek açlık korkusuyla, gerek başka sebeplerle karnındaki, kucağındaki ve yanındaki çocuklarını kat'iyyen öldürmemelerini, devrimizdeki doğumu engellemeler ve kürtajlar bu konuya girer.

5- "Elleri ile ayakları arasında iftira yaparak bir yalan da getirmemeleri." Elleriyle ve ayakları arasında zina iftirası, çocuk iftirası, başkasına suç isnadı, kocasını kandırması, başka erkekten çocuk alıp kucağına "bu senin" demesi, kendi kız çocuğunu başkasının olan çocuğuyla değiştirip kendininmiş gibi göstermesi veya başkaca benzeri iftiralar yapmamalarını.

6- "Maruf olanda da sana isyan etmemeleri" iyi olan dine uygun olan hususlarda da Habibim sana itaat etmelerini ve asla isyan etmemelerini. Senin verdiğin emirleri yerine getirmelerini ve ölüler ardından ağlamak, elbiselerini yırtmak gibi men ettiğin şeyleri yapmamalarını her bakımdan senin yolundan gitmelerini şart koşarsın. Bunları kabul ettikleri taktirde, sana biat etmelerini kabul et.

"...Onlar için Allâh'tan mağfiret de dile..." Onların geçmiş günahlarını bağışlaması için Allâh'a dua et.

"...Şüphesiz Allâh çok mağfiret eden, rahîm olandır." Allâh çok affedici, bağışlayıcıdır, hataları örtendir, rahmeti ile koruyandır. Onun lütfü keremi boldur. Tevbe edenleri geri çevirmez.

Yine Zübeyr'in oğlu Urve'nin teyzesi, mü'minlerin anası Aişe'den rivâyet ediyor. Aişe R.A.ha anlatıyor: "Utbe'nin kızı Fatıma, Rasulullâha biat etmek üzere geldi. Rasulullâh bu âyeti baştan sona kadar okudu ve onda gördüğü iyi halden hoşlanarak elini başına koydu. Ben de "Ey kadın! Kabul et. Vallâhi biz de bundan başkasına biat etmedik" dedim. O'da "Evet" dedi ve âyete göre biat etti.

(Âl-i Imran 64. Nisâ 14, 36, 48, 112, 156. Mâide 38. En'âm 151, 152. Tevbe 111. İsrâ 31, 32. Nûr 2, 3. Furkân 68. Lokmân 13. Ahzâb 36, 58. Feth 10, 18. Cinn 23. Tekvir 8, 9. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 13

يَـٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ قَدْ يَئِسُوا مِنَ الْاٰخِرَةِ كَمَا يَئِسَ الْكُفَّارُ مِنْ اَصْحَابِ الْقُبُورِ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Allâh'ın kendilerine gazap ettiği bir kavmi dost edinmeyin. (Onlar) Kâfirlerin kabirdekilerden ümitlerini kestikleri gibi ahiretten ümitlerini kesmişlerdir."

İZAHI:

Allâhu azimüşşan sûrenin başındaki âyette olduğu gibi, sonundaki bu âyette de onları dost edinmeyin diyor ve:

"Ey îman edenler! Allâh'ın kendilerine gazap ettiği bir kavmi dost edinmeyin..." buyuruyor. Yahudiler, hıristiyanlar ve diğer kâfirler gibi Allâh'ın gazap edip rahmetinden kovduğu kimseleri dost edinmeyin, onlarla yakınlık ve samimiyet kurmayın. Çünkü onlar:

"...Kâfirlerin kabirdekilerden ümitlerini kestikleri gibi, ahiretten ümitlerini kesmişlerdir." Ahireti inkar eden kâfirler kabirdekilerin dirilmesinden, hesaba çekilmesinden, kendilerine bir faydaları dokunmayacağından, hatta kendileri öldükten sonra dirileceklerinden ümitlerini kestikleri gibi, bu Allâh'ın gazabına uğrayanlar da ahiretten, cennetten ümitlerini kesmişlerdir. Bunlardan hayır gelmez. Bunlarla dost olmayın.

(Fatiha 7. Bakara 61, 90. Âl-i Imran 28, 112. Nisâ 89, 93, 139, 144. Mâide 51, 57, 60. Enfâl 16. Tevbe 23. Yusuf 87. Nahl 106, 107. Hûd 9. Ankebût 23. Fussılet 49. Mücadele 14. âyetleri de okuyalım.)

MÜMTEHİNE SÛRESİNİN SONU

SAFF SÛRESİ

61. Sûredir

14 Âyettir

Medine'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

سَبَّحَ لِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾

Meâli:

"Göklerde olan ve yerde bulunanlar Allâh'ı tesbih etmektedir. Hem de O, azîz, hakîm olandır."

Âyet: 2

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿٢﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Yapamayacağınız şeyi niçin söylüyorsunuz?"

Âyet: 3

كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللّٰهِ اَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿٣﴾

Meâli:

"Yapamayacağınızı söylemeniz Allâh katında buğuz bakımından büyümüştür."

Âyet: 4

اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِى سَبِيلِهِ صَفًّا كَاَنَّهُمْ بُنْيَانٌ مَرْصُوصٌ ﴿٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh kendi yolunda sanki kenetlenmiş bir bina gibi saff olarak savaşanları sever."

İZAHLARI:

1- Allâhu zülcelal bütün mahlukatın kendisini tesbih, tenzih ettiğini ve en üstün hükmeden olduğunu beyandan sonra:

2- **"Ey îman edenler! Yapamayacağınız şeyi niçin söylüyorsunuz?"** buyurdu. İbni Abbas R.A. "Cihad farz olmadan önce mü'minler: "Allâh bize amellerin en sevimlisine delalet buyursa da, onunla amel etsek" diyorlardı. Allâh da peygamberine, kendisi için amellerin en sevimlisinin, kendisinde şüphe bulunmayan Allâh'a îman ile kendisine olan îmanı inkar eden isyankarlar ile savaşmak olduğunu peygamberine haber verdi. Savaş hakkındaki emir inince de mü'minlerden bir kısmı hoşlanmadı ve onlara Allâh'ın bu emri zor geldi. Bunun üzerine bu âyetler nâzil oldu.

3- **"Yapamayacağınızı söylemeniz Allâh katında buğuz bakımından büyümüştür."** Ey mü'minler! Verdiğiniz sözde, yaptığınız ahidde durmanız gerekir. Allâh'tan istediğiniz en sevimli amel, Allâh'a ve Rasulüne îmandan sonra, Allâh'ın emirlerini her yere ulaştırmanız için karşınıza çıkacak engelleri aşmak üzere savaşmak gerekir. İşte bütün amellerin en değerlisi savaşmanızdır. Verdiğiniz bu sözde durmamanız Allâh'ın en ağır buğzunu gerektirir. Bu büyük ve ağır buğuza çarpılmamanız için sözünüzde durun. Şunu da iyi bilin ki:

4- **"Şüphesiz Allâh kendi yolunda sanki kenetlenmiş bir bina gibi saff olarak savaşanları sever."** Savaş anında birbirinize bağlı harbin gerektirdiği şekilde birbirinizi tamamlayarak, destekleyerek, yılmadan, Allâh'a güvenerek savaşırsanız, işte Allâh bunu sever. Böyle savaş, Allâh'ın ve Peygamberin düşmanlarını mağlup eder. Sizi de muzaffer kılar. Manevi gücünüzü artırır. Maddi gücünüzü de iyi kullanırsınız. Hakikaten tarih boyunca Müslümanlar, bu inançlarla yaptıkları bütün savaşları kazanmışlardır. Düşmanlarımız, bu gücümüzü yok etmeye çalışıyor ve bizi dinsizleştirme yolunda gayretler gösteriyor. Dikkatli olalım.

(Bakara 216, 246, 247, 249. Âl-i Imran 195. Nisâ 75-77. Enfâl 65. İsrâ 44. Hucurât 7. Hadîd 1. Haşr 1. Cum'a 1. Teğabün 1. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 5

وَاِذْ قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهٖ يٰقَوْمِ لِمَ تُؤْذُوْنَنِىْ وَقَدْ تَعْلَمُوْنَ
اَنِّىْ رَسُوْلُ اللّٰهِ اِلَيْكُمْ ؕ فَلَمَّا زَاغُوْٓا اَزَاغَ اللّٰهُ قُلُوْبَهُمْ ؕ
وَاللّٰهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الْفٰسِقِيْنَ ﴿٥﴾

Meâli:

"Hani ya Mûsâ kavmine: "Ey kavmim! Bana niçin eziyet ediyorsunuz? Halbuki şüphesiz ben Allâh'ın size (gönderdiği) Peygamberi olduğumu elbette biliyorsunuz" demişti. (Onlar) sapınca, Allâh onların kalplerini saptırdı. Allâh fâsıklar gürûhuna da hidâyet etmez."

Âyet: 6

وَاِذْ قَالَ عِيْسَى ابْنُ مَرْيَمَ يٰبَنِىْٓ اِسْرَآئِيْلَ اِنِّىْ رَسُوْلُ اللّٰهِ
اِلَيْكُمْ مُّصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَىَّ مِنَ التَّوْرٰيةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُوْلٍ
يَّاْتِىْ مِنْۢ بَعْدِى اسْمُهٗٓ اَحْمَدُ ؕ فَلَمَّا جَآءَهُمْ بِالْبَيِّنٰتِ
قَالُوْا هٰذَا سِحْرٌ مُّبِيْنٌ ﴿٦﴾

Meâli:

"Hani ya Meryem'in oğlu Îsâ da: "Ey İsrail oğulları! Şüphesiz ben Allâh'ın size (gönderdiği) peygamberim. Önümdeki Tevrat'ı tasdik eden olarak ve benden sonra gelecek adı Ahmed olan bir Peygamberi müjdeci olarak (geldim)." demişti. Kendilerine açık açık delillerle gelince de: "Bu açık bir sihirdir" dediler."

İZAHLARI:

Geçen âyetlerde mü'minlerin Allâh katında en sevimli olanını istedikleri halde Allâh'ın en sevdiği kendi yolunda yapmaları gereken savaştan çekinmelerinin doğru olmayacağını hatırlattıktan sonra, bu âyetler onlara örnek olmak üzere İmran'ın oğlu Mûsâ Aleyhisselam ile Meryem oğlu Îsâ Aleyhisselam ve kavimlerini örnek vererek:

1- "Hani ya Mûsâ kavmine: "Ey kavmim! Bana niçin eziyet ediyorsunuz? Halbuki şüphesiz ben Allâh'ın size (gönderdiği) Peygamberi olduğumu elbette biliyorsunuz" demişti..." "Ey İsrail oğulları! Allâh'ın sizi Firavundan kurtarmak üzere beni Peygamber olarak gönderdiğini bildiğiniz halde beni dinlemeyerek: "Sen Rabbinle beraber git de savaş yap. İşte biz burada oturanlarız. O millet güçlüdür. Biz onlarla savaşıp da oraya giremeyiz" demenizle ve sair tutumunuzla bana niçin eziyet ediyorsunuz?" demişti. Ey mü'minler! Siz peygamberlere böyle eziyet eden Yahudiler gibi olmayın.

"...(Onlar) sapınca, Allâh onların kalplerini saptırdı..." da. Hâlâ günümüze kadar sapıklıklarında devam ediyorlar ve edecekler. Bundan dolayı onmadılar ve onmayacaklar, zillet ve meskenetten kurtulamayacaklar.

"...Allâh fâsıklar gürûhuna da hidâyet etmez." Allâh, kendi yolundan çıkan Yahudiler gibi fâsıkları başarılı yola iletmez. Onları bocalamaktan kurtarmaz. Bunu iyi bilin de siz onlar gibi olmayın.

2- "Hani ya Meryem'in oğlu Îsâ da: "Ey İsrail oğulları! Şüphesiz ben Allâh'ın size (gönderdiği) peygamberim. Önümdeki Tevrat'ı tasdik eden olarak ve benden sonra gelecek adı Ahmed olan bir Peygamberi müjdeci olarak (geldim)." demişti..." "Ey Yahudiler! Ben kesinlikle size Allâh'ın gönderdiği bir peygamberim. Daha önce sizin itaat etmediğiniz Mûsâ'ya indirdiği Tevrat kitabını da tasdik ediyorum. Size şunu da müjdeliyorum. Bütün âlemlere rahmet olarak Ahmed adında bir Peygamber gelecek, O'na da eziyet etmeyin de selâmeti, saâdeti bulun" demişti. Ama O'na da isyan ettiler, düşman oldular, öldürmeye teşebbüs ettiler.

Ey Müslümanlar! Siz bu Yahudiler gibi olmayın. Peygambere itaat edin, Kur'âna sarılın, savaştan korkmayın ki zafere ulaşasınız. Bunlardan ibret alan, azimlerini artıran, peygambere de tam itaat eden Müslümanlar, başarıdan başarıya, zaferden zafere kavuştular ve islamı dünyaya yaydılar. Şimdi ise, elhamdülillâh bir uyuklama devrinden, parçalanma devrinden sonra uyanmaya başladık. Artık kimsenin engelleyemeyeceği şekilde ilerleyeceğiz, Allâh yardımcımız olacak.

"...Kendilerine açık açık delillerle gelince de: "Bu açık bir sihirdir" dediler." Kitaplarında yazılı olan o Ahmed açık deliller ve mucizeler getirince, inkar ettiler ve "Bunlar mucize değil açık bir sihir, insanları kandıran bir büyüdür" dediler.

(Bakara 54, 55, 61, 87, 89, 92, 93, 101. Nisâ 153-161. Mâide 20-25, 70, 71. Arâf 138, 148, 150, 152. İbrâhîm 8. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 7

وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ وَهُوَ يُدْعٰٓى اِلَى
الْاِسْلَامِ ۭ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظّٰلِمِيْنَ ﴿٧﴾

Meâli:

"Kendisi İslam'a davet ediliyorken Allâh'a karşı yalan uyduran kimseden daha zâlim kimdir? Allâh zâlimlere hidâyet de etmez."

Âyet: 8

يُرِيْدُوْنَ لِيُطْفِـُٔوْا نُوْرَ اللّٰهِ بِاَفْوَاهِهِمْ وَاللّٰهُ مُتِمُّ نُوْرِهٖ
وَلَوْ كَرِهَ الْكٰفِرُوْنَ ﴿٨﴾

Meâli:

"Ağızlarıyla Allâh'ın nurunu söndürmelerini istiyorlar. Halbuki kâfirler hoşlanmasa da Allâh nûrunu tamamlayıcıdır."

Âyet: 9

هُوَ الَّذِيْٓ اَرْسَلَ رَسُوْلَهٗ بِالْهُدٰى وَدِيْنِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهٗ عَلَى
الدِّيْنِ كُلِّهٖ ۙ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُوْنَ ﴿٩﴾

Meâli:

"O, müşrikler hoşlanmasa da, dinin hepsine onu üstün kılması için Rasulünü hidâyet ve hak din ile gönderendir."

İZAHLARI:

Zâlimlerin çeşidi çoktur. Ama bunların en zâlimi kimdir? Sorusuna Allâh şu cevabı veriyor:

1- "Kendisi islama davet ediliyorken, Allâh'a karşı yalan uyduran kimseden daha zâlim kimdir?..." Kendisi hak yol olan islama davet edildiği halde, Allâh'a karşı gelerek O'na ortaklar uyduran putlar yapan, onlara tapan, Allâh yolundan sapan, bütün fenalık yollarını açan, her türlü zulme hazırlık yapan kimselerden daha zâlim kim olabilir?

"...Allâh, zâlimlere hidâyet de etmez." Allâh, bilhassa şirk eden zâlimler başta olmak üzere her türlü zulmü yapanlara sapık yolları açar, aralarına fitne saçar, yararlarına olacak yolları tıkar. Onlar:

2- "Ağızlarıyla Allâh'ın nûrunu söndürmelerini istiyorlar..." O kâfirler ağızlarıyla saçma sapan sözler söyleyerek, atarak, savurarak Allâh'ın nûru olan İslamı yok etmeye çalışıyorlar. Becerebilirlerse, ağızlarıyla üfleyerek güneşi söndürsünler. Bu işi önce güneşte sınasınlar. Başarabilirlerse, Kur'ânın nûruna yönelsinler. Birincisi mümkün olmayınca, ikincisi hiç mümkün olmaz.

"...Halbuki kâfirler hoşlanmasa da Allâh nûrunu tamamlayıcıdır." Kâfirler ne kadar direnirlerse direnşinler, ne kadar dillerini uzatırlarsa uzatsınlar, bütün çabaları boşa gidecek, Allâh nûrunu tamamlayacaktır. Nitekim öylece de oldu. Devrimizde de onlar gibi beyinsizler bulunuyor. Gelecek devirlerde de böyleleri olacak. Fakat hepsinin sonu öncekiler gibi olacak.

3- "O müşrikler hoşlanmasa da, dinin hepsine onu üstün kılması için Rasulünü hidâyet ve hak din ile gönderendir." O müşrikler beğenmese de, hoşlanmasa da, dirense de, patlasa da, çatlasa da, bütün o bozdukları dinlerin hepsinin yerini alması, uydurduklarının üstüne çıkması, tam olarak bir daha bozulmamak üzere kıyâmete kadar devam etmesi için islam dinini son peygamber olan Muhammed ile tazeledik. Bu tazeliğini kıyâmete kadar koruyacağız. Hıcr sûresinin 9. âyetini okuyalım. Bir de geçen uzun süreli tarihe bakalım. Bütün çabalar hiçe çıkmış, Kur'ânı Kerîm bütün tazeliği ile korunmuş ve kıyâmete kadar korunacaktır.

Devrimizin ve gelecek devirlerin Kur'ân düşmanlarına bir çift söz söyleyelim. Nasıl olsa başarılı olamayacaksınız. Gelin îman edin de kurtulun.

(Âl-i Imran 19, 85. Mâide 3. En'âm 21, 93, 144. Arâf 37. Enfâl 39. Tevbe 32, 33, 46. Yûnus 17. Hûd 18. Nûr 35. Ankebût 68. Zümer 32. Ğafir 14. Feth 28. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 10

يَـٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا هَلْ اَدُلُّكُمْ عَلٰى تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ
مِنْ عَذَابٍ اَلِيمٍ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Sizi acıklı bir azaptan kurtaracak bir ticareti size göstereyim mi?"

Âyet: 11

تُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١﴾

Meâli:

"Allâh'a îman edersiniz ve mallarınız ile canlarınızla Allâh yolunda cihad edersiniz. Eğer bilirseniz bu sizin için daha hayırlıdır."

Âyet: 12

يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾

Meâli:

"(Ki) size günahlarınızı mağfiret eylesin ve sizi altından ırmaklar akan cennetler ile adn cennetlerindeki güzel saraylara koysun. İşte bu, büyük zaferdir."

Âyet: 13

وَأُخْرٰى تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِنَ اللّٰهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Diğeri de O'nu seversiniz. Allâh'tan bir yardım ve yakın bir fetihtir. Mü'minleri de müjdele."

Âyet: 14

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا أَنْصَارَ اللّٰهِ كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللّٰهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ

اَنْصَارُ اللّٰهِ فَاٰمَنَتْ طَّآئِفَةٌ مِّنْ بَنِىٓ اِسْرَآئِيلَ وَكَفَرَتْ طَّآئِفَةٌ ۚ فَاَيَّدْنَا الَّذِينَ اٰمَنُوا عَلٰى عَدُوِّهِمْ فَاَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Meryem'in oğlu Îsâ'nın Havarilere: "Allâh'a (vuslatta) benim yardımcılarım kimlerdir?" dediği gibi Allâh'ın yardımcıları olun. Havariler: "Biz Allâh'ın yardımcılarıyız" dediler de İsrail oğullarından bir zümre îman etti. Bir zümre de küfretti. İman edenleri düşmanlarına karşı destekledik de galipler oldular."

İZAHLARI:

Bu âyeti kerîmelerde mü'minlere hitap ederek onları kârlı çıkacakları ve azaptan kurtulacakları amellere teşvik etmektedir.

1- "Ey îman edenler! Sizi acıklı bir azaptan kurtaracak bir ticareti size göstereyim mi?" Sizi çok acıklı ve devamlı cehennem azabından kurtaracak ve cennete götürecek çok kârlı bir kazanç yoluna ileteyim mi? Bu yol:

2- "Allâh'a îman edersiniz ve mallarınız ile canlarınızla Allâh yolunda cihad edersiniz..." Herşeyden önce Allâh'a ve "inanın" dediği şeylere îman ederseniz. Diğer bütün emirlerini yerine getirerek ve nehiylerinden kaçarak, mallarınızla ve canlarınızla Allâh yolunda ilim öğrenmek, islamı yaymak ve savaş yapmak gibi hususlarda gayret sarfedersiniz..

"...Eğer bilirseniz bu sizin için daha hayırlıdır." Şâyet iyi düşünür ve neticeyi bilirseniz hem dünyanız, hem de ahiretiniz için hakkınızda en hayırlı olan bu cihadı yapmanızdır. Bunu yapın:

3- "(Ki) günahlarınızı mağfiret eylesin ve sizi altından ırmaklar akan cennetleri ile adn cennetlerindeki güzel saraylara koysun..." Allâh'ın gösterdiği yolu takip ederseniz Allâh sizin günahlarınızı affeder, hatalarınızı bağışlar ve altından ırmaklar akan içinde ebedî kalınacak cennetlere, bilhassa Adn cennetlerindeki çok güzel, en üstün köşklere koyar.

"...İşte bu, büyük zaferdir." Allâh'ın gösterdiği yoldan ayrılmayan mü'minler böylece saâdetler, selâmetler dolu zafer nimetine kavuşmuşlardır.

4- "Ey îman edenler! Meryem'in oğlu Îsâ'nın Havarilere: "Allâh'a (vuslatta) benim yardımcılarım kimlerdir?" dediği gibi Allâh'ın yardımcıları olun. Havariler: "Biz Allâh'ın yardımcılarıyız" dediler de İsrail oğullarından bir zümre îman etti. Bir zümre de küfretti..." Ey mü'minler! Îsâ Aleyhisselamın Havarilere: "Allâh yolunda O'nun rızasına kavuşmamız için bana kim yardım edecek?" demesi üzerine Havariler: "Biz Allâh'ın (Razı olacağı) yardımcılarız." dediler. Siz mü'minler de onlar gibi olun. Yahudilerden bir kısmı îman ederken, diğer bir kısmı da küfürde inatlaştılar. Bunun üzerine:

"...İman edenleri düşmanlarına karşı destekledik de galip oldular." Böylece zafer mü'minlerin oldu.

(Âl-i Imran 31, 52. Nisâ 13. Enfâl 29, 72, 75. Tevbe 20, 72. Yûnus 103. Hacc 14, 23. Ahzâb 71. Ahkâf 31. Muhammed 12. Feth 17. Hucurât 15. Talâk 11. Tahrim 8. âyetleri de okuyalım.)

SAFF SÛRESİNİN SONU

CUM'A SÛRESİ

62. Sûredir

11 Âyettir

Medine'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

يُسَبِّحُ لِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ الْمَلِكِ
الْقُدُّوسِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾

Meâli:

"Göklerde olan şeyler ve yerde bulunan şeyler, mülkün sahibi, noksanlıktan münezzeh, azîz, hakîm olan Allâh'ı tesbih eder(ler)."

Âyet: 2

هُوَ الَّذِى بَعَثَ فِى الْاُمِّيّٖنَ رَسُولاً مِنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ اٰيَاتِه
وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ ۗ وَاِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ
لَفِى ضَلَالٍ مُبِينٍ ۙ ﴿٢﴾

Meâli:

"Hakikaten önceden açık bir sapıklık içinde iken Ümmiler içinde kendilerinden onlara âyetlerini okuyacak ve onları temizleyecek, kitap ile hikmeti öğretecek bir Peygamber gönderen O'dur."

Âyet: 3

وَاٰخَرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ ۗ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٣﴾

Meâli:

"Onlardan henüz kendilerine katılmayan diğerlerine de (gönderen) hem de O, azîzdir hakîmdir."

Âyet: 4

ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٤﴾

Meâli:

"Bu Allâh'ın fazlıdır. Dileyeceği kimseye verir. Hem de Allâh büyük fazl sahibidir."

İZAHLARI:

1- "Göklerde olan şeyler ve yerde bulunan şeyler..." Göklerde olan herşey, canlı cansız, bizim bildiğimiz bilmediğimiz ne varsa, yerde de taşı toprağı, kayası madenleri, canlıları cansızları, suları bitkileri, ovaları dağları, ırmakları denizleri ....

"...mülkün sahibi, noksanlıktan münezzeh, azîz, hakîm olan Allâh'ı tesbih eder(ler)." Göklerde ve yerde olan herşeyin sahibi, onları kemal sıfatlarla yaratan, noksanlıklardan münezzeh olan, herşeyden üstün olan, herşeye hâkim olan, her birine ayrı hüküm veren Allâh'ı tesbih ederler, O'nun noksanlıktan münezzeh olduğuna delalet ederler. Dilleri ile, halleri ile, durumları tutumları ile Allâh'ı tesbih ederler.

2- "Hakikaten önceden açık bir sapıklık içinde iken..." Arap halkı hakikaten tâ İbrâhîm, İsmâîl devrinden beri hiçbir şey bilmeyen, bildiğini de unutan, başı boş, hikayelerle oyalanan, cahillik içinde kıvranır iken bu:

"...Ümmiler içinde kendilerinden..." Anadan doğdukları gibi kalan, hiç okuma yazma bilmeyen, hiçbir tahsil görmeyenler içinde kendi soylarından:

"...Onlara âyetlerini okuyacak ve onları temizleyecek, kitap ile hikmeti öğretecek bir Peygamber gönderen O'dur." O hiçbir şey öğrenmeden anadan doğduğu gibi kalan "Ümmi" denilen millete Allâh'ın âyetlerini okuyarak onları bilgi sahibi edecek, onları cahillik kirinden, ahlaksızlık kirinden, bilhassa îmansızlık ve ibadetsizlik kirinden temizleyecek, onlara Allâh'ın kitabı Kur'ânı ve onun içindeki hikmetleri, hükümleri, yaşama nizamını öğretecek son Peygamberi kendi lütfundan bir rahmet olarak gönderen O'dur. Kemal sıfatlarla muttasıf noksan sıfatlardan münezzeh olan Allâh'tır.

3- "Onlardan henüz kendilerine katılmayan diğerlerine de (gönderen)..." dünyanın çeşitli yerlerinde yaşayan ve henüz Araplara karışmayan, katılmayan, ileride katılacak olan diğer insanlara da, milletlere de o Peygamberi gönderen O Allâh'tır. Bu âyette de peygamberimi-

zin bütün cinlere ve insanlara gönderilmiş olduğu açıklanmaktadır. Böylece:

"...Hem de O, azîzdir, hakîmdir." Her yeri, herşeyi ve bütün insanları ve cinleri yaratan Allâh, onların muhtaç olduğu şeyleri bilir. Lütfü kereminden Peygamber ve kitap gönderir. O, çok üstündür, en sağlam hükmü verir. O, kat'iyyen engellenemez.

4- "Bu Allâh'ın bir fazlıdır. Dileyeceği kimseye verir..." Bu peygamber göndermesi Allâh'ın bir fazlı keremidir. Bu peygamberliği şunun bunun keyfine göre değil, bizzat kendisi kime dilerse ona verir. Onun için son Peygamber olarak Muhammed Mustafa'yı göndermiştir.

"...Hem de Allâh büyük fazl sahibidir." O yarattığı kullara pek çok gıda maddeleri, çeşitli rızıklar verdiği gibi, onlara yön verecek doğru yola sevkedecek Peygamberi göndermesi, kitabı indirmesi Allâh'ın fazlı keremindendir. O'nun fazlı keremi çok büyüktür. Size ihsan edilen bu büyük fazlın kıymetini bilin ve iyi sarılın.

(Bakara 78, 129, 151. Âl-i Imran 20, 48, 73-75. Mâide 54. Arâf 157, 158. Enfâl 29. İsrâ 44. Enbiyâ 107. Nûr 41. Furkân 1. Kasas 59. Yusuf 104. Sâd 87. Hadid 1, 21, 29. Haşr 1, 23, 24. Saff 1. Teğabün 1. Talak 11. Kalem 52. Tekvir 27. Beyyine 2. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 5

مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرٰيةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ
يَحْمِلُ اَسْفَارًا ۭ بِئْسَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ ۭ
وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظّٰلِمِينَ ﴿٥﴾

Meâli:

"Tevrat'ı yükletilenler sonra da onu taşımayanların misâli, kitapları yüklenen eşek misâli gibidir. Allâh'ın âyetlerini yalanlayan kavmin misâli ne de kötü oldu. Allâh zâlimler gürûhuna da hidâyet etmez."

Âyet: 6

قُلْ يٰٓاَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوٓا اِنْ زَعَمْتُمْ اَنَّكُمْ اَوْلِيَاۗءُ لِلّٰهِ

مِنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٦﴾

Meâli:

"Ey Yahudi olanlar! İnsanlardan önce hakikaten siz Allâh'ın dostları olduğunuzu iddia ettiyseniz, eğer doğrular iseniz, hemen ölümü temenni edin" de.

Âyet: 7

وَلَا يَتَمَنَّوْنَهُ اَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيهِمْ ۗ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٧﴾

Meâli:

"Onların ellerinin önceden yaptıkları şeyler sebebiyle onu ebedî temenni edemezler. Allâh zâlimleri de bilendir."

Âyet: 8

قُلْ اِنَّ الْمَوْتَ الَّذِى تَفِرُّونَ مِنْهُ فَاِنَّهُ مُلَاقِيكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ اِلٰى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz kendisinden kaçıyor olduğunuz ölüm, elbette o, sizi yakalayandır. Sonra gizliyi ve açığı bilene döndürüleceksiniz de size yapıyor olduğunuz şeyleri haber verecek."

İZAHLARI:

Yahudilerin kitapları Tevrat ile ilgisizliğini, o kitapta beyan edilen son peygamber zikredildiği halde onu gizlediklerine misâl vermek üzere Allâhu zülcelal:

1- "Tevrat'ı yükletilenler sonra onu taşımayanların misâli, kitapları yüklenen eşek misâli gibidir..." Ellerinde tevrat kitabını taşıyıp da onu anlamayan ve hükümleriyle amel etmeyenler, içinde yazılı olan son Peygamberin bilinmemesine, duyulmamasına çalışanlar tıpkı üzerinde büyük kitaplar yüklü olan, akılsız, anlayışsız eşek gibidirler. Hayır daha da kötüdürler. Eşek anlamasını bilmez ama saklamasını da bilmez. Yahudiler ise, bilerek o kitapla amel etmezler, içindeki hakikatleri de gizlerler.

"...Allâh'ın âyetlerini yalanlayan kavmin misâli ne de kötü oldu..." Allâh'ın Rasulüne indirdiği âyetleri yalanlayıp inkar eden Yahudiler hakkında verilen misâl, ne kadar da kötüleyici bir benzetme oldu. Evet bu örnek Yahudilerden verildi. Ya bizim Müslümanlar hiç mi düşünmezler? Her Müslümanın evinde, elinde Kur'ân olduğu halde onu anlayıp da onunla amel etmeyişleri, yaşamlarını ona göre ayarlamamaları ile onlara benzemezler mi? Hemen tevbe istiğfar edelim, Kur'ânın hükümlerine sarılalım.

"...Allâh zâlimler gürûhuna da hidâyet etmez." Böyle Allâh'ın kitabına uzak kalarak kendine ve başkalarına zulmedenlere Allâh yardım etmez, onları doğru yola iletmez.

2- "Ey Yahudi olanlar! İnsanlardan önce hakikaten siz Allâh'ın dostları olduğunuzu iddia ediyorsunuz..." Ey kendilerini beğenen ve Allâh'ın dostları yalnız kendileri olduğunu iddia eden, Yahudi olmayanları hiçe sayan, hatta onlara "kölelerimiz" diyen zavallılar!

"...Eğer doğrular iseniz, hemen ölümü temenni edin." Habibim! Onlara söyle: "Bu iddialarınızda doğru iseniz, siz ve bizden hangimiz sapık yolda isek, o sapık olanlar için hemen ölümü, helâkı isteyin" de.

3- "Onların ellerinin önceden yaptıkları şeyler sebebiyle onu ebedî temenni edemezler..." Öteden beri yapa geldikleri ve kendilerini iyice kötülüğe alıştırdıkları için böyle bir beddua yapamazlar. Onlarda yalan, hile, inkar, iftira, haram kazanç gibi kötülükler iyice yerleşmiş ve irsileşmiştir. Kendilerini bundan kurtaramazlar. Helâk olmaları tahakkuk edinceye kadar devam edecekler. Onların bu halleri önce kendileri için büyük bir zulümdür.

"...Allâh zâlimleri de bilendir." Allâh kimlerin zâlim, kimlerin iyilik eden olduğunu en iyi bilendir. Herkesi ameline göre ya cezalandıracak ya da mükâfatlandıracaktır.

4- "Şüphesiz kendisinden kaçıyor olduğunuz ölüm, elbette o, sizi yakalayandır..." Habibim onlara söyle: "Sizin kaçmakta olduğunuz ölüm kesinlikle yakalayacaktır. Hem de küfür, şirk, isyan üzerine ve hile yaparken, yalan söylerken yakalayacaktır" de.

"...Sonra gizliyi ve açığı bilene döndürüleceksiniz de, size yapıyor olduğunuz şeyleri haber verecek." Sizin gizlediğinizi de, açığa vurduğunuzu da mükemmel bilen Allâh'ın huzuruna ister istemez döneceksiniz. O, size sizin unuttuklarınızı bile hiç eksiksiz haber verecektir. "Bunu ben yapmadım" bile diyemeyeceksiniz. Hak ettiğiniz cezayı da ilelebet göreceksiniz.

(Bakara 94, 95, 258. Âl-i Imran 61, 86, 168. Nisâ 46. Mâide 41-47. En'âm 144. Arâf 179. Tevbe 19, 94, 105, 109. Meryem 75. Furkân 44. Ahzâb 16. Ahkâf 10. Muhammed 12. Saff 7. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 9

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِذَا نُودِىَ لِلصَّلٰوةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا اِلٰى ذِكْرِ اللّٰهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ۭ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٩﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Cum'a gününde namaza çağrıldığı zaman, hemen Allâh'ın zikrine koşun ve alış verişi bırakın. Eğer bilirseniz bu sizin için daha hayırlıdır."

Âyet: 10

فَاِذَا قُضِيَتِ الصَّلٰوةُ فَانْتَشِرُوا فِى الْاَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ وَاذْكُرُوا اللّٰهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Namaz kılınınca da, artık yer yüzüne yayılın ve Allâh'ın fazlından arayın. Allâh'ı da çokça anın. Umulur ki felaha erersiniz."

Âyet: 11

وَاِذَا رَاَوْا تِجَارَةً اَوْ لَهْوًا انْفَضُّوٓا اِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَآئِمًا ۭ قُلْ مَا عِنْدَ اللّٰهِ خَيْرٌ مِّنَ اللَّهْوِ وَمِنَ التِّجَارَةِ ۭ وَاللّٰهُ خَيْرُ الرّٰزِقِينَ ﴿١١﴾

Meâli:

"Bir ticaret veya bir eğlence gördükleri zaman da oraya akın ettiler, seni de ayakta olarak bırakıverdiler. "Allâh katında olan, eğ-

lenceden ve ticaretten daha hayırlıdır. Allâh rızık verenlerin de hayırlısıdır" de."

İZAHLARI:

Rasulullâh S.A.V.'in Medine'ye hicretinden önce Medine müslümanları Es'ad ibni Zürâra R.A. yanında toplandılar ve Cumâ namazı kılmak üzere aralarında karar aldılar. Es'ad ibni Zürâra imam oldu ve iki rek'at Cuma namazı kıldılar. Bunların sayısı rivâyete göre on iki kişi idi.

Sonra Peygamber efendimiz Medine'ye hicret edince, Kuba köyünde bir süre kaldı. Rabiul'evvel ayının on ikinci pazartesi günü gelmiş idi. Perşembe gününe kadar orada kaldı ve Mescid-i Kuba'yı yaptılar. Sonra Cuma günü Medine'ye hareket etti. Cuma vakti Beni Salim ibni Avfin vadi içindeki yerine geldiler ve orada müslümanları topladı ve ilk Cuma hutbesini okudu, Cuma namazını kıldılar, bu hutbe mü'minler üzerinde çok büyük bir tesir bıraktı ve îmanları, azimleri son derece gelişti. Sonra da Medine'ye teşrif buyurdular.

Sonra mü'minleri Cuma namazı kılmaya sevkeden Allâh, onların bu mukaddes teşebbüslerini taktir ve tasdik ederek:

2- "Ey îman edenler! Cuma gününde namaza çağrıldığı zaman, hemen Allâh'ın zikrine koşun ve alış verişi bırakın..." buyurmuştur. Ey mü'minler! Cuma gününde öğle vakti ezan okunarak namaza davet edildiği zaman, hemen hiç oyalanmadan Allâh'ın zikri olan hutbe ve Cuma namazına gayretle gidin. Buradaki "koşun" kelimesi, soluk soluğa hızlıca koşmak manasına değil, bütün gayretinizle, dikkatinizle oraya gidin demektir. Namaza koşarak hızlıca gitmek memnudur.

Buhari ve Müslim'in Ebu Hureyre'den rivâyet ettiğine göre, Peygamber S.A.V. şöyle buyurmuştur: "Ezanı işittiğiniz zaman namaza yürüyün. Size yakışan da ağır başlılık ve vakardır. Hızlanmayın. Yetişebildiğinizi kılın. Geçeni de tamamlayın" bu hususta daha başka rivâyetler vardır. Cuma dahil, hangi namaz olursa olsun, ağır başlı, olgun, vakarlıca gidilir. Asıl olan erken davranmaktır.

"...Eğer bilirseniz bu sizin için daha hayırlıdır." Eğer siz herşeyi hatta alış verişi de bırakarak Cuma namazına gitmekteki sevabı, fazileti, sayısız yararları iyice bilirseniz, sizin için en hayırlı olan Cuma namazına devam edersiniz. Kadınlar, hastalar, yolcular, hür olmayanlar ve hava şartları müsait olmadığı zaman gidemeyenlere farz değildir.

Geniş bilgileri fıkıh kitaplarından alalım.

2- "Namaz kılınınca da, artık yer yüzüne yayılın ve Allâh'ın fazlından arayın..." Cuma namazını kıldıktan sonra, herkes kendi işine dağılsın ve Allâh'ın fazlı kereminden vereceği rızkını helal yoldan arasın.

"...Allâh'ı da çokça anın..." her nerede olursanız olun, Allâh'ı unutmadan, O'nu anarak, emir ve nehiylerine riâyet ederek yaşayın.

"...Umulur ki felaha erersiniz." Böylece ibadetlerinize dikkat ederek, kazançlarınızın helal olmasına özenerek, Allâh'ı hatırınızdan çıkarmayarak yaşamanızla umduklarınıza nail olursunuz, korktuklarınızdan da emin olursunuz.

3- "Bir ticaret veya bir eğlence gördükleri zaman da oraya akın ettiler, seni de ayakta olarak bırakıverdiler..."

Rasulullâh S.A.V. Cuma hutbesini okurken o sırada Dıhyetül Kelbi'nin kervanı Şam'dan gelmişti. Öteden beri alışkın olan Medine halkı kervanın başına üşüştü. Mescid'de hutbe dinleyenler de adetleri üzere koşuştular. Efendimiz de dimdik ayakta kaldı. Yanında sadece on iki kişi kaldı. İşte bu âyeti kerîme onlara Cuma adabını öğretmek üzere nâzil oldu. Daha sonra böyle bir şey yapmadılar.

"...Allâh katında olan, eğlenceden ve ticaretten daha hayırlıdır. Allâh rızık verenlerin de hayırlısıdır." Buyrularak mü'minlere namazın ticaretten de, eğlenceden de hayırlı ve yararlı olduğu hatırlatıldı. Her işin en hayırlısının Allâh'ın emirlerine uymakta olduğu öğretildi. İnşallâh biz de öğreniriz.

(Nisâ 103. Hacc 58. Mü'minûn 39. Nûr 37. Ahzâb 41, 42. Sebe 39. Zariyât 58. âyetleri de okuyalım.)

CUM'A SÛRESİNİN SONU

MÜNÂFİKÛN SÛRESİ

63. Sûredir

11 Âyettir

Medine'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

اِذَا جَآءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ اِنَّكَ لَرَسُولُ اللّٰهِ ۘ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ اِنَّكَ لَرَسُولُهُ ۘ وَاللّٰهُ يَشْهَدُ اِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ ۚ ﴿١﴾

Meâli:

"Münafıklar sana geldiği zaman: "Şüphesiz senin elbette Allâh'ın Rasulü olduğuna şehadet ederiz" dediler. Allâh da senin muhakkak kendisinin Rasulü olduğunu biliyor. Şüphesiz münafıkların da kesin yalancılar olduğuna şehadet eder."

Âyet: 2

اِتَّخَذُوٓا اَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ ۘ اِنَّهُمْ سَآءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢﴾

Meâli:

"Yeminlerini kalkan edindiler de Allâh yolundan saptılar. Şüphesiz onların yapıyor oldukları şey ne de kötü oldu."

Âyet: 3

ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ اٰمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا فَطُبِعَ عَلٰى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٣﴾

Meâli:

"İşte bu, hakikaten onların îman etmeleri, sonra küfretmeleri sebebiyledir. Kalplerinin üstüne de mühür basıldı. Onlar anlayamazlar da."

Âyet: 4

وَاِذَا رَاَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ اَجْسَامُهُمْ ۖ وَاِنْ يَقُولُوا تَسْمَعْ
لِقَوْلِهِمْ ۖ كَاَنَّهُمْ خُشُبٌ مُسَنَّدَةٌ ۖ يَحْسَبُونَ كُلَّ صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ ۖ
هُمُ الْعَدُوُّ فَاحْذَرْهُمْ ۖ قَاتَلَهُمُ اللّٰهُ ۖ اَنّٰى يُؤْفَكُونَ ﴿٤﴾

Meâli:

"Onları gördüğün zaman da kılıkları hoşuna gider. Konuşurlarsa, sözlerini dinlersin. Sanki onlar yemen kumaşı giydirilmiş odunlar gibidir. Her sesi kendi aleyhlerine sanırlar. Onlar düşmandır. Artık onlardan sakın. Allâh onları gebertsin. Nasıl da döndürülüyorlar?"

İZAHLARI:

1- "Münafıklar sana geldiği zaman: "Şüphesiz senin elbette Allâh'ın Rasulü olduğuna şehadet ederiz" dediler...." Rasulüm! Abdullâh ibni Ubeyy gibi münafıklar senin yanına geldikleri zaman seni aldatmak için: "Senin gerçekten Allâh'ın Rasulü olduğuna şahitlik ederiz" derler. Bunlara inanma. Onların içi söyledikleri gibi değil. Tam tersine küfür ve nifakla doludur. Esasen:

"...Allâh da, senin muhakkak kendisinin Rasulü olduğunu biliyor..." Allâh seni peygamber olarak gönderdiğini biliyor. Aynı zamanda:

"...Şüphesiz münafıkların da kesin yalancılar olduğuna Allâh şehadet eder." O, münafıkların iç yüzünü en iyi bilen Allâh, onların birer yalancı olduklarına şehadet eder. Onlar:

2- "Yeminlerini kalkan edindiler de Allâh yolundan saptılar..." Onlar mallarını, canlarını korumak için sizden görünürler, yemin ederler. Îman ettik derler, sen peygambersin derler. Böylece yeminlerini kalkan ederek korunmaya yeltenirler. Hem kendileri saparlar, hem de başkalarını saptırırlar. Onların müslüman olmalarını engellerler.

"...Şüphesiz onların yapıyor oldukları şey ne de kötü oldu." Onlar, en kötü, en çirkin, en mundar şeyleri yapıyorlar, hem kendileri,

hem de aldattıkları kimseler için en büyük kötülüğü, en çok ihaneti yapıyorlar.

3- "İşte bu, hakikaten onların îman etmeleri, sonra küfretmeleri sebebiyledir..." İşte onların bu îmanlı görünerek içlerinde küfrü beslemeleri, en çirkin yaratıklar, en mundar huylular, en karaktersiz kimseler olmaları yüzündendir.

"...Kalplerinin üstüne de mühür basıldı..." Artık onların kalplerinin üstüne kara mühür basılmıştır. Akı göremezler, hakkı anlayamazlar, yararlarını düşünemezler.

"...Onlar anlayamazlar da." Onların anlayış kabiliyetleri körelmiştir. Tam birer budala, birer ahmak hali almışlardır.

4- "Onları gördüğün zaman da kılıkları hoşuna gider..." giyinirler, kuşanırlar, çalımlı, çalımlı olurlar. İlk bakışta hoşunuza gider. Ama:

"...Konuşurlarsa, sözlerini dinlersin. Sanki onlar yemen kumaşı giydirilmiş odunlar gibidir..." Yalan dolan konuştukları zaman, bayağı dinlersin. Fakat söylediklerini iyice anlarsan, bomboş olduklarını hep yersiz, gereksiz laf yaptıklarını anlarsın ve her birinin pazar yerinde göstermelik, kütüklere sarılmış yemen kumaşları gibi olduklarını kavrarsın. Onlar hödüktürler, duydukları:

"...Her sesi kendi aleyhlerine sanırlar..." Kulaklarına bir ses gelmeye görsün, akılları çıkar. Korkarlar. Kendilerine bir hücum olduğunu sanırlar.

"...Onlar düşmandır. Artık onlardan sakının. Allah onları gebertsin..." Onlar din düşmanıdır. Müslüman düşmanıdır. Onlardan sakının, onlara karşı tedbirinizi alın. Onlara güvenmeyin. Görünüşlerine aldanmayın. Allâh onlara lanet etsin, helâk etsin, hak ettiklerini versin.

"...Nasıl da döndürülüyorlar?" Çok acayip şey, hak dururken nasıl da bâtıla çevriliyorlar? İman varken nasıl da küfre katılıyorlar? Cennet varken nasıl da cehenneme sürülüyorlar? Doğrusu çok tuhaf, çok acayip haldeler.

(Bakara 7-17, 204, 205. Nisâ 61, 88, 142. En'âm 46. Arâf 100. Enfâl 49. Tevbe 9, 30, 67, 68, 73, 87, 93, 107. Nahl 108. Ahzâb 1, 12, 48. Ğafir 35. Muhammed 16. Mücadele 15-17. Tahrim 9. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 5

وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللّٰهِ لَوَّوْا رُءُوسَهُمْ وَرَاَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ ﴿٥﴾

Meâli:

"Kendilerine: "Gelin Allâh'ın Rasulü sizin için mağfiret dilesin" denildiği zaman da başlarını çevirdiler. Ve onları kibirlenenler olarak kendilerini yüz çevirirler gördün."

Âyet: 6

سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ اَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ اَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لَهُمْ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٦﴾

Meâli:

"Onlara karşı kendileri için mağfiret dilediysen de veya onlar için mağfiret dilemediysen de denktir. Allâh kat'iyyen onlara mağfiret etmez. Şüphesiz Allâh fâsıklar zümresine hidâyet etmez."

Âyet: 7

هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا عَلٰى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللّٰهِ حَتّٰى يَنْفَضُّوا وَلِلّٰهِ خَزَآئِنُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَلٰكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٧﴾

Meâli:

""Dağılıncaya kadar, Rasulullâhın yanındaki kimselere, harcamayın" diyenler onlardır. Göklerin ve yerin hazineleri de ancak Allâh'ındır. Fakat münafıklar anlayamazlar."

Âyet: 8

يَقُولُونَ لَئِنْ رَجَعْنَآ اِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْاَعَزُّ مِنْهَا

الْاَذَلَّ ۚ وَلِلّٰهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُوْلِهٖ وَلِلْمُؤْمِنِيْنَ وَلٰكِنَّ الْمُنٰفِقِيْنَ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿٨﴾

Meâli:

""Andolsun Medine'ye dönersek, en üstünler en zelilleri oradan yemin olsun muhakkak çıkarırlar" diyorlar. Üstünlük de ancak Allâh'ın ve Rasulü ile mü'minlerindir. Fakat münafıklar bilemezler."

İZAHLARI:

Abdullâh ibni Ubeyy ve yardakçıları geriden geriye, içten içe müslümanların aleyhinde çalışıyorlar ve her fırsatta onları dağıtmaya, Rasulullâhı yalnız bırakmaya uğraşıyorlardı. Bunların anlaşılan ve kendilerini rezil eden bu halleri karşısında mahcup olan yakınları onlara: "Gelin bu halinizden vazgeçin de Peygamber sizin için Allâh'tan mağfiret dilesin" dediklerinde onlarla alay ederek başlarını sallarlar, dudaklarını bükerlerdi. Şu âyet bunu ifade ediyor:

1- "Kendilerine: "Gelin Allâh'ın Rasulü sizin için mağfiret dilesin" denildiği zaman da başlarını çevirdiler..." Haklarında nâzil olan bu âyetler, onların tanınmasına ve daha da rezil ve perişan olmalarına yol açtı. Çünkü:

"...Onları kibirlenenler olarak kendilerini yüz çevirirler gördün." Habibim! O münafıkları kendilerini beğenenler, kibirlenenler ve haktan yüz çevirenler, bâtıla yönelenler olarak gördün. Onlar bu hallerini bırakmazlar. Onun için:

2- "Onlara karşı kendileri için mağfiret dilediysen de veya onlar için mağfiret dilemediysen de denktir..." Rasulüm! Şunu iyi bil ki onlar için benden af dilesen de, dilemesen de değişmez. Onlar hep aynıdır.

"Allâh kat'iyyen onlara mağfiret etmez." İçlerini küfür saran, dışlarını nifak kaplayan, Hakka hiç de yönelmeyen bu fâsıklar gürûhuna Allâh doğru yolu yasaklar ve hiçte açık kapı bırakmaz. Onlar bu sapıklıkları içinde bocalayarak ahirete göçerler ve orada da içinden hiç çıkamayacakları cehenneme yuvarlanırlar.

3- "Dağılıncaya kadar, Rasulullâhın yanındaki kimselere, harcamayın diyenler onlardır..." Başta Abdullâh ibni Ubey olmak üzere münafıklar, Ensara: "Peygamberin yanındaki muhacir mü'minlere yiyecek, giyecek bakımından mallarınızı harcamayın da onun etrafından da-

ğılsınlar gitsinler" diyen işte o münafıklardır. Onlar bu sözlerini yemin ederek inkar etmişlerse de, Allâh bu âyeti kerîme ile açığa vurmuş, onların yalanlarını ifşa etmiştir. Onlara verilen cevap şöyle.

"...Göklerin ve yerin hazineleri de ancak Allâh'ındır. Fakat münafıklar anlayamazlar." O münafıkların sakındıkları Ensarın malları da dahil olmak üzere bütün göklerin ve yerin hazineleri, rızıkları yalnız Allâh'ındır. Mallarını da, sahiplerini de yaratan Allâh'tır. Allâh'ın verdiği, vereceği nimetleri kimse engelleyemez. Fakat münafıklar bu nimetlerin Allâh tarafından verildiğini bir türlü anlayamazlar, kavrayamazlar. Onların beyinleri çalışmaz.

4- "Andolsun Medine'ye dönersek, en üstünler, en zelilleri oradan yemin olsun muhakkak çıkarırlar" diyorlar..." Beni mustalak savaşında bir su için anlaşamamazlıktan dolayı Abdullâh ibni Ubeyy, yardakçı münafıklara böyle demişti. "Medine'ye bir varırsak üstün olan bizler zelil ve zayıf hakir olan bu müslümanları çıkarır atarız" demişti. Allâhu azimüşşan da onların bu nifaklarını Rasulüne bildirdi ve kimin üstün kimin zelil olduğunu açıklamak üzere:

"...Üstünlük de ancak Allâh'ın ve Rasulü ile mü'min-lerindir. Fakat münafıklar bilemezler" buyurdu. Kendilerinde boşuna üstünlük hayallamasınlar. Üstünlük ancak herşeyi yaratan Allâh'a mahsustur. O'nun yardımı ile Rasulü de, mü'minler de o münafıklardan üstünlerdir. Fakat bu münafıklar, kimin üstünlük kazanacağını bilemezler. Kuru bir çalımla kendilerinde bir kuvvet görürler. Nitekim üstünlük müslümanların, alçaklık da münafıkların oldu.

(Bakara 6-16. Nisâ 138, 139, 168. Tevbe 80. Yûnus 65. Hıcr 20, 21. Fâtır 10. Yasin 10. Sâd 9-11. Muhammed 34. Tûr 37. Mücadele 20, 21. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 9

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ ۚ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَٰلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Sizi mallarınız ve evladınız Allâh'ın zikrinden oyalamasın. Kim de bunu yaparsa, artık onlar hüsrana uğrayanların kendileridir."

Âyet: 10

وَاَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَاْتِىَ اَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَآ اَخَّرْتَنِى اِلَىٰٓ اَجَلٍ قَرِيبٍ فَاَصَّدَّقَ وَاَكُنْ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Birinize ölüm gelip de: "Ey Rabbim! Beni yakın bir zamana kadar geciktirseydin de sadaka verseydim ve sâlihlerden olsaydım" demesinden önce size rızık verdiğimiz şeylerden de harcayın."

Âyet: 11

وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللّٰهُ نَفْسًا اِذَا جَآءَ اَجَلُهَا وَاللّٰهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١١﴾

Meâli:

"Eceli geldiği zaman Allâh bir kimseyi de kat'iyyen geciktirmez. Allâh yapıyor olduğunuz şeylerden de haberlidir."

İZAHLARI:

Geçen âyetlerde münafıkların, muhacirlere ensarın yiyecek ve giyecek harcamalarını men etmeye çalıştıklarını ve onların Medine'den sürüp çıkarma niyetlerini beyandan sonra mü'minlere hitap ederek:

1- "Ey îman edenler! Sizi mallarınız ve evladınız Allâh'ın zikrinden oyalamasın..." buyurmuştur. Ey mü'minler! Münafıkların tutumları sizi endişeye sevketmesin. Siz mallarınıza ve evladınıza da güvenmeyin. Bunlar sizi Allâh'ın zikrinden, emrettiği namazdan ve sair farzlardan, vaciplerden alıkoymasın. Dünyaya sarılırken ahireti, bırakıvermeyin. Helalinden olmak şartıyla dünyadan nasibinizi de unutmayın.

"...Kim de bunu yaparsa, artık onlar hüsrana uğrayanların kendileridir." Sizden kimler böyle yapar mallarıyla, evladıyla uğraşırken Allâh'ın emrettiği şeyleri unutursa, bilsin ki onlar en çok zarar görenlerdir. Sizden:

2- "Birinize ölüm gelip de: "Ey Rabbim! Beni yakın bir zamana kadar geciktirseydin de sadaka verseydim ve sâlihlerden olsay-

dım" demesinden önce size rızık verdiğimiz şeylerden de harcayın." Ey mü'minler! Münafıkların sizi engellemelerine aldırış etmeden zekatlarınızı verin, sadakalarınızla fakirlere yardım edin. Nasıl olsa öleceksiniz. İşte o ölüm gelmezden önce "vah! Tüh!" demeden, pişmanlık duymadan Allâh'ın verdiği rızıklardan harcayın, zengin, fakir birbirinize sarılın. Sizin ve dininizin düşmanları olan münafıklara, kâfirlere, müşriklere fırsat vermeyin.

3- "Eceli geldiği zaman Allâh bir kimseyi de kat'iyyen geciktirmez..." Eceli gelen, vadesi yeten bir kimseyi, yalvarmasıyla, yakarmasıyla "biraz daha yaşa da yapacaklarını yap" diye ölümünü geriye bırakmaz. Ölüm gelmezden önce bu hal düşünülmeli, gereken tedbir alınmalı. Bu ise, yalnız Allâh'ın emirlerine riâyetle olur.

"...Allâh yapıyor olduğunuz şeylerden de haberlidir." Allâh yapa geldiğiniz iyilikler ve kötülüklerden en ince noktalarına kadar haberdardır. Kötülerin cezasını, iyilerin de mükâfatını elbette verecektir.

(Bakara 195, 254, 267. Âl-i Imrân 10, 116, 145, 171, 185. Nisa 135. En'âm 27, 28. Araf 34, 53. Enfâl 28, 36, 37. Hıcr 3. Nahl 161. Nûr 33, 38. Mü'minûn 99, 100. Enbiyâ 35. Ankebût 57. Secde 12. Yasin 47. Fâtır 45. Sebe 37, 39. Mücadele 17. Nûh 4. âyetleri de okuyalım.)

MÜNÂFIKÛN SÛRESİNİN SONU

TEĞÂBÜN SÛRESİ

64. Sûredir

18 Âyettir

Medine'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

يُسَبِّحُ لِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ ۚ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ ۖ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾

Meâli:

"Göklerde olan ve yerde bulunan şeyler Allâh'ı tesbih eder. Mülk yalnız O'nundur. Hamd de ancak O'nadır. Hem de O herşeye kâdirdir."

Âyet: 2

هُوَ الَّذِى خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ ۗ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢﴾

Meâli:

"O, sizi yaratandır. Sizden kâfir de vardır. Sizden mü'min de vardır. Allâh yapmakta olduğunuzu da görendir."

Âyet: 3

خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَاَحْسَنَ صُوَرَكُمْ ۚ وَاِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٣﴾

Meâli:

"Gökleri ve yeri hak ile yarattı. Size şekil de verdi. Kılıklarınızı da güzel yaptı. Dönüş de ancak O'nadır."

Âyet: 4

يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ۚ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٤﴾

Meâli:

"Göklerde ve yerde olanları bilir. Gizlediğinizi ve açıkladığınızı da biliyor. Allâh göğüslerin kendisini de bilendir."

İZAHLARI:

Her şeyi yoktan var eden, yarattığı şeylerin her birine ayrı haslet veren, bunların kendi varlığına delalet eden Allâh:

1- "Göklerde olan ve yerde bulunan şeyler Allâh'ı tesbih eder..." buyurmuştur. Göklerde ve yerde ne varsa, bunların her biri ayrı ayrı kendilerini yaratan Allâh'ı tesbih ederler. İnsanlar, cinler, melekler dilleriyle ve halleriyle, diğerleri de halleriyle Allâh'ı zikrederler. O'nu anarlar, O'nun noksanlıklardan münezzeh, kemal sıfatlarla muttasıf olduğunu tasdik ve tasvip ederler.

"...Mülk yalnız O'nundur. Hamd de ancak O'nadır..." Bütün varlıkların mülkü, O'nundur. Bunlar üzerindeki tasarruf hakkı yalnız kendisinindir. Bunlar üzerinde hiçbir kimsenin tasarruf hakkı yoktur. İsâ'nın, Uzeyr'in, putların ve şahısların tasarruf sahibi olduğuna inananlar çok hızlı bir şirk içindedirler. Hamd, şükür de ancak O'na mahsustur. Övüldükçe övülmeye layık olan da yalnız O'dur. Çünkü her övüleni yaratan O'dur.

"...Hem de O, herşeye kâdirdir." Tam tasarruf sahibidir. İstediği şeyi yaratır, dilediğini yok eder, bunları yapmaya kâdirdir. O'nun tasarrufuna hiçbir varlık engel olamaz. Nitekim:

2- "O, sizi yaratandır. Sizden kâfir de vardır. Sizden mü'min de vardır..." Hiçbir yardıma ihtiyaç duymadan sırf kendi iradesiyle, yalnız kendi kudretiyle ve tasarruf hakkı ile siz insanları O yaratmıştır. Hiçbirinizin isteği ile değil. Sizi de diğer mahlukatı da yalnız kendi iradesi ile yaratmıştır. Bakın sizin içinizde Allâh'a inanmayan kâfirler de vardır. O'na îman eden mü'minler de vardır. O, insanı yaratırken "ille de îman edeceksin, ille de küfredeceksin" diye değil, hür ve cüz'i irade ile fıtrat üzere yaratmıştır. Fakat onun anası, babası ya îmanlı, yada îmansız yetişmelerine sebep olurlar. Öte yandan her insan, Allâh'ın kendisine verdiği akıl ile araştırıp cüz'i iradesini kullanarak îman etmekle mükel-

leftir. Bu iradeyi kötüye kullananlar, akıllarını işletmeyenler kâfir olur, aklını ve iradesini iyiye kullananlar mü'min olur.

"...Allâh yapmakta olduğunuzu da görendir." Sizden küfre meyledenleri de îmana yönelenleri de görendir. Onun görmediği, bilmediği yoktur.

3- "Gökleri ve yeri hak ile yarattı..." Gökleri ve yeri boşuna değil, hakkın tecellisi, hikmetin belirmesi, adaletin icrası için hikmetle yarattı.

"...Size şekil de verdi. Kılıklarınızı da güzel yaptı..." size yarattığı canlıların en üstün şeklini verdi. Boyunuza, posunuza, gövdenize, ellerinize, ayaklarınıza en kullanışlı, en uygun biçimi verdi. Hele başınız, yüzünüz bambaşka bir yapı güzelliğine sahip. Bunlara bir de îman nûru eklenirse, ibadet olgunluğu, ahlak güzelliği gelirse, artık en üstün vasıfları ile doyulmaz, tam cennete layık bir kimse olur.

"...Dönüş de ancak O'nadır." O'nun huzuruna böyle dönerse, O'nun rızasını da alarak güzellerin güzeli olarak layık olduğu cennete girer. Güzelliği hiç solmadan ilelebet orada yaşar. O Allâh:

4- "Göklerde ve yerde olanları bilir. Gizlediğinizi ve açıkladığınızı da biliyor. Allâh göğüslerin kendisini de bilendir." Hiçbir şey onun bilgisi dışında kalmaz. Kendinize ona göre yön verin. Buna göre dikkatli olun.

(Bakara 77. Âl-i Imran 6, 29. Mâide 97. En'âm 2, 3. Arâf 11, 189. Tevbe 78. Nahl 19, 23. Nûr 41. Ankebût 44. İsrâ 44. Zümer 5. Ğafir 64. Casiye 22. Rûm 40, 54. Hadîd 1. Haşr 1, 24. Saff 1. Cum'a 1. İnfitâr 7, 8. Tîn 4. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 5

اَلَمْ يَاْتِكُمْ نَبَؤُا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ فَذَاقُوا وَبَالَ اَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٥﴾

Meâli:

"Size önceden küfredenlerin ve işlerinin vebalini tadanların haberi gelmedi mi? Onlara acıklı bir azap da vardır."

Âyet: 6

ذٰلِكَ بِأَنَّهُ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالُوا أَبَشَرٌ يَهْدُونَنَا فَكَفَرُوا وَتَوَلَّوْا وَاسْتَغْنَى اللَّهُ وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz ki Peygamberleri kendilerine gelir idi de: "Bize bir beşer mi hidâyet edecek?" dediler de küfrettiler ve yüz çevirdiler idi. İşte bu sebepledir. Allâh da istiğna etti. Allâh zengindir, övülendir."

İZAHLARI:

Ey Mekke müşrikleri! Siz bu kadar direniyor ve inatlaşıyorsunuz.

1- "Size önceden küfredenlerin ve işlerinin vebalini tadanların haberi gelmedi mi? Onlara acıklı bir azap da vardır." Sizden önce geçen Nuh'un kavmi, Hûd'un ve Sâlih'in kavmi gibi küfürlerinden ve şirklerinden sonra bu bâtıl işlerinin ağırlıklı olan cezalarını tattıkları ve en feci şekilde helâk oldukları acı haberleri gelmedi mi? Hiç onlar hakkında bilginiz yok mu da son peygambere, son kitaba karşı direniyor ve düşmanlık yapıyorsunuz? Uyanın! Onların başlarına gelen kesinlikle sizin başınıza da gelecektir. Bakın:

2- "Şüphesiz ki Peygamberleri kendilerine gelir idi de: "Bize bir beşer mi hidâyet edecek?" dediler de küfrettiler ve yüz çevirdiler idi. İşte bu sebepledir..." Onların başlarına gelen felaketlerin sebebi, bu küfürleridir.

"...Allâh da istiğna etti..." Allâh onların îmanlarına, itaatlerine muhtaç olmadığını bildirerek onları helâk etti. Zaten:

"...Allâh zengindir, övülendir." Herşeyi yaratan ve onların sahibi olan Allâh, muhtaç değildir. Yarattığı herşeyle övünen ve övülendir. Ey müşrikler! Gelin bu inadınızı bırakın da her an kendisine muhtaç olduğunuz Allâh'a ortak koşmadan îman edin. Aksi halde sizin sonunuz da o batan milletler gibidir. Öyle de olmuştur. Darısı devrimizdeki inatçıların başına.

(Bakara 267. Tevbe 70. İbrâhîm 8-11. Hıcr 10, 11. Hacc 64. Şuâra 186. Lokmân 12. Fâtır 15. Ğafir 22. Zümer 71. Hadid 24. Mümtehine 6. Nûh 1-28. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 7

زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوٓا اَنْ لَنْ يُبْعَثُوا ۜ قُلْ بَلٰى وَرَبِّى لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ ۜ وَذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيرٌ ﴿٧﴾

Meâli:

"Küfredenler, kat'iyyen diriltilmeyeceklerini iddia etmiştir. "Hayır Rabbime yemin ederim, andolsun kesinlikle diriltileceksiniz. Sonra andolsun muhakkak yaptıklarınızdan haber verileceksiniz. Bu da Allâh'a kolaydır" de."

Âyet: 8

فَاٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِى اَنْزَلْنَا ۜ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٨﴾

Meâli:

"Artık Allâh'a ve Rasulüne, indirdiğimiz nûra da îman edin. Allâh yapıyor olduğunuzdan da haberlidir."

Âyet: 9

يَوْمَ يَجْمَعُكُمْ لِيَوْمِ الْجَمْعِ ذٰلِكَ يَوْمُ التَّغَابُنِ ۜ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللّٰهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّـَٔاتِهِ وَيُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَآ اَبَدًا ۜ ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٩﴾

Meâli:

"Toplanma gününde sizi toplayacağı gün. İşte bu aldatma günüdür ve altından ırmaklar akan, içinde ebedî kalıcılar olarak onu cennetlere koyar. Bu büyük zaferdir."

İZAHLARI:

Öldükten sonra ahirette dirileceklerini inkar eden kâfirler hakkında şöyle buyrulmuştur:

1- "Küfredenler, kat'iyyen diriltilemeyeceklerini iddia etmiştir..." Müşrikler, "herşey dünyadan ibarettir. Öldükten sonra dirilmek diye bir şey" yoktur iddiasında bulunuyor. Rasulüm! Onlara:

"...Hayır Rabbime yemin ederim, andolsun kesinlikle diriltileceksiniz. Sonra andolsun muhakkak yaptıklarınızdan haber verileceksiniz. Bu da Allâh'a kolaydır" de. Allâh'ın emriyle Peygamber S.A.V. o kâfirlere: "Hayır sizin iddialarınız kat'iyyen doğru değildir. Rabbim Allâh'a yemin ederim, andolsun Allâh, sizi kesinlikle diriltecek ve huzuruna çekerek yeminle söylüyorum şüphesiz neler yaptıysanız teker teker size haber verecektir. Hem de yaptıklarınız hiç eksiksiz, yazılı olarak elinize verilecektir. Allâh için bu çok kolaydır. "Ol" demesiyle oluverir" demiştir. Bunu duydunuz, size haber verildi öyle ise:

2- "Artık Allâh'a ve Rasulüne, indirdiğimiz nûra da îman edin. Allâh yapıyor olduğunuzdan da haberlidir." Gelin o inatları, o şüpheleri, o inkarları bırakın da Allâh'a, Rasulüne ve her hususu aydınlatan Allâh'ın nuru Kur'âna îman edin ve içine düştüğünüz küfür bataklığından kurtulun. Sizin yapmakta olduğunuz herşeyden Allâh'ın haberi vardır. Hiçbir şey ondan gizli kalmaz.

3- "Toplanma gününde sizi toplayacağı gün. İşte bu aldanma günüdür." Kıyâmet kopunca mahşer yerine toplanılacak gün, sizi ve bütün insanları huzuruna toplayacağı gün. İşte bu gün tam aldatmaların açığa çıktığı, zararlı olanların, hüsrana uğrayanların belli olduğu gündür.

"...Kim Allâh'a îman eder ve yararlı iş yaparsa, onun kötülüklerini örter ve altından ırmaklar akan içinde ebedî kalıcılar olarak onu cennetlere koyar. Bu büyük zaferdir." Şunu da iyi bilin ki, her kim Allâh'a, Rasulüne ve Kur'âna îman eder ve Allâh'ın rızasına uygun Sâlih ameller yaparsa, onların hatalarını, günahlarını kapatır ve onları içinde ebedî kalacakları, altından ırmaklar akan, nimetler dolu cennetlere koyacaktır. İşte bu çok büyük bir kazançtır, büyük bir saâdettir, selâmettir.

(Bakara 271. Nisâ 30, 87. En'âm 12, 29, 94. Enfâl 29. Yûnus 48-53. Nahl 84, 89. İsrâ 49, 56, 98. Kehf 47, 48. Hacc 7, 70. Mü'minûn 37, 82. Ankebût 19. Yasin 32, 53. Saffat 16-24. Fâtır 11. Sebe 3, 22. Casiye 26. Şûrâ 15. Feth 5. Vakıa 47-55. Hadid 22. Mücadele 6, 18. Talâk 5, 11. Tahrim 8. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 10

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ
خَالِدِينَ فِيهَا ۖ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Küfredenler ve âyetlerimizi yalanlayanlar ise, işte bunlar, içinde ebedî kalıcılar olarak ateşin dostlarıdır. Varacakları yer ne de kötü."

İZAHI:

İnsanlardan küfredenler, Allâh'ın âyetlerini yalan sayanlar, hiç şüphesiz cehennemliklerdir. Cehennem ateşinin içinde ebedî kalacaklar. Onlar ateşin devamlı yakacaklarıdır. Onlar için bu yer ne de kötü olacaktır.

(Bakara 39. Mâide 10, 86. Hacc 57. Rûm 16. Hadîd 19. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 11

مَا أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ ۗ وَمَن يُؤْمِن بِاللَّهِ
يَهْدِ قَلْبَهُ ۚ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١﴾

Meâli:

"Allâh'ın izni olmadıkça bir musibet isabet etmemiştir. Kim de Allâh'a îman ederse, onun kalbini (Allâh) hidâyete erdirir. Allâh herşeyi de bilendir."

Âyet: 12

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ ۚ فَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَىٰ
رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Allâh'a itaat edin, Rasule de itaat edin. Eğer yüz çevirirseniz, artık Rasulümüze ancak açık tebliğ düşer."

Âyet: 13

اَللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۜ وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Allâh, kendisinden başka bir ilah olmayandır mü'minler de artık ancak Allâh'a güvensinler."

İZAHLARI:

1- "Allâh'ın izni olmadıkça bir musibet isabet etmemiştir..." Hayır veya şerden Allâh'ın izni, iradesi, taktiri, olmaksızın hiçbir şey insana gelmez. İnsana düşen ancak tedbirini almak, teşebbüsünü yapmak, gerisini Allâh'a bırakmaktır. Neticeye razı olmaktır.

"...Kim de Allâh'a îman ederse, onun kalbini (Allâh) hidâyete erdirir. Allâh herşeyi de bilendir." Her kim Allâh'a îman eder, onun emirlerini yapar, nehiylerinden de kaçarsa, Allâh onun kalbine hakka doğru yön verir. O kimse hep yararlı olanlara doğru hareket eder, zararlı olanlardan uzaklaşır. Allâh herşeyi en iyi bilen ve emrini ona göre verendir. Siz:

2- "Allâh'a da itaat edin, Rasule de itaat edin. Eğer yüz çevirirseniz, artık Rasulümüze ancak açık tebliğ düşer." Ey îman edenler siz Allâh'a itaat edin, O'nun verdiği bütün emirleri yerine getirin, men ettiği şeylerden de kaçın. Allâh'ın Rasulüne de itaat edin. O'nun tebliğ ettiği şeyleri dikkatle takip edin. Ondan ayrılmayın. Şâyet yüz çevirirseniz, kendinize zulmetmiş olursunuz. O'nun vazifesi ancak tebliğ etmektir.

3- "Allâh ,kendisinden başka bir ilah olmayandır..." Allâh birdir. Ondan başka "ilah" diye bir şey yoktur. Ancak O'na kulluk yapılır ve ancak O'ndan istenir. Aksi halde şirktir. Böyle olunca:

"...Mü'minler de artık ancak Allâh'a güvensinler" Araya başka şeyler katmasınlar. İhlasla O'na kulluk yapsınlar, ihlasla O'na güvensinler.

(Bakara 156, 255. Âl-i Imran 20, 32, 122, 132, 153, 166. Mâide 11, 92, 99, 106. Enfâl 1, 20, 46. Tevbe 51. Ra'd 40. İbrâhîm 11. Tâha 8. Neml 26. Nahl 35, 82. Nûr 54. Ankebût 18. Lokmân 17. Zümer 51. Şûrâ 30, 48. Muhammed 33. Hadid 22. Mücadele 13. Nisâ 62, 72, 73, 79. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 14

يَـٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِنَّ مِنْ اَزْوَاجِكُمْ وَاَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ ۚ وَاِنْ تَعْفُوا وَتَصْفَحُوا وَتَغْفِرُوا فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Şüphesiz eşlerinizden ve çocuklarınızdan size düşman olan da vardır. Artık onlardan sakının. Eğer affederseniz ve hoş görürseniz (hatalarını) da örtüverirseniz, artık şüphesiz Allâh çok mağfiret eden, rahîm olandır."

Âyet: 15

اِنَّمَآ اَمْوَالُكُمْ وَاَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ ۖ وَاللّٰهُ عِنْدَهٗٓ اَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Mallarınız ve çocuklarınız ancak birer imtihandır. Allâh ise O'nun katında büyük bir mükâfat vardır."

Âyet: 16

فَاتَّقُوا اللّٰهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَاسْمَعُوا وَاَطِيعُوا وَاَنْفِقُوا خَيْرًا لِاَنْفُسِكُمْ ۗ وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهٖ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Artık gücünüz yettiği kadar Allâh'tan korkun (emirlerini) de dinleyin, itaat da edin, kendiniz için bir hayır olarak da harcayın. Kim de kendisinin cimriliğinden korunursa, artık bunlar felaha erenlerin kendileridir."

Âyet: 17

اِنْ تُقْرِضُوا اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضَاعِفْهُ لَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ۚ وَاللّٰهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Allâh'a güzel bir ödünç verirseniz, onu sizin için katlar ve size mağfiret eder. Allâh çokça şükrünüzü de kabul eden, halim olandır."

Âyet: 18

عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Gizliyi açığı bilen, aziz, hakim olandır."

İZAHLARI:

Tirmizi, Hakim, İbni Cerir'in İbni Abbas'tan rivâyet ettiğine göre bu âyet Mekke halkından müslüman olup da Peygamberin yanına gelmek isteyenlere eşleri ve çocukları mani olmuşlardı. Bunun üzerine bu âyet nâzil olmuştur. Âyetin hususi yönü böyle olmakla beraber umumi yönüne baktığımız zaman, aile yapısı karşımıza çıkar. Aile içinde eşler ve çocuklar çok önem taşır. Eşlerin birbirine Allâh yolundaki bağlılıkları, çocuklarının Allâh yolunda iyi yetiştirilmeleri, aile içinde tam bir islami ahengin temini, Allâh nizamının işlemesi her insan için önemli bir imtihandır. Bu imtihan iyi verilemezse, o aile içinde önüne geçilemeyecek bir fitne ve huzursuzluk meydana gelir. Nitekim devrimizde böyle dirliksizlikler artmaktadır. Hele küfür diyarının aile mefhumu tamamen kalkmış ve bir başıboşluk yayılmıştır. Onun için Allâh mü'minlere sıkı tenbih yapmak üzere:

1- "Ey îman edenler! Şüphesiz eşleriniz ve çocuklarınızdan size düşman olan da vardır. Artık onlardan sakının..." buyurmuştur. Oldukça geniş kavramlı olan bu konu, enine, boyuna tartışılacak, düşünecek ve üzerinde çokça durulacak bir husustur.

İyi yetişmemiş erkekle iyi terbiye almamış bir kadının evlenerek birbirine eş olduklarını düşünün. İyi yetişmemiş oğlan veya kız çocuklarını düşünün, bir de bunların yaşadığı devri düşünün. İçinden çıkabilirseniz çıkın. Eski milletler bu yüzden helâk olup gitmişlerdir. Bizim sonumuz ne olur? Böyle geçimsiz bir zamanda:

"...Eğer affederseniz ve hoş görürseniz (hatalarını) da örtüverirseniz, artık şüphesiz Allâh çok mağfiret eden, rahîm olandır." Bir yandan böyle geçimsizlere öğüt verirken, sinire baş vurmadan, tatsızlığa meydan vermeden güzellikle, tatlılıkla, bazı hataları dikkate almayarak

onları olgunlaştırmaya çalışmalıdır. Allâh da hoş görür, rahmetini ihsan eder, sebep halkeder. İyi sonuca kavuşturur.

2- "Mallarınız ve çocuklarınız ancak birer imtihandır..." Mallarınızı nereden nasıl kazandınız, nereye nasıl harcayacaksınız. Bu mallar kazanılırken, korunurken ibadetlerinizi ihmal mi ettiniz? Sizi Allâh yolundan alıkoydu mu?

Evladınız da böyle, onları nasıl yetiştirdiniz? Haram lokma yedirdiniz mi? Onları Allâh yolunda bilgilendirdiniz mi? Bu sorular bizi geniş düşünmeye sevkeder.

"...Allâh ise, O'nun katında büyük bir mükâfat vardır." Mallara ve evlada gerekli itina gösterilerek Allâh yolundan ayrılmayanlar için Allâh'ın katında büyük bir mükâfat olduğu müjdesi verilmiştir.

3- "Artık gücünüz yettiği kadar Allâh'tan korkun (emirlerini) de dinleyin, itaat da edin, kendiniz için bir hayır olarak da harcayın..." Ey mü'minler! Artık Allâh'ın yolunu öğreniyorsunuz. Gücünüz yettiği kadar, imkanınız el verdiği kadar Allâh'ın emirlerini yerine getirin ve bir hata eder miyiz korkusu içinde bulunun. Allâh'a itaat edin. O'nun emirlerini dinleyin. O'nun verdiği rızıklardan bir hayır olarak kendi faydanız için fakirlere, yolculara, yetimlere harcayın.

"...Kim de kendisinin cimriliğinden korunursa, artık bunlar felaha erenlerin kendileridir." Her kim alışa geldiği cimrilik hissini yenerek bunun zararından korunur cömertliğe alışırsa, işte böyleleri bütün korktuklarından emin olmuş, umduklarına da nail olmuştur.

4- "Allâh'a güzel bir ödünç verirseniz. Onu sizin için katlar size mağfiret eder..." Allâh'ın rızasına uygun yerlere harcamak sanki bizzat Allâh'ın kendine vermişçesine bir yatırım yapmaktır. Allâh onun karşılığını kat kat artırarak verir ve bir çok günahları da affeder.

"...Allâh çokça şükrünüzü de kabul eden, halim olandır." Allâh şükredenlerin şükrünü, nimetlerini artırarak kabul eder. Allâh aceleci, hisli, sinirli değildir. Halim, selim, bağışlayıcıdır.

5- "Gizliyi açığı bilen, aziz, hakim olandır." Sizin bildiğinizi de bilmediğinizi de, size göre gizli olanı da, açık olanı da bilendir. O, en üstün olan, daima galip olandır. Dilediği hükmü verendir. O'nun verdiği hükmü kimse değiştiremez, bozamaz.

(Bakara 109, 195, 245, 254, 267. Âl-i Imran 10, 116, 159. Nisâ 149. Mâide 13, 108. En'âm 73. Arâf 199. Enfâl 28. Ra'd 9. Mü'minûn 92. Secde 6. Nûr 22. Sebe 37. Hadid 7, 11, 18. Haşr 9, 22. Munâfikûn 9, 10. Mücadele 17. Müzzemmil 20. âyetleri de okuyalım.)

TEĞABÜN SÛRESİNİN SONU

TALAK SÛRESİ

65. Sûredir

12 Âyettir

Medine'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

يَآ اَيُّهَا النَّبِىُّ اِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَآءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ وَاَحْصُوا
الْعِدَّةَ ۚ وَاتَّقُوا اللّٰهَ رَبَّكُمْ ۚ لَا تُخْرِجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ وَلَا
يَخْرُجْنَ اِلَّآ اَنْ يَاْتِينَ بِفَاحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ ۚ وَتِلْكَ حُدُودُ اللّٰهِ ۚ
وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللّٰهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ ۚ لَا تَدْرِى لَعَلَّ اللّٰهَ
يُحْدِثُ بَعْدَ ذٰلِكَ اَمْرًا ﴿١﴾

Meâli:

"Ey Peygamber! Kadınları boşadığınız zaman onları iddetlerinde boşayın ve iddeti sayın. Rabbiniz Allâh'tan da korkun. Onları evlerinden çıkarmayın. Açık bir fuhuş getirmedikçe de çıkmasınlar. Bu da Allâh'ın sınırıdır. Kim de Allâh'ın sınırını aşarsa, artık kendisine zulmetmiştir. Bilemezsin belki de Allâh bundan sonra bir iş meydana getirir."

İZAHI:

Burada hitap peygamberlik sıfatı ile yapılmıştır. Böylece Muhammed'in Allâh tarafından Peygamber olarak anılması, O'nun üzerindeki dedikoduları sıyırmıştır. Her hitaptan sonra bir hüküm beyanı olacağına göre, burada boşanmanın nasıl yapılacağı hükmü verilmiştir ve:

"...Kadınları boşadığınız zaman onları iddetlerinde boşayın ve iddeti sayın..." buyrulmuştur. Burada mazi sığasıyla (طَلَّقْتُمْ) buyrulması, bu âyet nâzil olmazdan önce Peygamberimizin Hafsa R.A'yı boşamış olması, bazı eshabın da buna benzer boşama yaptıklarına işarettir. Mazi sığasıyla gelmesinin sebebi budur. Müfessirlerin bu kelimeye "boşayaca-

ğınız veya boşamak istediğiniz zaman" manası vermeleri ise, geleceğe yöneliktir. Bu kelimenin mazi sığası ile gelmesi yanlış değildir. Vaki hadiselere uygundur. Kadınları boşarken onları iddetlerinde boşayın. İddeti de sayın dikkate alın. Hayızlı (ay başılı) oldukları zamanda değil, temiz oldukları ve münasebette bulunulmadıkları bir zamanda boşama yapılmalı ki, üzerlerinde çocuk bulunmadığı kesin bilinmiş olsun.

Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi ve Nese'inin İbni Ömer'den rivâyet ettiklerine göre, İbni Ömer karısını hayızlı iken boşamıştı. Ömer R.A. bunu Rasulullâha anlattı da bundan öfkelenmişti. Sonra: "O'nu çevirsin, temizleninceye kadar tutsun, sonra hayız görsün, sonra temizlensin (dokunmasın da) sonra eğer onu boşama gerekirse, ona temasta bulunmadan önce boşasın. İşte bu Allâh'ın emrettiği iddettir" buyurdu. Buna göre fukaha boşamayı üç kısımda anlatmışlardır:

1- Sünnete uygun boşama: Kadın hayızlı iken değil, temiz ve dokunulmamış olarak boşanmalıdır. Bu sünnete uygundur.

2- Bidat olan boşama: Bu da hayızlı iken veya temiz ama münasebette bulunulmuş olarak boşama.

3- Sünnet ve bidat olmayan boşama: Büluğ çağından önce küçüklerin boşaması, hayızdan kesilmiş olanların boşanması ve hiç münasebetlerde bulunulmadan yapılan boşanma.

Daha geniş bilgileri, fukahanın ihtilafıyla birlikte fıkıh kitaplarından okuyalım.

"...Rabbiniz Allâh'tan da korkun..." Burada boşama selahiyetinin ve vebalinin erkeklerde olduğu açıklanmış oluyor. Ey erkekler! Bu boşama hakkı size verilmiştir ama ağır mesuliyet altındasınız. Karınızın boşamayı gerektiren bir hatası yok iken keyfi olarak onu boşamayın. Allâh'ın vereceği cezadan korkun. Onların hakkını tam bir itina ile gözetin. Sonra:

"...Onları evlerinden çıkarmayın..." Onları oturdukları evlerde barındırın. Onları sokaklar veya bir boşluğa atarak perişan etmeyin.

"...Açık bir fuhuş getirmedikçe de çıkmasınlar..." O kadınlar zina gibi hırsızlık gibi adam öldürmek gibi bir cezayı gerektiren suç işlemedikçe de evlerinden çıkmasınlar. İddetleri bitinceye kadar evlerinde kalmaları haklarıdır.

"...Bu da Allâh'ın sınırıdır..." Bu açıklamalar Allâh'ın çizdiği bir sınırdır. Buna riâyet edilmesi gerekir.

"...Kim de Allâh'ın sınırını aşarsa, artık kendisine zulmetmiştir..." Her kim Allâh'ın açıkladığı bu sınırı aşarak kadına zarar verirse, artık kendisi düşünsün, kendine de zulmetmiş olur. Farkına varmadan ağır cezalara çarpılır. Sabretsin:

"...Bilemezsin. Belki de Allâh bundan sonra bir iş meydana getirir." Allâh'tan ümit kesilmez. Kimse yarının ne olacağını bilemez. Belki de Allâh bir sebep halk eder bu yuva bozulmadan selâmete erer veya daha başka bir sebeple en uygun netice alınır. Hiç acele edilmemeli.

TENBİH

Allâh'ın boşamayı meşru kılması, herkes için bir keyfilik değildir. Evliliğin devamını sarsacak, imkansız hale getirecek içki, kumar, fuhuş, hırsızlık, iftira gibi densizlikler veya îmansızlık, ibadetsizlik, Allâh'ın emirlerinden birini de olsa inkar etmek, haram yemek, zulmetmek gibi dini zayıflıklar gibi hallerde boşanma kaçınılmaz olur ise de, sırf gönül arzusuna dayanarak, başkalarına göz dikerek, ottan çöpten bahanelerle boşamaya yeltenmek, ağır mesuliyeti gerektirir.

Peygamber efendimiz: "Allâh'a helalin en buğuzlusu, boşamaktır." buyurmuştur. İbni Ömer'den.

Yine Peygamber Efendimiz: "Kadınları bir şüpheden (bir dini aykırılığın ısrarından) başka bir sebeple boşamayın. Çünkü Allâh zevk düşkünü erkekler ve zevk düşkünü kadınları sevmez" buyurmuştur. Yani zevki için karı değiştiren ve zevki için koca değiştirenleri sevmez. Hatta onlara lanet eder.

Yine Peygamber Efendimiz: "Her hangi bir kadın gereksiz yere kocasından boşanmak isterse, Allâh ona cennetin kokusunu bile haram eder" buyurmuştur. Sevban'dan. (Ebu Davud, Tirmizi).

Görülüyor ki dinimizde gereksiz yere boşamak ve boşanmak yoktur. Erkek de, kadın da ağır sorumluluk altındadır.

Âyet: 2

فَاِذَا بَلَغْنَ اَجَلَهُنَّ فَاَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ اَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ
وَاَشْهِدُوا ذَوَىْ عَدْلٍ مِنْكُمْ وَاَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلّٰهِ ذٰلِكُمْ

يُوعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ ۚ وَمَنْ يَتَّقِ اللّٰهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ﴿٢﴾

Meâli:

"Müddetlerini doldurdukları zaman da, ya onları güzellikle tutun veya onları iyilikle ayırın. Sizden adaletli iki kimseyi de şahit yapın. Şahitliği de Allâh için dosdoğru yapın. İşte bu, Allâh'a ve ahiret gününe îman ediyor olan kimseye onunla öğüt verilir. Kim de Allâh'tan korkarsa, onun için bir çıkış lütfeder."

Âyet: 3

وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ ۚ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ فَهُوَ حَسْبُهُ ۚ اِنَّ اللّٰهَ بَالِغُ اَمْرِهِ ۚ قَدْ جَعَلَ اللّٰهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا ﴿٣﴾

Meâli:

"Ummadığı yerden de ona rızık verir. Kim de Allâh'a güvenirse, artık o, kendisine yetendir. Şüphesiz Allâh, emrini yerine getirendir. Allâh herşey için bir ölçü yapmıştır."

İZAHLARI:

1- "Müddetlerini doldurdukları zaman da, ya onları güzellikle tutun veya onları iyilikle ayırın..." Boşadığınız kadınlar iddetlerini doldurmaya yaklaşınca üç ay, üç hayız süresi bitmezden önce onları ya güzellikle nikahınıza döndürün, aile hayatınız devam etsin –ki en iyi olan budur– veya sürüncemede bırakmadan iddetin bitiminde onları ayırın. Bunun için de:

".... Sizden adaletli iki kimseyi de şahit yapın. Şahitliği de Allâh için dosdoğru yapın..." Boşamayı çevirdiğiniz veya boşadığınız için sizin gibi îmanlılardan adaletli, dürüst kimselerden iki şahit tutun ki ne yaptığınız bilinsin. Bu şahitlik boşamayı çevirmek için mi, boşadığını belirtmek için mi? Bunda ihtilaf vardır. Her ikisi için olmasında bir sakınca yoktur. Bunu öğrenmek için de yine fıkıh kitaplarını okuyalım.

"...İşte bu, Allâh'a ve ahiret gününe îman ediyor olan kimseye onunla öğüt verilir..." İşte bu boşama şekli ile şahitlik işi, Allâh'a ve ahiret gününe îman eden, sorumluluk korkusu içinde olan kimselere verilecek bir öğüttür. İmansızlar için hiçbir hüküm fayda vermez.

"...Kim de Allâh'tan korkarsa, onun için bir çıkış lütfeder." Allâh'tan korkarak hayızlı halinde karısını boşamayan, temiz iken boşasa bile kadının hakkına riâyet eden kimse için Allâh o sıkıntıdan bir çıkış, bir kurtuluş yolu ihsan eder ve:

2-"Ummadığı yerden de ona rızık verir..." Allâh öyle ihlaslı kuluna hiç hesaba katmadığı yerden nasip verir. Gerek mali yönden, gerek ailevi yönden sebepler yaratır, onun yüzünü güldürür.

"...Kim de Allâh'a güvenirse, artık o, kendisine yetendir..." Her kim Allâh'a güvenir ve işini ona havale ederse, Allâh ona yeter ve gereken yardımı yapar. Burada şunun iyi anlaşılması gerekir. Allâh'ın emirlerine riâyet ederek sebeplerine sarılır ve işini Allâh'a havale eder, O'na rıza gösterirse, hiç endişe etmesin. Bu ona yeter.

"...Şüphesiz Allâh, emrini yerine getirendir. Allâh herşey için bir ölçü yapmıştır." Allâh muhakkak verdiği emri yerine getirir. Neyi irade buyurmuşsa, sadece "Ol" demesi yeterlidir. O, yapacağı ve yaratacağı herşeye bir ölçü vermiş, bir zaman belirlemiştir. Onu gözetmek ve sabretmek gerekir.

Âyet: 4

وَالّٰٓـِٔيْ يَئِسْنَ مِنَ الْمَحِيْضِ مِنْ نِّسَآئِكُمْ اِنِ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ
ثَلٰثَةُ اَشْهُرٍ ۙ وَّالّٰٓـِٔيْ لَمْ يَحِضْنَ ۭ وَاُولَاتُ الْاَحْمَالِ اَجَلُهُنَّ اَنْ
يَّضَعْنَ حَمْلَهُنَّ ۭ وَمَنْ يَّتَّقِ اللّٰهَ يَجْعَلْ لَّهٗ مِنْ اَمْرِهٖ يُسْرًا ﴿٤﴾

Meâli:

"Kadınlarınızdan hayızdan kesilmiş olanlar da, onların iddetinde şüphe ettiyseniz, onların iddeti üç aydır. Hayız görmeyenler de (öyle). Hamile kadınların müddetleri ise, yüklerini koymalarıdır (doğurmalarıdır). Kim de Allâh'tan korkarsa, ona işinden bir kolaylık yapar."

Âyet: 5

ذٰلِكَ اَمْرُ اللّٰهِ اَنْزَلَهٗٓ اِلَيْكُمْ ۭ وَمَنْ يَّتَّقِ اللّٰهَ يُكَفِّرْ عَنْهُ
سَيِّاٰتِهٖ وَيُعْظِمْ لَهٗٓ اَجْرًا ﴿٥﴾

Meâli:

"Bu Allâh'ın size indirdiği emridir. Kim de Allâh'tan korkarsa, ondan kötülüklerini örter, mükâfatını da büyütür."

İZAHLARI:

İddet bakımından kadınlar dörde ayrılır:

1- Evli olup da kocaları ölen veya boşayan hayız gören kadınlar. Bu kadınların kocaları ölürse, hamile de değilse, dört ay on gün iddetleri vardır. Boşanırlarsa, üç hayız görme ve temizlenme iddetleri vardır.

2- Evli olup da kocaları ölen veya boşayan hayızdan kesilmiş kadınlar. Bu kadınların kocaları ölürse dört ay on gün iddetleri vardır. Boşanmış olurlarsa üç ay iddetleri vardır.

3- Evli olup da kocaları ölen veya boşanan kadınlar. Bunlar hamile iseler, kocaları ölse de, boşansalar da doğumu yapınca iddetleri bitmiştir. Hemen evlenebilirler. Ancak zifaf için lohsalık süresinin bitmesi gerekir.

4- Hayız görmeden evlenmiş veya hiç hayız görmemiş kadınlar bunlar da hayızdan kesilmiş kadınlar gibidir.

Bu âyeti kerîmede zikri geçen şüphe, ya gelen kan hayız mı değil mi şüphesi veya iddetin süresinin ne kadar olmasıdır. Her iki noktada meydana gelen şüpheler bu açıklama ile giderilmiştir.

"...Kim de Allâh'tan korkarsa, onun işinden bir kolaylık yapar." Her kim Allâh'ın emirlerine uyar ve hataya düşmesinden korkarsa, Allâh onun işinde bir kolaylık ihsan eder. Onu selâmete çıkarır.

"Bu Allâh'ın size indirdiği emridir." Bu âyetlerdeki açıklanan hükümler, Allâh'ın size yanılmamanız için indirdiği emirlerdir.

"...Kim de Allâh'tan korkarsa, ondan kötülüklerini örter, mükâfatını da büyütür." Her kim Allâh'ın emirlerini tutar, nehiylerinden kaçar ve cezasından korkarsa, Allâh onun hatalarını kapatır, vereceği mükâfatını da artırır, büyütür.

(Bakara 222, 223, 226-237. Nisâ 3, 4, 15, 16, 19-25, 35, 129. Nûr 60. Ahzâb 28-34, 37, 49, 50. Mücadele 2-4. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 6

أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنتُم مِّن وُجْدِكُمْ وَلَا تُضَآرُّوهُنَّ لِتُضَيِّقُوا عَلَيْهِنَّ ۚ وَإِن كُنَّ أُولَاتِ حَمْلٍ فَأَنفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّىٰ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ ۚ فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ ۚ وَأْتَمِرُوا بَيْنَكُم بِمَعْرُوفٍ ۖ وَإِن تَعَاسَرْتُمْ فَسَتُرْضِعُ لَهُ أُخْرَىٰ ﴿٦﴾

Meâli:

"Onları gücünüzden oturduğunuz yerin (bir bölümünde) oturtun. Onların üzerine baskı yapmanız için kendilerine zarar da vermeyin. Şâyet yüklüler iseler, doğumlarını yapıncaya kadar nafakalarını verin. Eğer sizin için (çocuğu) emzirirlerse, onlara ücretlerini de verin. Aranızda güzellikle istişare edin. Eğer zorlanırsanız, artık onun için bir başkası emzirir."

Âyet: 7

لِيُنفِقْ ذُو سَعَةٍ مِّن سَعَتِهِ ۖ وَمَن قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنفِقْ مِمَّآ آتَاهُ اللَّهُ ۚ لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَآ آتَاهَا ۚ سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا ﴿٧﴾

Meâli:

"Geniş olan genişliğinden harcasın. Rızkı kendine daralan da, eh, Allâh'ın kendine verdiğinden harcasın. Allâh bir kimseye verdiğinden başka teklif yapmaz. Allâh zorluktan sonra yakında bir kolaylık yapar."

İZAHLARI:

Geçen âyetlerde boşanma ve iddeti açıkladıktan sonra bu âyetlerde mesken ve nafaka hükümlerini beyan etmek üzere:

1- **"Onları gücünüzden oturduğunuz yerin (bir bölümünde) oturtun..."** buyuruluyor. O boşadığınız kadınları gücünüz miktarınca kendi oturduğunuz yerin münasip bir bölümünde oturtun. Onları dışarıya atıvermeyin.

"...Onların üzerine baskı yapmanız için kendilerine zarar da vermeyin..." Bu kadınları sıkıştırıp kaçırmanız için kendilerine her hangi bir zarar yapmaya kalkışmayın. Onlar emanetinizdedir. Onları hoş tutun. İddetleri bitinceye kadar himayenizde bulundurun.

"...Şâyet yüklüler iseler, doğumlarını yapıncaya kadar nafakalarını verin..." Boşadığınız kadınlar hamile iseler, onların iddeti doğumlarına kadar olduğu için –az veya çok– doğumlarına kadar onların nafakalarını, oturacakları yeri temin edin. Bu da borcunuzdur.

"...Eğer sizin için (çocuğu) emzirirlerse, onlara ücretlerini verin." Boşadığınız kadınlar doğumlarını yaptıktan sonra çocuğunuzu sizin hesabınıza emzirirlerse, o bölgedeki rayice göre ona emzirme ücretini de verin. Bu da ayrıca borcunuzdur. Eğer gerekirse:

"...Aranızda güzellikle istişare edin..." Aranızda görüşün ve emzirme ücreti üzerinde anlaşın. Bu anlaşmaya göre ücreti verirsiniz.

"...Eğer zorlanırsanız, artık onun için bir başkası emzirir." Aranızdaki görüşmenizde anlaşamaz da zor duruma düşerseniz o çocuğu babası hesabına başka bir süt anası emzirir.

2- "Geniş olan genişliğinden harcasın..." Hali vakti yerinde zengin olan kimse, boşadığı kadına iddeti içinde veya doğuma kadar gücü nisbetinde kısmadan bolca harcasın. Uygun olan da budur.

"...Rızkı kendine daralan da, eh, Allâh'ın kendine verdiğinden harcasın..." Fakir olan yiyeceği de kendine yetecek kadar, az olan kimse de o nisbette Allâh'ın verdiği kadar harcasın.

"...Allâh bir kimseye verdiğinden başka teklif yapmaz..." Allâh kuluna ne kadar verirse, o nisbette teklif eder. Daha fazla zorlamaz.

"...Allâh zorluktan sonra yakında bir kolaylık yapar." Allâh'a güvenir; sebebine sarılır ve çalışırsanız, içinde bulunduğunuz sıkıntıdan sonra elbette bir bolluk verecektir.

(Bakara 233, 236, 286. En'âm 152. Nisâ 127-130. Arâf 42. Mü'minûn 62. Ahkâf 15. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 8

وَكَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ عَتَتْ عَنْ أَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِهِ فَحَاسَبْنَاهَا
حِسَابًا شَدِيدًا وَعَذَّبْنَاهَا عَذَابًا نُكْرًا ﴿٨﴾

Meâli:

"Beldelerden nicesi Rabbinin ve Peygamberlerinin emrinden çıktılar da, onları çetin bir hesaba (çektik) hesaplaştık ve onları görülmedik bir azapla azaplandırdık."

Âyet: 9

فَذَاقَتْ وَبَالَ اَمْرِهَا وَكَانَ عَاقِبَةُ اَمْرِهَا خُسْرًا ﴿٩﴾

Meâli:

"İşlerin akıbeti hüsran olarak, işlerinin vebalini de tattılar."

Âyet: 10

اَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فَاتَّقُوا اللّٰهَ يٰٓاُولِى الْاَلْبَابِ ۚ
اَلَّذِينَ اٰمَنُوا ۚ قَدْ اَنْزَلَ اللّٰهُ اِلَيْكُمْ ذِكْرًا ۙ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Allâh onlar için çetin bir azap hazırladı. Ey îman eden akıl sahipleri! Artık Allâh'tan korkun. Allâh size bir zikir indirmiştir."

Âyet: 11

رَسُولًا يَتْلُوا عَلَيْكُمْ اٰيَاتِ اللّٰهِ مُبَيِّنَاتٍ لِيُخْرِجَ الَّذِينَ
اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِ ۭ وَمَنْ
يُّؤْمِنْ بِاللّٰهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُّدْخِلْهُ جَنّٰتٍ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا
الْاَنْهٰرُ خٰلِدِينَ فِيهَآ اَبَدًا ۭ قَدْ اَحْسَنَ اللّٰهُ لَهٗ رِزْقًا ﴿١١﴾

Meâli:

"İman edenleri ve yararlı işler yapanları karanlıklardan aydınlığa çıkarması için size Allâh'ın açık âyetlerini okuyan bir Peygamber (göndermiştir). Kim de Allâh'a îman eder ve yararlı iş yaparsa, onu içinde ebedî olarak kalacakları altlarından ırmaklar akan cennetlere koyar. Rızık bakımından Allâh ona ihsanda bulunmuştur."

İZAHLARI:

Allâh, geçen devirlerdeki isyankârların akıbetlerini hatırlatmak ve onlardan ibret alınması için:

1- "Beldelerden nicesi Rabbinin ve peygamberlerinin emirlerinden çıktılar da, onları çetin bir hesaba (çektik) hesaplaştık ve onları görülmedik bir azapla azaplandırdık" buyurmuştur. Eskiden nice memleketler halkı Allâh'ın ve Peygamberlerinin emirlerine isyan ettiler, onlara karşı geldiler de, onları çok çetin bir hesaba çektik ve hak ettikleri hiç görülmedik şaşırtıcı azaplarla cezalandırdık.

2- "İşlerinin akıbeti hüsran olarak, işlerinin vebalini de tattılar." Onlar yaptıkları kötü işlerinin sonu hüsran olarak, amellerinin vebalini de tattılar helâk oldular. Ahirette de daha ağır azabı devamlı görecekler.

3- "Allâh onlar için çetin bir azap hazırladı..." O, Allâh'a ve peygamberlere isyan eden ve düşmanlık yapanlar için çok çetin bir azap hazırlamıştır. O azabın yeri olan cehennem halen hazır bulunmaktadır.

"...Ey îman eden akıl sahipleri! Artık Allâh'tan korkun. Allâh size bir zikir indirmiştir..." Ey mü'minler! Sizler akıllarınızı işletin, bu hatırlatmalardan ibret alın ve Allâh'ın vereceği cezadan korkun. Dünya ve ahiretinizi iyice öğrenmeniz için Allâh size bir kitap indirmiştir. Onu çokça okuyun, anlayın ve anladığınızla amel edin ki, tehlikelere düşmeyin.

4- "İman edenleri ve yararlı işler yapanları karanlıklardan aydınlığa çıkarması için size Allâh'ın açık âyetlerini okuyan bir Peygamber (göndermiştir)." İman etmekle beraber Allâh'ın razı olacağı yararlı işler yapan mü'minleri, îmansızlık, ahlaksızlık, zulüm gibi karanlıklardan kurtarıp îman, ibadet, güzel ahlak, huzurlu yaşamak gibi aydınlıklara çıkarması için size her bakımdan örnek olacak ve Allâh'ın âyetlerini açık açık size okuyacak bir son peygamber gönderdik. Artık O'na itaat edin, O'nun yolundan ayrılmayın.

"...Kim de Allâh'a îman eder ve yararlı iş yaparsa, onu içinde ebedî olarak kalacakları altlarından ırmaklar akan cennetlere koyar..." Her kim Allâh'a îman eder, O'nun emrine tam girer, Peygamberlerini, kitabını tasdik eder ve O'nun rızasına uygun işler yaparsa, Allâh onları içlerinde ebedî kalacakları, altlarından ırmaklar akan cennetlerine koyar.

"...Rızık bakımından Allâh ona ihsanda bulunmuştur." Orada rızık bakımından da akıllara gelmeyen, gözlerin görmediği, sonu gelmeyen çeşitli ve bol nimetler ihsan etmiştir. Ne mutlu onlara.

(Bakara 151, 197, 257. Âl-i Imran 15, 164. Nisâ 93, 102. Mâide 16, 100. Hıcr 9. Hacc 45, 48. Ahzâb 57, 64. Feth 6. Hadid 9. Mücadele 15. Cuma 2. Teğabün 9, 11. İnsan 31. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 12

اَللّٰهُ الَّذِى خَلَقَ سَبْعَ سَمٰوَاتٍ وَمِنَ الْاَرْضِ مِثْلَهُنَّ ۜ يَتَنَزَّلُ
الْاَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوٓا اَنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ۙ وَاَنَّ
اللّٰهَ قَدْ اَحَاطَ بِكُلِّ شَىْءٍ عِلْمًا ﴿١٢﴾

Meâli:

"Allâh, yedi gökleri, yerden de onların mislini yaratandır. Allâh'ın herşeye muhakkak kadir olduğunu, şüphesiz Allâh ilim bakımından da herşeyi kuşatmış olduğunu bilmeniz için iş onların arasında devamlı iner."

ÎZAHI:

Bu sûrede önemli ailevi hükümleri beyan ettikten ve geçmişten ibretli haber verdikten sonra son âyeti kendini tanıtmaya ayırdı.

Allâh, yedi gökleri, yerden de onların mislini yaratandır..." Allâh, o kadar büyük, o kadar güçlü, o kadar bilgili ki bütün gökleri, bir o kadar da yeri ve bunlarda bulunan herşeyi yaratandır.

"...Allâh'ın herşeye muhakkak kadir olduğunu, şüphesiz Allâh ilim bakımından da herşeyi kuşatmış olduğunu bilmeniz için iş onların arasında devamlı iner." Sizin Allâh'ı tanımanız ve iyice bilmeniz için, sonsuz kudretini ve herşeyi kaplayan ilmini açığa vurmuştur. O'nun emri, tedbiri, yaratması, yok etmesi devamlı olarak gökler ve yer arasında cereyan eder. Bunları bilin de Allâh'a teslim olun ve O'nun emrinden ayrılmayın. Bu âyetle ilgili pek çok âyetlerden bir kaçını alalım:

(Nisâ 108, 126. Mâide 97. Ankebût 44. Secde 4. Feth 21. âyetler.)

TALÂK SÛRESİNİN SONU

TAHRÎM SÛRESİ

66. Sûredir

12 Âyettir

Medine'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

يَآ اَيُّهَا النَّبِىُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَآ اَحَلَّ اللّٰهُ لَكَ ۚ تَبْتَغِى مَرْضَاتَ
اَزْوَاجِكَ ۗ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١﴾

Meâli:

"Ey Peygamber! Eşlerinin rızalarını arayarak Allâh'ın sana helal kıldığı şeyi niçin haram ediyorsun? Halbuki Allâh çok mağfiret eden, rahîm olandır."

Âyet: 2

قَدْ فَرَضَ اللّٰهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ اَيْمَانِكُمْ ۚ وَاللّٰهُ مَوْلٰيكُمْ ۚ
وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٢﴾

Meâli:

"Allâh yeminlerinizin çözülmesini size farz kılmıştır. Ve Allâh dostunuzdur. Hem de O, bilen, hükmedendir."

Âyet: 3

وَاِذْ اَسَرَّ النَّبِىُّ اِلٰى بَعْضِ اَزْوَاجِهِ حَدِيثًا ۚ فَلَمَّا نَبَّاَتْ بِهِ
وَاَظْهَرَهُ اللّٰهُ عَلَيْهِ عَرَّفَ بَعْضَهُ وَاَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ ۚ فَلَمَّا نَبَّاَهَا
بِهِ قَالَتْ مَنْ اَنْبَاَكَ هٰذَا ۖ قَالَ نَبَّاَنِىَ الْعَلِيمُ الْخَبِيرُ ﴿٣﴾

Meâli:

"Hani Peygamber, eşlerinin bazısına bir sözü gizlemişti. Onu haber verince ve Allâh ona bunu açıklayınca, bunun bazısını bildirmiş bazısından da vazgeçmiştir. Ona bunu haber verince de: "Bunu sana kim haber verdi?" dedi. "Bana bilen, haberli olan (Allâh) haber verdi" buyurdu."

Âyet: 4

اِنْ تَتُوبَآ اِلَى اللّٰهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا ۚ وَاِنْ تَظَاهَرَا عَلَيْهِ
فَاِنَّ اللّٰهَ هُوَ مَوْلٰيهُ وَجِبْرِيلُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ ۚ وَالْمَلٰٓئِكَةُ
بَعْدَ ذٰلِكَ ظَهِيرٌ ﴿٤﴾

Meâli:

"Eğer Allâh'a tevbe ederseniz (iyidir) çünkü kalpleriniz sapmıştı. Eğer O'nun aleyhine (birbirinize) arka çıkarsanız, artık şüphesiz Allâh kendisi O'nun dostudur. Cebrail de, Mü'minlerin Sâlihleri de (öyle). Bundan sonra melekler de arkacıdır."

Âyet: 5

عَسٰى رَبُّهٗٓ اِنْ طَلَّقَكُنَّ اَنْ يُبْدِلَهٗٓ اَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ مُسْلِمَاتٍ
مُؤْمِنَاتٍ قَانِتَاتٍ تَآئِبَاتٍ عَابِدَاتٍ سَآئِحَاتٍ ثَيِّبَاتٍ
وَاَبْكَارًا ﴿٥﴾

Meâli:

"Eğer sizi boşarsa, O'nun Rabbi kendisine sizden hayırlı eşleri Müslümanlar, mü'minler, ihlaslılar, tevbe edenler, ibadet edenler, oruç tutanlar, dullar ve kızlar olarak değiştirmesi umulur."

İZAHLARI:

Ahzab sûresinin 21. âyetinde geçtiği gibi Allâh'ın Rasulü ve aile hayatında çok güzel örnekler vardır. Bu sûrenin başından itibaren bu beş âyette alınacak bilgiler ve örnekler vardır. "Söyleme dostuna, söyler dostuna" ata sözü de buradan mı alındı bilmem.

Bazı müfessirler, hem konuyu çok uzatmışlar, hem de farkına varmadan Peygamberimizin "İSMET" sıfatını hesaba katmayarak onun hata ettiğini ima etmişlerdir. Allâh bağışlasın. Önce şu noktayı dikkate alalım: Bu hadiseler Allâh'ın taktiri ve sevki ile bize ve kıyâmete kadar gelecek bütün insanlara bir ders ve bir örnektir. Hadise şöyle cereyan etmiştir.

Bilindiği gibi Rasulü Ekrem S.A.V. hanımları arasında nöbete önem verir ve hanımları günlerini bilirdi. Rasulullâhın hanımlarından Hazreti Ömer'in kızı Hafsa, anası ve babasını ziyaret etmek üzere izin istedi. Kendisine izin verildi. Nöbet gününe rastlayan o gün Cariyesi olan Mariye'yi Hafsa'nın evine çağırttı ve onunla orada kaldı. Sonra bunu öğrenen Hafsa, kocası olan Rasulullâha çıkışarak: "Onu benim yokluğumda evime koydun ve benim yatağımda onunla kaynaştın öyle mi?..." dedi. Rasulullâh da onun rızasını isteyerek: "Onu kendime haram ettim. Bunu kimseye haber verme" buyurdu. Rasulullâh yanından çıkınca, Hafsa kendi odası ile Aişenin odasının arasındaki duvara vurdu ve bunu Aişe'ye haber verdi, ikisinin arası samimi idi. Diğer hanımları arasına da yayılması üzerine Rasulullâh hanımlarına bir ay yaklaşmayacağına dair yemin etti ve onlardan ayrıldı. Bunun üzerine bu âyetler nâzil oldu.

Bir rivâyette de; "hanımlarının birisinin evinde içtiği bal şerbetinden dolayı ağzının koktuğu, şakalaşmalarından dolayı bal şerbeti içmeyeceğine dair yemin etmesi üzerine nâzil oldu" denilmiş ise de, âyetlerin siyakı buna müsaid değildir. Bu konuda on sekizi aşkın rivâyetle konu şişirilmiş, anlaşılamaz hale getirilmiştir. En iyi bilen Allâh'tır.

1- "Ey Peygamber! Eşlerinin rızalarını arayarak Allâh'ın sana helal kıldığı şeyi niçin haram ediyorsun? Halbuki Allâh çok mağfiret eden, rahîm olandır." buyrularak, önce Peygamber olduğunu ifade eden şerefli bir sıfatla taltif ederek hitap ediyor. Ardından da eşlerinin rızalarını aramış olmasını hatırlatıyor. Halbuki eşlerinin onun rızasını aramaları gerekiyor. Habibim! Allâh'ın sana helal kıldığı cariyeni niçin haram kılıyorsun? Endişe etme. Allâh çok mağfiret edendir. Senin geçmiş ve gelecek günahların bağışlanmıştır. Allâh'ın rahmeti boldur. Seni bütün âlemlere rahmet olarak göndermiştir.

2- "Allâh yeminlerinizin çözülmesini size farz kılmıştır..." Rasulü Ekrem hanımlarından bir aya yakın uzak kaldıktan sonra nâzil olan bu âyetle yaptığı yeminin keffaretini vererek hanımlarına yaklaşmasını hatırlattı. Mâide sûresinin 89. âyetini de okuyalım.

"...Allâh dostunuzdur. Hem de o, bilen hükmedendir." Buyurarak, kendisinin dostu olduğunu ve kendisine güvenmesi gerektiğini hatırlattı.

3- "Hani Peygamber eşlerinin bazısına bir sözü gizlemişti..." Rasulullâh S.A.V. eşlerinden Hafsa'ya "kimseye söyleme" diyerek cariyesi Mariye'yi haram ettiğini söylemişti. O da durmadı ve Aişe'ye söylemişti ve diğer hanımları arasında yayılmıştı.

"...Onu haber verince ve Allâh ona bunu açıklayınca, onun bazısını bildirmiş, bazısından da vazgeçmiştir..." Hafsa'nın Aişe'ye verdiği haberi Allâh Peygambere açıklayınca, bunun bir kısmını söylemiş, bir kısmını da söylemekten vazgeçmiş. Yani hepsini söyleyip de sözü uzatmak istememiş.

"...Ona bunu haber verince de: "Bunu sana kim haber verdi?" dedi..." Hafsa'ya yaptığı ifşaatı Efendimiz haber verince, Hafsa çok gizli olarak verdiği haberi nereden öğrendiğine şaşarak: "Bunu sana kim haber verdi?" diye sordu. Rasulullâh da:

"...Bana bilen, haberli olan (Allâh) haber verdi" buyurdu. "Aişe ile aranızdaki kurup yastığınız ve çok gizli tuttuğunuz herşeyi bilen ve olup bitenlerden haberi olan Allâh haber verdi" buyurdu. Sonra Allâhu Teâlâ hitabı Hafsa ile Aişe'ye yönelterek:

4- "Eğer Allâh'a tevbe ederseniz (iyidir) çünkü kalpleriniz sapmıştı..." Ey Hafsa ve Aişe! Tevbe ederseniz, hakkınızda hayırlı olur. Çünkü sizin kalpleriniz haktan uzaklaşarak Mariya hakkında burkulmuştu. Bu bir hatadır. Tevbe etmeniz gerekir.

"...Eğer O'nun aleyhine (birbirinize) arka çıkarsanız, artık şüphesiz Allâh kendisi O'nun dostudur. Cebrail de, Mü'minlerin Sâlihleri de (öyle). Bundan sonra melekler de arkacıdır." Ey Rasulün hanımları! Eğer Rasülün aleyhine birbirinize arka çıkarak yardımlaşırsanız, iyi bilin ki kesinlikle Allâh bizzat kendisi Rasulün dostudur. Cebrail de öyle, Sâlih mü'minler de öyle. Hepsi O'nun dostudur. Bundan sonra melekler de onun arkasındadır. O'nunla beraberdir. O'na bir şey yapamazsınız. Şunu da iyi bilin ki:

5- "Eğer sizi boşarsa, O'nun Rabbi kendisine sizden hayırlı eşleri Müslümanlar, mü'minler, ihlaslılar, tevbe edenler, ibadet edenler, oruç tutanlar, dullar ve kızlar olarak değiştirmesi umulur."

Ey Rasulün hanımları! Sizin bu davranışınızdan dolayı Peygamber sizi boşarsa, O'nun yalnız kalacağını sanmayın. O'na Rabbi sizden çok hayırlı hanımlar vererek sizi değiştirir. Yerinize gelecek olan o hanımlar

tam birer müslüman, tam îman etmiş birer mü'min, her işlerinde birer itaatli ihlaslı olurlar. Her hatalarında tevbe edenler, ihlasla ibadet edenler, oruç tutup seyahat edenler, dullar ve kızoğlankızlar olarak gelirler. Allâh'ın imkanı ve ihsanı boldur. Siz tevbe edin, bu durumlara düşmeyin.

Dikkat edecek olursak bu âyetlerden şu dersleri alırız:

a) Yanılabiliriz, hakkımız olan şeyi kendimize yasaklayabiliriz. Bunda ısrarlı olmamalıyız.

b) Bir tarafı gönülleyelim derken başka hatalara düşebiliriz. Çok dikkatli olmalıyız, hatamızdan hemen dönmeliyiz.

c) Allâh'ın çok mağfiret ve rahmet sahibi olduğunu unutmamalıyız, O'ndan ümidimizi kesmemeliyiz.

d) Yemin etmişsek, hemen Allâh'ın emrettiği gibi keffaretini verip yeminimizden kurtulmalıyız.

e) Ailemize bir sır verirken çok dikkatli olmalıyız ve bu sırrın ifşa edilmesine dikkat etmeliyiz. Başkalarına da olsa sırrımızı kolay kolay vermemeliyiz. "Söyleme dostuna söyler dostuna" ata sözünü de hatırlamalıyız.

f) Bizim aleyhimize birleşip yardımlaşanlara karşı –ailemiz de olsa– temkinli olmalıyız.

g) Bildiğimiz sebepleri açıklarken herşeyi döküp indirmemeliyiz. Lüzumu kadar söyleyip gerisini tutmalıyız.

h) Bir hataya düştüğümüzde hemen tevbe etmeliyiz, hatamızda direnmemeliyiz.

ı) Bilhassa aile geçiminde çok dikkatli olmalıyız. Olur olmaz şeylerden dolayı eşlerimizi boşamaya kalkmamalıyız. Boşarsak bile ric'at ederek (vazgeçerek) eşlerimize sahip olmalıyız.

i) Evlenirken eşlerimizde her yönüyle tam bir islama bağlılık, ibadetlerinde devamlılık, iffetlerinde son derece sağlamlık aramalıyız.

İşte Rasulullâh S.A.V. hane halkı ile bize tam bir örnek olmuşlardır.

(Ahzâb sûresinin 28-35, 49, 52, 59. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 6

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا قُوٓا اَنْفُسَكُمْ وَاَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا
النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلٰٓئِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللّٰهَ
مَآ اَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٦﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Yakacağı insanla taş olan ateşten kendinizi ve ehlinizi koruyun. Onun üzerinde katı yürekli, iri gövdeli, Allâh'a isyan etmeyen, emrolunduklarını da yapan melekler vardır."

Âyet: 7

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَعْتَذِرُوا الْيَوْمَ ۖ اِنَّمَا تُجْزَوْنَ
مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٧﴾

Meâli:

"Ey küfredenler! Bu gün özür dilemeyin. Ancak yapıyor olduğunuzun cezasını çektirileceksiniz."

Âyet: 8

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا تُوبُوٓا اِلَى اللّٰهِ تَوْبَةً نَصُوحًا ۖ عَسٰى
رَبُّكُمْ اَنْ يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِى مِنْ
تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ ۙ يَوْمَ لَا يُخْزِى اللّٰهُ النَّبِيَّ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا
مَعَهٗ ۚ نُورُهُمْ يَسْعٰى بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَبِاَيْمَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَآ
اَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَاغْفِرْ لَنَا ۚ اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٨﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Allâh'a nasuh bir tevbe edercesine tevbe edin. Rabbinizin günahlarınızı sizden örtüvermesi ve sizi altından ırmaklar akan cennetlere koyması umulur. Allâh'ın Peygamberi ve

yanındaki îman edenleri rüsva etmeyeceği gün. Onların nûru önlerinde ve sağlarında aydınlatır. "Ey Rabbimiz! Bize nurumuzu tamamla ve bizi mağfiret eyle. Şüphesiz sen herşeye kadirsin" derler."

İZAHLARI:

Geçen âyetlerde aile arasındaki uyumsuzlara örnek olacak Rasulü Ekrem ile eşleri arasındaki hadiseleri açıkladıktan sonra bu âyetlerde küfre düşerek tehlikelerden korunmayı, ahirette özür dilemenin faydasız olacağı, o gün gelmezden önce tevbe etmenin gereği hatırlatılmakta ve:

1- "Ey îman edenler! Yakacağı insanla taş olan ateşten kendinizi ve ehlinizi koruyun..." buyrulmaktadır. Ey mü'minler! Cehennemin yakacağı insan ile taştır. Küfreden, şirk eden insanlarla onların taptıkları putlar veya taş kömür gibi çok yanan pis kokulu taşlardır. İşte bundan kendinizi ve ev halkınızı, îman ederek, Allâh yolunu öğrenerek, öğreterek, haramdan kaçarak, ibadetler yaparak, tevbe istiğfar ederek koruyun.

"...Onun üzerinde katı yürekli, iri gövdeli, Allâh'a isyan etmeyen, emrolunduklarını da yapan melekler vardır..." O cehennemin başında katı yürekli, merhametsiz, iri yapılı, korkunç suratlı zebaniler vardır. Onlar Allâh'a hiç isyan etmezler, emrolundukları herşeyi yerli yerince yaparlar. Cehennemlikleri tuttukları gibi ateşe fırlatırlar.

2- "Ey küfredenler! Bu gün özür dilemeyin..." Kıyâmet günü özür dilemeye kalkacak olan kâfirlere: "Özür dilemek, tevbe etmek dünyada ölmenizden önce idi. Artık o fırsatı kaçırdınız şimdi bu gün özür dilemeyin."

"...Ancak yapıyor olduğunuzun cezasını çektirileceksiniz." Bu gün ceza günüdür. Ancak cezanızı çekeceksiniz. Bunu kendiniz hazırladınız.

3- "Ey îman edenler! Allâh'a nasuh bir tevbe edercesine tevbe edin..."Ey mü'minler! Elinizde fırsat varken bütün hatalarınızdan halis, muhlis, özene özene, kesin olarak hatanıza bir daha dönmemek üzere tevbe edin ki:

"...Rabbinizin günahlarınızı sizden örtüvermesi ve sizi altından ırmaklar akan cennetlere koyması umulur..." Allâh'ın günahlarınızı affetmesi ve sizi içinde ebedî kalacağınız altından ırmaklar akan cennetlere koyması umulur.

"...Allâh'ın Peygamberi ve yanındaki îman edenlere rüsva etmeyeceği gün..." O kıyâmet günü Allâh Peygamberlerini ve onlarla birlikte îman eden ve onlara tabi olan mü'minleri rezil, perişan etmeyeceği gün için hazırlanın.

"...Onların nûru önlerinde ve sağlarında aydınlatır..." Onların îmanlarının ve yaptıkları Sâlih amellerinin, ibadetlerinin nûru yürüyecekleri yere doğru önlerini aydınlatır. Sağ yanlarındaki kendileri için hazırlanmış makamları da tam görecekleri şekilde aydınlatır. Bunu gören mü'minlerin ümitleri artar ve:

"...Ey Rabbimiz! Bize nurumuzu tamamla ve bizi mağfiret eyle. Şüphesiz sen herşeye kadirsin" derler. Ey Rabbimiz! Nûrumuzu kesme, sonuna kadar, sıratı geçinceye kadar tamamla. Bizim günahlarımızı da affet, bizi tertemiz cennetlerine koy. Muhakkak sen herşeye kadirsin diyerek Allâh'a yalvarırlar.

(Bakara 24, 110, 271. Âl-i Imran 10, 193. Nisâ 29. Enfâl 29. Tevbe 66. Nahl 49, 50. İsrâ 7. Rûm 57. Zümer 35. Ğafir 52. Feth 5. Hadîd 12. Teğabün 9. Müzzemmil 20. Murselât 35, 36. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 9

يَـٰٓأَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ ۚ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ ۖ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٩﴾

Meâli:

"Ey Peygamber! Kâfirler ve münafıklarla savaş ve onlara karşı sertel. Onların yeri de cehennemdir. Dönüş yeri ne de kötü oldu."

ÎZAHI:

Rasulullâh ile eşleri arasında geçen hadiseyi abartarak, yalan ve iftiralarla yaymaya çalışan münafıklara nasıl davranacağını açıklayan Allâhu Teâlâ peygamberimize hitaben:

"Ey Peygamber! Kâfirler ve münafıklarla savaş ve onlara karşı sertel..." Kâfirler ve münafıklar iyice azıttılar. Hemen onlara savaş aç ve onlara karşı hiç çekinmeden sert davran.

"...Onların yeri de cehennemdir. Dönüş yeri ne de kötü oldu." Dünyalarını perişan eden ve helâk olan bu münafıkların ahiretteki yeri de ebedî olarak cehennemdir. Onların sonunda dönecekleri bu yer ne de kötü oldu.

(Âl-i Imran 151, 197. Nisâ 97, 121. Tevbe 41, 73, 95. Yûnus 8. Ra'd 18. İsrâ 97. Hacc 78. Nûr 57. Furkân 52. Secde 20. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 10

ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلاً لِّلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَاَتَ نُوحٍ وَامْرَاَتَ لُوطٍ ۖ كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَالِحَيْنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا مِنَ اللّٰهِ شَيْئًا وَقِيلَ ادْخُلاَ النَّارَ مَعَ الدَّاخِلِينَ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Nuh'un karısı ile Lût'un karısını Allâh küfredenlere birer örnek verdi. Kullarımızdan iki Sâlih kul altında idiler ve onlara hainlik ettiler de, onları Allâh'tan bir şey kurtaramadı. "Ateşe girenlerle beraber (siz de) girin" denildi."

Âyet: 11

وَضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلاً لِّلَّذِينَ اٰمَنُوا امْرَاَتَ فِرْعَوْنَ ۘ اِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِى عِنْدَكَ بَيْتًا فِى الْجَنَّةِ وَنَجِّنِى مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِى مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ۙ ﴿١١﴾

Meâli:

"Yine Allâh îman edenlere Firavun'un karısını örnek verdi. Hani ya "Ey Rabbim! Benim için katında cennette bir ev yap ve beni Firavundan ve onun işinden kurtar. Zâlimler zümresinden de beni kurtar" dedi."

Âyet: 12

وَمَرْيَمَ ابْنَتَ عِمْرٰنَ الَّتِى اَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوحِنَا وَصَدَّقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتُبِهِ وَكَانَتْ مِنَ

﴿١٢﴾ الْقَانِتِينَ

Meâli:

"Namusunu koruyan Imran'ın kızı Meryem'i de (örnek ver). Kendisine ruhumuzdan da üfürdük. Rabbinin kelimelerini ve kitaplarını da tasdik etti ve itaat edenlerden idi."

İZAHLARI:

Sûrenin başında Rasulullâh ile hanımları arasında geçen bizlere ibret verici hallerden sonra, sûrenin sonunda da hem onlara, hem bizlere ibret veren küfür yönünden ve îman bakımından bazı kadınları örnek olarak zikreden Allâhu Teâlâ:

1- "Nuh'un karısı ile Lût'un karısını Allâh küfredenlere birer örnek verdi. Kullarımızdan iki Sâlih kul altında idiler ve onlara hainlik ettiler de, onları Allâh'tan bir şey kurtaramadı..." Nuh Aleyhisselamın karısı kavmi ile birlikte Nuh'a îman etmediği gibi kocası Nuh'a deli, budala, "bu gemiyi niçin yapıyor" gibi laflarla alay ederdi. Lut'un karısı da, kocasının Peygamberliğine îman etmek şöyle dursun, ahlâksızlıkta kavmine yardımcı oluyordu. Hatta gelen misafirleri onlara haber vererek pis teşebbüslerine sebep oldu. Nihâyet onlarla birlikte helâk oldu. Bu hainlikleri yüzünden Allâh'ın azabından onları hiçbir şey kurtaramadı. Biri sularda boğularak, öteki de yerin dibine gömülerek geberdiler gittiler. Ahirette ise:

"...Ateşe girenlerle beraber (siz de) girin" denildi. Dünyadan en feci şekilde felakete uğrayarak geberdikleri gibi, ahirette de cehennem azabını hak eden kâfirlerle birlikte, "siz de bir daha çıkmamak üzere girin" denildi.

Bu örnek, kocaları birer Peygamber Sâlih kimseler olduğu halde onları dinlemeyen, küfürde ısrar eden kadınlar hakkındadır. Öte yandan bir örnek de bunun aksine:

2- "Yine Allâh îman edenlere Firavun'un karısını örnek verdi..." Bilindiği gibi en kâfir, en azgın, en zâlim, Allâhlık iddiasında bulunan Firavunun îmanlı karısı küfrün ocağında, kâfirin kucağında olduğu halde akla hayale gelmedik baskılar, işkenceler yapıldığı halde îmanını korudu, kıyâmete kadar gelecek Müslümanlara örnek oldu.

"...Hani ya "Ey Rabbim! Benim için katında cennette bir ev yap ve beni Firavundan ve onun işinden kurtar. Zâlimler zümresin-

den de beni kurtar" dedi. Onun Allâh'a böyle yalvarması, sağlam bir îmana sahip olmasının delilidir. İşte bu kadın da büyük bir örnektir.

3- "Namusunu koruyan Imran'ın kızı Meryem'i de (örnek ver). Kendisine ruhumuzdan da üfürdük..." Meryem iffeti namusu ile ibadet ederek yaşarken Allâh kendisine Cebrail'i veya başka bir meleği göndererek onun rahmine Îsâ'yı üfürmüştür. Meryem de her ne kadar kilise içinde ise de çevresi kâfirlerle dolu idi. Onların hiçbirisinin tesiri altında kalmadan çok sağlam bir îman ve ibadetle yaşıyordu. Oğlu dünyaya geldikten sonra da önceden olduğu gibi Allâh'ın kelimelerini ve kitaplarını tasdik etti. Her zaman Allâh'a yalvaran, ibadet eden, O'nun emrinden ayrılmayan, sâliha bir kadın idi. Böylece Allâh Meryem'i de bütün mü'minlere bir örnek yaptı.

İmamı Ahmed müsnedinde şöyle rivâyet ediyor: "Cennetlik kadınların en üstünü Meryem'dir. Sonra Fatıma, sonra Hatice, sonra da Aişe'dir."

Buhari'nin rivâyetinde de: "Erkeklerden çokları kemale ermiştir. Kadınlardan ise, Firavunun karısı Müzahimin kızı Asiye, Imran'ın kızı Meryem, Huveylidin kızı Hatice ve Muhammed'in kızı Fatıma'dır. Aişe'nin fazlı ise, Tirid'in diğer yemeklere fazlı gibidir."

Bu hadisi şeriflerden anladığımız da; kadınlar dikkat ederler, azimle sadakatle dinlerine bağlı olurlar ve hiçbir tesir altında kalmadan Allâh'ın emirlerini tutarlar, nehiylerinden kaçarlarsa, Allâh katında yüksek dereceye ulaşırlar.

(Âl-i Imran 42-48. Nisâ 171. Araf 83. Hûd 81. Hıcr 60. Enbiyâ 91. Şuâra 71. Neml 57. Kasas 9. Ankebût 32, 33. âyetleri de okuyalım.)

TAHRİM SÛRESİNİN SONU

YİRMİ SEKİNCİ CÜZÜN SONU

YİRMİ DOKUZUNCU CÜZ

MÜLK SÛRESİ

67. Sûredir

30 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

تَبَارَكَ الَّذِى بِيَدِهِ الْمُلْكُ ۖ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ۙ ﴿١﴾

Meâli:

"Mülk elinde olan (Allâh) yüceldi, hem de O, herşeye kâdirdir."

Âyet: 2

اَلَّذِى خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيٰوةَ لِيَبْلُوَكُمْ اَيُّكُمْ اَحْسَنُ عَمَلًا ۚ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ ۙ ﴿٢﴾

Meâli:

"Amel bakımından hanginiz daha güzeldir (diye) sizi imtihan etmesi için ölümü ve yaşamayı yaratandır. Hem de O, üstündür, çok mağfiret edendir."

Âyet: 3

اَلَّذِى خَلَقَ سَبْعَ سَمٰوَاتٍ طِبَاقًا ۚ مَا تَرٰى فِى خَلْقِ الرَّحْمٰنِ
مِنْ تَفَاوُتٍ ۚ فَارْجِعِ الْبَصَرَ ۙ هَلْ تَرٰى مِنْ فُطُورٍ ﴿٣﴾

Meâli:

"Gökleri yedi kat yaratandır. Rahmanın yaratmasında bir çelişki göremezsin. Artık görüşü çevir. Bir çatlak görebilir misin?"

Âyet: 4

ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ ﴿٤﴾

Meâli:

"Sonra bakışı iki kere çevir. O bitkin halde, sana zelil olarak döner."

Âyet: 5

وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ ﴿٥﴾

Meâli:

"Andolsun dünya semasını da lambalarla zinetledik ve onları şeytanlara atılanlar yaptık. Onlar için yanan azabı da hazırladık."

İZAHLARI:

Bu sûrenin başından sonuna kadar Allâh kullarına kendini tanıtıyor ve onlara her bakımdan kemal sıfatlarını hatırlatıyor, bunları düşünmelerini, anlamalarını, ona göre vereceği emirleri, yapacağı yasakları, bilerek hayatlarını düzene koymalarını istiyor ve:

1- "Mülk elinde olan (Allâh) yüceldi..." buyuruyor. Yarattığı herşeyin sahibi kendisinin olduğunu, onların tasarrufunun yalnız kendi selahiyetinde bulunduğunu, başkasına bu tasarrufta izin vermediğini hatırlattıktan sonra kendi yüceliğini çok geniş manalar ifade eden (تبارك) kelimesi ile bildiriyor. Bu kelime (bereket) aslından alınarak (تفاعل) vezniyle arttıkça artan, genişledikçe genişleyen, yüceldikçe yücelen, yarış halinde sonsuza işaret eden bir ifade şeklidir. O'nun kemal sıfatları, güzel isimleri yarattıklarına baktıkça arttıkça arttığını görürüz. Genişledikçe genişlediğini anlarız. Zatının da yüceldikçe yüceldiğini kavrarız. Sonunu kestiremeyiz. Böylece kendisine olan inancımız, güvencimiz ve teslimiyetimiz artar.

"...Hem de O, herşeye kâdirdir." Buyurmasıyla O'nun herşeye her bakımdan gücünün yettiğini, gereken bütün sıfatlara ve imkanlara sahip olduğunu anlar, hiçbir şüpheye yer kalmadan emrine gireriz.

2- "Amel bakımından hanginiz daha güzeldir (diye) sizi imtihan etmesi için ölümü ve yaşamayı yaratandır..." buyurarak biz insanları bir takım işlerle mükellef kıldığını, başı boş bırakmadığını hatırlamamıza davet ediyor. Yani sanki bize: "Ey kullarım! Sizi yoktan yarattım. Emrettiğim herşeyi yapabileceğiniz şekilde ve kabiliyette yarattım. Siz bu yaratılış şeklinizle ölünceye kadar bir imtihan içindesiniz. Sizden kim daha güzel, daha mükemmel olarak emirlerimi yerine getirirse, imtihanı o kazanır. Hazırladığım mükâfata o nail olur. Herkes kendi amelinin güzellik derecesine göre cennetlerde bir derece alır" buyuruyor.

"...Hem de O, üstündür. Çok mağfiret edendir" buyurarak kendisinin dilediğini yapacak üstünlüğe sahip olduğunu, kendi yolundan gitmeyenlere en ağır cezaları vermeye kadir olduğunu bildirirken, öte yandan îman edip, kendisinden mağfiret dileyenleri de affedeceğini, onların günahlarını kapatacağını, onları temize çıkararak cennete koyacağını hatırlatıyor. Yine kudretine, azametine dikkatimizi çekerek:

3- "Gökleri yedi kat yaratandır..." buyuruyor. Öyle muhkem, öyle sağlam gökler ki, hiçbiri diğerine karışmadan ve birbiriyle ilgilerini kesmeden tam bir ahenk içinde hareket eden gökler.

"...Rahmanın yaratmasında bir çelişki göremezsin..." Bu göklere baktığınız, bütün ilmi ölçülerle araştırdığınızda Allâh'ın Rahman sıfatının ne kadar geniş olduğunu anlar ve O'na yönelirsiniz. Yani baktıkça, araştırdıkça, Allâh'ın kudretini, kendi aczinizi anlar, O'na teslim olma neticesine varırsınız.

"...Artık görüşü çevir. Bir çatlak görebilir misin?" Gözünle olan görüşünü, aletle olan görüşünü, bilgiler ile olan görüşünü oraya dikkatle çevir. İyice bak, araştır, füzelerle çık bütün imkanlarınla araştır. Bir çatlak, bir yarık, bir bozukluk görebilir misin? Hatta:

4- "Sonra bakışı iki kere çevir..." Tekrar tekrar bak, usanma, yine bak, yine araştır. Yine acze düşersin. Senin bakışların:

"...O bitkin halde, sana zelil olarak döner." Senin bütün bakışların, bütün araştırmaların iyice yorulmuş, neticeye varamamış aczini anlayarak sana döner. İşte o zaman Allâh'a teslim olmaktan başka bir çıkar yol bulamazsın.

5- "Andolsun dünya semasını da lambalarla zinetledik ve onları şeytanlara atılanlar yaptık..." Ey insanlar! Yeminle size hatırlatıyorum ki sizin gördüğünüz dünya bir takım lambalara, kandillere benzeyen yıldızlarla süslenmiştir. Bu sizin görüşünüz. Bu yıldızlar, insanların ve

cinlerin şeytanlarına atılmış birer taştır. Onların inkarlarını yüzlerine çarpan birer acayip yaratıklardır. Bunları yaratanı hiç mi düşünmezler?

"...Onlar için yanan azabı da hazırladık." Bu kadar açıklamaya rağmen yine de inatlarına, küfürdeki ısrarlarına devam edenler için alev alev yanan cehennem azabı hazırladık. Orada ebedî kalarak yanacaklardır. Haber bizden, yanmak onlardan.

(Bakara 155. Âl-i Imran 26, 189. Mâide 48, 94. En'âm 165. Arâf 54. Hûd 7. Hıcr 16-18. Enbiyâ 35. Mü'minûn 14, 88. Kehf 7. Furkân 1, 10, 61. Saffat 6, 7. Yasin 83. Fussılet 12. Kâf 6. Ğafir 64. Zuhruf 85. Rahman 78. Nûh 15, 16. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 6

وَلِلَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ ۖ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٦﴾

Meâli:

"Rabblerine küfredenler için de cehennem azabı vardır. Ne de kötü dönüş oldu."

Âyet: 7

إِذَا أُلْقُوا فِيهَا سَمِعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورُ ﴿٧﴾

Meâli:

"O kaynarken oraya atıldıkları zaman, onun fokurtusunu işittiler."

Âyet: 8

تَكَادُ تَمَيَّزُ مِنَ الْغَيْظِ ۖ كُلَّمَا أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ ﴿٨﴾

Meâli:

"Nerede ise öfkeden parçalanacak. Oraya her bir zümre atıldıkça, onlara: "Size bir uyarıcı gelmedi mi?" diye onun bekçileri kendilerine sordu."

Âyet: 9

قَالُوا بَلٰى قَدْ جَآءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللّٰهُ مِنْ شَيْءٍ ۚ اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا فِى ضَلَالٍ كَبِيرٍ ﴿٩﴾

Meâli:

"Evet, bize bir uyarıcı geldi de yalanladık ve : "Allâh bir şey indirmedi. Siz büyük bir sapıklık içinde (olmaktan) başka değilsiniz" dedik" dediler.

Âyet: 10

وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ اَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِى اَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Ve: "Eğer dinleseydik veya aklımızı erdirseydik, cehennemlikler içinde olmazdık" dediler."

Âyet: 11

فَاعْتَرَفُوا بِذَنْبِهِمْ ۚ فَسُحْقًا لِاَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿١١﴾

Meâli:

"Günahlarını da itiraf ettiler. Eh cehennemliklere bir uzaklık."

İZAHLARI:

1- "Rabblerine küfredenler için de cehennem azabı vardır..." Allâh'ı ve yarattıklarını inkar eden, Peygamberleri de hiçe sayan kâfirler için alevler püsküren cehennem vardır. Onların yeri böylece berbattır.

"...Ne de kötü dönüş oldu." Onların ahirete dönüş yerleri hakikaten ne de kötü oldu.

2- "O kaynarken oraya atıldıkları zaman onun fokurtusunu işittiler." O cehennem çılgın ateşlerle kaynarken, o kâfirler içine atıldıkları zaman, çıkardığı fokurtu seslerini de işitecekler ve büsbütün şaşıracaklar.

3- "Nerede ise öfkeden parçalanacak..." Cehennem kaynarken öyle şiddetli kaynar ki, hemen hemen kâfirlere olan öfkesinden çatlayacak, parça parça olacak.

"...Oraya her bir zümre atıldıkça, onlara: "size bir uyarıcı gelmedi mi?" diye onun bekçileri kendilerine sordu." O cehenneme kâfirler zümrelerinden her bir zümre atıldıkça, cehennem zebanileri onlara sorarlar: "Size, burayı hatırlatan hiç bir uyarıcı Peygamber gelmedi mi?" derler. Onlar da:

4- "Evet, bize bir uyarıcı geldi de yalanladık ve: "Allâh bir şey indirmedi. Siz büyük bir sapıklık içinde (olmaktan) başka değilsiniz" dedik" dediler. Evet hakikaten bize bu günleri haber veren ve bizi devamlı uyaran Peygamber geldi ama biz ona karşı çıktık, yalanladık ve: "Allâh kitap diye bir şey indirmedi. Siz bunu kendinizden uyduruyorsunuz. Siz büyük bir yalancılık, sapıklık içinde bulunmaktan, bizi kandırmaya çalışmaktan başka bir şey yapmıyorsunuz" dedik diye itiraf ederler. Sözlerine devamla:

5- "Ve: "Eğer dinleseydik veya aklımızı erdirseydik, cehennemlikler içinde olmazdık" dediler." Biz o peygamberleri dinleyip onlara uysaydık, aklımızı da çalıştırsaydık bu hale düşmez, cehennemlikler arasında bulunmazdık" derler. Ama iş işten geçmiştir. Böylece:

6- "Günahlarını da itiraf ettiler. Eh, cehennemliklere bir uzaklık." Allâh'ı, peygamberi nasıl inkar ettiklerini ve işledikleri bütün günahlarını itiraf ettiler. Artık bu cehennemliklere Allâh'ın rahmetinden uzaklaşmak ve ümitlerini kesmek kaldı.

(Âl-i Imran 4. Mâide 10, 86. En'âm 130. Tevbe 102. Enfâl 36. Hûd 106. Hacc 57. Fâtır 7, 36. Zümer 71. Câsiye 11. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 12

إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Şüphesiz Rabblerinden gıyaben korkanlar, onlar için bir mağfiret ve büyük bir mükâfat vardır."

Âyet: 13

وَأَسِرُّوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ ۖ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Sözünüzü gizleyin veya onu açıklayın, muhakkak O, göğüslerin kendi sahibini bilendir."

Âyet: 14

اَلاَ يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ ۗ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٤﴾

Meâli:

"O, latif, haberli olduğu halde yarattığı kimseleri bilmez mi?"

Âyet: 15

هُوَ الَّذِى جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ ذَلُولاً فَامْشُوا فِى مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ ۗ وَاِلَيْهِ النُّشُورُ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Yeri sizin için zelil kılan O'dur. Hemen omuzlarında yürüyün, rızkından da yeyin. Dönüş de ancak O'nadır."

İZAHLARI:

Allâh korkusu olmayan kâfirlerin suçlarını itiraf etmelerini beyandan sonra, Allâh'tan korkanları zikrederek:

1- "Şüphesiz Rabblerinden gıyaben korkanlar, onlar için bir mağfiret ve büyük bir mükâfat vardır." Müjdesi verilmiştir. Yaratılışları itibariyle Allâh'ı göremeyen ve âyetlerini dinleyerek, yaratılanlara bakarak Allâh'ı görmüşçesine inanarak O'nun emrine giren, O'na karşı bir hata eder miyim, O'nun cezasına uğrar mıyım korkusu içinde dikkatli olan Müslümanlar için Allâh'ın belli bir, kesin bir mağfireti vardır. Onun günahlarını affeder ve cennete layık bir hale getirir. Ayrıca büyük ve sonsuz bir mükâfat verir. Hikmetin başı Allâh korkusudur.

2- "Sözünüzü gizleyin veya onu açıklayın, muhakkak O, göğüslerin kendi sahibini bilendir." Buyurarak da, yarattığı her insanın içini dışını, gizlediğini, açıkladığını, hatta gönüllerinde ve göğüslerinde olanı, gönüllerini de, göğüslerini de bizzat en küçük hücrelerine varıncaya kadar kendilerini en iyi bilen olduğunu haber vermiştir.

3- "O, latif haberli olduğu halde yarattığı kimseleri bilmez mi?" O Allâh, kullarının ve herşeyin yaratması ve tedbiri üzerinde oldu-

ğu ve bunlardan haberli bulunduğu halde neye bilmesin? O'nun bilmediği mi var ki? O'nun bilgisinden nasıl saklanılabilir?

4- "Yeri sizin için zelil kılan O'dur..." Dünyayı tam sizin yaşayacağınız, yararlanacağınız biçimde yaratan ve emrinize veren O Allâh'tır. Sizi de oradan yararlanacak halde, vücut yapınızla, aklınızla ve sair imkanlarınızla yaratan da O'dur. Öyle ise:

"...Hemen omuzlarında yürüyün, rızkından da yeyin..." Yer yüzünün sırtında, omuzlarında, ovalarında, derelerinde, dağlarında, denizlerinde her yerinde rahatça yürüyün, gezin, araştırın, beğendiğiniz yerde yerleşin, çalışın, kazanın, yeyin, için, yaratana şükredin.

Bu âyeti kerîmedeki (فامشوا) yürüyün kelimesi, Allâh'ın bir emridir. Çalışmak için yürüyün, araştırın, çalışın, topraktan gıda maddeleri yetiştirin, madenleri araştırın, sanat bilgileri, zirai bilgiler edinin, araştırın gelişin, imkanları artırın, ilerleyin emridir. Bu tür emirler Cuma sûresinin 10. Necim sûresinin 39, 40. âyetlerinde de ve daha başka âyetlerde de vardır.

Tevekkül ile sa'yi anlamak gerekir. İkisinin aynı anda icrası gerekir. Allâh'ın verdiği bedenî güç ve aklın çalışması yanında Allâh'a tevekkül edip O'na güvenmek gerekir. Ümitsizliğe düşmemek, Allâh'ın fazlı kereminin bol olduğuna inanmak ve yılgınlık göstermemek lazımdır.

Hakim ve Tirmizinin Muaviye ibni Kurra'dan rivâyet ettiğine göre Ömer ibni Hattab R.A. bir kavme uğradı ve:

- "Siz kimsiniz?" dedi. Onlar da:

- "Biz müvekkilunlarız" dediler. O da:

- "Hayır, siz müteekkilûnsunuz–yeyicisiniz" dedi. Yani siz çalışmadan hazır yeyicisiniz. Böyle tevekkül olmaz şeklinde onları uyardı.

Kazanmak için ticaret de çok önemlidir. Bakara sûresi 282, Nisâ sûresi 29. âyetlere de bakalım.

Peygamberimizin hayatına da dikkat edelim. Ancak her türlü çalışmada harama kaçmamak için son derece dikkatli olmak gerekir. Çünkü:

"...Dönüş de, ancak O'nadır." Dönüş, yalnız Allâh'adır. Onun huzurunda hesap verilecektir. Kimsenin yaptığı yanına kalmayacaktır.

(Âl-i Imran 29, 154. Mâide 7. Tevbe 13, 18. Hûd 5. Nûr 52. Ankebût 10, 11. Fâtır 18, 28, 38. Yasin 11, 72, 73. Zümer 23. Ğafir 19. Kâf 33, 34. Teğabün 4. Abese 9. Beyyine 8. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 16

ءَاَمِنتُم مَّن فِى السَّمَآءِ اَن يَخسِفَ بِكُمُ الاَرضَ فَاِذَا هِىَ تَمُورُ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Göktekinin sizi yere geçirivermesinden emin mi oldunuz? Hemen o da çalkalanıyor."

Âyet: 17

اَم اَمِنتُم مَّن فِى السَّمَآءِ اَن يُرسِلَ عَلَيكُم حَاصِبًا فَستَعلَمُونَ كَيفَ نَذِيرِ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Yoksa göktekinin sizin üstünüze bir taş yağdırmasından mı emin oldunuz? Artık uyarım nasılmış yakında bileceksiniz."

Âyet: 18

وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبلِهِم فَكَيفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Andolsun onlardan öncekiler de yalanlamıştı. Benim inkarım da nasıl oldu?"

Âyet: 19

اَوَلَم يَرَوا اِلَى الطَّيرِ فَوقَهُم صَآفَّاتٍ وَيَقبِضنَ مَا يُمسِكُهُنَّ اِلاَّ الرَّحمٰنُ اِنَّهُ بِكُلِّ شَىءٍ بَصِيرٌ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Üstlerinde (kanatlarını) açarak ve kapayarak (uçan) kuşları da görmediler mi? Onları Rahmandan başkası tutmuyor. Şüphesiz O, herşeyi görendir."

İZAHLARI:

Yine kendisine îman etmeyen kâfirlere dönerek onlara:

1- "Göktekinin sizi yere geçirivermesinden emin mi oldunuz? Hemen o da çalkalanıyor." Ey kâfirler! Haddi zatında kürsisi gökleri ve yeri, herşeyi kaplayan, mekandan münezzeh olan ve bütün varlıklardan üstün olan, sizin yukarıda sandığınız Allâh'ın, Karun'u malıyla mülküyle yerin dibine geçirdiği gibi, sizi de yerin altına geçirivermesinden emin mi oldunuz? Her zaman sallandığını gördüğünüz yerin yarılıp da içine düşmeyeceğinizden emin misiniz? Neyinize güveniyorsunuz?

2- "Yoksa göktekinin sizin üstünüze bir taş yağdırmasından mı emin oldunuz?..." Her yer kendi emrinde olan ve yüce Allâh, üstünüze Lût kavmine yağdırdığı gibi, bir taş yağdırarak sizi helâk etmeyeceğinden emin misiniz? Daha başka başka sebepler yaratarak sizi yok etmeyeceğinden bir güvenceniz mi var?

"Artık uyarım nasılmış yakında bileceksiniz." Böyle imansızlıkta inat eder, küfürde direnirseniz, Peygamberin uyarılarına da aldırış etmezseniz, eh, benim uyarım olan felaketlerim nasılmış, hemen yakında öğreneceksiniz.

3- "Andolsun onlardan öncekiler de yalanlamıştı..." da kimini sularda boğarak, kimini yerin dibine geçirerek, kimini şiddetli fırtınanın önünde sürükleyerek, kimini kuşların attığı çakıllarla delik deşik ederek, kimini de başka sebeplerle helâk ettik.

"...Benim inkarım da nasıl oldu?" O kâfirlerin inkarı neye yaradı benim o inkara karşı verdiğim ceza nasıl oldu gördünüz. Sizin sonunuz da öyledir. Nitekim öylece oldu. Devrinizdeki inkarcıların sonu da elbette öyle olacak. Allâh acele etmez.

4- "Üstlerinde (kanatlarını) açarak ve kapayarak (uçan) kuşları da görmediler mi?..." O beni inkar eden kâfirler, her zaman tepelerinde uçan küçüklü, büyüklü kuşları görmediler mi? Bunlardan kimi devamlı kanatlarını çırparak uçar, kimi de biraz sallayıp yükseldikten sonra hiç sallamadan düzgünce uçar. Her cinsin ayrı birer uçuş tarzı var. Sinek ve arı gibi küçük hayvanların uçuşları da bir başka. İşte bunların her birini havada uçacak, yerde yürüyecek şekilde yaratan Allâh'tır. Havayı da bunların uçmasına elverişli yapan yine Allâh'tır. Gerek uçan hayvanların gerek havanın incelenmesinde sonu gelmeyecek bilgiler vardır. Bu hu-

susta geniş bilgi almak için biyoloji ve astronomiye dair kitaplar okuyalım.

"...Onları Rahmandan başkası tutmuyor. Şüphesiz O, herşeyi görendir." O uçanları o şekilde yaratan ve rahatlıkla uçmalarına imkan veren yalnız Allâh'tır. Bunu anlayıp O'nun emrine girmek gerekir. O, herşeyi etraflıca gören ve bilendir.

(En'âm 65. Ra'd 13. Nahl 45, 46. İsrâ 68, 69. Kehf 40, 42. Hacc 44-46. Kasas 81, 82. Ankebût 40, 55. Fâtır 26. Zümer 25, 26. Zariyât 33, 34. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 20

اَمَّنْ هٰذَا الَّذِى هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِنْ دُونِ الرَّحْمٰنِ ۭ اِنِ الْكٰفِرُونَ اِلَّا فِى غُرُورٍ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Yoksa, O Rahmandan başka size yardım eden sizin ordunuz olan bu kimdir? Kâfirler, bir gurur içinde olmaktan başka değiller."

Âyet: 21

اَمَّنْ هٰذَا الَّذِى يَرْزُقُكُمْ اِنْ اَمْسَكَ رِزْقَهٗ ۚ بَلْ لَّجُّوا فِى عُتُوٍّ وَّنُفُورٍ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Değilse, rızkını kesiverirse, bu size rızık verecek olan kimdir? Evet (onlar), bir inat ve nefret içinde devam etmişlerdir."

Âyet: 22

اَفَمَنْ يَّمْشِى مُكِبًّا عَلٰى وَجْهِهٖٓ اَهْدٰٓى اَمَّنْ يَّمْشِى سَوِيًّا عَلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Yüzünün üzerine kapanarak yürüyen kimse mi daha hidâyete erendir? Yoksa dosdoğru yol üzerinde depedenk yürüyen kimse mi?"

Âyet: 23

قُلْ هُوَ الَّذِى انْشَاَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالاَبْصَارَ وَالاَفْئِدَةَ ۖ قَلِيلاً مَا تَشْكُرُونَ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"O, sizi yaratan ve size işitmeyi de, görmeyi de, kalpleri de verendir. Azıcık olsun şükredersiniz" de.

Âyet: 24

قُلْ هُوَ الَّذِى ذَرَاَكُمْ فِى الاَرْضِ وَاِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"O, yerde sizi yaratandır. Ancak O'na toplanılacaksınız" de.

Âyet: 25

وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Ve eğer doğrular iseniz, bu va'd ne zamandır" diyorlar.

Âyet: 26

قُلْ اِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللّٰهِ ۖ وَاِنَّمَآ اَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Bilgi ancak Allâh katındadır. Ben ancak açık bir uyarıcıyım" de.

Âyet: 27

فَلَمَّا رَاَوْهُ زُلْفَةً سِيئَتْ وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَقِيلَ هٰذَا الَّذِى كُنْتُمْ بِهِ تَدَّعُونَ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Onu yakın olarak gördükleri zaman da, küfredenlerin yüzleri kötüleşmiştir ve: "Bu kendisiyle iddia ediyor olduğuz şeydir" denildi."

İZAHLARI:

1- "Yoksa, O Rahmandan başka size yardım eden sizin ordunuz olan bu kimdir?..." Ey müşrikler! Hiç de sizin iddia ettiğiniz gibi değil. Size merhameti bol olan Allâh'tan başka yardım eden ve Allâh'a karşı askeriniz, ordunuz olan da kimmiş? O putlarınıza mı güveniyorsunuz? Hayır, sizin iddialarınız tamamen boştur. Bu sizin kuruntunuzdan öte geçmeyen, umduğunuz neticeyi alamayacağınız bir safsatadır.

"...Kâfirler, bir gurur içinde olmaktan başka değiller." Habibim! Bu kâfirler ve müşrikler bir kibir ve gurur içinde aldanıp giderler. Bırak şunları biraz bocalasınlar, oyalansınlar da hak ettiklerine kavuşsunlar.

2- "Değilse, rızkını kesiverirse, bu size rızık verecek olan kimdir?..." Hiç de umduğunuz gibi değildir. Allâh sizin rızkınızı kesiverse, söyleyin bakalım, size rızkınızı verecek kimmiş? Kime güveniyorsunuz? O hiçbir şeye gücü yetmeyen donuk putlar mı karnınızı doyuracak?

"Evet, (onlar) bir inat ve nefret içinde devam etmişlerdir." Rasulüm! Onların iddia ettikleri gibi değil, onlar kuru bir inat ve kuruntu içinde haktan nefret edegelmişlerdir. Böylece sürüp gidecekler. Onları bana bırak. Hesaplarını ben göreceğim. Şu misâle dikkat edin.

3- "Yüzünün üzerine kapanarak yürüyen kimse mi daha hidâyete erendir? Yoksa dosdoğru yol üzerinde depedenk yürüyen kimse mi?" Bunların hangisi daha uygun, hangisi hedefine daha çabuk ve kolay varır? İşte müşriklerin tutumu ile mü'minlerin ilerleyişi böyledir. Kâfirler sürünerek cehennem çukuruna düşerler. Mü'minler ise yanılmadan dosdoğru cennete giderler. Habibim! Onlara:

4- "O, sizi yaratan ve size işitmeyi de, görmeyi de, kalpleri de verendir. Azıcık olsun şükredersiniz" de. Onlara söyle: "Sizi yoktan yaratan, sesleri işitmeniz için kulaklar veren, herşeyi görmeniz için gözler veren, îman etmeniz için kalpler, akıllar veren Allâh'tır" de. Söyle onlara, azıcık olsun düşünüp, inanıp da şükretsinler. Anlat onlara:

5- "O, yerde sizi yaratandır. Ancak O'na toplanılacaksınız" de. Yer yüzünde sizi yaratan, yaşatan, yiyeceğinizi, içeceğinizi, giyeceğinizi ve her türlü ihtiyacınızı veren de O Allâh'tır. Siz zamanı gelince hepiniz ancak O'nun huzurunda toplanacaksınız ve yaptıklarınızdan hesap vereceksiniz denmesi üzerine müşrikler:

6- "Ve eğer doğrular iseniz, bu va'd ne zamandır" diyorlar. Kendilerine verilen bilgileri hiçe sayarak ve alay ederek mü'minlere: "Eğer söylediklerinizde doğrular iseniz bu va'dettikleriniz ne zaman gerçekleşecek bize haber verin" diyorlar. Onlara:

7- "Bilgi ancak Allâh katındadır. Ben ancak açık bir uyarıcıyım." de. Habibim! Onların bu sorularına şöyle cevap ver: "O zamanın gelmesi hakkındaki bütün bilgiler yalnız Allâh katındadır. Bana o bilgi verilmemiştir. Bana verilen emir sadece Allâh'ın kelamını açıkça tebliğ etmek ve gerekli uyarıyı yapmaktır" dersin.

8- "Onu yakın olarak gördükleri zaman da, küfredenlerin yüzleri kötüleşmiştir ve: "Bu kendisiyle iddia ediyor olduğunuz şeydir" denildi. "O va'dolunan inkar ettikleri azabı gördükleri zaman da, küfredenlerin, müşriklerin yüzleri kararıp, acayip bir kötülük ve çirkinlik sarmıştır. Bu sırada onlara: "İşte bu, sizin inkarında ısrar edegeldiğiniz, acele ederek gelmesini istediğiniz şeylerdir" denilecektir. Dünyada bir takım kuruntularla, alaylarla karşılaştığınız haberlerin gerçekleşmesi işte böyledir. Tadın tadabildiğiniz kadar, çekin çekebildiğiniz kadar.

(Âl-i Imran 106, 185. Nisâ 120. En'âm 98. Arâf 187. Yûnus 27, 31, 48. Hûd 61. Nahl 78. İsrâ 36, 64. Meryem 75. Mü'minûn 78, 79. Neml 64, 71. Sebe 29, 24. Fâtır 3. Yasin 48, 63, 75, 79. Enbiyâ 38. Ahzâb 63. Secde 9, 28. Saffat 21. Ahkâf 23, 26. Tûr 14. Necm 32. Hadid 20. Abese 40-42. Mutaffifin 17. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 28

قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ اَهْلَكَنِىَ اللّٰهُ وَمَنْ مَعِىَ اَوْ رَحِمَنَا ۙ فَمَنْ
يُجِيرُ الْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ اَلِيمٍ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Allâh beni ve yanımdaki kimseleri helâk eder veya bize rahmet ederse, kâfirleri acıklı azaptan da kim kurtaracak? Haber verin" de.

Âyet: 29

قُلْ هُوَ الرَّحْمٰنُ اٰمَنَّا بِهٖ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا ۚ فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ
فِى ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"O Rahmandır. O'na îman ettik ve yalnız kendisine güvendik. Artık açık bir sapıklık içindeki o kimdir? Yakında bileceksiniz" de.

Âyet: 30

قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ اَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَاْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَعِينٍ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Eğer suyunuz batmış olduysa, artık size kaynayan bir suyu kim getirecek? Haber verin" de.

İZAHLARI:

Mekke müşrikleri Peygamberimizin ve mü'minlerin helâkini temenni etmeleri üzerine Ey Habibim! Onlara:

1- "Allâh beni ve yanımdaki kimseleri helâk eder veya bize rahmet ederse, kâfirleri acıklı azaptan da kim kurtaracak? Haber verin" de buyurmuştur. Allâh bizi helâk etse veya rahmetini ihsan etse, elinize ne geçer? Siz kâfirleri içine düşeceğiniz o acıklı azaptan kim kurtarabilir? O gün gelmezden önce tevbe edin müslüman olun dersin.

2- "O Rahmandır. O'na îman ettik ve yalnız kendisine güvendik..." Siz de şirk ettiniz ve küfür içindesiniz.

"...Artık açık bir sapıklık içindeki o kimdir? Yakında bileceksiniz" de. Rasulüm! Onlara söyle: "Bizim îmanımız, sizin de küfrünüz açıktır. Boşuna laf etmeyin. Kimin açık bir sapıklık içinde olduğunu yakında öğreneceksiniz. Tevbe eder müslüman olursanız azaptan kurtulursunuz. Size vereceğimiz haber budur. İyi bir düşünün:

"Eğer suyunuz batmış olduysa, artık size kaynayan bir suyu kim getirecek? Haber verin" de. Bütün canlıların, bitkilerin kesin ihtiyacı olan su yerin altına çekilir ve yok olursa, gökten yağmuru kim indirecek? Yerden çıkan suyu kim getirecek? Allâh'tan başka bunu yapabilecek kim var? Putlarınıza mı güveniyorsunuz? Bize bilgi verin.

(En'âm 47, 81, 135. İbrâhîm 2. Kehf 41. Ankebût 63. Ahzâb 64. Rûm 34. Zümer 21, 39, 40. Tâha 135. Ahkâf 35. Feth 12, 13. Tûr 30, 31. Kamer 11, 12. Vakıa 68-70. Mümtehine 4. İnsân 4. Tekâsür 3-8. âyetleri de okuyalım.)

MÜLK SÛRESİNİN SONU

KALEM SÛRESİ

68. Sûredir

52 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

نٓ وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ ﴿١﴾

Meâli:

"(ن) Kalem ve yazmalarına andolsun."

Âyet: 2

مَآ اَنْتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ ﴿٢﴾

Meâli:

"Sen Rabbinin nimeti sebebiyle delirmiş değilsin."

Âyet: 3

وَاِنَّ لَكَ لَاَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ ﴿٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz senin için de, elbette tükenmeyen bir mükâfat vardır."

Âyet: 4

وَاِنَّكَ لَعَلٰى خُلُقٍ عَظِيمٍ ﴿٤﴾

Meâli:

"Ve şüphesiz sen elbette büyük bir ahlak üzeresin."

Âyet: 5, 6

فَسَتُبْصِرُ وَيُبْصِرُونَ ﴿٥﴾ بِأَيِّكُمُ الْمَفْتُونُ ﴿٦﴾

Meâli:

"Artık hanginiz deliymiş yakında göreceksin ve görecekler."

Âyet: 7

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz senin Rabbin kendi yolundan sapan kimseyi O, en iyi bilendir. O, hidâyet edenleri de daha iyi bilendir."

İZAHLARI:

1- (ن) Diğer sûrelerin başındaki harflerden biri olmakla beraber, nurdan bir levha, hokka, büyük bir balık, cennette bir ırmak, kılıcın keskin tarafı, veya bir kılıç çeşidi denilmiş ise de bir kesinlik yoktur. En iyi bilen Allâh'tır.

"Kalem ve yazmalarına andolsun." Allâh'ın yemine ihtiyacı olmamakla beraber, yemin ettiği şeye dikkatimizi çekmek ve onun önemine işaret etmektir. Bu hususta başlıca iki nokta karşımıza çıkar:

a) Her şeyin yaratılmasından önce takdir edilerek kalemle (yazacak şeyle) melekler tarafından Allâh'ın emriyle yazılması. Bunu da asla değişmeyecek olması ki bütün varlıkların bu yazı gereğince yaratılıp devam etmesi. Dikkatimiz bu noktaya çekilerek Allâh'ın kemali kudretine inanıp O'na tam teslim olarak emir ve nehiylerine uymamızı sağlamak.

b) Allâh insanı yaratırken verdiği akıl ile, bilgi sahibi olması, bilgisini unuttuğu zaman da yazarak hatırlaması için el vermiş, eli ile de kalemi tutarak yazma kabiliyeti vermiştir. Yazıların başkaları tarafından da okunarak onların da bilgili olmaları ve böylece bütün insanların bilgiye kavuşması imkanı verilmiştir. Bu ise Allâh'ın çok büyük bir lütfüdür. Allâh'ın bu lütfundan her insanın her halde yararlanmasına işaret buyrulmuştur. Kur'ânı Kerîm'in ilk inen âyeti de "Oku" demiyor mu? Yazılmayan, bilinmeyen okunur mu? Öyle ise, her îman eden kimsenin kalem tutması, yazması, okuması, öğrenmesi ve öğretmesi gerekir. Ancak burada dikkat edilecek en önemli olan şey, zararlıları değil, yararlıları

öğrenip ve öğretmektir. Allâh'ın rızasına uygun olanları, önce Kur'ânı öğrenip ve öğretmeliyiz ki, zararlılardan uzak kalmalıyız.

Bilindiği gibi, devrimizde yararlılardan çok zararlılar öğrenilmekte ve öğretilmektedir. Böylece kalemin ve yazmanın değeri ayaklar altına alınmakta ve hakaret edilmektedir. Bunun cezası da dünyada çekilmekte, bunalımlara yol açmaktadır. Ahiretteki cezası ise daha ağır ve süreklidir.

2- "Sen Rabbinin nimeti sebebiyle delirmiş değilsin." Buyurarak bizzat Rasulüne hitap ediyor, kendisine hakaret eden ve "deli" diyenlere karşı Peygambere cesaret veriyor. Kalemi, onun yazdığı Kur'ânı bilen ve Allâh'ın ihsan ettiği geniş bilgilere sahip olan hiç deli olur mu? Habibim! Üzülme:

3- "Şüphesiz senin için de elbette tükenmeyen bir mükâfat vardır." Rasulüm! Sana verdiğim başta Peygamberlik ve Kur'ân nimeti olmak üzere, hem dünyada, hem de ahirette tükenmez, sonu gelmez mükâfatlar vardır. Dünyada kıyâmete kadar hayırla anılacaksın, hayırla anılanların başında olacaksın. Ahirette ise, cennetlerin en yüksek derecesinde, bütün cennetliklerin en başında yer alacaksın. O sana "deli" diyenler, kendilerinin deli olduğunu öğrenecekler.

4- "Ve şüphesiz sen elbette büyük bir ahlak üzeresin." Sen bütün âlemlere bir rahmet olarak, en üstün bir örnek olarak, en üstün bir ahlak sahibi olarak gönderildin. Senin ahlakın, faziletin, karakterin şahsiyetin en üstün olandır. Senin hayatın Kur'âna tıpatıp uygundur. Bunu anlamayanlar sana "deli" derler.

"Artık yakında göreceksin ve görecekler." Habibim! Pek yakında sen de göreceksin, onlar da görecekler. Deli kimmiş öğrenecekler. İslamın yayıldığını, müslümanların arttığını, halkın her yere ulaştığını, akılların ilim gıdası alarak geliştiğini, kâfirlerin delilerden daha kötü duruma düştüğünü sen de göreceksin, onlar da görecek, deliliklerinin tadını tadacaklar.

"Şüphesiz senin Rabbin kendi yolundan sapan kimseyi O, en iyi bilendir..." Rasulüm! Hakikaten seni peygamber olarak gönderen Rabbin kendi yolu olan Kur'ân yolundan sapan, şeytana uyan, cehennem yolunu tutan kimseleri en iyi bilendir. Hak ettikleri cezayı da verecek olandır.

"...O, hidâyete erenleri de daha iyi bilendir" Sana ve Kur'âna uyarak, dosdoğru yola kavuşanları da en iyi bilen ve onları mükâfatlandıracak olandır. Onun Rahmeti, mağfireti çoktur.

(En'âm 117, 119. Araf 184. Nahl 125. İsrâ 58. Hıcr 6. Mü'minûn 25, 70. Şuâra 27. Lokmân 27. Ahzâb 6. Sebe 8, 46. Saffat 36, 175, 179. Duhân 14. Tûr 2, 3, 29. Kamer 52, 53. Necm 30. Zariyât 52. Tekvir 22. Alâk 4. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 8

فَلَا تُطِعِ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٨﴾

Meâli:

"Artık yalanlayıcılara itaat etme."

Âyet: 9

وَدُّوا لَوْ تُدْهِنُ فَيُدْهِنُونَ ﴿٩﴾

Meâli:

"(Sen) Yumuşarsan, yumuşayacaklarını da istediler."

Âyet: 10, 11, 12, 13, 14

وَلَا تُطِعْ كُلَّ حَلَّافٍ مَهِينٍ ﴿١٠﴾ هَمَّازٍ مَشَّاءٍ بِنَمِيمٍ ﴿١١﴾
مَنَّاعٍ لِلْخَيْرِ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ﴿١٢﴾ عُتُلٍّ بَعْدَ ذَٰلِكَ زَنِيمٍ ﴿١٣﴾
أَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Her çokça yemin eden alçağa, ayıplayan, laf taşıyan, hayrı çokça men eden, haddi aşan, günah işleyen, bundan sonra da, mal ve oğullar sahibi oldu diye (kulağı kesik) kindara itaat etme."

Âyet: 15

إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Kendisine âyetlerimiz okunduğu zaman; "öncekilerin hikayeleridir" dedi."

Âyet: 16

سَنَسِمُهُ عَلَى الْخُرْطُومِ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Yakında onu burun üzerine damgalarız."

İZAHLARI:

Habibim! Sen halin üzere devam et. Hiç kararını bozmadan Peygamberlik sıfatı ile metin ol ve bana güven.

1- "Artık yalanlayıcılara itaat etme" O seni ve Kur'ânı yalan sayan, bana şirk koşanlara hiç meyletme. Onlar:

2- "(Sen) Yumuşarsan da yumuşayacaklarını istediler" Senin putlarını hoş görmeni, kendilerine karşı yakınlık göstermeni yumuşak davranmanı isterler. Böylece kendileri de kolayca sana yanaşıp sözlerini tutturmalarını arzu ederler. Sakın onlara yüz verme. Bu müşriklerin oyununa gelme. Şunlara kat'iyyen eğilme:

3- a) Çokça vara yoğa yemin edenler: İçi samimi olmadığı halde karşısındakini kandırmak için alabildiğine yemin edenler.

b) Alçağa: İpi sapı olmayan, düşüncesiz, vakarsız, şahsiyetsiz, değersiz kimseler.

c) Ayıplayanlar: Herkese bir ağman takarak beğenmeyen ve ayıplayan kendini beğenmiş huysuzlar.

d) Laf taşıyanlar: İnsanlar arasında, onların aralarını bozacak sözleri götürüp getirenler.

e) Hayırı çokça men edenler: Kendi malından harcamayıp cimrilik yaptığı gibi, başkalarının da hayra harcama yapmalarını engelleyenler bilhassa Allâh yolunda harcamaya karşı çıkıp, düşmana fırsat verenler.

f) Haddi aşanlar: Allâh'ın emrettiği sınırları aşarak harama, haksızlığa kaçanlar, bâtıla dalanlar.

g) Günah işleyenler: Allâh'ın yasakladığı şeylere dalarak çokça günah işlemeye dadananlar.

h) Katı yürekli kaba kimseler: Hiç sadakat, nezaket, olgunluk bilmeyen, kaba saba, haşin, hırçın, hatır gönül tanımayan yobazlar.

i) Kötülükle tanınmış "eski kulağı kesik" diye halk arasında fenalığı ile bilinen, malına ve evladına güvenen, zayıfları baskı altına almaya çalışan gaddar kimseler.

İşte bunlara kat'iyyen fırsat verme. Sizden yüz bulamasınlar. Şerlerini sürdüremesinler. Toplum bunların yüzünden huzursuz olmasın.

Medeniyetçiler, bunlara fırsat veren, ilericilerdir. Bunların artmasına yol açan düzeni devama çalışırlar. Sonra da huzur ararlar. Herkesin değil, sadece kendi huzurlarını ararlar. Onun için müslümanların önüne set çekmeye çalışırlar, Allâh'ın nizamına karşı çıkarlar.

4- "Kendisine âyetlerimiz okunduğu zaman: "Öncekilerin hikayeleridir" derler. Habibim! Böylelerine sana indirdiğimiz âyetlerimizi okuduğun zaman, işlerine gelmediği için, kötülüklerini engelleyeceği için: "Bunlar eski zamanlarda söylenmiş masallardır. Orta çağın karanlığıdır" diyerek insanları saptırmaya çalışırlar. Günümüzde de böyle yapıldığını görüyoruz. Yazıklar olsun.

5- "Yakında onu burun üzerine damgalarız." Böyle âyetlerimize karşı çıkan, küfrü ve gereklerini savunan, halkın huzurunu kaçıran, adaleti felce uğratanları, herkesin tanıyabileceği hale getiririz. Sanki onların yüzlerinde, alınlarında, hatta burunları üzerinde "Bu kâfirdir, zâlimdir" damgasını herkes görür ve onlardan nefret eder. Onlara düşman olur. Nitekim böyle olmuş ve olacaktır.

(Nisâ 14. En'âm 25, 26. Enfâl 31. Tevbe 56, 62, 74, 95, 96. Yûnus 74. Nahl 24, 25. Mü'minûn 83. Furkân 5. Neml 68. Ahkâf 17. Vakıa 81, 92. Mücadele 14. Kâf 25. Hümeze 1. Mâun 7. Mutaffifin 10-13. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 17, 18

إِنَّا بَلَوْنَاهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ ۚ إِذْ أَقْسَمُوا
لَيَصْرِمُنَّهَا مُصْبِحِينَ ﴿١٧﴾ وَلَا يَسْتَثْنُونَ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz bahçe sahiplerine bela verdiğimiz gibi, onlara da bela verdik. Hani sabahlayarak elbette onu devşireceklerine yemin etmişlerdi. İstisna da etmiyorlardı."

Âyet: 19, 20, 21, 22

فَطَافَ عَلَيْهَا طَائِفٌ مِنْ رَبِّكَ وَهُمْ نَائِمُونَ ﴿١٩﴾

فَاَصْبَحَتْ كَالصَّرِيمِ ﴿٢٠﴾ فَتَنَادَوْا مُصْبِحِينَ ﴿٢١﴾
اَنِ اغْدُوا عَلٰى حَرْثِكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صَارِمِينَ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Onlar uyuyanlar iken üzerine Rabbin tarafından bir dolaşan dolaştı da siyah kül gibi oluverdi. "Devşiriciler iseniz mahsulünüze gidin" diye sabah erkenden çağrıştılar."

Âyet: 23, 24, 25

فَانْطَلَقُوا وَهُمْ يَتَخَافَتُونَ ﴿٢٣﴾ اَنْ لَا يَدْخُلَنَّهَا الْيَوْمَ
عَلَيْكُمْ مِسْكِينٌ ﴿٢٤﴾ وَغَدَوْا عَلٰى حَرْدٍ قَادِرِينَ ﴿٢٥﴾

Meâli:

""Bu gün size kat'iyyen bir miskin girmesin" diye onlar fısıldaşarak gittiler. Men etmeye güçleri yetenler olarak erkenden vardılar."

Âyet: 26, 27

فَلَمَّا رَاَوْهَا قَالُوا اِنَّا لَضَالُّونَ ﴿٢٦﴾ بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Orayı görünce de: "Şüphesiz biz şaşıranlarız. Hayır biz mahrum olanlarız" dediler."

Âyet: 28

قَالَ اَوْسَطُهُمْ اَلَمْ اَقُلْ لَكُمْ لَوْلَا تُسَبِّحُونَ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Onların ortancaları: "Size, Allâh'ı tenzih etmeli değil miydiniz? Demedim mi?" dedi.

Âyet: 29

قَالُوا سُبْحَانَ رَبِّنَا اِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٢٩﴾

Meâli:

""Ey Rabbimiz! Biz zâlimler olduk. Seni tenzih ederiz" dediler."

Âyet: 30

فَاَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ يَتَلَاوَمُونَ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Hemen birbirlerini suçlamaya da başladılar."

Âyet: 31, 32

قَالُوا يَا وَيْلَنَآ اِنَّا كُنَّا طَاغِينَ ﴿٣١﴾ عَسٰى رَبُّنَآ اَنْ يُبْدِلَنَا خَيْرًا مِنْهَآ اِنَّآ اِلٰى رَبِّنَا رَاغِبُونَ ﴿٣٢﴾

Meâli:

""Vah bizlere, hakikaten biz azgınlar imişiz. Rabbimizin bize ondan daha hayırlısını değiştirmesi umulur. Şüphesiz biz ancak Rabbimize rağbet edenleriz" dediler."

Âyet: 33

كَذٰلِكَ الْعَذَابُ ۖ وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ اَكْبَرُ ۘ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Azap böyledir. Muhakkak ahiretin azabı, daha büyüktür. Ah bilseler idiler."

İZAHLARI:

Geçen âyetlerde kötü sıfatları anlatılan Kur'ân ve Peygamber düşmanları olan burnu damgalılara bir misâl olmak üzere:

1- "Şüphesiz biz bahçe sahiplerine bela verdiğimiz gibi, onlara da bela verdik. Hani sabahlayarak elbette onu devşireceklerine yemin etmişlerdi. İstisna da etmiyorlardı." Buyurmuştur. Habibim! Bu müşriklere öyle bir bela vereceğim ki, tıpkı yemen tarafındaki bahçelerin sahiplerinin uğradığı bela gibi olacak.

Hani büyük ve verimli bahçesi olan, bu bahçeden ihtiyaçlı olanlara yardım eden zat ölünce, bu bahçeye varis olan oğulları, aralarında yemin ederek hiç istisnasız kimseye bir şey vermeyeceklerine dair sözleşme yapmışlardı. Zamanı gelince:

2- "Onlar uyuyanlar iken üzerine Rabbin tarafından bir dolaşan dolaştı da siyah kül gibi oluverdi..." Onlar uyurken Allâh o bahçeye bir soğuk veya yakıcı bir hava estirerek gecenin karanlığı gibi karartıverdi. Onlar erkenden kalkarak birbirlerine:

"...Devşiriciler iseniz mahsulünüze gidin." diye sabah erkenden çağrıştılar." Bunların her biri daha önceki sözleşmeleri üzerine sabah erkenden kalkarak aralarında gizlice haberleştiler. Haydi, bahçeye gidelim, mahsulleri, meyveleri toplayalım diye gayret gösterdiler ve birbirlerine:

3- "Bu gün size kat'iyyen bir miskin girmesin" diye onlar fısıldaşarak gittiler..." Hiç kimseye duyurmamak için aralarında fısıltı ile konuştular ve birbirlerine şöyle tenbihte bulundular: "Aman iyi dikkat edin kimse duymasın, aranıza hiçbir miskin, fakir girmesin. Kimseye bir şey vermeyin" dediler. Hem de:

"...Men etmeye güçleri yetenler olarak erkenden vardılar." Bunlar kendilerine güvenerek kimseye bir şey vermeme gayreti içinde erkenden bahçeye vardılar. Fakat:

4- "Orayı görünce de: "Şüphesiz biz şaşıranlarız. Hayır, mahrum olanlarız" dediler. Bahçelerini görünce önce "yanlış geldik" dediler. Sonra araştırıp anlayınca da: "Eyvah başkasından sakınırken kendimiz hepsinden mahrum kaldık" dediler. Bu arada:

5- "Onların ortancaları: "Size, Allâh'ı tenzih etmeli değil misiniz? Demedim mi?" dedi." O kardeşlerin içinden onların iyisi ve îmanlısı, adaletlisi olan biri, önceden onları uyarmak istediyse de dinlememişlerdi. Bu hali görünce onlara çıkıştı ve Allâh'ı tesbih etmelerini, tevbe etmelerini istedi. Onlar da:

6- "Ey Rabbimiz! Biz zâlimler olduk. Seni tenzih ederiz" dediler. Ey Rabbimiz! Biz hatamızı anladık. Yaptığımız hareketle hem kendimize hem de fakirlere zulmetmiş olduk. Bizi bağışla. Seni tesbih, tenzih ederiz dediler ve:

7- "Hemen birbirlerini suçlamaya da başladılar." Herkes kendini suçlayarak, hep birden suç ortağı olduklarını kabul ettiler. Devamla:

8- "Vah bizlere, hakikaten biz azgınlar imişiz. Rabbimizin bize ondan daha hayırlısını değiştirmesi umulur. Şüphesiz biz ancak Rab-

bimize rağbet edenleriz" dediler. Kendi hatalarını iyice anlayarak Allâh'a yönelip ümitlerini ona bağladılar. Allâh'ın daha hayırlısını vereceğini umdular. Fakat Mekke müşrikleri kendilerine verilen nice bahçelerden daha üstün olan Peygamberin ve kitabın kıymetini bilemediler. Kavrulmuş bahçeden daha kötü duruma düştüler. Ellerinden büyük fırsatı kaçırdılar. Neticede helâk oldular gittiler.

9- "Azab böyledir. Muhakkak ahiretin azabı daha büyüktür. Ah bilseler idiler." Evet Allâh'ın azabı böyledir. Bedir muharebesinden başlayarak Mekke'nin fethi ve takip eden zamanlar içinde çeşitli azaplarla helâk oldular. Ahiretin azabı ise, böyle geçici değil. Hem daha büyük, hem de sonsuz, süreklidir.

İmansızlar, buradan derslerini alsınlar. Ölmelerinden önce tevbe etsinler.

(Bakara 155. Âl-i Imran 186. Arâf 163, 168. Kehf 32-45. Enbiyâ 35. Sebe' 15, 16. Muhammed 31. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 34

﴿٣٤﴾ اِنَّ لِلْمُتَّقِينَ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتِ النَّعِيمِ

Meâli:

"Şüphesiz müttegîler için Rabbleri katında naim cennetleri vardır."

Âyet: 35

﴿٣٥﴾ اَفَنَجْعَلُ الْمُسْلِمِينَ كَالْمُجْرِمِينَ ۟

Meâli:

"Evet müslümanları da mücrimler gibi yapar mıyız?"

Âyet: 36

﴿٣٦﴾ مَا لَكُمْ ۫ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ۚ

Meâli:

"Size ne oluyor? Nasıl hükmediyorsunuz?"

Âyet: 37

اَمْ لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Yoksa sizin bir kitabınız var da ondan mı ders alıyorsunuz?"

Âyet: 38

اِنَّ لَكُمْ فِيهِ لَمَا تَخَيَّرُونَ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz sizin için onda elbette beğeneceğiniz şeyler vardır."

Âyet: 39

اَمْ لَكُمْ اَيْمَانٌ عَلَيْنَا بَالِغَةٌ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ اِنَّ لَكُمْ لَمَا تَحْكُمُونَ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Yoksa sizin bizim aleyhimize kıyâmet gününe kadar ulaşan yeminler mi var? Şüphesiz sizin için onda elbette hükmedeceğiniz şey vardır."

Âyet: 40

سَلْهُمْ اَيُّهُمْ بِذٰلِكَ زَعِيمٌ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Onlara sor. Onların hangisi bunu iddia edendir?"

Âyet: 41

اَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ فَلْيَاْتُوا بِشُرَكَائِهِمْ اِنْ كَانُوا صَادِقِينَ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Yoksa onların ortakları mı var? Eğer doğrular iseler, artık ortaklarını getirsinler."

İZAHLARI:

1- "Şüphesiz müttegîler için Rabbleri katında naim cennetleri vardır." Muhakkak surette Allâh'ın emirlerini yerli yerince tutan, nehiylerinden de dikkatlice kaçan mü'minler için her çeşit nimetler ile dolu olan ve içinde ebedî kalacakları cennetler vardır.

Bu âyet nâzil olunca Mekke müşrikleri Müslümanlar: "Allâh bizi dünyada size karşı üstün kıldı. Muhakkak ahirette de yine sizden üstün kılacaktır" dediler. Bunun üzerine:

2- "Evet müslümanları da mücrimler gibi yapar mıyız?" buyruldu. Ey kâfirler! Boşuna iddia etmeyin. İman eden ve Allâh'ın emirlerini yerine getiren müslümanları, sizin gibi küfreden, şirkten günah bataklığı içinde bocalayan mücrimler ile denk tutar mıyız? Onların yeri naim cennetleridir. Sizin yeriniz de ateş dolu cehennemdir.

3- "Size ne oluyor? Nasıl hükmediyorsunuz?" da kendinizi Müslümanlardan üstün tutuyorsunuz?

4- "Yoksa sizin bir kitabınız var da ondan mı ders alıyorsunuz?" Hakikaten elinizde gökten inmiş bir kitap var da onu okuyarak bu hükmü mü çıkarıyorsunuz? Öyle ise:

5- "Şüphesiz sizin için onda elbette beğeneceğiniz şeyler vardır." Sizin keyfinize göre beğenceğiniz o elinizdeki kitapta mı var? Ne mutlu size, yalancılar, iftiracılar.

6- "Yoksa sizin, bizim aleyhimize kıyâmet gününe kadar ulaşan yeminler mi var?" Sizin lehinize, bizim aleyhimize kıyâmete kadar sürüp gidecek yeminlerle va'dedilen bir hüküm mü var?

"...Şüphesiz sizin için elbette hükmedeceğimiz şeyler vardır" Hakikaten o kitapta sizin keyfinize göre hüküm vereceğiniz ruhsatlar mı var? Gösterin bakalım o kitabı, nasıl şeymiş görelim. Gösteremezsiniz. Bu iddialarınız hep sizin kuruntularınızdır. İnatlarınızdır, küfürlerinizdir, şirklerinizdir.

7- "Onlara sor. Onların hangisi bunu iddia edendir." Habibim sor bakalım onlara, bu iddiaların kefili kimmiş? Bunu kim yerine getirecekmiş?

8- "Yoksa onların ortakları mı var? Eğer doğrular iseler, artık ortaklarını getirsinler." Hakikaten onların insanlardan ve putlardan bu fikirde ortakları mı var? Öyle ise hemen ortaklarını getirsinler. Görelim, görüşelim. Bu da mümkün olmadığına göre, sadece bâtıl yolda olduklarını sergilemiş olurlar.

(Hıcr 45. Kasas 64. Yûnus 35. Saffat 154-156. Zuhruf 21. Duhân 51, 57. Şûra 21. Ahkâf 4. Zariyât 15. Kamer 54. Murselât 41. Nebe 31-35. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 42

يَوْمَ يُكْشَفُ عَنْ سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ اِلَى السُّجُودِ فَلَا
يَسْتَطِيعُونَ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"İncikten açılacağı ve secdeye davet edilecekleri gün, güç de yetiremezler."

Âyet: 43

خَاشِعَةً اَبْصَارُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ وَقَدْ كَانُوا يُدْعَوْنَ اِلَى
السُّجُودِ وَهُمْ سَالِمُونَ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Görüşleri şaşı, kendilerini zillet kaplamış olarak. Halbuki onlar hakikaten salimler iken secdeye çağrılıyorlar idiler."

Âyet: 44

فَذَرْنِى وَمَنْ يُكَذِّبُ بِهٰذَا الْحَدِيثِ سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Artık bu sözü yalanlayan kimseleri benimle bırak. Onları yakında bilemeyecekleri yerden derecelendiririz."

Âyet: 45

وَاُمْلِى لَهُمْ اِنَّ كَيْدِى مَتِينٌ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Onlara mühlet de veririm. Şüphesiz benim tedbirim sağlamdır."

Âyet: 46

أَمْ تَسْئَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Yoksa onlardan kendileri borçtan (bir pay) yüklenmiş olmaları için bir ücret mi istiyorsun?"

Âyet: 47

أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُونَ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Yoksa gayıb onların yanında da, onlar mı yazıyorlar?"

Âyet: 48

فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوتِ ۘ إِذْ نَادَىٰ وَهُوَ مَكْظُومٌ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Artık Rabbinin hükmüne sabret de kendisi (kavmine) öfkeli olarak nida ettiği zamandaki balık sahibi gibi olma."

Âyet: 49

لَوْلَا أَنْ تَدَارَكَهُ نِعْمَةٌ مِنْ رَبِّهِ لَنُبِذَ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ مَذْمُومٌ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Eğer O'nun Rabbinden kendisine bir nimet erişmesi olmasaydı, elbette o, mezmum olarak boş yere atılmıştı."

Âyet: 50

فَاجْتَبَاهُ رَبُّهُ فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Ve onun Rabbi kendisini seçti ve onu Sâlihlerden yaptı."

Âyet: 51

وَاِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِاَبْصَارِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ اِنَّهُ لَمَجْنُونٌ ﴿٥١﴾

Meâli:

"Şüphesiz ki küfredenler, zikri işittikleri zaman, hemen hemen seni gerçekten bakışlarıyla kaydıracaklar idi ve: "Muhakkak o elbette delirmiş" diyorlar."

Âyet: 52

وَمَا هُوَ اِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Halbuki o, âlemlere bir öğütten başka değildir."

İZAHLARI:

Geçen âyetlerde müttegîleri müjdeledikten ve müşriklere gerekeni söyledikten sonra bu âyetlerde onların akıbetlerine işaretle:

1- "İncikten açılacağı ve secdeye davet edilecekleri gün, güç de yetiremezler." buyrulmuştur. Kıyâmet günü gelip hesap görülmek üzere paçalar sıvanacağı ve "haydi secdeye" denileceği zaman, şaşıracaklar, secde etmeye de güçleri yetmeyecek. Çünkü o diriliş secdeye elverişli değildir. Onlar öyle bir hal alacaklar ki:

2- "Görüşleri şaşı, kendilerini zillet kaplamış olarak..." haşrolunacaklar. Dünyada namazdan kaçan bu kimseler, neyi nasıl göreceklerini şaşırıp bakışları yere dikilmiş, aynı zamanda kendilerini bir suçluluk, mahcubiyet zilleti sarmış olarak Allâh'ın huzurundalar.

"Halbuki onlar hakikaten salimler iken secdeye çağrılıyorlar idiler" de, sağlıkları, güçleri yerinde olduğu halde yanaşmıyorlar idiler. İnatlarından namaz kılmıyorlar idiler. Rasulüm! Sen:

3- "Artık bu sözü yalanlayan kimseleri benimle bırak. Onları yakında bilemeyecekleri yerden derecelendiririz." Bu Kur'ânı yalanlayan, ibadetten, namazdan uzak kalan kimseleri bana bırak. Onları yakın

zamanda farkına varamayacakları şekilde yavaş yavaş, derece derece hak ettikleri azaba yanaştırırım. Sen endişelenme. Tebliğe devam et.

4- "Onlara mühlet de veririm. Şüphesiz benim tedbirim sağlamdır." Ben acele etmem. Lütfu keremimden onlara tevbe etmeleri için mühlet veririm. Benim tedbirim, taktirim, hazırlığım çok sağlamdır. Hiç şaşmaz.

5- "Yoksa onlardan kendileri borçtan (bir pay) yüklenmiş olmaları için bir ücret mi istiyorsun?" Habibim! Sen onlara yaptığın tebliğat ve nasihatlerinden dolayı onları ödeyemeyecekleri ağır bir borca sokmak üzere bir ücret mi istiyorsun da îman etmiyorlar.

6- "Yoksa gayıb onların yanında da, onlar mı yazıyorlar?" Bu inatlaşmalarına göre, levh-i mahfuz onların yanında da gıyaben oradan mı yazıyorlar bu iddialarını? Bu da mümkün olmadığına göre, nelerine güveniyorlar da seninle uğraşıyorlar?

7- "Artık Rabbinin hükmüne sabret de kendisi (kavmine) öfkeli olarak nida ettiği zamandaki balık sahibi gibi olma." Rasulüm! Rabbinin vereceği hükme kadar sabret. Onlarla uğraşma. Yûnus ibni Meta gibi olma. Hani o, kavmine kızarak onlardan ayrıldı ve gemiye girince denize atılmıştı da, balık kendisini yutunca Allâh'ı tesbih ederek O'na nida etmişti ya. İşte onun gibi olma.

8- "Eğer O'nun Rabbinden kendisine bir nimet erişmesi olmasaydı, elbette o, mezmum olarak boş yere atılmıştı." Şâyet Yûnus Aleyhisselamın Rabbinden kendisine ihsan ettiği bir tevbe ve tesbih nimeti olmasaydı, O Allâh'ın rahmetinden uzak, zelil ve hakir birisi olarak bilmeyen bir yere atılmış olurdu. Ama:

9- "Ve onun Rabbi kendisini seçti ve onu Sâlihlerden yaptı." Allâh O'nu peygamber olarak seçti, balığın karnından kurtardı ve kavmine Peygamber olarak tekrar gönderdi.

10- "Şüphesiz ki küfredenler, zikri işittikleri zaman, hemen hemen seni gerçekten bakışlarıyla kaydıracaklar idi ve: "Muhakkak o elbette delirmiş" diyorlar." Habibim! O kâfirler senin tebliğ ettiğin Kur'ânı işittikleri zaman, neredeyse, seni bakışlarıyla yiyeceklerdi. Bununla kalmayıp; "hakikaten bu delirmiş" de diyorlardı.

11- "Halbuki O, âlemlere bir öğütten başka değildir" Gerçekten onların kin tuttuğu peygamber ve yalanladıkları Kur'ân bütün âlemlere bir rahmet olarak, eşsiz bir hatırlatma sebebi olarak ihsan edilmiştir. Kıyâmete kadar bütün insanlara bilgi verecek, ışık tutacak ve cehennem azabından, dünya bunalımından kurtaracaktır.

(Âl-i Imran 178. Araf 182-184. Yûnus 109. Ra'd 32. Hıcr 6. Enbiyâ 87, 88. Tâha 130. Hacc 44. Meryem 78. Rûm 60. Şuâra 27. Saffat 36, 139-148. Sad 17, 87. Ğafir 55, 77. Ahkâf 35. Duhân 14. Kamer 7. Neml 35. Kâf 39. Müzzemmil 10, 11. Müddessir 11. Tûr 29, 40, 41, 48. İnsan 24. Meâric 44. Tekvir 22, 27. Naziat 8, 9. Ğaşiye 2-4. âyetleri de okuyalım.)

KALEM SÛRESİNİN SONU

HÂKKA SÛRESİ

69. Sûredir

52 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3

اَلْحَآقَّةُ ﴿١﴾ مَا الْحَآقَّةُ ﴿٢﴾ وَمَآ اَدْرٰيكَ مَا الْحَآقَّةُ ﴿٣﴾

Meâli:

"Tam gerçekleşecek olan, gerçekleşecek olan nedir? Gerçekleşecek olanı sana bildiren de nedir?"

Âyet: 4

كَذَّبَتْ ثَمُودُ وَعَادٌ بِالْقَارِعَةِ ﴿٤﴾

Meâli:

"Semûd ve Ad kariayı yalanlamıştı."

Âyet: 5

فَاَمَّا ثَمُودُ فَاُهْلِكُوا بِالطَّاغِيَةِ ﴿٥﴾

Meâli:

"Semûd ise, azgınlık sebebiyle helâk olunmuşlardır."

Âyet: 6

وَاَمَّا عَادٌ فَاُهْلِكُوا بِرِيحٍ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ ﴿٦﴾

Meâli:

"Ad'e gelince, son derece çılgın sesli bir rüzgarla helâk edilmişlerdir."

Âyet: 7

سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَثَمَانِيَةَ اَيَّامٍ ۙ حُسُومًا فَتَرَى
الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعٰى ۙ كَاَنَّهُمْ اَعْجَازُ نَخْلٍ خَاوِيَةٍ ۚ ﴿٧﴾

Meâli:

"O rüzgarı onların üzerine yedi gece ve sekiz gün peş peşe musallat kıldı. Orada o kavmi sanki onlar, içi boş hurma kökleri gibi yıkılıp da ölmüş görürsün.

Âyet: 8

فَهَلْ تَرٰى لَهُمْ مِنْ بَاقِيَةٍ ﴿٨﴾

Meâli:

"Onların kalanından (birini) de görür müsün?"

Âyet: 9, 10

وَجَآءَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ وَالْمُؤْتَفِكَاتُ بِالْخَاطِئَةِ ۚ ﴿٩﴾
فَعَصَوْا رَسُولَ رَبِّهِمْ فَاَخَذَهُمْ اَخْذَةً رَابِيَةً ﴿١٠﴾

Meâli:

"Firavun ve ondan öncekiler ile allak bullak olanlar da hatayı işlediler de, Rabblerinin Peygamberine isyan ettiler ve onları artan bir tutuşla yakalayıverdi."

Âyet: 11, 12

اِنَّا لَمَّا طَغَا الْمَآءُ حَمَلْنَاكُمْ فِى الْجَارِيَةِ ۙ ﴿١١﴾
لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعِيَهَآ اُذُنٌ وَاعِيَةٌ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Şüphesiz siz su kabardığı zaman, onu size bir öğüt yapmamız ve kavrayan kulaklar(ın) onu kavraması için sizi gemide taşıdık."

İZAHLARI:

Ahireti inkâr edenler, bu hususta inatlaştıkça inatlaşanlar, direndikçe direnenlerin başlarına gelenleri de kısaca zikrederek, Böylelerine kıyâmetin hak olduğunu hatırlatmak üzere:

1- "Tam gerçekleşecek olan, gerçekleşecek olan nedir? Gerçekleşecek olanı sana bildiren de nedir?" Habibim! O kıyâmeti inkar edenlere söyle: "Tam gerçekleşecek olan kıyâmetin kopması kesinlikle haktır, asla şüphesi yoktur." "Gerçekleşecek olan nedir bilir misin?" O Allâh'ın taktir ettiği asla değişmeyecek olan bir vakıadır. Rasulüm! Sen onu biliyorsun ama: "Gerçekleşecek olanı sana bildiren de nedir?" Onun ne olduğunu sana bildiren şey nedir? İnsanların bilim çemberinin dışında kalan bir şey olduğu halde, sen başka türlü değil, ancak âyetlerimle bildirdiğim için biliyorsun. Benim verdiğim haberin kesinliğine inanıyorsun. Senin bilgin de bu kadardır. Onun ne zaman olacağını ancak ben bilirim. Sakın bunu göz ardı etmesinler. İnansınlar ve hazırlansınlar. Bakın:

2- "Semûd ve Âd kariayı yalanlamıştı." Semud ile Ad kavimleri ve onlar gibi nice milletler "o çarpan" kıyâmetin bir anda çok şiddetli çarpmasıyla herşeyin toz duman olarak değişeceğini inkar ettiler, yalanladılar da onları helâk ettik.

3- "Semûd ise, azgınlık sebebiyle helâk olunmuşlardır." Azdılar, şiştiler, peygamberleri, dini, kıyâmeti inkar ettiler de, çok şiddetli ses çıkaran bir sâika ile helâk edildiler.

4- "Ad'e gelince, son derece çılgın sesli bir rüzgarla helâk edilmişlerdir."

5- "O rüzgarı onların üzerine yedi gece ve sekiz gün peş peşe musallat kıldık. Orada o kavmi sanki onlar, içi boş hurma kökleri gibi yıkılıp da ölmüş görürsün." Ad kavmi, îman etmeyen, ahireti kıyâmeti inkar eden, her türlü fenalığı işleyen bir zümre olduğu için üzerlerine yedi gece sekiz gündüz devam eden çılgınca ses çıkaran bir rüzgar estirdik. Hepsi de içi çürümüş, köhnemiş ağaçlar gibi yıkılıp ölmüşlerdir. Sen orada olsaydın bu manzarayı görürdün.

6- "Onların kalanından (birini) de görür müsün?" Yerle bir oldular. Yaşayan kimse kalmadı. Onlardan hiçbirini görmek imkansızdır. Yalnız onlar değil:

7- "Firavun ve ondan öncekiler ile allak bullak olanlar da hatayı işlediler de, Rabblerinin Peygamberine isyan ettiler ve onları artan bir tutuşla yakalayıverdi." Firavun ve ondan önceki milletler de Allâh'ın âyetlerini inkar ettiler, Peygamberlere isyan ettiler de çeşitli

sebeplerle onların altını üstüne getirdik, hepsini de allak bullak ederek helâk ettik. Onların ummadığı bir zamanda bir tutuşla onları yakaladık ve yok ettik. Bundan sonra da onlara benzeyenleri daha başka sebeplerle helâk edeceğimizi bilmelisiniz.

8- "Şüphesiz siz su kabardığı zaman, onu size bir öğüt yapmamız ve kavrayan kulaklar(ın) onu kavraması için sizi gemide taşıdık." Nûh Aleyhisselama karşı gelen, ahireti inkar eden kavmi batırmak üzere sular artıp, kabarıp, yükseldiği zaman, sizin dedeniz Nuh ile îman edenleri gemide taşıdık ve kurtardık. Size bir öğüt ve ibret olması için kulağı delik olanların kulaklarında bir ders olarak kalması için onları helâk ettik. Var mı bir ibret alan?

(Araf 65-79, 129-136. Yûnus 71, 93. Hûd 50-68. Ra'd 31. Tâha 42-79. Şuâra 11-66. Kasas 32-40. Ğafir 23-39. Kâf 12-15. Nûh 1-28. Kâria 1-11. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 13, 14, 15

فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ نَفْخَةٌ وَاحِدَةٌ ﴿١٣﴾
وَحُمِلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّتَا دَكَّةً وَاحِدَةً ﴿١٤﴾
فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Sûra bir üfürülüş üfürüldüğü, yerle dağlar da kaldırıldığı ve bir çarpışla çarpıldıkları zaman, işte o gün olan olmuştur."

Âyet: 16

وَانْشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Gök de yarılmış ve o, o gün çekendir."

Âyet: 17

وَالْمَلَكُ عَلَىٰ أَرْجَائِهَا ۚ وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ

﴿ثَمَانِيَةٌ ﴿١٧﴾﴾

Meâli:

"Melekler de onun çevrelerindedir. O gün Rabbinin arşını da onların üstüne sekiz (melek) kaldırır."

Âyet: 18

﴿يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَىٰ مِنكُمْ خَافِيَةٌ ﴿١٨﴾﴾

Meâli:

"O gün arzolunacaksınız. Sizden bir gizlenen gizlenemeyecek."

İZAHLARI:

Geçen âyetlerde kıyâmetin vaki olma gerçeği tekrarlanarak açıklandıktan ve onu inkar edenlerin helâkı hatırlatıldıktan sonra bu âyetlerde de, kıyâmetin nasıl kopacağı kısaca zikredilmekte ve:

1- "Sûra bir üfürülüş üfürüldüğü, yerle dağlar da kaldırıldığı ve bir çarpışla çarpıldıkları zaman, işte o gün olan olmuştur." buyrulmaktadır. İlk sur öyle bir üfürülecek ki, dil ile tarifi mümkün olmayan bir üfürülüş. Yer ve dağlar kaldırılıp savrulacak, feci bir çarpışmalar olacak. İşte o zaman kıyâmet kopmuş ve olan olmuştur. Her şey hallaç pamuğu gibi savrulacak, zerreler büyüklüğünde hiç bir şey kalmayacak. Dünya dümdüz başka bir dünya olacak.

2- "Gök de yarılmış ve o, o gün çökendir." Göklerde kapılar açılıp, yarıklar oluşup herşey çökmeye başlamıştır. Artık gökler de değişmiş olarak bambaşka bir şekle girer.

3- "Melekler de onun çevrelerindedir. O gün Rabbinin arşını da onların üstüne sekiz (melek) kaldırır." Melekler de o yarılan göklerin veya parçalanan yerin çevresinde şekillendirme vazifesini yaparlar. Allâh'ın emrini yerine getirirler.

O gün Allâh'ın arşını da o çevredeki meleklerin üzerine sekiz melek kaldırır. Burada derli toplu bir haber veriliyor ise de nasıl olacağı hakkında geniş açıklama verilmiyor. Orası Allâh'a aittir. Bizim ulaşamayacağımız nokta kapalıdır.

4- "O gün arzolunacaksınız. Sizden bir gizlenen gizlenemeyecek." O kıyâmet günü siz her amelinizle Allâh'ın huzuruna çıkarılacaksınız ve O'na hesap vereceksiniz. Sizden hiçbir kimse ve yaptığı ameli gizlenemeyecek. Hepiniz ve herşey açıkta olacaksınız.

(Bakara 284. Âl-i Imran 5, 29. En'âm 73. Hûd 18. İbrâhîm 38. Kehf 98, 99. Meryem 90. Tâha 102. Mü'minûn 101. Neml 25, 87, 88. Ahzâb 54. Yasin 51. Zümer 68, 75. Ğafir 7, 16. Kâf 20. Şûra 45. Zariyat 6. Râhman 37. Kamer 1. Vakıa 1-6. Meâric 1-10. Murselât 7-10. Nebe 18-20. Fecr 21. Tekvir 1-11. İnşikâk 1-13. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 19

فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَيَقُولُ هَاؤُمُ اقْرَءُوا كِتَابِيَهْ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Kitabı sağından verilen kimse ise; "Alın, kitabımı okuyun" der."

Âyet: 20

إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلَاقٍ حِسَابِيَهْ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz ben gerçekten hesabımı karşılayan olacağımı sanmıştım."

Âyet: 21, 22, 23

فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ﴿٢١﴾ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿٢٢﴾
قُطُوفُهَا دَانِيَةٌ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"İşte o, yüksek bir cennette, koparılacak meyvesi yakın olan hoş bir yaşayış içindedir."

Âyet: 24

كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Geçen günlerde hazırladığınızı afiyetle yeyin için (denilir.)"

Âyet: 25, 26

وَاَمَّا مَنْ اُوتِىَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ فَيَقُولُ يَا لَيْتَنِى لَمْ اُوتَ
كِتَابِيَهْ ﴿٢٥﴾ وَلَمْ اَدْرِ مَا حِسَابِيَهْ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Kitabı solundan verilen kimseye gelince, artık: "keşke benim de kitabım verilmeseydi de hesabımı bilmeseydim" der.

Âyet: 27, 28, 29

يَا لَيْتَهَا كَانَتِ الْقَاضِيَةَ ﴿٢٧﴾ مَآ اَغْنٰى عَنِّى مَالِيَهْ ﴿٢٨﴾
هَلَكَ عَنِّى سُلْطَانِيَهْ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Keşke o kesin hüküm olsaydı. Malım beni kurtaramadı. Saltanatım benden helâk oldu."

Âyet: 30, 31, 32

خُذُوهُ فَغُلُّوهُ ﴿٣٠﴾ ثُمَّ الْجَحِيمَ صَلُّوهُ ﴿٣١﴾
ثُمَّ فِى سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Onu tutun da bağlayın. Sonra cahîme sallayın. Sonra onu uzunluğu yetmiş arşın olan zincirde de yöneltin."

Âyet: 33

اِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ الْعَظِيمِ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz o ulu Allâh'a inanmıyor idi."

Âyet: 34

وَلَا يَحُضُّ عَلٰى طَعَامِ الْمِسْكِينِ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Miskinin yemeğine de teşvik etmezdi."

Âyet: 35, 36, 37

فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هٰهُنَا حَمِيمٌ ﴿٣٥﴾ وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غِسْلِينٍ ﴿٣٦﴾ لَا يَأْكُلُهُ إِلَّا الْخَاطِئُونَ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Artık bu gün işte burada bir yakın da yoktur. Gıslinden başka bir yiyecek de yoktur. Onu hata edenlerden başkası yemez."

İZAHLARI:

Kıyâmet kopup mahşer kurulunca herkesin "amel defteri" denilen yaşam tesbitleri kendilerine verilecek. Bunlardan:

1- "Kitabı sağından verilen kimse ise: "Alın, kitabımı okuyun" der. Kitabındaki cenneti müjdeleyen kayıtları görünce sevinerek çevresindekilere: "bakın benim amel defterim sağımdan verildi. Alın isterseniz okuyun" diyerek neşesini duyurur. Sonra:

2- "Şüphesiz ben gerçekten hesabımı karşılayan olacağımı sanmıştım" der. Zaten ben Allâh'ın lütfedeceğini, hesabımı kolay yapacağını sanıyor, böyle îman ediyordum" diyerek sevincini açıklıyor.

3- " İşte o, yüksek bir cennette, koparılacak meyvesi yakın olan hoş bir yaşayış içindedir." Derecesi yüksek bir cennette yerini alacak, yiyeceği meyveler kolayca koparılacak şekilde sarkmış, yaklaşmış, herşey mükemmel, huzurlu, sevinçli bir yaşamaya kavuşmuş. Ona:

4- "Geçen günlerde hazırladığınızı afiyetle yeyin için (denilir.)" Melekler Ona: "Siz dünyada iken önceden Allâh'ın emirlerini yerine getirip hazırlığınızı yapmışsınız. Artık keyfinize göre yeyin, için sefa sürün" denilir.

5- "Kitabı solundan verilen kimseye gelince, artık: "keşke ben de kitabım verilmeseydi de hesabımı bilmeseydim" der." Dünyada iken îman etmeyen, Allâh'ın yolundan uzak kalıp şeytana uyan ve her türlü fenalığı yapan kimseler ise, onların kitapları solundan verilecek, başlarına geleceği hemen anlayacaklar ve: "Keşke kitabım verilmeseydi de hesabımın böyle kötü olduğunu bilmeseydim" diyecekler. Devamla:

6- "Keşke o kesin hüküm olsaydı." Ah o ölüm kesin bir hüküm olsa da şu dirilmek olmasaydı.

"Malım beni kurtaramadı." O kadar mal biriktirdim. O mallar da beni kurtaramadı.

"Saltanatım benden helâk oldu." Dünyadaki ağalığım, sürdüğüm saltanatım, baskılarım zulümlerim benden nefretle ayrılıp helâk olup gitti diyerek hasretle pişmanlığını sergiler ama yine faydasız. Zebaniler de birbirlerine:

7- "Onu tutun da bağlayın. Sonra cahîme sallayın. Sonra onu uzunluğu yetmiş arşın olan zincirde de yöneltin." derler. Onları yakalayın, ellerini boyunlarına bağlayın ve alevler saçan cehenneme atın. Ayrıca uzunluğu yetmiş arşın olan zincirlerle yanacakları yere doğru yöneltin, o ateşin yolunu tutsunlar. Çünkü:

8- "Şüphesiz o, ulu Allâh'a inanmıyor idi." Atın onu cehenneme çünkü o, dünyada iken kendini ve herşeyi yaratan büyük Allâh'a îman etmiyor ve:

9- "Miskinin yemeğine de teşvik etmezdi." Yalnız kendini düşünür ve fakirleri, miskinleri aklına bile getirmezdi. Hatta onları daha da ezmeye çalışırdı.

10- "Artık ona bu gün işte burada bir yakın da yoktur..." Onaz acıyacak, onu bu azaptan kurtaracak, bir yudum su verecek, bir dostu da yok. Hep yalnız. Ona:

"Gıslinden başka bir yiyecek de yoktur." Cehennemliklerden akan "Gıslin" denilen kan, irin, et parçaları gibi şeylerden başka hiçbir yiyecek ve içecek yoktur.

"Onu hata edenlerden başkası yemez." İmansızlığı yüzünden kendilerini hatalar sarmış olan kimselerden başkası cehennemliklerin etini, kanını ve irinlerini yemez.

(İsrâ 71. Ğafir 71, 72. Vakıa 27-56, 8, 9-95. İnsân 4-21. İnşikâk 7-15. Ğaşiye 1-16. Beled 18-20. Fecr 18. Mâun 3. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 38, 39, 40

فَلَآ أُقْسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٨﴾ وَمَا لَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٩﴾
إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Görüyor olduğunuz şeyler ve göremeyeceğiniz şeylere yemin ederim ki şüphesiz O, elbette şerefli Peygamberin sözüdür."

Âyet: 41

﴿٤١﴾ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ ۚ قَلِيلاً مَا تُؤْمِنُونَ ۙ

Meâli:

"O, bir şairin sözü de değildir. Azıcık olsun îman etmelisiniz."

Âyet: 42

﴿٤٢﴾ وَلَا بِقَوْلِ كَاهِنٍ ۚ قَلِيلاً مَا تَذَكَّرُونَ ۚ

Meâli:

"Bir kahinin sözü de değil. Azıcık olsun düşünmelisiniz."

Âyet: 43

﴿٤٣﴾ تَنْزِيلٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ

Meâli:

"Âlemlerin Rabbinden indirilmedir."

İZAHLARI:

Mukatil: Bu âyetlerin inme sebebi, Velid ibni Muğirenin: "Şüphesiz Muhammed sahirdir" demesi, Ebu Cehil'in: "Şairdir" demesi, Ukbe'nin de: "kahindir" demesidir" denilmiştir. Bunlara ve benzerlerine cevap olmak üzere sizin:

1- "Görüyor olduğunuz şeyler ve göremeyeceğiniz şeylere yemin ederim ki şüphesiz O, elbette şerefli Peygamberin sözüdür." buyrulmuştur. Ey yakıştırmacı müşrikler! Sizin görebildiğiniz ve göremediğiniz, bildiğiniz ve bilemediğiniz herşeye yemin ederim ki O Kur'ân, Allâh'ın peygamberlikle şereflendirdiği ve tebliğ etmek üzere vazifelendirdiği Muhammed'in size duyurduğu, Allâh'ın sözüdür.

2- "O, bir şairin sözü de değildir. Azıcık olsun îman etmelisiniz." O Kur'ân, sıradan bir şairin sözü de değildir..." Bildiğiniz gibi Muhammed bir şair değildir. O'na şairlik isnat ederek Kur'ânı bir şiirmiş

gibi hiçe sayıyorsunuz. Azıcık olsun aklınızı erdirip de îman etmelisiniz. Yazıklar olsun size.

3- "Bir kahinin sözü de değil. Azıcık olsun düşünmelisiniz." O Kur'ân, şeytanların bile sövdüğü kahinlerin sözü olamaz. Onlar tamamen uydurma, yakıştırma, benzetme sözler kusarlar. Ama Muhammed Allâh'ın seçip gönderdiği bir hak Peygamberdir. Kur'ân da, Allâh'ın O'na indirdiği kelamıdır. İnsaf edip de azıcık olsun düşünmelisiniz. Vah sizlere vah! O Kur'ân:

4- "Âlemlerin Rabbinden indirilmedir." O, sihirbazların, şairlerin ve kahinlerin becerebileceği bir kitap değildir. Ancak bütün âlemleri yaratan, onların Rabbi olan Allâh'ın zaman zaman Rasulüne indirdiği, kıyâmete kadar devam edecek olan bir kitaptır. Onu indirmek için meleklerin en şereflilerinden olan Cebrail'i vazifelendirmiştir.

(Neml 6. Yasin 1-5. Enbiyâ 5. Şuâra 192-195. Secde 2, 3. Saffat 36. Ğafir 2, 78. Zümer 1, 2. Casiye 2. Ahkâf 2. Kâf 1, 2. Fussılet 2, 41, 42. Tûr 29, 30. Vakıa 75-81. Tekvir 15-22. İnşikâk 16-25. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 44, 45, 46

وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْاَقَاوِيلِ ﴿٤٤﴾

لَاَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ﴿٤٥﴾ ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Eğer bize karşı bazı sözleri gevelemiş olsaydı, elbette ondan kuvvetle alırdık. Sonra elbette onun kalp damarını keserdik."

Âyet: 47

فَمَا مِنْكُمْ مِنْ اَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Sizden biriniz O'ndan men edenler de değildir."

Âyet: 48

وَاِنَّهُ لَتَذْكِرَةٌ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz o, müttegîler için elbette bir öğüttür."

Âyet: 49

وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنكُمْ مُكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Muhakkak biz elbette sizden yalanlayanlar olduğunu kesin biliyoruz."

Âyet: 50

وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz o, elbette kâfirlere karşı da bir hasrettir."

Âyet: 51

وَإِنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ ﴿٥١﴾

Meâli:

"Yine şüphesiz o elbette yakinin hakkıdır."

Âyet: 52

فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Artık büyük Rabbinin adıyla tesbih et."

İZAHLARI:

Ey "Muhammed! Kur'ânı kendi uydurdu" diyen kâfirler! Bakın:

1- "Eğer bize karşı bazı sözleri gevelemiş olsaydı, elbette ondan kuvvetle alırdık. Sonra elbette onun kalp damarını keserdik." Şâyet, Muhammed bize karşı bazı lafları uydurup da bize isnat etseydi, bu Allâh kelamı deseydi, muhakkak O'ndan kuvvetle intikam alırdık ve O'nun kalp damarını keserdik de acze düşerdi. O, en feci felakete uğrardı.

2- "Sizden biriniz O'ndan men edenler değildir." Sizden hiçbiriniz, benim O'na yapacağım cezayı men edemezdi. Bütün insanlar birleşse vereceğim cezanın önüne geçemezlerdi.

3- "Şüphesiz O, müttegîler için elbette bir öğüttür." Muhakkak o Kur'ân, Allâh'ın emirlerini tutan, nehiylerinden de kaçan, takva sahipleri için onları cennetlik edecek mükemmel bir öğüttür.

4- "Muhakkak biz elbette sizden yalanlayanlar olduğunu kesin biliyoruz." Biz şüphesiz sizin içinizde Kur'ânı yalanlayanlar, inkar edenler olduğunu kesin olarak biliyoruz.

5- "Şüphesiz o, elbette kâfirlere karşı da bir hasrettir." Muhakkak o Kur'ân, cidden onu inkar eden kâfirlere karşı müslümanların devletlerini gördükleri zaman büyük bir hüsrana uğradıklarının açık delilidir. Yani Kur'âna inanmadıkları ve onunla amel etmedikleri için çok büyük ve sürekli bir zarara uğrarlar. Dünyada helâk olmaları, ahirette de cehenneme girmeleri.

6- "Yine şüphesiz o elbette yakinin hakkıdır." O Kur'ânı Kerîm hiç şüphe yok ki kesin bilgi yönünden Allâh'ın indirdiği hakkı beyan eden hak bir kitaptır. İnsanların yolu ancak onunla aydınlanır.

7- "Artık büyük Rabbi'nin adıyla tesbih et." Rasulüm! Artık o Kur'ânı sana indiren Rabbinin adını dilinden bırakma. O'nu devamlı tesbih et, O'na ibadet et. Namazı kıl.

(Yunus 38. Hûd 13, 35. Tâha 3. Mü'minûn 38. Enbiyâ 5. Furkân 4, 5. Kasas 53. Sebe' 8. Fâtır 31. Secde 3. Ahkâf 8. Şurâ 24. Tûr 33. Vakıa 73, 74, 95, 96. Müzzemmil 19. Müddessir 54, 55. İnsân 29. Abese 11-14. Alâ 1. âyetleri de okuyalım.)

HÂKKA SÛRESİNİN SONU

MEÂRİC SÛRESİ

70. Sûredir

44 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

سَاَلَ سَآئِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ ﴿١﴾

Meâli:

"Vâki bir azabı isteyen istedi."

Âyet: 2, 3

لِلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ ﴿٢﴾ مِنَ اللّٰهِ ذِى الْمَعَارِجِ ﴿٣﴾

Meâli:

"Dereceler sahibi Allâh'tan, kâfirler için onu savacak yoktur."

Âyet: 4

تَعْرُجُ الْمَلٰٓئِكَةُ وَالرُّوحُ اِلَيْهِ فِى يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ اَلْفَ سَنَةٍ ﴿٤﴾

Meâli:

"Melekler ve Rûh, miktarı elli bin sene olan bir günde ona çıkarlar."

Âyet: 5, 6, 7

فَاصْبِرْ صَبْرًا جَمِيلًا ﴿٥﴾ اِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا ﴿٦﴾ وَنَرٰيهُ قَرِيبًا ﴿٧﴾

Meâli:

"Artık güzel bir sabırla sabret. Şüphesiz onlar onu uzak görürler, biz de onu yakın görürüz."

Âyet: 8, 9

يَوْمَ تَكُونُ السَّمَآءُ كَالْمُهْلِ ﴿٨﴾
وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ ﴿٩﴾

Meâli:

"Semanın erimiş bakır gibi olacağı, dağların da atılmış boyalı yün gibi olacağı gün."

Âyet: 10, 11, 12, 13, 14

وَلَا يَسْئَلُ حَمِيمٌ حَمِيمًا ﴿١٠﴾ يُبَصَّرُونَهُمْ يَوَدُّ الْمُجْرِمُ
لَوْ يَفْتَدِى مِنْ عَذَابِ يَوْمِئِذٍ بِبَنِيهِ ﴿١١﴾
وَصَاحِبَتِهِ وَأَخِيهِ ﴿١٢﴾ وَفَصِيلَتِهِ الَّتِى تُئْوِيهِ ﴿١٣﴾
وَمَنْ فِى الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ يُنْجِيهِ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Bir yakın bir yakına da soramayacak. Onlar gösterilecekler. Mücrimler o günün azabından oğullarını, eşini ve kardeşini, kendisini sığındıracak olan soyunu, sonra kendisini kurtaracak olan yer yüzünde bulunan kimseleri toptan feda etmesini ister."

Âyet: 15, 16

كَلَّآ إِنَّهَا لَظَىٰ ﴿١٥﴾ نَزَّاعَةً لِّلشَّوَىٰ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Asla!... Şüphesiz o, derileri kavurup soyan ateştir."

Âyet: 17, 18

تَدْعُوا مَنْ أَدْبَرَ وَتَوَلَّىٰ ﴿١٧﴾ وَجَمَعَ فَأَوْعَىٰ ﴿١٨﴾

Meâli:

"(O ateş), arka döneni ve yüz çevireni, toplayıp da saklayan kimseleri çağırır."

İZAHLARI:

Kâfirler Allâh'ın vereceği azabı duyunca alay ederek o azabın çabuk gelmesini zaman zaman isterler ve inkarlarını tekrarlardı. Bunu beyan etmek üzere:

1- "Vâki bir azabı isteyen istedi." buyruldu. Kâfirler adetleri gereği Müslümanlarla alay ederek isteseler de istemeseler de, kesin olarak tadacakları azabın hemen gelmesini, isteyen isteyene adeta yarış ettiler. Halen de onlar gibileri vardır.

2- "Dereceler sahibi Allâh'tan, kâfirler için onu savacak yoktur." Herşeyi kademeler, dereceler, sıralar halinde yaratan ve bunların sahibi olan Allâh, zamanı gelince o istedikleri, acele ettikleri azabı elbette getirecek. Ama onu inkar eden ve bu haberle alay eden kâfirler için o azabı onlardan savacak, uzaklaştıracak hiçbir kuvvet yoktur. Nitekim onların helâk zamanı gelince, başlarına gelen felaketi savamamışlar ve helâk olup gitmişlerdir. Kıyâmet de böyle olacak.

3- "Melekler ve Rûh, miktarı elli bin sene olan bir günde ona çıkarlar." Melekler ve Cebrail o dereceleri aşarak çarçabuk çıkıverirler. Oraya insanlardan birinin çıkması gerekseydi elli bin yılda çıkabilirdi veya çıkamazdı. Melekler ise bu hesaba göre kısa bir günde yükselerek çıkarlar. Aslında bu sayı sınırlı değildir. Çokluk ifade eder. Pek çok yıllar demektir.

4- "Artık güzel bir sabırla sabret. Şüphesiz onlar onu uzak görürler, biz de onu yakın görürüz." Habibim! Sizinle eğlenerek, inkar ederek Allâh'ın va'dettiği azabı isteyenlere ve bütün kâfirlere karşı güzelce, olgunca sabret. Onlara uyma, üzülme de. Onlar o kıyâmeti, kendilerine gelecek olan azabı uzak görürler, imkansız sanırlar. Fakat biz onu kendimiz takdir ettiğimiz için yakinen biliyoruz.

5- "Semanın erimiş bakır gibi olacağı, dağların da atılmış boyalı yün gibi olacağı gün." Göklerin erimiş madenler veya sıvı yağların dibine çöken tortu gibi olacağı gün, dağların da birbirine çarpıp rüzgarla savrulan yün, pamuk kılları gibi, daha incelip zerreler haline geleceği gün, onlar yakinen görecekler ve anlayacaklar. Hatta:

6- "Bir yakın bir yakına da soramayacak." Her biri kendi derdine düştüğü için, akrabalar bile birbirinin halini soramayacak.

"Onlar gösterilecekler." Onlar karşılıklı birbirlerini görecekler, her biri diğerinin rezaletini, çektiği azabı görecek ve için için daha da fenalaşacak.

"...Mücrimler o günün azabından oğullarını, eşini ve kardeşini, kendisini sığındıracak olan soyunu, sonra kendisini kurtaracak olan yer yüzünde bulunan kimseleri toptan feda etmesini ister." Ama ne çare. O gün hiçbir şey gözüne görünmez. Nesi var nesi yok hepsini fedaya hazır. Hatta bütün insanları bile.

7- "Asla!... Şüphesiz o, derileri kavurup soyan ateştir." Hiçte arzu ettikleri gibi değil, öyle bir azap içindeler ki, başın ve bedenin derilerini soyan, parmakları, kolları, ayakları söküp çıkaran, paramparça yapan, kükremiş bir ateş içindeler.

8- "(O ateş), arka döneni ve yüz çevireni, toplayıp da saklayan kimseleri çağırır." O cehennem ateşi, arka dönüp kaçmak isteyen, yüz çevirip kurtulmak isteyen, dünyada iken malları toplayıp ambarlayan, onları ayrı kaplarda saklayan kimseleri çağırıp kendine çeker. Hiçbirine kaçma imkanı vermez. Böylece inkar ettikleri, ihtimal vermedikleri, alay ettikleri azaba kavuşurlar.

(Âl-i Imran 91. Mâide 36, 37. Arâf 187. Yûnus 54, 109. Hûd 49. Ra'd 18. Nahl 127, 128. Tâhe 130. Kehf 29. Şuâra 101. Hacc 20-22. Rûm 60. Ahzâb 63. Sâd 17. Ğafir 18, 55, 71-77. Ahkâf 35. Secde 5, 20. Kâf 39. Duhân 43-50. Tûr 7-10, 48. Zariyat 12. Kamer 47, 48. Kalem 48. Müzzemmil 10. Müddessir 7. İnsân 24. Zümer 47. Kıyame 6-10. Nebe' 1-5. Naziât 42. Abese 35-37. Leyl 14. Kâria 1-5. Hakka 35. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 19

إِنَّ الْإِنسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا ﴿١٩﴾

Meâli:

"Şüphesiz insan dengesiz yaratılmıştır."

Âyet: 20

إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Kendisine şer dokunduğu zaman, feveran halini alır."

Âyet: 21

وَاِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا ﴿٢١﴾

Meâli:

"Kendisine hayır dokununca da cimri halini alır."

Âyet: 22, 23

اِلَّا الْمُصَلِّينَ ﴿٢٢﴾ الَّذِينَ هُمْ عَلٰى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Kendileri namazına devam eden, namaz kılanlar başka."

Âyet: 24, 25

وَالَّذِينَ فِى اَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَعْلُومٌ ﴿٢٤﴾
لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Mallarında isteyen ve mahrum olan için bilinen hak kabul edenler de."

Âyet: 26

وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Din gününü tasdik de edenler."

Âyet: 27

وَالَّذِينَ هُمْ مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Onlar Rablerinin azabından da korkanlar."

Âyet: 28

اِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَاْمُونٍ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz Rablerinin azabı güvencesizdir."

Âyet: 29, 30

وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٢٩﴾ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Eşlerinden veya cariyelerinden başkasına karşı o iffetlerini koruyanlar. Çünkü onlar ayıplanmayanlardır."

Âyet: 31

فَمَنِ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَٰلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Kim de bunun ötesini ararsa, artık bunlar sınırı aşanların kendileridir."

Âyet: 32

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Onlar emanetlerine ve sözlerine riâyet de edenler."

Âyet: 33

وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَاتِهِمْ قَائِمُونَ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Onlar şahitliklerine de dikkat edenler."

Âyet: 34

وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Onlar namazlarına da devam edenler."

Âyet: 35

أُولَٰئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُّكْرَمُونَ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"İşte bunlar, cennetlerde ikram olunanlardır."

İZAHLARI:

Bu âyetlerde insanlardan îmansızların karaktersizliğini, îmanlıların da meziyetlerini anlatmak üzere şöyle buyruluyor:

1- "Şüphesiz insan dengesiz yaratılmıştır." Allâh'ın emirlerinin dışında kalanlar, hayatın kuru zevklerine dalanlar dengesiz kalırlar. Böyleleri hırs, feveran ve cimrilik arasında bocalamaktan kendilerini kurtaramazlar.

2- "Kendisine şer dokunduğu zaman, feveran haline girerler." Böyleleri her hangi bir sıkıntı ile karşılaştıkları zaman, hazmedemezler, sabredemezler, şaşırırlar ve feveran ederler ve sıkıntılarını daha da artırırlar. Yakınlarını da bunalıma sürüklerler.

3- "Kendisine hayır dokunduğu zaman da cimri halini alırlar." Bu gibiler kendilerine maddi bir yararlık geldiği zaman, hırslarından ne yapacaklarını şaşırırlar. Kimseye bir zırnık vermezler. Fakirleri, muhtaçları düşünmezler, her halleriyle cimri kesilirler. Bunlar zengin olsa da, fakir olsa da ayarsızlar, tez canlılar, dar huylulardır.

4- "Kendileri namazına devam eden, namaz kılanlar başka." Allâh'a îman eden ve O'nun emri olan namazı devamlı kılanlar başka. Onlar Allâh'ın emir ve yasaklarına riâyet ederek dengeyi kurmuşlardır.

Devamlı namazı kılarlar ve bütün ibadetlerini yaparlar.

5- "Mallarında isteyen ve mahrum olan için bilinen hak kabul edenler de." Bu îmanlılar ve namaz kılanlar zengin iseler, mallarında ihtiyacından dolayı isteyenlerin ve varlıktan mahrum olan muhtaçların da hakları olduğunu bilirler ve yardım ederler. Bilhassa zekat gibi nisbeti bilinen borçlarını eda ederler.

6- "Din gününü tasdik de edenler." Bunlar hesap günü olan kıyâmete inanırlar. Orası hakkında verilen haberleri tasdik ederler ve ona göre hazırlıklarını yaparlar.

7- "Onlar Rablerinin azabından da korkarlar." Bunlar bir hata ederler, Allâh'a karşı bir kusur işlerlerse, Allâh'ın vereceği azaptan kor-

karlar. Her hususta dikkatli olmaya çalışırlar ve Allâh'ın rızasını kazanırlar.

8- "Şüphesiz Rablerinin azabı güvencesizdir." Yani hiçbir kimse Allâh'ın azabından kurtulacağına güvenemez. Hakkıyla îman etse de, bütün ibadetleri yapsa da, pek çok hayır hasenat yapsa da, çok müttegî olsa da azap görmeyeceğinden emin olamaz. Ancak ümit içinde olur.

9, 10- "Eşlerinden veya cariyelerinden başkasına karşı o iffetlerini koruyanlar. Çünkü onlar ayıplanmayanlardır. Kimde bunun ötesini ararsa, artık bunlar sınırı aşanların kendileridir." Bu îmanlılar, ırzlarını, namuslarını korurlar. Zinaya, fuhşa gitmezler. Ancak nikahlı eşlerine sahip olurlar (Devrimizde cariye yok). Böyleleri bu sınırı aştıkları takdirde Allâh'ın azabına uğrayacaklarını bilirler ve kat'iyyen sınırı aşmazlar. Tertemiz namuslarıyla yaşarlar.

11- "Onlar emanetlerine ve sözlerine riâyet de edenler." Kendilerine emanet edilen şeyleri korurlar, ona ihanet etmezler. Tam güvenilir kimseler. Yaptıkları ahidleri bozmazlar, verdikleri sözden dönmezler. Güvenilir olmaya devam ederler.

12- "Onlar şahitliklerine de dikkat edenler." Gördükleri bildikleri şeyleri gizlemeden, ilave etmeden olduğu gibi söyleyerek şahitliklerini yaparlar. Yakınları, akrabaları da olsa, doğruluktan ayrılmazlar. Hukukun icrasına yardımcı olurlar.

13- "Onlar namazlarına da devam ederler." İlk âyette de beyan edildiği gibi, namaz hakkındaki bilgilerini artırarak bilhassa farz namazlarını devamlı kılarlar. Bu tekrardan anlaşılıyor ki namaz, şartlarıyla, rükünleriyle ve bütün ahkamıyla insanı tam istikrara kavuşturan, olgunlaştıran ve her hususta dengesini kuran bir ibadettir.

14- "İşte bunlar, cennetlerde ikram olunanlardır." Şu anlatılan mü'minler, Allâh'ın ihsan ettiği cennetlerde ağırlanan, cennet nimetleriyle ikram olunan kimselerdir. Allâh bize de onların arasında yer versin.

(Yunus 12. Hûd 9-11. İbrâhîm 34. Nahl 4. İsrâ 11, 67, 83. 100. Kehf 54. Enbiyâ 37. Hacc 66. Ahzâb 72. Yasin 77. Şûrâ 48. Zuhruf 15-17. Mü'minûn 1-11. Nûr 30, 31. Zariyat 19. Adiyât 6-8. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 36, 37

فَمَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا قِبَلَكَ مُهْطِعِينَ ﴿٣٦﴾
عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ عِزِينَ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Küfredenlere ne oluyor ki; sağdan, soldan gruplar halinde sana doğru hızlananlardır."

Âyet: 38

أَيَطْمَعُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ أَنْ يُدْخَلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Onlardan her bir kimse naîm cennetine konulmasını mı arzu ediyor?"

Âyet: 39

كَلَّا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِمَّا يَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Hayır, şüphesiz biz onları biliyor oldukları şeyden yarattık."

Âyet: 40, 41

فَلَا أُقْسِمُ بِرَبِّ الْمَشَارِقِ وَالْمَغَارِبِ إِنَّا لَقَادِرُونَ ﴿٤٠﴾
عَلَىٰ أَنْ نُبَدِّلَ خَيْرًا مِنْهُمْ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Doğuların ve batıların Rabbine yemin ederim şüphesiz biz onlardan daha hayırlısına değiştirmemize elbette kâdirleriz. Biz geçilmişler de değiliz."

Âyet: 42

فَذَرْهُمْ يَخُوضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّىٰ يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي

يُوعَدُونَ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Artık bırak onları, va'dolundukları günlerine kavuşuncaya kadar dalsınlar ve oynasınlar."

Âyet: 43

يَوْمَ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ سِرَاعًا كَأَنَّهُمْ إِلَىٰ نُصُبٍ يُوفِضُونَ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Sanki onlar dikililere koşuyorlar gibi kabirlerden hızlıca çıkacakları gün."

Âyet: 44

خَاشِعَةً أَبْصَارُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ ۚ ذَٰلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Onların görüşleri hakîr olarak, kendilerini de zillet kaplayarak. Bu va'dolunuyor oldukları gündür."

İZAHLARI:

Kâfirlerin Rasulullâha acayip davranışlarına karşı:

1- "Küfredenlere ne oluyor ki; sağdan, soldan gruplar halinde sana doğru hızlananlardır." Bu kâfirlere ne oluyor da boyunlarını uzatarak, acayip acayip sana bakarak, düşman davranışıyla sağdan soldan alay ederek sana doğru hızlıca yelteniyorlar. Gruplar halinde etrafına oturup, seni nefretle dinleyip de duydukları ve öğrendikleri ile amel etmiyorlar. Sonra aslandan kaçan eşekler gibi senden uzaklaşıyorlar.

2- "Onlardan her bir kimse naîm cennetine konulmasını mı arzu ediyor?" O kâfirlerin her biri Peygamberden kaçarak, çevreye melanetler saçarak, putlara taparak naîm cennetine konulmalarını mı umuyorlar?

3- "Hayır, şüphesiz biz onları biliyor oldukları şeyden yarattık." Hayır, kat'iyyen onların hiçbiri o cennetlere konulmaz. Hakikaten biz onları kendilerinin de bildiği bütün insanlar gibi, meniden yarattık. Onları ve cinleri ancak bize kulluk yapmaları, ibadet etmeleri için yarattık. Fakat onlar, îmanla nurlanmaktan kaçtılar, küfürle kararır oldular, peygamberle beraber olup Allâh'a yaklaşmaktan kaçtılar, şeytana yaklaştılar.

4- "Doğuların ve batıların Rabbine yemin ederim şüphesiz biz onlardan daha hayırlısına değiştirmemize elbette kâdirleriz. Biz geçilmişler de değiliz." Bütün kainatın yaratıcısı olan zatıma yemin ederim onları helâk edip yerlerine îmanlı ve hayırlı kimseleri yaratmaya gücümüz yeter. Biz önüne geçilen, yapacağı engellenen, aciz bırakılan da değiliz. İstediğimiz herşeyi anında yaparız. "Ol" dediğimiz an oluverir.

5- "Artık bırak onları, va'dolundukları günlerine kavuşuncaya kadar dalsınlar ve oynasınlar." Habibim! Onları küfürleri ile, yalanlarıyla, inatlarıyla salıver. Ölünceye, va'dolundukları azaba kavuşuncaya kadar küfür bataklıklarına dalsınlar ve inatlarıyla, yalanlarıyla, ahlaksızlıklarıyla oynasınlar, oyalansınlar.

6- "Sanki onlar dikililere koşuyorlar gibi kabirlerden hızlıca çıkacakları gün." Onlar ikinci sûr üfürülünce, dünyada iken dikili taşlarına, putlarına koşarcasına kabirlerinden çıkacaklar, hesapları görülmek üzere mahşer yerine, Allâh'ın huzuruna doğru hızla ilerleyecekler. Hem de:

7- "Onların görüşleri hakîr olarak, kendilerini de zillet kaplayarak..." Onların gözleri görüşleri şaşırmış, hakîr, rezil duruma düşmüş olarak, sürünerek gidecekler. Ve onlara:

"...Bu va'dolunuyor oldukları gündür" denilecek. Dünyada iken kendilerine hatırlatılan dehşet verici gün, işte bu gündür. Artık çekebildiğiniz kadar çekin. Sonu gelmeyecek olan gün, bu gün denilecek.

(Bakara 75. En'âm 70, 91, 112, 137. Araf 46. Tevbe 39. Yûnus 27. Hıcr 3. Enbiyâ 27. Mü'minûn 12-17, 54. Ankebût 4. Yasin 51, 52. Saffat 11. Zuhruf 83. Muhammed 38. Tûr 45, 46. Kamer 7, 8. İbrâhîm 41. Kalem 43, 44. Müzzemmil 11. Müddessir 11. Abese 40-42. İnşikâk 16-20. Kıyâmet 1-4. Beled 1-5. âyetleri de okuyalım.)

MEÂRİC SÛRESİNİN SONU

NÛH SÛRESİ

71. Sûredir,

28 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

اِنَّآ اَرْسَلْنَا نُوحًا اِلٰى قَوْمِهٖٓ اَنْ اَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ اَنْ
يَاْتِيَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿١﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz Nuh'u kavmine: "Kendilerine acıklı azap gelmeden önce kavmini uyar" diye gönderdik."

Âyet: 2

قَالَ يَا قَوْمِ اِنِّى لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٢﴾

Meâli:

"Ey kavmim! Muhakkak ben sizin için açık bir uyarıcıyım" dedi.

Âyet: 3, 4

اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ وَاتَّقُوهُ وَاَطِيعُونِ ﴿٣﴾
يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرْكُمْ اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّى
اِنَّ اَجَلَ اللّٰهِ اِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤﴾

Meâli:

"Allâh'a kulluk yapın ve O'ndan korkun, bana da itaat edin ki günahlarınızdan (bir kısmını) size mağfiret eylesin ve sizi belli edilen bir süreye kadar geciktirsin. Şüphesiz Allâh'ın eceli geldiği zaman geciktirilmez. Eğer bilecekler iseniz."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ kıyâmete kadar gelecek kullarına bir ibret olmak üzere Nuh Aleyhisselamın, kavmiyle yaptığı mücadeleyi anlatıyor ve:

1- "Şüphesiz biz Nuh'u kavmine: "Kendilerine acıklı azap gelmeden önce kavmini uyar" diye gönderdik." buyuruyor. Ey insanlar! İyi bilin ki biz Nuh Aleyhisselamı peygamber olarak kavmine gönderdik. Onları kendilerine ölüm gelmezden önce içine düştükleri küfür, şirk ve çeşitli ahlaksızlıklardan uyararak kurtarmasını emrettik. O da:

2- "Ey kavmim! Muhakkak ben sizin için açık bir uyarıcıyım" dedi." Ey kavmim! Sizin içine düştüğünüz bu şirkten dolayı ağır felaketlere ve sonsuz azaba uğrayacaksınız. Ben açıkça sizi uyarıyorum. Gelin bu halinizden vaz geçin, Allâh'a îman edin, bana da itaat edin ki selâmete eresiniz.

3- "Allâh'a kulluk yapın ve O'ndan korkun, bana da itaat edin ki günahlarınızdan (bir kısmını) size mağfiret eylesin ve sizi belli edilen bir süreye kadar geciktirsin..." Allâh'a îman ederek O'na her bakımdan kulluk edin. Emirlerini tutun, nehiylerinden kaçın. Her halinizde O'na karşı işleyeceğiniz hatalardan dolayı vereceği azaptan da korkun. Yanılmamak ve hatalara düşmemek için de bana itaat edin, dediklerimi tutun da Allâh sizin günahlarınızı affeylesin, ömrünüzü uzatsın, yaşamanıza bereket versin, tatlı yaşayın. Size taktir edilen ömür hayırla bereketle geçsin. Şunu da iyi bilin ki:

"...Şüphesiz Allâh'ın eceli geldiği zaman geciktirilmez..." Allâh'ın insanlar için taktir ettiği süre dolduğu zaman bir an bile geciktirilmez. Onun için aldırış etmemezlik yapmayın.

"...Eğer bilecekler iseniz." Sizin hakkınızda daha hayırlı olur. Ölüm gelmezden önce hazırlıklarınızı yapın.

İlgili âyetler sûrenin sonunda yazılacak.

Âyet: 5, 6

قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا ﴿٥﴾

فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِي إِلَّا فِرَارًا ﴿٦﴾

Meâli:

"Ey Rabbim! Şüphesiz ben kavmimi gece ve gündüz davet ettim de davetim, onları kaçmaktan başka artırmadı."

Âyet: 7

وَاِنِّى كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوٓا اَصَابِعَهُمْ فِى اٰذَانِهِمْ
وَاسْتَغْشَوْا ثِيَابَهُمْ وَاَصَرُّوا وَاسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَارًا ﴿٧﴾

Meâli:

"Yine hakikaten ben, onları mağfiret etmen için her davet ettikçe, parmaklarını kulaklarına koydular ve elbiselerini büründüler. Israr da ettiler. Kibirlendikçe de kibirlendiler."

Âyet: 8

ثُمَّ اِنِّى دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا ﴿٨﴾

Meâli:

"Sonra hakikaten ben onları açıkça davet ettim."

Âyet: 9, 10

ثُمَّ اِنِّىٓ اَعْلَنْتُ لَهُمْ وَاَسْرَرْتُ لَهُمْ اِسْرَارًا ﴿٩﴾
فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ اِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ﴿١٠﴾

Meâli:

"Sonra cidden ben onlara ilan ettim ve kendilerine gizledikçe gizledim ve: "Rabbinizden mağfiret dileyin, şüphesiz O, çok mağfiret edendir" dedim."

Âyet: 11

يُرْسِلِ السَّمَآءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا ﴿١١﴾

Meâli:

"Sizin üzerinize, göğü peşpeşine (yağmuru) saldırsın"

Âyet: 12

وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا ﴿١٢﴾

Meâli:

"Mallar ve oğullarla sizi desteklesin. Sizin için bahçeler yapsın. Yine sizin için ırmaklar akıtsın."

Âyet: 13

مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴿١٣﴾

Meâli:

"Size ne oluyor, Allâh'a bir azamet tanımıyorsunuz?"

Âyet: 14

وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ﴿١٤﴾

Meâli:

"Halbuki sizi merhale merhale olarak yaratmıştır."

Âyet: 15

أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا ﴿١٥﴾

Meâli:

"Allâh yedi gökleri tabakalar halinde nasıl yarattı? Görmediniz mi?"

Âyet: 16

وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسَ سِرَاجًا ﴿١٦﴾

Meâli:

"Onlarda ayı bir ışık yaptı. Güneşi de bir lamba yaptı."

Âyet: 17

وَاللّٰهُ اَنْبَتَكُمْ مِنَ الْاَرْضِ نَبَاتًا ﴿١٧﴾

Meâli:

"Hem de Allâh sizi yerden bitirdikçe bitirdi."

Âyet: 18

ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ اِخْرَاجًا ﴿١٨﴾

Meâli:

"Sonra sizi oraya döndürecek ve sizi çıkarırcasına çıkaracak."

Âyet: 19

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ بِسَاطًا ﴿١٩﴾

Meâli:

"Allâh sizin için yeri de bir sergi yaptı."

Âyet: 20

لِتَسْلُكُوا مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Yürüyesiniz diye ondan geniş yollar (yaptı)."

İZAHLARI:

Nûh Aleyhisselam Allâh'ın emrettiği gibi kavmini uyarıyor ve tebliğatını yapıyor. Fakat hep isyanla, inatla karşılaşıyor. Onlardan ümidini kesmeye başlıyor ve Allâh'a dönerek:

1- "Ey Rabbim! Şüphesiz ben kavmimi gece ve gündüz davet ettim de davetim, onları kaçmaktan başka artırmadı." Ey Allâh'ım! Senin de bildiğin gibi hakikaten ben kavmimi gece-gündüz durmadan dine davet ettim. Ama benim davetimi duydukça nefretlerini ve kaçmalarını artırdılar. Bana olan kinlerini ve isyanlarını da durmadan sürdürüyorlar.

2- "Yine hakikaten ben, onları (senin) mağfiret etmen için her davet ettikçe, parmaklarını kulaklarına koydular ve elbiselerini büründüler..." Ey Allâh'ım! Bildiğin gibi hakikaten ben, senin onları af-

fedip bağışlaman için çaba harcadım. Onları her davet ettikçe, beni duymamaları için parmaklarını kulaklarına tıkadılar, beni görmemeleri için de elbiselerini üzerlerine büründüler. Hem de:

"...Israr da ettiler. Kibirlendikçe de kibirlendiler." İnatlarında direndiler. Kendilerini beğenerek gurur ve kibirlerini artırdıkça artırdılar. Bana karşı tuğyan ettiler.

3- "Sonra hakikaten ben onları açıkça davet ettim." Herşeyi açıklayarak, herkese duyurarak hakka davet ettim. Kabul etmediler.

4- "Sonra cidden ben onlara ilan ettim ve kendilerine gizledikçe gizledim ve: "Rabbinizden mağfiret dileyin, şüphesiz O, çok mağfiret edendir" dedim." Ey Allâh'ım! Hakikaten ben onlara açık açık duyurdum. Yerine zamanına ve adamına göre açık açık, gizli gizli tebliğ ettim ve: "Gelin tevbe edin. Rabbinizden mağfiret dileyin. Gerçekten Allâh çok mağfiret edendir, bağışlayandır. Sizi affeder" dedim. Onlara yerine göre ümit verdim, korkuttum, uyardım.

5- "Sizin üzerinize, göğü peşpeşine (yağmuru) saldırsın" Ey kavmim! Rabbinize îman edin, ondan af dileyin de, O göklere emretsin size yağmur yağdırsın, bereketinizi artırsın.

6- "Mallar ve oğullarla sizi desteklesin. Sizin için bahçeler yapsın. Yine sizin için ırmaklar akıtsın." Dedimse de kulak asmadılar, inatlarından dönmediler. Devamla onlara:

7- "Size ne oluyor, Allâh'a bir azamet tanımıyorsunuz?" Ey kavmim! Ne oluyor size? Allâh'ın azametini, kudretini hiçe sayıyor, O'nu ulu bir hâlik olduğunu bilip de O'na îman etmiyorsunuz.

8- "Halbuki sizi merhale merhale olarak yaratmıştır." Önce bir su, sonra bir pıhtı, sonra bir et parçası, sonra tamamlanmış bir yavru, daha sonra da ağlayarak doğan bir çocuk, bundan sonra da emen, yiyen, içen, oynayan, konuşan, gülen, büyüyüp delikanlı olan, şimdi de Allâh'a inanmayan bir kâfir. Oldu mu bu? Siz kendi kendinize bu hale gelmediniz. Sizi bu duruma getiren Allâh'tır. Haydi îman edin? Siz:

9- "Allâh yedi gökleri tabakalar halinde nasıl yarattı? Görmediniz mi?" Göklere bakıp da bu yedi kat gökleri üst üste nasıl koydu, bunlara bir nizamı nasıl verdi?

10- "Onlarda ayı bir ışık yaptı. Güneşi de bir lamba yaptı." Her tarafı yıldızlarla donattı. Bunları görmediniz mi de inanmıyorsunuz.

11- "Hem de Allâh sizi yerden bitirdikçe bitirdi." Allâh, atanız Adem'i yer toprağından yarattı. Sanki bir bitki gibi bitirdi de sizi ondan üretti ve çoğalttı. Hiç mi düşünmüyorsunuz?

12- "Sonra sizi oraya döndürecek..." Sizin canınızı alıp cesedinizi o toprağa gömdürecek, yine toprak halini alacaksınız. Sonra da:

"...Sizi çıkarırcasına çıkaracak." Sizi o topraktan zamanı gelince, şartlar tahakkuk edince dirilteceğiz ve çıkaracağız. Hem de her insanı dünyadaki ameline uygun bir kılıkta çıkaracağız. Düşünseniz ya:

13- "Allâh sizin için yeri de bir sergi yaptı." Yaşamanıza elverişli olarak döşedi. Dereleriyle, tepeleriyle, düzlükleriyle, ovalarıyla, denizleriyle, ırmaklarıyla birbirine uygun şekilde tam sizin yararlanacağınız ve yaşayacağınız hale koydu.

14- "Yürüyesiniz diye ondan geniş yollar (yaptı)." Dilediğiniz yerlere gidip gelesiniz, rahatça seferler yapasınız, dünyanın her yerinden faydalanasınız diye geniş yollar yapmanıza, kara yolları, deniz yolları, hatta hava yolları yapmanıza imkan verdi. Hâlâ düşünüp de Allâh'ın sayısız ihsanlarını anlayamayacak mısınız? Hâlâ îman edip de O'na kulluk yapmayacak mısınız?

İlgili âyetler sûrenin sonunda.

Âyet: 21

قَالَ نُوحٌ رَبِّ إِنَّهُمْ عَصَوْنِي وَاتَّبَعُوا مَنْ لَمْ يَزِدْهُ مَالُهُ وَوَلَدُهُ إِلَّا خَسَارًا ﴿٢١﴾

Meâli:

"Nuh: "Ey Rabbim! Hakikaten onlar bana isyan ettiler ve malı da, oğlu da hüsrandan başka artırmayan kimselere uydular" dedi."

Âyet: 22

وَمَكَرُوا مَكْرًا كُبَّارًا ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Büyük bir hile yaptılar."

Âyet: 23

وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ اٰلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا ۙ وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا ۚ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"İlahlarınızı kat'iyyen bırakmayın. Hele 'Vedd'i, "Suvaı'da, 'Yağusu'da, 'Yauku'da, 'Nesri'de kat'iyyen terk etmeyin" dediler."

Âyet: 24

وَقَدْ اَضَلُّوا كَثِيرًا ۚ وَلَا تَزِدِ الظّٰلِمِينَ اِلَّا ضَلَالًا ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Çok (kimseleri) de saptırmışlardı. Zâlimleri sapıklıktan başka da artırma."

İZAHLARI:

Nuh Aleyhisselam, Allâh'a durumu arzederek:

1- "Nuh: "Ey Rabbim! Hakikaten onlar bana isyan ettiler ve malı da, oğlu da hüsrandan başka artırmayan kimselere uydular" dedi." Ey Allâh'ım! Gerçekten senin de bildiğin gibi, onlar bana isyan ettiler. Ve malları da evladı da zarardan başka hiçbir şeye yaramayan sapık ileri gelen kimselere uydular. Benden uzaklaştılar. Hem de:

2- "Büyük bir hile yaptılar." Bir takım hileler yaparak halkı şaşırttılar. Bana karşı da kışkırttılar. Ayrıca onlara:

3- "İlahlarınızı kat'iyyen bırakmayın. Hele 'Vedd'i, 'Suvaı'da, 'Yağusu'da, 'Yauku'da, 'Nesri'de kat'iyyen terk etmeyin" dediler." Bu putların etrafında şirklerine devam ettiler.

Sonradan bu putların isimleri Araplar arasında yayıldı ve şöyle oldu:

Vedde	: Kelb kabilesinin
Suvâ	: Hüzeyl kabilesinin
Yağus	: Ğutayf kabilesinin
Yaûk	: Hamedân kabilesinin
Nesr	: Hımyer kabilesinin

Lât : Tâifde Sekîf kabilesinin

Uzzâ : Süleym, Ğatafan ve Cüşem kabilesinin

Menât : Huzâa kabilesinin

Usâfe, Nâile ve Hubel de Mekke'lilerin putlarıdır.

Bunlardan Hubel, en büyükleri ve en saygınlarıdır. Kabe'nin üstündedir. Bu putlar bizzat Nuh Aleyhisselamın kavminden gelmiş değil. Ancak isimleri onlardan nakledilmiş.

4- "Çok (kimseleri) de saptırmışlardı..." bu putları öne sürerek pek çok kimseleri saptırmışlar.

"...Zâlimleri sapıklıktan başka da artırma." "Ey Allâh'ım bu zâlimlerin sapıklıklarını artır da azapları daha da çoğalsın" diyerek Nuh Aleyhisselam derdini döktü. Duası da kabul oldu.

Âyet: 25

مِمَّا خَطِيئَاتِهِمْ أُغْرِقُوا فَأُدْخِلُوا نَارًا فَلَمْ يَجِدُوا لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْصَارًا ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Hatalarından dolayı (suda) boğuldular ve ateşe konuldular. Allâh'tan başka da kendilerine yardımcılar bulamadılar."

Âyet: 26

وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْ عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Nuh da: "Ey Rabbim! Yer yüzünde kâfirlerden bir yurt tutan bırakma" dedi."

Âyet: 27

إِنَّكَ إِنْ تَذَرْهُمْ يُضِلُّوا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz sen onları bırakırsan, kullarını saptırırlar ve facir, kâfirden başka da doğurmazlar."

Âyet: 28

رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِيَ مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ۖ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Ey Rabbim! Beni, anamı, babamı da, evime mü'min olarak giren kimseyi de, erkek mü'minleri de, kadın mü'minleri de mağfiret eyle. Zâlimleri de ancak helâkini artır."

İZAHLARI:

Nuh'un kavmi:

1- "Hatalarından dolayı (suda) boğuldular..." Küfürlerinden, isyanlarından, şirklerinden, inatlarından dolayı sularda boğulmayı hak ettiler. Kurtulmaları için de Allâh'tan başka hiçbir yardımcı da bulamadılar. Hepsi de ateşe sokuldular.

2, 3- "Nuh da: "Ey Rabbim! Yer yüzünde kâfirlerden bir yurt tutan bırakma. Şüphesiz sen onları bırakırsan, kullarını saptırırlar ve facir, kâfirden başka da doğurmazlar." dedi."

4- "Ey Rabbim! Beni, anamı, babamı da, evime mü'min olarak giren kimseyi de, erkek mü'minleri de, kadın mü'minleri de mağfiret eyle. Zâlimleri de ancak helâkini artır." Ey Allâh'ım! Beni, anamı, babamı, mescidime mü'min olarak giren, erkek mü'minleri, kadın mü'minleri affeyle. Zâlim kimselere gelince, onların ancak helâklarını artır. Nesilleri kesilsin.

(Araf 59-64. Yûnus 71-73. Hûd 25-48. Enbiyâ 76, 77. Mü'minûn 23-30. Şuâra 105-121. Ankebût 14, 15. Saffat 75-82. Zariyat 46. Necm 52. Kamer 9-16. âyetleri de okuyalım.)

NÛH SÛRESİNİN SONU

CİNN SÛRESİ

72. Sûredir

28 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

قُلْ اُوحِيَ اِلَيَّ اَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِنَ الْجِنِّ فَقَالُوٓا اِنَّا سَمِعْنَا قُرْاٰنًا عَجَبًا ﴿١﴾

Meâli:

"Şüphesiz ki cinlerden bir toplumun dinleyip de: "Gerçekten biz acayip (güzel) bir Kur'ân dinledik" dedikleri bana vahyolundu" de."

Âyet: 2

يَهْدِٓي اِلَى الرُّشْدِ فَاٰمَنَّا بِهٖ وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَٓا اَحَدًا ﴿٢﴾

Meâli:

"Hakka iletiyor da, ona îman ettik. Kat'iyyen Rabbimize birini de ortak yapmayız."

Âyet: 3

وَاَنَّهُ تَعَالٰى جَدُّ رَبِّنَا مَا اتَّخَذَ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا ﴿٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz ki Rabbimizin şanı yüceldi. Eş de edinmedi. Evlatta."

Âyet: 4

وَاَنَّهُ كَانَ يَقُولُ سَفِيهُنَا عَلَى اللّٰهِ شَطَطًا ﴿٤﴾

Meâli:

"Ve muhakkak ki bizim beyinsizimiz Allâh'a karşı bâtılı uydurup söylüyor idi."

Âyet: 5

وَأَنَّا ظَنَنَّآ أَنْ لَنْ تَقُولَ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ﴿٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz de, ins ve cin Allâh'a karşı kat'iyyen yalan söyleyemez sanmıştık."

Âyet: 6

وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِنَ الْإِنْسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِنَ الْجِنِّ
فَزَادُوهُمْ رَهَقًا ﴿٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz ki insanlardan (bazı) erkekler, cinlerden (bazı) erkeklere sığınıyor da onları korku, azgınlık bakımından artırmışlardı."

Âyet: 7

وَأَنَّهُمْ ظَنُّوا كَمَا ظَنَنْتُمْ أَنْ لَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ أَحَدًا ﴿٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz onlar da sizin sandığınız gibi, Allâh'ın bir (kimseyi) kat'iyyen diriltemeyeceğini sandılar."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ Zariyat sûresinin 56. âyetinde **"Cinleri ve insanları kendime kulluk yapmaları için yarattım"** haberini vermiştir. İnsanlarla cinlerin îmanla, ibadetle mükellef olduğunu bildirmiştir. Cinlerin Ahkâf sûresinin 29. âyetinde olduğu gibi burada da Kur'ânı dinledikleri ve birbirlerine ulaştırdıkları açıklanmıştır.

Cinler hakkında kesin olmayan pek çok rivâyetler ve kanaatler vardır. Kesin olarak içinden çıkamayacağımız bu konuyu enine boyuna uzatıp da bir takım vehimlere kapılmamak en uygun olanıdır.

Ancak cisimleri olmayan, iyi ve kötü her şekle girebilen ve insanlar gibi mü'mini, kâfiri olan bir mahluk olduğuna inanmakla mükellef olduğumuzu bilmemiz gerekir. Bunları inkâr Kur'ânı inkar olacağından dikkatli olmamız gerekir. Şimdi âyete bakalım:

1- "Şüphesiz ki cinlerden bir toplumun dinleyip de: "Gerçekten biz acayip (güzel) bir Kur'ân dinledik" dedikleri bana vahyolundu" de." Habibim! Cinlerden beş-on kişilik veya daha ziyade olan bir toplumun sen namazda okurken Kur'ânı dinledikleri ve sonra diğer cin toplumlarına dönerek onlara: "Hakikaten biz insanlardan peygamber olan Muhammed'den öyle güzel, öyle hoş, öyle iyi hükümleri bulunan çok acayip beğendiğimiz bir Kur'ânı dinledik ve îman ettik. Siz de îman edin de saâdete erin" dediklerini Allâh bana vahyetti. Cinler devamla:

2- "Hakka iletiyor da, ona îman ettik. Kat'iyyen rabbimize birini de ortak yapmayız" (dediler). Hakikaten, insanları da bizleri de hakka, doğruya, şaşmaz yola ileten bir kitap. Biz işte bu kitaba îman ettik. Bu kitapta anlatılan ve inanmamız gereken herşeye inandık. Biz hiç bir şeyi Rabbimiz olan Allâh'a eş tutmayız, hiçbir varlığı ona denk tutmayız. İhlasla Allâh'a yöneliriz dediler.

3- "Şüphesiz ki Rabbimizin şanı yüceldi. Eş de edinmedi. Evlatta." Cinler sözlerine devamla "Muhakkak Rabbimiz azametlidir, yücedir, herşeyi yaratandır, hiçbir şeye ihtiyacı olmadığı gibi eşe de evlada da ihtiyacı yoktur. Muhtaç olmaktan münezzehtir. Hıristiyanların ve Yahudilerin saplantıları yanlıştır. Îsâ ve Uzeyr Allâh'ın yarattığı birer kuldur. Asla oğlu değildir.

4- "Ve muhakkak ki bizim beyinsizimiz Allâh'a karşı bâtılı uydurup söylüyor idi." Bizim cinlerden de, insanlar gibi beyinsiz ve cahil olanlar da, Allâh'a karşı bâtılı, yalanı, yanlışı uydurup söylüyorlar" dediler. Devamla:

5- "Şüphesiz biz de, ins ve cin Allâh'a karşı kat'iyyen yalan söyleyemez sanmıştık." dediler. Ama Kur'ânı dinleyince, onların yalancı olduğunu anladık. Artık böyle cahillerin sözlerine değer vermez olduk.

6- "Şüphesiz ki insanlardan (bazı) erkekler, cinlerden (bazı) erkeklere sığınıyor da onları korku, azgınlık bakımından artırmışlardı." Hakikaten insanlar öylesine cahilleşmişler, öylesine beyinsizleşmişler ki, bunların bazıları Allâh'ı bırakıp cinlerden korkar hale gelmişler de, azdıkça azmışlar, saptıkça sapmışlardır.

7- "Şüphesiz onlar da sizin sandığınız gibi, Allâh'ın bir (kimseyi) kat'iyyen diriltemeyeceğini sandılar." buyuran Allâh: "Ey İnsan-

lar! Cinlerde sizin sandığınız gibi, Allâh'ın hiçbir kimseyi kat'iyyen diriltemeyeceğini sanmışlardı. Ama onların Kur'ânı dinleyip îman ettikten sonra, artık ahirete ve öldükten sonra dirileceklerine inanmışlardır. Ey insanlar! Cinler bile inandıktan sonra sizlere ne oluyor da inanmıyorsunuz?

İlgili âyetler gelecek âyetlerden sonra.

Âyet: 8

وَأَنَّا لَمَسْنَا السَّمَاءَ فَوَجَدْنَاهَا مُلِئَتْ حَرَسًا شَدِيدًا وَشُهُبًا ﴿٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz göğü de yokladık da onu sert bekçiler ve ateş parçaları ile doldurulmuş bulduk."

Âyet: 9

وَأَنَّا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقَاعِدَ لِلسَّمْعِ ۖ فَمَنْ يَسْتَمِعِ الْآنَ يَجِدْ لَهُ شِهَابًا رَصَدًا ﴿٩﴾

Meâli:

"Hakikaten biz orada dinlemek için oturacak yerlere de oturuyor idik. Şimdi kim dinlerse, kendisini gözeten bir ateş parçası buluyor."

Âyet: 10

وَأَنَّا لَا نَدْرِي أَشَرٌّ أُرِيدَ بِمَنْ فِي الْأَرْضِ أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا ﴿١٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz de yerdeki kimselere şer mi irade edilmiş, yoksa Rableri onlara hayır mı irade buyurmuş? Bilemiyoruz."

Âyet: 11

وَأَنَّا مِنَّا الصَّالِحُونَ وَمِنَّا دُونَ ذَٰلِكَ ۖ كُنَّا طَرَائِقَ قِدَدًا ﴿١١﴾

Meâli:

"Hakikaten bizden sâlihler de var. Bizden onlardan gerileri de var. Parça parça olduk."

Âyet: 12

وَاَنَّا ظَنَنَّآ اَنْ لَنْ نُعْجِزَ اللّٰهَ فِى الْاَرْضِ وَلَنْ نُعْجِزَهُ هَرَبًا ﴿١٢﴾

Meâli:

"Yine hakikaten biz yerde Allâh'ı kat'iyyen aciz bırakamayacağımızı ve kaçarak da kat'iyyen acze düşüremeyeceğimizi anladık."

Âyet: 13

وَاَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدٰٓى اٰمَنَّا بِهٖ ۭ فَمَنْ يُّؤْمِنْ بِرَبِّهٖ فَلَا يَخَافُ بَخْسًا وَّلَا رَهَقًا ﴿١٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz hidâyeti dinleyince de ona îman ettik. Kim de Rabbine îman ederse, artık eksilmeden ve zulümden de korkmaz."

Âyet: 14

وَاَنَّا مِنَّا الْمُسْلِمُوْنَ وَمِنَّا الْقٰسِطُوْنَ ۭ فَمَنْ اَسْلَمَ فَاُولٰۗىِٕكَ تَحَرَّوْا رَشَدًا ﴿١٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz bizden Müslümanlar da var, bizden sapanlar da var. Kim de müslüman olduysa, artık bunlar doğruyu aramışlardır."

Âyet: 15

وَاَمَّا الْقٰسِطُوْنَ فَكَانُوْا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا ﴿١٥﴾

Meâli:

"Sapanlar ise, artık cehenneme odun oldular."

Âyet: 16

وَأَن لَّوِ اسْتَقَامُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقَيْنَاهُم مَّاءً غَدَقًا ﴿١٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz ki yol üzerinde dosdoğru dursalardı, elbette onlara bol su içirirdik."

Âyet: 17

لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ ۚ وَمَن يُعْرِضْ عَن ذِكْرِ رَبِّهِ يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا ﴿١٧﴾

Meâli:

"Onda kendilerini imtihan etmemiz için. Kim de Rabbinin zikrinden yüz çevirirse onu yükselen bir azaba sevkeder."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, cinlerin konuşmalarını haber veriyor ve:

1- "Şüphesiz biz göğü de yokladık da onu sert bekçiler ve ateş parçaları ile doldurulmuş bulduk." diyorlar. Cinler, Muhammed Aleyhisselam geldikten sonra da adetlerimize göre göğü yokladık, araştırdık. Fakat eski halinde değildi. Onu meleklerden çetin bekçiler bekliyor, oralara kimseyi yanaştırmıyorlar. Ateş parçaları ile de doldurulmuş. Yaklaşanların yanma tehlikesi de var. Biz orayı böyle bulduk.

2- "Hakikaten biz orada dinlemek için oturacak yerlere de oturuyor idik..." Muhammed gelmezden önce orada boş yerlere oturur, olanı biteni dinler ve kahinlere bildirir, onlar da zihinleri karıştırırlardı.

"...Şimdi kim dinlerse, kendisini gözeten bir ateş parçası buluyor." Son peygamber geldikten sonra, şimdi eskisi gibi kim dinlemeye yeltenirse, hemen karşısında bir ateş parçası buluyor ve yanaşamıyor. Bu kısmı mecazi olarak dikkate alırsak şöyle anlamamız daha uygun olur: Eski devirlerde Allâh'ın gönderdiği kitaplara bilinen bilinmeyen bir çok eller karışıyor, peygamberlerin sözlerine de başka sözler karışıyor ve insanlar saptırılıyordu. O dinler din olmaktan çıkarılıyordu.

Son peygamber geldikten sonra, ona indirilen Kur'ânın fesahatı belagatı, değişmeyen açık âyetleri yazılarak, ezberlenerek, tatbik edilerek bozulma ve değişme ihtimalleri kaldırılmış, şunun bunun ilavelerin-

den, eksiltmelerinden, değiştirmelerinden koruma altına alınmıştır. Gerek Kur'ânı Kerîm, gerekse Peygamberin sözleri hiçbir kimsenin bozamayacağı şekli almıştır.

Şimdi bunları bozmaya kim yeltenirse, sanki karşısında onu yakacak bir ateş parçası varmışçasına gayesine erişemiyor. Onu bozamıyor. Tarihimizde böylelerini çok gördük ve görüyoruz. Daha da görülecek. Bildiğimiz gibi elimizdeki Kur'ânı Kerîm Allâh'tan geldiği gibi tazeliğini artırarak koruyor. Rasulullâhın hadisleri de oldukça koruma altına alınmıştır. Bunların tatbik şekli ise muteber fıkıh kitaplarında korunmaktadır. Ancak bu değişikliği başaramayan ve başaramayacaklarını da anlayan mütegallibeler, başka yöne baş vurmuşlardır. Bunların hukuk ve devlet kısmını baskı altında tutup yürürlükten kaldırmayı denemektedirler. Kesinlikle bu da geçicidir. Bunda da başarılı olamayacaklar. Çünkü bu denemeleri müşkilatı artırıyor, daha da zor duruma düşüyorlar. Yeniden Kur'âna dönüş fikirlerini artırıyor. Allâh'ın sünnetini (kanunu) kat'iyyen değiştirecek yoktur.

3- "Şüphesiz biz de yerdeki kimselere şer mi irade edilmiş, yoksa Rableri onlara hayır mı irade buyurmuş? Bilemiyoruz." Cinler aralarında: "Bu bekçilerin konması ve Rasulün gönderilmesi yer yüzündeki insanlar hakkında bir şer mi olur, yoksa onlar hakkında bir hayır mı olur bunu bilemiyoruz" diyorlar. Muhammed'in son Peygamber olarak gönderilmesi ve islam dininin tam koruma altına alınması, îman etmeyenlerin mi zararına, yoksa îman edenlerin mi daha çok yararınadır? İman edenler mi çok olacak, inanmayanlar mı çok olacak? İşte bunu bilmiyoruz dediler. Devamla:

4- "Hakikaten bizden sâlihler de var. Bizden onlardan gerileri de var. Birbirinden ayrı, parça parça olduk" dediler. Gerçi insanları bilmiyoruz ama biz cinlerden îman edip sâlih olanlar da var. Bunların dışında kalanlar da var. Biz de doğru yanlış bir çok parçalara, zümrelere ayrıldık. İnsanlar da böyle olabilir dediler.

5- "Yine hakikaten biz yerde Allâh'ı kat'iyyen aciz bırakamayacağımızı ve kaçarak da kat'iyyen acze düşüremeyeceğimizi anladık." Hakikaten biz yer yüzünün her yerinde de, kaçarak da Allâh'ın emrinden çıkamayacağımızı ve O'nu aciz bırakamayacağımızı iyi anladık. Nerede olursak olalım, ne yaparsak yapalım, O bize kadir va hakimdir. Dilediğini yapar.

6- "Şüphesiz biz hidâyeti dinleyince de ona îman ettik. Kim de Rabbine îman ederse, artık eksilmeden ve zulümden de korkmaz." Şüphesiz biz hidâyete sevkeden Kur'ânı dinleyince, onu tasdik ederek

îman ettik. Her kim îman eder ve Rabbinin emirlerini dinlerse, artık sevaplarının eksilmesinden, günahlarının artmasından ve zulme uğramasından korkmaz.

7- "Şüphesiz bizden müslümanlar da var, bizden sapanlar da var. Kim de müslüman olduysa, artık bunlar doğruyu aramışlardır." Kur'ânı dinledikten sonra bizden Allâh'a îman eden, O'na itaat eden ve O'nun yolundan ayrılmayan müslümanlar da var. Bunu kabul etmeyen zâlimler de var. Kimler müslüman olduysa, bunlar kendilerini saâdete ulaştıracak en iyi, en doğruyu araştırırlar. Bilgilerini artırarak bütün hakikatleri, en iyi idari ve adli yolları, sanat ve fen yollarını, en güzel geçim yollarını araştırırlar. Nitekim bu günkü dünyanın ilerleyişine sebep müslümanların başlattığı araştırmadır.

8- "Sapanlar ise, artık cehenneme odun oldular." İman etmeyip de doğru yoldan sapanlar da cehennemin yakacağı odun olmuşlardır.

9- "Şüphesiz ki yol üzerinde dosdoğru dursalardı, elbette onlara bol su içirirdik." Eğer insanlar ve cinler Allâh'ın yolundan dosdoğru gitselerdi, elbette onların rızıklarının temeli olan suyu artırır, bol bol nimetler ihsan ederdik.

10- "Onda kendilerini imtihan etmemiz içindir..." Şükür mü edecekler yoksa küfür mü edecekler diye onları imtihan etmemiz için nimetler verdik veya kuraklık verdik.

"...Kim de Rabbinin zikrinden yüz çevirirse, onu yükselen bir azaba sevkeder." Her kim Allâh'ın zikri olan Kur'ândan yüz çevirir, Allâh'ın emir ve nehiylerini dinlemezse, devamlı artan ve yükselen bir azaba atılır.

(En'âm 100, 112, 128, 130. Arâf 38, 179. İsrâ 88. Kehf 50. Neml 17, 39. Sebe' 12, 14, 41. Hûd 119. Fussılet 25, 29. Ahkâf 18, 29-32. Rahmân 33. Secde 13. Saffat 158. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 18

﴿١٨﴾ وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا

Meâli:

"Şüphesiz mescidler de Allâh'ındır. Artık Allâh'la birlikte birine tapmayın."

Âyet: 19

وَاَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللّٰهِ يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِبَدًا ﴿١٩﴾

Meâli:

"Şüphesiz ki Allâh'ın kulu ona ibadet etmek üzere kalktığı zaman, nerede ise onun üzerine çullanma oluyorlar idiler."

Âyet: 20

قُلْ اِنَّمَآ اَدْعُوا رَبِّى وَلَآ اُشْرِكُ بِهٖٓ اَحَدًا ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Ancak Rabbime ibadet ediyorum. O'na birini ortak da etmem" de.

Âyet: 21

قُلْ اِنِّى لَآ اَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ﴿٢١﴾

Meâli:

"Şüphesiz ben sizin için bir zarara da hayıra da sahip olamam" de.

Âyet: 22

قُلْ اِنِّى لَنْ يُجِيرَنِى مِنَ اللّٰهِ اَحَدٌ وَلَنْ اَجِدَ مِنْ دُونِهٖ مُلْتَحَدًا ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Şüphesiz ben, Allâh'tan beni biri kat'iyyen koruyamaz. O'ndan başka da kat'iyyen sığınacak yer bulamam" de.

Âyet: 23

اِلَّا بَلَاغًا مِنَ اللّٰهِ وَرِسَالَاتِهٖ وَمَنْ يَعْصِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ فَاِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَآ اَبَدًا ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Ancak Allâh'tan bir tebliğ ve O'nun göndermeleri (başka). Kim de Allâh'a ve Rasulüne isyan ederse, artık şüphesiz onun için, içinde ebedî olarak kalacağı cehennem ateşi vardır."

Âyet: 24

حَتَّىٰٓ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ أَضْعَفُ نَاصِرًا وَأَقَلُّ عَدَدًا ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Nihâyet va'dolunduklarını gördükleri zaman, artık yardım bakımından en zayıf, sayı bakımından da en az kimmiş yakında bilecekler."

İZAHLARI:

Mescidler, secde edilen her yer hakkında şöyle buyrulmuştur:

1- "Şüphesiz mescidler de Allâh'ındır. Artık Allâh'la birlikte birine tapmayın." Namaz için yapılmış, hazırlanmış cami ve mescidler Allâh'ın olduğu gibi, namaz kılınan her yer de o an için Allâh'ın mescidleridir. Hıristiyanlar ve Yahudiler ve bütün müşrikler gibi Allâh'a ibadet ederken başkalarını da Allâh'a ortak etmeyin. Onların sizi Allâh'a yaklaştıracağını da niyetinize almayın. Onlara tapmış olursunuz. Yalnız Allâh'a ibadet edin diye vahyolundu.

2- "Şüphesiz ki Allâh'ın kulu ona ibadet etmek üzere kalktığı zaman, nerede ise onun üzerine çullanma oluyorlar idiler." Gerçekten Allâh'ın kulu ve Rasulü Muhammed S.A.V. Allâh'a ibadet etmek, namaz kılmak üzere kalktığı ve namaza durduğu zaman, bunu ilk defa gören ve imrenen cinler, hayranlıklarından hücum ederek üst üste, yan yana hepsi birden Rasulullâhın üzerine çullanırcasına, keçelenircesine yükleniyorlar idi.

Hasan ve Katade de: "Rasulullâh yalnız Allâh'a ibadet etmeleri için teşebbüse geçtiği zaman, müşrikler hep birden hücuma geçerek nerde ise Rasulullâhın tepesine çullanıyorlar idi" demişlerdir. Her iki ihtimalin de olması caizdir. Bir yandan cinlerin severek, imrenerek, hayranlıkla yaklaşmalar, öte yandan da bilindiği gibi, müşriklerin, kâfirlerin düşmanlıkla birbirleri üzerine yığılırcasına hücuma geçmeleri olmuştur.

Mukâtil de: "Mekke müşrikleri Peygamber S.A.V.e: "Şüphesiz sen büyük bir iş getirdin. Sen insanların hepsine aykırı geliyorsun. Bundan vazgeç" demeleri üzerine:

3- "Ancak Rabbime ibadet ediyorum. O'na birini ortak da etmem" de. Habibim! Onlara söyle: "Ben ancak Rabbime ibadet ediyorum. Sizin gibi putlara tapmıyorum. Ben Allâh'a hiçbir kimseyi ve putları ortak etmem. Çünkü Allâh birdir. Herşeyi O yarattı. O'na hiçbir şey ortak olamaz."

4- "Şüphesiz ben sizin için bir zarara da hayıra da sahip olamam" de. Rasulüm! Onlara anlat: "Ey müşrikler! Ben size hiçbir bakımdan zarar veremediğim gibi, yararlı da olamam. Bunların hepsine sahip olan ancak Allâh'tır. Onların hepsine yalnız O kâdirdir. Ben sadece size Allâh'ın âyetlerini tebliğ ederim. İnanırsanız, kazanırsınız. İnanmazsanız sonucuna katlanmak zorundasınız.

5- "Şüphesiz ben, Allâh'tan beni biri kat'iyyen koruyamaz. Ondan başka da kat'iyyen sığınacak yer bulamam" de. Habibim! O îmansızlara de ki: "Beni ancak O korur. Allâh'tan başkaları, Allâh'ın bana vereceği musibetlerden kat'iyyen beni koruyamazlar. Allâh'tan başka kat'iyyen sığınacağım bir yer de bulamam."

6- "Ancak Allâh'tan bir tebliğ ve O'nun göndermeleri (başka)..." Ben ancak Allâh'tan gelen âyetleri tebliğ eder, O'nun göndermeleri olan hükümleri icra ederim. Allâh dilerse, beni korur.

"...Kim de Allâh'a ve Rasulüne isyan ederse, artık şüphesiz onun için, içinde ebedî olarak kalacağı cehennem ateşi vardır." Allâh'ın emir ve yasaklarına karşı kimler isyan ederse, Rasulünü de yalanlar, Kur'ânı inkar ederse, içinde ebedî kalacağı ve yanacağı ateş dolu cehenneme atılacaklardır.

7- "Nihâyet va'dolunduklarını gördükleri zaman, artık yardım bakımından en zayıf, sayı bakımından da en az kimmiş yakında bilecekler." O mü'minleri aciz ve zayıf görerek onlarla alay eden kâfirler, va'dolundukları azabı görünce, sayıları az olan, güçleri zayıf olan, kimmiş, alay edilenler, alay edenler nasılmış yakında görecekler ve bilecekler. Nitekim, çok geçmeden gördüler, bildiler ve helâk olup gittiler. Sonra da cehennemdeki yerlerini alacaklar.

Devrimizdeki onlara benzeyenler de onlar gibi olacaklar.

(Bakara 114. En'âm 40. Arâf 188, 194, 197. Yûnus 49. Nisâ 14. Tevbe 17, 18. Meryem 48, 75. Hacc 73. Mü'minûn 88. Ğafir 66. Fâtır 13.

Ahzâb 36. Zuhruf 83. Ahkâf 31, 35. Mülk 28. Meâric 42, 44. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 25

قُلْ اِنْ اَدْرِىٓ اَقَرِيبٌ مَا تُوعَدُونَ اَمْ يَجْعَلُ لَهُ رَبِّىٓ اَمَدًا ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Va'dolunduğunuz şeyin yakın mı, yoksa Rabbim ona bir müddet mi yapacak bilemem" de.

Âyet: 26

عَالِمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلٰى غَيْبِهٖٓ اَحَدًا ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Gaybı bilendir. Gaybına birini muttali kılmaz."

Âyet: 27

اِلَّا مَنِ ارْتَضٰى مِنْ رَسُولٍ فَاِنَّهُ يَسْلُكُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهٖ رَصَدًا ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Ancak Rasulden razı olan kimse başka. Çünkü şüphesiz ki O'nun önünden ve O'nun ardından gözetleme yolunu tutar."

Âyet: 28

لِيَعْلَمَ اَنْ قَدْ اَبْلَغُوا رِسَالَاتِ رَبِّهِمْ وَاَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَاَحْصٰى كُلَّ شَىْءٍ عَدَدًا ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Hakikaten o Rablerinin risalelerini tebliğ etmiş olduklarını bilmesi içindir. Önlerindeki şeyleri de kuşattığını ve herşeyi sayı bakımından da saymıştır."

İZAHLARI:

Mukatil şöyle anlatıyor: "Müşrikler bu âyetten önceki 24. âyeti duyunca, Nadr ibni Haris: "Bu va'dettiğiniz şey ne zaman olacak?" demesi üzerine bu âyet nâzil oldu."

1- "Va'dolunduğunuz şeyin yakın mı, yoksa Rabbim ona bir müddet mi yapacak bilemem" de buyurdu. Başka âyetlerde de belirtildiği gibi bu âyette Allâh, peygamberimize emir veriyor ve: "Ey müşrikler! Size va'dolunan kıyâmetin ne zaman olduğunu alay ederek soruyorsunuz. Onun yakın mı yoksa Allâh ona uzun bir süre mi takdir etti bilmiyorum" dersin.

2- "Ğaybı bilendir. Ğaybına birini muttali kılmaz." Allâh size göre bilinmeyen, ğaib olan herşeyi, bütün zerreleri, neyin nerede olduğunu bilendir. Bu ğaybları bilmesi için hiçbir kimseye izin vermez.

3- "Ancak Rasulden razı olan kimse başka..." Peygamberlerden kimi beğenip seçti ve mucize göstermesine razı oldu ise, ona mucize olarak bazı ğaybları bildirir. Onlar da devamlı olarak her ğaibi bilemezler. Peygamberlerden başkasına gelince, firaset ve ilhamın dışında hiçbir ğaibi bildirmediğini bu âyeti kerîmede işaret buyrulmaktadır. Peygamber olmayan hiçbir kimse, -müttegî de olsa- ğaibten bildiğini iddia edemez. Etse de mûteber değildir.

"...Çünkü şüphesiz ki onun önünden ve onun ardından gözetleme yolunu tutar." Çünkü O, Peygamber olarak seçtiğinin önünden ve ardından O'nu gözetleyen ve koruyan melekleri vazifelendirir. Hiçbir şeytan ve düşman O'na yanaşamaz. Bazı Peygamberleri her hangi bir insan gibi kul olmanın gereği olarak, kendi iradesinin de tecellisi olarak korumamış ve Yahudilerin ne zâlim ne gaddar olduklarını ifşa etmiştir.

4- "Hakikaten o Rablerinin risalelerini tebliğ etmiş olduklarını bilmesi içindir..." O Peygamberleri koruması ve onlara "ismet" sıfatı vermesi, onların kendilerine inen kitapları tebliğ imkanı vermesi ve tebliğ etmiş olmalarını bilmesi ve insanlara bildirmesi içindir. Onların:

"...Önlerindeki şeyleri de kuşattığını ve herşeyi sayı bakımından da saymıştır." O peygamberlerin önlerinde ve arkalarındaki koruyucu melekleri ve herşeyi kuşattığını, yine herşeyin sayısını da bildiğini açıklaması içindir. Allâh gönderdiği Peygamberleri de, yarattığı insanları da, vazifelendirdiği melekleri de, bunların dışında olan herşeyi de birer birer bildiğini ve sayıp döktüğünü bildirmesi için âyetlerini inzâl buyurmuştur.

(Nisâ 126. Arâf 187. Nahl 77. İsrâ 60. Meryem 94. Enbiyâ 109-111. Lokmân 34. Ahzâb 63. Yasin 12. Fussılet 47. Zuhruf 85. Ahkâf 9. Mülk 26. Talâk 12. Nebe 29. âyetleri de okuyalım.)

CİNN SÛRESİNİN SONU

MÜZZEMMİL SÛRESİ

73. Sûredir

20 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4

يَـٰٓاَيُّهَا الْمُزَّمِّلُ ﴿١﴾ قُمِ الَّيْلَ اِلاَّ قَلِيلاً ﴿٢﴾ نِصْفَهٗٓ اَوِ انْقُصْ مِنْهُ قَلِيلاً ﴿٣﴾ اَوْ زِدْ عَلَيْهِ وَرَتِّلِ الْقُرْاٰنَ تَرْتِيلاً ﴿٤﴾

Meâli:

"Ey bürünen! Gece kalk. Birazı hariç yarısını veya ondan birazını eksilt veya onun üzerine artır. Kur'ânı da okurcasına oku."

Âyet: 5

اِنَّا سَنُلْقِى عَلَيْكَ قَوْلاً ثَقِيلاً ﴿٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz sana hemen ağır bir söz bırakıyoruz."

Âyet: 6

اِنَّ نَاشِئَةَ الَّيْلِ هِىَ اَشَدُّ وَطْئًا وَاَقْوَمُ قِيلاً ﴿٦﴾

Meâli:

"Hakikaten gecenin yaratılışı, o uygunluk bakımından daha sağlamdır. Söz bakımından da daha kuvvetlidir."

Âyet: 7

اِنَّ لَكَ فِى النَّهَارِ سَبْحًا طَوِيلاً ﴿٧﴾

Meâli:

"Gerçekten senin için gündüzde uzun bir hareket (için) boşluk vardır."

Âyet: 8

وَاذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْتِيلاً ﴿٨﴾

Meâli:

"Rabbinin ismini an. O'na yönelircesine de yönel."

Âyet: 9

رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لاَ إِلٰهَ إِلاَّ هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيلاً ﴿٩﴾

Meâli:

"Doğunun ve batının Rabbidir. O'ndan başka bir ilah yoktur. Artık O'nu vekil edin."

İZAHLARI:

Mekke yakınındaki Hıra dağının tepesinde nâzil olan Alâk (ikra) sûresinin ilk beş âyetinden sonra evine dönen Allâh'ın Rasulü, heyecanlar içinde hanımı Hatice'ye: "Beni örtün, beni örtün" diyerek örtülü halde iken Allâhu Teâlâ'dan bir nida gelerek:

1- "Ey bürünen! Gece kalk. Birazı hariç." buyruldu. Ey örtünen Rasulüm! Gece kalk da namaz kıl Allâh'a kulluk borcunu öde. Gecenin birazı istirahatın içindir.

"Yarısını veya ondan birazını eksilt veya onun üzerine artır. Kur'ânı da okurcasına oku." Buyurarak gecenin yarısını, biraz aşağı, biraz yukarı durumuna göre ayarla. Kur'ânı da tane tane, âyet âyet, anlaşılacak ve dinlenilecek bir tarzda dikkatlice oku. Bundan sonra indireceğim âyetleri de tebliğ etmek üzere öylece oku. Senden öğrenenler de öyle okusun.

Kur'ânı Kerîmin anlaşılması hedef olduğuna göre, bu hedefe varabilmek için iyi ve dikkatli okunması gerekir. Kurra bu okumayı üç şekilde tarif etmiştir.

a) Tertil ve tahkik denilen okuma şekli: Harfleri, kelimeleri, cümleleri itina ile, acele etmeden ağır ağır, tane tane, tecvide çok riâyet ederek okumak. Efdal olan budur.

b) Tedvir denilen orta halli bir okunuştur: Yine harfleri, kelimeleri, cümleleri bozmadan anlaşılacak şekilde tertilden biraz daha hızlıca okumaktır. Böyle okumak da caizdir.

c) Hadr denilen biraz daha hızlıca okumaktır: Yine harflere, kelimelere ve cümlelere dikkat ederek, okuyanın ve dinleyenin anlayabileceği şekilde okumak da caiz görülmüştür. Bu üç şeklin dışında, daha da fazla süratli okumak haramdır. Buna "Hezreme" denir.

Yazarak anlatmaya çalıştığımız bu okuma şekillerini ehil, müttegî bir zatın ağzından dinleyerek öğrenmelidir. Rastgele şunun bunun ağzından öğrenmek, hatalı olur.

2- "Şüphesiz biz sana hemen ağır bir söz bırakıyoruz." Gerçekten biz sana her hükmü açıklayan, kıyâmete kadar bütün insanların muhtaç oldukları bilgileri veren, huzur ve sükûna davet eden, cennet yollarını açan sorumluluğu ağır, huzur ve saâdet yolunu gösteren bir kelam indiriyoruz. Habibim! Sana indirdiğimiz bizzat bizim kelamımız olan Kur'ânı mübini hakkıyla tebliğ edeceğin imkanı da sana verdik. Artık hiç çekinmeden, korkmadan tebliğe devam et.

3- "Hakikaten gecenin yaratılışı, o uygunluk bakımından daha sağlamdır. Söz bakımından da daha kuvvetlidir." Habibim! Gecenin sessizliği, serinliği içinde kalkmak, namaz kılmak, Kur'ân okumak daha faydalıdır. Çünkü insanın kafasını karıştıracak gürültüler yoktur. İbadet ihlasla yapılır, Kur'ân da dikkatle okunur ve anlaşılır.

4- "Gerçekten senin için gündüzde uzun bir hareket (için) boşluk vardır." Hakikaten senin işlerini görmen, tebliğatını yapman için gündüze bir boşluk imkanı vardır. Geceyi de gündüzü de yararlanabileceğin şekilde düzene koy. Hem gece, hem de gündüz:

5- "Rabbinin ismini an. O'na yönelircesine yönel." Gece gündüz, tesbih, tehlil, tahmid, tekbir ile Allâh'ı an. Çokça Kur'ân oku. Her bakımdan ihlasla O'na yönel, O'nun emirlerini yerine getir, nehiylerinden uzaklaş. O:

6- "Doğunun ve batının Rabbidir. O'ndan başka bir ilah yoktur. Artık O'nu vekil edin." O, güneşin uğradığı doğuların ve batıların yaratıcısı ve sahibidir. Bütün yer küresi ve gökler O'nundur. O'ndan başka emrine girilecek, kulluk yapılacak, ibadet edilecek bir ilah yoktur. Artık yalnız O'na güvenin, ancak O'nu vekil edinin.

(Bakara 163, 238, 255. Âl-i Imran 2, 6, 18, 41, 113. Nisâ 87. En'âm 102, 106. Arâf 158, 204, 205. İsrâ 2, 106. Furkân 32. Şuâra 28. Neml 6, 92. Tâha 114. Kâf 40. Tûr 49. Rahmân 17. Haşr 21. Müddesir 1-7. Kıyame 16-19. İnsan 23, 25, 26. Maâric 40. Bu sûre 20. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 10

وَاصْبِرْ عَلٰى مَا يَقُولُونَ وَاهْجُرْهُمْ هَجْرًا جَمِيلاً ﴿١٠﴾

Meâli:

"Söyleyeceklerine de sabret ve onlardan güzel bir ayrılışla ayrıl."

Âyet: 11

وَذَرْنِى وَالْمُكَذِّبِينَ أُولِى النَّعْمَةِ وَمَهِّلْهُمْ قَلِيلاً ﴿١١﴾

Meâli:

"Yalanlayan varlık sahiplerini bana bırak ve onlara biraz mühlet ver."

Âyet: 12, 13

انَّ لَدَيْنَآ اَنْكَالاً وَجَحِيمًا ۙ ﴿١٢﴾

وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ وَعَذَابًا اَلِيمًا ﴿١٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz yanımızda bukağılar, cahim de, boğaza tıkanan yemek de acıklı bir azap da var."

Âyet: 14

يَوْمَ تَرْجُفُ الْاَرْضُ وَالْجِبَالُ وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَثِيبًا مَهِيلاً ﴿١٤﴾

Meâli:

"Yerin ve dağların sarsıldığı ve dağların kayan kum yığını olduğu gün."

Âyet: 15

اِنَّآ اَرْسَلْنَآ اِلَيْكُمْ رَسُولاً شَاهِدًا عَلَيْكُمْ كَمَآ اَرْسَلْنَآ

إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولًا ﴿١٥﴾

Meâli:

"Firavuna bir Peygamber gönderdiğimiz gibi, şüphesiz size (de) şahit olan bir peygamber gönderdik."

Âyet: 16

فَعَصَىٰ فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخْذًا وَبِيلًا ﴿١٦﴾

Meâli:

"Hemen Firavun Rasule isyan etti de onu ağır, kötü bir tutuşla yakalayıverdik."

Âyet: 17

فَكَيْفَ تَتَّقُونَ إِنْ كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا ﴿١٧﴾

Meâli:

"Artık küfrettiyseniz, çocukları yaşlılar yapan günde nasıl korunacaksınız?"

Âyet: 18

السَّمَاءُ مُنْفَطِرٌ بِهِ كَانَ وَعْدُهُ مَفْعُولًا ﴿١٨﴾

Meâli:

"Gök onunla yarılmıştır. O'nun vadi yerine gelmiş oldu."

İZAHLARI:

Habibim! O seninle alay eden bana ortak yapan müşriklerin:

1- "Söyleyeceklerine de sabret ve onlardan güzel bir ayrılışla ayrıl." Onlara uyma. Onların yerli yersiz, ileri geri söyleyecekleri laflara aldırış etme. Bunlara katlan. Onlardan yan çizerek, sana yakışan güzel bir sıyrılışla çek git. Onlardan uzaklaş.

2- "Yalanlayan varlık sahiplerini bana bırak ve onlara biraz mühlet ver." Seni ve sana indirdiğim Kur'ânı yalanlayan o zevk düşkünleri, mal mülk sahibi olan ileri gelenleri bana bırak. Onların cezasını ben veririm. Şimdilik zamanı gelinceye kadar onlara az bir süre tanı. Onlar hak ettiklerini tadacaklar.

3- "Şüphesiz yanımızda bukağılar, cahim de, boğaza tıkanan yemek de, acıklı bir azap da var." Onların ayaklarını, ellerini bağlayacak bukağılar, zincirler yanımızda hazır. Onları içine atacağımız kükreyerek yanan cehennem de var. Onları buraya atar ebediyyen cezalandırırız. Acıktıkları zaman boğazlarına tıkanıp ileri geri oynamayan yiyecekler de var. İşte bunların acıklı birer azap olduğu da kesindir. Sen hiç merak etme. Onları sen bana bırak.

4- "Yerin ve dağların sarsıldığı ve dağların kayan kum yığını olduğu gün." Kıyâmet kopup, dağlar birbirine çarpıp ezildiği, her birinin toz haline gelip ayaklar altına kayan birer toz yığını olduğu gün, huzuruma gelecekler. Hak ettiklerini de bulacaklar.

5- "Firavuna bir Peygamber gönderdiğimiz gibi, şüphesiz size (de) şahit olan bir peygamber gönderdik." Ey Müşrikler! Sizin içinizden kimin müslüman olup, kimin olmayacağına şahit olan bir peygamber gönderdik. Firavuna da birer peygamber olarak Mûsâ ile Harun'u göndermiştik.

6- "Hemen Firavun Rasule isyan etti de onu ağır, kötü bir tutuşla yakalayıverdik." Ordusuyla birlikte denizde boğduk. Siz de isyan ederseniz, size de sebepler yaratır helâk ederiz.

7- "Artık küfrettiyseniz, çocukları yaşlılar yapan günde nasıl korunacaksınız?" İman etmez de küfrünüzde devam ederseniz, o dehşetiyle, sıkıntılarıyla çocukları saçı sakalı ağarmış birer yaşlılar yapan günde, nasıl korunup kollanacaksınız? Hiç düşündünüz mü?

8- "Gök onunla yarılmıştır. O'nun vadi yerine gelmiş oldu." Gökler o kıyâmetin dehşetiyle yarıldı, parça parça oldu. Böylece Allâh'ın vadi de fiilen yerine gelmiş oldu.

(Nisâ 63, 81. En'âm 68, 70, 91, 106, 112, 137. Arâf 78, 91, 199. Yûnus 109. Hûd 115. Hıcr 94, 95. Nahl 127. Meryem 90. Tâha 130. Mü'minûn 54. Furkân 25. Ankebût 37. Ahzâb 45. Secde 30. Sâd 17. Ğafir 55, 77. Kâf 35. Zuhruf 83. Tûr 45. Feth 8. Rahmân 37. Kalem 44, 45, 48. Müddessir 11. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 19

إِنَّ هٰذِهِ تَذْكِرَةٌ ۚ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذَ إِلٰى رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿١٩﴾

Meâli:

"Şüphesiz bu bir öğüttür. Kim de dilerse, Rabbine bir yol edinir."

Âyet: 20

اِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ اَنَّكَ تَقُومُ اَدْنٰى مِنْ ثُلُثَىِ الَّيْلِ وَنِصْفَهٗ وَثُلُثَهٗ وَطَآئِفَةٌ مِنَ الَّذِينَ مَعَكَ ۭ وَاللّٰهُ يُقَدِّرُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ ۭ عَلِمَ اَنْ لَّنْ تُحْصُوْهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ فَاقْرَءُوْا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْاٰنِ ۭ عَلِمَ اَنْ سَيَكُوْنُ مِنْكُمْ مَّرْضٰى ۙ وَاٰخَرُوْنَ يَضْرِبُوْنَ فِى الْاَرْضِ يَبْتَغُوْنَ مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ ۙ وَاٰخَرُوْنَ يُقَاتِلُوْنَ فِىْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ۡ فَاقْرَءُوْا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ ۙ وَاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَاَقْرِضُوا اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا ۭ وَمَا تُقَدِّمُوْا لِاَنْفُسِكُمْ مِّنْ خَيْرٍ تَجِدُوْهُ عِنْدَ اللّٰهِ هُوَ خَيْرًا وَّاَعْظَمَ اَجْرًا ۭ وَاسْتَغْفِرُوا اللّٰهَ ۭ اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz senin Rabbin hakikaten senin gecenin üçte ikisinden daha az ve yarısı ile üçte birinde kalkıyor olduğunu biliyor. Yanındakilerden bir taife de (kalkıyor). Geceyi ve gündüzü de Allâh taktir eder. Hakikaten onu kat'iyyen sayamayacağınızı bildi de size tevbe ruhsatı verdi. Artık Kur'ândan kolay olanı okuyun. Şüphesiz ki sizden hasta olabileceğini, diğerleri de yerde Allâh'ın fazlını arayarak yürüyeceğini, başkaları da Allâh yolunda savaşacaklarını bilmiştir. Artık ondan kolay olanı okuyun. Namazı da kılın. Zekatı da verin ve Allâh'a da güzel bir ödünç verin. Kendiniz için hayırdan (ne) yaparsanız, Allâh katında onu en hayırlı ve ecir bakımından da en büyük bulursunuz. Allâh'tan mağfiret dileyin. Şüphesiz Allâh çok mağfiret eden, rahîm olandır."

İZAHLARI:

Sûrenin başından itibaren buraya kadar olan âyetler:

1- "Şüphesiz bu bir öğüttür. Kim de dilerse, Rabbine bir yol edinir." Bu âyetleri iyi okur, güzel anlarsanız, bu sizin için yararlı bir

öğüttür. Her kim dilerse, îman eder, ibadet yapar âyetlerden öğrendiğini tatbik eder, bunları Allâh'ın rızası için bir yol edinir.

2- "Şüphesiz senin Rabbin hakikaten senin gecenin üçte ikisinden daha az ve yarısı ile üçte birinde kalkıyor olduğunu biliyor..." Habibim! Elbette senin Rabbin, hakikaten senin namaz kılmak üzere gecenin üçte ikisinden daha az ve yarısı ile üçte birinde değişik olarak namaza kalktığını biliyor.

"...Yanındakilerden bir taife de..." öyle yapıyor. Her gün aynı zamanlarda kalkmanıza imkanınızın olmadığını biliyor.

"...Geceyi ve gündüzü de Allâh taktir eder..." Gecenin de gündüzün de uzama kısalma zamanlarını ayarlayan ve bilen yalnız Allâh'tır. İnsanlar bu zamanları yerli yerince sayamayacağına göre Allâh size ruhsat verdi.

"...Hakikaten onu kat'iyyen sayamayacağınızı bildi de size tevbe ruhsatı verdi..." Elbette vakitleri sizin anı anına bilmenize gücünüz yetmez. Allâh bunu bildiği için size ruhsat verdi ve tevbenizi kabul etti. Gücünüz yettiği zamanlarda kalkarsınız.

"Artık Kur'ândan kolay olanı okuyun." Namaz kılarken ve namaz dışında Kur'ânı uzun uzun okumak zorunda değilsiniz. Ne kadar okumaya ve nereyi okumaya gücünüz yeterse, kolay olanı okuyun.

Bu konudaki mezhepler arası ihtilafı fıkıh kitaplarından okuyalım.

"...Şüphesiz ki sizden hasta olabileceğini, diğerleri de yerde Allâh'ın fazlını arayarak yürüyeceğini, başkaları da Allâh yolunda savaşacaklarını bilmiştir..." Hakikaten siz mü'minlerin içinde özürlü olanlarınız, hasta olanlarınız, yolculukta bulunanlarınız, rızık arama durumunda olanlarınız vardır. Allâh bunu biliyor. Sizi zora sürmek istemiyor. Artık o Kur'ânı namazda, kolay olanı okuyun.

"...Namazı da kılın. Zekatı da verin ve Allâh'a da güzel bir ödünç verin..." Üzerinize farz olan namazları vakitlerde kılın. Yine size farz olan zekatınız da zamanında verin. İleride karşılığını alabileceğiniz hayırları Allâh'a –ödünç verir gibi- Allâh yolunda yapın.

"...Kendiniz için hayırdan (ne) yaparsanız, Allâh katında onu en hayırlı ve ecir bakımından da en büyük bulursunuz..." Dünyada iken zekatlar vererek, sadakalar, hayırlar, yaparak, Allâh yolunda harcayarak önceden kendiniz için neler harcayıp hazırladıysanız, Allâh katında onları daha bereketli, daha çok, daha güzel bulursunuz.

"...Allâh'tan mağfiret isteyin..." Bilerek bilmeyerek bir çok hatalarınız olabilir. Onların silinmesi, örtülmesi, bağışlanması için Allâh'a çokça yalvarın.

"...Şüphesiz Allâh çok mağfiret eden, rahîm olandır." İyi bilin ki Allâh kusurları örten, günahları bağışlayan, çok merhametlidir.

Tevbeleri kabul eder, ayıpları örter ve cennet nimetlerini ihsan eder. Yeter ki siz O'ndan ümidinizi kesmeyin, ihlasla O'na kulluk yapın.

(Bakara 110, 198, 245. Âl-i Imran 27. Nisâ 76. Mâide 12. Hûd 3, 90, 114. Tevbe 91, 111. Nahl 14. Hacc 61. Tâhe 3, 130. Kasas 73. İsrâ 78, 79, 110, 66. Rûm 46. Lokman 29. Fâtır 12, 13. Zümer 5. Câsiye 12. Hadîd 11, 18. Teğabün 17. Müddessir 54, 55. Nûh 10. Hakka 48. İnsân 29. Abese 11, 12. âyetleri de okuyalım.)

MÜZZEMMİL SÛRESİNİN SONU

MÜDDESSİR SÛRESİ

74. Sûredir

56 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

يَآ اَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ ﴿١﴾ قُمْ فَاَنْذِرْ ﴿٢﴾ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ ﴿٣﴾
وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ ﴿٤﴾ وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ ﴿٥﴾
وَلَا تَمْنُنْ تَسْتَكْثِرُ ﴿٦﴾ وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ ﴿٧﴾

Meâli:

"Ey örtünen! Kalk ve uyar ve Rabbini de tekbir et. Ve elbiseni de temizle. Ve azaptan da uzaklaş. Çok görerek başa da kakma. Ve Rabbin için de sabret."

İZAHLARI:

Cabir ibni Abdullâh rivâyet ediyor. Rasulullâh S.A.V.: "Hırâ dağının üzerinde idim, "Ey Muhammed! Şüphesiz sen Allâh'ın Resulüsün" diye nida olundum. Sağıma, soluma baktım bir şey göremedim. Yukarıya baktım ve meleği yerle gök arasında arş üzerinde oturur gördüm ve korktum, Hatice'ye döndüm. "Beni örtün, beni örtün. Üzerime de soğuk su dökün" dedim. (فَاهْجُرْ)a kadar olan âyetler nâzil oldu" dedi.

1- "Ey örtünen!" Muhammed, korkma, heyecanlanma, sen Peygambersin. İnsanları uyarmakla emrediyorum.

2- "Kalk ve uyar." Hemen kalk ve harekete geç, paçaları sıva. Bu sapmış insanları uyar. Onlara mahşeri, cehennemi hatırlat. Korksunlar ve uyansınlar.

3- "Ve Rabbini de tekbir et." Seni ve bütün âlemleri yaratan Rabbini büyük bil ve büyük olduğunu söyle. O'nun ulu Allâh olduğunu duyur.

4- "Ve elbiseni de temizle." Kalbini, onu saran bedenini, onu saran elbiseni temizle. Elbiseni temiz gören, senin de temiz olduğunu, seni temiz gören kalbinin de temiz olduğunu anlasın. Herkese örnek ol.

5- "Ve azaptan da uzaklaş." Seni azaba sürükleyecek her türlü isyan, küfür, şirk, nifak, zulüm, ahlaksızlıktan da uzaklaş ki senin tertemiz olduğunu anlasınlar.

6- "Çok görerek başa da kakma." Peygamberliğini, insanlara Kur'ânı tebliğini, onlara üstün olduğunu çok görerek başlarına kakma. Veya yapacağın vazifeyi çok görerek zayıflık yılgınlık gösterme. Azimle tebliğe devam et.

7- "Ve Rabbin için de sabret." Karşılaşacağın zorluklara, yalanlamalara, alaylara katlan. Kat'iyyen bezginlik, yılgınlık, çekingenlik yapma. Canla başla vazifeni yap.

(Bakara 180, 222. Mâide 6. Enfâl 11. Tevbe 108. Yûnus 109. Hûd 115. Nahl 127. Tâha 130. Hacc 37. İsrâ 111. Şuâra 214. İbrâhîm 44. Rum 60. Sâd 17. Ğafir 55, 77. Ahkâf 35. Kaf 39. Ahzâb 33. Vakıa 79. Müzzemmil 1. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 8, 9, 10

فَإِذَا نُقِرَ فِي النَّاقُورِ ﴿٨﴾ فَذَٰلِكَ يَوْمَئِذٍ يَوْمٌ عَسِيرٌ ﴿٩﴾
عَلَى الْكَافِرِينَ غَيْرُ يَسِيرٍ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Sûra üfürüldüğü zaman, artık o gün, kâfirlere kolay olmayan zor bir gün."

Âyet: 11, 12, 13, 14

ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا ﴿١١﴾ وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا مَمْدُودًا
﴿١٢﴾ وَبَنِينَ شُهُودًا ﴿١٣﴾ وَمَهَّدْتُ لَهُ تَمْهِيدًا ﴿١٤﴾

Meâli:

"Tek olarak yarattığım, kendisine bol bol mal da verdiğim, görülen oğullar da (verdiğim), ona döşedikçe döşediğim kimseyi bana bırak."

Âyet: 15

ثُمَّ يَطْمَعُ اَنْ اَزِيدَ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Sonra artırmamı tama' eder.

Âyet: 16

كَلَّا ۖ اِنَّهُ كَانَ لِاٰيَاتِنَا عَنِيدًا ۖ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Hayır, şüphesiz o âyetlerimize (karşı) inatçı oldu."

Âyet: 17

سَاُرْهِقُهُ صَعُودًا ۖ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Onu yakında yokuşa zorlayacağım."

Âyet: 18

اِنَّهُ فَكَّرَ وَقَدَّرَ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz o düşündü ve ayarladı."

Âyet: 19, 20

فَقُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ﴿١٩﴾ ثُمَّ قُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Gebersin nasıl da ayarladı? Sonra gebersin nasıl ayarladı?"

Âyet: 21, 22, 23, 24, 25

ثُمَّ نَظَرَ ﴿٢١﴾ ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ ﴿٢٢﴾

ثُمَّ اَدْبَرَ وَاسْتَكْبَرَ ﴿٢٣﴾ فَقَالَ اِنْ هٰذَآ اِلَّا سِحْرٌ

يُؤْثَرُ ﴿٢٤﴾ إِنْ هٰذَآ إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Sonra baktı. Sonra kaşını çattı ve suratını astı. Sonra arka döndü ve kibirlendi ve : "Bu duyulan bir sihirden başka değil, bu bir beşer sözünden başka değil" dedi."

Âyet: 26

سَأُصْلِيهِ سَقَرَ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Onu yakında cehenneme koyacağım."

Âyet: 27

وَمَآ أَدْرٰيكَ مَا سَقَرُ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Sakar nedir? (Onu) sana bildiren nedir?"

Âyet: 28

لَا تُبْقِي وَلَا تَذَرُ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Hem bırakmaz, hem de vazgeçmez."

Âyet: 29

لَوَّاحَةٌ لِّلْبَشَرِ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Deriyi dağlayandır."

Âyet: 30

عَلَيْهَا تِسْعَةَ عَشَرَ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Üzerinde on dokuz vardır."

İZAHLARI:

İlk âyetlerde Rasulüne vereceği emri verdikten sonra, kıyâmeti ve onun kâfirlere zorluğunu anlatmak üzere:

1- "Sûra üfürüldüğü zaman, artık o gün, kâfirlere kolay olmayan zor bir gün." buyurdu. Sûra üfürülüp kıyâmet koptuğu zaman, îmansızların vay haline. Onların inanmadıkları gün geldi çattı. Zorluk üstüne zorlukla karşılaşacak kâfirler hakkında Allâhu Teâlâ:

2- "Tek olarak yarattığım kimseyi bana bırak" buyurdu. Malsız mülksüz, evlatsız, eşsiz yapayalnız yarattığım o îmansızı bana bırak. Onun cezasını ben vereyim. Halbuki o nanköre:

3- "Bol bol mal da verdim." Hiçbir şeyi yok iken çeşitli mallar verdim. Söz sahibi yaptım. Çevresinde sayılır, sözü geçer kimse yaptım.

4- "Görülen oğullar da (verdim)." Devamlı yanında bulunan, herkesçe görülen ve bilinen, rızıklar kazanan oğullar verdim.

5- "Ona döşedikçe döşedim." Evlerini kıymetli eşya ile, çevresini haysiyet ve şeref ile çeşitli varlıklarla döşedikçe döşedim. Verdikçe verdim. Şükredip kanaat getirmesi gerekirken:

6- "Sonra artırmamı tama' eder." Hırslandıkça hırslanır, azdıkça azar, hak hukuk tanımadan, helal haram düşünmeden, gelsin de gelsin, artsın da artsın hıncıyla Allâh peygamber tanımaz, îman ibadet düşünmez, âyet kitap dinlemez, gözünü hırs bürümüş biri olur.

7- "Hayır, şüphesiz o, âyetlerimize (karşı) inatçı oldu." Kendisine âyetlerimiz duyuruldukça, inadını artırdı. Direndikçe direndi. Eh:

8- "Onu yakında yokuşa zorlayacağım." Öyle yokuş ki çıkılıp kurtulması mümkün olmayan bir sarp yokuş. Mahşerin sıkıntısı, hesabı, dehşeti, zebanilerin baskısı, cehennemin kükreyişi, orada ebedî kalacağını anlaması. İşte onu bu çıkılmaz sarplıklara zorlayacağım. Bunu hak etti. Dünyada iken:

9- "Şüphesiz o düşündü ve ayarladı." İçinden kurdu, yasdı, yalan ve iftira ayarladı. Kur'âna karşı kendince yakışıklı laflar ayarladı. Peygambere karşı alaylı sözler "deli, sihirbaz, kahin, şair" gibi halkı ondan soğutacak lakaplar ayarladı.

10- "Gebersin nasıl da ayarladı? Sonra gebersin nasıl ayarladı?" Kahrolası kâfir nasıl da kurdu yastı? Tekrar tekrar marsolası nasıl düşündü de bir çok şeyler uydurup yakıştırdı. Nihâyet daha da beter olarak geberdi, kahroldu gitti. Her devirde bunların benzerleri bulunur. Onların sonu da kahrolup gebermektir.

11- "Sonra baktı." Mü'minlere horlayarak, hoşlanmayarak baktı ve:

"...Sonra kaşını çattı ve suratını astı. Sonra arka döndü ve kibirlendi..." İçindeki küfür yüzüne vurdu, kaşlarını çattı, yüzünü ekşitti, dudaklarını büktü, asık suratla arka döndü kibirlenerek çalım sattı ve:

"Bu duyulan bir sihirden başka değil, bu bir beşer sözünden başka değil" dedi. Bu duyulan Kur'ân bir büyüden başka bir şey değil hem de bir insan sözünden başka ne olabilir? Başkalarının sözlerinden alınmış hikayelerdir diyerek inadını sergiledi. O inatlaşa dursun:

12- "Onu yakında cehenneme koyacağım." Onu yakın bir zamanda harareti beyine işleyen cehenneme gömeceğim.

13- "Sakar nedir? (Onu) sana bildiren nedir?" O, bir adı da "Sakar" olan, sıcaklığı beyinleri kaynatan cehennemi sana bir bildiren var mı? Onun ne derece kötü bir yer olduğunu sana hakkıyla kimse anlatamaz. Onu ancak ben bilirim.

14- "Hem bırakmaz, hem de vazgeçmez." Etini de bırakmaz, kemiğinden de vaz geçmez. Bir yandan yenilenirken, öte yandan yakar. Aralıksız devam eder.

15- "Deriyi dağlayandır." Cehennemin alevleri derileri dağlayarak yakar, altında etleri döker indirir, kemiklerin de payını verir. Yine bir yandan yenilenir, aynı dağlama, yakma devam eder.

16- "Üzerinde on dokuz vardır." Bu azabın üzerinde on dokuz melek bekçilik yapar, devamlı onları gözaltında bulundururlar.

(Nisâ 30, 56, 115. En'âm 70, 73, 112, 137. İbrâhîm 10, 15-17. Hıcr 3. Mü'minûn 54, 101. Tâha 102. Furkân 26. Sebe' 43. Saffat 15. Neml 13, 87. Zümer 68. Ahkâf 7. Kaf 20, 24. Şuâra 186. Zuhruf 30, 83. Tûr 45. Kamer 2. Kalem 44. Hakka 13, 31. Müzzemmil 11. Maâric 15-17, 42. Saff 6. Nebe 18. Naziât 22. Tahrim 6. Alâk 18. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 31

وَمَا جَعَلْنَآ اَصْحَابَ النَّارِ اِلاَّ مَلٰٓئِكَةً ۙ وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ
اِلاَّ فِتْنَةً لِّلَّذِينَ كَفَرُوا ۙ لِيَسْتَيْقِنَ الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ
وَيَزْدَادَ الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِيمَانًا وَلَا يَرْتَابَ الَّذِينَ اُوتُوا

الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ ۙ وَلِيَقُولَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ
وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَٰذَا مَثَلًا ۚ كَذَٰلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ
مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ ۚ وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ ۚ
وَمَا هِيَ إِلَّا ذِكْرَىٰ لِلْبَشَرِ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Ateşin sahiplerini meleklerden başkasını yapmadık. Onların sayılarını da, kendilerine kitap verilenlerin bilmeleri, îman edenlerin de îmanları artması, kitap verilenlerle ve mü'minler de şüphe etmemeleri için küfredenlere biz ancak bir fitne yaptık. Kalplerinde hastalık bulunanların ve kâfirlerin: "Allâh bununla misâl olarak ne istemiş?" demeleri içindir. Böylece Allâh dileyeceği kimseleri saptırır, dileyeceği kimselere de hidâyet verir. Rabbinin ordularını kendisinden başkası da bilemez. O beşer için öğütten başka da değildir."

Âyet: 32, 33, 34

كَلَّا وَالْقَمَرِ ﴿٣٢﴾ وَاللَّيْلِ إِذْ أَدْبَرَ ﴿٣٣﴾
وَالصُّبْحِ إِذَا أَسْفَرَ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Hayır, aya da. Gece döndüğü zamana da. Sabah aydınlandığı zamana da andolsun."

Âyet: 35, 36, 37

إِنَّهَا لَإِحْدَى الْكُبَرِ ﴿٣٥﴾ نَذِيرًا لِلْبَشَرِ ﴿٣٦﴾
لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَتَقَدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz o elbette büyüklerden biridir. Sizden ilerlemeyi veya gerilemeyi isteyen kimse için beşere bir uyarıdır."

İZAHLARI:

İbni Abbas'tan rivâyet edildiğine göre geçen 30. âyet nâzil olunca, Ebu Cehl Kureyşe: "Hay ananız ağlasın. Duyduğuma göre Muhammed cehennemin bekçilerinin "on dokuz" olduğunu haber veriyormuş. Siz kahramanlarsınız. Sizden her on kişi o meleklerden birine yetmez mi" dedi. Keldenin oğlu Ebul Eşed –güçlü birisi idi- "Sağ omzumda on, sol omzumda da dokuzunu da tutarım. Siz de cennete geçersiniz" dedi. Bunlar bu sözleri alay ederek söylüyorlardı. Allâh da onlara ciddi olarak şu cevabı verdi.

1- "Ateşin sahiplerini meleklerden başkasını yapmadık..." Ey kâfirler! İyi bilin ki o cehennemin başındaki bekçileri güçlü, kuvvetli, şiddetli, öfkeli, kimsenin karşı gelemeyeceği meleklerden yaptık. Siz, eğlenceli davranışlarınızın karşılığını elbette göreceksiniz.

"...Onların sayılarını da ancak küfredenlere bir fitne yaptık..." O meleklerin sayılarını da âyette belirtmemizin sebebi, onların densizliklerini âleme duyurup mars olmaları içindir.

"...Kendilerine kitap verilenlerin bilmeleri, îman edenlerin de îmanları artması..." için. Kendilerine Tevrat verilen Yahudiler mü'minlerin de îmanlarının kuvvetlenmesi için böyle yaptık.

"...Kalplerinde hastalık bulunanların ve kâfirlerin: "Allâh bununla misâl olarak ne istemiştir?" demeleri içindir..." Kalplerinde şüphe hastalığı bulunanlarla, kesin kâfir olanların: "Bu on dokuzla Allâh misâl olarak ne demek istemiştir?" diyerek kendilerini iyice belli etsinler, ne mal oldukları açığa çıksın diye böyle yaptık. Mü'minlerin de ehli kitabında hiç şüphesi kalmaması için böylece yaptık.

"Böylece Allâh dileyeceği kimseleri saptırır, dileyeceği kimselere de hidâyet verir..." kendi cüz'i iradelerini kullanarak cehennem zebanileri hakkında inkar ifade eden alay etmeleri sebebi ile Allâh onları saptırır. Yine kendi cüz'i iradeleri ile îman eden mü'minlere de hidâyet verir. Cennetlerine koyar.

"...Rabbinin ordularını kendisinden başkası da bilemez..." Habibim! Senin Rabbinin orduları olan meleklerin sayısını ve yarattığı mahlukatın miktarını ancak kendisi bilir. O kâfirler bilemezler. Bırak onları alay ededursunlar.

"...O, beşer için öğütten başka da değildir." O cehennem insanlar için hatırlatıcı bir nasihattir. Olur ki cehennemi hatırlarlar da, ondan ibret alırlar, öğüt alırlar ve tevbe ederler. öğüt almayanlar da hak ettiklerini bulurlar.

2- "Hayır..." Bu kadar deliller karşısında ne zebanileri, ne de cehennemi inkara salan bir yol yoktur.

"...Aya da gece döndüğü zamana da. Sabah aydınlığı zamana da." Andolsun. Yarattığım aya, dönüp giden geceye, anlattığım sabaha dikkatinizi çekerim. Bunları ve herşeyi yaratan benim.

3- "Şüphesiz o, elbette büyüklerden biridir." Kesinlikle o cehennem büyük belalardan biri ve devamlısıdır. Sizi bekleyen çok belalar var. Hepsini göreceksiniz. Nitekim gördüler ve görecekler. Artık:

"Sizden ilerlemeyi veya gerilemeyi isteyen kimse için beşere bir uyarıdır." Sizden kim îman edip cennete doğru ilerlemeyi dilerse, kim de gerileyip cehenneme girmek isterse onu yapar. Bu bütün beşer için bir uyarıdır. İsteyen uyansın.

(Enfâl 2. İbrâhîm 4. Nahl 93. Hıcr 24. Fâtır 8. Feth 4, 7. Tahrim 6. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 38, 39, 40, 41, 42

كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ ﴿٣٨﴾ إِلَّا أَصْحَابَ
الْيَمِينِ ﴿٣٩﴾ فِي جَنَّاتٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٤٠﴾
عَنِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٤١﴾ مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرَ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Her nefs kazandığı şeye rehindir. Sağcılar başka. Cennetlerde mücrimlere sorarlar. Sizi cehenneme yollayan nedir? (derler)."

Âyet: 43, 44, 45, 46, 47

قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ ﴿٤٣﴾ وَلَمْ نَكُ نُطْعِمُ
الْمِسْكِينَ ﴿٤٤﴾ وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ الْخَائِضِينَ ﴿٤٥﴾
وَكُنَّا نُكَذِّبُ بِيَوْمِ الدِّينِ ﴿٤٦﴾ حَتَّى أَتَانَا الْيَقِينُ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Namaz kılanlardan değildik. Miskini de yedirenler olmadık. Dalanlarla dalar idik. Bize ölüm gelinceye kadar din gününü yalanlar idik" dediler.

Âyet: 48

فَمَا تَنفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Artık onlara şefaat edenlerin şefaati fayda vermez."

Âyet: 49, 50, 51

فَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذْكِرَةِ مُعْرِضِينَ ﴿٤٩﴾

كَأَنَّهُمْ حُمُرٌ مُّسْتَنفِرَةٌ ﴿٥٠﴾ فَرَّتْ مِن قَسْوَرَةٍ ﴿٥١﴾

Meâli:

"Onlara ne oluyor ki sanki onlar aslanlardan ürküp kaçan yaban eşekleri gibi öğütten yüz çevirenlerdir."

Âyet: 52

بَلْ يُرِيدُ كُلُّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ أَن يُؤْتَىٰ صُحُفًا مُّنَشَّرَةً ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Eh, onlardan her kimse birer açılmış sahifeler verilmesini istiyor."

Âyet: 53

كَلَّا ۖ بَل لَّا يَخَافُونَ الْآخِرَةَ ﴿٥٣﴾

Meâli:

"Hayır, aksine ahiretten korkmuyorlar."

Âyet: 54, 55

كَلَّا إِنَّهُ تَذْكِرَةٌ ﴿٥٤﴾ فَمَن شَاءَ ذَكَرَهُ ﴿٥٥﴾

Meâli:

"Asla, şüphesiz o, bir öğüttür. Kim de dilerse, ondan öğüt alır."

Âyet: 56

وَمَا يَذْكُرُونَ اِلَّآ اَنْ يَشَآءَ اللّٰهُ ۚ هُوَ اَهْلُ التَّقْوٰى وَاَهْلُ الْمَغْفِرَةِ ﴿٥٦﴾

Meâli:

"Allâh'ın dileyeceğinden başkası da öğüt almaz. O, takva ehlidir. Ve mağfiret ehlidir."

İZAHLARI:

1- "Her nefs kazandığı şeye rehindir." Her insan ne kazandıysa ona bağlıdır. İyi kazanmışsa iyi yönden ona bağlıdır. İyi olan karşılığını görür. Kötü kazanmışsa, kötü yönden ona bağlıdır. Kötü olan karşılığını görür.

"Sağcılar başka." Amel defterleri sağından verilenler, o kötülük yapanlar gibi değil, onlar:

"Cennetlerde mücrimlere sorarlar. Sizi cehenneme yollayan nedir? (derler)." Cennetlikler saraylara kurulup huzura kavuştuklarında o cehennemlik olan günahkarlara: "Sizi cehenneme sürükleyen sebep nedir? Diye sorarlar. Onlar da:

2- "Namaz kılanlardan değildik." Namaz kılmazdık. Namaz kılan mü'minlerle alay ederdik. Onlarla eğlenirdik ve:

"Miskini de yedirenler olmadık." Fakirleri, açları düşünmezdik, onları yedirmezdik, giydirmezdik. "Bize ne?" der geçerdik.

"Dalanlarla dalar idik." Ahlaksızlığa, bâtıllarla, eğlencelere, oyunlara, gıybetlere dalan kimselerle beraber dalardık. Din ile, îmanla hiç ilgilenmez ve aldırış etmezdik.

"Bize ölüm gelinceye kadar din gününü yalanlar idik." dediler. Vademiz yetip de ölümle pençeleşinceye kadar dinin icra edileceği, cezaların ve mükâfatların verileceği günü yalanlardık. Hiç de inanmazdık. Hatta o günü haber verenlerle alay ederdik" derler.

3- "Artık onlara şefaat edenlerin şefaati fayda vermez." Öyleleri kazandıkları kötülüklerle sıfatlandıktan sonra hiçbir şefaatçinin şefaati yararlı olamaz. Çünkü onlar için şefaat hakkı kalmamıştır.

4- "Onlara ne oluyor ki sanki onlar aslanlardan ürküp kaçan yaban eşekleri gibi öğütten yüz çevirenlerdir." Bu Mekke halkına ne oluyor da kendilerinin muhtaç olduğu öğütleri verecek olan Kur'ândan kaçıyorlar. Onların kaçışı sanki kendilerini parçalayacak olan aslanlar, kaplanlar ve yırtıcı hayvanlardan ürkerek kaçan yaban eşeklerinin kaçışına benzer.

5- "Eh, onlardan her kimse birer açılmış sahifeler verilmesini istiyor." Onlar inatlarında öyle bir dereceye vardılar ki, kendilerine hiçbir öğüt kâr etmez oldu. Bunlardan her biri kendisi için yazılmış ve önlerine açılmış birer kitap ister hale gelmişlerdir.

İbni Abbas R.A. rivâyet ediyor: "Gerçekten müşrikler: "Eğer Muhammed doğru ise, bizden her birimizin başının yanında ateşten beratını yazan bir sahife oluversin" diyorlardı. Bu kadar ileri gittiler.

6- "Hayır, aksine ahiretten korkmuyorlar." Bunların kalpleri mühürlenmiş, kulakları tıkanmış, dilleri de tutulmuş, ahiret korkusu diye bir duyguları yok. Bunlara ne nasihat, ne tavsiye, ne de uyarma fayda vermez.

7- "Asla, şüphesiz o, bir öğüttür." O Kur'ânı Kerîm, hiç de müşriklerin söyledikleri gibi değil. Şüphesiz o, eşsiz bir öğüttür. İnsanların muhtaç oldukları bütün bilgileri veren, ibretleri anlatan en mükemmel bir kitaptır.

"Kim de dilerse, ondan öğüt alır." Her devirdeki insanlardan kim dilerse onu öğrenir, anlar ve muhtaç olduğu bilgileri ve öğütleri alır, şanı şerefi yükselir ve cennete girmeyi hak eder. Ama:

8- "Allâh'ın dileyeceğinden başkası da öğüt almaz..." Hiçbir kimse, Allâh kendine akıl, irade, imkan vermedikçe Kur'ândan öğüt alamaz. Allâh'ın verdiği akıl ve irade imkanlarını kullanamayan bu nimetlere karşı nankörlük yapmış olur. Fakat îman ederek, Sâlih amel yaparak, aldığı öğütleri tatbik ederek Allâh'ın rızasını kazanan:

"...O, takva ehlidir. Ve mağfiret ehlidir." Bu kimse Allâh'ın emrine giren, yolundan yürüyen, cehennem ateşinden korunan müttegî kimsedir. Allâh'ın mağfiretine nail olan, günahları bağışlanıp tertemiz cennete giren kimsedir.

(Bakara 48, 123, 134, 141, 254, 281, 286. Âl-i Imran 161. Tevbe 65, 69. İbrâhîm 51. Yasin 47. Saffat 27, 50. Ğafir 17. Zuhruf 83. Tûr 12,

25. Hakka 34. Meâric 42. İnsan 29. Abese 11, 12. Mutaffifin 11. Tîn 7. Fecr 17, 18. Maûn 1-7. âyetleri de okuyalım.)

MÜDDESSİR SÛRESİNİN SONU

KIYÂME SÛRESİ

75. Sûredir

40 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2

لَآ اُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيٰمَةِ ﴿١﴾ وَلَآ اُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ ﴿٢﴾

Meâli:

"Kıyâmet gününe yemin ederim. Kendini kınayan nefse de yemin ederim."

Âyet: 3

اَيَحْسَبُ الْاِنْسَانُ اَلَّنْ نَجْمَعَ عِظَامَهُ ﴿٣﴾

Meâli:

"İnsan, kemiklerini kat'iyyen toplayamayacağımızı mı sanıyor?"

Âyet: 4

بَلٰى قَادِرِينَ عَلٰٓى اَنْ نُسَوِّيَ بَنَانَهُ ﴿٤﴾

Meâli:

"Evet, parmak uçlarını bile düzlememize kadiriz."

Âyet: 5

بَلْ يُرِيدُ الْاِنْسَانُ لِيَفْجُرَ اَمَامَهُ ﴿٥﴾

Meâli:

"Ama, insan önünde haksızlık etmek ister."

Âyet: 6

يَسْئَلُ اَيَّانَ يَوْمُ الْقِيٰمَةِ ﴿٦﴾

Meâli:

"Kıyâmet günü ne zaman (diye) sorar."

Âyet: 7, 8, 9

فَاِذَا بَرِقَ الْبَصَرُ ﴿٧﴾ وَخَسَفَ الْقَمَرُ ﴿٨﴾
وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ﴿٩﴾

Meâli:

"Göz kamaştığı, ay tutulduğu, güneşle ay birleştiği zaman."

Âyet: 10

يَقُولُ الْاِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ اَيْنَ الْمَفَرُّ ﴿١٠﴾

Meâli:

"O gün insan: "kaçacak yer neresi?" der."

Âyet: 11, 12

كَلَّا لَا وَزَرَ ﴿١١﴾ اِلٰى رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Hayır, sığınak yok. O gün eğleşecek yer ancak Rabbinedir."

Âyet: 13, 14

يُنَبَّؤُا الْاِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَاَخَّرَ ﴿١٣﴾
بَلِ الْاِنْسَانُ عَلٰى نَفْسِهٖ بَصِيرَةٌ ﴿١٤﴾

Meâli:

"O gün insana, önce yaptığı ve geri bıraktığı şey haber verilir. Hem de, insan kendini görendir."

Âyet: 15

وَلَوْ اَلْقٰى مَعَاذِيرَهُ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Mazeretlerini dökse de."

İZAHLARI:

Adiyy ibni ebi Rabia, Rasulullâh S.A.V.'e kıyâmeti sordu. Ne zaman nasıl olacağını sordu. Ona haber verdi de: "Eğer o gün açığa çıksa, seni doğrulamam ve sana inanmam. Şu kemiklerimi toplayacak?" hem de, insan kendini görendir.

1- "Kıyâmet gününe yemin ederim. Kendini kınayan nefse de yemin ederim." Buyuran Allâhu azimüşşan, kesin olarak vâkı olacak kıyâmete dikkatimizi çekiyor. Ayrıca o kıyâmeti her halde görecek olan nefse de yemin ederek onun içine düşeceği hali hatırlatıyor. Her nefs sahibi insanın kendini kınayarak pişmanlık duyacağını anlatıyor. İyi kimseler: "Niçin daha çok iyilik yapmadık, neden daha çok ibadet yapmadık, niye Allâh'ın rızasını daha çok kazanmadık" diyerek kendilerini kınayacaklar.

Kötüler de: "Niçin îman etmedik, niye Allâh'a ibadet etmedik, neden küfür içinde kaldık, nasıl oldu da kendimize zulmetmiş olduk" diyecekler. Bu:

2, 3- "İnsan kemiklerini kat'iyyen toplayamayacağımızı mı sanıyor? Evet parmak uçlarını bile düzlememize kadiriz." Benim yoktan yarattığım insanlar, kendi kanaatlerince çürüyen kemiklerini yeniden birleştirip can veremeyeceğimizi sanıyorlar. Onlar kendilerinin ilk yaratılışlarını unutuyorlar. Hiç yoktan nasıl yarattıysak, yine yaratırız ve canlarını veririz. Hem de parmak uçlarına varıncaya kadar bütün hücrelerini yerli yerince koyar düzenleriz. Bunları bilir:

4- "Ama, insan önünde haksızlık etmek ister." Bu insanların inkarlarından maksatları, yapmakta oldukları kötülükleri ileriye doğru yapmaya devam etmek istemesidir. İman ederse, haksız kazanç yapamayacak, içki içemeyecek, zina yapamayacak, kumar oynayamayacak, fenalıklarına devam edemeyecek. Bu düşünce ile inadında ısrar eder, haksızlığa devam eder. Bir de alay ederek:

5- "Kıyâmet günü ne zaman (diye) sorar." İnkarını tasdik ettirmeye çalışır. Habibim! Bu inkarcılara şunu hatırlat:

6- "Göz kamaştığı, ay tutulduğu, güneşle ay birleştiği zaman." Kıyâmetin dehşetinden şaşıran insanların bakışları da şaşılaştığı ve kamaştığı zaman sorularının cevabını alacaklar. Ayın tutulup karardığı güneşten ışık alamadığı, hatta güneşle ayın birbirine karıştığı zaman eğlenceli sorularının karşılığını görerek alacaklar.

7- "O gün insan: "kaçacak yer neresi?" der." Kıyâmetin dehşetinden cehennemin kükreyişinden kaçacak yer arayacaklar. Ama kıskıvrak bağlılar, çevreleri kapalı.

8- "Sığınak yok. O gün eğleşecek yer ancak Rabbinedir." O gün öyle bir gün ki ne sığınacak, ne barınacak, ne de kaçacak bir yer var. Varıp durulacak, sorular sorulacak yer yalnız Allâh'ın huzurudur.

9- "O gün insana önceden yaptığı ve geri bıraktığı şey haber verilecek. Hem de insan kendini görendir." O gün insanın yaptığı küçük büyük, eski, yeni, iyi kötü ne varsa gösterilip haber verilecek. Hem de neler yapmış olduğunu göre göre, yaptıklarına baka baka... Bu kısımdaki bu günleri hatırlatan mucize çok açık, çok düşündürücü bir hakikattir. Demek ki insanın bütün yaşayışı bânda alınıyor, herşey açıkça bantta görülüyor. Kendisi de kendi bandına baka baka yaptıkları haber veriliyor. Elleri, ayakları ve bütün bedeni kendine şahitlik yapıyor. İtirazı mümkün olmayan bir hakikat.

10- "Mazeretlerini dökse de." Kabul olunmaz. Özür dileme devri geçti. O dünyada idi. Tevbe eder, özür diler, affını ister, tevbesi de kabul olunurdu. Ama, o süre bitti. Ceza süresi başladı. Sonu da gelmez.

(Mâide 14. En'âm 159. Arâf 164, 187. İsrâ 49, 98. Mü'minûn 35-37, 82. Nûr 64. Rûm 57. Ahzâb 63. Saffat 16, 17, 53. Ğafir 52. Zariyat 12. Kamer 1. Necm 42. Vakıa 47-49, 75, 76. Mücadele 6, 7. Hakka 38, 39. Meâric 40. Murselât 6-11, 35, 36. Nebe 1-5. Naziât 11, 34, 35, 42. Tekvir 15, 18. İnşikâk 16, 18. Fecr 23. Beled 1, 5. Alak 8. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 16

لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Ona acele etmen için dilini onunla oynatma."

Âyet: 17

اِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْاٰنَهُ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz onu toplamak ve onu okutmak bize aittir."

Âyet: 18

فَاِذَا قَرَاْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْاٰنَهُ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Onu okuduğumuz zaman da, artık onun okunuşuna uy."

Âyet: 19

ثُمَّ اِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Sonra şüphesiz onun açıklanması bize aittir."

Âyet: 20, 21

كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ ﴿٢٠﴾ وَتَذَرُونَ الْاٰخِرَةَ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Hayır aksine, aceleyi seviyorsunuz da ahireti bırakıyorsunuz."

Âyet: 22, 23

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاضِرَةٌ ﴿٢٢﴾ اِلٰى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"O gün parlayan, Rablerine bakan güzel yüzler vardır."

Âyet: 24, 25

وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ بَاسِرَةٌ ﴿٢٤﴾ تَظُنُّ اَنْ يُفْعَلَ بِهَا فَاقِرَةٌ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Yine o gün bel kemiklerinin onunla ezileceğini sanan buruk yüzler vardır."

İZAHLARI:

Allâhu zülcelal, Peygamberimize hitap ederek:

1- "Ona acele etmen için dilini onunla oynatma." buyurmuştur. Habibim! Tez canlı olma. Kur'ânı çabuk öğrenmek için dilini, dudaklarını oynatıyorsun, okuma gayreti içindesin. Böyle yapma. İyi dinle.

2- "Şüphesiz onu toplamak ve onu okutmak bize aittir." O âyetleri toplamak ve eksiksiz onları sana okutmak bize aittir. Sana imkan ve kabiliyet vererek onu ezberletmek, senin aklında yer ettirmek bize aittir. Senin yapacağın:

3- "Onu okuduğumuz zaman da, artık onun okunuşuna uy." Onu sana vahyederken, Cebrail sana okurken içinden o Kur'ânın okunuşuna uy sonra da oku, tekrarla.

4- "Sonra şüphesiz onun açıklanması bize aittir." O Kur'ânın okunmasından, ezberlenmesinden sonra manasının açıklanması bize aittir. Senin anlamayacağın bir şey kalmayacaktır. Hepsini sana ilham ederiz.

5- "Hayır aksine, aceleyi seviyorsunuz da ahireti bırakıyorsunuz." Ey insanlar! Siz acele edip peşin olan dünyayı seviyor ve ona bağlanıyorsunuz da, asıl hedefiniz olması gereken ahireti unutup bırakıyorsunuz. Bu hatanızı bırakın da ahireti düşünerek dünyanızı değerlendirin. Bakın o günde:

6- "O gün parlayan Rablerine bakan güzel yüzler vardır." O ahiret gününde îmanları ve Sâlih amelleri sebebiyle sevinçlerinden parıl parıl parlayan, aynı zamanda Lütfi keremiyle kendini gösteren Allâh'a bakan güzel, nurlu yüzler vardır. Ne mutlu onlara.

7- "Yine o gün bel kemiklerinin onunla ezileceğini sanan buruk yüzler vardır." Kıyâmet gününde îmansızlıkları, isyanları ve inatları yüzünden, bel kemikleri başta olmak üzere her yanı ezilen nice buruk, sarkık, kararmış yüzler de vardır. O gün gelmezden önce tevbe edin, îman edin, Allâh yolundan ayrılmayın.

(Bakara 242, 266. Âl-i Imran 106, 107. Mâide 89. Araf 204. İsrâ 11, 18, 106. Enbiyâ 37. Tâha 114. Nûr 18, 58, 59, 61. İnsân 27. Hadid 9. Abese 37-42. Ğaşiye 2-16. Alâ 6. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 26, 27, 28, 29

كَلَّآ اِذَا بَلَغَتِ التَّرَاقِىَۙ ﴿٢٦﴾ وَقِيلَ مَنْ رَاقٍۙ ﴿٢٧﴾
وَظَنَّ اَنَّهُ الْفِرَاقُۙ ﴿٢٨﴾ وَالْتَفَّتِ السَّاقُ بِالسَّاقِۙ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Dikkat edin. Ruh köprücük kemiğine dayandığı, "tedavi de edecek kim?" denildiği ve şüphesiz ki ayrılış olduğunu anladığı, bacak da bacağa dolaştığı zaman."

Âyet: 30

اِلٰى رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"O gün sevk edilecek yer ancak Rabbinin huzurudur."

Âyet: 31

فَلَا صَدَّقَ وَلَا صَلّٰىۙ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Tasdik de etmedi, namaz da kılmadı."

Âyet: 32

وَلٰكِنْ كَذَّبَ وَتَوَلّٰىۙ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Fakat yalanladı ve arka döndü."

Âyet: 33

ثُمَّ ذَهَبَ اِلٰٓى اَهْلِهٖ يَتَمَطّٰى ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Sonra çalım satarak ehline gitti"

Âyet: 34, 35

اَوْلٰى لَكَ فَاَوْلٰى ۙ ﴿٣٤﴾ ثُمَّ اَوْلٰى لَكَ فَاَوْلٰى ۙ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"(Helâk) sana daha yakışır da yakışır. Sonra sana daha uygundur da uygundur."

Âyet: 36

اَيَحْسَبُ الْاِنْسَانُ اَنْ يُّتْرَكَ سُدًى ۙ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"İnsan başı boş bırakılacağını mı sanıyor?"

Âyet: 37

اَلَمْ يَكُ نُطْفَةً مِّنْ مَّنِيٍّ يُّمْنٰى ۙ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Akan bir meniden bir sıvı değil miydi?"

Âyet: 38

ثُمَّ كَانَ عَلَقَةً فَخَلَقَ فَسَوّٰى ۙ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Sonra bir pıhtı oldu da yarattı ve düzledi."

Âyet: 39

فَجَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْاُنْثٰى ۙ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Ondan da erkek ve dişi iki eş yaptı."

Âyet: 40

اَلَيْسَ ذٰلِكَ بِقٰدِرٍ عَلٰٓى اَنْ يُّحْيِىَ الْمَوْتٰى ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Bu ölüleri diriltmeye kadir değil mi?"

İZAHLARI:

Ey İnsanlar! Dinleyin ve:

1- "Dikkat edin. Ruh köprücük kemiğine dayandığı, "tedavi de edecek kim?" denildiği ve şüphesiz ki ayrılış olduğunu anladığı, bacak da bacağa dolaştığı zaman." Artık hayata dönüş yoktur. Bu andaki pişmanlık hiç fayda vermez. Can boğaza gelmiştir. Tedavi imkanı da kalmamıştır. Dünyadan ahirete ayrılış da kesinleşmiştir. Ölüm çabasıyla bacaklar sanki birbirine dolaşır haldedir. Hep ölenler bu sınırdan geçmiştir. Siz bu sınıra gelmezden önce tedbirinizi alın, tevbe edin, îman edin, Allâh'a kulluk yapın. Bu gidiş nereye:

2- "O gün sevk edilecek yer ancak Rabbinin huzurudur." Başka gidilecek yer yok. Cüz'i irade de elinden alınmıştır. İradesiz bir hal içindesin. Bütün irade yalnız Allâh'ındır. Dilediğini yapacaktır.

3, 4- "Tasdik de etmedi, namaz da kılmadı. Fakat yalanladı ve arka döndü." O inatçıların başı Ebu Cehl ve yardakçıları, peygamberin tebliğatını kabul ve tasdik etmediği gibi namaz da kılmadı. Putlara tapmaktan da başını alamadı.

5- "Sonra çalım satarak ehline döndü." Kendini en üstün sanan Ebû Cehil, şımararak, kibirlenerek ve çalımlı çalımlı yürüyerek evine döndü. Bunun üzerine Rasulü Ekrem S.A.V. ona: "Helâka layıksın, helâka" dedi. Allâh da Rasulünün bu sözünü tasdik ederek:

6- "(Helâk) sana daha yakışır da yakışır. Sonra sana daha uygundur da uygundur." buyurmuştur. Ey çalımlı kâfir! Hakikaten sen helâkı hak ettin. Senin için bu en evla olandır. Veyl azabını hak ettikçe ettin. Yazıklar olsun sana. Cehennemin veyl derecesi en çok sana yakışır, sana uygundur. Böylece Ebu Cehil ve yardakçıları kesin haberi almıştır. Nitekim bu çalımlı adam ve yakınları, Bedir savaşından ayrılmadan helâk zehrini içmiştir. İlelebet içinde kalacağı cehennem yolculuğuna çıkmıştır. Devrimizdeki benzerleri de bu yolculuğa katılacaktır.

7- "İnsan başı boş bırakılacağını mı sanıyor?" Başı boş bırakılsaydı, yaratılmazdı. Onu yaratan, onun peşini mi bırakacak? O'nu gereksiz mi yarattı? Ancak kendisine kulluk yapması için yarattı. Öyle ise, elbette peşini bırakmayacak. Bir düşünse ya.

8- "Akan bir meniden bir sıvı değil miydi?" O sıvı kendi kendine mi insan oldu. O sıvıyı yaratan kim? Onun içindeki maddeleri bir araya getiren hangi kimyager?

9- "Sonra bir pıhtı oldu da yarattı ve düzledi." O sıvı ana rahmine geçince oradaki bir başka sıvı ile birleşerek şekilden şekle değişti

ve Allâh onu bir insan olarak yarattı ve her uzvu ile düzgün bir hale getirdi. Ayrıca:

10- "Ondan da erkek ve dişi iki eş yaptı." Erkekler kendi istekleriyle mi erkek oldular? Kadınlar da kendi arzularıyla mı dişi oldular düşünseniz ya. Bunları böyle yapan Allâh:

11- "Bu ölüleri diriltmeye kadir değil mi?" Niçin dirilmeyi ve hesaba çekileceğinizi inkar ediyorsunuz? Bunları görsün diye Allâh size göz verdi, duysun diye kulak verdi hele hele, düşünsün diye akıl verdi. Bunları da mı inkar ediyorsunuz?

(Bakara 28. Âl-i Imran 185. Tevbe 16. Nahl 4. Kehf 37. Hacc 5, 66. Mü'minûn 13, 16. Rûm 40. Ahzâb 10. Yasin 77-81. Ğafir 67, 68. Ahkâf 33. Kâf 19. Necm 44-47. Vakıa 83, 84. Cum'a 8. Mülk 2. âyetleri de okuyalım.)

KIYÂME SÛRESİNİN SONU

İNSÂN SÛRESİ

76. Sûredir

31 Âyettir

Medine'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

هَلْ اَتٰى عَلَى الْاِنْسَانِ حِينٌ مِنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُنْ شَيْئًا مَذْكُورًا ﴿١﴾

Meâli:

"İnsan üzerine –anılan bir şey olmayan– devirden bir zaman gelmedi mi?"

Âyet: 2

اِنَّا خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ اَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿٢﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz insanı karışık bir nutfeden yarattık. Onu işiten, gören yaptık da kendisini imtihan ediyoruz."

Âyet: 3

اِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ اِمَّا شَاكِرًا وَاِمَّا كَفُورًا ﴿٣﴾

Meâli:

"Muhakkak biz yolu ona bağışladık. Ya şükreden olur, ya da küfreden olur."

İZAHLARI:

Bu sûrenin başında insanın kendisini kendisine sorarak ikrar ve tasdik ettirmek isteyen Allâhu zülcelal:

1- "İnsan üzerine –anılan bir şey olmayan– devirden bir zaman gelmedi mi?" buyuruyor. Ey insan! İyice düşün. Her insanın bilhassa atanız Adem'in hiç bilinmeyen, duyulmayan, anılmayan ve tanınmayan bir zamanı gelip geçmiştir. Bunu hatırlamaz mısın?

İyi bilirsiniz ki her birinizin üzerinden tanınmadığınız, bilinmediğiniz, anılmadığınız çok uzun devirler geçmiştir. Başta atanız Adem de yoktu, hiç bilinen birisi değildi de biz yarattıktan sonra bilinir ve tanınır oldu. İyi bilin ki:

2- "Şüphesiz biz insanı karışık bir nutfeden yarattık. Onu işiten, gören yaptık da kendisini imtihan ediyoruz." Dedeniz Ademi topraktan yarattıktan sonra kurduğumuz nizamla ondan sonra gelen bütün insanları erkeğin ve kadının menilerinin karışımı olan "nutfe" denilen sudan yarattık. Ona göreceği göz, işiteceği kulak, düşüneceği akıl ve mükemmel bir beden verdik ki onu imtihan ediyoruz. İmtihansız bir nefes dahi aldırmıyoruz.

3- "Muhakkak biz yolu ona bağışladık. Ya şükreden olur, ya da küfreden olur." Kendisini yaratırken tutacağı yolu bilecek ve öğrenecek şekilde yön verdik ve cüz'i bir irade vererek serbest bıraktık. Bu iradesini ya iyiye kullanır, îman eder, yararlı amel yapar, şükreden olur, cenneti hak eder, veya kötüye kullanır küfreden olur, cehennemi hak eder.

(Bakara 155. Âl-i Imran 144, 145, 186. Mâide 48. En'âm 53, 165. Hûd 7, 9. Nahl 4, 92. Kehf 7, 37. Enbiyâ 35, 80. Hacc 5, 38. Mü'minûn 13, 14. Lokmân 32. Fâtır 11. Zümer 66. Muhammed 4, 31. Necm 44-47. Mülk 2. Beled 8-10. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 4

إِنَّآ أَعْتَدْنَا لِلْكَٰفِرِينَ سَلَٰسِلَا۟ وَأَغْلَٰلًا وَسَعِيرًا ﴿٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz kâfirler için zincirler ile bukağılar ve yakılmış ateş hazırladık."

Âyet: 5

إِنَّ ٱلْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِن كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا ﴿٥﴾

Meâli:

"Muhakkak iyiler, katkısı kâfûr olan bir bardaktan içerler."

Âyet: 6

عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللّٰهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا ﴿٦﴾

Meâli:

"Allâh'ın kullarının kendisinden içeceği bir pınar onu akıttıkça akıtırlar."

Âyet: 7

يُوفُونَ بِالنَّذْرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا ﴿٧﴾

Meâli:

"Adağı yerine getirirler, şerri yaygın olan günden de korkarlar."

Âyet: 8

وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلٰى حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا ﴿٨﴾

Meâli:

"O'nun sevgisi üzerine fakire, yetime de, esire de yemeği yedirirler."

Âyet: 9

إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللّٰهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكُورًا ﴿٩﴾

Meâli:

"Size ancak Allâh rızası için yediriyoruz. Sizden bir karşılık ve teşekkür de istemiyoruz."

Âyet: 10

إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَمْطَرِيرًا ﴿١٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz, asık suratlı çok çetin günde(n) Rabbimizden korkarız."

Âyet: 11

فَوَقٰىهُمُ اللّٰهُ شَرَّ ذٰلِكَ الْيَوْمِ وَلَقّٰىهُمْ نَضْرَةً وَسُرُورًا ﴿١١﴾

Meâli:

"Allâh da onları o günün şerrinden korudu ve onlara bir güzellik ile bir sevinç verdi."

Âyet: 12

وَجَزٰىهُمْ بِمَا صَبَرُوا جَنَّةً وَحَرِيرًا ﴿١٢﴾

Meâli:

"Onları sabretmeleri sebebiyle cennet ve ipekle mükâfatlandırdı."

İZAHLARI:

İkiye ayrılan insanlardan küfredenler hakkında:

1- "Şüphesiz biz kâfirler için zincirler ile bukağılar ve yakılmış ateş hazırladık." buyuruluyor. İnatlarından îman etmeyen ve alabildiklerine bâtıllara saplanan, putları benimle denk tutan, zulümden ellerini çekmeyen kâfirler için onları bağlayıp cehenneme sürüklemek üzüre zincirler ile bukağılar hazırladık. Onları hakaretler, eziyetler içinde yakılmış alevleri yükselen ateşlere atacağız.

2- "Muhakkak iyiler, katkısı kâfûr olan bir bardaktan içerler." Kâfûr, bir ağaçtan sızarak çıkan hoş kokulu, ağızda soğuk bir hava estiren sıvı bir maddedir. Şerbetlere katılır, içimine doyum olmayan bir hale gelir. Burada, dünyadaki kâfûr değil, cennette akan bir pınardır.

3- "Allâh'ın kullarının kendisinden içeceği bir pınar. Onu akıttıkça akıtırlar." Allâh'ın emrini dikkatle yerine getiren müttegî kullarının içeceği ve diledikleri yere akıtıp götüreceği, içimine doyum olmayan, güzel kokulu, içtikçe iştahı artıran, ağızda serin bir hava estiren bir pınardan çıkan sudur. Bu şerbeti hak edenler:

4- "Adağı yerine getirirler, şerri yaygın olan günden de korkarlar." Verdiği sözü yerine getirenler, yaptıkları adakları ve Allâh'ın bütün emirlerini tatbik edenler. Bunlar, felaketi her yere yayılmış ve sarmış olan kıyâmet günündeki hesaptan korkarlar.

5- "O'nun sevgisi üzerine fakire, yetime de, esire de yemeği yedirirler." O yemeği sevdiği, canı çektiği halde, Allâh sevgisini öne alarak kendi yemez fakire, yetime ve esirlere yedirir. Hem de:

6- "Size ancak Allâh rızası için yediriyoruz. Sizden bir karşılık ve teşekkür de istemiyoruz." derler. Bu kimseler, iyiliklerini yaparken sırf Allâh rızası için yaptıklarını, kimseden bir karşılık ve teşekkür bile beklemediklerini söylerler. Kat'iyyen başa kakmayı da düşünmezler. Devamla:

7- "Şüphesiz biz, asık suratlı çok çetin günde(n) Rabbimizden korkarız." derler. Hakikaten biz, yalnız Allâh korkusu ile, onun rızası için iyilikler yaparız. O kıyâmet gününün kötü görünüşü, çetin azabından korunmamız için Allâh yolundan ayrılmıyoruz derler.

8- "Allâh da onları o günün şerrinden korudu ve onlara bir güzellik ile bir sevinç verdi." O mü'minleri o kıyâmetin dehşetinden koruyacağı gibi yüzlerine eşsiz bir güzellik ile kalplerine sonsuz bir ferahlık verir.

9- "Onları sabretmeleri sebebiyle cennet ve ipekle mükâfatlandırdı." Dünyada iken Allâh yolunda açlık, susuzluk, çıplaklık ve yorgunluk gibi sıkıntılara katlandıklarından dolayı Allâh onlara cennetler, ipek elbiseler ve sayısız nimetler verecektir.

(Nisa 93. En'âm 15. Yûnus 15. Nahl 96. Hacc 23. Mü'minûn 111. Furkân 75. Ahzâb 57. Saffat 40-50. Nebe' 31-35. İnfitâr 13. Mutaffifin 40-50. Beled 14-16. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 13

مُتَّكِـِٔينَ فِيهَا عَلَى ٱلْأَرَآئِكِ ۖ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلَا زَمْهَرِيرًا ﴿١٣﴾

Meâli:

"Orada kanepeler üzerinde yaslananlar olarak. Orada bir güneş ve soğuk da görmeyenler olarak."

Âyet: 14

وَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلَـٰلُهَا وَذُلِّلَتْ قُطُوفُهَا تَذْلِيلًا ﴿١٤﴾

Meâli:

"Gölgeleri de onların üzerlerine yakın olarak. Onun koparılacak (meyveleri)de sarktıkça sarkmış olarak."

Âyet: 15

وَيُطَافُ عَلَيْهِمْ بِـَٔانِيَةٍ مِنْ فِضَّةٍ وَأَكْوَابٍ كَانَتْ قَوَارِيرَا۠ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Onların üzerinde gümüşten kaplar ve camlardan olan bardaklarla dolaşılır."

Âyet: 16

قَوَارِيرَ مِنْ فِضَّةٍ قَدَّرُوهَا تَقْدِيرًا ﴿١٦﴾

Meâli:

"Gümüşten sürahiler onları ayarladıkça ayarlamışlar."

Âyet: 17

وَيُسْقَوْنَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَنْجَبِيلًا ﴿١٧﴾

Meâli:

"Orada katkısı zencebil olan bardaklarla içirilirler."

Âyet: 18

عَيْنًا فِيهَا تُسَمَّىٰ سَلْسَبِيلًا ﴿١٨﴾

Meâli:

"Orada "selsebil" denilen bir pınar."

Âyet: 19

وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَنْثُورًا ﴿١٩﴾

Meâli:

"Üzerlerinde ebedileşen çocuklar dolaşır. Onları gördüğün zaman saçılmış bir inci sanırsın."

Âyet: 20

وَاِذَا رَاَيْتَ ثَمَّ رَاَيْتَ نَعِيمًا وَمُلْكًا كَبِيرًا ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Baktığın zaman orada (bol) bir nimet ve büyük bir mülk görürsün."

Âyet: 21

عَالِيَهُمْ ثِيَابُ سُنْدُسٍ خُضْرٌ وَاِسْتَبْرَقٌ ۖ وَحُلُّوٓا اَسَاوِرَ مِنْ فِضَّةٍ ۚ وَسَقٰيهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا ﴿٢١﴾

Meâli:

"Üzerlerinde ince yeşil ve kalın elbiseler vardır. Gümüşten bileziklerle süslenmişlerdir. Rableri de onlara tertemiz bir şarap içirmiştir."

Âyet: 22

اِنَّ هٰذَا كَانَ لَكُمْ جَزَآءً وَكَانَ سَعْيُكُمْ مَشْكُورًا ۧ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Şüphesiz bu sizin için bir mükâfattır. Çalışmanız da meşkûr olmuştur."

İZAHLARI:

Geçen âyetlerin devamı olarak şöyle buyruluyor:

1- "Orada kanepeler üzerinde yaslananlar olarak. Orada bir güneş ve soğuk da görmeyenler olarak." yaşayacaklar. Cennette hususi hazırlanmış koltuklar, kanepeler üzerinde oturacaklar ve yaslanacaklar. Hava durumu ise, ne yakacak sıcak var, ne de üşütecek soğuk var. Hep bir kararda devam eder.

2- "Gölgeleri de onların üzerlerine yakın olarak..." Cennet ağaçlarının gölgeleri de ayrıca bir zevk verir. Kendilerine yakın olarak gölgeler. Şunu da bilmek gerekir ki oranın güneşi, bu güneşe benzemez,

gölgesi de buranın gölgesine benzemez. Buradaki güneş sistemi değişecek. Gölgesi de başka bir gölge olacak.

"...Onun koparılacak (meyveleri) de sarktıkça sarkacak." Cennetteki kimsenin durumuna göre meyveler eğilecek. Ayakta ise ona göre, oturuyor veya yatıyorsa ona göre yaklaşacak. En ufak bir zorluk ve yorgunluk yok.

3- "Onların üzerinde gümüşten kaplar ve camlardan olan bardaklarla dolaşılır." O cennetliklerin etrafında hizmet edenler gümüşten olan kaplar içinde yiyecekler ve camdan olan bardaklar içinde sular ve şerbetlerle dolaşırlar, ikram ederler. Evet öyle bardaklar ki:

4- "Gümüşten sürahiler..." Gümüş cam karışımı içi dışı görünen şeffaf sürahiler ve bardaklar. İnsanın içini açan görünüşler. Hem de:

"...Onları ayarladıkça ayarlamışlar." O yemek kaplarını ve su şerbet bardaklarını herkes için tam denk gelecek şekilde –ne az, ne de çok– bulaşık dahi yok. Dahası var:

5- "Orada katkısı zencefil olan bardaklarla içirilirler." Orada bizim zencefil dediğimiz güzel kokulu bir baharat çeşidi. Oradaki zencefil, başka bir zencefildir.

6- "Orada "selsebil" denilen bir pınar." Zencefil tadını veren "selsebil" adını alan bu pınar da, ardı arkası kesilmeyen ve istenilen yere akıtılabilen bir pınar. İçtikçe içilebilen, Allâh'ın bir lütfu.

7- "Üzerlerinde, ebedileşen çocuklar dolaşır..." Orada hiç büyüyüp değişmeyen aynı halde devam eden, böylece ebedileşen nur gibi çocuklar vardır. Bunlar hizmet için onların etrafında dolaşırlar, dururlar. O kadar güzeller, o kadar şenler ki:

"...Onları gördüğün zaman saçılmış bir inci sanırsın." Sanki cennetin içine saçılmış inciler gibi dolaşırlar.

8- "Baktığın zaman orada (bol) bir nimet ve büyük bir mülk görürsün." Orada her cennetliğe ait bol nimetler olduğu gibi yine onların her birinin kendine mahsus tasarrufu altında saltanat süreceği geniş, çok geniş mülk vardır.

9- "Üzerlerinde ince yeşil ve kalın elbiseler vardır. Gümüşten bileziklerle süslenmişlerdir..." Cennetliklerin üzerlerinde içine giydikleri ince yeşil, dışına giydikleri kalın parlak kumaşlardan elbiseleri vardır. Gümüşten altından bileziklerle de süslenmişlerdir.

"...Rableri de onlara tertemiz bir şarap içirmiştir." Allâh onlara kötü kokusu ve ekşisi olmayan tertemiz lezzetli içecekler ihsan etmiş-

tir. Bu içecekler, dünyadakilerin hiçbirine hiçbir yönden benzemez sadece cennetliklere Allâh'ın bir ikramıdır.

10- "Şüphesiz bu, sizin için bir mükâfattır..." Bu cennetliklere: "İşte bu şarap ve nimetler sizin için bir mükâfattır. Kesintisiz devam edecektir" denilecek devamla:

"...Çalışmanız da meşkûr olmuştur." Sizin dünyada iken Allâh yolunda çalışmanız, şükretmeniz Rabbiniz tarafından kabul olunmuş ve karşılığında size bu ihsanlar yapılmıştır" denilerek sevinçleri artırılacaktır.

(Nisâ 57. Ra'd 35. İsrâ 19. Kehf 30, 31. Hacc 23. Fâtır 33, 34. Yasin 55-58. Saffat 40-50. Zuhruf 69-73. Duhan 51-57. Tûr 24-27. Vakıa 10-40. Hakka 19-24. Mutaffifin 22-28. âyetler de okuyalım.)

Âyet: 23

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلاً ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz yok mu biz, Kur'ânı sana indirircesine indirdik."

Âyet: 24

فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلاَ تُطِعْ مِنْهُمْ آثِمًا أَوْ كَفُورًا ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Artık Rabbinin hükmüne sabret. Onlardan bir günahkara veya kâfire de itaat etme."

Âyet: 25

وَاذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلاً ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Sabah ve akşam Rabbinin adını da an."

Âyet: 26

وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَبِّحْهُ لَيْلاً طَوِيلاً ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Ve geceden (belli bir zaman) O'na secde et. Uzun bir gece O'nu tesbih et."

Âyet: 27

اِنَّ هٰٓؤُلَآءِ يُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ وَيَذَرُونَ وَرَآءَهُمْ يَوْمًا ثَقِيلاً ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz bunlar, acil olanı seviyorlar da ağır bir günü de arkalarına atıyorlar."

Âyet: 28

نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَآ اَسْرَهُمْ ۚ وَاِذَا شِئْنَا بَدَّلْنَآ اَمْثَالَهُمْ تَبْدِيلاً ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Onları biz yarattık biz. Mafsallarını da bağladık. Dilediğimiz zaman da, onların emsallerini değiştirdikçe değiştiririz."

Âyet: 29

اِنَّ هٰذِهِ تَذْكِرَةٌ ۚ فَمَنْ شَآءَ اتَّخَذَ اِلٰى رَبِّهِ سَبِيلاً ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Muhakkak bu bir öğüttür. Artık kim dilerse Rabbine bir yol tutar."

Âyet: 30

وَمَا تَشَآؤُنَ اِلَّآ اَنْ يَشَآءَ اللّٰهُ ۭ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ۝ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Allâh dilemedikçe de dileyemezsiniz. Şüphesiz Allâh bilen, hükmeden olmuştur."

Âyet: 31

يُدْخِلُ مَنْ يَشَآءُ فِى رَحْمَتِهٖ ۚ وَالظّٰلِمِينَ اَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا اَلِيمًا ﴿٣١﴾

Meâli:

"Dileyeceği kimseyi rahmetine koyar. Zâlimlere gelince, onlar için acıklı bir azap hazırlamıştır."

İZAHLARI:

Habibim! Müşriklerin iddia ettikleri gibi Kur'ânı sen kendinden uydurmadın.

1- "Şüphesiz biz yok mu biz, Kur'ânı sana indirircesine indirdik." Kesinlikle Kur'ânı sana âyet âyet, peyderpey indirdik biz. Onlar inat ederlerse etsinler, sen tebliğe devam et.

2- "Artık Rabbinin hükmüne sabret..." Yerleşmiş olan şirki ve küfrü birden bire kaldıramazsın. Elbette karşına çıkanlar olacaktır. Ama Rabbinin hükmü de kesinlikle tahakkuk edecektir. İşte sen bu hüküm gelinceye kadar sabret, karşılaştığın zorluklara katlan.

"...Onlardan bir günahkara veya kâfire de itaat etme." Velid ibni Muğire gibi "sana mal vereyim", Atebe ibni Rabia gibi "namazı bırak da sana kızımı vereyim" diyen ahlaksız çetin kâfirlere kanma. Onları kat'iyyen dinleme. Öylelerine de yüz verme.

3- "Sabah ve akşam Rabbinin adını da an." Hiç ara vermeden seni yaratan ve Peygamber olarak gönderen Rabbinin adını an. O'nun emrinden ayrılma. O'nun âyetlerini gece gündüz oku ve tebliğ et.

4- "Ve geceden (belli bir zaman) O'na secde et. Uzun bir gecede O'nu tesbih et." Akşam yatsı, sabah namazları gibi namazları kıl. Ayrıca geceleri de Allâh'ı tesbih et ve teheccüd namazı kıl. Böylece Allâh'a olan bağlılığını, itaatini devam ettir.

5- "Şüphesiz bunlar, acil olanı seviyorlar da ağır bir günü de arkalarına atıyorlar." Habibim! Bu müşrikler, çarçabuk geçecek olan dünya günlerini seviyorlar, buranın lezzeti, zevki sandıkları ahlaksızlıklara önem veriyorlar da, asıl devamlı olan cezaları da çok ağır olan ahirete arka dönüyorlar. Sen onlara aldırış etmeden ibadetine, zikrine ve tebliğatına devam et.

6- "Onları biz yarattık biz. Mafsallarını da bağladık..." Nasıl oluyor da bizden gaflet ediyorlar? Onları yarattığımız gibi, bütün eklemlerini sinirlerle, damarlarla biz ekledik sağlamlaştırdık.

"...Dilediğimiz zaman da, onların emsallerini değiştirdikçe değiştiririz." İstediğimiz vakit onları helâk ederiz, yerlerine onlar gibilerini getiririz. Biz herşeye kadiriz. Baksınlar, düşünsünler nice milletleri yok ettik, yerlerine başkalarını yarattık.

7- "Muhakkak bu bir öğüttür..." Gerçekten bu Kur'ân hususiyle bu sûre bir öğüttür. Tutan tutar, tutmayan da kendi bilir.

"...artık kim dilerse, Rabbine bir yol tutar." Her kim isterse, Kur'ânı dinler, öğrenir, anlar ve Rabbinin razı olacağı bir yol tutmuş olur. İsteyen de şeytanın yolunu tutar, cehennemi boylar. Gerçi:

8- "Allâh dilemedikçe de dileyemezsiniz..." Sizi yaratan Allâh olduğuna göre, her bakımdan O'nun külli iradesinden kurtulamazsınız. O'nun ihsan ettiği cüz'i iradenizi O'nun yolu istikametinde kullanmazsanız, selâmete ermeniz için başarılı olamazsınız. Önce O'nun emirlerine "peki" deyip îman etmeniz gerekir, O'nun rızasını almanız icap eder.

"Şüphesiz Allâh bilen, hükmeden olmuştur." Allah kimin hidayeti hak ettiğini bilir ve ona göre hükmünü verir.

9- "Dileyeceği kimseyi rahmetine koyar..." Ona rahmet kapılarını açar, hidâyetini ihsan eder.

"...Zâlimlere gelince onlar için acıklı bir azap hazırlamıştır." Küfrü seçerek, Allâh yolundan uzaklaşarak kendine ve başkalarına zulmedenler için Allâh onların iielebet yanacağı çok acıklı azabı bulunan cehennemi hazırlamıştır. Yanabilecekleri kadar doya doya yansınlar, sonunu da beklemesinler.

(Bakara 105. Âl-i Imran 74. Arâf 205. Yûnus 109. Hıcr 9, 98. Nahl 89. İsrâ 11, 18, 106. Hûd 57. Furkân 52. Şuâra 192, 193. Kehf 23, 24, 28. Tâha 130. Ahzâb 48. Zümer 1. Ğafir 2, 55, 77. Fussılet 2, 3. Ahkâf 35. Yasin 5. Vakıa 61, 96. Muhammed 38. Tûr 48, 49. Kalem 8, 10, 48. Müzzemmil 19, 87. Müddessir 54-56. Kıyâmet 20, 21. Meâric 40, 41. Nebe 39. Abese 11, 12. Feth 25. Hakka 48, 52. Tekvir 27-29. Alak 19. Nasr 3. âyetleri de okuyalım.)

İNSÂN SÛRESİNİN SONU

MÜRSELÂT SÛRESİ

77. Sûredir

50 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4, 5, 6

وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا ﴿١﴾ فَالْعَاصِفَاتِ عَصْفًا ﴿٢﴾
وَالنَّاشِرَاتِ نَشْرًا ﴿٣﴾ فَالْفَارِقَاتِ فَرْقًا ﴿٤﴾
فَالْمُلْقِيَاتِ ذِكْرًا ﴿٥﴾ عُذْرًا أَوْ نُذْرًا ﴿٦﴾

Meâli:

"Peş peşe gönderilenlere, estikçe esenlere de, yaydıkça yayanlara da, ayırdıkça ayıranlara da, öğüt bırakanlara da, özür ve nezr için. Andolsun."

Âyet: 7

إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَوَاقِعٌ ﴿٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz va'dolunduğunuz şey elbette vâkidir."

Âyet: 8, 9, 10, 11, 12

فَإِذَا النُّجُومُ طُمِسَتْ ﴿٨﴾ وَإِذَا السَّمَاءُ فُرِجَتْ ﴿٩﴾
وَإِذَا الْجِبَالُ نُسِفَتْ ﴿١٠﴾ وَإِذَا الرُّسُلُ أُقِّتَتْ ﴿١١﴾
لِأَيِّ يَوْمٍ أُجِّلَتْ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Yıldızlar söndürüldüğü zaman, gök de yarıldığı zaman, dağlar da savrulduğu zaman peygamberler de vakitlendirildiği zaman, hangi güne geciktirilmiştir?"

Âyet: 13, 14

لِيَوْمِ الْفَصْلِ ﴿١٣﴾ وَمَآ أَدْرٰيكَ مَا يَوْمُ الْفَصْلِ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Ayırma gününe. Ayırma gününü sana bildiren nedir?"

Âyet: 15

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٥﴾

Meâli:

"O gün yalanlayanların vay haline."

İZAHLARI:

Burada ilk beş âyetin ne ifade ettiği hakkında müfessirler ayrı anlayışlar söylemişlerdir. Rüzgar denilmiş, melekler denilmiş, peygamberler denilmiştir. Yeminin hedefi olan kıyâmetin vaki olacağına dair yedinci âyete baktığımızda, sura üfürüldüğünde meydana gelecek esinti, bunların rüzgar olduğu kanaatini pekiştiriyor. Buna göre:

1- Ardı arası kesilmeden birbiri ardına gönderilen, estikçe esen rüzgarlar, herşeyi dağıttıkça dağıtan, savurdukça savuran yeller, haklıları haksızları ayırdıkça ayıran, kıyâmetin ne olduğunu belli eden hadiseler, inkarcılara öğüt almaları, verilen öğütleri hatırlatmayı bırakan, özür dileyenlerin, söz verenlerin gereksiz olduğunu açığa çıkaran hallere andolsun ki:

2- "Va'dolunduğunuz şey elbette vâkidir." Dünyada iken size söz verilen, sık sık haber verilen kıyâmet, kesinlikle vâki olacaktır.

3- "Yıldızlar söndürüldüğü zaman, gök de yarıldığı zaman, dağlar da savrulduğu zaman, peygamberler de vakitlendirildiği zaman," bu gördüğünüz parlak yıldızların sönüp karardığını, sağlam gördüğünüz göklerin yarılıp parçalandığını, dimdik duran dağların savrulup toz olduğunu, size bu günleri haber veren peygamberlerin size şahitlik edeceği vaktin belirlendiğini görüp anladığınız zaman kıyâmeti ister istemez kabul edersiniz ve sorarsınız:

"Hangi güne geciktirilmiştir?" diyerek onu da inkara kalkışırsanız, size verilecek cevap:

4- "Ayırma gününe." Olacaktır. İmanlıları, îmansızları, cennetlikleri, cehennemlikleri ayırma, peygamberlerin de bunlara şahit olma günüdür. Ey Habibim! Sana bu:

"Ayırma gününü sana bildiren nedir?" Habibim, rasulüm! Böyle bir günü sen biliyor muydun? Bunu sana Allâh'tan başka kim bildirir? İşte o gün yok mu:

5- "O gün yalanlayanların vay haline." O kıyâmet gününü yalan sayarak inanmayan, her türlü kötülükleri bırakmayan kâfirlerin vay haline. Onların en ağır, en çetin azaba uğrayacakları, cehennemdeki veyl deresine atılacakları gündür.

(İbrâhîm 18. Kehf 47. Furkan 25. Fussılet 36. Şura 7. Ahkaf 24, 25. Zariyat 5, 6. Tur 7-11. Rahman 27. Vakıa 1-6. Hakka 13-16. Meâric 1-9. Müzzemmil 17, 18. Nebe 17-21. Tekvir 1-14. İnfitar 1-5. İnşikak 1-4. Kâria 1-5. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 16, 17

اَلَمْ نُهْلِكِ الْاَوَّلِينَ ﴿١٦﴾ ثُمَّ نُتْبِعُهُمُ الْاٰخِرِينَ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Öncekileri helâk etmedik mi? Sonra arkadakileri onların peşine takarız."

Âyet: 18

كَذٰلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Mücrimleri böyle yaparız."

Âyet: 19

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٩﴾

Meâli:

"O gün yalanlayanların vay haline."

Âyet: 20, 21, 22, 23

اَلَمْ نَخْلُقْكُمْ مِنْ مَاۤءٍ مَهِينٍ ﴿٢٠﴾
فَجَعَلْنَاهُ فِى قَرَارٍ مَكِينٍ ﴿٢١﴾
اِلٰى قَدَرٍ مَعْلُومٍ ﴿٢٢﴾ فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقَادِرُونَ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Sizi hakir bir sudan yaratmadık mı? Onu bilinen bir zamana kadar sağlam bir kararda tutup da takdir etmedik mi? Ne de güzel kâdirler."

Âyet: 24

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"O gün yalanlayanların vay haline."

Âyet: 25, 26

اَلَمْ نَجْعَلِ الْاَرْضَ كِفَاتًا ﴿٢٥﴾ اَحْيَاۤءً وَاَمْوَاتًا ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Yeri dirilere ve ölülere toplantı yeri yapmadık mı?"

Âyet: 27

وَجَعَلْنَا فِيهَا رَوَاسِىَ شَامِخَاتٍ وَاَسْقَيْنَاكُمْ مَاۤءً فُرَاتًا ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Orada yüksek yerli dağlar koymadık mı? Size tatlı bir su da içirmedik mi?"

Âyet: 28

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"O gün yalanlayanların vay haline."

İZAHLARI:

Ey yalanlayanlar! Görmediniz mi?

1- "Öncekileri helâk etmedik mi? Sonra arkadakileri onların peşine takarız." Önceki inkarcıları küfürleri yüzünden helâk etmedik mi? Sonra gelen benzerlerini de onların peşinden yok etmedik mi? Daha sonra gelecekleri de onlar gibi yaparız.

2- "Mücrimleri böyle yaparız." O îmansız, ahlaksız, zulmedenleri böyle helâk ederiz. Her birini ayrı ayrı sebeplerle batırırız.

3- "O gün yalanlayanların vay haline." Kendilerine peygamber göndererek, kitap indirerek duyurduğumuz hakikatleri inkar eden ve yalanlayanların vay haline. Onların çekecekleri var.

4- "Sizi hakir bir sudan yaratmadık mı?" Hiç yok iken sizi hakir gördüğünüz, değer vermediğiniz "Meni" denilen bir sudan yaratmadık mı? O suyu da aldığınız gıdalardan seçip hazırlamadık mı? Hiç mi düşünmediniz?

"...Onu bilinen bir zamana kadar sağlam bir karada tutup da takdir etmedik mi?..." O suyu altı ay veya dokuz ay gibi bilinen bir zamana kadar ana rahminde sağlam bir gelişme yerinde tutup da orada bütün bedeni takdir edip kıvama getirmedik mi?

"...Ne de güzel kâdirler." İşte bu takdire kadir olan biziz. Bundan üstün, bundan güzel kâdir olan ancak biziz. Bunu bilmeniz için size akıl da verdik. Niçin düşünmezsiniz?

5- "O gün yalanlayanların vay haline?" O kıyâmet günü bu hakikatleri yalanlayanların vay haline. Ne kadar da ağır cezalara çarpılacaklar.

6- "Yeri dirilere ve ölülere toplantı yeri yapmadık mı?" Dünyanın yüz kısmını yaşayan dirilerin topluca yaşama yeri yaptık. Yerin altını da ölülerin kabirlerde toplandığı yeri yaptık. Size bu imkanları verdik. Bunu da hiç düşünmediniz mi?

7- "Orada yüksek yerli dağlar koymadık mı? Size tatlı bir su da içirmedik mi?" O, yerde yüksek yüksek, iyice yerleşmiş dünyayı tutan, kayıp dağılmasını önleyen dağlar yarattık. Bunları görmediniz mi? Sizin içmeniz, yıkanmanız, yemeklerinizi pişirmeniz, sebzelerinizi sulamanız için tatlı tatlı sular halk ettik. Bunu da mı görmüyorsunuz?

8- "O gün yalanlayanların vay haline." O mahşer günü, peygamberleri, kitapları inkar eden, Allâh'ın âyetlerini yalanlayanların çekecekleri var. Yazıklar olsun onlara.

(En'am 6. Araf 40. Yûnus 13. Ra'd 3, 4. Hıcr 19. Nahl 15. Meryem 98. İsra 17. Taha 128. Şuâra 200. Enbiyâ 31. Mü'minun 12-15. Furkan 52. Neml 61. Fâtır 12. Yasin 31. Saffat 34. Secde 8, 9, 26. Fussılet 10. Kaf 7, 36. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 29, 30, 31

انْطَلِقُوٓا اِلٰى مَا كُنْتُمْ بِهٖ تُكَذِّبُونَ ۚ ﴿٢٩﴾ انْطَلِقُوٓا اِلٰى ظِلٍّ ذِى ثَلٰثِ شُعَبٍ ۙ ﴿٣٠﴾ لَا ظَلِيلٍ وَلَا يُغْنِى مِنَ اللَّهَبِ ۭ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Kendisini yalanlıyor olduğunuz şeye gidiniz. Üç dallı gölgeye gidiniz. Gölgeleyici değil, alevden de korumaz."

Âyet: 32, 33

اِنَّهَا تَرْمِى بِشَرَرٍ كَالْقَصْرِ ۚ ﴿٣٢﴾ كَاَنَّهٗ جِمَالَتٌ صُفْرٌ ۭ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz o, saray gibi kıvılcım atar. Sanki o, sarı develer gibidir."

Âyet: 34

وَيْلٌ يَّوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"O gün yalanlayanların vay haline."

Âyet: 35, 36

هٰذَا يَوْمُ لَا يَنْطِقُونَ ۙ ﴿٣٥﴾ وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْتَذِرُونَ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"İşte bu, konuşamayacakları gün. Onlara izin de verilmez ki, özür dilesinler."

Âyet: 37

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"O gün yalanlayanların vay haline."

Âyet: 38

هٰذَا يَوْمُ الْفَصْلِ ۚ جَمَعْنَاكُمْ وَالْأَوَّلِينَ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"İşte bu ayırma günüdür. Sizi ve öncekileri topladık."

Âyet: 39

فَإِنْ كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ فَكِيدُونِ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Eğer sizin bir hileniz varsa hemen beni aldatın."

Âyet: 40

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"O gün yalanlayanların vay haline."

İZAHLARI:

1- "Kendisini yalanlıyor olduğunuz şeye gidiniz. Üç dallı gölgeye gidiniz. Gölgeleyici değil, alevden de korumaz." Ey münkirler! Haydin o yalanlamakta olduğunuz cehenneme gidin. Sağda, solda ve ortada üç çatal yükselen gölge sandığınız dumanlara, alevlere gidin. Gölgeleyici olmadığı gibi, alevlerin sıcağından da koruyamaz. Yanarsınız, bunalırsınız. Kaçamazsınız.

2- "Şüphesiz o, saray gibi kıvılcım atar. Sanki o, sarı develer gibidir." Hakikaten o cehennem, büyük büyük saraylar gibi, iri yarı kırmızı erkek develer gibi kıvılcımlar püskürtür, atar.

3- "O gün yalanlayanların vay haline." O saraylar, develer gibi kıvılcım fırlatan cehenneme girecek olan inkarcıların vay haline.

4- "İşte bu, konuşamayacakları gün. Onlara izin de verilmez ki özür dilesinler." İşte bu kıyâmet günü, yaptıkları herşey açığa çıktığı için söyleyecekleri bir söz olmayacağı, dilleri tutulacağı bir gün. O gün onlara izin de verilmeyecek ki özür dilemeye kalksınlar.

5- "O gün yalanlayanların vay haline." Ne konuşabilirler. Ne de özür dileyebilirler. Suçlarını görünce tutulurlar kalırlar.

6- "İşte bu, ayırma günüdür. Sizi ve öncekileri topladık." İşte bu gün, îmanlıları, îmansızları, müşrikleri münafıkları, cennetlikleri, cehennemlikleri, hakka sarılanları, bâtıla bağlananları ayırma günüdür. İşte sizi ve sizden önce geçenleri bir araya topladık.

7- "Eğer sizin bir hileniz varsa, hemen beni aldatın." Hepiniz bir olun azaptan kurtulmanız için varsa bir imkanınız hemen bana karşı kullanın. Elinizden bütün fırsatlar alınmıştır. Çareniz kalmamıştır.

8- "O gün yalanlayanların vay haline." Artık yanmaktan başka çareleri yoktur.

(Tevbe 66. İbrâhîm 2. Meryem 37. Şuâra 189. Secde 20. Sebe' 42. Saffat 21. Rum 57. Ğafir 52. Zümer 16. Duhan 40. Zariyat 60. Tur 11, 14. Kıyâmet 15. Nebe 17. Mutaffifin 10, 11, 17. Zuhruf 65. Tahrim 7. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 41, 42

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي ظِلَالٍ وَعُيُونٍ ﴿٤١﴾
وَفَوَاكِهَ مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Şüphesiz müttegîler gölgeler ve pınarlar ile canlarının çekeceğinden meyveler içindedirler."

Âyet: 43

كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Yapıyor olduğunuz şeyler sebebiyle afiyetle yiyin ve için."

Âyet: 44

اِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنِينَ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Elbette biz iyilik edenleri böyle mükâfatlandırırız."

Âyet: 45

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"O gün yalanlayanların vay haline."

Âyet: 46

كُلُوا وَتَمَتَّعُوا قَلِيلاً اِنَّكُمْ مُجْرِمُونَ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Birazcık yiyin ve yararlanın. Şüphesiz siz mücrimlersiniz."

Âyet: 47

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"O gün yalanlayanların vay haline."

Âyet: 48

وَاِذَا قِيلَ لَهُمُ ارْكَعُوا لاَ يَرْكَعُونَ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Kendilerine "rüku edin" denildiği zaman, rüku etmezler."

Âyet: 49

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"O gün yalanlayanların vay haline."

Âyet: 50

فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Artık bundan sonra hangi söze inanacaklar?"

İZAHLARI:

Geçen âyetlerde küfreden yalancılara hak ettiklerini haber verdikten sonra:

1- "Şüphesiz müttegîler, gölgeler ve pınarlar ile canlarının çekeceğinden meyveler içindedirler." Buyurmuştur. Allâh'a îman ederek onun emirlerini yerine getiren, nehiylerinden sakınan mü'minler için serin gölgeler ve pınarlar, hem de canlarının çekeceği her türlü meyveler vardır. İlelebet böyle bir safha içindedirler. Onlara:

2- "Yapıyor olduğunuz şeyler sebebiyle afiyetle yiyin ve için."

3- "Elbette biz iyilik edenleri böyle mükâfatlandırırız." buyurulur. "Siz dünyada iken îman ettiniz, yararlı ameller yaptınız, razı olacağımız iyilikleri yaptınız. Bundan dolayı sizi böyle mükâfatlandırırız" buyurulur. İnkarcılara gelince:

4- "O gün yalanlayanların vay haline." İnadından dönmeyen, peygamberleri, kitapları yalanlayan inkarcıların vay haline. Onlara:

5- "Birazcık yiyin ve yararlanın şüphesiz siz mücrimlersiniz." denilir. Siz bu dünyada pek az bir süre hayvanlar gibi yiyin, için, biraz da yararlanın. Şüphe de etmeyin ki siz her günahı işleyen bedbahtlarsınız.

6- "O gün yalanlayıcıların vay haline." Yiyip-içip nankörlük yaparak hakikatleri yalanlayan sizlerin vay haline, azaptan kurtulamayacaksınız.

7- "Kendilerine "Rüku edin" denildiği zaman, rüku etmezler." Bunlar öyle inatçılar ki "kendilerini yaratan Allâh'a ibadet edin, namaz kılın, rüku edin, secde edin." denildiği zaman, bu daveti kabul etmezler, namaz da kılmazlar. "Müslümanım" deyip de namaz kılmayanlar da bu âyetten payını almalılar.

8- "O gün yalanlayanların vay haline." Namaza yanaşmayan, Allâh'a boyun eğmeyen inatçıların vay haline.

"Artık bundan sonra hangi söze inanacaklar?" Bu Kur'ândan başka hangi söze inanacaklar? Hangi hakikati bulacaklar? Söylesinler.

(Araf 185. Hıcr 45. Kasas 14. Saffat 80, 105, 110, 131. Zümer 8. Duhan 51-57. Zariyat 15. Tur 17-19. Kamer 54. Kalem 34. Nebe' 31-35. Hakka 24. âyetleri de okuyalım.)

MÜRSELÂT SÛRESİNİN SONU

YİRMİDOKUZUNCU CÜZÜN SONU

OTUZUNCU CÜZ

NEBE' SÛRESİ

78. Sûredir

40 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

عَمَّ يَتَسَآءَلُونَ ﴿١﴾

Meâli:

"Neyi soruşturuyorlar?"

Âyet: 2, 3

عَنِ النَّبَإِ الْعَظِيمِ ﴿٢﴾ اَلَّذِى هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ ﴿٣﴾

Meâli:

"Onlar kendisinde ihtilaf edenler oldukları büyük haberi mi?"

Âyet: 4, 5

كَلَّا سَيَعْلَمُونَ ﴿٤﴾ ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ ﴿٥﴾

Meâli:

"Hayır, yakında bilecekler. Sonra hayır, yakında bilecekler."

Âyet: 6, 7

اَلَمْ نَجْعَلِ الْاَرْضَ مِهَادًا ﴿٦﴾ وَالْجِبَالَ اَوْتَادًا ﴿٧﴾

Meâli:

"Yeri bir beşik, dağları da kazıklar yapmadık mı?"

Âyet: 8

وَخَلَقْنَاكُمْ اَزْوَاجًا ﴿٨﴾

Meâli:

"Sizi de çiftler olarak yarattık."

Âyet: 9

وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا ﴿٩﴾

Meâli:

"Uykunuzu da bir dinlenme yaptık."

Âyet: 10, 11

وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا ﴿١٠﴾ وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا ﴿١١﴾

Meâli:

"Geceyi de bir libâs yaptık. Gündüzü de maîşet zamanı yaptık."

Âyet: 12

وَبَنَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا ﴿١٢﴾

Meâli:

"Üstünüze de sağlam yedi (gök) yaptık."

Âyet: 13

وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَّاجًا ﴿١٣﴾

Meâli:

"Çok parlayan bir de ışık veren yaptık."

Âyet: 14, 15, 16

وَأَنْزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً ثَجَّاجًا ﴿١٤﴾

لِنُخْرِجَ بِهِ حَبًّا وَنَبَاتًا ﴿١٥﴾ وَجَنَّاتٍ أَلْفَافًا ﴿١٦﴾

Meâli:

"Kendisiyle tane ile bitki ve sarmaşık bahçeler çıkarmamız için sıkanlardan şarlayan bir su indirdik."

İZAHLARI:

İbni Abbas'tan rivâyet olunduğuna göre, Kur'ân nâzil olunca, Kureyş oturur kendi aralarında ileri geri konuşurlardı. Onlardan kimi tasdik eder, kimi de yalanlar. Böylece birbirlerine soruştururlarken bu sure inmeye başlar ve:

1, 2- "Neyi soruşturuyorlar? Onlar kendisinde ihtilaf edenler oldukları büyük haberi mi?" buyurulur. Onlar bazen ciddi, bazen de alaylı olarak Kur'ânın haber verdiği kıyâmeti, öldükten sonra dirilmeyi birbirlerine soruşturuyorlar. O büyük ve çok önemli haberi mi geveliyorlar. Boşuna uğraşmasınlar:

3- "Hayır, yakında bilecekler. Sonra hayır, yakında bilecekler." Hiç de onların laf ettikleri gibi değil. Yakında bizzat ölümleri ile, ileride de kıyâmetin kopmasıyla öğrenecekler, bilecekler. Hem de kesin olarak bilecekler, onun azabını tadacaklar.

4- "Yeri bir beşik, dağları da kazıklar yapmadık mı?" Üzerinde yaşadıkları yeri bir döşek gibi altlarına serdik. O yerin dağılmaması için şu dağları da kazık gibi çaktık, yerleştirdik. Bunu gördükleri halde nasıl oluyor da bunları yıkacağımıza, bu âlemi değiştireceğimize inanmıyorlar? Kendilerini yoktan yarattığımızı bildikleri halde, neden dirilteceğimizi kabul etmiyorlar?

5- "Sizi de çiftler olarak yarattık." Sizleri erkekli ve dişili çiftler olarak yarattık. Neden hepiniz erkek olmadınız, veya niçin hepiniz kadın olmadınız? Veya bambaşka bir yaratık olmadınız? Bu sizin elinizde mi, yoksa biz mi böyle yarattık? Bunu hiç mi düşünmüyorsunuz?

6- "Uykunuzu da bir dinlenme yaptık." Siz isteseniz de, istemeseniz de, size dinlenmeniz için, çalışan uzuvlarınızı durdurarak tam bir istirahat etmenizi takdir ettik. Bunu da mı düşünmezsiniz?

Ölüme benzeyen uykuya daldıktan sonra uyanıyor, yeniden canlanıyorsunuz, kısa devreli bir ölme-dirilmeyi fiilen tadıyorsunuz da niçin uzun devreli uyuyup uyanmaya inanmıyorsunuz?

7- "Geceyi de bir libas yaptık." Gecenin karanlığını da sizi bürüyen bir elbise gibi yaptık, dinlenmenize imkan verdik. Her birinizi kendi yerinize çekilip gizli olması gereken münasebetlerinizi yapmanıza imkan sağladık. Hâlâ düşünmeyecek misiniz?

"Gündüzü de maişet zamanı yaptık." Tek güneşle, bulunduğunuz yeri aydınlattık. Çalışmanıza, rızkınızı kazanmanıza, ihtiyaçlarınızı görmenize imkan verdik. Dileseydik iki güneş yaratır geceyi kaydırırdık.

Veya tek güneşi de kaldırır devamlı gece yapardık. Düşünün de inadınızı bırakın ve îman edin.

8- "Üstünüze de sağlam yedi (gök) yaptık." Güneşin, ayın, yıldızların bulunduğu, kendi yörüngelerinde döndüğü yedi kat gökleri üzerinize mükemmel bir tavan yaptık. Yine mi anlamayacaksınız?

9- "Çok parlayan bir de ışık veren yaptık." Sıcağından ısındığınız, ışığından aydınlandığınız bir de –yanan maddesi tükenmeyen- güneş koyduk. Rabbinizin hangi nimetini inkar edebilirsiniz? Öyle ise îman edin de selâmete erin.

10- "Kendisiyle, tane ile bitki ve sarmaşık bahçeler çıkarmamız için sıkanlardan şarlayan bir su indirdik." O, göklerden, rüzgarla sıkışan bulutlardan şarıl şarıl yağmur indirdik de onunla ekinler, sebzeler, birbirine girmiş çeşitli ağaçlar yetişen bahçeler yaptık. Bu nimetlerin hangisini yalanlayabilirsiniz? Hâlâ mı bana inanmayacaksınız? Daha mı ahireti kabul etmeyeceksiniz? Yine mi öldükten sonra dirilmenize îman etmeyeceksiniz?

(Araf 187. Yûnus 67. İbrâhîm 32. Hıcr 3. Nahl 72. Taha 53. Mü'minun 17. Furkan 47, 61. En'am 99. Neml 86. Kasas 73. Ahzab 63. Lokman 10. Rum 21, 23. Fâtır 11, 27. Saffat 170. Sad 67, 68 Zuhruf 10. Şura 11. Kaf 9-11. Zariyat 12. Meâric 1-3. Nuh 15, 16. Talak 12. Mülk 3. Naziat 42. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 17

اِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِيقَاتًا ﴿١٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz ayırma günü mîkât oldu."

Âyet: 18, 19

يَوْمَ يُنْفَخُ فِى الصُّورِ فَتَاْتُونَ اَفْوَاجًا ﴿١٨﴾

وَفُتِحَتِ السَّمَآءُ فَكَانَتْ اَبْوَابًا ﴿١٩﴾

Meâli:

"Sura üfürülüp de toplu olarak geleceğiniz gün. Gökler de açılıp da kapılar olduğu,"

Âyet: 20

وَسُيِّرَتِ الْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Dağlar da yürütülüp de serap olduğu (gün)."

Âyet: 21

اِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا ﴿٢١﴾

Meâli:

"Şüphesiz cehennem gözetleme yeridir."

Âyet: 22

لِلطَّاغِينَ مَاٰبًا ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Azgınlar için bir sığınaktır."

Âyet: 23

لَابِثِينَ فِيهَآ اَحْقَابًا ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Orada devirlerce kalıcılardır."

Âyet: 24, 25

لَا يَذُوقُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا ﴿٢٤﴾

اِلَّا حَمِيمًا وَغَسَّاقًا ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Orada soğukluk ve şerbet tatmayacaklar. Ancak bir kaynar su ile irin."

Âyet: 26

جَزَآءً وِفَاقًا ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Uygun bir ceza olarak."

Âyet: 27

﴿٢٧﴾ اِنَّهُمْ كَانُوا لاَ يَرْجُونَ حِسَابًا

Meâli:

"Şüphesiz onlar bir hesap ummuyorlar idiler."

Âyet: 28

﴿٢٨﴾ وَكَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا كِذَّابًا

Meâli:

"Âyetlerimizi de yalanladıkça yalanladılar."

Âyet: 29

﴿٢٩﴾ وَكُلَّ شَىْءٍ اَحْصَيْنَاهُ كِتَابًا

Meâli:

"Her şeyi de bir kitap olarak saydık."

Âyet: 30

﴿٣٠﴾ فَذُوقُوا فَلَنْ نَزِيدَكُمْ اِلاَّ عَذَابًا

Meâli:

"Artık tadın. Çünkü kat'iyyen azaptan başka size (bir) şey artırmayacağız."

İZAHLARI:

Kıyâmeti inkar yollu alay ederek soruşturan müşriklere gereken cevaplar verilip, uyarılar yapıldıktan sonra, o inkar ettikleri günü anlatmak üzere:

1- "Şüphesiz ayırma günü mîkât oldu." buyrulmuştur. O haklıyı haksızı, îmanlıyı îmansızı, cennetliği cehennemliği ayıracak olan gün. Zamanı belirlenen, yalnız Allâh tarafından bilinen bir gündür.

2- "Sura üfürülüp de toplu olarak geleceğiniz gün." İkinci sura üfürüldüğü zaman, hepiniz dirileceksiniz, hiç eğeleşmeden, oyalanmadan huzuruma geleceğiniz, hesabınızı vereceğiniz gün. O gün:

"Gökler de açılıp da kapılar olduğu." gün. Yer parçalanırken gökler de yarılıp kapılar halinde açılacağı, meleklerin de ineceği, yıldızların dökületeceği, güneşin ayın birbirine karışacağı gün.

3- "Dağlar da yürütülüp de serap olduğu." gün. Dağlar yerinden savrulup, en ince toz haline geleceği, kaybolup seraba döneceği, her tarafın dümdüz olacağı gün.

4- "Şüphesiz cehennem gözetleme yeridir." Kıyâmeti inkar edenlerin gelmesini bekleyen zebanilerin gözetleme yeridir. Orada:

5- "azgınlar için bir sığınaktır." İmansız azgın zâlimlerin varacakları, barınacakları, temelli kalacakları bir yerdir.

6- "orada devirlerce kalıcılardır." Orada uzun süren devirlerin peşi peşine sürüp gideceği, sonunun gelmeyeceği, ebedî kalacakları da kesindir.

7- "Orada soğukluk ve şerbet tatmayacaklar. Ancak bir kaynar su ile irin." Orada ancak bir kaynar su ile irinden başka soğukluk ve şerbet tatmayacaklar. Susadıkça kaynar su ve yanlarında bedenlerinden akan kan ve irinler verilecektir.

8- "Uygun bir ceza olarak" çekecekler. Dünyada iken yaptıkları çirkin işlerinin tam karşılığı olarak çok uygun bir cezadır.

9- "Şüphesiz onlar bir hesap ummuyorlar idiler." Onlar fenalıkları yaparlarken böyle bir hesabın yapılacağını, cezasının verileceğini ummuyorlar idi. İnanmıyorlardı.

10- "Âyetlerimizi de yalanladıkça yalanladılar." Mucizeleri inkar ettiler, gösterilen bütün delilleri yalanladılar ve bu cezayı hak ettiler. Onların yaptıkları:

11- "Her şeyi de bir kitap olarak saydık." Onların bütün amellerini saydık, döktük bir kitapta topladık ve ellerine verdik. Herkes kendi kitabını bir bakışta okur ve kendini anlayıverir. O gün herkes kendi hesabını görüverir. Hiç de bir itirazı kalmaz. Hemen onlara:

12- "Artık tadın. Çünkü kat'iyyen azaptan başka size (bir şey) artırmayacağız" denilir. İmansızların sonu bu.

(Âl-i Imran 106, 181. Nisa 169. En'am 30, 70, 73. Araf 39. Yûnus 4. Nahl 88. Kehf 47, 49. Meryem 93, 94. Taha 102, 105, 107. Furkan 25. Neml 83, 87, 88. Yasin 12, 51. Saffat 21. Zümer 68. Duhan 40. Kaf 20,

21. Rahman 37. Tur 9, 10. Vakıa 1-6, 42-56. Meâric 8, 9. Murselat 1-7, 13, 14, 38. Sad 55-59. Mülk 8. Müzzemmil 14, 18. Tekvir 1-3. Cinn 23, 28. Kamer 52, 53. İnfitar 1-4. İnşikak 1-5. Hakka 13-16. Kâria 5. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 31, 32, 33, 34

إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا ﴿٣١﴾ حَدَائِقَ وَأَعْنَابًا ﴿٣٢﴾
وَكَوَاعِبَ أَتْرَابًا ﴿٣٣﴾ وَكَأْسًا دِهَاقًا ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz müttegîler için bir kurtuluş, bahçeler ve üzümler, memeleri domurmuş depedenk kızlar ile dolu bardak(lar) da vardır."

Âyet: 35

لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِذَّابًا ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Orada boş laf ve yalanlama duymazlar".

Âyet: 36

جَزَاءً مِنْ رَبِّكَ عَطَاءً حِسَابًا ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Rabbinden bir mükâfat ve hesaplı bir ihsan olarak."

İZAHLARI:

Geçen âyetlerde inatçı inkarcıların amellerine uygun olan cezaları haber verildikten sonra bu âyetlerde müttegîlere yapılacak ikramlardan bir kısmı müjdeleniyor ve:

1- "Şüphesiz müttegîler için bir kurtuluş, bahçeler ve üzümler, memeleri domurmuş depedenk kızlar ile dolu bardak(lar) da vardır." buyrulmuştur. İman eden, Allâh'ın bütün emirlerini yerine getiren, nehiylerinden de uzak kalan ihlaslı mü'minler için:

a) "Bir kurtuluş." Korktukları kabir azabından mahşer sıkıntısından, cehennem tehlikesinden kurtuldukları gibi, zafer meydanı olan, saâdet merkezi olan, huzur yurdu olan cennetler lütfedilmiştir.

b) "Bahçeler." Her türlü meyveleri ve içinde köşkler bulunan bahçeler ihsan edilmiştir. Ayrıca:

c) "Üzümler." Veren bağlar, taze taze salkımlar ikram edilmiştir.

d) "Depedenk kızlar." Hepsi de aynı yaşta, aynı güzellikte, memeleri yeni domurmuş, hiç sarkmamış bakire huri kızları hazırlanmıştır.

2- "Orada boş laf ve yalanlama duymazlar." Cennette lüzumsuz, can sıkıcı, sinirlendirici sözlerin yeri yoktur. Yalanlama, inkar, itiraz gibi şeyler de bulunmaz. Böyle huzur bozucu şeyler hep cehenneme atılmıştır.

3- "Rabbinden bir mükâfat ve hesaplı bir ihsan olarak." bağışlanmıştır. Bu âyetlerde sayılan ve başka âyetlerde de beyan edilen cennet nimetleri Rabbiniz Allâh tarafından bir mükâfattır. Bu gelişi güzel değil, herkesin ameline göre ince ince hesaplanmış bir ikramdır.

(Hıcr 45-48. Meryem 60-63. Duhan 51-57. Zariyat 15. Tur 17-25. Kamer 54-55. Kalem 35. Murselat 41-44. Vakıa 10-38. Ğaşiye 8-16. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 37

رَبِّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۙ الرَّحْمٰنِ لَا يَمْلِكُوْنَ مِنْهُ خِطَابًا ۙ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Göklerin ve yerin ikisi arasında da olanın Rabbi rahman olan (Allâh'tandır). O'na hitaba sahip olamazlar."

Âyet: 38

يَوْمَ يَقُوْمُ الرُّوْحُ وَالْمَلٰٓئِكَةُ صَفًّا ۙ لَا يَتَكَلَّمُوْنَ اِلَّا مَنْ اَذِنَ لَهُ الرَّحْمٰنُ وَقَالَ صَوَابًا ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Ruh ve melekler saf olarak duracakları gün. Rahmanın kendisine izin verdiği kimseden başkaları konuşamazlar. Ve doğru söyler."

Âyet: 39

ذٰلِكَ الْيَوْمُ الْحَقُّ ۖ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذَ إِلٰى رَبِّهِ مَآبًا ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Bu hak olan gündür. Artık kim dilerse, Rabbine bir dönüş yeri edinir."

Âyet: 40

إِنَّآ أَنْذَرْنَاكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا ۚ يَوْمَ يَنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابًا ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz size yakın bir azabı hatırlattık. İnsanın ellerinin önceden yaptığına bakacağı, kâfirlerin de: "Ah keşke toprak olsaydım." diyeceği gün."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ mahşerden bir nebze anlatmak üzere kendisini tanıtarak şöyle buyuruyor.

1- "Göklerin ve yerin, ikisi arasında da olanın Rabbi rahman olan (Allâh'tandır). O'na hitaba sahip olamazlar." Allâh, göklerin, yerin ve ikisi arasında bulanan herşeyin Rabbidir. Onlara devamlı rahmetini ihsan edendir. Hiçbiri söz sahibi değildir.

2- "Ruh ve meleklerin saf olarak duracakları gün. Rahmanın kendisine izin verdiği kimseden başkaları konuşamazlar ve doğru söyler." Ruh hakkında ihtilaflar var ise de, Cebrail olduğu daha uygundur. O gün bütün melekler ve Cebrail Allâh'ın huzurunda saf halinde dururlar ve vereceği emri beklerler. Hiçbiri söz sahibi değildir. Ancak hangisine izin verirse, o söyler. Hem de doğruyu söyler. O gün insanların durumu da böyledir.

3- "Bu hak olan gündür..." O günün geleceği kesin bir haktır. Asla kendisinde şüphe yoktur. O gün herkesin nesi varsa hepsi de açığa çıkacaktır.

"Artık kim dilerse, Rabbine bir dönüş yeri edinsin." O gün gelmezden önce kim dilerse, îman ederek, sâlih amel yaparak Rabbi olan

Allâh'ın huzuruna yüz akıyla varabileceği bir yol edinsin. Bu yol da islamdır.

4- "Şüphesiz biz, size yakın bir azabı hatırlattık. İnsanın ellerinin önceden yaptığına bakacağı, kâfirlerin de: "Ah keşke toprak olsaydım." diyeceği gün." Gerçekten Allâh bize yakında gelecek azabı hatırlatmıştır. O azap günü gelmezden önce ellerimizle, dillerimizle ve bütün uzuvlarımızla yapacağımız şeylere bakacağımıza göre, şimdiden Allâh'ın razı olacağı şeyleri yapmaya gayret etmeliyiz.

O gün kâfirlerin amel defterlerine bakıp da kötülüklerini görünce: "Eyvah keşke toprak olsaydık da bu günü görmeseydik." diyecekler.

(Hud 105. Nahl 2. Kehf 42. Meryem 65. Şuâra 24. Furkan 27, 28. Ahzab 63. Saffat 5. Sad 66. Duhan 7. Haşr 18. Müzzemmil 19. İnsan 29. Fecr 24. Hakka 25-33. Kadr 4. âyetleri de okuyalım.)

NEBE' SÛRESİNİN SONU

NÂZİÂT SÛRESİ

79. Sûredir

46 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4, 5

وَالنَّازِعَاتِ غَرْقًا ﴿١﴾ وَالنَّاشِطَاتِ نَشْطًا ﴿٢﴾
وَالسَّابِحَاتِ سَبْحًا ﴿٣﴾ فَالسَّابِقَاتِ سَبْقًا ﴿٤﴾
فَالْمُدَبِّرَاتِ أَمْرًا ﴿٥﴾

Meâli:

"Çekip çıkaranlara, dikkatlice çekenlere de, yüzdükçe yüzenlere de, yarıştıkça yarışanlara da, iş düzenleyenlere de andolsun."

Âyet: 6, 7

يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ ﴿٦﴾ تَتْبَعُهَا الرَّادِفَةُ ﴿٧﴾

Meâli:

"Sarsan sarsacağı, peşine düşüp ona uyacağı gün."

Âyet: 8, 9

قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ ﴿٨﴾ أَبْصَارُهَا خَاشِعَةٌ ﴿٩﴾

Meâli:

"O gün kalpler korkanlardır. Onların gözleri soğulanlardır."

Âyet: 10, 11

يَقُولُونَ أَإِنَّا لَمَرْدُودُونَ فِي الْحَافِرَةِ ﴿١٠﴾
أَإِذَا كُنَّا عِظَامًا نَخِرَةً ﴿١١﴾

Meâli:

""Gerçekten biz, hayata mı döndürülmüşüz, çürümüş kemikler olduğumuz zaman mı?" derler."

Âyet: 12

قَالُوا تِلْكَ إِذًا كَرَّةٌ خَاسِرَةٌ ﴿١٢﴾

Meâli:

""Öyle ise bu zararlı bir tekrardır." dediler."

Âyet: 13, 14

فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ ﴿١٣﴾ فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ ﴿١٤﴾

Meâli:

"O da ancak bir çığlıktır. Onlar da hemen yeryüzündeler."

İZAHLARI:

Bilindiği gibi Allâhu Teâlâ bizim dikkatimizi çekmek üzere bir çok âyetlerini yeminle inzâl buyurarak, bazen de yemin ettiği şeyleri mübhem ve şümullü olanları zikrederek kullarını araştırmaya teşvik etmiş oluyor. İşte bu surenin başında da, bu mübhem ve şümullü olanlardan beşini bize lütfediyor:

1- a) "Çekip çıkaranlara," andolsun. Müfessirlerin araştırıp ihtilaf ettiği noktalardan en uygun görüleni meleklerdir. Melekler kâfirlerin ruhlarını alırken çok derinlere inmişçesine bedenlerinin her zerresinden zor vererek çekip çıkardığı için: "Çekip çıkaranlar, söküp alanlar, sahiplerine hiç danışma ihtiyacı dahi duymadan ruhlarını bedenlerinden ayıranlar." Manası verilmiştir. Bununla beraber âyet daha bir çok manalara açıktır. Yeminin cevabı kıyâmet günü olduğuna göre, kıyâmet öncesini hatırlamamız ve ona göre hayatımızı değerlendirmemize işaret buyurmuş olsa gerek. Denizlerde olanları çıkarmak, yer altı madenlerini çıkarmak, toprağı, verebileceği mahsulleri çıkarmak, içimizdeki yaramaz niyetleri çıkarıp atmak, okuduğumuz âyetlerden dersler ibretler çıkarmak, aramızdaki ıslahı mümkün olmayanları çıkarıp toplumu temizlemek gibi, diğer âyetleri de dikkate alarak pek çok mânalar ve hükümler çıkarılabilir. Usulden ayrılmamak şartıyla.

b) "Dikkatlice çekenlere de," andolsun. Önceki âyette olduğu gibi bunda da ihtilaflar vardır. "Ölüm melekleri mü'minlerin canını alırken, yağdan kıl çeker gibi, hiç eziyet etmeden, maharetlice alırlar." ma-

nası verilmiştir. Şu manalar da alınabilir; Allâhu Teâlâ'nın yarattığı mahlukata me'mûr ettiği melekler, hiç zorlanmadan onları istekle ve maharetlice Allâh'ın istediği hale getirirler. Allâh'a îman eden ve bilgisini artırarak maharet kazanan insanlar, Allâh'ın hazinesinden pek çok nimetler çıkarabilirler. Kur'ân âyetlerini çokça araştırarak peygamberimizin hadislerini de dikkate alarak insanlığın yararına olan bir çok bilgiler çıkarılabilir. Bilhassa insanları îmana davet için, onları kolayca ikna edebilecek, îmanlarına sebep olabilecek yöntemler geliştirilebilir...

c) **"Yüzdükçe yüzenlere de,"** andolsun. Yüzmek, kuşların havada, balıkların denizde engelsiz hareketlerine yüzme denildiği gibi, meleklerin her yerde engelsiz ve süratin en son haddine varan bir hızla hareket etmeleri ve istenilen yere anında varmaları, aldıkları vazifeleri de eksiksiz hemen yapmaları manası verilmiştir. Bununla beraber, her yüzen, her uçan, her hızlı hareket edenler de anlam dışı kalmaz. Bir cereyan akımı, bir ses ulaşımı, bir görüntü hızı, bir rüzgar esmesi ve yıldırım çakması gibi nice hızlı olanlar da mananın ötesinde kalmaz.

d) **"Yarıştıkça yarışanlara da,"** andolsun. "Allâh'tan aldıkları emirleri yerine getirmek üzere yarıştıkça yarışan melekler." denilmiştir. Ama, âlemlere baktığımız zaman her varlık Allâh'ın varlığına şahit olma bakımından adeta yarış halindedirler. Şekilleriyle, renkleriyle, çeşitleriyle ve herşeyleriyle Allâh'ı ispata yarış yapıyorlar. Allâh'a îman edenlerin de gayretleri nispetinde, Allâh yolunda yarış yapmaları gerekmez mi? Bu âyetten de alabileceğimiz çok dersler, manalar var.

e) **"İş düzenleyenler de andolsun."** Bu kısımda müfessirler hemen hepsi aynı anlayıştalar. Allâh'ın emrine göre göklerde ve yerde işleri tedbir ederler, her işi gayesine göre ayarlarlar, düzene koyarlar. Ancak, diğer âyetlerde olduğu gibi burada da sıfat zikrediliyor, mevsuf mübhem bırakılıyor. İşte bizi başka âyetlere de baş vurarak araştırmaya sevk eden burası. Dikkat edersek, küçüklü büyüklü bütün canlılar kendi yaratılışı istikametinde tedbir alıyor, işini düzenliyor. Karınca, arı, örümcek ilk göze çarpanlar arasında. Bunlara bu hissi veren elbette Allâh. Bunların üzerinde de çokça düşünüp Allâh'a bütün zerrelerimizle, bütün hücrelerimizle teslim olmamız gerekmez mi?

2- **"Sarsan sarsacağı, peşine düşen ona uyacağı gün."** Kıyâmet koptuğu gün dünyayı ve gökleri sarsan, paramparça edecek olan deprem, acı acı sesler çıkararak, herşeyi yerinden oynatacak çalkalarcasına çalkalayacak. Bu hareket kesilmeden peş peşe, birbiri ardına yıkım tamamlanıncaya kadar sürecek. Daha sonra belli bir süreden sonra ikinci sur üfürülecek.

3- "O gün kalpler korkanlardır. Onların gözleri soğulanlardır." O kıyâmet günü kâfirlerin kalpleri korkularından titreyecek, gözleri de zilletinden şaşılaşıp, soğulacak görme gücünü yitirecek. Vay haline o inkarcıların. Onlar:

4- ""Gerçekten biz, hayata mı döndürülmüşüz, çürümüş kemikler olduğumuz zaman mı?"derler." O zaman o inkarcılar: "Çürümüş kemikler olduğumuzda yeniden izimize, geldiğimiz yaşamaya mı döndürülmüş olacak mışız? Öyle mi?" Diyorlar. Devamla:

5- "Öyle ise bu zararlı bir tekrardır." dediler. O inkarcılar, Müslümanlara: "Eğer sizin dediğiniz gibi olursa, çok zararlı bir dirilme tekrarıdır." diyerek alaylarını sürdürürler. Ama:

6- "O da ancak bir çığlıktır. Onlar da hemen yer yüzündeler." Ey kâfirler! Siz o günü yadırgıyor, yalanlıyorsunuz. Fakat o bir an meselesidir. Ancak çığlık atan bir sarsıntıdan ibarettir. Allâh için bu çok kolaydır. İkinci sur da üfürüldüğünde hemen dirilip uyanırsınız. Yattığınız yer yüzüne çıkmış olursunuz. Kendinizi mahşerde bulursunuz. İnkarınızın da yersiz olduğunu anlarsınız.

(İsra 49-98. Mü'minun 35-37, 82. Saffat 2, 16-19, 53. Yasin 51. Kamer 7. Vakıa 47. Meâric 43, 44. Murselat 1-15. Müzzemmil 14. Tekvir 1-14. İnfitar 1-5. İnşikak 1-6. Zilzal 1-8. Kıyâmet 1-15. Adiyat 1-11. Karia 1-11. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 15

هَلْ اَتٰيكَ حَدِيثُ مُوسٰى ﴿١٥﴾

Meâli:

"Sana Mûsâ'nın haberi geldi mi?"

Âyet: 16

اِذْ نَادٰيهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ﴿١٦﴾

Meâli:

"Hani Rabbi O'na mukaddes Tuva vadisinde nida etmişti ya."

Âyet: 17

اِذْهَبْ اِلٰى فِرْعَوْنَ اِنَّهُ طَغٰى ﴿١٧﴾

Meâli:

"Firavuna git. Şüphesiz o azdı."

Âyet: 18, 19

فَقُلْ هَلْ لَكَ اِلٰٓى اَنْ تَزَكّٰى ۙ ﴿١٨﴾
وَاَهْدِيَكَ اِلٰى رَبِّكَ فَتَخْشٰى ۚ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Senin temizlenmeye (niyetin) var mı? Seni Rabbine yönelteyim de korkasın." de.

Âyet: 20

فَاَرٰيهُ الْاٰيَةَ الْكُبْرٰى ۫ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"En büyük âyeti de O'na gösterdi."

Âyet: 21

فَكَذَّبَ وَعَصٰى ۫ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Ama yalanladı ve isyan etti."

Âyet: 22, 23, 24

ثُمَّ اَدْبَرَ يَسْعٰى ۫ ﴿٢٢﴾ فَحَشَرَ فَنَادٰى ۫ ﴿٢٣﴾
فَقَالَ اَنَا رَبُّكُمُ الْاَعْلٰى ۫ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Sonra koşarak arka döndü. Hemen topladı da bağırdı ve: "Ben sizin en yüce Rabbinizim." Dedi."

Âyet: 25

فَاَخَذَهُ اللّٰهُ نَكَالَ الْاٰخِرَةِ وَالْاُوْلٰى ۭ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Allâh da onu dünya ve ahiret azabıyla yakalayıverdi."

Âyet: 26

﴿٢٦﴾ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَعِبْرَةً لِمَنْ يَخْشٰى ۚ

Meâli:

"Şüphesiz bunda korkan kimse için elbette bir ibret vardır."

İZAHLARI:

Mekke müşriklerinin ahireti inkarları ve inatlarından sonra onlar ibret olmak üzere Rasulüne hitap ederek:

1- "Sana Mûsâ'nın haberi geldi mi?" buyuran Allâhu azimüşşan kısaca Mûsâ ile inkarcı firavuna şöyle anlattı:

2- "Hani Rabbi O'na mukaddes Tuva vadisinde nida etmişti ya." İşte o zaman kendisine mucizeler vererek peygamber olduğunu bildirdi ve:

3- "Firavuna git. Şüphesiz o azdı." Emrini verdi. Mûsâ aleyhisselam bu emri almasıyla kardeşi Harun'u da alarak firavuna gitti ve güzel tatlı sözle Allâh'ın emrettiği gibi:

4- "Senin temizlenmeye (niyetin) var mı? Seni Rabbine yönelteyim de korkasın."de. Ey Firavun! Hakikaten sen bu küfürden, yaptığın zulümlerden kurtulup tertemiz Allâh'ın razı olacağı hale gelmek istiyorsan, sana Allâh'ın yolunu anlatayım da, Allâh'tan korkasın ve O'nun seveceği bir kul olasın diyerek tebliğ ve nasihatte bulundu ise de, kulak asmayınca:

5- "En büyük âyeti de ona gösterdi." Asasını bırakarak yılana döndüğünü fiilen açıkça gösterdi.

6- "Ama yalanladı ve isyan etti." Buna da inanmayan firavun feveran ederek isyan etti.

7- "Sonra koşarak arka döndü. Hemen topladı ve bağırdı ve: "Ben sizin en yüce Rabbinizim." Dedi. Mûsâ'nın yanından hızla ayrılan firavun hemen emir verdi, halkı topladı ve bağırarak: "Bu Mûsâ'yı dinlemeyin. Bu bir büyücüdür. Sizin en yüce rabbiniz benim. Benden başka rabbiniz yoktur." Dedi.

8- "Allâh da onu dünya ve ahiret azabıyla yakalayıverdi." Onu denizde boğarak dünya azabını tattırdı. Arkasından da kabir azabı ve cehennem azabı yakaladı.

9- "Şüphesiz bunda korkan kimse için elbette bir ibret vardır." Habibim! Bunu tebliğ et. Bunda Allâh'tan korkan kimseler için ibret vardır. Sana isyan edenler de sonunun böyle olacağını bilsinler.

(Bakara 47-93. Maide 20-26. Araf 103-155. Yûnus 75-93. Hûd 96-99. İsra 2-8. Taha 9-97. Mü'minun 45-49. Şuâra 10-66. Neml 7-14. Kasas 3-46. Ğafir 23-46. Zuhruf 46-56. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 27, 28, 29

ءَاَنتُمْ اَشَدُّ خَلْقًا اَمِ السَّمَآءُ ۚ بَنٰيهَا ۖ ﴿٢٧﴾ رَفَعَ سَمْكَهَا
فَسَوّٰيهَا ۙ ﴿٢٨﴾ وَاَغْطَشَ لَيْلَهَا وَاَخْرَجَ ضُحٰيهَا ۗ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Yaratılış bakımından siz mi, yoksa gök mü daha çetin? Onu yaptı. Onun boyunu yükseltti ve nizamını verdi. Onun gecesini karattı. Aydınlığını da çıkardı."

Âyet: 30

وَالْاَرْضَ بَعْدَ ذٰلِكَ دَحٰيهَا ۚ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Yere gelince. Bundan sonra da onu döşedi."

Âyet: 31

اَخْرَجَ مِنْهَا مَآءَهَا وَمَرْعٰيهَا ۗ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Ondan suyunu ve yaylımını çıkardı."

Âyet: 32

وَالْجِبَالَ اَرْسٰيهَا ۙ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Dağları da yerleştirdi."

Âyet: 33

﴿٣٣﴾ مَتَاعًا لَّكُمْ وَلِأَنْعَامِكُمْ

Meâli:

"Size ve hayvanlarınıza bir yararlıktır."

İZAHLARI:

Müşriklere ibret olması için kısaca Mûsâ aleyhisselamla Firavunu hatırlattıktan sonra, kendilerine hitap ederek:

1- "Yaratılış bakımından siz mi, yoksa gök mü daha çetin? Onu yaptı. Onun boyunu yükseltti ve nizamını verdi. Onun gecesini kararttı, aydınlığını da çıkardı." Ey öldükten sonra dirilmeyi zor gören ve ahireti inkar eden kâfirler! Yaratılış itibariyle sizin yaratılışınız mı daha zor, yoksa göklerin yaratılışı mı daha zor? İyi düşünün. Onu herşeyi ile en mükemmel olarak yaptı ve onun enini boyunu uçsuz bucaksız olarak yaptı ve yükseltti. Onun hareket nizamını, terkip düzenini de verdi. Güneşi, ayı, yıldızları ve diğer varıkları şaşmaz bir nizamnla döndürerek geceleri kararttı, gündüzleri de aydınlattı.

2- "Yere gelince bundan sonra da onu döşedi." Tekrar yere dönerek sizin yaşamanıza elverişli olarak döşedi, düzenledi.

3- "Ondan suyunu ve yaylımını çıkardı." O yerden sizin, hayvanlarınızın, ekinlerinizin ve diğer bütün mahlukatın ihtiyacı olan suları ve otlakları da yaratıp düzene koydu.

4- "Dağları da yerleştirdi." Yerin dağılmaması, bozulmaması için dağları da alttan üstten bağlayarak yerleştirdi.

5- "Size ve hayvanlarınıza bir yararlıktır." Bütün bunlar sizin ve hayvanlarınızın yararınadır. Hâlâ düşünmeyecek misiniz? Bunları yaratan Allâh, ölümünüzden sonra sizi tekrar diriltmeye kadir olmaz mı? Allâh'ın size verdiği aklı ve cüz'i iradeyi neden yerinde kullanmıyorsunuz? Allâh'ın verdiği dillerinizi Allâh'ın ikrarında değil de niçin inkarında kullanıyorsunuz? İnkarcıların vay haline.

(Hıcr 19, 20. Nahl 15. İsra 99. Taha 53, 55. Enbiyâ 31-33. Neml 61. Lokman 10. Ra'd 2-4. Yasin 77-81. Ğafir 57. Fussılet 9, 10. Ahkaf 33. Kaf 6, 7. Kıyâmet 3, 4, 40. Murselat 27. Abese 26-32. A'la 4. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 34

فَإِذَا جَاءَتِ الطَّآمَّةُ الْكُبْرَىٰ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"En büyük felaket de geldiği zaman."

Âyet: 35

يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْإِنسَانُ مَا سَعَىٰ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"İnsan çalışmasını hatırlayacağı gün."

Âyet: 36

وَبُرِّزَتِ الْجَحِيمُ لِمَن يَرَىٰ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Cehennem de gören kimseye arz edildi."

Âyet: 37, 38, 39

فَأَمَّا مَن طَغَىٰ ﴿٣٧﴾ وَآثَرَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٣٨﴾
فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَىٰ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Azan ve dünya hayatını da beğenen kimse ise, şüphesiz cehennem de sığınacak yerin kendisidir."

Âyet: 40, 41

وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ ﴿٤٠﴾
فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Rabbinin makamından korkan nefsini de hevadan men eden kimseye gelince şüphesiz cennet barınacak yerin kendisidir."

Âyet: 42

يَسْئَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ اَيَّانَ مُرْسٰيهَا ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Sana kıyâmetin ne zaman olacağını sorarlar."

Âyet: 43

فِيمَ اَنْتَ مِنْ ذِكْرٰيهَا ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Sen onun bilgisinden neredesin."

Âyet: 44

اِلٰى رَبِّكَ مُنْتَهٰيهَا ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Onun sonu ancak Rabbinedir."

Âyet: 45

اِنَّمَآ اَنْتَ مُنْذِرُ مَنْ يَخْشٰيهَا ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Sen ancak ondan korkan kimseyi uyaransın."

Âyet: 46

كَاَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوٓا اِلَّا عَشِيَّةً اَوْ ضُحٰيهَا ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Onlar onu görecekleri gün sanki bir akşam veya bir kuşluktan başka eğlenmediler (sanırlar)."

İZAHLARI:

1- "En büyük felaket de geldiği zaman." Ey insanlar! herşeyi silip süpüren, yıkıp yuman, dikili tek şey bırakmayan o kıyâmet felaketi geldiği zaman, çocukların dahi saçını ağartan gün geldiği zaman,

2- "İnsan çalışmasını hatırlayacağı gün." Geldiği zaman,

3- "Cehennem de gören kimseye arz edildi."ği zaman, cehennem herkesin göreceği şekilde açığa çıkarılır.

4- "Azan ve dünya hayatını beğenen kimse ise, şüphesiz cehennem de sığınacak yerin kendisidir." Ahirete inanmayan, sadece dünya hayatını beğenip tercih eden kimseler için alevlenmiş cehennem varacakları ve içinde ebedî olarak kalacakları yerdir.

5- "Rabbinin makamından korkan, nefsini de hevadan men eden kimseye gelince de. Şüphesiz cennet barınacak yerin kendisidir." Rabbinin huzuruna varıp hesap vermekten korkan kimseler de, O'nun yolundan ayrılmayarak emirlerini yerine getirerek hazırlığını yaptığı için, varacağı ve içinde ebediyen kalacağı altından ırmaklar akan cennetler vardır.

6- "Sana kıyâmetin ne zaman olacağını sorarlar." Habibim! Müşrikler, kıyâmeti inkar edenler, alay ederek senden kıyâmetin hangi şekilde, ne zaman kopacağını sorarlar.

7- "Sen onun bilgisinden neredesin?" Bu bilgiden sen uzaksın. Onun ne zaman ve nasıl olacağını ancak ben bilirim.

8- "Onun sonu ancak Rabbinedir." Dersin. Nihâyet kıyâmet hakkındaki bilgi Allâh'a aittir. Bu konuda O'ndan başka söz sahibi yoktur.

9- "Sen ancak O'ndan korkanı uyarırsın." Habibim! Sen ancak Kur'ânı tebliğ ederek îmana davet edersin ve Allâh'tan korkanları uyarırsın.

10- "Onlar onu görecekleri gün sanki bir akşam veya bir kuşluktan başka eğlenmediler (sanırlar)." Onlar kıyâmetin gecikmesini gelmeyecekmiş gibi kabul ederler. Ama, onun geldiğini görecekleri gün çarçabuk geldiği ve dünyada bir akşamüzeri veya bir kuşluk vakti kadar kalabildiklerini sanacakları kesinleşir.

(Araf 187. Yûnus 45. Ra'd 7. Mü'minun 111-114. Şuâra 91. Kehf 47, 83, 88, 87, 98, 100. Rum 55, 56. Ahkaf 35. Rahman 46. Meâric 1, 2. Abese 33. Fecr 23. Alâ 16. âyetleri de okuyalım.)

NÂZİÂT SÛRESİNİN SONU

ABESE SÛRESİ

80. Sûredir

42 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2

عَبَسَ وَتَوَلّٰى ﴿١﴾ اَنْ جَآءَهُ الْاَعْمٰى ﴿٢﴾

Meâli:

"Kendisine âma geldi diye (yüzünü) astı ve döndü."

Âyet: 3, 4

وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهُ يَزَّكّٰى ﴿٣﴾ اَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنْفَعَهُ الذِّكْرٰى ﴿٤﴾

Meâli:

"Sana bildiren nedir? Belki de o temizlenecek. Veya öğütlenecek de kendisine öğüt fayda verecek."

Âyet: 5, 6, 7

اَمَّا مَنِ اسْتَغْنٰى ﴿٥﴾ فَاَنْتَ لَهُ تَصَدّٰى ﴿٦﴾

وَمَا عَلَيْكَ اَلَّا يَزَّكّٰى ﴿٧﴾

Meâli:

"Müstağni olan kimse ise, işte sen ona yönelirsin. Halbuki temizlenmemesinden sana ne?"

Âyet: 8, 9, 10

وَاَمَّا مَنْ جَآءَكَ يَسْعٰى ﴿٨﴾ وَهُوَ يَخْشٰى ﴿٩﴾

فَاَنْتَ عَنْهُ تَلَهّٰى ﴿١٠﴾

Meâli:

"Ama sana koşarak, hem de o, korkarak gelen kimse ise, işte sen ondan gaflet ediyorsun."

Âyet: 11, 12, 13, 14, 15, 16

كَلَّآ إِنَّهَا تَذْكِرَةٌ ﴿١١﴾ فَمَن شَآءَ ذَكَرَهُ ﴿١٢﴾
فِى صُحُفٍ مُّكَرَّمَةٍ ﴿١٣﴾ مَّرْفُوعَةٍ مُّطَهَّرَةٍ ﴿١٤﴾
بِأَيْدِى سَفَرَةٍ ﴿١٥﴾ كِرَامٍ بَرَرَةٍ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Hayır şüphesiz o bir öğüttür. Dileyen da O'nu zikreder. Kıymetli değerli katiplerini elleriyle şerefli sahifelerde tertemiz yükseltilmiştir."

İZAHLARI:

Bu sûre peygamberimizin ilk hanımı Hatice'nin dayısının oğlu Kays'in oğlu Amr ümmü Mektûm'un oğlu hakkında nâzil olmuştur. "İbni Ümmü Mektûm" diye tanınan bu zat kör idi. Bilal'dan sonra ezan okurdu. İlk muhacirlerdendi.

Rasulüllâh S.A.V: Mekke müşriklerinin ileri gelenlerinden bazıları ile –îman etmeleri ümidi ile– konuşurken, âma olan ibni Ümmü Mektûm geldi. Ötekileri görmüyordu. "Ey Allâh'ın Rasulü! Allâh'ın sana öğrettiğinden bana bir miktar okuyuver." dedi ve tekrarladı. Ötekilerin müslüman olmasına önem veren efendimiz, yüzünü astı ve döndü. İbni Ümmü Mektûm'e değer vermedi. Bunun üzerine Allâhu Teâlâ:

1- "Kendisine âma geldi diye (yüzünü) astı ve döndü." buyurdu. Mekke ileri gelenleriyle konuşmasını kesiyor diye âmadan yüz çevirdi, ona değer vermedi. Veya o nasıl olsa, müslüman, şunları kazanayım diye onlara döndü. Onların ne olduğunu, nasıl bir inatçı kâfirler olduğunu bilen Allâh şöyle hitab buyurdu:

2- "Sana bildiren nedir? Belki de o temizlenecek veya öğütlenecek de kendisine öğüt fayda verecek." Rasulüm! Bu âmanın halini sana bir bildiren mi var? Ne biliyorsun? Belki de senden dinleyeceği nasihatten ibret alacak ve şüphelerden temizlenecek.

3- "Müstağni olan kimse ise, işte sen ona yönelirsin. Halbuki temizlenmesinden sana ne?" O sana muhtaç olmak istemeyen kimse,

malına, kuvvetine güvenerek îman etmeye yanaşmayan birisidir. Sonra onun temizlenmeyip küfür pisliği içinde kalmasından sana ne? Sen ancak tebliğ edersin. İnsanlar arasındaki fark yalnız îmandır. Sen îman edenlere değer ver.

4- "Ama sana koşarak, hem de o korkarak gelen kimse ise, işte sen ondan gaflet ediyorsun." O sana bir şeyler öğrenmek için koşarak, hem de Allâh'tan korkarak gelen kimse, asıl değer verilecek kimsedir. Sen ise onun farkında olmadan dalgınlık ediyorsun.

5- "Hayır, şüphesiz o bir öğüttür. Dileyen de onu zikreder." Rasulüm! Senin yaptığın doğru değildir. O Kur'ân baştan başa bir öğüttür. İsteyen onu okur, dinler, ondan nasibini alır ve gereğiyle amel eder. Herkes kendi gücü nisbetinde yararlanır.

"Kıymetli, değerli katiplerin elleriyle şerefli sahifelerde tertemiz yükseltilmiştir." O Kur'ân, çok kıymetli ve değerli katiplerin meleklerin veya eshabı kiramdan yazanların veya kıyâmete kadar onu yazacakların elleriyle şerefli sahifelerde, kitaplarda Allâh'tan geldiği gibi yabancı söz karıştırmadan, hiçbir leke bulaştırmadan tertemiz olarak yükseltilmiş, kıymeti bilinmiş, değeri artırılmıştır. Nitekim Kur'ânı Kerîm inzâl buyrulduğu zamandan beri, ezberlenerek, çeşitli ellerle yazılarak, hiçbir harfi eksilmeden, başka bir harf eklenmeden Allâh'tan geldiği gibi tertemiz korunmakta ve her yeni imkanlarla gittikçe artan bir itina ile çoğaltılmaktadır. Tatbikatına gelince, bazı devirlerde insanların ihmalliği veya engellemeler görülse de, kesinlikle tam tatbik edileceği ve dünyayı aydınlatacağı zamanlar gelecektir.

(Taha 3. Vakıa 77-81. Müzzemmil 19. Müddessir 54, 55. İnsan 29. Bürûc 21, 22. Beyyine 2, 3. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 17

قُتِلَ الْاِنْسَانُ مَآ اَكْفَرَهٗ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Geberesi insan ne acaib küfredendir."

Âyet: 18

مِنْ اَيِّ شَيْءٍ خَلَقَهٗ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Onu hangi şeyden yarattı?"

Âyet: 19

مِنْ نُطْفَةٍ ۖ خَلَقَهُ فَقَدَّرَهُ ۙ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Onu nutfeden yarattı ve onu takdir etti."

Âyet: 20

ثُمَّ السَّبِيلَ يَسَّرَهُ ۙ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Sonra yolu ona kolaylaştırdı."

Âyet: 21

ثُمَّ اَمَاتَهُ فَاَقْبَرَهُ ۙ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Sonra onu öldürdü ve onu kabire koydu."

Âyet: 22

ثُمَّ اِذَا شَآءَ اَنْشَرَهُ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Sonra dilediği zaman onu diriltecek."

Âyet: 23

كَلَّا لَمَّا يَقْضِ مَآ اَمَرَهُ ۙ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Hayır, kendisine emrettiği şeyi yerine getirmedi."

Âyet: 24

فَلْيَنْظُرِ الْاِنْسَانُ اِلٰى طَعَامِهٖ ۙ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Artık insan yiyeceğine baksın."

Âyet: 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32

أَنَّا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا ﴿٢٥﴾ ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ شَقًّا ﴿٢٦﴾
فَأَنْبَتْنَا فِيهَا حَبًّا ﴿٢٧﴾ وَعِنَبًا وَقَضْبًا ﴿٢٨﴾
وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا ﴿٢٩﴾ وَحَدَائِقَ غُلْبًا ﴿٣٠﴾
وَفَاكِهَةً وَأَبًّا ﴿٣١﴾ مَتَاعًا لَكُمْ وَلِأَنْعَامِكُمْ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz suyu dökercesine nasıl döktük. Sonra yeri yarar-casına yardık ve onda tane ve üzüm ile yonca ve zeytin ile hurma ve çok ağaçlı bahçeler ile meyve ve yaylım(ı) sizin için ve hayvanlarınız için bitirdik."

İZAHLARI:

Israrla küfreden inatçı inkarcılar için:

1- "Geberesi insan ne acaib küfredendir." buyrulmuştur. Bu Allâh'ın en keskin lanetlemesidir. Böyle bir lanete uğramış olanlar çeşitli sebeplerle kahroldular ve geberdiler gittiler. Hem de cehenneme gittiler.

2- "Onu hangi şeyden yarattı?" bir düşünse ya. Allâh onu hangi şeyden, hangi maddeden, neleri birleştirerek yarattı?

3- "Onu nutfeden yarattı ve onu takdir etti." O insanı "meni" denilen belin belli yerinden hususi olarak hazırladığı bir sıvıdan yarattı ve bir halden bir hale çevire çevire ona insan şeklini vererek dünyaya getirdi. Derken gülmeye başlayan, konuşmayı öğrenen, nihâyet bulûğ çağına gelerek mükellef olan bir kimse yaptı.

4- "Sonra yolu ona kolaylaştırdı." Herşeyi anlayabilir, iyiyi kötüyü ayırabilir, hakkı bâtılı seçebilir, tutacağı yolu kolayca bulabilir hale getirdi. Gönderdiği peygamberi, indirdiği kitabı takip edebilme imkanı da verdi. Dileyen bu yolu seçer isteyen de şeytana uyar.

5- "Sonra onu öldürdü ve kabire koydu." Allâh onu dilediği kadar yaşattıktan sonra istese de, istemese de öldürdü ve "kabir" denilen yere koydu. İşte burası, ya cennet bahçelerinden bir bahçedir. Veya ce-

hennem çukurlarından bir çukurdur. Ölmezden önceki ameline göre değişir.

6- "Sonra dilediği zaman onu diriltecek." Ve ameline göre ya içinde ebedî kalacağı cennetlere veya içinden hiç çıkmayacağı cehenneme koyacaktır. Mü'min olanlar cezaları kadar cehennemde kaldıktan ve cezasını çektikten sonra cennete alınacak. Kâfirler ise ebedî orada kalacak. Evet bunu hakketti. Hiçte dünyadaki iddiaları gibi değildir.

7- "Hayır, kendisine emrettiği şeyi yerine getirmedi." Allâh'ın ona emrettiği îmanın yerine küfrü, peygamberin yerine de şeytanı seçti. İbadetin yerine itaatsizliği beğendi. Ahiretin yerine dünyaya sarıldı. Allâh'ın emirlerini tutmadı, nehiylerini yaptı.

8- "Artık insan yiyeceğine baksın." Yediği bütün gıdalarına bir baksın. Ekmeğinden başlasın, etlilerinden, sütlülerinden, sebzelerinden, meyvelerinden neler yiyorsa tatlılarından, yağlılarından içtiği sulara kadar baksın, araştırsın bunların hiçbiri susuz meydana gelemez. İşte:

9- "Şüphesiz biz suyu dökercesine nasıl döktük." Havada bulutlar halinde de depoladığımız buhar halindeki suları rüzgarlarla istediğimiz yerlere götürüp döktük:

"Sonra yeri yararcasına yardık ve onda tane bitirdik." Yerde bulunan taneleri (tohumları) bitirdik. Bunların her biri sizin ve hayvanlarınızın gıdaları oldu.

"Üzüm ile yonca." Taze üzümler ile marul, tere, soğan, maydanoz, roka, nane, feslihan gibi yeşillikler, daha neler neler bitirdik. Burada "yonca" kelimesi, insanların yediği, salata yaptığı bütün yeşilliklere delalet eder. Ayrıca hayvanların yediği yonca da dolaylı olarak yine et ve süt olarak insan gıdası olur.

"Zeytin ile hurma." Bahçeleri bitirdik. Biri yağlı, diğeri tatlı olmak üzere iki önemli ağacı hatırlatması elbette bizi çokça düşündürür. Araştırmaya sevk eder. Bunların gıda oluşunun ötesinde ilaç, şifa olmaları da önem taşır.

"Çok ağaçlı bahçeler." Çok çeşitli meyveler olan, meyvesiz olup da kereste olan nice ağaçları da bitirdik. Çiçekler, güller, süs olan bitkiler, neler neler yarattık.

"Meyve ve yaylım." Elmalar, armutlar, ayvalar, erikler, şeftaliler, muzlar, kiviler ve daha neler neler bitirdik. Yaylımlar otlaklar... kırlarda, dağlarda sizin ekmediğiniz, emek çekmediğiniz nice otlar bitirdik. Bunların hepsini de:

"Sizin için ve hayvanlarınız için bitirdik." Ey insanlar! Bütün bunlar sizin için ve hayvanlarınız içindir ki, hayvanlarda sizin içindir.

Böyle olunca, niçin Allâh'ın bunca nimetlerine karşı duyarsız kalıyorsunuz? Niçin peygamberine ve kitabına karşı cephe alıyorsunuz? Azıcık olsun düşünmeli değil misiniz?

(Âl-i Imran 119. En'âm 36-99, 141. Ra'd 3, 4. Nahl 4, 10, 11, 67. Kehf 37. Hacc 5,7. Mü'minun 12, 20. Neml 60. Fâtır 11. Yasin 34,77. Lokman 10. Ğafir 67, 68. Kaf 7, 9-11. Necm 44-46. Mücâdele 6-18. İnsan 2. Müddessir 19, 20. Zâriât 31, 33. Târık 5-8. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 33

فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاخَّةُ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Çatırtı (sesleri) geldiği zaman."

Âyet: 34, 35, 36

يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ ﴿٣٤﴾ وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ ﴿٣٥﴾
وَصَاحِبَتِهِ وَبَنِيهِ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Kişinin kardeşinden ve anası ile babasından ve eşi ile oğullarından kaçacağı gün."

Âyet: 37

لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"O gün onlardan her kişinin kendine göre bir derdi var."

Âyet: 38, 39

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ مُسْفِرَةٌ ﴿٣٨﴾ ضَاحِكَةٌ مُسْتَبْشِرَةٌ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"O gün parlayan, gülen müjdelenen yüzler vardır."

Âyet: 40, 41, 42

وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ ﴿٤٠﴾ تَرْهَقُهَا قَتَرَةٌ ﴿٤١﴾
أُولَٰئِكَ هُمُ الْكَفَرَةُ الْفَجَرَةُ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Yine o gün üzerlerinden toz toprak olan, kendini bir karanlık kaplayan yüzler vardır. İşte bunlar, kâfirlerin, fâcirlerin kendileridir."

İZAHLARI:

Allâhu zülcelal, insanların gıdalarını hatırlattıktan sonra, uyanmaları için ahireti de hatırlatmak üzere:

1- "Çatırtı (sesleri) geldiği zaman" buyuruyor. Birbirine çarpan şeylerin çıkardığı kulakları patlatan çılgın sesler yapan kıyâmetin geldiği zaman,

2- "Kişinin kardeşinden ve anası ile babasından ve eşi ile oğullarından kaçacağı gün." O gün öyle bir gün ki kendi derdine düşen herkes en yakınları olan kardeş, ana, baba, eş, oğul ve sâir yakınlarından bile kaçarcasına bir hal alır. Kimsenin kimseyle ilgilenmesi mümkün olmaz. Zaten her biri bir tarafa atılmıştır.

3- "O gün onlardan her kişinin kendine göre bir derdi var." Çünkü yıkılan evler, yarılan yerler, parçalanan dağlar, arasında bozulan sinirlerle şaşıran insanlar birbirleriyle nasıl ilgilensinler?

Sonra ikinci sur üfürülünce dirilen insanlar iki kısma ayrılmış olurlar.

4- "O gün parlayan, gülen, müjdelenen yüzler vardır." Dünyada iken îman edip Allâh'ın yolundan ayrılmayan kimselerin yüzleri nurlanacak, parıl parıl parlayacak, aldıkları müjdelerle yüzleri gülecek, sevinecekler, şenelecekler, eşsiz bir bayram edecekler.

5- "Yine o gün üzerlerinde toz toprak olan, kendini bir karanlık kaplayan yüzler vardır." Dünyada iken küfürde inadını sürdüren Allâh, peygamber tanımayan, Kur'âna dil uzatan kimseler de, toz toprak içinde rezil, hakir, perişan bir halde kendilerini üzüntülerinin karanlığı kaplamış vaziyette olanlar vardır.

"İşte bunlar, kâfirlerin, facirlerin kendileridir." İşte bu perişan halde olanlar, Allâh'ı, Peygamberini, kitabını inkar eden kâfirlerdir. Her türlü ahlaksızlığı yapan, günahlar içinde yaşayan mücrimlerdir.

(Âl-i Imran 91,106,107. Maide 36. Yûnus 54. Ra'd 18. İbrâhîm 49,50. İsra 97, 98. Hacc 72. Furkan 34. Zümer 47. Kıyâmet 22-25. Mülk 27. Meâric 11-14. Ğaşiye 2-16. âyetleri de okuyalım.)

ABESE SÛRESİNİN SONU

TEKVÎR SÛRESİ

81. Sûredir

29 Âyettir

Mekke de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

اِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ﴿١﴾ وَاِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ ﴿٢﴾
وَاِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ ﴿٣﴾ وَاِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ ﴿٤﴾
وَاِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ ﴿٥﴾ وَاِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ ﴿٦﴾
وَاِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ ﴿٧﴾ وَاِذَا الْمَوْءُدَةُ سُئِلَتْ ﴿٨﴾
بِاَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ ﴿٩﴾

Meâli:

"Güneş dürüldüğü zaman, yıldızlar da döküldüğü zaman, dağlar da yürütüldüğü zaman, gebe develer de salıverildiği zaman, vahşiler de toplandığı zaman, denizler de tutuşturulduğu zaman, ruhlar da (cesetleriyle) birleştiği zaman, diri gömülen kızların hangi suçtan öldürüldüğü sorulduğu zaman."

Âyet: 10, 11, 12, 13, 14

وَاِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ ﴿١٠﴾ وَاِذَا السَّمَآءُ كُشِطَتْ ﴿١١﴾
وَاِذَا الْجَحِيمُ سُعِّرَتْ ﴿١٢﴾ وَاِذَا الْجَنَّةُ اُزْلِفَتْ ﴿١٣﴾
عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّآ اَحْضَرَتْ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Sahifeler de açıldığı zaman, gök de söküldüğü zaman, alevli ateş de tutuşturulduğu zaman, cennet de yaklaştırıldığı zaman. Nefs hazırladığı şeyi bilmiştir."

İZAHLARI:

Allâhu azimüşşan bu sûrede kıyâmeti biraz daha tafsilatlı anlatıyor ve:

1- **"Güneş dürüldüğü zaman."** buyuruyor. Dikkatimizi en çok çeken güneşten başlayarak devam ediyor. Güneşin başka cisimlerle, ayla yıldızlarla karışıp, dürülüp, ışığının yok olduğu zaman,

"Yıldızlar da döküldüğü zaman." Yıldızlar da yerlerinden oynayıp birbirine karıştığı veya yayılıp dağıldığı, ışıklarının söndüğü, göklerin başka bir hale döndüğü zaman.

"Dağların da yürütüldüğü zaman." Dağların da yerlerinden sökülüp fırlatıldığı, birer toz haline geldiği zaman.

"Gebe develer de salıverildiği zaman." İnsanların şaşırıp en kıymetli gebe develerine bile sahip olamadığı onları başı boş salıverdikleri zaman.

"Vahşiler de toplanıldığı zaman." Bütün vahşi hayvanların öldürülüp belli yerlere yığıldığı, hayatta hiçbirinin kalmadığı zaman.

"Denizler de tutuşturulduğu zaman." Sarsıntılarla dağılan ve karışan dünya üzerindeki denizlerin de çalkalanıp altındaki yanar dağların üsteki yanan maddelerle birleşip aynı zamanda yanıcı bir madde olan tuzların da tutuştuğu zaman veya denizlerin dağılıp diğer yerlere dağılarak yok olduğu zaman.

"Ruhlar da (cesetleriyle) birleştiği zaman." İnsanların ruhlarının dirilmek üzere kendi bedenleriyle birleştikleri veya her sınıf insanın bir araya geldikleri ve zümreler halinde ayrıldıkları zaman.

"Diri gömülen kızların hangi suçtan öldürüldüğü sorulduğu zaman." Cahiliyet devrinde arlanarak ve utanarak, kız çocuklarını diri diri kazdıkları çukura gömme adetleri vardı. Bu çirkin, ahlaksız, merhametsiz canice işlenen suçlardan dolayı mahşerde en önemli sorulardan biri de bu olacaktır. İşte o vakit.

2- **"Sahifeler de açıldığı zaman."** Amel defterlerinin sahiplerine verilerek açıldığı ve yaptıklarının görüldüğü zaman.

"Gök de söküldüğü zaman." Göklerin bağlantısı çözülüp yerlerinden sökülüp dağıldığı "gök" diye bir şey kalmadığı zaman.

"Alevli ateş de tutuşturulduğu zaman." Cehennem ateşinin iyice yakılıp tutuşturulduğu, saraylar gibi kıvılcımların atıldığı zaman.

"Cennet de yaklaştırıldığı zaman." Mü'minlerin kolayca girmeleri için kendilerine cennetin yaklaştırıldığı zaman.

"Nefs hazırladığı şeyi bilmiştir." İşte bunlar meydana geldiği zaman, herkes dünyada iken neler yaptığını, ahiret için neler hazırladığını önüne açılan defterinden okuyarak bilmiştir. O gün ona:

"Kendi aleyhinde hesabı yapmak üzere bu gün kendin yetersin." denilecektir. Herkes bir bakışta hesabını görmüş ve nereye gideceğini bilmiştir. Bu defteri sağından verilenler cennete, solundan verilenler de cehenneme gideceklerini anlamışlardır.

(Âl-i Imran 30. Kehf 47. Meryem 90. Taha 105-107. Şuâra 90. Kaf 31. Tur 9,10. Vakıa 4-6. Zümer 7. Müzzemmil 14. Müddessir 37. Kıyâmet 11-13. Murselat 7-10. Meâric 8,9. Hakka 13-16. Nebe 19, 20. İnfitar 5. Karia 1-5. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 15, 16, 17, 18

فَلَآ اُقْسِمُ بِالْخُنَّسِ ﴿١٥﴾ اَلْجَوَارِ الْكُنَّسِ ﴿١٦﴾
وَالَّيْلِ اِذَا عَسْعَسَ ﴿١٧﴾ وَالصُّبْحِ اِذَا تَنَفَّسَ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Gizlenip açılana, yuvalanan akanlara, karardığı zaman geceye de, açıldığı zaman sabaha da yemin ederim."

Âyet: 19

اِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Şüphesiz o elbette şerefli Resulün sözüdür."

Âyet: 20, 21

ذِى قُوَّةٍ عِنْدَ ذِى الْعَرْشِ مَكِينٍ ﴿٢٠﴾ مُطَاعٍ ثَمَّ اَمِينٍ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Kuvvetlidir. Arşın sahibinin katında itibarlıdır. Orada itaat olunan bir emindir."

Âyet: 22

وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُونٍ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Arkadaşınız deli de değildir."

Âyet: 23

وَلَقَدْ رَاٰهُ بِالْاُفُقِ الْمُبِينِ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Andolsun onu da açık ufukta görmüştür."

Âyet: 24

وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِينٍ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"O ğaib üzere bir cimri de değildir."

Âyet: 25

وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"O taşlanmış bir şeytanın sözü de değildir."

Âyet: 26

فَاَيْنَ تَذْهَبُونَ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Artık nereye gidiyorsun?"

Âyet: 27, 28

اِنْ هُوَ اِلاَّ ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٢٧﴾

لِمَنْ شَآءَ مِنكُمْ اَنْ يَسْتَقِيمَ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"O sizden dosdoğru olmasını isteyen kimseler için âlemlere bir öğütten başka değildir."

Âyet: 29

وَمَا تَشَآءُونَ اِلَّآ اَنْ يَشَآءَ اللّٰهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Âlemlerin Rabbi Allâh dilemedikçe, dileyemezsiniz de."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ sözünü te'kid ve kullarının dikkatini çekmek üzere yemin ediyor ve:

1- "Gizlenip açılana." Yıldızlardan gündüz gizlenip, gece açığa çıkanlara,

"Yuvalanan akanlara." Bazen yuvaya girer gibi görünmeyen, bazen de hareketine devam eden yıldızlara.

"Karardığı zaman geceye de." Akşam kararmaya başladığı zaman veya sabaha doğru ağarmaya başladığı zaman geceye,

"Açıldığı zaman sabaha da. Yemin ederim." Güneş doğacağı zamanki sabahın iyice belli olduğu zaman. Bunların hepsine yemin ederim ki.

2- "Şüphesiz o, elbette şerefli Resulün sözüdür." O Kur'ânı Kerîm Allâh katında ve bütün melekler arasında en şerefli olan Cebrail'in Allâh'tan getirdiği sözdür. Onu getiren melek:

3- "Kuvvetlidir. Arşın sahibinin katında itibarlıdır. Orada itaat olunan bir emindir." O melek Allâh'ın kelamı olan o yüce emaneti korumaya gücü yeten çok kuvvetli bir elçidir. O arşın sahibi olan Allâh katında güvenilir, beğenilir, çok değeri olan ve diğer meleklerin de kendisine itaat ettiği bir büyük melektir.

4- "Arkadaşınız deli de değildir." Kur'ânı Kerîmi böyle bir melekten almakta ve size tebliğ etmektedir. Bildiğiniz gibi Muhammed sizin aranızda yetişen ve yaşayan kendisine "güvenilen Muhammed" dediğiniz hepinizden akıllı ve üstün olan bir kulumdur. Nasıl olur da siz ona "Deli" diyorsunuz. Bir deli varsa, o da sizsiniz.

5- "Andolsun O'nu da açık ufukta görmüştür." Muhammed aleyhisselam Cebrail'i açık ufukta sidretül müntehanın yanında görmüştür.

6- "O ğaib üzere bir cimri de değildir." O peygamber sizce gaib olan, bilinmeyenleri Allâh'tan alıp size ulaştırmakta kıskanç ve cimri değildir. Aksine cömerttir. Size bütün bildiklerini ulaştırma gayreti içindedir. O son derece güvenilir zattır.

7- "O taşlanmış bir şeytanın sözü de değildir." O Muhammed'in size tebliğ ettiği Kur'ân Allâh'ın kelamıdır. Sizin iddia ettiğiniz gibi bir uydurulmuş şeytan sözü asla değildir.

8- "Artık nereye gidiyorsunuz?" Çevrenizi hak kuşatmıştır. Bâtıl içinde kaldınız. Gidecek yeriniz yok. Kurtuluşunuz için açık bir yol kalmamıştır. Ancak îman ederek kurtulabilirsiniz.

9- "O sizden dosdoğru olmasını isteyen kimseler için âlemlere bir öğütten başka değildir." O Kur'ânı Kerîm bütün âlemlere en sağlam şaşmaz bir öğüttür, bilgi kaynağıdır. Sizden doğru yolu tutmak isteyenler buna sarılsın. Gerçi:

10- "Âlemlerin Rabbi Allâh dilemedikçe, dileyemezsiniz" de. Sizin cüz'i iradenizle yönelmedikçe, Allâh size hidâyet vermez. O hidâyet etmedikçe de siz bir dilekte bulunamazsınız. Hiçbir şey sizin keyfinize göre değildir. Allâh'ın size gösterdiği yolun dışında başka bir yol bulamazsınız.

(En'am 90. Araf 184. Yusuf 104. Hıcr 6-9. Şuâra 27. Mü'minun 70. Sebe' 46. Saffat 36-37. Sad 87. Duhan 14. Tur 29-30. Necm 1-18. Vakıa 75-81. Kalem 2-4, 51, 52. İnsan 30. Hakka 38-43. İnşikak 16-21. âyetleri de okuyalım.)

TEKVÎR SÛRESİNİN SONU

İNFİTÂR SÛRESİ

82. Sûredir

19 Âyettir

Mekke de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4, 5

اِذَا السَّمَآءُ انْفَطَرَتْ ﴿١﴾ وَاِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَثَرَتْ ﴿٢﴾
وَاِذَا الْبِحَارُ فُجِّرَتْ ﴿٣﴾ وَاِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ ﴿٤﴾
عَلِمَتْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ وَاَخَّرَتْ ﴿٥﴾

Meâli:

"Gök yarıldığı zaman, yıldızlar da dağıldığı zaman, denizler de fışkırdığı zaman, kabirler de çevrildiği zaman, nefs önden yaptığını ve geri bıraktığını bilmiştir."

Âyet: 6, 7, 8

يَآ اَيُّهَا الْاِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ ﴿٦﴾ الَّذِى خَلَقَكَ
فَسَوّٰيكَ فَعَدَلَكَ ﴿٧﴾ فِى اَىِّ صُورَةٍ مَا شَآءَ رَكَّبَكَ ﴿٨﴾

Meâli:

"Ey insan! Seni yaratan ve düzenleyen, hem de depedenk yapan, dilediği her hangi bir surette terkib eden, Rabbine karşı seni aldatan nedir?"

Âyet: 9

كَلَّا بَلْ تُكَذِّبُونَ بِالدِّينِ ﴿٩﴾

Meâli:

"Hayır, aksine dini yalanlıyorsunuz."

Âyet: 10, 11, 12

وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ ﴿١٠﴾ كِرَامًا كَاتِبِينَ ﴿١١﴾
يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Şüphesiz üzerinizde elbette bekçiler de var. Şerefli katipler. Yapıyor olduklarınızı biliyorlar."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ bu sûrede de kıyâmetten bazı şeyler anlatıyor. Tâ ki insanlar o gün gelmezden önce hazırlansınlar diye.

1- "Gök yarıldığı zaman." Göklerin yarılıp, dağılıp başka hallere döndüğü zaman.

"Yıldızlar da dağıldığı zaman." Yıldızları tutan gökler parçalanınca elbette yıldızlar da dağılıp dökülecek, herşey birbirine karışacak.

"Denizler de fışkırdığı zaman." Gökler, yerler parçalanınca, denizler yerinde duracak mı? Denizleri tutan dağlar atılıp toz haline gelince elbette denizler de fışkırıp topraklar ve dağların tozlarıyla karışıp kaybolacak. Acı tatlı sular hepsi de karma karışık olacak. Alem başka bir alem olma hazırlığına girecek. İşte o zaman:

"Nefs önden yaptığını ve geri bıraktığını bilmiştir." Alem yepyeni, bambaşka bir alem olupta insanlar dirildiği zaman, herkes önceden dünyada iken neler yaptı, neler yapmadı hepsini bilecek. İşte o zaman şöyle denilecek:

2- "Ey insan! Seni yaratan ve düzenleyen, hem de depedenk yapan, dilediği her hangi bir surette terkib eden Rabbine karşı seni aldatan nedir?" Seni yoktan yaratan, bütün uzuvlarını en uygun şekilde düzene koyan, hem de bütün mahlukattan daha güzel, her yeriyle depedenk, her harekete uygun yapan, başka hayvanlar gibi değil de, kendi arzusuna göre en beğenilecek surette yaratan Allâh'a karşı sizi aldatan, gaflete düşüren nedir?

3- "Hayır, aksine dini yalanlıyorsunuz." İnsanın yaratılışına verdiğim öneme hiç de dikkat etmiyorsunuz. Tam aksine insanın yararına olan ve onu saâdete ulaştıracak olan dini yalanlıyorsunuz. Ona düşman kesiliyorsunuz. Kendinizi başı boş mu sanıyorsunuz?

4- "Şüphesiz üzerinizde elbette bekçiler de var. Şerefli katipler yapıyor olduklarınızı biliyorlar." Ve yazıyorlar. Sağınızda ve solunuzda devamlı sizi takip eden ve yaptıklarınızı yazıp koruyan melekler var. Bu melekler her birinizin kendine mahsus "defter" adını verdiğimiz bu devrin "band" denilen "kaset" denilen şeylerinden daha mükemmel silinmez, bozulmaz, halen keyfiyetini bilemediğimiz şeyler var. Yarın kıyâmet günü herkesin kendi amel zaptını kendine verecekler. Onda iyiler iyiliğini, kötüler de kötülüğünü bulacak.

(Âl-i Imran 6. En'am 61. Araf 11. Ra'd 10, 11. Kehf 37. Meryem 90. Hacc 7. Yasin 52. Ğafir 64. Şura 5. Teğabün 3. Haşr 24. Murselat 8, 9. Kıyâmet 38. Müzzemmil 8. Kaf 17, 18. Tekvir 1-14. A'la 2,3. Adiyat 9. Maun 1. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 13

اِنَّ الْاَبْرَارَ لَفِى نَعِيمٍ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz iyiler elbette naîmdedirler."

Âyet: 14, 15, 16

وَاِنَّ الْفُجَّارَ لَفِى جَحِيمٍ ﴿١٤﴾ يَصْلَوْنَهَا يَوْمَ الدِّينِ ﴿١٥﴾
وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَائِبِينَ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Muhakkak kötüler de kesinlikle cahîmdedirler. Din günü oraya girecekler. Onlar oradan ğaib de olmayacaklar."

Âyet: 17, 18

وَمَآ اَدْرٰيكَ مَا يَوْمُ الدِّينِ ﴿١٧﴾
ثُمَّ مَآ اَدْرٰيكَ مَا يَوْمُ الدِّينِ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Din günü nedir, sana bildiren nedir? Sonra din günü nedir? Sana bildiren nedir?"

Âyet: 19

يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِنَفْسٍ شَيْئًا ۖ وَالْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Bir nefsin bir nefse bir şey (yapmaya) sahip olamayacağı gündür. O gün emir ancak Allâh'ındır."

İZAHLARI:

İman ederek Allâh'ın bütün emir ve yasaklarını yerine getiren ve olgunlaşıp iyi derecelere ulaşanları Allâh şöyle müjdeliyor:

1- **"Şüphesiz iyiler elbette naîmdedirler."** Hiç şüphe yok ki Allâh katında iyiler sırasına girenler cidden o nimetler dolu olan cennetler içindedirler.

2- **"Muhakkak kötüler de kesinlikle cahîmdedirler."** Hakikaten küfür bataklığı içinde kötüleşen münkirler ise, ateşleri kükreyen, alevleri yükselen, dumanları kaplayan, kıvılcımları saraylar gibi olan cehennemdedirler.

"Din günü oraya girecekler." Hesapların görüldüğü, cezaların başladığı, geriye dönüşün olmadığı gün, îmansız kötüler o cehenneme bir daha çıkmamak üzere girecekler.

"Onlar oradan ğaib de olmayacaklar." Oradan çıkıp da kaçamayacaklar, uzaklaşıp gidemeyecekler. Oradan hiç ayrılamayacaklar.

3- **"Din günü nedir, sana bildiren nedir? Sonra din günü nedir, sana bildiren nedir?"** Habibim! Bu, dinin hükümlerinin tahakkuk ettiği, cennetliklerin cennete, cehennemliklerin de cehenneme ayrıldığı gün. Ben sana vahyetmezden önce biliyor muydun, onu sana bir bildiren oldu mu? Tekrar soruyorum. Böyle bir günü sana bildiren nedir? Asla, onu ancak ben bilirim, yalnız sana ben bildiririm. Kendiliğinden bilemezsin.

4- **"Bir nefsin bir nefse bir şey (yapmaya) sahip olamayacağı gündür..."** O din günü hiçbir kimsenin bir kimseye hiçbir yardım edemeyeceği, bir fayda veremeyeceği, herkesin kendi derdine düşeceği bir gündür.

"...O gün emir ancak Allâh'ındır." Allâh'tan başka hiçbir söz sahibi yoktur. O ne emrederse o olur. Herkes ettiğini bulur.

(Bakara 48,117,123. Âl-i Imran 47. Maide 10, 86. Araf 54. Tevbe 21,113. Yûnus 9. Meryem 35. Hacc 51, 56, 57. Lokman 8, 33. Saffat 20, 21, 43. Ğafir 16, 18. Zariyat 12. Tur 17. Vakıa 12, 56, 94. Kalem 34.

Duhan 41, 47. Hadid 19. Müddessir 46. İnsan 5. Mutaffifin 11, 18, 22. âyetleri de okuyalım.)

İNFİTÂR SÛRESİNİN SONU

MUTAFFİFÎN SÛRESİ

83. Sûredir

36 Âyettir

Mekke de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3

وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ ﴿١﴾ الَّذِينَ إِذَا اكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ ﴿٢﴾ وَإِذَا كَالُوهُمْ أَو وَّزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ ﴿٣﴾

Meâli:

"İnsanların aleyhine ölçtükleri zaman yerine getiren ve onlara ölçtükleri veya onlara tarttıkları zaman eksilten aldatanların vay haline."

Âyet: 4, 5, 6

أَلَا يَظُنُّ أُولَٰئِكَ أَنَّهُم مَّبْعُوثُونَ ﴿٤﴾ لِيَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥﴾ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦﴾

Meâli:

"Bunlar, insanların âlemlerin Rabbine (gitmek üzere) büyük günde gerçekten kendilerinin dirilmiş olacaklarını sanmıyorlar mı?"

İZAHLARI:

Nesei ve ibni Mâce'nin sahih bir senetle ibni Abbâs'tan rivâyet ettiğine göre "Rasulüllâh S.A.V. Medine'ye geldiği zaman, ölçü bakımından insanların en eksik yapanları idiler de bu sûre nâzil olunca ölçüyü iyileştirdiler." demiştir.

Rivâyete göre Medine'de "Ebu Cüheyne" denilen birisi iki ölçek kullanırdı. Biri büyük, diğeri küçük. Çiftçilerden hububat ve meyve alırken büyük ölçekle alır, satarken de küçük ölçekle satardı. Bu âyetteki tehditten maksat bu ve benzerleridir.

Her türlü alış verişte hile yapanları hedef alan bu tehdit yalnız Medine halkı için değil, kıyâmete kadar her yerde, her zaman ve herkes için geçerlidir. Böyle yapanların vay haline. Allâhu Teâlâ bunları uyarmak üzere:

1- "İnsanların aleyhine ölçtükleri zaman yerine getiren ve onlara ölçtükleri veya onlara tarttıkları zaman eksilten aldatanların vay haline." buyurmuştur.

Yani insanlarla alışveriş yaparken, onlardan aldığı şeyi tam olarak ölçen ve tartan, kendileri satarken, onlara eksik ölçen ve tartan kimselere yazıklar olsun. Cehennemde onların vay haline.

Bu tehdit yalnız ölçüler ve tartılar hakkında değil, ölçülerek, tartılarak, sayılarak ve uzunluk ölçüleri dahil bütün alışverişlerde yapılan hilelere şamildir. Hatta bütün işlerde, sanatlarda hile yapanlar hepsi dahildir.

2- "Bunlar, insanların âlemlerin Rabbine (gitmek üzere) büyük günde gerçekten kendilerinin dirilmiş olacaklarını sanmıyorlar mı?" "Bu hileciler, bütün insanların Rabbi olan Allâh'ın huzuruna varacakları o büyük kıyâmet gününde dirilerek hesap vereceklerini sanmıyorlar mı? O güne îman edenler, böyle insanların haklarına saldırmazlar. Bunu ancak îmansızlar yapar.

Devrimizdeki hiç sınır tanımayan, haram kazanç peşinde olan, faizciler, kumarcılar, randevucular, totocular gibilerin de vay haline.

(En'am 152. Araf 85. Hûd 84,85. İsra 35. Şuâra 181, 183. Rahman 8, 9. Hadid 25. Cinn 7. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 7, 8, 9

كَلَّآ اِنَّ كِتَابَ الْفُجَّارِ لَفِى سِجِّيْنٍ ﴿٧﴾
وَمَآ اَدْرٰيكَ مَا سِجِّيْنٌ ﴿٨﴾ كِتَابٌ مَّرْقُوْمٌ ﴿٩﴾

Meâli:

"Hayır, şüphesiz kötülerin kitabı elbette siccindedir. Siccinin ne olduğunu sana bildiren nedir? Yazılmış bir kitaptır."

Âyet: 10, 11

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٠﴾
اَلَّذِينَ يُكَذِّبُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ ﴿١١﴾

Meâli:

"O gün, din gününü yalanlayan yalanlayıcıların vay haline."

Âyet: 12

وَمَا يُكَذِّبُ بِهٖٓ اِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ اَثِيمٍ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Onu her taşkın günahkardan başkası da yalanlayamaz ya."

Âyet: 13

اِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِ اٰيَاتُنَا قَالَ اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Kendisine âyetlerimiz okunduğu zaman: "Öncekilerin hikayeleridir" dedi."

Âyet: 14, 15

كَلَّا بَلْ رَانَ عَلٰى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾
كَلَّآ اِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَحْجُوبُونَ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Hayır, aksine kazanıyor oldukları şeyler onların kalpleri üzerini örtmüştür. Hayır, şüphesiz onlar o gün elbette Rablerinden tard olunmuşlardır."

Âyet: 16

ثُمَّ اِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Sonra şüphesiz onlar, elbette cehenneme girecekler."

Âyet: 17

ثُمَّ يُقَالُ هٰذَا الَّذِي كُنتُم بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Sonra: "İşte bu, kendisini yalanlıyor olduğunuzdur." denilir."

İZAHLARI:

Bu hak tanımayan îmansız, merhametsiz, saldırgan kimselerin yaptıkları asla karşılıksız kalmaz.

1- "Hayır, şüphesiz kötülerin kitabı elbette siccindedir. Siccinin ne olduğunu sana bildiren nedir? Yazılmış bir kitaptır." Yaptıkları asla onların yanlarına kalmaz. Kesinlikle onları yaptıklarının yazılı olduğu kitap, "siccin" denilen en sağlam, en belirli, kime aid olduğu işaretli bir kütükte, temel bir kitaptadır. Habibim bunun ne olduğunu sana bildiren nedir? Sen bilmezdin. Onu sana bildiren yalnız benim. İşte o rakamlandırılmış, işaretlendirilmiş, kime aid olduğu belirtilmiş, sağlamca yazılmış bir ana kitaptır. Bütün azılı kâfirlerin, ileri müşriklerin, kaypak münafıkları, haksız kazanç sağlayan oburların amel defterlerinin kaydedilmiş olduğu ana kitaptır.

2- "O gün, din gününü yalanlayan yalanlayıcıların vay haline." İşte o kıyâmet günü yapılacak hesapları, verilecek cezaları yalanlayarak insanların haklarına saldıran, haram kazanç yapan kâfirlerin vay haline. Onların orada devamlı olarak çekecekleri var.

3- "Onu her taşkın günahkardan başkası da yalanlayamaz ya." O kıyâmet gününü her haddi aşan, hukuk sınırı tanımayan, insaf merhameti olmayan, fakirlerin bile malını irtikap eden zâlimlerden başkası yalan sayamaz. Bunlar:

4- "Kendisine âyetlerimiz okunduğu zaman: "Öncekilerin hikayeleridir." dedi." Bu zâlimlere âyetlerimiz okunup doğru hükümler açıklandığı zaman: "Bunlar, eski devirlerden kalma masallardır. Eski çağların karanlık görüşleridir. Bizim çağımızda bunlar geçerli değildir. Bizi geri götürür." gibi laflar ederler.

5- "Hayır, aksine kazanıyor oldukları şeyler onların kalpleri üzerini örtmüştür. Hayır şüphesiz onlar o gün elbette Rablerinden tard olunmuşlardır." Hiçte onların iddia ettikleri gibi değildir. Tam aksine onları kazana geldikleri mallar, mülkler, günahlar, onların kalplerini örtüp karartmış, hakkı doğruyu göremez olmuşlar. Onların gözleri

görmez, kulakları duymaz, akılları da ermez olmuş. Asıl eski devirlerdeki yapılan zulümlere dönmüş olan, kendileridir.

Hakikaten onlar o kıyâmet günü kendilerini yaratan Allâh'ın huzurundan kovulmuş,

6- "Sonra şüphesiz onlar elbette cehenneme girecekler." Bunlar, nihâyet kesinlikle içinde ebedî kalacakları alevleri artmış, yakacağı insanla putlar olan cehenneme atılacaklardır.

7- "Sonra: "İşte bu, kendisini yalanlıyor olduğunuzdur." denilir." Daha sonra onlara: "Hani dünyada iken yalanladığınız, aslı yok dediğiniz cehennemdir. Yanın yanabildiğiniz kadar. İnkarınızın sonu bu." denilir.

(Bakara 7,18. En'am 25,43. Enfal 31. Nahl 24. Mü'minun 83. Furkan 5. Neml 68. Sebe' 42. Saffat 21. Casiye 7. Ahkaf 17. Tur 11,14. Rahman 43. Murselat 16-49. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 18, 19, 20

كَلَّآ اِنَّ كِتَابَ الْاَبْرَارِ لَفِى عِلِّيِّينَ ﴿١٨﴾
وَمَآ اَدْرٰيكَ مَا عِلِّيُّونَ ﴿١٩﴾ كِتَابٌ مَّرْقُومٌ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Hayır, şüphesiz iyilerin kitabı elbette illiyyindedir. İlliyyûnun ne olduğunu sana bildiren nedir? Yazılmış bir kitaptır."

Âyet: 21

يَشْهَدُهُ الْمُقَرَّبُونَ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Onu, yakınlaşmış olanlar görür."

Âyet: 22, 23, 24

اِنَّ الْاَبْرَارَ لَفِى نَعِيمٍ ﴿٢٢﴾ عَلَى الْاَرَآئِكِ يَنْظُرُونَ ﴿٢٣﴾
تَعْرِفُ فِى وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz iyiler elbette naîmdedirler. Kanepeler üzerinde seyrederler. Yüzlerinde naîmin güzelliğini tanırsın."

Âyet: 25, 26, 27, 28

يُسْقَوْنَ مِنْ رَحِيقٍ مَخْتُومٍ ﴿٢٥﴾ خِتَامُهُ مِسْكٌ ۚ وَفِي ذَٰلِكَ
فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ ﴿٢٦﴾ وَمِزَاجُهُ مِنْ تَسْنِيمٍ ﴿٢٧﴾
عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Mühürü misk olan mühürlenmiş şaraptan içirilecekler. Onda yarışanlar da yarışsınlar. Karışımı da tesnîmdendir. Yani bir pınardır. Ondan, yaklaştırılanlar içer."

İZAHLARI:

Geçen âyetlerde kötüleri haber verdikten sonra, bu âyetlerde de iyileri hatırlatıyorlar ve:

1- "Hayır, şüphesiz iyilerin kitabı elbette illiyyindedir." buyuruluyor. Hayır iyilerin kitabı kötülerinkinin yanında olamaz. Muhakkak iyilerin yaptıkları amellerin yazıldığı kitaplar "illiyûn" denilen en yüksek bir makamdaki ana kitapta kayıtlıdır.

"İlliyyûnun ne olduğunu sana bildiren nedir?" Habibim! Sen bilmezdin. Bu illiyûnu sana bildiren ne olabilir? Onu sana ancak ben bildirdim.

"Yazılmış bir kitaptır." O değerli kitapların yazıldığı bir ana kitaptır. Sağlam bir kütüktür ki:

2- "Onu yakınlaşmış olanlar görür." O ana kitabı ancak Allâh'a yakın olan melekler görür ve korurlar. O meleklerin himayesindedir.

3- "Şüphesiz iyiler elbette naîmdedirler." Kitapları illiyyûnda olupta sağ taraflarından verilecek olanlar içerisi nimetlerle dolu olan cennetlerde ebedî kalıcılardır. Onlar:

"Kanepeler üzerinde seyrederler." Kendileri için hazırlanmış olan koltuklar, kanepeler üzerine oturarak, uzakları da yakınları kadar görünen cennetleri temaşa ederler. Onların:

"Yüzlerinde naîmin güzelliğini tanırsın." O nimetler dolu cennetin kendilerine verdiği sevinci, huzuru ve refahı yüzlerine baktığında hemen anlarsın. İçlerinin şenliği yüzlerine vurmuştur.

4- "Mühürü misk olan mühürlenmiş şaraptan içirilecekler." Onlara hususi hazırlanmış ağızları misk ile mühürlenmiş kaplardan tertemiz bembeyaz kokusuna doyum olmayan. Lezzetine emsal bulunmayan cennet şarapları içirilecek.

"Onda yarışanlar da yarışsınlar." Allâh yolunda en üstün olma yarışına katılanlar yarışsınlar, üstün derecelere ulaşsınlar ve o şaraptan içmeye hak kazansınlar. Bu dereceye varabilmek için önce îman hakkındaki ehli sünnete uygun tek kitap ve sünnete göre inanmalı ve ameller de sağlam bir bilgi ve itina ile yapmalı.

"Karışımı da tesnîmdendir. Yani bir pınardır. Ondan yaklaştırılanlar içer." O şarabın katkısı cennette akan bir pınardır. O pınardan yalnız Allâh'a yakınlığıyla tanınan üstün vasıflı mü'minler içer. Ne mutlu bu Allâh'a yakın olan kimselere.

(Âl-i Imran 5, 11, 13, 21, 106, 107, 193, 198. Kehf 31. Mü'minun 61. Yasin 56. Vakıa 10-12. Kıyâmet 22, 23. Abese 38, 39. İnfitar 13. Ğaşiye 8-10. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 29, 30

﴿٢٩﴾ اِنَّ الَّذِينَ اَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ اٰمَنُوا يَضْحَكُونَ

﴿٣٠﴾ وَاِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ

Meâli:

"Şüphesiz kötülük yapanlar îman edenlere gülüyorlar idiler. Onlara uğradıkları zaman, göz kırpıyorlardı."

Âyet: 31

﴿٣١﴾ وَاِذَا انْقَلَبُوٓا اِلٰٓى اَهْلِهِمُ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ

Meâli:

"Ailelerine döndükleri zaman da, keyifliler olarak dönerlerdi."

Âyet: 32

وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَٰؤُلَاءِ لَضَالُّونَ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Onları gördükleri zaman da: "Muhakkak bunlar elbette sapanlar" derlerdi."

Âyet: 33

وَمَا أُرْسِلُوا عَلَيْهِمْ حَافِظِينَ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Halbuki onlara bekçiler olarak da gönderilmemişlerdi."

Âyet: 34, 35

فَالْيَوْمَ الَّذِينَ آمَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ ﴿٣٤﴾
عَلَى الْأَرَائِكِ يَنْظُرُونَ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Artık bu gün îman edenler de kâfirlere gülecekler. Kanepeler üzerinde seyredecekler."

Âyet: 36

هَلْ ثُوِّبَ الْكُفَّارُ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Kâfirler yapa geldikleri şeyle cezalandırıldı mı?"

İZAHLARI:

1- O kötülüklere alışmış olan mücrim kâfirler, îman edenleri beğenmeyerek onlara gülüyorlardı. Onlara uğradıkları veya onlar kendilerine uğradıkları zaman, alay ederek birbirlerine göz kaş ediyorlar, onları hiçe sayıyorlar idiler.

2- **"Ailelerine döndükleri zaman da, keyifliler olarak dönerlerdi."** Evlerine dönerlerken de çalımlı çalımlı, küstah küstah, kendilerini beğenerek dönerlerdi.

3- "Onları gördükleri zaman da: "Muhakkak bunlar elbette sapanlar" derlerdi." O kâfirler mü'minleri gördüklerinde: "Hakikaten bunlar yollarını sapıtmışlar, şaşırmışlar." gibi laflarla hiçe sayarlardı.

4- "Halbuki onlara bekçiler olarak da gönderilmemişlerdi." Bu kâfirler, müslümanlar üzerinde gözetçiler, bekçiler olarak vazifeli değillerdi.

5- "Artık bu gün îman edenler de kâfirlere gülecekler. Kanepeler üzerinde seyredecekler." O geçici olan dünyada kâfirler mü'minlere gülerken, artık bundan sonra da ebedî olan ahirette mü'minler de kâfirlere gülecekler. Oturdukları makamlarda tam bir zevk içinde her yeri temaşa edecekler. Şimdi bakalım.

6- "Kâfirler yapa geldikleri şeyle cezalandırıldı mı?" Ellerine geçen ne oldu? Kâfirlerin o yapa geldikleri gülmeler, alaylar, eğlenmelerden ellerine ağır cezalardan başka ne geçti? Evet içinden hiç çıkamayacakları cehennem azabı geçti. Hak ettiklerini buldular.

(Mü'minun 110. Zuhruf 47. Necm 59,60. âyetleri de okuyalım.)

MUTAFFİFÎN SÛRESİNİN SONU

İNŞİKÂK SÛRESİ

84. Sûredir

25 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4, 5

اِذَا السَّمَآءُ انْشَقَّتْ ﴿١﴾ وَاَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ﴿٢﴾
وَاِذَا الْاَرْضُ مُدَّتْ ﴿٣﴾ وَاَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ ﴿٤﴾
وَاَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ﴿٥﴾

Meâli:

"Gök yarıldığı ve Rabbine itaat ettiği, hem de gerçekleştiği zaman, yer de gerildiği ve içinde olanı atıp da boşaldığı, Rabbine de itaat ettiği ve gerçekleştiği zaman."

Âyet: 6

يَآ اَيُّهَا الْاِنْسَانُ اِنَّكَ كَادِحٌ اِلٰى رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلَاقِيهِ ﴿٦﴾

Meâli:

"Ey insan! Şüphesiz sen Rabbine doğru çabaladıkça çabalayansın ve O'na kavuşansın."

Âyet: 7, 8, 9

فَاَمَّا مَنْ اُوتِىَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ ﴿٧﴾ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا
يَسِيرًا ﴿٨﴾ وَيَنْقَلِبُ اِلٰٓى اَهْلِهِ مَسْرُورًا ﴿٩﴾

Meâli:

"Eh, kitabı sağından verilen kimse ise, artık ileride kolay bir hesap (ile) muhasebe olunacak ve ehline sevinerek dönecek."

Âyet: 10, 11, 12, 13, 14, 15

وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ ﴿١٠﴾ فَسَوْفَ يَدْعُو
ثُبُورًا ﴿١١﴾ وَيَصْلَىٰ سَعِيرًا ﴿١٢﴾ إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ
مَسْرُورًا ﴿١٣﴾ إِنَّهُ ظَنَّ أَنْ لَنْ يَحُورَ ﴿١٤﴾
بَلَىٰ إِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِهِ بَصِيرًا ﴿١٥﴾

Meâli:

"Amma kim de, kitabı sırtının ardından verilirse, artık ileride helâka çağıracak ve ateşe girecek. Şüphesiz o, ehlinde şımarık idi. Hakikaten o, kat'iyyen dönmeyeceğini sanmıştı. Evet, gerçekten onun Rabbi kendisini gören idi."

İZAHLARI:

Yine kıyâmeti hatırlatan Allâhu azimüşşan:

1- "Gök yarıldığı zaman." buyurmuştur. Göklerin vadesinin yettiği, param parça olup yarılıp dağıldığı zaman.

"Rabbine itaat ettiği, hem de gerçekleştiği zaman." Allâh'ın verdiği "Parçalan" emrine itaat edip parçalandığı ve bu parçalanmanın itirazsız gerçekleştiği zaman.

"Yer de gerildiği zaman." Yer yüzü de her tarafından gerilip bir deri gibi düzlendiği, dere tepe, yokuş bayır kalmayıp dümdüz olduğu zaman,

"İçinde olanı atıp da boşaldığı zaman." Yerin diplerinde olan bütün insanları, canlıları, madenleri atıp boşaldığı zaman,

"Rabbine de itaat ettiği ve gerçekleştiği zaman." Allâh'ın verdiği emre itaat edip düzlendiği ve her yerinden gerildiği, Allâh'ın istediği şekle girdiği ve bunun tam bir itaatle gerçekleştiği zaman, iyi veya kötü yaptıklarınızı bulacaksınız. Neyi hak ettiyseniz ona kavuşacaksınız.

2- "Ey insan! Şüphesiz sen Rabbine doğru çabaladıkça çabalayansın ve O'na kavuşansın." Ey insan! Senin bütün çalışmaların, çabalamaların, didinmelerin ve her hareketin iyi veya kötü her halin Rabbine doğru ilerlemektir. Her halde O'na kavuşacaksın ve hesap vereceksin.

İşte o zaman, çabalarınıza göre ikiye ayrılacaksınız. Amel defterleri sağından verilenler ve solundan verilenler Allâh'ın huzuruna çıkacaksınız.

3- "Eh, kitabı sağından verilen kimse ise, artık ileride kolay bir hesap (ile) muhasebe olunacak ve ehline sevinerek dönecek." Dünyada iken îman ederek Allâh'ın emir ve nehiylerine riâyet ederek Allâh yolunda hayatlarını sürdürenlerin amel defterleri sağından verilecek. Bu kimseler, hiç sıkıntı çekmeden kolay bir hesapla cennete gidecekler ve onlar gibi olan ehline, yakınlarına şen ve esen olarak varacaklar. Saâdetler içinde ebediyen orada kalacaklar.

4- "Amma kim de, kitabı sırtının ardından verilirse, artık ileride helâka çağıracak ve ateşe girecek." Dünyada îman etmeyerek, Allâh'ın emirlerini hiçe sayarak kötülüklere dalan, defterini de arkasından solundan alan kimseler, helâk olmasını, yok olmasını isteyecek. Fakat isteği yerine gelmek şöyle dursun, kükreyen cehennem ateşine atılacak.

"Şüphesiz o, ehlinde şımarık idi." Dünyada iken din îman tanımaz bildiğini, beğendiğini yapar, evinde, yakınları içinde hep şımarık yaşardı.

"Hakikaten o, kat'iyyen dönmeyeceğini sanmıştı." Hep orada kalacağını, hiç de ahirete dönmeyeceğini, Allâh'ın huzuruna çıkmayacağını sanırdı. Alabildiğine kötülükler yapar, herkesin hakkına saldırırdı.

"Evet, gerçekten onun Rabbi kendisini gören idi." O bildiğinden şaşmazken, küfür ve gereklerinden ayrılmazken, Allâh da onu görüyor ve yaptıklarını meleklerine yazdırıyordu.

(İsra 71. Furkan 25. Kasas 39. Şura 5. Rahman 37. Hakka 16, 19, 25, 26. İnfitar 1-4. Zilzal 2. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 16, 17, 18, 19

فَلَآ أُقْسِمُ بِالشَّفَقِ ﴿١٦﴾ وَالَّيْلِ وَمَا وَسَقَ ﴿١٧﴾
وَالْقَمَرِ إِذَا اتَّسَقَ ﴿١٨﴾ لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Şafağa geceye ve topladığı şeye de, toplandığı zaman aya da yemin ederim andolsun kesinlikle bir halden bir hale geçersiniz."

Âyet: 20

فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Artık onlara ne oluyor da îman etmiyorlar?"

Âyet: 21

وَإِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنُ لَا يَسْجُدُونَ ﴿٢١﴾ ﴿سجدة﴾

Meâli:

"Kendilerine Kur'ân okunduğu zaman da secde etmiyorlar."

Âyet: 22

بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُكَذِّبُونَ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Aksine küfredenler yalanlıyorlar."

Âyet: 23

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Halbuki Allâh topluyor oldukları şeyi en iyi bilendir."

Âyet: 24

فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Artık onları acıklı bir azapla müjdele."

Âyet: 25

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"İman edenler ve yararlı işler yapanlar başka. Onlar için kesilmeyen bir mükâfat vardır."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ yine bizim dikkatimizi çekmek ve araştırma yaparak ibret almamız için şafak, gece ve aya yemin ediyor ve:

1- "Şafağa yemin ederim." Güneş battıktan sonraki aydınlık ve doğarken meydana getirdiği aydınlığa dikkatimizi çekiyor. Güneş üzerinde araştırmamızı, onun nasıl yaratıldığını, onu Allâh'ın yarattığını ve yararları üzerinde durarak bilgi sahibi, îman sahibi, iz'ân sahibi olmamızı istiyor.

"Geceye ve topladığı şeye de yemin ederim." Buyurarak yine dikkatimizi gecenin gelmesine sebep olan güneşe çeviriyor, gecenin toplayıp getirdiği ay, yıldızlar, karanlık ve karanlığın tesirleri üzerinde incelemeler ve araştırmalar yaparak Allâh'ın kudretini anlamamız ve ona îman edip emrine girerek selâmete ermemizi istiyor.

"Toplandığı zaman aya da yemin ederim." buyurmasıyla ayın iyice tamamlandığı ve yuvarlak hale geldiği zamana dikkatimizi çekiyor ve onun güneşle olan alakasını ve değişen şekillerinin nasıl bir ince hesaba dayandığını anlamamızı, dolayısıyla bu nizamın sahibi olan Allâh'ın kemal sıfatlarını kavrayarak O'na teslim olmamızı istiyor ve devamla yine yemin ederek:

"Andolsun kesinlikle bir halden bir hale geçersiniz." buyurmuştur. Bu âyette de bizzat kendimizi halden hale geçerek ana rahmindeki hallerden doğup, büyüyüp, ölünceye kadar geçen devirlerimizi düşünmemizi, kendi irademizin dışında olup biten bu hallerin ancak Allâh tarafından değiştirildiğini anlayarak O'na olan teslimiyetimizi artırmak istemiştir. Hemen ardından da:

2- "Artık onlara ne oluyor da îman etmiyorlar?" buyurmuştur. Bunca eserlerimizi gördükten sonra o insanlara ne oluyor da îman etmiyorlar? Hiç mi düşünmüyorlar? Herşey gözlerinin önünde olurken, geceler, gündüzler değişirken, kendileri tavırdan tavıra uğrarken, bir yandan doğarlar, bir yandan ölürlerken nasıl oluyor da îman etmiyorlar?

3- "Kendilerine Kur'ân okunduğu zaman da secde etmiyorlar." Bu insanların bütün hayatlarını tanzim eden, onlara en doğru yolları gösteren, dünyalarını ve ahiretlerini tanzim eden, her türlü temel bilgileri veren Kur'ân okunduğu zaman, bundaki harikaları duyup da şükrederek Allâh'a secde edecekleri yerde:

4- "Aksine küfredenler yalanlıyorlar." Allâh'a şükretmek, secde etmek şöyle dursun, üstelik O'nu yalanlıyorlar, inkar ediyorlar, O'na düşman kesiliyorlar.

5- "Halbuki Allâh topluyor oldukları şeyi en iyi bilendir." Allâh onların kalplerinde topladıkları küfrü, hasedi, kini, fitneyi, fesadı bildiği gibi haram helal, hak, hukuk, demeden topladıkları malları ve biriktirdikleri günahları da en iyi bilendir. Habibim! Hak ettiler:

6- "Artık onları acıklı bir azap ile müjdele." Onların küfürleri, şirkleri, zulümleri, inatları ile hak ettikleri ve içinde ebedî kalacakları cehennem azabını onlara bildir. Onların müjdesi budur.

7- "İman edenler ve yararlı işler yapanlar başka. Onlar için, kesilmeyen bir mükâfat vardır." Allâh'a, Rasulüne, Kur'âna ve bunların verdiği haberlere îman eden, sâlih ameller yapan mü'minler, onlar gibi değiller. Onlar için hiç tükenmeyen, ardı arkası kesilmeyen ebedî yararlanacakları bir mükâfat vardır. O da cennetlerdir.

(Bakara 25. Mâide 9. İsrâ 9. Meryem 73. Hacc 50, 72. Mü'minun 105. Lokman 7, 8. Secde 19. Fâtır 7. Sebe' 43. Fussılet 8. Câsiye 8, 25, 31. Vakıa 75-79. Kalem 15. Hakka 38-43. Mearic 40. Kıyâmet 1-4. Tekvir 15-22. Mutaffifin 13. Beled 1-4. âyetleri de okuyalım.)

İNŞİKÂK SÛRESİNİN SONU

BURÛC SÛRESİ

85. Sûredir

22 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4, 5

وَالسَّمَآءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ ﴿١﴾ وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ ﴿٢﴾
وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ ﴿٣﴾ قُتِلَ اَصْحَابُ الْاُخْدُودِ ﴿٤﴾
اَلنَّارِ ذَاتِ الْوَقُودِ ﴿٥﴾

Meâli:

"Burçlara sahip göğe ve va'dolunan güne, şahit olana ve şahit olunana da andolsun. Yakacaklı ateş olan hendek sahipleri gebertilmiştir."

Âyet: 6, 7

اِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ ﴿٦﴾
وَهُمْ عَلٰى مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ﴿٧﴾

Meâli:

"Hani onlar başlarında oturanlar ve onlar mü'minlere yaptıklarına seyircilerdi."

Âyet: 8, 9

وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ اِلَّآ اَنْ يُؤْمِنُوا بِاللّٰهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿٨﴾
اَلَّذِى لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ
شَىْءٍ شَهِيدٌ ﴿٩﴾

Meâli:

"Onlardan göklerin ve yerin mülkü yalnız kendisinin olan aziz hamîd Allâh'a îman etmelerinden başka intikam almadılar. Allâh da herşeye şahittir."

İZAHLARI:

İman küfür kavgası tarihin her devrinde, hemen her yerde olagelmiştir. Bunlardan biri de ateş çukurları hadisesidir. Allâhu Teâlâ bizim ibret almamız için yine dikkatimizi çekmek üzere yemin ederek.

1- **"Burçlara sahip göğe"** andolsun buyurmuştur. Göklerdeki burçlara dikkatimizi çekiyor, O'nun kudretini anlamamıza ve kendinden ümidimizi kesmememize işaret buyuruyor. Aynı zamanda:

"Va'dolunan güne" andolsun buyurarak kıyâmeti, ahireti düşündürüyor ve bu dünyanın geçici olduğunu, itişip kakışmaya değmeyeceğini hatırlatıyor. Devamla:

"Şahit olana ve şahit olunana da andolsun." buyurmasıyla da gerek bu dünyada aralarında çıkan kavgaları ve o kavgaları seyredenleri, gerekse ahiretteki olan manzara ve o manzarayı seyredecekleri hatırlatılıyor. Ona göre dikkatli olmamıza işaret buyuruyor. Devamla:

"Yakacaklı ateş olan hendek sahipleri gebertilmiştir." buyurmuştur. Hendekler kazdırarak, içine yakacak odunlar doldurarak yakan zâlim kâfirlerin, hiçbiri bırakılmamış gebertilmiştir. Hani onlar? Onlara kalmayan o günler, bu günkü zâlimlere de kalmayacak.

2- **"Hani onlar, başlarında oturanlar ve onlar mü'minlere yaptıklarına seyircilerdi."** O zaman o kâfirler ateşe attıkları Mü'minlerin azabını seyredenlerdi. Kalplerinin katılığı, merhametsizlikleri, zulümlerinin ne kadar aşırı olduğu bu hallerinden bellidir.

3- **"Onlardan göklerin ve yerin mülkü yalnız kendisinin olan aziz hamid Allâh'a îman etmelerinden başka intikam almadılar..."** O mü'minlerin suçu, yalnız göklerin ve yerin sahibi ve en üstün olan en çok övülen Allâh'a îman etmiş olmalarıdır. İntikamlarının sebebi, yalnız budur.

"...Allâh da herşeye şahittir." Herşeyi gören ve bilen Allâh bu zâlimlerin yaptıklarını da görüyor ve biliyordu. Nihâyet o zâlimlerden mü'minlerin intikamını da aldı ve hepsini helâk etti.

Şöyle de denilmiştir: "O kâfir zâlimler yanan hendeklerin çevresinde kurdukları tahtlar üzerinde seyrederken, hendeğin kenarlarının yı-

kılıvermesiyle hepsi de o yaktıkları ateşin içine yuvarlanarak yanmışlardır.

Eshabı uhdûdun kimler ve nerede olduğu hakkında bir çok rivâyetler vardır. Nerede ve kim olursa olsun, bu zulümlerin yapılmış olması ve bundan ibret alınması esastır. Zâlimler ettiklerini bulurlar.

Âyet: 10

اِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا فَلَهُمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابُ الْحَرِيقِ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz erkek mü'minler ve kadın mü'minlere zulmedenler, sonra tevbe etmeyenler, onlar için cehennem azabı, yine onlar için yangın azabı vardır. "Her zaman ve her yerde de erkek ve kadın mü'minlere eziyet eden, zulmedenler tevbe etmedikçe onlara cehennem azabı vardır. Onlar için ayrıca hendek ateşi gibi yangın azabı vardır. Mekke müşriklerinin yaptığı işkenceler de elbette karşılıksız kalmayacak. Daha sonra da kıyâmete kadar mü'minlere yapılan zulümler şüphesiz cezasız kalmayacak."

Âyet: 11

اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ ﴿١١﴾

Meâli:

"Şüphesiz îman edenler ve yararlı işler yapanlar, onlar için altından ırmaklar akan cennetler vardır. İşte bu büyük zaferdir. Hakikaten îman edip de Allâh'ın rızasına uygun olan yararlı işler yapan kimseler, zulüm de görseler, eziyet de edilseler, netice itibariyle zaferi onlar kazanmış olurlar. Onlar için altından ırmaklar akan, içerisi nimetlerle dolu olan ve orada ebedî kalacakları cennetler vardır."

Âyet: 12, 13, 14, 15, 16

اِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ﴿١٢﴾ اِنَّهُ هُوَ يُبْدِئُ وَيُعِيدُ ﴿١٣﴾

وَهُوَ الْغَفُورُ الْوَدُودُ ﴿١٤﴾ ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ ﴿١٥﴾
فَعَّالٌ لِمَا يُرِيدُ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz Rabbinin yakalayışı elbette çetindir. Şüphesiz O, başlayan ve iade edenin kendisidir. Hem de O, çok mağfiret eden, şefkatli olandır. Arşın sahibi yüce olandır. Dileyeceğini yapandır."

İZAHLARI:

Habibim! O hendekçiler gibi, zulmedenleri, Rabbinin ani yakalayışı çetin mi çetindir. Soluk aldırmadan yakalar ve işlerini bitirir. Muhakkak O, nasıl ilk defa yaratmakta güçlük çekmeden yaratırsa, yok ederken de, tekrar diriltirken de asla zorluk görmez. "Ol" derken oluverir. Senin Rabbin çok mağfiret eden ve şefkat edendir. Tevbe edenleri hemen af eder. Onları sevgi ile karşılar. O herşeyin ve arşın sahibidir. O çok yücedir. Her zaman ve her yerde dileyeceği herşeyi hakkıyla noksansız yapandır. Böyle olan Allâh, ne zâlimleri cezasız bırakır. Ne de mü'minleri mükâfatsız koyar.

Âyet: 17, 18

هَلْ أَتَيكَ حَدِيثُ الْجُنُودِ ﴿١٧﴾ فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Sana orduların, Firavunla Semud'un haberi geldi mi?"

Âyet: 19

بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِى تَكْذِيبٍ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Hayır, küfredenler yalanlama içindedirler."

Âyet: 20

وَاللَّهُ مِنْ وَرَآئِهِمْ مُحِيطٌ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Allâh da arkalarından kuşatandır".

Âyet: 21, 22

بَلْ هُوَ قُرْاٰنٌ مَجِيدٌ ﴿٢١﴾ فِى لَوْحٍ مَحْفُوظٍ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Evet o, şerefli bir Kur'ândır. Levhi mahfuzdadır."

ÎZAHLARI:

1- "Sana orduların, Firavunla Semud'un haberi geldi mi?" Habibim! Sana geçmiş milletlerden bir çoklarının haberlerini anlattım. Kalabalık halkların ve orduların haberlerini de verdim, Firavun ve Semud gibilerinin akıbetlerini de bildirdim. Artık ümitsizleşme, endişe etme. Kâfirlerin istedikleri olmaz.

2- "Hayır, küfredenler yalanlama içindedirler." Kâfirler her devirde bir yalanlama, inkar etme bataklığı içindedirler. Senin devrinde de kâfirler bu bataklığın içindeler. Orada batıp gidecekler. Hiç merak etme. Üzülme:

3- "Allâh da arkalarından kuşatandır." Allâh onların arkalarından önlerinden, sağlarından, sollarından kuşatmıştır. Kaçacak yerleri yoktur. Allâh onların ölüm sebeplerini hazırlamıştır. Onlardan intikamını alacaktır. Onlar seni ve Kur'ânı yalanlayadursunlar.

4- "Evet O, şerefli bir Kur'ândır. Levhi mahfuzdadır." O Kur'ân, onların yalanlamalarıyla, inkarlarıyla ortadan kaldırılamaz. O, çok değerlidir. Şereflidir. Koruma altındadır. Aslı levhi mahfuzda kimsenin ulaşamayacağı yerde koruma altındadır. Kıyâmete kadar ona hiçbir kâfir en küçük zarar bile yapamayacaktır.

(Bakara 19, 253. Âl-i Imran 40, 120, 189. Nisa 108, 126. Araf 126. Enfal 47, 54. Tevbe 129. Yûnus 4, 34, 90. Hûd 23, 90, 92, 103, 107. Maide 17, 40, 59. Hıcr 16. Kehf 107. Hacc 14, 18. Taha 78. Furkan 61. Rum 11, 27. Lokman 8. Zuhruf 8. Duhan 16. Fussılet 8, 54. Zariyat 5-11. Hadid 2, 5. Necm 50-54. Hakka 4-6. Müzzemmil 16. Tekvir 20. Neml 26. İnşikak 22. Murselat 7. âyetleri de okuyalım.)

BURÛC SÛRESİNİN SONU

TÂRIK SÛRESİ

86. Sûredir

17 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3

وَالسَّمَآءِ وَالطَّارِقِ ﴿١﴾ وَمَآ اَدْرٰيكَ مَا الطَّارِقُ ﴿٢﴾
اَلنَّجْمُ الثَّاقِبُ ﴿٣﴾

Meâli:

"Göğe ve târıka andolsun. Tarık nedir (onu) sana bildiren nedir? Delen yıldızdır."

Âyet: 4

اِنْ كُلُّ نَفْسٍ لَمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ ﴿٤﴾

Meâli:

"Üzerinde bir gözetleyici olmayan hiçbir nefs yoktur."

Âyet: 5, 6, 7

فَلْيَنْظُرِ الْاِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ﴿٥﴾ خُلِقَ مِنْ مَّآءٍ دَافِقٍ ﴿٦﴾
يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَآئِبِ ﴿٧﴾

Meâli:

"Artık insan neden yaratıldığına bir baksın. Bel kemiği ile göğüs kemikleri arasından çıkan, dökülen bir sudan yaratıldı."

Âyet: 8, 9

اِنَّهُ عَلٰى رَجْعِهِ لَقَادِرٌ ﴿٨﴾ يَوْمَ تُبْلَى السَّرَآئِرُ ﴿٩﴾

Meâli:

"Sırların açıklandığı gün. Şüphesiz o, onu döndürmeye elbette kâdirdir."

Âyet: 10

فَمَا لَهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Artık onun bir kuvveti ve yardımcısı da yoktur."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ yine yeminle başlayarak dikkatimizi göğe ve yıldızlara çekiyor ve:

1- "Göğe ve Tarık'a andolsun. Tarık nedir, (onu) sana bildiren nedir? Delen yıldızdır." buyuruyor. Ey insanlar! Sizi, dikkatle göklere bakarak yıldızların ışığının karanlıkları delerek size ulaştığını görmeye ve üzerinde düşünmeye davet ediyoruz. Bunu yaptığınız takdirde, bunun yaratıcısının ancak Allâh olduğunu anlar ve O'na îman edersiniz. Böylece hem dünyanızı, hem de ahiretinizi kazanmış olusunuz. Şunu da iyi bilin ki:

2- "Üzerinde bir gözetleyici olmayan hiçbir nefs yoktur." Her insanın üzerinde devamlı olarak ölünceye kadar onu koruyan ve işlerini düzenleyen, yaptıklarını yazan biri var. O da Allâh ve tayin ettiği meleklerdir. Bunların mümkün olup olmadığına da tereddüt eden:

3- "Artık insan neden yaratıldığına bir baksın. Bel kemiği ile göğüs kemikleri arasından çıkan, dökülen bir sudan yaratıldı." Erkek ve dişi olarak yarattığımız insan, erkeğin bel kemiklerinin sona doğru olan kısmında aldığı gıdalardan ayırdığımız bir su görünümündeki meni ile kadının göğüsleri arasında bir yerde yarattığımız yine bir su görünümündeki sıvı, ana rahminde birleşerek insan oluyor. Buna kadir olan Allâh:

4- "Sırların açıklandığı gün, şüphesiz O, onu döndürmeye elbette kâdirdir." Kıyâmet gününde bütün gizliliklerin açığa çıktığı, zaman şüphesiz onu yeniden diriltmeye, eski haline getirmeye de kâdirdir. İşte o sırada:

5- "Artık onun bir kuvveti ve yardımcısı yoktur." İnsanın, dirilmesini, mahşere sürülmesini, hesaba çekilmesini önleyebilecek hiçbir kuvveti ve yardımcısı da yoktur. Allâh'ın takdiri elbette tahakkuk ede-

cektir. Zaten dünyada iken doğumunu, büyümesini, yaşamasını ve ölmesini önleyecek bir kuvveti veya bir yardımcısı mı vardı?

Âyet: 11, 12, 13, 14

وَالسَّمَآءِ ذَاتِ الرَّجْعِ ﴿١١﴾ وَالْاَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ ﴿١٢﴾
اِنَّهُ لَقَوْلٌ فَصْلٌ ﴿١٣﴾ وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Dönüşlü göğe, yarıklı yere de andolsun şüphesiz O, ayıran bir sözdür. O şaka da değildir."

Âyet: 15, 16

اِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا ﴿١٥﴾ وَاَكِيدُ كَيْدًا ﴿١٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz onlar hile yaptıkça hile yapıyorlar. Ben de hileyi başlarına geçiririm."

Âyet: 17

فَمَهِّلِ الْكَافِرِينَ اَمْهِلْهُمْ رُوَيْدًا ﴿١٧﴾

Meâli:

"Artık kâfirlere mühlet ver. Onları yavaşça oyala."

İZAHLARI:

Allâhu azimüşşan yine göğe ve yere yemin ederek dikkatimizi bunlara çekiyor ve:

1- "Dönüşlü göğe andolsun." buyuruyor. "Dönüşlü gök" üzerinde müfessirlerin başlıca iki anlayışı vardır.

a) Gökte bulunan güneş, ay, yıldızlar ve diğer gezegenlerin tam bir düzen içinde dönmeleri, her birinin kendi takdiri içinde ayrı ayrı dönmeleri üzerinde sözlerini uzatıyorlar.

b) Bu dönüşün yağmurun bir adı olduğunu, her sene mevsimlere göre dönüşlü olarak yağmurların yağması ve yer yüzündeki mahlukatın yararlanmasıdır deniliyor. Gelecek âyetin karinesi de bunu teyit ediyor.

"Yarıklı yere de andolsun." Yağmuru alarak yarılan ve bitkilerin çıkmasını kolaylaştıran, böylece yer yüzünde yaşayan başta insanlar olmak üzere, bütün hayvanların yararlanabileceği çeşitli bitkiler, otlar, ağaçlar, yağmur suları ve yerde depolanarak akan sular, kuyu suları ile yetişirler, gelişirler. İşte bütün bunlara yemin ederek şöyle buyuruyor:

"Şüphesiz o, ayıran bir sözdür." O şaka da değildir. "Muhakkak o Kur'ân hakkı bâtılı, iyiyi kötüyü, helalı haramı, yanlışı doğruyu dünyayı ahreti ayıran ve ayrı ayrı anlatan bir Allah sözüdür. Öyle rastgele söylenmiş bir şaka, gelişi güzel söylenmiş bir boş laf değildir. Tümüyle ciddi olan, hiç eğrisi bulunmayan, çelişkisi olmayan son derece sağlam bir Allâh kelamıdır. Habibim:

2- "Şüphesiz onlar, hile yaptıkça hile yapıyorlar. Ben de hilelerini başlarına geçiririm." Hakikaten o kâfirler, insanları Kur'ândan uzaklaştırmak için bir takım hilelere baş vuruyorlar. Onları şüphelere düşürmeye, tehditler savurmaya çalışıyorlar. Ama ben de değişmez sünnetim olan takdirlerimi öyle yoluna koydum ki, onların hileleri başlarına geçecek ve kendi tuzaklarına düşerek helâk olacaklar. Nitekim öylece olmuştur. Günümüzdeki din düşmanlarının hileleri de ayaklarına dolaşacak, kıyâmete kadar böyle devam edecektir. Mü'minler! Hiç üzülüp endişelenmeyin. Rasulüm:

3- "Artık kâfirlere mühlet ver. Onları yavaşça oyala." Sen tebliğine ara vermeden devam et. Bir süre sonra hak ettiklerini bulacaklar. Varsın biraz oyalansınlar.

(Âl-i Imran 54. Araf 182, 183. Enfal 30. İbrâhîm 46. Ra'd 11-32. Neml 50, 51. Hacc 44. Şura 21. Tur 42. Necm 1-10. Vakıa 75. Kalem 45. Nuh 22. Müzzemmil 11. Murselat 8. Tekvir 2. İnfitar 10, 11. âyetleri de okuyalım.

TÂRIK SÛRESİNİN SONU

A'LÂ SÛRESİ

87. Sûredir

19 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4, 5

سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْاَعْلَى ﴿١﴾ اَلَّذِى خَلَقَ فَسَوّٰى ﴿٢﴾
وَالَّذِى قَدَّرَ فَهَدٰى ﴿٣﴾ وَالَّذِى اَخْرَجَ الْمَرْعٰى ﴿٤﴾
فَجَعَلَهُ غُثَآءً اَحْوٰى ﴿٥﴾

Meâli:

"Yaratan ve düzenleyen, takdir eden ve hidâyet veren ve yaylımı çıkaran hem de onu kara kuru yapan yüce Rabbini tesbih et."

Âyet: 6, 7

سَنُقْرِئُكَ فَلَا تَنْسٰى ﴿٦﴾
اِلَّا مَا شَآءَ اللّٰهُ اِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفٰى ﴿٧﴾

Meâli:

"Hemen seni okutacağız da unutmayacaksın. Ancak Allâh'ın dilediği başka. Şüphesiz o, açığı ve gizleneni bilir."

Âyet: 8

وَنُيَسِّرُكَ لِلْيُسْرٰى ﴿٨﴾

Meâli:

"Seni de kolaya yöneltiriz."

Âyet: 9, 10, 11, 12, 13

فَذَكِّرْ اِنْ نَفَعَتِ الذِّكْرٰى ﴿٩﴾ سَيَذَّكَّرُ مَنْ يَخْشٰى ﴿١٠﴾
وَيَتَجَنَّبُهَا الْاَشْقَى ﴿١١﴾ اَلَّذِى يَصْلَى النَّارَ الْكُبْرٰى ﴿١٢﴾
ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيٰى ﴿١٣﴾

Meâli:

"Artık öğüt fayda verirse, öğüt ver. Korkan kimse hemen öğüt alır. Büyük ateşe girecek olan en şakisi ondan kaçınır. Sonra orada ölmeyecek ve yaşamayacak."

Âyet: 14, 15

قَدْ اَفْلَحَ مَنْ تَزَكّٰى ﴿١٤﴾ وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلّٰى ﴿١٥﴾

Meâli:

"Temizlenen ve Rabbinin adını anıp da namaz kılan kimse felaha ermiştir."

İZAHLARI:

Habibim! Yüce olan Rabbini tesbih et. O'nun bütün noksan sıfatlardan münezzeh, kemal sıfatlarla da muttasıf olduğunu ikrar et. O'nun herşeye kadir olduğunu tebliğ et. Bak O herşeyi:

1- "Yaratan ve düzenleyendir." Üzerinde yaşadığınız yeri yaratıp, dağlarıyla, denizleriyle, ovalarıyla, herşeyiyle düzene koyan, gökler de yaratıp güneşiyle, ayıyla, yıldızlarıyla, gezegenleriyle ve yere devamlı yağmur indiren bulutlarıyla nizama koyandır.

"Takdir eden ve hidâyet verendir." Yarattığı her varlığı, yaratılış gayesine göre takdir eden Allâh, ona kendi istikametinde de hidâyet vermiştir. İnsana verdiği hidâyet, aklını, iradesini iyi istikamette kullanabilecek veya aksini yapacak şekildedir. Fakat diğer mahluklar öyle değildir. Koyun kötülük yapamaz, canavar da iyilik yapamaz. Kuş uçar ama kaplumbağa uçamaz. Arı bal yapar ama karınca bunu beceremez. Elma ağacı elma, armut ağacı armut, üzüm asması üzüm verir ama söğüt ağacı bunu yapamaz. Hülasa her varlık takdirinin ötesine gidemez. İnsan ise, hiç de bunlar gibi değil. Bundan dolayı mükellef kılınmıştır.

"Yaylımı çıkarandır." Yer yüzünde hayvanların yayılacağı, besleneceği bitkileri bitirmiş, onlara yaşama imkanı vermiştir. İnsanların gıdası için de kendi emeklerine bağlı ziraat yolları göstermiştir.

"Hem de onu kara kuru yapandır" Yer yüzünde bitirdiği bütün bitkileri dilediği zaman sarartıp, karartıp kurutup, çörçöp haline getirendir. Her şeyi hem yaratan, hem de yok edendir. Her şeye kadir olandır. Bütün bunlar Allâh'ın noksanlıktan münezzeh olduğuna delalet eder. Öyle ise ey insanlar! Allâh'ı tesbih edin, tenzih edin.

2- **"Hemen seni okutacağız da unutmayacaksın."** Habibim, Rasulüm! Hiç acele etme. Seni, okuma kabiliyetinde yarattık. Sana sıdık, emanet, fetanet, tebliğ gibi üstün sıfatlar verdik. Sendeki fetanet öğrendiğini unutturmaz. Sıddık'la emanet, öğrendiğin Kur'ânı tebliğe yeterlidir.

"Ancak Allâh'ın dilediği başka." Allâh dilerse, yerine daha iyisini, sırasıyla sana verir. Hikmete emin olasın.

"...Şüphesiz o, açığı ve gizleneni bilir." Habibim! Ben senin içini dışını, gizli âşıkârını bilirim. Ona göre sana emirlerimi veririm. Bütün gizlileri ve açıkları da bilirim. Çünkü onları ben yarattım. Verdiğim emirlerimi de bilerek veririm. Emirlerimi dinleyenler kazançlı olur.

3- **"Seni de kolaya yöneltiriz."** Sana indirdiğim kitap, sana en kolay yolları gösterir. Bütün işlerinizi de kolaylaştırır. Biz Kur'ânı zorluk çıkarmak için değil, herşeyinizi kolaylaştırmak için indirdik. Verdiğimiz emirleri de bu istikamette verdik. Kur'ânı ve verdiğimiz emirleri dinlemeyenleri de zorluktan zorluğa sürükleriz.

4- **"Artık öğüt fayda verirse, öğüt ver."** Rasulüm! Kur'ânı tebliğ et. İnsanlara nasihat yap. Fayda verirse, devam et. Fayda vermezse, sen mesul değilsin. İnatçılar üzerinde durma. Onları bana bırak sen tebliğe revam et:

"Korkan kimse, hemen öğüt alır." Sana düşen tebliğden ibarettir. Allâh'tan, Allâh'ın vereceği cezadan korkan kimseler Kur'ândan öğütlerini alırlar ve:

"Büyük ateşe girecek olan en şakisi ondan kaçınır." O büyük cehennem ateşini hak eden ve ona girecek olan isyancılar, inatçılar, azıtmış eşkıyalar ise, o nasihatten, Kur'ândan yaban eşeklerinin yırtıcılardan kaçtığı gibi kaçarlar.

"Sonra orada ölmeyecek ve yaşamayacak (lar)." O isyankar inatçılar, cehenneme girdikten sonra isteseler de ölmeyecekler ve azabı

çekmeye devam edecekler. Rahat yaşamaları ise, büsbütün ellerinden gitmiştir. Artık ne ölecekler, ne de yaşayacaklar.

"Temizlenen ve Rabbinin adını anıp namaz kılan kimse felaha ermiştir." Kendini küfürden, şirkten, nifaktan, ahlaksızlıktan temizleyen ve devamlı Rabbinin adını anan, kitabını okuyan, namaz da kılan kimseler, korktuklarından emin olmuşlar, umduklarına da nail olmuşlardır.

Âyet: 16, 17

بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ﴿١٦﴾ وَالْاٰخِرَةُ خَيْرٌ وَّاَبْقٰى ﴿١٧﴾

Meâli:

"Ahiret daha hayırlı ve daha sürekli olduğu halde, aksine dünya hayatını tercih ediyorsunuz."

Âyet: 18, 19

اِنَّ هٰذَا لَفِى الصُّحُفِ الْاُولٰى ﴿١٨﴾
صُحُفِ اِبْرٰهِيمَ وَمُوسٰى ﴿١٩﴾

Meâli:

"Şüphesiz bu, önceki sahifelerde, İbrâhîm ve Mûsâ'nın sahifelerinde de vardır."

İZAHLARI:

Ey insanlar! Niçin düşünmezsiniz?

1- "Ahiret daha hayırlı ve daha sürekli olduğu halde, aksine dünya hayatını tercih ediyorsunuz." Ahiret hayatı, îman edenler Allâh yolundan yürüyenler için daha yararlı ve sonu olmayan bir süresi olduğu halde, niçin orayı unutuyorsunuz da geçici ve kısa süreli olduğu halde dünya hayatını beğeniyor ve ona heves ediyorsunuz? Dünya hayatını ahiret hazırlığı için değerlendirmeniz gerekirken, ahireti dikkate almadığımız için dünyanız da kötü geçiyor. Dünyanın yaşama süresini ahiretle karşılaştırdığınızda "bir hiç" denilecek kadar azdır. Öyle ise niçin böylesiniz?

2- "Şüphesiz bu, önceki sahifelerde İbrâhîm'in ve Mûsâ'nın sahifelerinde de vardır." Şüphesiz son peygambere indirdiğimiz emir ve nehiyler, îman ve küfürler, şirk ve nifaklar, ahiret ve cezaları, cennet

ve cehennem daha önceki indirdiğimiz bütün kitaplarda ve sahifelerde de, İbrâhîm'in sahifelerinde, Mûsâ'nın Tevrat'ında da vardı.

(Bakara 29-185. En'am 96. Kehf 37. Nahl 196. Taha 3, 74, 133. Meryem 97. Yasin 38, 39. Furkan 2. Kasas 60. Şura 36. Vakıa 74, 96. Hakka 52. Kıyâmet 16-19, 38. Naziat 26, 28, 31, 32. Abese 4, 19. İnfitar 7. Leyl 7, 10. Şems 9. âyetleri de okuyalım.)

A'LÂ SÛRESİNİN SONU

ĞÂŞİYE SÛRESİ

88. Sûredir

26 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

هَلْ اَتٰيكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ ﴿١﴾

Meâli:

"Sana kaplayanın haberi geldi mi?"

Âyet: 2, 3, 4, 5, 6, 7

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ ﴿٢﴾ عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌ ﴿٣﴾ تَصْلٰى نَارًا
حَامِيَةً ﴿٤﴾ تُسْقٰى مِنْ عَيْنٍ اٰنِيَةٍ ﴿٥﴾ لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ
اِلَّا مِنْ ضَرِيعٍ ﴿٦﴾ لَا يُسْمِنُ وَلَا يُغْنِى مِنْ جُوعٍ ﴿٧﴾

Meâli:

"O gün zelil, çalışan, yorulan yüzler vardır. Kızgın bir ateşe girer, sıcak pınardan içirilir. Onlara dikenliden başka yiyecek yoktur. Beslemez, açlığı da gidermez."

İZAHLARI:

1- Rasulüm! Sana herşeyi kaplayıp saran kıyâmetin haberi geldi mi? Muhakkak gelmiştir. Bu haberi sana defalarca verdim. Bak işte:

2- **"O gün, zelil, çalışan, yorulan yüzler vardır."** O kıyâmet günü sıkıntıları yüzlerine vurmuş zelil, hakir kimseler vardır. Bunlar **"kızgın bir ateşe girerler"** sıcaklığı derecenin sonuna varmış kızgın bir cehennem ateşine girerler. Bunlara:

"sıcak pınardan içirilir" susadıkça kaynar sular akan pınardan, içlerini pişirecek sıcak su içirilir. Acıktıkça da:

"Onlara dikenliden başka yiyecek yoktur" Her zerresi diken olan batmaktan başka işe yaramayan, yedikçe eziyetini artıran en kötü bir çeşit olan şeyden başka yiyecek de yoktur. Onların yemeği işte budur.

"Beslemez açlığı da gidermez." Besleyici hiçbir gıdası olmadığı gibi, açlığı da giderip karın doyurmaz. Eziyet üzerine eziyet, ceza üzerine ceza...

(İbrâhîm 16, 17. Secde 12. Duhân 43-50. Şûra 45. Muhammed 15. Vakıa 52-56. Saffat 62-68. Hakka 36. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 8, 9, 10, 11

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاعِمَةٌ ﴿٨﴾ لِسَعْيِهَا رَاضِيَةٌ ﴿٩﴾
فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿١٠﴾ لَا تَسْمَعُ فِيهَا لَاغِيَةً ﴿١١﴾

Meâli:

"Yine o gün şen, çalışması için bazı güzel yüzler vardır. Yüksek bir cennettedir. Orada bir boş söz işitmez."

Âyet: 12, 13, 14, 15, 16

فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ ﴿١٢﴾ فِيهَا سُرُرٌ مَرْفُوعَةٌ ﴿١٣﴾
وَأَكْوَابٌ مَوْضُوعَةٌ ﴿١٤﴾ وَنَمَارِقُ مَصْفُوفَةٌ ﴿١٥﴾
وَزَرَابِيُّ مَبْثُوثَةٌ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Orada akan pınar var. Orada yükseltilmiş karyolalar var. Konulmuş kupalar da var. Sıralanmış yastıklar da var. Serilmiş halılar da var."

İZAHLARI:

Geçen âyetlerde sıkıntıları yüzlerine vurmuş olan cehennemlik kâfirleri hatırlattıktan sonra bu âyetlerde de sevinçleri yüzlerine vuran mü'minleri anlatmak üzere:

1- "Yine o gün şen çalışması için bazı güzel yüzler vardır." Kıyâmet gününde, dünyada iken Allâh yolunda, Allâh rızası için çalıştığın-

dan dolayı mükâfatını görünce, sevinen razı olan, şenlikleri yüzlerine vuran çok güzel nurlu kimseler vardır. Bunlar:

a) "Yüksek bir cennettedirler." Her yeri seyredecekleri, manzaralı şahane bir yerdedirler.

b) "Orada bir boş söz işitmezler." Orada canlarını sıkacak, huzursuz edecek rahatlarını bozacak ne bir gürültü, ne bir lakırtı, ne de lüzumsuz laflar duymayacaklar.

2- "Orada akan pınar var." Cennette devamlı akan her biri ayrı tatlarda nice nice pınarlar var. İçimine doyum olmayan bu pınarlar, gözleri, gönülleri açan berraklıklara da sahiptirler.

a) "Orada yükseltilmiş karyolalar var." O cennette mü'minlerin oturup yatacakları, üzerlerinde kurulup cenneti seyredecekleri karyolalar, kanepeler var. Bunlar yüksek yerlere konularak daha zevkli hale getirilmiş.

b) "Konulmuş kupalar da var." Pınarların kenarlarına konulmuş hazırlanmış bardaklar var. Her istedikleri vakit bu bardakları kullanarak oradan içerler.

c) "Sıralanmış yastıklar da var." Cennetliklerin yaslanmaları, yattıklarında başlarının altlarına koymaları ve istedikleri şekilde kullanmaları için yastıklar dizelenmiştir.

d) "Serilmiş halılar da var." Yerlere de çeşitli sergiler, halılar, kilimler serilmiş her taraf döşenmiş, bezenmiştir.

O cennetler akla hayale gelmedik en lüks eşyalarla döşenmiş, mü'minlerin huzuru saâdeti için neler gerekmişse hazırlanmış ve bezenmiştir. Allâh herşeye kâdirdir. Ne dilerse, onu yaratır.

(Âl-i Imran 15. Mâide 119. Tevbe 72, 100. Hıcr 4-45 Duhân 51-55. Zariyât 15. Zuhruf 71. Tûr 17-24. İnsân 5-21. Vakıa 15-26. Murselât 41, 42. Hakka 21, 22. Mücadele 22. Nebe' 31-35. Abese 38, 39. Mutaffifin 22-28. Beyyine 8. Kıyame 22, 23. Kâria 7. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 17, 18, 19, 20

أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ﴿١٧﴾ وَإِلَى السَّمَاءِ
كَيْفَ رُفِعَتْ ﴿١٨﴾ وَإِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ﴿١٩﴾

وَاِلَى الْاَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Deveye de bakmıyorlar mı nasıl yaratıldı? Göğe de, nasıl yükseltildi? Dağlara da, nasıl dikildi? Yere de nasıl döşendi (görmüyorlar mı)?"

Âyet: 21, 22, 23, 24, 25, 26

فَذَكِّرْ اِنَّمَآ اَنْتَ مُذَكِّرٌ ﴿٢١﴾ لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيْطِرٍ ﴿٢٢﴾
اِلَّا مَنْ تَوَلّٰى وَكَفَرَ ﴿٢٣﴾ فَيُعَذِّبُهُ اللّٰهُ الْعَذَابَ الْاَكْبَرَ ﴿٢٤﴾
اِنَّ اِلَيْنَآ اِيَابَهُمْ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ اِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Artık hatırlat. Sen ancak hatırlatansın. Onlar üzerine bir baskıcı değilsin. Dönen ve küfreden başka. Allâh da onu büyük azap ile azaplandırır. Şüphesiz onların dönüşü ancak bizedir. Sonra muhakkak onların hesabı yalnız bize aittir."

İZAHLARI:

1- a) Bu insanlar, her zaman bildikleri, gördükleri deveye bakmıyorlar mı? Onun dış yapısı da iç yapısı da hiç bir mahluka benzemez. Bu kadar gücüyle, kuvvetiyle insanın emrindedir. Bir çok ağır yüklerini onunla taşırlar. Dere tepe, ova, çöl, demeden aç susuz uzun mesafelere katlanan bu hayvanı Allâh'tan başka kim yaratabilir? Onu yaratan Allâh'a niçin ortak yapıyorlar? Niçin isyan ediyorlar?

b) "Göğe bakmıyorlar mı nasıl yükseltilmiş?" Ucu bucağı bulunmayan, güneş, ay, yıldızla ve bir çok gezegeniyle onu yaratan ve yükseklere yerleştiren Allâh'tan başka ne olabilir? Hiç mi akılları ermiyor?

c) "Dağlara da bakmıyorlar mı nasıl dikilmiş?" Bu dağları kim yaratabilir? Yer yüzüne onları kim yerleştirebilir? Hiç mi Allâh'ı hatırlamıyorlar?

d) "Yere de bakmıyorlar mı nasıl döşenmiş?" Üzerinde yaşadıkları gıdalarını temin ettikleri, ekip biçtikleri, bir yerden bir yere gidip geldikleri, yer yüzüne bakmıyorlar mı? Burayı kim yaymış, kim döşemiş, kim bu hale getirmiş? Bunu da Allâh'ın yapıp yarattığını hiç mi düşünmüyorlar.

Bu örnekler insanların her an görüp durdukları, iç içe bulundukları, en cahillerin bile kavrayabileceği şeylerdir. Ne yazık ki insanların bir çoğu bunları dahi düşünmekten uzak kalıyor. Habibim! Sen insanlara bunları kimin yarattığını:

2- a) "Artık hatırlat. Sen ancak hatırlatansın." Onlara Kur'ânı tebliğ et. Onlara herşeyi yaratan Allâh'ı ve ahiret gününü hatırlat. Sen üzülme, endişe etme. Senin vazifen ancak tebliğ etmek onlara hatırlatmaktır.

b) Onlar üzerinde bir baskıcı değilsin." Onları cebir yaparak, baskı yaparak, zorla müslüman yapamazsın. Onların kalplerine girip de îmanı yerleştiremezsin. Sana düşen ancak duyurmaktır.

c) "Dönen ve küfreden başka." Onlara baskı yapacak ancak benim. Onları yaratan, yaşatan ben olduğum gibi öldürecek olan, huzuruma alacak olan da benim. Hak olan Kur'ândan dönebildikleri kadar dönsünler, küfredebildikleri kadar etsinler.

d) "Allâh da onu büyük azap ile cezalandırır." Allâh onları o büyük sonu gelmeyecek olan cehennem azabıyla cezalandıracaktır.

e) "Şüphesiz onların dönüşü ancak bizedir." Onlar ne kadar yaşarlarsa yaşasınlar, nihâyet ölecekler ve huzuruma gelecekler.

f) "Sonra muhakkak onların hesabı yalnız bize aittir." Onların yaptıkları birer birer kitaplarına yazılmıştır. Hesapları herşeyiyle bellidir. Hiçbirini inkar edemeyecekler ve içinden çıkamayacakları cehenneme girecekler.

(En'âm 66, 107. Arâf 185. Yûnus 46, 70, 108. Şuâra 113. Ankebût 19, 20. Rûm 50. Lokmân 23. Zümer 41. Şûra 6. Kâf 6, 7, 45. Zariyât 55. Tûr 29. Abese 24-32. Târık 15. A'lâ 10. âyetleri de okuyalım.)

ĞÂŞİYE SÛRESİNİN SONU

FECR SÛRESİ

89. Sûredir

30 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4, 5

وَالْفَجْرِ ﴿١﴾ وَلَيَالٍ عَشْرٍ ﴿٢﴾ وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ ﴿٣﴾
وَالَّيْلِ اِذَا يَسْرِ ﴿٤﴾ هَلْ فِى ذٰلِكَ قَسَمٌ لِذِى حِجْرٍ ﴿٥﴾

Meâli:

"Fecre ve on geceye, çift ve teke de, aktığı zaman geceye de andolsun, bunda akıl sahibi için bir yemin var mıdır?"

Âyet: 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14

اَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ ﴿٦﴾ اِرَمَ ذَاتِ الْعِمَادِ ﴿٧﴾
اَلَّتِى لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِى الْبِلَادِ ﴿٨﴾ وَثَمُودَ الَّذِينَ جَابُوا
الصَّخْرَ بِالْوَادِ ﴿٩﴾ وَفِرْعَوْنَ ذِى الْاَوْتَادِ ﴿١٠﴾ اَلَّذِينَ
طَغَوْا فِى الْبِلَادِ ﴿١١﴾ فَاَكْثَرُوا فِيهَا الْفَسَادَ ﴿١٢﴾ فَصَبَّ
عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ ﴿١٣﴾ اِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Senin Rabbinin direkleri sahibi beldelerde onun gibisi yaratılmayan İram(ın torunu) Ad'e, Vadide kayayı oyan Semud'e de, beldelerde azan ve fesadı çoğaltan kazıklar sahibi Firavuna da ne yaptı görmedin mi? Rabbin de onların üzerine azap kamçısı döküverdi. Şüphesiz senin rabbin gözetleme yerindedir."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ bilhassa Mekke'de nâzil olan sûrelerde hep yeminle, dikkatleri yarattığı şeylere çekmiş, îmana da temel olacak bilgileri vermiştir. Bu sûrede, yine aynı noktaya işaretle:

1- "Fecre andolsun" buyurmuştur. "Fecr" sabaha yakın tan yerinin ağarmaya başladığı zamandır. Bu zaman dünyanın ayrı yerlerinde ve mevsimlere göre değişen bir zamandır. Bu hususu araştırırsak, çok geniş bilgilere sahip oluruz ve Allâh'ın kudretini daha iyi anlayarak O'nun nimetlerinden yararlanırız O'na olan teslimiyetimiz de o nisbette artar. Devamla:

"On geceye andolsun" buyuruyor. Bu on gece hakkında ayrı ayrı anlayışlar var ise de Hacc ayının ilk on günü, Muharrem ayının ilk on günü, Ramazan ayının son on günü üzerinde daha çok durulmaktadır. Daha çok Zilhiccenin ilk on günü kabul görmektedir. En iyi bilen Allâh'tır. Yine devamla:

"Çift ve teke de andolsun" buyurmuştur. Bunda da hayli ihtilaflar vardır. Bunlardan ikisi, üzerinde daha çok durulandır:

a) Zilhicce ayının onuncu günü olan bayram gününe "çift" dokuzuncu günü olan Arafa gününe de "tek" denilmiştir.

b) Allâh'ın yarattığı bütün mahlukatın erkekli dişili "çift", Allâh'ın da "tek" olmasına denilmiştir. Yani Allâh tektir. Yarattığı herşey de çifttir.

Her iki anlayış da itikad ve ibadet yönünden birer temel sayılabileceğinden önemlidir. Yine devamla:

"Aktığı zaman geceye de andolsun" buyuruyor. Gecenin akması, durmadan sabaha doğru ilerlemesidir. Bunu da araştırdığımız zaman, dünyanın ve güneşin belli bir nizam içinde olduğunu anlarız ve bu nizamı yaratan Allâh'a daha ziyade teslim oluruz, onun yolundan ayrılmama gayreti içinde oluruz.

"Bunda akıl sahibi için bir yemin var mıdır?" buyurmasıyla bizim dikkatimizi bu yemin ettiği şeylerin üzerine tekrar çekmiştir. Yani aklı yerinde olanların bu yemin edilen şeyleri daha dikkatlice araştırması gerekir. Değil mi? Burada mahzuf olan yeminin cevabına delalet etmek üzere şöyle buyuruluyor:

2- "Senin Rabbinin direkler sahibi, beldelerde onun gibisi yaratılmayan İram(ın torunu) Ad'e" ne yaptığını görmedin mi? Ey insan seni yaratan Allâh'ın o çadır direkleri çok olan, çadırlarda yaşayan mem-

leketlerde onlar gibi zengin, güçlü, şanlı bir millet yaratılmayan Nuh'un torunu İram'ın oğlunun oğlu olan Âd adıyla anılan millete ne yaptığını bilmiyor musun? Onları helâk etmiştir.

"Vadide kayayı oyan Semud'e de" ne yaptığını görmedin mi? Hani vadinin yanlarındaki kayalıkları oyarak, yontarak kendilerine sağlam evler yapan "Semud" adındaki millete küfürlerinden dolayı Allâh'ın ne yaptığını bilmiyor musun?

"Beldelerde azan ve fesadı çoğaltan kazıklar sahibi Firavun'a da ne yaptı görmedin mi?" Mısır diyarında bütün yerleşim bölgelerinde azgınlık yapan, zulüm eden, her yere fesadı yayan, ordular sahibi, insanları kazıklarla yere çakıp ölüme terk eden zâlim Firavun'a Allâh'ın ne yaptığını bilmiyor musun?

"Rabbin de onların üzerine azap kamçısı döküverdi." Onlara yağdırdığı felaketleri kamçılara benzeten Allâh, bununla bu felaketlerin çok ağır olduğunu ifade buyurmuştur. Zaten:

"Şüphesiz senin Rabbin gözetleme yerindedir." Habibim! Senin Rabbin olan Allâh, devamlı olarak onları gören ne yaptıklarını bilendir. Sanki bir gözetleme yerinde onların ne yaptıklarını gözetleyip durandır. Elbette onları karşılıksız bırakmayacaktır. Bırakmadı da. Kıyâmete kadar onlara benzeyenleri de takip edecek ve cezalarını verecektir.

(Araf 130-137. Enfâl 54. Yûnus 90-92. Tâha 78, 79. Kamer 18-21. Necm 50-54. Sâd 12, 13. Hakka 5-10. Müddessir 32-34. Tekvir 17, 18. İnşikâk 16-18. Duhâ 1, 2. Leyl 1, 2. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 15

فَاَمَّا الْاِنْسَانُ اِذَا مَا ابْتَلٰيهُ رَبُّهُ فَاَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّىٓ اَكْرَمَنِ ﴿١٥﴾

Meâli:

"İnsana gelince, onun Rabbi kendisini imtihan edip de ona ikram etti ve ona nimet verdiği zaman, hemen: "Rabbim bana ikram etti" der."

Âyet: 16

وَاَمَّآ اِذَا مَا ابْتَلٰيهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّىٓ اَهَانَنِ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Amma, yine onun Rabbi kendisini imtihan edip de ona rızkını daralttığı zaman da: "Rabbim bana ihanet etti" der."

Âyet: 17, 18, 19, 20

كَلَّا بَل لَّا تُكْرِمُونَ الْيَتِيمَ ﴿١٧﴾ وَلَا تَحَاضُّونَ عَلَىٰ طَعَامِ
الْمِسْكِينِ ﴿١٨﴾ وَتَأْكُلُونَ التُّرَاثَ أَكْلًا لَّمًّا ﴿١٩﴾
وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Hayır, aksine yetime ikram etmiyorsunuz. Yoksulun yemeğine de teşvik etmiyorsunuz. Mirası da topluca yedikçe yiyorsunuz. Malı da tümüyle sevdikçe seviyorsunuz."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ geçmiş devirlerdeki isyankarlardan bahsettikten sonra, insanların umumiyetle nankör olduğuna işaretle:

1- "İnsana gelince, onun Rabbi kendisini imtihan edip de ona ikram etti ve ona nimet verdiği zaman, hemen: "Rabbim bana ikram etti" der. Nice insanlar var ki, Allâh ona mal mülk verdiği zaman, şükretmez, Allâh bana mal verdi, şeref verdi, beni diğerlerinden üstün kıldı gibi kuruntulu, kibirli laflar eder. İmtihan edildiğini düşünmez.

2- "Amma, yine onun Rabbi kendisini imtihan edip de ona rızkını daralttığı zaman da: "Rabbim bana ihanet etti" der. Böyle kimseler Allâh'ın taktirine razı olmazlar. Allâh onların gelirinde bir kısıtlama yaptığı, rızıklarını daralttığı zaman feveran ederler, Allâh'ı suçlamaya kalkarlar. "Allâh bana ihanet etti, kötülük yaptı, rezil etti" gibi Allâh'a kafa tutmaya kalkışırlar. Kendilerinin imtihanda olduğunu hesaba katmazlar. Halbuki insanı yaratan da Allâh, rızkını yaratıp veren de Allâh'tır. Varlığına şükredip, yokluğuna sabredeceği yerde, varlığına şımarıp, yokluğuna feveran etmesi nankörlüğün tâ kendisidir. Varlık zamanında Allâh'a şükredip yetimleri, muhtaçları doyurması gerekirdi.

3- "Hayır, aksine yetime ikram etmiyorsunuz, yoksulun yemeğine de teşvik etmiyorsunuz." Siz insanlar, Allâh'ın verdiği nimetleri şeref, üstünlük, tantana vasıtası yapıyorsunuz. Onunla övünüp şımarıyor-

sunuz. Yetimlere, fakirlere, muhtaçlara yardım edip dualarını almıyorsunuz. Allâh'a olan şükür borcunuzu unutuyorsunuz. Üstelik:

"Mirası da topluca yedikçe yiyorsunuz." İçinizden biri ölüp de miras bıraktığı zaman, onun hepsini topluca alıp yeme gayreti içine giriyorsunuz. O miras malı için yakınlığı, akrabalığı dahi unutup kavgaya, dövüşe giriyorsunuz. Malı akrabadan daha fazla seviyorsunuz. Aranızdaki husumeti ölüme kadar, kabire kadar götürüyorsunuz. Sizin bu haliniz, Allâh'ı unutmuş olmanızın açık delilidir.

"Malı da tümüyle sevdikçe seviyorsunuz." Allâh sevgisini unuttuğunuz için bütün sevginizi mala veriyorsunuz. Hatta kendinizi sevmeyi dahi unutarak mal yolunda kendinizi de feda ediyorsunuz. Evet dünyadan nasibini de unutma. Ama, elden dengeyi de bırakma. Mal kazanırken helal olmasına dikkat et. Mal kazanırken, namazı, ibadeti bırakma. Mal biriktirirken fukarayı, hayrı hasenatı aklından çıkarma. Hepsini denk götürmeye dikkat et. Aksi halde zararlı çıkarsın.

(Bakara 155, 188. Âl-i Imran 186. Nisâ 2, 10. Arâf 168. Ra'd 26. İsrâ 30. Kasas 82. Ankebût 62. Rûm 37, 38. Sebe' 36, 37, 39. Zümer 52. Mülk 2. Hakka 34. Duha 9-11. Mâun 2, 3. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 21, 22, 23

كَلَّآ اِذَا دُكَّتِ الْاَرْضُ دَكًّا دَكًّا ﴿٢١﴾ وَجَآءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ﴿٢٢﴾ وَجِآءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ الْاِنْسَانُ وَاَنّٰى لَهُ الذِّكْرٰى ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Hayır yer parça parça bölündüğü, Rabbinin (emri) geldiği, melekler de saf saf olduğu, o gün cehennem de getirildiği zaman, o gün insan hatırlayacak. Nerede onu hatırlamak?"

Âyet: 24

يَقُولُ يٰلَيْتَنِى قَدَّمْتُ لِحَيَاتِى ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Ah keşke hayatım için önceden yapsaydım" diyecek.

Âyet: 25, 26

فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابَهُ أَحَدٌ ﴿٢٥﴾
وَلَا يُوثِقُ وَثَاقَهُ أَحَدٌ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"O gün onun azabını biri yapamaz. Onun bağını da biri bağlayamaz."

Âyet: 27, 28, 29, 30

يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ﴿٢٧﴾ ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً
مَّرْضِيَّةً ﴿٢٨﴾ فَادْخُلِي فِي عِبَادِي ﴿٢٩﴾ وَادْخُلِي جَنَّتِي ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Ey yatışmış olan nefs! Razı (ve) razı edilmiş olarak Rabbine dön. Kullarımın arasına da gir, cennetime de gir."

İZAHLARI:

Dünya kâfirlerin sandığı gibi böyle kalmayacak.

1- **"Hayır parça parça bölündüğü"** zaman. Dağlar birbirine çarpıp ufalandığı, denizler, topraklar, birbirine karışıp dağlar toz olup, ortadan kalktığı, âlem başka bir âlem olduğu zaman.

"Rabbinin (emri) geldiği, kendisi de tecelli ettiği, melekler de saf saf olduğu" zaman, Allâh'ın kıyâmet hakkındaki emri gelip, mahşer kurulup, kendisi tecelli edip, melekler de huzurunda vereceği emri almak üzere saflar halinde durdukları zaman.

"O gün cehennem de getirildiği zaman" O kıyâmet günü cehennem gözlerinin önüne açıldığı zaman,

"O gün insan hatırlayacak." Dünyadaki yaptıklarını, kendine yapılan uyarıları hep hatırlayacak. Ama:

"Nerede onu hatırlamak?" Herşey geçti. Hatırlamanın ne yararı olacak? O değerli zamanlar geride kaldı. Bir daha dönmez. İşte o:

2- **"Ah keşke hayatım için önceden yapsaydım"** diyecek. Dünyada iken bu günkü hayatım için çalışsaydım da güzel ameller yapsaydım. Allâh'ın rızasını alsaydım demesi hiç de fayda vermeyecek.

3- "O gün onun azabını biri yapamaz. Onun bağını da biri bağlayamaz." O kıyâmet günü Allâh'ın yapacağı çetin azabı başka biri asla yapamaz. Onun yakalayıp kaçamayacak hale getirmesi gibi, hiçbir kimse yapamaz. O günün nizamı, hiçbir kimseyi kaçırmayacak şekilde ayarlanmıştır. Her yönden sarılmıştır.

4- "Ey yatışmış olan nefs! Razı (ve) razı edilmiş olarak Rabbine dön. Kullarımın arasına da gir, cennetime de gir." Ey nefsi mutmeinne sahibi olan kulum! İmanla, ibadetle, hayır hasenat ile alıştırdığın nefis benim razı olacağım hale geldiği için sen:

"Razı (olarak) razı edilmiş olarak Rabbine dön." Ey kulum! Sen razısın. Allâh da senden razı olduğu için, seni razı etmiştir. Artık Rabbinin huzuruna var ve nimetlere kavuş.

"Kullarımın arasına gir, cennetime de gir." Benim razı olduğum cennetlik kullarımın arasına gir ve onlarla birlikte cennetime gir müjdesi verilecektir. Ne mutlu bunlara.

(Bakara 207. Nisâ 73. Mâide 115. Ra'd 28. Kehf 42, 98, 100. Furkân 27, 28. Neml 19. Şuâra 91. Hakka 14. Nebe' 38, 40. Naziât 36, 41. âyetleri de okuyalım.)

FECR SÛRESİNİN SONU

BELED SÛRESİ

90. Sûredir

20 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4

لَآ أُقْسِمُ بِهٰذَا الْبَلَدِ ﴿١﴾ وَأَنْتَ حِلٌّ بِهٰذَا الْبَلَدِ ﴿٢﴾
وَوَالِدٍ وَمَا وَلَدَ ﴿٣﴾ لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ ﴿٤﴾

Meâli:

"Şu beldeye yemin ederim, sen de bu beldede mukîmsin. Babaya ve doğana da. Andolsun insanı meşakkat içinde yarattık."

Âyet: 5

أَيَحْسَبُ أَنْ لَنْ يَقْدِرَ عَلَيْهِ أَحَدٌ ﴿٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz o, kendisine kat'iyyen birinin güç yetiremeyeceğini mi sanıyor?"

Âyet: 6

يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَالًا لُبَدًا ﴿٦﴾

Meâli:

"Çokça mal harcadım" diyor.

Âyet: 7

أَيَحْسَبُ أَنْ لَمْ يَرَهُ أَحَدٌ ﴿٧﴾

Meâli:

"Hakikaten o, kendisini birinin görmediğini mi sanıyor?"

Âyet: 8, 9, 10

أَلَمْ نَجْعَل لَّهُ عَيْنَيْنِ ﴿٨﴾ وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ ﴿٩﴾
وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Ona iki göz ve bir dil ile iki dudak yaratmadık mı? Ona iki de yol verdik."

İZAHLARI:

1- "Şu beldeye yemin ederim. Sen de bu beldede mukîmsin." Habibim senin eğleştiğin şu mukaddes belde olan Mekke'ye yemin ederim. Kâbe'nin bulunduğu Mekke kıyâmete kadar, bütün dünya insanlarının yönelme merkezi, kıblesi olan Hac ve umre ibadetinde ve devamlı tavaf ibadetinde merkez olarak devam edecektir.

"Baba ve oğluna da." İnsanlardan her baba, ana ve çocuklarına da yemin olsun ki insanların îmanlıları da, îmansızları da bunlardan ürer. Habibim! Seni peygamber olarak göndermem ve Kur'ânı da bir ilim kaynağı olarak indirmemden maksat işte babalar ve analardan üreyen insanlardır. Bundan dolayı asıl yemin konusu olması gereken insandır. "Babadan maksadın Hz. Adem ve bütün babalar, oğuldan maksadın da tüm nesillerdir" görüşü de vardır.

"Andolsun insanı meşakkat içinde yarattık." Mükellef olarak yarattık. İnsanın hayat zincirinin halkalarının her biri ayrı bir sıkıntı, ayrı bir zorluk, ayrı bir meşakkatı gösterir. Bundan dolayı onların hayatının meşakkatini huzura çevirmek için Peygamberler gönderdim, kitaplar indirdim. Son olarak da Habibim seni gönderdim ve Kur'ânı indirdim. Artık ancak sana uyanlar, Kur'âna göre yaşayanlar meşakkatlerini huzura çevirebilirler. Bunun dışında kalanlar ise, yalnız dünya meşakkatleri değil, sonu gelmeyecek olan ahiret meşakkatleriyle karşılaşacaklar.

Şunu da hatırlayalım ki îmanı sağlam olan varlığa şükretmek, yokluğa ve her türlü sıkıntıya karşı da sabretmek suretiyle meşakkati huzura çeviren kimsedir. Bunun ahireti de saâdetlerle doludur.

2- "Şüphesiz o, kendisine kat'iyyen birinin güç yetiremeyeceğini mi sanıyor." O kendisine sıhhat ve beden gücü verdiğimiz kimseler, bu güçlerinin devam edeceğini ve Allâh dahi bunlara güç yetiremeyeceğini mi sanırlar. Onların bu halleri gülünç olduğu kadar da tam bir beyin-

sizliktir. Allâh'ın nice güçlükleri yok ettiğini görmüyorlar mı? Göremezler çünkü bunların basireti kördür. Böylesi:

3- "Çokça mal harcadım" diyor. Böylesine: "Allâh için biraz yardımcı ol" denildiği zaman: "Ooo hoo ben çok mal harcadım, şuraya, buraya" diyerek aslı olmayanları da sayar döker. Ama küfür yolunda ise, alabildiğine harcar.

4- "Hakikaten o, kendisini birinin görmediğini mi sanıyor?" O mal harcadığını iddia eden yalancı, kendisini hiç kimsenin görmediğini mi sanıyor? Halbuki Allâh her an görüyor ve biliyor. Yalnız onu değil, bütün âlemi zerrelerine varıncaya kadar görüyor ve biliyor. O harcasa bile gösteriş için, nam şeref için harcamıştır. Her zaman olduğu gibi devrimizde de böyle nam, şeref ve çıkarları için bağış yapanlar var. Yazıklar olsun şu kısa dünya için böyle yapanlara.

5- "Ona iki göz ve bir dil ile iki dudak yaratmadık mı? Ona iki de yol verdik." O iyi düşünsün. Kendisini bütünüyle yarattığımız gibi, hele hele verdiğimiz iki gözü bir düşünsün. Onları yaratan Allâh herşeyi göremez mi? Ona o yalan söyleyen dili ile iki dudağını da biz yarattık. Bizim yarattığımız bu dil ve dudaklarla bize karşı nasıl da yalan söylüyor? Elbette o ve onun gibiler cezasız kalmayacak.

Biz onu iki yoldan birini seçecek kabiliyette yarattık. Akıl verdik, iyiyi kötüyü ayırsın diye. Ama o, hayrı değil, şerri seçiyor. Hakkı değil, bâtılı seçiyor. İyiyi değil, kötüyü seçiyor. Halbuki bunun seçtiği şer yollar, daha zor, daha zararlıdır. Aslında o, zorların zoru, şerlerin en şerlisi, kötülerin en kötüsü olan ve içinde ebedî kalacağı cehennemi seçmiş oluyor. Kendi beğendiği için kendine bizzat kendisi zulmetmiş oluyor.

(Âl-i Imran 188. İbrâhîm 42. Vakıa 75, 76. Hakka 38, 39. Meâric 40. Kıyâmet 1, 2, 36. İnsân 3. Tekvir 15. İnşikâk 16. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 11

فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ ﴿١١﴾

Meâli:

"Akabeyi de aşamadı."

Âyet: 12

وَمَآ اَدْرٰيكَ مَا الْعَقَبَةُ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Sana akabenin ne (olduğunu) bildiren nedir?"

Âyet: 13

فَكُّ رَقَبَةٍ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Boyun çözmektir."

Âyet: 14

اَوْ اِطْعَامٌ فِى يَوْمٍ ذِى مَسْغَبَةٍ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Veya sıkıntılı bir günde yedirmek."

Âyet: 15

يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Yakınlığı bulunan bir yetîme."

Âyet: 16

اَوْ مِسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Veya topraklı bir miskîne."

İZAHLARI:

Geçen âyetlerde Rasulün ikametini ve ona uymayanların âkıbetini beyandan sonra:

1- **"Akabeyi de aşamadı."** buyrularak, insanın karşılaştığı sarp yokuş sayılabilecek engelleri aşamadığı, buna da asla gücünün yetmeye-

ceği, onun direnmesinin boşuna olduğu, ancak îman edip, Allah'ın Rasulüne uyması gerektiği beyan edilmiştir. Devamla Rasule hitaben:

2- **"Sana akabenin ne (olduğunu) bildiren nedir?"** buyurarak, çok önemli cevabı şöyle vermektedir:

3- **"Boyun çözmektir."** Yani köle azad etmektir. Bazı kullarının kendine değil, başkalarına kulluk yapmasını, onların emrinde ezilmesini istemeyen Allah, verdiği emriyle onları hürriyete kavuşturmayı dilemiştir. Devamla:

4- **"Veya sıkıntılı bir günde yedirmek."** buyurmuştur. Yine kullarını ihtiyaç içinden, açlık sıkıntısından kurtarmak için onların yedirilip, doyurulmasını hatırlatmıştır. Yine devamla:

5- **"Yakınlığı bulunan bir yetîme."** Yani anasız, babasız kalmış, yakın akrabadan olan çocukların da yedirilip, içirilip onların bakımı, korunup kollanmasını tembih etmiştir. Daha sonra:

6- **"Veya topraklı bir miskîne."** Yurtsuz yuvasız kalmış, yerlerde, topraklar arasında yaşamak zorunda olan, çok sıkıntılı olan yoksula yardım yapılması işaretiyle mü'minleri mükellef kılmıştır. Bunu teyid etmek üzere şöyle buyurmuştur:

Âyet: 17

ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Sonra îman edenler ve sabrı tavsiye edişenler hem de merhameti tavsiye edişenlerden oldu."

Âyet: 18

اُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ﴿١٨﴾

Meâli:

"İşte bunlar sağcılardır."

Âyet: 19

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا هُمْ أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Âyetlerimizi küfredenler de (işte) onlar solcular dır."

Âyet: 20

عَلَيْهِمْ نَارٌ مُؤْصَدَةٌ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Onlar üzerine kapatılmış ateş (vardır)."

İZAHLARI:

Allahu Azimuşşan:

1- "Sonra îman edenler ve sabrı tavsiye edişenler hem de merhameti tavsiye edişenlerden oldu." beyanı ile Asr Suresinde açıklandığı gibi önce îmanı zikrederek hemen peşinden sabra işaretiyle mü'minlerin hayat boyunca karşılaşacakları güçlükleri ancak sabırla yenebileceklerini hatırlatmış, bu arada merhametin de çok önemli olduğuna işaret buyurmuştur. Buna göre biz Müslümanlar Allahu Azimuşşanın kelamı ilahisi olan Kur'ânı Kerimin bütün âyetlerini dikkatle okuyarak hayatımızı tanzim etmeliyiz ki şu müjdeye nail olalım:

2- "İşte bunlar sağcılardır." Bunlar Allah'ın emirlerini, Rasulün sünnetini yerine getirerek, amel defterleri sağ tarafından verilen cennetliklerdir. Bundan sonra Allah'ın emrini, Rasulünün sünnetini inkar ederek küfür bataklığına düşenleri şöyle bildirmektedir:

3- "Âyetlerimizi küfredenler de (işte) onlar solcular dır." Yani amel defterleri solundan verilenlerin en ağır cezalara çarptırılacakları, azabın da en ağırını görecekleri şu âyeti kerîmede noktalanmıştır:

4- "Onlar üzerine kapatılmış ateş (vardır)." Cehennem ateşi her yönüyle onları çepeçevre kuşatarak içine almış, asla çıkacak yer bırakmamıştır. Onların sürekli, sonu gelmeyen yerleri işte burasıdır.

BELED SÛRESİNİN SONU

ŞEMS SÛRESİ

91. Sûredir

15 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10

وَالشَّمْسِ وَضُحٰيهَا ﴿١﴾ وَالْقَمَرِ اِذَا تَلٰيهَا ﴿٢﴾
وَالنَّهَارِ اِذَا جَلّٰيهَا ﴿٣﴾ وَالَّيْلِ اِذَا يَغْشٰيهَا ﴿٤﴾
وَالسَّمَآءِ وَمَا بَنٰيهَا ﴿٥﴾ وَالْاَرْضِ وَمَا طَحٰيهَا ﴿٦﴾
وَنَفْسٍ وَمَا سَوّٰيهَا ﴿٧﴾ فَاَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوٰيهَا ﴿٨﴾
قَدْ اَفْلَحَ مَنْ زَكّٰيهَا ﴿٩﴾ وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسّٰيهَا ﴿١٠﴾

Meâli:

"Güneş ve onun aydınlığına, onu takip ettiği zaman da aya, onu açıkladığı zaman da gündüze, onu örttüğü zaman da geceye, göğe ve onu yapana, yere ve onu döşeyene de, nefse ve onu düzenleyene de, ona kötülüğünü ve iyiliğini de ilham edene de yemin ederim onu temizleyen kimse felaha ermiş, onu örten kimse de zarar etmiştir."

İZAHLARI:

1- **"Güneş ve onun aydınlığına"** andolsun. Allâhu azimüşşan yine dikkatimizi güneşe ve onun ışığına çekerek sanki bize: "Şu güneşe, onun ısısına ve ışığına bir bakın. Ona bu yüksek ısıtma ve aydınlatma maddesini yaratan kim? Benden başka bunu yaratabilecek biri var mı? Neden bunu düşünüp, anlayıp da bana kulluk yapmıyorsunuz?" buyuruyor. Bizi uyarıyor.

2- **"Onu takip ettiği zaman da aya"** andolsun. Bizim dikkatle aya da bakmamızı, bunun üzerinde de düşünmemizi istiyor. O güneşi takip ederek ondan aldığı ışığı yansıtıyor. Güneşin ışığı gidince onun ışığı gö-

rünüyor. Belli bir nizam içinde azalıyor, çoğalıyor, bizim hesabımızı denk tutmamızı sağlıyor.

3- **"Onu açıkladığı zaman da gündüze"** andolsun. O güneşin doğduğu ve yükselip batıncaya kadar geçen zamana "gündüz diyoruz. İşte bu "gündüz" dediğimiz zamanda güneş tam açığa çıkıyor. Biz onu tümüyle görüyoruz. Yine de onu yaratan Allâh'ı düşünüp O'na îman edip yolundan ayrılmamamız gerekirken, birçoklarımız sapmaya devam ediyoruz.

4- **"Onu örttüğü zaman da geceye"** andolsun. Güneşin batmasıyla meydana gelen karanlığa da "gece" diyoruz. Bu gece sanki gündüzün aydınlığını örtmüş görünümündedir. Bu da ayrı bir düşünceyi gerektirir. Yine alacağımız ders Allâh'ın varlığıdır. O'na îmandır. Onun emrine girmektir.

5- **"Göğe ve onu yapana"** andolsun, buyurmasıyla dikkatimizi tekrar göklere çekiyor ve onun yapısını incelememizi, araştırmamızı istiyor. Bu araştırma da yine bizi Allâh'ın varlığına ve kudretine götürüyor. Yine îman etmekle mükellef olduğumuzu beyan ediyor.

6- **"Yere ve onu döşeyene de"** andolsun, yeminiyle üzerinde yaşadığımız yerin kıymetini bilmemizi, bunu yaratanın Allâh olduğuna inanmamızı ve yeryüzünde Allâh'a ibadet ederek secdeler yapmamıza işaret buyuruyor.

7- **"Nefse ve onu düzenleyene de"** andolsun. Kasemiyle bizim dikkatimizi kendimize çeviriyor. Kendimizin ruh ve cesetten ibaret olmayıp, bu ikisinin birleşmesiyle yaşayan, aklı eren, gözü gören, kulağı işiten, dili konuşan, burnu koku alan, kalbi çalışan, îman eden veya küfreden, bütün mahlukatın en üstünü olan mümtaz bir varlık olduğumuzu anlamamız ve bizi yaratana îman ederek O'nun kulu olmamızı istiyor.

8- **"Ona kötülüğünü ve iyiliğini de ilham edene de yemin ederim."** buyurmasıyla, o ruh ve cesetten kurulu insana kötülüğü ve iyiliği ayırmayı da ilham ettiğini hatırlatıyor. Kötülükleri bırakıp iyilikleri alması gerektiğine işaret buyuruyor. Devamla:

9, 10- **"Onu temizleyen kimse felaha ermiş, onu örten kimse de zarar etmiştir"** buyuruyor. Artık o nefsi kim küfür, şirk, nifak, fesat ve ahlaksızlıklardan temizlemiş ise, o korktuklarından emin olmuş, umduklarına da nail olmuştur. Fakat kim de o nefsi örterek göremez hale getirip kötülüklere dalarsa, hüsrana uğramış, cehennemi boylamış olur.

(Bakara 22, Yûnus 5. Ra'd 2-4. İbrâhîm 33. Nahl 12. Enbiyâ 33. Mü'minûn 1-9. Fâtır 18. Yasin 38-40. Rahman 5. Zariyât 47, 48. Nûh 16, 19, 20. Kıyâmet 2. Naziât 30. Abese 3. A'lâ 14. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 11, 12

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوٰيهَآ ﴿١١﴾ اِذِ انْبَعَثَ اَشْقٰيهَا ﴿١٢﴾

Meâli:

"Semûd, azgınlığı ile yalanladı. Onların en şakisi kalktığı zaman."

Âyet: 13

فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللّٰهِ نَاقَةَ اللّٰهِ وَسُقْيٰهَا ﴿١٣﴾

Meâli:

"Allâh'ın Rasulü de onlara: "Allâh'ın devesine ve sulanmasına (dokunmayın)" dedi."

Âyet: 14

فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا فَدَمْدَمَ عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ بِذَنْبِهِمْ فَسَوّٰيهَا ﴿١٤﴾

Meâli:

"Ve onu yalanladılar. Onu da kestiler de Rableri onları günahları sebebiyle gömüverdi ve orayı düzleyiverdi."

Âyet: 15

وَلَا يَخَافُ عُقْبٰيهَا ﴿١٥﴾

Meâli:

"Akıbetinden de korkmayarak."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ Rasulünü teselli ve kullarını ibretlendirmek için:

1- "Semûd, azgınlığı ile yalanladı" buyurmuştur. Semud kavmi azdıkça azmıştı. Kendilerine gönderilen Sâlih Aleyhisselamı yalanladılar, O'na karşı geldiler.

"Onların en şakisi kalktığı zaman." Kavmin içinden en güçlü, en gaddar, en azgını olan 'Gaddar ibni Salif' deveyi öldürmek üzere kalkıp harekete geçtiği zaman:

2- "Allâh'ın Rasulü de onlara: "Allâh'ın devesine ve sulanmasına (Dokunmayın)." dedi. Allâh'ın onlara gönderdiği Sâlih Aleyhisselamın bir mucizesi olan dişi deveye dokunmamalarını, onun sulanmasına da riâyet etmelerini tenbih etti ise de:

3- "O'nu yalanladılar. Onu da kestiler de Rableri onları günahları sebebiyle gömüverdi ve orayı düzleyiverdi" Bu semud kavmi Sâlih Aleyhisselamı yalanladılar, isyan ettiler, o deveyi de önce ayaklarını keserek öldürdüler. Allâh da onların işledikleri bu cinâyet yüzünden onları toprağa gömerek helâk etti. Hiçbirini ayırmadan, küçüğünü büyüğünü, erkeğini kadınını yerle bir etti..

4- "Akıbetinden de korkmayarak." Buradaki korkmayanın Allâh veya Peygamber yahut deveyi öldüren olduğu üzerinde ihtilaf vardır. Her üçü de uygun görünüyor ise de, deveyi öldürenin Allah korkusu olmadığı yaptığı zulümden anlaşılmaktadır. En iyi bilen Allâh'tır.

(Araf 73-78. Hûd 64-68. İsrâ 59. Şuâra 155-158. Kâmer 23-31. Hakka 4, 5. âyetleri de okuyalım.)

ŞEMS SÛRESİNİN SONU

LEYL SÛRESİ

92. Sûredir

21 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4

وَالَّيْلِ اِذَا يَغْشٰى ﴿١﴾ وَالنَّهَارِ اِذَا تَجَلّٰى ﴿٢﴾
وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْاُنْثٰى ﴿٣﴾ اِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتّٰى ﴿٤﴾

Meâli:

"Örttüğü zaman geceye, açıldığı zaman da gündüze, erkeği ve dişiyi yaratana da andolsun şüphesiz sa'yiniz ayrı ayrıdır."

Âyet: 5, 6, 7

فَاَمَّا مَنْ اَعْطٰى وَاتَّقٰى ﴿٥﴾ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنٰى ﴿٦﴾
فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرٰى ﴿٧﴾

Meâli:

"Artık kim verir ve sakınırsa, en güzeli de tasdik ederse, işte onu hemen kolaya yöneltiriz."

Âyet: 8, 9, 10, 11

وَاَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنٰى ﴿٨﴾ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنٰى ﴿٩﴾
فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرٰى ﴿١٠﴾ وَمَا يُغْنِى عَنْهُ مَالُهُ اِذَا تَرَدّٰى ﴿١١﴾

Meâli:

"Kim de cimrilik eder ve istiğna yapar, en güzeli de yalanlarsa işte onu zorluğa yöneltiriz. Yuvarlandığı zaman da malı da onu kurtaramaz."

İZAHLARI:

Yine yeminle dikkatlerimizi toplayan Allâhu zülcelal:

1- "Örttüğü zaman geceye, açıldığı zaman da gündüze andolsun." buyurmuştur. Elbette gecenin karanlığıyla her yeri örtmüş olması, güneşin gitmesine dünyanın dönmesine delalet eder. Bunlar ise, kendiliğinden olmadığına, bunları yapan Allâh'ın varlığına delalet eder. Bu ise, Allâh'a îmanı ve O'na kulluk yapmayı gerektirir. Gündüzün açılması da aynı anlayışı gerektirir.

"Erkeği ve dişiyi yaratana da andolsun." buyurarak, kendi zatına dikkatimizi çekiyor. Erkeklerin de dişilerin de aynı sudan yaratıldığına göre, buradaki inceliği gözlerimiz önüne seriyor. Bu suyun içindeki zerreler halindeki yumurtaların hangisi erkek, hangisi dişi olduğunu yalnız kendisi bilen Allâh, erkeği de dişiyi de kendisinin yarattığına dikkatimizi çekerek, îman etmemizi ve kendisine kulluk yapmamızı istiyor. Ardından da:

"Şüphesiz sa'yiniz ayrı ayrıdır." buyuruyor. Ey insanlar sizin amelleriniz hepsi bir değildir. Her birinizin işi ayrı ayrıdır. Kimisi iyi veya çok iyi olduğu halde, kimisi de kötü veya çok kötüdür. Kimi îmanı esas aldığı halde, kimi de küfrü benimsemiştir. Bazı işler cenneti, nimetleri gerektirirken, bazıları da cehennemi ve azabı gerektirir.

2- "Artık kim verir ve sakınırsa, en güzeli de tasdik ederse, işte onu hemen kolaya yöneltiriz." İnsanların amalleri bir olmadığına göre, bunlardan hangisi malından Allâh'ın rızası için hayra harcar ve hatalardan, kötülüklerden sakınır, Allâh'tan korkarsa, Allâh'ın rızasına uygun olan her güzeli, onun bütün emirlerini, kabullenir tasdik ederse, işte onu, kendi yararına olan kolaylıklara sevk eder, zorluklardan kurtarırız.

3- "Kim de cimrilik eder ve istiğna yapar, en güzeli de yalanlarsa, işte onu zorluğa yöneltiriz." Kim de Allâh yolunda mal harcamakta cimrilik eder ve kimseye bilhassa Allâh'a muhtaç olmayacağı tutumunda olursa, Allâh'ın razı olacağı güzellikleri de inkar eder yalanlarsa, işte böylesini zorluklar çıkaran şerlere yöneltiriz.

"Yuvarlandığı zaman da malı onu kurtaramaz." Böylesinin vadesi yetip de uçurumdan yuvarlanırcasına ölüm çukuruna düştüğü zaman, onun sakındığı mallar kendisini asla kurtaramaz. Ölüm ötesinde de ondan yararlanamaz.

Âyet: 12, 13

اِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدٰى ۙ ﴿١٢﴾ وَاِنَّ لَنَا لَلْاٰخِرَةَ وَالْاُوْلٰى ﴿١٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz hidâyet ancak elbette bize aittir. Yine şüphesiz ahiret ve dünya da elbette yalnız bizimdir."

Âyet: 14, 15, 16

فَاَنْذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظّٰى ۚ ﴿١٤﴾ لَا يَصْلٰيهَآ اِلَّا الْاَشْقَى ۙ ﴿١٥﴾
اَلَّذِىْ كَذَّبَ وَتَوَلّٰى ۬ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Sizi alevlenen ateşle de uyardım. Onu yalanlayan ve dönen en şakiden başkası girmez."

Âyet: 17, 18

وَسَيُجَنَّبُهَا الْاَتْقَى ۙ ﴿١٧﴾ اَلَّذِىْ يُؤْتِىْ مَالَهٗ يَتَزَكّٰى ۚ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Temizlenerek malını veren çok sakınan da ondan uzaklaştırılacak."

Âyet: 19, 20, 21

وَمَا لِاَحَدٍ عِنْدَهٗ مِنْ نِّعْمَةٍ تُجْزٰى ۙ ﴿١٩﴾ اِلَّا ابْتِغَآءَ وَجْهِ
رَبِّهِ الْاَعْلٰى ۚ ﴿٢٠﴾ وَلَسَوْفَ يَرْضٰى ﴿٢١﴾

Meâli:

"Rabbinin rızasını istemekten başka O'nun katında bir kimse için mükâfat yapılacak bir nimet yoktur. Andolsun ileride razı olacak."

İZAHLARI:

Allâhu azimüşşan insanların cömerdini, cimrisini beyandan sonra kendine düşeni anlatmak üzere:

1- "Şüphesiz hidâyet ancak elbette bize aittir." buyurmuştur. Külli iradesinin gereği, insanların hidâyete ermeleri, sırf kendi cüz'i iradelerine bağlı değildir. Ancak Allâh'ın külli iradesinin tecelli etmesiyle mümkündür. Allâhu Teâlâ ise, bu âyeti kerîme ile kendine düşen lütuf ve ihsanın gereği olan hidâyete erme imkanını vermiş olduğunu, bunun için peygamberler gönderdiğini, kitaplar indirdiğini, böylece hidâyet yolunu açmış olduğunu hatırlatmıştır. Ayrıca:

"Yine şüphesiz ahiret ve dünya da elbette yalnız bizimdir." buyurarak, dünyanın da ahiretin de tasarrufunun yalnız kendi iradesine bağlı olduğunu açıklamıştır. Her ne kadar insanlara verdiği cüz'i irade ile onların dünyadan yararlanmalarını ihsan etmişse de, dünyayı tümüyle onlara teslim etmemiştir. Nitekim, dünyada belli bir süre eğleştikten sonra ölüm kendilerini yakalıyor, işlerini bitiriyor. İşte bu kısa süreyi îmanla, ibadetle, güzel ahlak ve sâlih amellerle geçirip değerlendirmiş olanlar kazanıyor. Ahirete gelince, orada yalnız Allâh'ın hükmü yürür. İnsanların hiçbir irade hakkı yoktur. Dünyada ne kazanmışlarsa onu bulurlar. Cennetse, cennet. Cehennemse, cehennem. Hiçbir söze sahip olamazlar. Onun için:

2- "Sizi alevlenen ateşle de uyardım." buyurmuştur. Yani ahirette kimsenin söz sahibi olmayacağı için, dünyada iken size cehennemi haber vererek ona göre hazırlanın diye sizi uyardım uyanmayanlar, inkarlarında, inatlarında devam edenler elbette cehennemi hak edenlerdir. Onların hiçbir söz hakkı kalmamıştır.

"Onu yalanlayan ve dönen en şakiden başkası girmez." O cehenneme, ancak Peygamberleri, kitapları, ahireti yalanlayan ve haktan yüz çevirip arkasını dönen isyankar sapıklar girer. İman eden, sâlih amel edenler ise, onların yeri cennettir.

3- "Temizlenerek malını veren çok sakınan da ondan uzaklaştırılacak." Küfürden, şirkten, nifaktan, kötü ahlaktan temizlenerek, Allâh rızası için O'nun yolunda malını harcayan ve her türlü kötülükten çokça sakınan kimseler o cehennemden uzaklaştırılacak ve içlerinde ebedî kalacakları cennetlere konulacaklar. Şunu da iyi bilin ki:

4- "Rabbinin rızasını istemekten başka O'nun katında bir kimse için mükâfat yapılacak bir nimet yoktur." Yani Allâh katında yalnız O'nun rızası için kazanılan sevaplar karşılığı olan nimetler vardır. Bunun dışında mükâfat olarak verecek hiçbir nimet yoktur. Allâh'ın rızasını almamış olan ise:

"Andolsun ileride razı olacak." müjdesi verilmiştir. Ne mutlu bu müjdeyi alanlara.

(Bakara 265-272. Âl-i Imran 10, 116, 134, 180. Nisa 37, 38, 114. Tevbe 76. Ra'd 22. Nahl 9. Hûd 105-108. Taha 76, 123. Furkan 47. âyetleri de okuyalım.)

LEYL SÛRESİNİN SONU

DUHÂ SÛRESİ

93. Sûredir

11 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4, 5

وَالضُّحٰى ﴿١﴾ وَالَّيْلِ اِذَا سَجٰى ﴿٢﴾ مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ
وَمَا قَلٰى ﴿٣﴾ وَلَلْاٰخِرَةُ خَيْرٌ لَكَ مِنَ الْاُولٰى ﴿٤﴾
وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضٰى ﴿٥﴾

Meâli:

"Kuşluğa ve sakin olduğu zaman geceye andolsun Rabbin seni bırakmadı ve darılmadı. Elbette ahiret senin için dünyadan daha da hayırlıdır. Andolsun ileride Rabbin sana verecek ve razı da olacaksın."

Âyet: 6, 7, 8

اَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَاٰوٰى ﴿٦﴾ وَوَجَدَكَ ضَآلًّا فَهَدٰى ﴿٧﴾
وَوَجَدَكَ عَآئِلًا فَاَغْنٰى ﴿٨﴾

Meâli:

"Seni yetim bulup da barındırmadı mı? Seni sade bulup da hidâyete erdirmedi mi? Seni fakir bulup da zengin yapmadı mı?"

Âyet: 9, 10, 11

فَاَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ ﴿٩﴾ وَاَمَّا السَّآئِلَ فَلَا تَنْهَرْ ﴿١٠﴾
وَاَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ﴿١١﴾

Meâli:

"Artık yetime de kahretme. İsteyeni de azarlama. Rabbinin nimetini de an."

İZAHLARI:

Bu sûrenin sebebi nüzûlu hakkında bir çok rivâyetler var ise de, hepsinin ittifak ettiği nokta vahyin bir süre gecikmesiyle Rasulullâhın üzülmesidir. Allâh'ın kendini bırakıvermiş olması veya darılmış olması endişesiyle üzülüyordu. Bunun üzerine bu sûre nâzil oldu.

1- "Kuşluğa ve sakin olduğu zaman geceye andolsun. Rabbin seni bırakmadı ve darılmadı." Habibim! Şu birbirinin zıddı olan kuşluğun aydınlığı ile gecenin karanlığına yemin ederim ki bunları yaratan benim. Bunlara çok dikkat etmelisin ve her ikisinin de kıymetini bilmelisin. Tebliğatında ve ibadetlerinde bunları iyi değerlendirmelisin. Seni ne bıraktım, ne de darıldım. Sana olan sevgim ve düşmanlarına karşı, yardımım, devamlıdır. Şunu da iyi bil ki:

"Elbette ahiret senin için dünyadan daha hayırlıdır." Senin gelecek günlerin geçen ömründen daha hayırlı olacaktır. Geçen kırk yıl ömründe kazanamadığını, gelecek daha kısa olacak ömründe kazanacaksın. Böyle kısa süreli dünyadan, sonu gelmeyecek olan ahiretin daha hayırlı olacak. Sen benim âyetlerimi dikkatle tebliğe devam et.

"Andolsun ileride Rabbin sana verecek ve razı da olacaksın." Yemin ederim ki ileriye doğru Rabbin sana âyetlerini indirecek, sana fırsatlar verecek, sana zaferler kazandıracak, kuvvetli ordular verecek ve Rabbinden razı olacaksın. Senin tebliğ ettiğin islam dini, bütün dinlerden üstün olacak, onlar gibi bozulmayacak, aslını koruyacak ve kıyâmete kadar da devam edecektir. O sana dil uzatanların hepsi de son bulacaktır. Şunları hatırlasan ya:

2- a) "Seni yetim bulup da barındırmadı mı?" Sen ana rahminde iken baban, altı yaşında iken de anan ölüp de yetim kalmadın mı? Seni, amcanın yanında barındırarak bu hale getirmedim mi? Bunu nasıl yaptımsa, kalan ömrünü de öyle yapar, korurum.

b) "Seni sade bulup da hidâyete erdirmedi mi?" Seni hiçbirşey bilmez sade bir halde bulup da, Peygamberlik vererek, âyetler indirerek hak yola iletmedi mi? Okuma yazma bilmediğin halde okur yazarlardan daha üstün yapmadı mı?

c) "Seni fakir bulup da zengin yapmadı mı?" Senin babandan ve anandan bir miras kalmadı. Hiçbir şeye sahip değilken sana bazı mallar verip, zengin hanımla evlendirip muhtaçlıktan kurtarmadı mı? Sana ka-

naat verip zenginlerden üstün kılmadı mı? Bunlara kadir olan Rabbin, seni başarıdan başarıya ulaştırmaya da kâdirdir. Hiç üzülme, endişe de etme.

3- "Artık yetime de kahretme." Yetimi hoş tut. Onu hakir görme. Sen de yetim idin. Sen de yetimliği tattın. Onları kolla, yardımcı ol.

"İsteyeni de azarlama." Senden rızık istese de, hacet istese de, yardım istese de ona iyi davran, varsa ver, yoksa güzellikle onu memnun et. Sakın azarlama.

"Rabbinin nimetini de an." Allâh'ın verdiği nimetleri gizleme. Bu nimetleri harcayarak Allâh'a şükret. Onu dilinden bırakma. Daima söyle ve hatırından çıkarma.

(Bakara 144, 177. Şûra 52. Zariyat 19. Meâric 24, 25. Müddessir 33, 34. Naziât 29. Tekvir 17, 18. İnşikâk 17. Fecr 4. Şems 1-4. Leyl 1, 2. âyetleri de okuyalım.)

DUHÂ SÛRESİNİN SONU

İNŞİRÂH SÛRESİ

94. Sûredir

8 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4

اَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ ﴿١﴾ وَوَضَعْنَا عَنْكَ وِزْرَكَ ﴿٢﴾
اَلَّذِى اَنْقَضَ ظَهْرَكَ ﴿٣﴾ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ﴿٤﴾

Meâli:

"Sana göğsünü açıvermedik mi? Senden sırtını yoran yükünü de indirmedik mi? Senin namını da senin için yükseltmedik mi?"

Âyet: 5, 6

فَاِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ﴿٥﴾ اِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ﴿٦﴾

Meâli:

"Artık, şüphesiz zorlukla beraber kolaylık vardır. Muhakkak zorlukla beraber kolaylık vardır."

Âyet: 7, 8

فَاِذَا فَرَغْتَ فَانْصَبْ ﴿٧﴾ وَاِلٰى رَبِّكَ فَارْغَبْ ﴿٨﴾

Meâli:

"Boşaldığın zaman da hemen dikil. Rabbine de artık rağbet et."

İZAHLARI:

Geçen sûrenin devamı durumundaki bu sûrede, yine Rasulüne hitap ederek O'na:

1- "Sana göğsünü açıvermedik mi?" buyuruyor. Senin derdini, tasanı dağıtıp bir ümit ve güven vererek, aklını ve zekanı açarak seni genişletmedik mi? Bunu veren, sana herşeyi verecektir. Hiç endişe etme.

"Senden sırtını yoran yükünü de indirmedik mi?" Sana yüklediğimiz o ağır risalet yükünü, yardımcılarını artırarak indirdik ve hafiflettik, üzerinden sana dert olan bir çok zorlukları kaldırdık. Artık güvenerek tebliğata devam et.

"Senin namını da senin için yükseltmedik mi?" Sana en yüksek Peygamberlik namını, şerefini verdik, dünyanın her yerine ulaşacak olan bu nam, kıyâmete kadar sürecektir. Her insanın yararlanacağı bir nam, bir şereftir bu. Şunu da iyi bil ki:

2- "Artık şüphesiz zorlukla beraber kolaylık vardır." Her zorlukla birlikte bir kolaylık, her sıkıntı ile beraber bir rahatlık, her yorgunlukla birlikte bir dinlenmek vardır. Onun için zorluğun ardından kolaylığın geleceğini bilerek çalış. Tekrar ediyorum:

"Muhakkak zorlukla beraber kolaylık vardır." Bunu hatırından çıkarma. Külfetle birlikte nimet vardır. Çalışmadan başarıya ulaşılamaz. Yorulmadan dinlenilemez. Gevmeden yutulmaz. Kur'ânı tebliğ sıkıntısı çekmeden islamın nuru yayılmaz.

3- "Boşaldığın zaman da hemen dikil." Boş durma bir işi bitirip de boş kaldığın zaman, hemen başka bir işe, ibadete, kalk ve yorulmayı tercih et. O yorulmanın ardında da saâdet vardır. Ümmetine tam bir örnek ol.

"Ancak Rabbine de artık rağbet et." Bütün niyetlerin, amellerin yalnız Rabbinin rızasını aramaya yönelsin. Sakın başkasından bir şey bekleme. Ancak O'na kulluk yap, yalnız O'ndan yardım iste.

(En'âm 125. Tevbe 59. Tâha 25, 26. Zümer 22. Kalem 32. Talak 4, 7. âyetleri de okuyalım.)

İNŞİRAH SÛRESİNİN SONU

TÎN SÛRESİ

95. Sûredir

8 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4, 5

وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ ﴿١﴾ وَطُورِ سِينِينَ ﴿٢﴾ وَهٰذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ ﴿٣﴾ لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ﴿٤﴾ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ ﴿٥﴾

Meâli:

"İncir ile zeytine, Sina dağına da, şu güvenceli beldeye de yemin ederim. Andolsun insanı en güzel kıvamda yarattık. Sonra onu aşağıların aşağısına çevirdik."

Âyet: 6

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٦﴾

Meâli:

"İman edenler ve yararlı işler yapanlar başka. Onlar için de tükenmez bir mükâfat vardır."

Âyet: 7

فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالدِّينِ ﴿٧﴾

Meâli:

"Bundan sonra din hakkında seni ne yalanlayabilir?"

Âyet: 8

أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ ﴿٨﴾

Meâli:

"Allâh hâkimlerin en üstün hâkimi değil mi?"

İZAHLARI:

1- "İncir ile zeytine" yemin ederim buyuran Allâh, bizim dikkatlerimizi bunlara çekiyor. Müfessirler, bunlar üzerinde hayli ayrı anlayışlar belirtmiştir. "Mukaddes yerler ve mescidlere işaret buyrulduğuna, bu iki meyvenin bittiği yerlere yemin etmiştir." şeklinde ifadeler vardır. Bazıları da; "doğrudan incir ve zeytine yemin etmiştir" demişlerdir. Bu anlayışların her birinin ayrı değeri var ise de, Allâh'ın kudretinin bu iki meyve üzerinde bir başka tecellisi olduğu da bir gerçektir. Şöyle ki biri tatlı, diğeri yağlı olan bu iki meyve, gıda maddelerinin temelini teşkil etmektedir. Aynı iklimde, aynı toprakta yetişen, aynı su, aynı havayı alan ve birbirine zıt gibi görünen bu meyvelerin yaratılışı, elbette bütün dikkatimizi bunları yaratan Allâh'a yöneltmektedir. Bu yeminlerin cevabında da insanı zikretmesi, bu gıdalarla insanın alakası bakımından çok önem taşımaktadır. İnsana verilen değerin ne derece üstün olduğuna işaret etmektedir.

"Sina dağına da" yemin ederim buyurması, yine insana verilen değeri canlandırmakta ve insanlara peygamber olarak gönderilen Mûsâ Aleyhisselamın burada Allâh'tan talimat aldığını hatırlatmaktadır.

"Şu güvenceli beldeye de yemin ederim" buyurması ise, insanların ilk ve kıyâmete kadar ibadet edecekleri ve yönelecekleri bir merkez olması itibariyle, ne kadar önem taşıdığı üzerinde durmaya lüzum olmasa gerek. Bütün bunlara yemin ederek dikkatimizi toparlayan Rabbimiz, bakalım ne buyuruyor?

"Andolsun insanı en güzel kıvamda yarattık." beyanı ile yine yemin ederek insanı, yarattığı mahluklar içinde en güzel biçimde, en üstün akıl ve vücut yapısının, bilhassa ellerinin herşeyi işleyebilecek yapıda olduğunu, kesinlikle de mükellef olması gerektiğini hatırlatmıştır. İmanla, ibadetle ve her bakımdan Allâh'a kulluk yapmakla mükellef olduğunu en açık şekilde beyan etmiştir.

"Sonra onu aşağıların aşağısına çevirdik." buyurması ile de o en güzel biçimde yaratılan insanın dünyada iken yaşlanarak en durgun, en zayıf, en güçsüz, buruşmuş, rengi gitmiş, beli bükülmüş, dişi dökülmüş

bir hale gelmiş olması, şayanı dikkattir. Bunu böyle Allâh'tan başka kim yapabilir? İşte böylece ister istemez Allâh'a teslim olmuştur. Her insan da bu teslimiyete boyun eğmiştir. Ali Imran sûresinin 83. âyetini dikkatle okuyalım. Anlarız ki yalnız insan değil herşey ister istemez Allâh'a teslim olmaktadır. Dünya hayatı ile ilgili çevrilme böyledir.

Ahirette ise, dünyadan îmansız gittiği taktirde cehennemin en aşağısı olan "esfele safilin" denilen ceza yerine döndürülecektir.

2- "İman edenler ve yararlı işler yapanlar başka. Onlar için de tükenmez bir mükâfat vardır." buyurmasıyla da en güzel yaratılan insanlardan Allâh'ın rızasına uygun en güzel ameller yaparak Allâh'a en güzel kulluk yaparak hayatını sürdüren kimseler, bambaşkadır. Onlar yaşlansalar da yüzlerinde îmanın nuru bellidir. Öldükten sonra da onlara hiç ardı arkası kesilmeyen, hiç tükenmeyen ve sonu gelmeyen büyük bir mükâfat vardır.

Ey Rasulüm! Ey insanlar! İşte size en kısa, en özlü şekilde ne olduğunuzu ve ne olacağınızı hatırlattım. Artık:

3- "Bundan sonra din hakkında seni ne yalanlayabilir?" Bu açık hakikat karşısında din hakkında Habibim seni hangi şey inkar edebilir, seni ne yalanlayabilir? Yalana kalkışanlar ancak kendilerini alçaltmış olurlar. Ey insanlar! Bu açık seçik hakikatler karşısında sizi neler yalana sürükleyebilir? Hangi şey sizi aldatıp da inkara sevkedebilir? Düşünseniz ya.

4- "Allâh hâkimlerin en üstün hâkimi değil mi?" Herşeyi yaratan, her varlığın hükmünü veren, son olarak da kesin hükmü verecek olan Allâh değil mi? "Evet" deseniz de, demeseniz de, evet öyledir. Hakimiyet kesinlikle O'nundur.

(Bakara 125, 126. En'âm 57, 62, 99, 141. Yusuf 40, 67. Hûd 45. Nahl 11. Meryem 52. Mü'minûn 20. Neml 91. Kasas 29, 30. Fussılet 8. Tûr 1. Abese 29. İnşikâk 25. Beled 1. âyetleri de okuyalım.)

TÎN SÛRESİNİN SONU

ALAK SÛRESİ

96. Sûredir

19 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2

اِقْرَاْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِى خَلَقَ ﴿١﴾
خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ﴿٢﴾

Meâli:

"Yaratan Rabbinin adıyla oku. İnsanı bir pıhtıdan yarattı."

Âyet: 3, 4, 5

اِقْرَاْ وَرَبُّكَ الْاَكْرَمُ ﴿٣﴾ اَلَّذِى عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ﴿٤﴾
عَلَّمَ الْاِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ﴿٥﴾

Meâli:

"Oku. Kalemle öğreten Rabbin de en cömert olandır. İnsana bilmediğini öğretti."

İZAHLARI:

Bu âyetler, Kur'ânı Kerîmin ilk inen beş âyetidir. Rasulü Ekremin yaşı kemale erip kırk yaşına geldiği sıralarda, o devrin kötülüklerine, zulümlerine bakarak, tek başına Mekke'den ayrılır çevresindeki dağlara çıkar derin düşüncelere dalardı. Yine bir gün çevrede en yüksek dağ olan Hira dağının tepesine çıkmış orada düşünürken Cebrail geldi ve:

- "Oku" dedi.

- "Ben okuyan değilim" dedi. Tekrar O'nu tuttu, örttü, sıkıştırdı. Hatta zorladı. Sonra bıraktı ve:

- "Oku" dedi. O da:

- "Ben okuyan değilim" dedi. Üçüncü defa yine O'nu tuttu ve sıktırdı ve zorladı. Sonra bıraktı ve:

- "Yaratan Rabbinin adıyla oku. İnsanı bir pıhtıdan yarattı. Oku. Kalemle öğreten Rabbin de en kerim olandır. İnsana bilmediğini öğretti" meallerindeki beş âyeti okudu. Bunu duyan Rasulullâh heyecanla evine döndü ve:

- "Beni örtün, beni örtün" dedi. Kendisinden heyecan gidinceye kadar yattı. Başından geçeni hanımı Hatice'ye anlattı ve:

- "Kendimden korktum" dedi. Hatice de O'na:

- "Müjdelen. Vallâhi Allâh seni ebedî üzmez. Çünkü sen şüphesiz yakınlara ulaşırsın, sözü doğru söylersin, ağırlığa katlanırsın, misafire ikram edersin, hakkın nöbetlerine yardım edersin" dedi. Sonra Hatice Rasulullâhı aldı ve çok yaşlı ve tecrübeli olan amcasının oğlu Varaka ibni Nevfel'e götürdü. Bu zat İbranice ve Arapça yazıları bilen İncil'i de yazan bir kimse idi. Hatice:

- "Ey amcamın oğlu! Kardeşinin oğlunu dinle" dedi. Varaka da:

- "Ey kardeşimin oğlu ne görüyorsun?" dedi. Rasulullâh S.A.V. de gördüğünü haber verdi. Varaka da:

- "Îsâ'ya inen namustur bu. Kavmin seni çıkarırken hayatta olsam da sana yardım etsem" dedi. Rasulullâh da:

- "Onlar beni çıkaracaklar mı?" dedi. Varaka da:

- "Evet. Senin gibi getirenlerden hiçbiri düşmansız gelmedi. Senin gününe erişirsem sana yardım ederim" dedi ve çok geçmedi vefat etti. (Buhari, Müslim.)

1- "Yaratan Rabbinin adıyla oku." Habibim sana indireceğim âyetleri oku. Rabbinin adını anarak oku. Besmele çekerek oku. Her ne kadar okuma bilmesen de sana vahyolunanı dilinle tekrarlayarak oku. Bana güvenerek oku.

"İnsanı bir pıhtıdan yarattı." Sana "Oku" diyen Allâh, insanı koyulaşmış, pıhtılaşmış bir kandan yaratan, ona herşeyi öğreten Allâh, elbette sana da okuma imkanını verecektir.

2- "Oku! Kalemle öğreten Rabbin de en cömert olandır." Çekinme oku cesur ol oku. Öğrenmek ve öğrenileni unutmamak, başkalarına da öğretmek için kalem kağıt kullanmak gerekir. Rabbin kalem yapmanız, kağıt yapmanız için herşeyi cömertçe yarattı. Size de akıl ve araştırma imkanı verdi. O'nun verdiği imkanları kullanın. Bilgi öğrenmekte yararlanın ve ileri gidin.

Allâh'ın bu emrini dikkate alan Müslümanlar kalem, matbaa icadına çok önem vermiş ve yazı makinelerinin, bilgisayarların modern matbaaların icadına yol açmıştır. Daha da nice bilgi üretme aletleri yapılacaktır. Yeter ki öğrendiklerimiz Allâh'ın rızasına ve kitabına uygun olsun.

"İnsana bilmediğini öğretti." Doğduğu zaman emmekten başka bir şey bilmeyen insana öyle bir öğrenme kabiliyeti, öyle bir beyin verdi ki, alabildiğine herşeyi öğrenebilecek imkanlar ihsan etti. Yeter ki insan bu imkanları kullanabilsin.

Bu beş âyeti iyice anlar ve üzerlerinde düşünürsek, köklü bir ilim öğrenme usulü (metodu) buluruz. Allâh'a güvenerek, ümitsizliğe düşmeyerek, okumayı tekrar ederek, yazarak, azimle sevabını umarak çalışırız ve başarıdan başarıya ilerleriz.

(Bakara 239. Arâf 204. İsrâ 9, 82, 106. Nisâ 113. Nahl 78, 98. Hacc 5. Müminûn 14. Ğafir 67. Rahmân 1-4, 78. Kalem 1. Kamer 17, 29, 32, 40. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 6, 7, 8

كَلَّآ اِنَّ الْاِنْسَانَ لَيَطْغٰٓى ﴿٦﴾ اَنْ رَّاٰهُ اسْتَغْنٰى ﴿٧﴾
اِنَّ اِلٰى رَبِّكَ الرُّجْعٰى ﴿٨﴾

Meâli:

"Gerçek, şüphesiz insan kendisini müstağni gördüğü için elbette azar. Muhakkak dönüş ancak Rabbinedir."

Âyet: 9, 10

اَرَاَيْتَ الَّذِى يَنْهٰى ﴿٩﴾ عَبْدًا اِذَا صَلّٰى ﴿١٠﴾

Meâli:

"Bir kulu namaz kıldığı zaman men edeni gördün mü?"

Âyet: 11, 12

اَرَاَيْتَ اِنْ كَانَ عَلَى الْهُدٰٓى ﴿١١﴾ اَوْ اَمَرَ بِالتَّقْوٰى ﴿١٢﴾

Meâli:

"Ya hidâyet üzere ise, veya takvayı emrettiyse? Ne dersin?"

Âyet: 13, 14

أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴿١٣﴾
أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ اللَّهَ يَرَىٰ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Yalanladı ve yüz çevirdi ise ne dersin? Şüphesiz Allâh'ın görüyor olduğunu bilmedi mi?"

Âyet: 15, 16, 17, 18, 19

كَلَّا لَئِن لَّمْ يَنتَهِ لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ ﴿١٥﴾ نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ
خَاطِئَةٍ ﴿١٦﴾ فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ ﴿١٧﴾ سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ ﴿١٨﴾
كَلَّا لَا تُطِعْهُ وَاسْجُدْ وَاقْتَرِب ﴿١٩﴾ ﴿سجدة﴾

Meâli:

"Hayır, yemin ederim eğer vazgeçmezse, andolsun perçemden, yalancı, hatalı perçemi tutar çekeriz. Artık toplumunu çağırsın. Hemen zebanileri çağırırız. Hayır ona itaat etme de secde et ve yaklaş."

İZAHLARI:

Allâhu zülcelal îmanı olmayan insanların yapısını anlatıyor ve onların rûhi yönünü şöyle açıklıyor:

1- "Gerçek, şüphesiz insan kendisini müstağni gördüğü için elbette azar." Şu bir gerçektir ki, insan îmansız kalır, sadece dünya saplantısı içinde olursa, şüphesiz kendini –malıyla, evladıyla, eline geçirdiği saltanatıyla– yeterli görür, varlık kuruntusu hastalığına tutulursa cidden azar, şımarır, zayıfları ezer. İşte Ebu Cehl bunlardan biridir. Habibim! Hiç üzülme:

"Muhakkak dönüş ancak Rabbinedir." Bu dünya kimseye kalmaz. Herkes kesinlikle hesap vermek üzere Allâh'ın huzuruna dönecektir. Öylelerinin tantanası elbette sona erecektir.

2- "Bir kulu namaz kıldığı zaman men edeni gördün mü?" Habibim! Senin gibi bir kulum haramı şerifte namaz kılarken men eden o inatçı kâfir Ebu Cehl hakkında ne dersin? Ya o kulum.

3- "...Hidâyet üzere ise" Ey Ebû Cehl! Buna ne dersin? Söyle.

"Veya takvayı emrettiyse" Sen onu namazdan men etmeye yelteniyorsun. O ise, Allâh'tan korkmayı, O'nun yolundan gitmeyi, îmanı, ibadeti iyi ahlakı emrediyor. Bunu çekemedin mi? Sana ne zararı var?

Rasulullâh S.A.V. mescidi haramda namaz kılarken Ebu Cehl geldi ve: "Namazı bırakacaksın, bir daha görürsem, boynuna basarım" diye tehdit etmesi üzerine bu âyetler nâzil oldu.

4- "Yalanladı ve yüz çevirdi ise ne dersin?" Habibim! Bu inatçı kâfir, seni ve Allâh'ın kitabını yalanladı, senin davetine karşı da yüz çevirip, dinlemek istemedi ise, buna ne dersin?

"Şüphesiz Allâh'ın görüyor olduğunu bilmedi mi?" Onun yaptıklarını Allâh'ın devamlı olarak gördüğünü bilecek, düşünecek aklı yok mu? Habibim! Endişe etme. Ben ona yapacağımı biliyorum.

5- "Hayır, yemin ederim eğer vazgeçmezse, andolsun perçeminden, yalancı, hatalı perçeminden tutar çekerim." Hiç de yanına kalmaz. Yeminle va'dediyorum, eğer bu küfründen ve sana eziyet etmesinden vazgeçmez ise, andolsun beynindeki saçlarından, o yalancı, sahtekâr saçlarından tutar, kuvvetle çekerek cehenneme atarım. Nihâyet Allâh va'dini yerine getirdi. Onu bedir savaşında gebertti. Elbette ahirette de saçlarından yakalanıp cehenneme atılacak. Devrimizdeki ve gelecek devirlerdeki onun gibiler de beraberinde olacak.

İbni Abbas'ın rivâyetine göre, Rasulullâh S.A.V. makamı İbrâhîm'de namaz kılarken kendisine Ebu Cehl uğradı ve: "Ey Muhammed seni bundan men etmedim mi?" dedi. Bunun üzerine Rasulullâh ona öfkelendi ve onu azarladı. Ebu Cehl de:

- "Ey Muhammed! Beni ne ile tehdit ediyorsun? Muhakkak bu vadinin toplum bakımından vallâhi en çoğu ben değil miyim?" bunun üzerine Allâhu Teâlâ:

"Artık toplumunu çağırsın." Buyurdu. Hemen çağırsın bakalım ne yapabilirler? Ben de:

"Hemen zebanileri çağırırım" buyurdu. Cehennemde vazifeli olan melekleri çağırır onları cehenneme attırırım. Bu âyetlerde onların Bedir savaşında gebereceklerine ve zebanilere teslim edileceğine işaret olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim öyle oldu.

"Asla ona itaat etme, (Allâh'a) secde de et ve yaklaş." Rasulüm! Hiç de onların dediği gibi olmayacak. Sen bana güven. Onlara boyun eğme. Sen namazı kıl, bana yaklaş. Daima seninle beraberim. Seni başarıya ulaştıracağım.

(En'âm 108. Mâide 73. Yûnus 46, 70. Kehf 28. Hûd 56. Tâha 24, 43. Furkân 52. Lokmân 23. Ahzab 1, 48. Rahmân 41. Kalem 8-13. Kıyâmet 32. İnsan 23, 26. Beled 7. Leyl 16. Naziât 37, 38. âyetleri de okuyalım.)

ALAK SÛRESİNİN SONU

KADR SÛRESİ

97. Sûredir

5 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4, 5

اِنَّآ اَنْزَلْنَاهُ فِى لَيْلَةِ الْقَدْرِ ﴿١﴾ وَمَآ اَدْرٰيكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ ﴿٢﴾ لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ ﴿٣﴾ تَنَزَّلُ الْمَلٰٓئِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِاِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ اَمْرٍ ﴿٤﴾ سَلَامٌ هِىَ حَتّٰى مَطْلَعِ الْفَجْرِ ﴿٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz onu kadir gecesinde indirdik. Kadir gecesinin ne olduğunu sana bildiren nedir? Kadir gecesi bin aydan hayırlıdır. Onda melekler ve ruh Rablerinin izni ile her bir iş için inişirler. O, şafak atıncaya kadar bir selamdır."

İZAHLARI:

Allâhu azimüşşan Kur'ânı Kerîmin inmeye başladığı zamanı beyan etmek üzere:

1- "Şüphesiz biz onu kadir gecesinde indirdik" buyurmuştur. Kadir gecesi hakkında bilindiği gibi ihtilaf vardır. Ramazan ayının bir gecesi olduğu kesindir. Ama, hangi gece olduğu kesin değildir. Yirmi yedinci gece olduğu üzerinde durulmuştur. Teâmül böyle devam etmektedir. Ramazanın her gecesini "kadir" gecesi bilerek tedbirli geçirmekte elbette hayır vardır.

2- "Kadir gecesinin ne olduğunu, sana bildiren nedir?" buyurmasıyla Allâh, Rasulünün ve kullarının dikkatini bu geceye çekiyor ve önemine işaret buyuruyor. Çünkü geçen devirlerde böyle bir gece bilinmiyordu. Kur'ânın inmesiyle büyük değer kazanan bu gecenin, şerefi arttıkça artmıştır. "Şerefül mekan, bil mekin" denildiği gibi,

"şerefül'leyl, bi nüzûlil'Kur'ândır" diyebiliriz. Bu gece, kadrini, kıymetini, değerini ve şerefini Kur'ânın inmesiyle kazanmıştır ki:

3- "Kadir gecesi bin aydan hayırlıdır" buyrulmuştur. Bin ay değil, binlerce ay, binlerce yıldan daha hayırlıdır. Çünkü o gecede inen Kur'ânı Kerîm, dünya insanlarına kıyâmete kadar sayısı bilinmeyen pek çok, yıllara ışık tutacak, bilgi verecek, nizam düzen öğretecektir. O gecenin şerefine:

4- "Onda melekler ve ruh Rablerinin izni ile her biri bir iş için inişirler." O gecede pek çok melek Allâh'ın izni ve emri ile her biri kendine verilen bir işi görmek üzere insanların yaşadığı yer yüzüne yarış edercesine inişirler. "Ruh" da onlarla beraberdir. Kur'ânı indiren Cebrail'de beraberlerindedir. "Ruh" hakkında bazı ihtilaflar var ise de, sözgelimi ve konu Cebrail olduğunu gerektirir. Çünkü Allâh kelamını Rasulüne getirmekle o vazifelidir. En iyi bilen Allâh'tır.

5- "O, şafak atıncaya kadar bir selamdır." O Kur'ânın inişi, meleklerin inişleri bütün gece sabaha kadar bir bayram, bir selâmet, bir saâdettir. Her yıl Ramazan ayının bu gecesi kıyâmete kadar böyle şerefli, böyle bereketli geçecektir. Ne mutlu bu geceye erişip değerlendirenlere şunu da hatırdan çıkarmayalım ki asıl değeri bilinecek olan Kur'ânı Kerîmdir. Onu öğrenip, anlayıp hükmüyle amel etmektir. Ne yazık ki bundan mahrum olanlar çoktur.

(Bakara 185. Enfâl 41. Duhân 1-6. Vakıa 77-81. Kıyâmet 17-19. âyetleri de okuyalım.)

KADR SÛRESİNİN SONU

BEYYİNE SÛRESİ

98. Sûredir

8 Âyettir

Medine'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ
مُنْفَكِّينَ حَتّٰى تَاْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ ﴿١﴾

Meâli:

"Ehli kitaptan küfredenler ve müşrikler kendilerine beyyine (kesin delil) gelinceye kadar ayrılanlar değil idi."

Âyet: 2, 3

رَسُولٌ مِنَ اللّٰهِ يَتْلُوا صُحُفًا مُطَهَّرَةً ﴿٢﴾
فِيهَا كُتُبٌ قَيِّمَةٌ ﴿٣﴾

Meâli:

"Kendisinde dosdoğru yazılar bulunan temizlenmiş sahifeleri okuyan, Allâh'tan bir Peygamberdir."

Âyet: 4

وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ اِلاَّ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ
الْبَيِّنَةُ ﴿٤﴾

Meâli:

"Kendilerine kitap verilenler, ancak onlara beyyine (kesin) delil geldikten sonra parçalandılar."

Âyet: 5

وَمَآ اُمِرُوٓا اِلَّا لِيَعْبُدُوا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَآءَ وَيُقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُوا الزَّكٰوةَ وَذٰلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ ﴿٥﴾

Meâli:

"Yine ancak dinde ihlaslılar, yönelenler olarak Allâh'a kulluk yapmaları ile namaz kılmaları ve zekat vermeleri için emrolundular. Bu da, dosdoğru olan dindir."

Âyet: 6

اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِى نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا اُولٰٓئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ ﴿٦﴾

Meâli:

"Gerçekten ehli kitaptan küfredenler ile müşrikler cehennemdedirler. Ebedî olarak oradadırlar. İşte bunlar, karadaki en şerlilerin kendileridir."

Âyet: 7

اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ اُولٰٓئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ﴿٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz îman edenler ve yararlı işler yapanlar, işte bunlar, karadaki en hayırlıların kendileridir."

Âyet: 8

جَزَآؤُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَآ اَبَدًا رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذٰلِكَ لِمَنْ خَشِىَ رَبَّهُ ﴿٨﴾

Meâli:

"Rablerinin katında onların mükâfatı, altlarından ırmaklar akan Adn cennetleridir. Orada ebedî olarak kalıcılardır. Allâh onlardan razı olmuştur. Onlar da O'ndan razı olmuşlardır. İşte bu, Rabbinden korkan kimseler içindir."

İZAHLARI:

Yahudiler, Hıristiyanlar ve müşrikler, uzun devirlerin kalıntısı olan derin bir bozukluk ve sapıklık içinde idiler. Bir yandan Tevrat ile İncil el değiştirdikçe değiştirilmiş, şahısların keyfine göre aslını kaybetmiş, hemen hemen Allâh kelamından bir şey kalmamış, insanlara yararlı olmaktan çıkmış. Bir yandan da müşrikler, putperestliğe dadanmış, taştan kayadan meded umar hale gelmişlerdi. İşte böyle bir devirde Allâhu Teâlâ, son peygamberini göndermiş, son kitabını indirmiş ve bunlar hakkında şöyle buyurmuştur:

1- **"Ehli kitaptan küfredenler ve müşrikler, kendilerine beyyine (kesin delil) gelinceye kadar ayrılanlar değil idi."** Tevrat kitabı sahipleri olan Yahudiler ile İncil kitabına sahip olan Hıristiyanlar, kitaplarının aslını değiştire değiştire bozmuşlar ve tam bir küfür bataklığına batmışlar. Bunların dışında kalan pek çok müşrikler de putlara tapma, onlardan medet umma sapıklığına düşmüşler. Son peygamber ve son kitap gelinceye kadar, bu bâtıl yollarında sürüklenen bu cahiller, kendilerine bütün hakikatleri her yönüyle açıklayan Peygambere ve Kur'âna karşı çıkarak, büsbütün çözülmüşler ve dağılmışlardır.

2, 3- **"Kendisinde dosdoğru yazılar bulunan temizlenmiş sahifeleri okuyan, Allâh'tan bir Peygamberdir."** Bu hakikatleri açıklayan Kur'ân sayfalarını okuyan ve bu sayfaların içinde yazılı olan sûreleri, âyetleri ve bunların beyan ettiği şaşmaz hükümleri size tebliğ eden Muhammed (S.A.V.) getirdiği açıklamalarla ve mucizelerle hakkı ispat etmiştir. Hal böyle iken size ne oluyor da yanından dağılıyorsunuz?

4- **"Kendilerine kitap verilenler, ancak onlara beyyine (kesin) delil geldikten sonra parçalandılar."** Habibim hiç üzülme. Onların huyları böyledir. Onlar her zaman, kendilerine peygamberler, kitaplar, açık deliller geldikten sonra parçalanmışlardır. Her biri ayrı baş çekmiş, ihtilafa düşmüşlerdir. Onların bu inatları sürüp gidecektir.

5- **"Yine ancak dinde ihlaslılar, yönelenler olarak Allâh'a kulluk yapmaları ile namaz kılmaları ve zekat vermeleri için emrolundular..."** Onlara verdiğimiz emirler de, size verdiğimiz emirlerin aynısı idi. Her hususta Allâh'a ihlasla kulluk yapmalarını, yalnız

O'na yönelip emrini dinlemelerini, namaz kılmalarını, zekat vermelerini emretmiştir.

"...bu da dosdoğru olan dindir." İşte benim onlara da, size de verdiğim en şaşmaz din budur. Gösterdiğim en başarılı yol budur. Onlar bozdular, dağıttılar ve dağıldılar, şaşırdılar, birbirlerine düştüler. Halen de öyleler. Siz onlar gibi olmayın.

Maalesef biz Müslümanlar da bir çok hurafelere aldanarak dinde olmayan şeyleri din imiş gibi kabullenmişiz. Ancak kitabımız Kur'ânda ve Peygamberimizin hadislerinde bir bozulma yoktur. İnşallâh. Bilgilerimizi bu yönde geliştirir dinimize sağlam olarak sarılırız.

Şuna da iyi dikkat etmeliyiz; dinde asla model olamaz. Din, Allâh'tan geldiği gibi, her hükmü ile bir bütündür. İbadetlerimizi dinimize göre, idaremizi, hukuk sistemimizi de bir başka sisteme göre yürütmeye kalkarsak, işte bu dinden fırtmanın tâ kendisidir. Buna asla "bir model "diyemeyiz. Bu ancak dinden çıkma modelidir.

6- "Gerçekten, ehli kitaptan küfredenler ile müşrikler cehennemdedirler. Ebedî olarak oradadırlar..." Gerçek şu ki kendilerine kitap verilen Yahudiler ile Hıristiyanlardan Allâh'ın emirlerini bırakıp kâfir olanlar ve putlara taparak Allâh'a şirk koşanlar, kesinlikle cehennemdedirler. Hem de orada ebedî kalacaklar.

"...İşte bunlar, karadaki en şerlilerin kendileridir." Bunlar Allâh'ın yarattığı karada, denizde ve her yerdeki canlıların en kötüsü, en zâlimi, en şerlisi olanıdır. Bilhassa kendilerine en ağır zulmü yaparak cehennemde ebedileşenlerdir.

7- "Şüphesiz îman edenler ve yararlı işler yapanlar, işte bunlar karadaki en hayırlıların kendileridir." Hiç şüphe yok ki, Allâh'a ve inanın dediği herşeye inanarak, O'nun emrettiği şekilde yararlı işler yapan mü'minler, bunlar da Allâh'ın yarattığı her yerdeki bütün canlıların en üstünleri, en şereflileri, en hayırlılarıdır.

8- "Rabblerinin katında olanların mükâfatı altlarından ırmaklar akan Adn cennetleridir. Orada ebedî olarak kalıcılardır. Allâh ondan razı olmuştur. Onlar da O'ndan razı olmuşlardır. İşte bu Rabbinden korkan kimseler içindir." Öyle ise, yalnız Allâh'tan korkalım, yalnız O'nun emrinde olalım, yalnız O'nun dini olan İslama sarılalım. Dikkatli olalım da şaşırmayalım.

(Bakara 176, 213. Âl-i Imran 70, 71, 105, 164. Nisâ 171. Mâide 77, 119. En'âm 161, 162. Tevbe 31, 36, 72, 100. Hûd 110. Yusuf 40. Kasas 59. Kehf 30, 31. Tâha 75, 76, 133. Rûm 30-32, 43. Zümer 2, 3, 11.

Fussılet 45. Casiye 17. Şûra 14. Mücadele 22. Talâk 11. A'lâ 18, 19. âyetleri de okuyalım.)

BEYYİNE SÛRESİNİN SONU

ZİLZÂL SÛRESİ

99. Sûredir

8 Âyettir

Medine'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4, 5

اِذَا زُلْزِلَتِ الْاَرْضُ زِلْزَالَهَا ﴿١﴾ وَاَخْرَجَتِ الْاَرْضُ
اَثْقَالَهَا ﴿٢﴾ وَقَالَ الْاِنْسَانُ مَا لَهَا ﴿٣﴾ يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ
اَخْبَارَهَا ﴿٤﴾ بِاَنَّ رَبَّكَ اَوْحٰى لَهَا ﴿٥﴾

Meâli:

"Yer, sarsıntısı ile sarsıldığı yer ağırlığını da çıkardığı, insan da: "Buna ne oluyor?" dediği zaman, o gün gerçekten Rabbinin kendisine vahyettiği haberleri konuşur."

Âyet: 6

يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ اَشْتَاتًا لِيُرَوْا اَعْمَالَهُمْ ﴿٦﴾

Meâli:

"O gün insanlar, amelleri gösterilmesi için bölükler halinde dönerler."

Âyet: 7, 8

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ﴿٧﴾
وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ﴿٨﴾

Meâli:

"Artık kim zerre ağırlığınca bir hayır yaparsa, onu görür. Kim de zerre ağırlığı kadar bir şer yaparsa, onu görür."

İZAHLARI:

Kâfirlerin çokça alayvari sordukları sorularına verilen ciddi cevaplardan biri de bu sûredir.

1- "Yer, sarsıntısı ile sarsıldığı zaman" Dünya kendine mahsus olan sarsıntısı, yani her yerinin sallanıp sarsıldığı, dağların birbirine çarparak toz haline geldiği zaman.

2- "Yer ağırlığını da çıkardığı" zaman yerin taşıdığı ne varsa bütün madenleri, bilhassa insanları çalkalanarak yüzüne çıkardığı zaman.

3- "İnsan da: "Buna ne oluyor?" dediği zaman." Bu sırada yaşayan insanlar şaşırıp da: "Bu yere ne oluyor, eskiden bazı sallanır geçerdi, hem de her yerde olmazdı, bu şiddette de olmazdı. Şimdi ise her yer birden ve çok şiddetli sarsılıyor" derken sarhoşlar haline gelecekler ve yaşamaları sona erecek.

4, 5- "O gün gerçekten Rabbinin kendisine vahyettiği haberleri konuşur." O kıyâmet günü dünya, Allâh'ın ona verdiği "yıkıl" emriyle yıkılır, parçalanır ve hal diliyle konuşur. İnkarcılara yıkıntılarıyla herşeyi anlatır.

6- "O gün insanlar amelleri gösterilmesi için bölükler halinde dönerler." O kıyâmet günü yeni bir hayatın başladığı zaman, insanlar kendi amellerini görmeleri için iyiler bir bölük, kötüler de bir bölük, amellerine göre ayrılmış olarak Allâh'ın huzuruna dönerler.

7- "Artık kim zerre ağırlığınca bir hayır yaparsa, onu görür." İman edenlerden kim zerre miktarı bir hayır yapmışsa, onu bulur. Cennete girer saâdete kavuşur.

"Kim de zerre ağırlığı kadar bir şer yaparsa onu görür." İmansız olanlar, ne kadar iyilik yaparlarsa hepsi boşa gideceği gibi yaptığı zerre kadar kötülüğün de cezasını görür.

Orada ameller, îmana ve küfre göre değer kazanır. İmanı olup da kötülük yapanlar, kötülüklerinin miktarına göre cezalanırlar ve kurtulurlar. İmanı olmayanlar ise, iyi amellerinin hiç faydasını göremezler. Kötü amellerinin azalıp çoğalmasına göre cehennemde derece alırlar. En iyi bilen Allâh'tır.

(Araf 8, 9. Yûnus 61. Hacc 1, 2. Mü'minûn 102, 103. Enbiyâ 47. Lokmân 16. Sebe 3. Vakıa 4, 5. İnşikâk 3, 4. Kâria 1-11. âyetleri de okuyalım.)

ZİLZÂL SÛRESİNİN SONU

ÂDİYÂT SÛRESİ

100. Sûredir

11 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8

وَالْعَادِيَاتِ ضَبْحًا ﴿١﴾ فَالْمُورِيَاتِ قَدْحًا ﴿٢﴾ فَالْمُغِيرَاتِ صُبْحًا ﴿٣﴾ فَأَثَرْنَ بِهِ نَقْعًا ﴿٤﴾ فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا ﴿٥﴾ إِنَّ الْإِنسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ ﴿٦﴾ وَإِنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ ﴿٧﴾ وَإِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ ﴿٨﴾

Meâli:

"Harıl harıl koşanlara, çakarak kıvılcım çıkaranlara da, sabah baskın yapanlara da, onunla toz koparanlara da, onunla toplumu ortalayanlara da yemin ederim. Şüphesiz insan elbette Rabbine çok inkarcıdır. Muhakkak O, elbette buna da şahittir. Yine şüphesiz o, mal sevgisine de elbette şiddetlidir."

Âyet: 9, 10, 11

أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ ﴿٩﴾ وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ ﴿١٠﴾ إِنَّ رَبَّهُم بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيرٌ ﴿١١﴾

Meâli:

"Kabirlerdekiler çıkarıldığı, göğüslerdekiler de açıklandığı zaman, şüphesiz onların Rableri o gün onlardan elbette haberlidir. Hâlâ bilmeyecekler mi?"

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ insanların inatçı kâfirlerini tanıtmak üzere atların beş hareketine dikkatimizi çekmek için yemin ediyor ve:

1- "Harıl harıl koşanlara" yemin ederim buyuruyor. Her devirde bilhassa harp ederken nefeslerinden harıl harıl ses çıkararak koşanlara yemin ediyor. Fakat bu ses çıkaranların neler olduğunu bildirmiyor. Şimdiye kadar bunların atlar olduğu anlaşıla gelmiş ise de, şimdi böyle bir harıltı çıkaran bütün motorlu araçlar, tanklar ve uçaklar da akla gelmektedir.

2- "Çakarak kıvılcım çıkaranlara da" yemin ederim buyurmasıyla nallı ayaklarını taşlara vurarak kıvılcım çıkarmasını hatırlatıyor. Bütün motorlu vasıtalar da bu kıvılcımı çıkarmaktadır.

3- "Sabah baskın yapanlara da" yemin ederim âyetiyle de düşmanının uyanmadan erkence güçlü süvari atlarıyla baskın yapılması hatırlatılıyor. Aynı baskını motorlu vasıtalar da yapar.

4- "Onunla toz koparanlara da." yemin ederim uyarısıyla atların koşarken toz çıkarmasına işaret buyurmuş oluyor. Bu tozu motorlu vasıtalar daha çok çıkarır.

5- "Onunla toplum ortalayanlara da yemin ederim" buyurarak insanların topluca bulundukları köyler, şehirler ve kışlalar gibi düşman ordularının topluca bulundukları yerlerin ortalarına atların saldırmalarını hatırlatıyor. Bu saldırıyı da uçaklar, tanklar daha fazla yapar.

Allâh'ın bu yeminiyle bizim dikkatimizi bunlara çekmiş olması ve bu vasıflarda bulunan şeyin atlar olmasının da açıklanmaması, çok açık bir mucize olduğunu düşündürür. Gelecek devirlerde de benzeri icatların olacağına da işaret etmiş oluyor, böylece dikkatimizi sınırlamamış bulunuyor. Hemen insana geçiyor ve:

6- "Şüphesiz insan elbette Rabbine çok inkarcıdır" buyuruyor. Böylece savaş huzursuzluğuna yol açan, îmansız, inkarcı, zâlim kimselere de dikkatimizi çekiyor, binlerce insanın ölümüne sebep olan îmansız kâfirleri, bilhassa tarih boyunca pek çok harpleri körükleyen, birinci ikinci cihan harbinin çıkmasına sebep olan Yahudi'yi hatırlatıyor. Yahudiler hayatta kaldıkları sürece, daha çok harplerin olabileceğine dair iyi düşünmemiz gerektiğini bildiriyor.

7- "Muhakkak o, elbette buna da şahittir." Bilerek yapmaktadır.

8- "Yine şüphesiz o, mal sevgisine de elbette şiddetlidir" buyurarak. İmansızların maddeye olan düşkünlüğünü, madde için, mal için hak hukuk tanımadığını hatırlatıyor. Bu konuda da, baktığımız zaman, yine Yahudiler ön plana çıkar. Dünyanın ithalatını, ihracatını sarmış olmasıyla, bu tür vasfını tam açığa çıkarmış oluyor.

9, 10, 11- "Kabirlerdekiler çıkarıldığı, göğüslerdekiler de açıklandığı zaman, şüphesiz onların Rableri o gün onlardan elbette haberlidir. Hâlâ bilmeyecekler mi?" Bizzat yaptıklarına şahit olan bu mal düşkünleri, bir gün gelip bunların hesabını elbette verecekler. Onlar kabirlerinden çıkarıldığı ve içlerinde gizli olan bütün kötü niyetleri de açıklandığı zaman, kesinlikle Allâh, onların hesabını soracak ve cezalarını verecektir. Onların yapageldikleri herşeyden O, haberlidir. Hâlâ anlamayacaklar mı?

(Âl-i Imran 14. İbrâhîm 34. İsrâ 11, 67. Kehf 54. Nahl 8. Hacc 66. Ahzâb 72. Zuhruf 15. İnfitâr 4. Asr 2. âyetleri de okuyalım.)

ADİYÂT SÛRESİNİN SONU

KÂRİA SÛRESİ

101. Sûredir

11 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3

اَلْقَارِعَةُ ﴿١﴾ مَا الْقَارِعَةُ ﴿٢﴾ وَمَآ اَدْرٰيكَ مَا الْقَارِعَةُ ﴿٣﴾

Meâli:

"Çalan. Çalan nedir? Çalanın ne olduğunu sana bildiren de nedir?"

Âyet: 4, 5

يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ ﴿٤﴾
وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ ﴿٥﴾

Meâli:

"İnsanların yayılmış pervaneler gibi olacağı, dağların da atılmış renkli yünler gibi olacağı gün."

Âyet: 6, 7

فَاَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ ﴿٦﴾ فَهُوَ فِى عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ﴿٧﴾

Meâli:

"Eh, kimin tartıları ağırlaştı ise, işte o razı olacağı bir yaşam içindedir."

Âyet: 8, 9

وَاَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ ﴿٨﴾ فَاُمُّهُ هَاوِيَةٌ ﴿٩﴾

Meâli:

"Fakat kimin de tartıları hafifleşti ise, onun da anası cehennemdir."

Âyet: 10, 11

وَمَآ أَدْرٰىكَ مَا هِيَهْ ﴿١٠﴾ نَارٌ حَامِيَةٌ ﴿١١﴾

Meâli:

"Onun ne olduğunu sana bildiren nedir? Kızgın bir ateştir."

İZAHLARI:

Bu sûrede kıyâmeti ve insanların yerini bildiren Allâh:

1, 2- "Çalan. Çalan nedir?" buyuruyor. Tehlike çanı, kapıyı çalan tehlike. Peki, bu vuran nedir?

3- "Çalanın ne olduğunu sana bildiren de nedir?" Habibim! Bu kapıyı çalanın ne olduğunu sana bildiren nedir? Sen bunu bilmiyordun. İşte bu, kıyâmetin kopmasıdır. En büyük tehlikenin gelmesidir. Kapıları çalan, evleri yıkan, yeri dümdüz yapan büyük tehlikedir.

4- "İnsanların yayılmış pervaneler gibi olacağı" gün ışığının çevresinde dolanan darmadağınık kelebekçikler gibi insanların da havada uçuşup dağılacakları gün,

5- "Dağların da atılmış renkli yünler gibi olacağı gün." Dağların hallaçla atılmış çeşitli renklerdeki yünler gibi her biri paramparça olup, tozlar halinde dağılacağı, her yerin düzleneceği gün. İnsanların dirilip hesaba çekileceği gün.

6, 7- "Eh, kimin tartıları ağırlaştı ise, işte o razı olacağı yaşam içindedir." İşte hesap günü olan mahşerde kimlerin sevapları ağır gelirse, bunlar hoşnut olacakları, beğenecekleri cennetler içinde ebedî olarak yaşayacaklar.

8, 9- "Fakat kimin de tartıları hafifleşti ise, onun da anası cehennemdir." İnsanlardan kimlerin sevapları az olur, günahları çok olur da sevap tarafı yenli olursa, bunların sığınacağı ana kucağı yerine cehennem bucağı vardır. Îmanları yoksa, orada ebedî kalacaklardır.

10- "Onun ne olduğunu sana bildiren nedir?" Habibim! Sen bunları bilmezdin. Sana bunları bir bildiren var mıdır? Hayır yoktur. Onu sana ben bildireyim.

11- "Kızgın bir ateştir." Hararet derecesi en sona ulaşan kızgın bir cehennem ateşidir. İşte sevapları hafif gelenler, bilhassa îmansızların yeri orasıdır.

(Araf 8, 9. Ra'd 31. Tâha 81, 105-107. Mü'minûn 101-104. Tûr 10. Vakıa 4-6. Hakka 4, 13-15. Meâric 9. Murselât 10. Nebe' 20. Tekvir 3. Ğaşiye 4. âyetleri de okuyalım.)

KÂRİA SÛRESİNİN SONU

TEKÂSÜR SÛRESİ

102. Sûredir

8 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2

اَلْهٰيكُمُ التَّكَاثُرُ ﴿١﴾ حَتّٰى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ ﴿٢﴾

Meâli:

"Çoğalış sizi oyaladı. Hatta kabirleri ziyaret ettiniz."

Âyet: 3, 4

كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣﴾ ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٤﴾

Meâli:

"Hayır, ileride bileceksiniz. Sonra olmaz, ileride bileceksiniz."

Âyet: 5, 6, 7, 8

كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ ﴿٥﴾ لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ ﴿٦﴾

ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِينِ ﴿٧﴾

ثُمَّ لَتُسْئَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ ﴿٨﴾

Meâli:

"Hayır, eğer yakın bilgi ile bilirseniz andolsun elbette cahimi göreceksiniz. Sonra andolsun onu muhakkak göz yakını ile göreceksiniz. Sonra o gün andolsun elbette nimetten sorulacaksınız."

İZAHLARI:

İbni Ebi Hatemin Ebu Bureyde'den rivâyet ettiği bir hâdise şöyle: Ensardan Harise oğulları ile Hars oğulları, aralarında öğünürlerken birbirlerine: "Bizim sülaledeki filan, filan gibi siz de var mı?" şeklinde her

biri tekrarlayarak daha ileri gittiler: "Haydi kabire gidelim" dediler ve gittiler. Orada da: "Şu filan gibi sizin geçmişinizde var mı?" diyerek yine birbirlerine karşı öğündüler. Bunun üzerine Allâh bu sûreyi inzâl buyurdu.

1- "Çoğalış sizi oyaladı." Karşılıklı çokluk, mal çokluğu, evlat çokluğu ile öğünmeniz sizi aldattı ve oyaladı. Sizi iyi amelden ve bilgi öğrenmekten uzaklaştırdı. Öylesine oyaladı ki:

2- "Hatta kabirleri ziyaret ettiniz." Kabirlere kadar gittiniz, oradaki geçmişlerinizi göstererek öğünmenize devam ettiniz. Sizin bu yaptığınız cahiliyyet âdetlerindendir.

3- "Hayır, ileride bileceksiniz." Hiç de sizin iddia ettiğiniz gibi değil. Sizin bu yaptığınız sizi birbirinizden soğutmak aranızdaki kini, buğzu artırmaktan başka bir şey değil. Bunun kötü bir şey olduğunu ileride öğreneceksiniz. Tekrar ediyorum:

4- "Sonra olmaz, ileride bileceksiniz." Mal çokluğu, evlat çokluğu, sülalede şerefli kimselerin bulunması size bir şey kazandırmaz. Ancak bizzat kendinizin, îmanlı, ahlaklı, faziletli olmanız ve birbirinize iyi muamele yapan kimseler olmanız gerekir. Böyle sizin iddia ettiğiniz gibi olamaz:

5, 6- "Hayır, eğer yakın bilgi ile bilirseniz andolsun elbette cahimi göreceksiniz..." Sizin bu karşılıklı çoğalış iddianızın sonunu bir bilseydiniz, böyle yapmazdınız. Andolsun böyle giderseniz elbette "Cahim" denilen alevli ateşlerin kaynadığı cehennemi göreceksiniz.

7- "Sonra andolsun onu muhakkak göz yakını ile göreceksiniz." Tekrar olarak hatırlatıyorum. Bu halinizi bırakmazsanız, cahiliyyet âdetlerini devam ettirirseniz, andolsun o cehennemi şu gözlerinizle açık seçik göreceksiniz ve onun içine atılacaksınız. O gün gelmezden tevbe edin, birbirinizi severek yaşayın. Kardeş olarak birbirinizin ayıplarını örterek yaşayın. Kendinizin yüksekliğini başkasını küçültmekte aramayın.

8- "Sonra o gün andolsun elbette nimetten sorulacaksınız." Sizin bu aranızda çokluğuyla övündüğünüz şeyler aslında Allâh'ın size ihsan ettiği birer nimettir. Buna şükredeceğiniz yerde övünme vasıtası yaparsanız, andolsun bu nimetlerden sorulacaksınız. Allâh'ın hakkını eda ettiniz mi? Bunlardan yararlanmayı düşünüp Allâh'a şükrettiniz mi? Niçin bu nimetleri aranızda yitişme konusu yaptınız?

(Hûd 39, 93. Nahl 55, 56, 93. Nisâ 36. Rûm 34. Lokmân 18. Hakka 31. İnfitâr 14. Hadid 20, 23. âyetleri de okuyalım.)

TEKÂSÜR SÛRESİNİN SONU

ASR SÛRESİ

103. Sûredir

3 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3

وَالْعَصْرِ ﴿١﴾ اِنَّ الْاِنْسَانَ لَفِى خُسْرٍ ﴿٢﴾ اِلاَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ﴿٣﴾

Meâli:

"Asra yemin ederim ki îman edenler ve yararlı işler yapanlar ile hakkı tavsiye edişenler ve sabrı tavsiye edişenlerden başka şüphesiz insanlar elbette hüsrandadır."

İZAHLARI:

Allâhu zülcelal insanların yaşadığı geniş zaman boyu olan asra yemin ederek dikkatlerimizi bu zaman dilimine çekiyor ve insanların her devirde kesinlikle zararda olduklarına işaret buyuruyor.

1- "Asra yemin ederim ki şüphesiz insanlar hüsrandadır." haberi ile bizi uyarıyor. Bu zarara kapılmamamız için de, başlıca şu şartları bildiriyor.

a) "Ancak îman edenler..." Herşeyin başı ve temeli olan îmanı öne alıyor. Çünkü Allâh'a îman, O'nun emir ve nehiylerini kabullenmenin esasıdır. O'nun her hususta emrine girmenin de şartıdır.

b) "Yararlı işler yapanlar..." Allâh'ın emrine uygun ve herkesin yararına olan, hiçbir kimseye zarar vermeyen alışverişler, sanatlar, ziraat işleri, komşuluklar ve bütün ibadetler yararlı işlerdir.

c) "Hakkı tavsiye edişenler..." İmanı, ibadeti, doğru söylemeyi, helal kazancı ve hak olan herşeyi birbirlerine tavsiye edenler, öğütleşenler, yardımlaşanlar. Bu zarara uğramayanlardır.

d) "Sabrı tavsiye edişenler." Birbirlerine, zorluklara karşı, düşmana karşı, açlığa-susuzluğa karşı, Allâh'ın bütün emirlerini yerine geti-

rirken karşılaşacakları sıkıntılara katlanmalarını birbirlerine tavsiye edenler de zarara uğramazlar.

Bu dört şartın dışında kalanlar, yani bu şartlara uymayanlar kesinlikle hem dünyada hem de ahirette hüsrana uğrarlar. İlmi bir araştırma yapıldığı taktirde bu sûrenin çok önemli ve kesin değişmez rapor olduğu anlaşılır. İnsanların selâmeti, saâdeti ancak bu şartlara riâyetle mümkündür.

(Bakara 27, 42, 121, 155. Âl-i Imran 71, 85, 200. En'âm 12, 20, 140. Arâf 187. Enfâl 8, 46. Tevbe 69. Hûd 11. Ankebût 52. Zümer 15. Ğafir 78, 85. Şûra 24, 45. âyetleri de okuyalım.)

ASR SÛRESİNİN SONU

HÜMEZE SÛRESİ

104. Sûredir

9 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3

وَيْلٌ لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُمَزَةٍ ﴿١﴾ اَلَّذى جَمَعَ مَالاً وَعَدَّدَهُ ﴿٢﴾
يَحْسَبُ اَنَّ مَالَهُ اَخْلَدَهُ ﴿٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz malının kendisini ebedileştireceğini sanarak mal toplayan ve onu sayan her çekiştiren ve eğlenenin vay haline."

Âyet: 4, 5, 6, 7

كَلاَّ لَيُنْبَذَنَّ فِى الْحُطَمَةِ ﴿٤﴾ وَمَآ اَدْرٰيكَ مَا الْحُطَمَةُ ﴿٥﴾
نَارُ اللّٰهِ الْمُوقَدَةُ ﴿٦﴾ اَلَّتى تَطَّلِعُ عَلَى الْاَفْئِدَةِ ﴿٧﴾

Meâli:

"Hayır, andolsun kesinlikle hutameye atılacak. Hutamenin ne olduğunu sana bildiren nedir? Kalplere işleyen Allâh'ın yakılmış ateşidir."

Âyet: 8, 9

اِنَّهَا عَلَيْهِمْ مُؤْصَدَةٌ ﴿٨﴾ فِى عَمَدٍ مُمَدَّدَةٍ ﴿٩﴾

Meâli:

"Şüphesiz o uzatılmış direklerde, onların üzerlerine kapatılmıştır."

İZAHLARI:

Bu sûrenin Übeyy ibni Halef, veya Ahnes ibni Şureyk veya Cemil ibni Amir veya Ümeyye ibni Helef hakkında nâzil olduğu rivâyet olunmuştur. Bunlar Allâh'ın Rasulünün ardından ve yüzüne karşı çekiştirirler ve eğlenirlerdi. Bunların akıbetlerini beyan etmek üzere:

1, 2, 3- "Şüphesiz malının kendisini ebedileştireceğini sanarak mal toplayan ve onu sayan her çekiştiren ve eğlenenin vay haline." İmansızlardan öyleleri var ki "haram-helâl" demeden mal biriktirir. Malın kendisini ebedî yaşatacağını sanır. Bununla beraber hep kendini beğenir, başkalarının ardından atar, kötüler, yüzlerine karşı da ayıplar, eğlenir, düşük görür. İşte bunların vay haline.

4, 5, 6, 7- "Hayır, Andolsun kesinlikle hutameye atılacak. Hutamenin ne olduğunu sana bildiren nedir? Kalplere işleyen Allâh'ın yakılmış ateşidir." İnsanın kalbine, ciğerlerine, karnının her yerine işleyen hazır yakılmış bir ateş; buna "hutame" denir. İşte bu ayıplayıcı, alay edici, ardından atan, önünden dürten insanlar bu ateşe atılacaklar.

8, 9- "Şüphesiz o uzatılmış direklerde onların üzerine kapatılmıştır." Onlar, uzun direkler, sırıklar, kirişlere dayanmış kapılar üzerlerine kapatılacak, oradan çıkmaları imkansız hale getirilecek. Onlar o hale gelecek ki o cehennemin içinden çıkmaları kat'iyyen mümkün olmayacak. Orada ebedî kalacaklar.

(Nisâ 10, 161. En'âm 10. Tevbe 34, 58, 79. İbrâhîm 2, 3. Nahl 34. Hûd 8. Meryem 37. Enbiyâ 36, 41. Sâd 27. Casiye 7. Ahkâf 26. Tûr 11. Hucurât 11, 12. Kalem 11. âyetleri de okuyalım.)

HÜMEZE SÛRESİNİN SONU

FİL SÛRESİ

105. Sûredir

5 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

اَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِاَصْحَابِ الْفِيلِ ﴿١﴾

Meâli:

"Senin Rabbin fil sahiplerine nasıl yaptı görmedin mi?"

Âyet: 2

اَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِى تَضْلِيلٍ ﴿٢﴾

Meâli:

"Onların hilesini şaşırmada bırakmadı mı?"

Âyet: 3, 4, 5

وَاَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا اَبَابِيلَ ﴿٣﴾ تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِنْ سِجِّيلٍ ﴿٤﴾ فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَاْكُولٍ ﴿٥﴾

Meâli:

"Onların üzerine kuş sürüsü gönderdi de, onlara pişkin çamurdan taşlar atarak hemen onları yenmiş ekin gibi yaptı."

İZAHLARI:

Rasulullâhın doğduğu veya doğumundan bir süre önce akılları durduran, fikirleri şaşırtan, kıyâmete kadar unutulmayacak, dehşet verici bir hadiseyi hatırlatarak, kendisine cesaret vermek üzere son Peygamberi Muhammed Aleyhisselama:

1- "Senin Rabbin fil sahiplerine nasıl yaptı görmedin mi?" buyurmuştur. Habibim! Seni mutlaka koruyacağım. Sana hiçbir şey yapa-

mayacaklar. Kesinlikle başarıya ulaşacaksın. Sana indirdiğim Kur'ân, kıyâmete kadar devam edecektir. Görmüşçesine biliyorsun. O fil sahiplerini nasıl da helâk ettim. Herkes de biliyor.

2- "Onların hilesini şaşırmada bırakmadım mı?" Kendi kârlarını düşünerek insanları Kâbe çevresinden soğutup Yemendeki yaptıkları muazzam kiliseye çekmek, dolayısıyla orayı ticari merkez yapmak üzere tertip ettikleri hileyi başlarına geçirmedik mi?

3- "Onların üzerine kuş sürüsü gönderdi de, onlara pişkin çamurdan taşlar atarak hemen onları yenmiş ekin gibi yaptı." Kâbe'yi yıkmak ve insanları Yemen'deki kiliseye çevirmek üzere fil ordusuyla Mekke yakınlarına gelen Ebrehe ve ordusunun üzerine gelen kuş sürüleri ağızlarında ve ayaklarında getirdikleri zehirli taşları atarak yenmiş çiğnenmiş sapa samana benzeyen ekin haline çevirdi. Etleri, parmakları, kolları dökülerek yere serildiler. Başlarındaki Ebrehe de perişan halde yolda geberdi. İşte bunları hiç ummadıkları, beklemedikleri şekilde helâk ettimse, sana karşı gelecek, düşmanlık yapacakları da akıllarına gelmeyecek başka sebeplerle helâk ederim. Hatta kıyâmete kadar gelecek din düşmanlarına da hiç ummadıkları felaketler vererek helâk edeceğim. Sonra da içinden hiç çıkamayacakları cehenneme atacağım. Bu benim değişmeyen sünnetimdir, nizamımdır.

Daha geniş bilgiyi siyer kitaplarından okuyalım.

(En'âm 11. Arâf 84, 133, 162, 182, 183. Âl-i Imran 137. Yûnus 39. Hûd 82, 83. Enfâl 18. Ra'd 32. İbrâhîm 45, 46. Hıcr 74. Ğafir 5, 25, 37. Fussılet 16, 17. Sebe 16, 17. Tûr 42. Kalem 44, 45. Fecr 6. Târık 15, 16. âyetleri de okuyalım.)

FİL SÛRESİNİN SONU

KUREYŞ SÛRESİ

106. Sûredir

4 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4

لِاِيلٰفِ قُرَيْشٍ ﴿١﴾ اِيلٰفِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَآءِ وَالصَّيْفِ ﴿٢﴾
فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هٰذَا الْبَيْتِ ﴿٣﴾ اَلَّذِى اَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ
وَاٰمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ ﴿٤﴾

Meâli:

"Kureyş'in alışkanlığı, onların kış ve yaz seferine alışkanlığı için artık kendilerini açlıktan doyuran ve onları korkudan emin kılan bu beytin Rabbine ibadet etsinler."

İZAHLARI:

Bu sûrede üç ana nokta dikkatlerimizi çekmektedir:

a) "Kureyş'in alışkanlığı." Mekke sakinlerinin çoğu Kureyşlilerdir. Rasulullâh da bu sülaledendir. Buhari, Müslüm, Tirmizinin Vail ibni Eska'dan rivâyet ettiğine göre, Peygamber S.A.V.: "Gerçekten Allâh Kinâneyi İsmâîl'in oğlundan seçti. Kinâne oğullarından da Kureyşi seçti. Kureyşten de Haşim oğullarını beğendi. Beni de Haşim oğullarından seçti" buyurmuştur. Böylece Allâh'ın Rasulünün nesebinin Kur'ânda yer almış olması ve bunların alışa geldikleri, ısına geldikleri, güvenerek yaşadıkları Kabe-i Muazzamanın bulunduğu Mekke-i mükerremenin önemine işaret buyrulmuştur.

b) "Onların kış ve yaz seferlerine alışkanlığı için." İbrâhîm Sûresinin 37. âyetinde de belirtildiği gibi, ziraatsız gıda maddelerinin yetişmediği kuru bir vadide Kabe'nin, zemzemin bulunduğu mukaddes yerde yerleşmiş olmaları sebebiyle, dış ticarete önem vererek kış mevsiminde koku çeşitleri ve baharat almak üzere Yemen'e giderler, yaz mevsiminde de buğday ve diğer gıda maddeleri almak üzere Şam'a giderler,

böylece ticaretle geçinirlerdi. Mukaddes yerden oldukları için her yerde hürmet görürler ve emniyetle yolculuk yaparlardı. Böyle bir huzurlu yolculuk, elbette Allâh'ın bir lütfu idi. Bu lütfun kıymeti de bilinmeliydi ve:

c) "Artık kendilerini açlıktan doyuran ve onları korkudan emin kılan bu beytin Rabbine ibadet etsinler." Allâh'ın bunca lütfuna nail olan, Ebrehe ordusunun şerrinden de kurtulan Mekke halkı, çevresinde yaşadıkları Beytullâhın Rabbi olan Allâh'a kulluk yapsınlar, putları bırakıp yalnız O'na ibadet etsinler. Dünyanın heryerine ulaşacak olan islam dinine önce onlar sarılsınlar. Onlardan beklenen ve kendilerine yakışan, hatta farz olan da budur. Ama içlerinden pek çoğu bu lütfu anlayamadı, inatlaşarak helâk oldu ve cehennemi boyladı. Bir kısmı da îman ederek bu büyük şerefe nail oldu. Allâh onlardan da razı oldu. Onları zaferden zafere ulaştırdı. Bize kadar bu yüce dinin ulaşmasında gayret gösterenlerden Allâh razı olsun.

(Fatiha 5. Bakara 21, 125, 126. Âl-i Imran 51, 96. Mâide 97. En'âm 14, 102. Tevbe 31. Ra'd 36. İbrâhîm 35. Hıcr 99. Nahl 114. Enbiyâ 25. Hacc 26, 27. Neml 91. Şuâra 78-83. Zümer 11. Zariyat 56. Beled 1, 2. Tîn 3. Kâfirûn 1-6. âyetleri de okuyalım.)

KUREYŞ SÛRESİNİN SONU

MÂÛN SÛRESİ

107. Sûredir

7 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

اَرَاَيْتَ الَّذِى يُكَذِّبُ بِالدِّينِ ﴿١﴾

Meâli:

"Dini yalanlayanı gördün mü?"

Âyet: 2, 3

فَذٰلِكَ الَّذِى يَدُعُّ الْيَتِيمَ ﴿٢﴾
وَلَا يَحُضُّ عَلٰى طَعَامِ الْمِسْكِينِ ﴿٣﴾

Meâli:

"İşte bu yetimi kakalayandır. Yoksulun yiyeceğine de teşvik etmez."

Âyet: 4, 5, 6, 7

فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ﴿٤﴾ اَلَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ﴿٥﴾
اَلَّذِينَ هُمْ يُرَآؤُنَ ﴿٦﴾ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ ﴿٧﴾

Meâli:

"Onlar gösteriş yapanlar, yardımı da men edenler, (kıldıkları) namazlarından gafil olan, namaz kılanların da vay haline."

İZAHLARI:

1- "Dini yalanlayanı gördün mü?" Habibim! Allâh'ın insanlara doğru yolu göstermek üzere gönderdiği islam dinini inkar eden, onu yalan sayan kâfiri biliyor musun? Bilmiyorsan işte şunlardır:

2- "Yetimi kakalayandır." Yetime hiç değer vermeyen, ona acımayan, onu iteleyip kakalayan, azarlayan kimselerdir. Bunlar Allâh'a îman etmedikleri için merhametsizdirler.

"Yoksulun yiyeceğine teşvik de etmez." Aç kalan kimsenin yedirilmesine, doyurulmasına yanaşmaz, başkalarını da teşvik etmez. Hiç de umursanmaz.

3, 4- "(Kıldıkları) Namazlarından gafil olan, namaz kılanların da vay haline." Öyle namaz kılanlar var ki, kıldığı namazın şartlarında ve rükünlerindeki hükümlerin kendisine ne faydalar getireceğinin farkında olmaz. Kendi yaşayışı üzerinde temizliğin, avret yerini örtmenin, kıbleye dönmenin, vaktin, niyetin, iftitah tekbirinin, Kur'ân okumanın, kıyamın, rükûnun, secdenin, tahiyyetin ne gibi tesirleri olması gerektiğinin farkında olmaz. Rastgele yatar-kalkar, tam kılarsa sevabından, noksan kılarsa veya hiç kılmazsa günahından haberi olmaz. İşte böyle namaz kılanlarla inanmayarak sadece gösteriş için namaz kılan münafıkların vay haline.

"Yardımı da men ederler." Komşular arasında muhtaç oldukları şeyleri birbirinden almalarını da engellerler. Mesela kaşık, çatal, bıçak, lamba, fener, balta, kazma, kürek, bel gibi şeylerin emanet olarak verilmesini engellerler. Toplumun zaruri olan birbirlerine muhtaç olduğu bu gibi şeyler, birer komşu hakkıdır.

(Bakara 264. Nisâ 10, 38, 142. Enfâl 47. Tevbe 54. İsrâ 34. Meryem 59. Kâf 25. Kalem 12. Meâric 21. Hakka 34. Fecr 17, 18. İnfitâr 9. Mutaffifin 11. Duhâ 9, 10. Alâk 9. âyetleri de okuyalım.)

MÂÛN SÛRESİNİN SONU

KEVSER SÛRESİ

108. Sûredir

3 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3

اِنَّآ اَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ ﴿١﴾ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ﴿٢﴾
اِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْاَبْتَرُ ﴿٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz sana kevseri verdik. Eh Rabbin için namaz kıl, kurbanı da kes. Muhakkak sana buğuz eden, kendisi ebterdir."

İZAHLARI:

Bu sûrenin sebebi nüzûlü hakkında bazı rivâyetler vardır. Bunları şöyle toparlayabiliriz: Rasulullâhın oğlu Kasım ölünce müşrikler de Âs ibni Vail veya Ukbe ibni Ebi Muayyat veya Ebu Leheb veya Ebu Cehl veya hepsi de: "Muhammed'in nesli kesildi" dediler.

Mekke ve Medine münafıkları da Rasulullâhı küçük düşürecek fırsatlar kollarlardı. O'na îman edenler hep fakirler, kimsesizler, söz sahibi olmayanlardır. Büyüklerden, zenginlerden, hatırlı ve şereflilerden îman eden yok diye konuşurlardı. Mü'minlere bir zarar dokunduğu zaman, işte bunların sonu geldi, güçleri bitti, ilerleyemezler gibi laflar ederlerdi. Bunların hepsini de reddetmek üzere:

1- "Şüphesiz biz sana kevseri verdik" buyruldu. Habibim! Onların dedikodularına aldırış etme, hiç üzülme ve endişelenme. Biz sana çokların çoğunu verdik, kıyâmete kadar devam edecek olan Kur'ân hazinesini verdik, hiç kesilmeden anılacağın şanı, şerefi verdik. Ayrıca cennette devamlı akan ırmağı verdik.

2- "Eh Rabbin için namaz kıl, kurbanı da kes." Bunca sayısız nimet içindesin. Artık sırf Allâh için namaz kıl, bayram namazını da kıl, yine Allâh için kurbanı da kes. Allâh'a çokça şükret. Buradaki namaz ve kesmek hakkında ihtilaflar var ise de, Asr-ı saâdetten bu yana

yapılagelen teamül ve delillerin çoğu "namaz"ın bayram namazı, "kesmen"in de kurban kesmek olduğu yolundadır.

3- "Muhakkak sana buğuz eden, kendisi ebterdir." O sana buğuz eden, kin besleyen, dedikodu yapanların bizzat kendileri ebterdir. Kendilerinin nesli kesiktir. Sonları akamete uğrayacak olan bu kâfirler, netice itibariyle yok olmuşlar ve kökleri kesilmiştir. Benzerlerin sonu da her devirde öyle olacaktır.

(Hûd 27. En'âm 162. İsrâ 20, 21. Duhâ 5. âyetleri de okuyalım.)

KEVSER SÛRESİNİN SONU

KÂFİRÛN SÛRESİ

109. Sûredir

(Diğer bir adıyla "İHLAS"tır)

6 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4, 5, 6

قُلْ يَآ اَيُّهَا الْكَافِرُونَ ﴿١﴾ لَآ اَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٢﴾
وَلَآ اَنْتُمْ عَابِدُونَ مَآ اَعْبُدُ ﴿٣﴾ وَلَآ اَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ ﴿٤﴾
وَلَآ اَنْتُمْ عَابِدُونَ مَآ اَعْبُدُ ﴿٥﴾ لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ﴿٦﴾

Meâli:

"Ey Kâfirler! Tapıyor olduğunuz şeylere tapmam. Siz de ibadet ettiğime ibadet ediciler değilsiniz. Ben de taptığınız şeye tapıcı değilim. Siz de ibadet edeceğime ibadet ediciler değilsiniz. Sizin dininiz sizindir. Benim dinim de benimdir" de.

İZAHLARI:

Mekke müşrikleri, sık sık Rasulullâhı gördükçe: "Gel, ayrı baş çekme, sen bizim ilahlarımıza tap, biz de senin Allâh'ına tapalım" gibi sözleri tekrar ederlerdi.

İbni İshâk ve başkalarının İbni Abbas'tan rivâyetlerine göre Velid ibni Muğira, As ibni Vail, Esved ibni Abdülmuttalib ve Ümeyye ibni Halef Rasulullâh ile karşılaştılar ve: "Ey Muhammed! Gel senin taptığına biz tapalım. Bizim taptığımıza da sen taparsın. Biz ve sen bütün işlerimizde birleşmiş oluruz. Eğer senin getirdiğin bizimkinden hayırlı olursa, biz ona iştirak etmiş oluruz, bizimki daha hayırlı olursa sen katılmış olursun" dediler. Bir rivâyette de: "Bir sene sen bizim ilahlarımıza taparsın, bir sene de biz senin ilahına taparız" dediler. Şunların tekliflerine dikkatle bakarsak, kendi dinlerinde ne kadar samimiyetsiz, ne kadar gevşek olduklarını görürüz. Dinlerinin hak olmadığını fiilen ispat etmiş olu-

yorlar. İşte bunun üzerine Allâhu azimüşşan Rasulüne kesin emir veriyor ve:

1, 2- "Ey Kâfirler! Tapıyor olduğunuz şeylere tapmam" de. Buyuruyor. Ey beni gevşek sanan kâfirler! İyi bilin ki ben dinimde çok samimiyim. İbadet ettiğim Allâh'ın kesin olarak emrindeyim. Sizin tapageldiğiniz putlara asla tapmam.

3- "Siz de ibadet ettiğime ibadet edici değilsiniz." Siz de benim ibadet ediyor olduğum Allâh'a ibadet ediciler değilsiniz. Hiç boşuna uğraşmayın.

4- "Ben de taptığınız şeylere tapıcı değilim." Bunu da iyi bilin. Çünkü siz bâtıl yoldasınız. Elinizle yaptığınız ve öteden beri duyageldiğiniz, göregeldiğiniz asılsız şeylere tapıyorsunuz. Beni asla peşinize takamazsınız. Bunu iyi bilin.

5- "Siz de ibadet edeceğime ibadet edenler değilsiniz." Hiçbir şeyde samimi olmayan, hep çıkarlarınız peşinde olan sizler de benim ibadet etmeye devam edeceğim Allâh'a ibadet ediciler cinsinden değilsiniz. Her halinizle ibadette samimi olmadığınız bellidir. Siz ibadetin ne olduğunu da bilenler de değilsiniz. Öyle ise:

6- "Sizin dininiz sizindir. Benim dinim de benimdir." Sizin saplandığınız bâtıl din sizin olsun. Benim hak dinim zaten benimdir. Kıyâmete kadar devam edecek olan benim hak dinim islama îman edenler, şüphesiz selâmette ve saâdettedirler. Sizin bâtıl dininiz ise sönmeye mahkumdur.

(Fatiha 5. Bakâra 139. Yûnus 41, 104. Kasas 55. Zümer 11, 14, 15, 64. Ğafir 66. Şûra 15. âyetleri de okuyalım.)

KÂFİRÛN SÛRESİNİN SONU

NASR SÛRESİ

110. Sûredir

3 Âyettir

Medine'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3

اِذَا جَآءَ نَصْرُ اللّٰهِ وَالْفَتْحُ ﴿١﴾

وَرَاَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِى دِينِ اللّٰهِ اَفْوَاجًا ﴿٢﴾

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ اِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا ﴿٣﴾

Meâli:

"Allâh'ın yardımı ve feth geldiği, insanların da Allâh'ın dinine gruplar halinde gireceği zaman, artık Rabbinin hamdi ile tesbih et ve ondan mağfiret dile. Şüphesiz O, tevbeleri çok kabul edendir."

İZAHLARI:

Bir çok âyetlerde de belirtildiği gibi Rasulullâh ve Eshabı azınlıkta düşmanları da çoğunlukta iken, çok sıkıntılar çektiler. Ama, Allâh'ın va'dine tam inanarak yılmadılar, usanmadılar, cihada ve Kur'ânı tebliğe devam ettiler. Gece gündüz, mallarıyla canlarıyla çalıştılar, hayli çoğalıp kuvvet bulmaya başladılar. Nihâyet Kur'ânın sûre olarak inen en sonuncusu bu sûre oldu.

İbni Ömer R.A. şöyle anlatıyor: "Bu sûre Haccetülvedâda Mina'da nâzil oldu. Sonra Mâide sûresinin 3. âyeti (اليوم اكملت لكم) âyeti nâzil oldu. Bundan sonra Rasulullâh seksen gün yaşadı. Sonra Nisa sûresinin 12. âyeti (الكلالة) âyeti nâzil oldu. Sonra elli gün yaşadı. Sonra Tevbe sûresinin 128. âyeti (لقد جاءكم رسول) âyeti nâzil oldu. Bundan sonra da otuz beş gün yaşadı. Sonra da Bakara sûresinin 281. âyeti (واتقوا يوما ترجعون) âyeti nâzil oldu. Bundan sonra yirmi bir gün yaşadı." Sallallâhu Aleyhi ve Selem.

Ey Habibim! Bak:

1, 2- "Allâh'ın yardımı ve feth geldiği, insanların da Allâh'ın dinine gruplar halinde gireceği zaman, artık Rabbinin hamdi ile tesbih et ve O'ndan mağfiret dile..." Sana ve eshabına kesinlikle Allâh'ın yardımı gelecek. Mekke de fetholunacak. İşte o zaman bilhassa yemen halkı başta olmak üzere bir çok insanların Allâh'ın dini olan islama kümeler halinde girdiğini göreceksin. O zaman Rabbini çok an. O'nun hamdi ile tesbih et ve O'ndan mağfiret dile.

3- "...Şüphesiz o, tevbeleri çok kabul edendir." Kullarından hata ederek günah işleyip de tevbe edenleri geri çevirmez. Onların tevbelerini devamlı kabul eder. Sen onlara örnek ol.

Aişe R.A. şöyle anlatıyor. "Rasulullâh S.A.V. bilhassa ömrünün sonlarında: "سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ اللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِى" çok söylerdi.

(Bakara 214. Âli Imran 126. Nisâ 16, 64, 106. Enfâl 10, 19, 72. Tevbe 104, 118. Hıcr 98. Tâha 130. Furkân 58. Rûm 5, 47. Ğafir 55. Kâf 39, 40. Feth 1, 18, 27. Hucurât 12. Muhammed 19. Tûr 48, 49. Vakıa 74, 96. Saff 13. Hakka 52. A'lâ 1. âyetleri de okuyalım.)

NASR SÛRESİNİN SONU

MESED SÛRESİ

111. Sûredir

5 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4, 5

تَبَّتْ يَدَآ اَبِى لَهَبٍ وَتَبَّ ۝١ مَآ اَغْنٰى عَنْهُ مَالُهُ وَمَا
كَسَبَ ۝٢ سَيَصْلٰى نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ۝٣ وَامْرَاَتُهُ
حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ۝٤ فِى جِيدِهَا حَبْلٌ مِنْ مَسَدٍ ۝٥

Meâli:

"Ebu Leheb'in elleri kurusun. Kurudu da ya. Ondan malı ve kazancı (kurumayı) def edemedi. Yakında alevli ateşe girecek. Karısı da odun taşıyan olarak. Boynunda bükülmüş (şey)den bir ip olarak."

İZAHLARI:

Bu sûrenin sebebi nüzulü hakkında birkaç rivâyet var ise de en meşhuru şöyledir:

Müslimin ibni Abbas'tan rivâyet ettiğine göre, Rasulullâh S.A.V. Şuâra sûresinin 214. "Yakın akrabanı uyar" mealindeki âyet nâzil olunca, safa tepesine çıktı ve: " "Ey sabah!" diye bağırdı. Halk önünde toplandı. "Ey filan oğulları, ey filan oğulları, abdi menaf oğulları, ey abdülmuttalib oğulları" size "şu dağın eteklerinden bir düşman süvarisi çıkacak" desem beni tasdik eder misiniz?" dedi. "Seni yalancılıkla sınamadık" dediler. Bunun üzerine: "Ben sizi bir azabın önünde uyarıyorum, (îman edin)" buyurdu. Bunu duyan amcası Ebu Leheb (Abdül uzza): "Helâk sana olsun" anlamında (تَبًّا لَكَ). "Bizi bunun için mi topladın?" dedi. Ardından bu sûre nâzil oldu."

1- "Ebû Leheb'in elleri kurusun?" Elleri tutulsun, hiçbir şey yapamaz hale gelsin, helâk olsun gitsin diye bedduaya uğradı.

"Kurudu da ya." Evet bu mucize onbeş sene sonra tahakkuk etti. Tutulduğu çirkin bir hastalıkla yalnız elleri değil, bütün bedeni çürüdü,

döküldü, kimse yanına yanaşamadı ve geberdi. Ölüsü üç gün kaldı. Kokusu her yeri sardı. Sonra ücretle tuttukları adamlar bir çukura kakalayarak leşini kapattılar. Bu sırada bunun bir benzeri olan Ebû Cehil de Bedir savaşında gebermişti.

2- "Ondan malı ve kazancı da (kurumayı) def edemedi." İbni Abbas R.A.: "Rasulullâh S.A.V. soyunu ateşle uyardığı zaman, Ebu Leheb: "Eğer kardeşimin oğlunun söylediği hak ise, kendimi, malımı ve oğlumu feda ederim" demesi üzerine bu âyet nâzil oldu" dedi. Allâh'ın kendisine verdiği derdi ne kendisi, ne malı, ne de oğlu def edemedi, pislikler pis kokular içinde, kimsesiz halde geberdi gitti. Bununla da kalmayacak.

3- "Yakında alevli ateşe girecek." Rasulullâhın amcası olmasına rağmen en hırçın düşmanlarından olan bu "alev babası" lakabını taşıyan zâlim kâfir, yakında alevleri kükreyen cehenneme girecek ve orada ebedî kalacaktır. Bunun kadar da düşman olan:

4- "Karısı da..." girecek. Ebu Süfyan'ın kız kardeşi olan Harbin kızı Avra, lakabı "Ümmü Cemile" olan boynunda çok değerli bir gerdanlık taşıyan bu çalımlı kadın da, kocasıyla beraber alevli ateşe girecek hem de: **"Odun taşıyıcı olarak"**.

5- "...Boynunda bükülmüş (şey)den bir ip olarak" Dünyada iken sırtında dikenli çalılar ve otlar taşıyarak Rasulullâhın geçeceği yerlere koyan, Müslümanlarla kâfirler arasında kızıştırıcı laflar taşıyan bu cerbeze kadın cehenneme de boynunda ateşten bükülmüş bir iple kocası Ebu Leheb'le birlikte yanacakları odunları taşıyacak. Cehennemde de dünyadaki haline benzeyen bir tip olacak. Rasulullâha eziyet etmenin, islamın yayılmasına engel olmaya çalışmanın cezasını çekecek.

MESED SÛRESİNİN SONU

İHLÂS SÛRESİ

112. Sûredir

4 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4

قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ ﴿١﴾ اَللّٰهُ الصَّمَدُ ﴿٢﴾

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ﴿٣﴾ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا اَحَدٌ ﴿٤﴾

Meâli:

"O Allâh birdir. Allâh sameddir. Doğurmadı ve doğurulmadı. Biri de onun dengi olmadı" de.

İZAHLARI:

Bu sûrenin sebebi nüzulü hakkında birkaç rivâyet vardır. Bunlardan birini nakledelim:

Dahhakın rivâyeti şöyle: Mekke müşrikleri Amir ibni Tufeyli'yi Resulullâh S.A.V.'e gönderdiler. Onların namına konuştu ve: "Bastonumuzu yardın, sözümüzü böldün, ilahlarımıza sövdün, atalarının dinine aykırı gittin. Eğer fakir isen seni zengin yapalım, beğendiğin kadın ile evlendirelim, deli isen tedavini yapalım" dedi. Reaulullâh S.A.V. de: "Fakir değilim, deli değilim, kadın da istemem. Ben Allâh'ın Rasulüyüm. Sizi putlara tapmayı bırakarak Allâh'a ibadete davet ediyorum" buyurdu. Adam döndü gitti ve anlattı. Onu ikinci defa yine gönderdiler onların tenbihi üzerine şöyle söyledi:

"Senin mabudunun cinsi nedir? Altından mı, yoksa gümüşten mi?" dedi. Bunun üzerine bu sûre nâzil oldu (Merağı tefsirinden alındı).

1- "O Allâh birdir." Öteden beri insanlar arasında tartışılan, ayrı ayrı sözler söylenen, üzerinde binlerce laflar edilen, bir türlü asıl maksada ulaşılamayan, kendisine ortaklar isnat edilen, bâtıl yollara sapılan O Allâh birdir. İkincisi olmayan birdir. Tektir. Bütün varlıkları tek başına yaratandır. Sizi de, ilah sandığınız şeyleri de yaratan O'dur. O'nun dışında hiçbir şeye ibadet edilmez. O'ndan başka hiçbir şeyden medet bek-

lenmez. Kendisine kulluk yapılacak yalnız O'dur. Şimdiye kadar tarih boyunca ne kadar yanlış inanç, yanlış saplanış boşa çıktı ise, kıyâmete kadar da boşa çıkacaktır.

2- "Allâh Sameddir." Bütün kemal sıfatlarla muttasıf olan, yarattıklarında hiçbir zorlukla karşılaşmayan, "ol" derken oluveren herşey yalnız O'na muhtaçtır. O'na muhtaç olmayan hiçbir canlı, hatta mikroplara ve zerrelere varıncaya kadar bir varlık yoktur. çünkü bunların hepsini yaratan Allâh'tır. Hiçbir varlık Allâh'ın vereceği hüküm dışında kalamaz. Hepsi de Allâh'ın nezareti ve hakimiyeti altındadır.

3- "Doğurmadı ve doğurulmadı." O yarattığı mahlukat gibi değildir. Bütün cinsleri, kendi fıtratlarına göre erkekli dişili yoktan yaratarak var olma ve yok olma nizamına bağlamıştır. Kendisi ise, bu bağlantıdan münezzehtir. Muhtaç değil ki doğursun, ölmeyecek ki doğurulsun. O'nun eşi de yoktur ki onunla muaşeret kursun. O'na iftira etmeye, "Uzeyr O'nun oğludur. Îsâ O'nun oğludur. Melekler O'nun kızlarıdır." demeye kimsenin hakkı yoktur. O, böyle safsatalardan münezzehtir.

4- "Biri de O'nun dengi olmadı." Yarattığı mahlukatın hiçbiri asla onun dengi, benzeri, ayarı, ortağı olmadı ve kat'iyyen olamaz. Her varlık gelip geçicidir. O, bakidir. Birini O'na benzetmeye, ortak etmeye kalkışmak, beyinsizliğin, şirkin, küfrün tâ kendisidir.

(Bakara 116, 133, 163. Nisâ 171. Mâide 73. En'âm 19. Tevbe 30, 31. Yûnus 68. Ra'd 36. Yusuf 39. İbrâhîm 48. Nahl 22, 51. İsrâ 111. Kehf 110. Tâha 98. Enbiyâ 26, 108. Hacc 34. Furkân 2. Ankebût 46. Zümer 4. Ğafir 16. Saffat 4. Fussılet 6. âyetleri de okuyalım.)

İHLÂS SÛRESİNİN SONU

FELAK SÛRESİ

113. Sûredir

5 Âyettir

Mekke'de veya Medine'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4, 5

قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ﴿١﴾ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ﴿٢﴾
وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ اِذَا وَقَبَ ﴿٣﴾ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ
فِى الْعُقَدِ ﴿٤﴾ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ اِذَا حَسَدَ ﴿٥﴾

Meâli:

"Yarattığı şeylerin şerrinden, karanlık bastığı zaman gecenin şerrinden de, düğümlere üfleyenlerin şerrinden de haset ettiği zaman hased edenin şerrinden de Felakın Rabbine sığınırım" de.

İZAHLARI:

Bu sûre ile bundan sonraki Nâs Sûresinin nüzulü hakkında iki ayrı anlayış vardır:

a) "Mekke'de nâzil oldu" diyenler var. Bunlar, Hasan, Ata, Cabir İkrime ve bunların anlayışında olanlar.

b) "Medine de nâzil oldu" diyenler. Bunlar da İbni Abbas, Katade ve bunlara tâbi olanlar.

Bize düşen, nerede nâzil olduğu değil, Allâh'ın kelamını anlamak ve onunla amel etmektir. Bu sûreleri ve geçen ihlas sûresini dikkatle okuyup anladığımız zaman, Kur'ânın tümüne işaret buyrulduğunu anlarız. Buna göre iki önemli nokta ile karşılaşırız:

a) Allâh'ın varlığı, O'nun sıfatları ve herşeyi O'nun yaratmış olması.

b) Allâh'ın yarattığı şeylerin ya yararlı olduğu, ya da zararlı olduğudur. Meleklerin yararlı, şeytanın zararlı olduğu, bazı mahlukatın yararlı, bazılarının da zararlı olduğu gibi. Mesela koyun, keçi, deve, sığır, at,

katır, eşek yararlıdır. Domuz, kurt, aslan, kaplan da zararlıdır. Arı yararlı olduğu halde bir çok haşerat zararlıdır. Bazı mikroplar yararlı olduğu halde, bazıları da zararlıdır. Bazı insanlar yararlı olduğu halde, bazıları da zararlıdır.

İşte bu yararlıları ve zararlıları tesbit ederek yararlılardan faydalanma, zararlılardan da sakınmamız gerektiğini iyi anlayarak tedbir almalıyız. Aynı zamanda yalnız Allâh'a sığınmamız, yalnız O'ndan yardım beklememiz, ancak O'nun kitabına başvurarak çare aramamız gerektiğini bilerek çalışmalıyız.

Gerek yararlanmamızda, gerek zararlılardan korunmamızda Allâh'ın verdiği imkanları tümüyle kullanmakla birlikte her an O'na güvenmeyi, O'na sığınmayı asla ihmal etmemeliyiz. Allâh bu sûrelerde ve Kur'ânın tümünde bize bunu öğretmektedir. Bu sûreler, bu geniş îzahı gerektiren hususun bir özetidir.

1-""Felakın Rabbine sığınırım" de. Âyeti ile önce kendisine dikkatimizi çeken Allâh, "Felak" kelimesi ile sabahın, akşamın, gecenin, gündüzün, yerde bitenlerin, gökten gelenlerin, doğanların, ölenlerin ve herşeyin Rabbi olduğunu, herşeyin hakimi olduğunu hatırlatıyor. Ardından da:

2- "Yarattığının şerrinden" buyuruyor. Allâh'ın yarattığı bütün varlıkların içinden şerlileri vardır. Bunlar size zararlı olabilir. Bunlardan korunmanız için, Allâh'ın yoluna baş vurun, sebeplerine sarılın ve dualarınızla, yalvarmalarınızla Allâh'ı hatırınızdan çıkarmayın ve devamlı O'na sığının. Mesela mikropların şerrinden korunmanız için temiz olan olun, abdeste, gusle önem verin, düşmanlardan korunmanız için gücünüz yettiği kadar silah hazırlayın, açlıktan korunmanız için çalışın, rızık kazanın. Ama bu arada Allâh'a da kalbinizle sığınmayı ihmal etmeyin.

3- "Karanlığı bastığı zaman gecenin şerrinden." buyurmasıyla da, şerlilerin karanlığı fırsat bildiklerine dikkatimizi çekiyor, ona göre tedbir almamızı işaret buyuruyor. Her türlü düşman, hırsızlar, haydutlar, yol kesiciler, yırtıcı vahşi hayvanlar hep gece karanlığından yararlanmaya çalışırlar. Böyle olunca siz, onların zarar veremeyeceği şekilde hazırlanın. Gerekirse silahlanın ve tedbirlerinizi alın. Bununla beraber Allâh'a güvenin ve O'na canla başla sığının.

4- "Düğümlere üfleyenlerin şerrinden." buyurmakla bilhassa insanların şerlerinden birine dikkatimizi çekiyor. Bakara Sûresinin 102. âyetinde ve sair sihirle ilgili âyetlerde de açıklandığı gibi, büyü, belli bir şer ilmidir. Bundan da Allâh'a sığınmak gerekir.

Buhârinin "Kitab-ı Tıb"de, Aişe R.A.'den rivâyet ettiğine göre Rasulullâha sihir yapmışlar, günden güne bir iktidarsızlık görmeye başlamış. Şöyle buyuruyor: "Ben yatarken iki kimse geldi. Biri baş ucuma, öteki de ayak ucuma durdu. Baş ucumdaki diğerine: "Bu zata ne olmuş?" dedi. "Büyülenmiş" dedi. "Kim büyülemiş?" dedi. "Lebid ibni Asam. Yahudilerden münafık olan birisi" dedi. "Sihri neye yapmış?" dedi. "Tarak ve saç döküntülerine" dedi. "Nerede?" dedi. "Zerva'nın kuyusunda kayanın altında" dedi. Bunun üzerine kuyudan bu büyüyü çıkardılar ve bu Felak, Nas sûrelerini okuyarak büyü çözüldü. Rasulullâh S.A.V. de kurtuldu, sıhhate kavuştu.

"Rasulullâh S.A.V.'in "ismet" sıfatı varken, nasıl oldu da büyü tesir etti?" sorusuna karşı, verilen cevap şöyle: "O Allâh'ın kulu ve Rasulüdür. İsmet sıfatı Peygamberliği ile ilgilidir. Kul olması ile ilgisi yoktur. Beden itibariyle diğer insanlardan farkı yoktur. Yer, içer, hastalanır ve ölür. İşte yapılan büyü sırf bedeni ile ilgilidir. Peygamberliğine bir zarar veremez" denilmiştir.

Bir kısımları da "Rasulullâh insanlara örnek olma hasebiyle büyülenmiştir. Nitekim büyünün ve büyücünün bulunması onun bir mucizesidir" demiştir. En iyi bilen Allâh'tır.

Bize düşen böyle bir büyüye yakalandığımız zaman, yine bir büyücüye baş vurmamak ve bu sûreleri okuyarak Allâh'a sığınmaktır. Böyle yaparsak, Rasulullâhın kurtulduğu gibi biz de kurtuluruz. Bu hususdaki geniş îzahı Bakara Sûresinden okuyalım.

5- "Hased ettiği zaman haset edenin şerrinden de felakın Rabbine sığınırım." buyurmasıyla hasetçi insanların şerrinden kurtulmak için yine mümkün olan tedbiri almakla beraber Allâh'a sığınmak gerektiğini hatırlatmıştır. Hasetlik bazı kimselerde yerleşmiş, çirkin bir hastalıktır. Başkalarının kazancını, mevkiini, sahip olduğu mertebeyi çekemez, bir türlü ona rıza gösteremez. İçin için ona düşmanlık eder. Fırsatını bulursa yapmayacağı yoktur. İşte böylelerinin şerrinden de yine Allâh'a sığınmamız, bizi koruması, ona fırsat vermemesi için yalvarmamız gerekir. İlgili âyetler Nas Sûresinin sonunda gelecektir.

FELAK SÛRESİNİN SONU

NÂS SÛRESİ

114. Sûredir

6 Âyettir

Mekke'de veya Medine'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4, 5, 6

قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ﴿١﴾ مَلِكِ النَّاسِ ﴿٢﴾
اِلٰهِ النَّاسِ ﴿٣﴾ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ﴿٤﴾
اَلَّذِى يُوَسْوِسُ فِى صُدُورِ النَّاسِ ﴿٥﴾
مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ﴿٦﴾

Meâli:

"Cinlerden ve insanlardan, insanların içlerine vesvese veren çok gizli vesvesecinin şerrinden, insanların ilahı, insanların meliki, insanların Rabbine sığınırım" de.

İZAHLARI:

Geçen Felak Sûresindeki açıklamaların burada tekrarına lüzum yok. Her iki sûre de aynı sebeplerle aynı yerde nâzil olmuştur.

1- "İnsanların Rabbine sığınırım" de. Burada "Âlemlerin Rabbi" demedi de "insanların Rabbi" dedi. Böylece, özellikle insanlara değer vermiş olduğu anlaşılır. Onları yarattığı, yaşattığı, rızıklar verdiği ve diğer mahlukatın çok üstünde bir kabiliyet verdiğini hatırlatmış, kendilerinden de üstün olan ve devamlı gözetimi altında bulunduran, imtihan ettiğini de bildiren bir sahip, bir hakim olduğunu da hususiyle beyan etmiş ve:

2- "İnsanların meliki" buyurmuş. İnsanların sahibidir. Hakimidir. İdarecisidir, onlara yön verendir, mesuliyet altında tutandır. Onlara Peygamber gönderen, kitap indiren, belli bir nizam içinde yaşamalarını emredendir. Bunu beyan için de:

3- "İnsanların ilahı." buyurmuştur. İnsanların kulluk yapacağı, ibadet edeceği, emrine gireceği, dua edeceği, yardım isteyeceği, kendisine asla ortak koşmayacağı bir Allâh'ıdır.

4, 5, 6- "Cinlerden ve insanlardan, insanların içlerine vesvese veren çok gizli vesvesecinin şerrinden." "Yalnız geçen âyetlerde açıklanan Allâh'a sığının. O'ndan başka sığınacak yeriniz yok. İnsanların içinde şeytana uyan ve şeytanlaşan öyleleri var ki, hem bunlardan, hem de size görünmeyen, damarlarınıza işleyerek vesvese veren şeytanlardan daima Allâh'a sığının. Bunlardan nasıl korunacağınızı Kur'ânda size açıklayan Allâh'ın yolunu öğrenin, ona göre tedbir alın ve Allâh'ı hiç hatırınızdan çıkarmayarak O'na sığının." emrini veren Allâh'ın kitabının bu son iki sûresini ve ihlası akşam yatarken, sabah kalkarken vesair zamanlarda çokça okuyun. Allâh'ın lütfuna mazhar olun.

(Bakara 67, 102, 109. Âl-i Imran 36. Nisâ 54. Mâide 60. En'âm 95, 96. Arâf 20, 200. Enfâl 22, 55. Yûnus 77. Hûd 47. Yusuf 77. Hıcr 39. Nahl 98. Meryem 18. Mü'minûn 97, 98. Tâha 69, 120, 121. Sâd 82. Ğafir 27, 56. Duhan 20. Fussılet 36. Kaf 16. Beyyine 6. âyetleri de okuyalım.)

NÂS SÛRESİNİN SONU

Affını, mağfireti ve rahmetini umduğum Allâh'a hamdolsun. Bu kısa tefsiri yazmayı bana müyesser kıldı. Elbette hatalarım olacaktır. Muhterem okuyucularımdan tarafıma bildirmelerini istirhâm ederim.

Süleyman oğlu
Hüseyin Kaleli